COMMENTARIORVM

IVRIS CIVILIS IN HISPANIAE

Regias constitutiones, Sextum & Septimum librum Nouæ Recopilationis complectens,

TOMVS QVARTVS,

Autore Doctore Alphonso de Azeuedo Inclytæ ciuitatis Placentiæ ciue & incola in Hispanarum Regnis.

Ad Licentiatum Petrum Diez de Tudanca Regis nostri Philippi. II. Senatorem dignissimum. &c.

107

CVM PRIVILEGIO.

SALMANTICAE,

Excudebat Petrus Lassus.

M. D. XCIII.

Expensis Octauiani Parente Bibliopolæ.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. І. МЕЧНИКОВА

155
1219.

EL REY.

POr quanto por parte de vos el Doctor Alonso de Azeuedo vezino de la ciudad de Plasencia nos fue hecha relacion, que con intimadolos Commentarios sobre la nueua Recopilacion en estos reynos fue hecho relacion, que con intimadolos Commentarios sobre el Sexto, y Septimo libro de la Recopilacion de que antes nos fizistes presente el Quarto, tocaua sobre el Sexto, y Septimo libro de la Recopilacion de que antes nos fizistes presente el Quarto, tocaua sobre el Sexto, y Septimo libro de la Recopilacion de que antes nos fizistes presente cion, y vos suplicastes os mandassemos dar licencia para le imprimir, y priuilegio por diez años, acomodo la nuestra merced fuisseis quel visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizeron las diligencias que le pragmatica por nos vltimamente hecha sobre la impression de las leuadiopuse, fue acordado que deuiamos de mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo acordado que deuiamos de mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien. Por la qual os damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes, por bien. Por la qual os damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que corren, y se cuentan desde el dia de la fecha dicha nuestra cedula, podeys imprimir el dicho libro de que corren, y se cuentan desde el dia de la fecha dicha nuestra cedula, podeys imprimir el dicho libro de que de suso hazemos mencion, por su original que vos el nuestro Consejo le vio, que va rubricado y firmado al fin de Pedro Capata del Marmol, nuestro escriuano de camara de los que en el nuestro consejo residen, y que se le dieron, que antes que le vsedes vendaldo, y se pueda vender, y se pueda publicar, como por corrector nombrado por nuestro mandado, se vio y corrigio la dicha impression por su original. Y mandamos al impressor que assi imprimiere el dicho libro, no imprima el principio ni primer pliego de, ni entregue mas de vna sola libro con el original, al autor, o persona a cuya costa le imprimiere, no otra cosa alguna para efeto de la dicha correccion, hasta que entre y primero el dicho libro este corregido y tassado por los del nuestro Consejo. Y hecho, y no de otra manera pueda imprimir el dicho principio y primer pliego, y segun y como se le mandare

AD LECTOREM.

DIVVS Hieronymus ad Rusticum Monachum de viuendi forma, vt habetur transumptiuè in cap. nunquam de consecra. dist. 5. declarat, quantum sit otium fugiendum, vt ijs ostendit verbis dicēs: Semper facito aliquid boni operis, vt te Diabolus inueniat occupatum: & in eo cap. nūquam. dicitur: Scribantur & libri, & manus operetur cibos, & animus saturetur lectione: in desiderijs autem est omnis otiosus: nam si quæritur Egestus, quare sit factus adulter? in próptu causa est, desidiosus erat, extra de renunt. cap. nisi cum pridem. veterumque nos admonet autoritas, Patrum (si à Scopo veritatis & virtutis non deuiarint) vestigia imitari debere, & aliquo genere exercitationis animum pellicere: cum plurima mortalibus commoda per exercitationem, damna verò per segnitiem eueniant. Emollit enim vires otiū (vt inquit Menander) sicut rubigo ferrum. Propterea Alexand. Macedo. quo die nihil gesserat, se non regnasse existimabat. Ideò recenset Guiliel. Leporeus Heduensis in Tract. suo artis memoratiuæ, in cap. otium. lib. 4. Athenienses ignauos homines & langore marcescentes, qui vitam inganeis & popinis alijsque illecebrosis locis silentio transigebant, in forum prótrahere solitos esse, eosque vt facinorosos plectere. Sed (proh dolor) quot homines otiosi essent nūc plectendi si hæc Atheniensium cōsuetudo in Hispania seruaretur. Vnde Ausonius Poēta Gallicus hominem pigrum & otiosum in suis Epigr. sic increpat,

Sanus piger febriente multo est nequior,
Potat duplum, dapesque duplices deuorat.

Ideò Appium Claudium dicere solitum accepimus (teste Valerio, libro. 7. de Sapienter dictis cap. 2.) negotium Populo Romano potius quam otium committi debere, quoniam quidem exploratum habebat, ingenuos homines agi ratione rerum, & exercitatione ad capessendam virtutem excitari: contra verò, otio & quiete in desidiam, torporem, & socordiam resolui, & prolabi. Et sic (vt inquit Quintilia.) memoriam exercitatione redigendam cōuenit, ne nobis discamus ignoscere: nam memoria, nisi exerceatur, confestim tabescit solitoque vigore destituitur. Et (teste Cassiodoro. 11. variarum in prologo) ægre-

scit

scit ingenium, nisi iugi lectione reparetur, citò spendunt horrea, quæ assidua non fuerint adiectione fulcita, thesaurus quàm facilè profunditur, si nullis iterū pecunijs compleatur. Sic & humanus sensus si cū alio nō sarcitur inuento, citò potest attenuari de proprijs. Quapropter (Lectores doctissimi) nè desidiæ vitio arguerer, ne vè de otio interparer ab omnibus, & excusso negligentiæ somno, post tria Commentaria super quinque libros præcedentes per me edita, & hoc quartū non erubui in lucem prodere, vt inceptum laborem diu noctuque passum prosequerem, & otium expellerem, à quo semper abstinui, & adhuc semper abstineo, præsertim postquam circa leges nostras interpretandas & declarandas animum applicui meum: rem magnam aggrediēs difficilem & laboriosam, cum pœne totum ius ciuile Partitarum, & aliarum Regiarum legum & scripta Doctorum, in ijs & sequentibus (Deo volente) congesserimus Commentarijs, circa ea, quæ omni ferè starui mortalium, cuiuscumque conditionis fuerint, ornamentum, & decorem, & vtilitatem afferre possent, cōque paulo audacior factus, quòd ad hæc tempora mortalium nemo scriptis redegerit. Gloriosum quidem opus honore plenum; sed tamen caninis & inuidis linguis & oculis, nè dicam rabie plenis, venenoque refertis, quasi signum ad saggittam positum, & latrantibus & dilacerantibus aliorum ingenia & labores oblatum. Licèt hæc opera nostra non assero esse talia, vt erudita & venusta habeantur, sed ea est nostri facietas, si non solum circa iura nostra, verum etiam pro communi vtilitate (cum ius nostrū Regium omnes tangat) elaborasse videantur: etsi apud re diuinos eloquentiæ Camillos oblectamentum, nè dicam adiumentum reputetur. Neque nostræ intentionis vnquam fuit inanem mundi gloriam ijsce cōsequi scriptis; sed tantum otium fugere & alijs prodesse si possem: namque ambitionem semper odio habui, neque vnquā tribunalium sedes perquisiui, quæ non petentibus dari deberent, & petētibus denegari. Sed quia pauci hodie honores contemnūt, volunt enim seu amant (prout dicit Christus de scribis & pharisæis Matth. 23. Marci. 12. Lucæ. 11.) in stolis ambulare, in primis cathedris sedere in Synagogis & primos recubitus in cœnis, & salutationes in foro, & vocari ab omnibus Rabbi. Et multi ex Principibus magis dilexerunt gloriam hominum, quàm gloriam Dei. Ioan 14. & esse in honore placet, teste Ausonio in Egloga, de vita humana: ideò multi nè dicam quasi omnes Persas & nefas honores publicos adipiscuntur, & adipisci student, & consequi ex fortuna potius quàm ex virtute, vt inquit Virgil. in suo Opusculo de Fortuna,

Fortuna immeritos auget honoribus:
Fortuna mucuos claudibus afficit.
Et Ouidius lib. 3. de Arte.
Curia pauperibus clausa est, dat census honores.
Et idem. 1. Fastorum.
In precio precium nunc est, dat census honores,
Census amicitias, pauper ubique iacet.

Ego tamen gloriam meam non quæro, sed eius, qui scrutatur corda fidelium: cui immensas ago gratias, qui per me indignum, immeritum, & insipientem hæc in omnium vilitatem Commentaria conscribi dignatus est, in quibus scribendis oculos manus & labor cotinuo ac perpetuo semper adfuerunt, vt otio viam præcluderem, à quo quidem otio Lectores fugere admoneo, labor enim improbus omnia vincit, vt in laboris excellentiam plura referens inquit Cassa. in Catal. glo. mun di. 11. parte, consid. 48. Et sic iudicent de meis, rogo, prout de suis vellent iudicari scriptis.

LAVS DEO.

ERRATA.

Fol. 2. col. 1. lin. 41. 43. 48. *vel autore imparator. le. vbi. autore imperator.* fo. 6. c. 2. li. pen. per. le. per eum. fo. 7. c. 4. li. 36. prima. le. priuilegia. fo. 10. c. 3. li. 37. c. li. C. fo. 11. c. 3. li. 19. insi. cor iur. le. de iust. & iur. c. 2. matiorum. le. maiorum. fo. 23. c. 3. li. 40. quicumque. le. quemque. fo. 29. c. 3. li. 14. ambiosæ. erum. le. ambitiosæ. eorum. fo. 30. c. 3. li. 29. hæc. le. hæc esset. col. 3. li. 2. dimittuntur. le. admittuntur. col. 4. li. 38. mio. le. met. fo. 32. c. 1. li. 6. hæc. 6. le. hæc. 7. fo. 37. col. 1. li. 24. abig. le. ab. c. 2. lin. 20. per eos. le. eos. *fo. 39. col. 2. lin. 13. Dominorè. le. dominis. fol. 49. col. 4. li. 36. nobili. le. miles. * fol. 53. c. 1. li. 20. quæ. le. in. 14. col. 3. lin. 27. prædi. l. perdes. fo. 54. c. 1. li. 38. vlterius. l. alterius. fo. 58. c. 4. lin. 25. continetur. le. non continetur. fol. 61. c. 4. li. 12. moneget. le. neget. fo. 65. c. 4. li. 35. damnum. le. damnū. fo. 66. c. 3. li. 26. 41. assinsor. loqui. le. assensu. loquitur. c. 2. li. 35. de le. * fo. 71. c. 3. li. 25. nosfra. litatis. le. naturalitatis. * fo. 73. c. 2. li. 8. clerici. le. clericis. fo. 76. c. 3. li. 26. supra eod. le. infra eod. li. 27. apprehensione. le. appellatione. *col. 4. li. 5. Affitiis. le. Hippotis. in * li. 11. Frunte. le. Ninfo. fo. 78. c. 4. lin. 24. sponsi cationes. le. obligationes. fo. 90. c. 3. lin. 6. 27. relisi. laicus. le. relig. laicu. c. 2. li. 15. tali. le. talei. fo. 92. c. 2. li. 35. estimandas. le. æstimanda. fol. 108. c. 3. li. 6. con. l. non. * fol. 122. c. 1. li. 6. erit. le. redetur. fo. 126. c. 2. li. 2. ad imponendum. le. ad impediendum. fo. 127. c. 3. lin. 7. enim. le. unit. fol. 131. c. 3. li. 22. cinitatis & vicis. le. ciuitatis & vicis. fol. 140. c. 3. li. 26. n. 78. le. n. 87. li. 38. quod. le. quod si. fo. 152. c. 4. li. 21. non est. le. non. fo. 157. c. 2. li. 39. pars. le. parum. fo. 158. c. 2. li. 10. 16. diximus. le. dicimus. secunda. co. 2. li. 26. abiale. le. fo. 160. c. 2. li. 33. mulea animalia. le. multorum animalium. * fo. 170. c. 2. li. 5. indicum. le. iudicum obuietur. fo. 173. c. 4. li. 7. late. le. tale. fo. 174. c. 1. li. 18. extra. le. extra. c. 4. li. 1. quia. le. quæ. li. 25. Attachem. le. Stretchem. * fol. 177. c. 2. li. 26. p. 205. le. p. 1051. de verbis signi. * fo. 176. c. 2. 4. li. 18. fulcrum. le. fulcrum. fo. 178. c. 2. li. 16. statua. le. statu to. fo. 179. c. 1. li. 19. nihil. le. vbi. fo. 187. c. 1. li. 8. præcedentis. de præcedentis.

Con estas erratas esta correcto conforme a su original en el libro. (*Azqueda sobre el Sexto y Septimo de la Nueua Recopilacion.*) En fe de lo qual lo firmé. En Salamanca, oy. 18. de Iunio. Año. 1593.

El Corrector. &c. *Emanuel Correa de Montengro.*

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ

Tabula Titulorum contentorum in hoc Tomo Quarto.

Ex Libro. VI.

Titulus I. De los Caualleros.
Tit. II. De los Hijos Dalgo.
Tit. III. De lo que los Hijos Dalgo, y otras personas han de auer en las behetrias y solariegos, y encartaciones: y como deuen ser tratados los vassallos dellos.
Tit. IIII. Como los vassallos de los Reyes que tienen tierra, o sueldo, han de yr a seruir a las guerras, y de sus Capitanes.
Tit. V. De los Castillos, Fortalezas, y muros.
Tit. VI. De las Armas.
Tit. VII. De las Cortes y procuradores del Reyno.
Tit. VIII. De los Embajadores.
Tit. XI. De las imposiciones, tributos, y portazgos, y estancos.
Tit. XIII. De los tesoros, y mineros de oro y plata, o otro qualquier metal, y pozos de sal, y bienes mostrencos, y hallados.
Tit. XIIII. De los pechos, y seruicios, y essentos, y escusados dellos.
Tit. XVIII. De las cosas prohibidas sacar del reyno y meter en el, y de las que pueden andar libremente por el reyno.
Tit. XX. De los lacayos, y otros criados.

Ex Libro. VII.

Tit. I. De los ayuntamientos de los cõcejos justicia y regidores, y de sus ordenãças.
Tit. II. De la guarda que se ha de hazer a las ciudades y villas de los priuilegios y costumbres que tienen en elegir y nombrar officiales.
Tit. III. De los regimientos, jurados, y los otros officios publicos de los concejos.
Tit. IIII. De la renunciacion de los officios publicos.
Tit. V. De los proprios y rentas de los concejos.
Tit. VI. De repartimiento que pueden hazer los pueblos, y de la quiebra que se ha de hazer a los lugares despoblados.
Tit. VII. De los terminos publicos, y de dehesas, y montes, y pastos de las ciudades, villas, y lugares.
Tit. VIII. De la caza, y pesca, y que no se maten terneros, ni terneras.
Tit. IX. De los que se van a morar de vn lugar a otro.
Tit. X. De los nauios.
Tit. XI. De los officiales, y jornaleros, y menestrales, y mesoneros.
Tit. XII. De los trajes y vestidos.
Tit. XIII. del obraje de los paños.
Tit. XIIII. De las primeras declaraciones de las leyes del titulo passado del obraje de los paños.
Tit. XV. De la segunda declaracion que se hizo de las dichas declaraciones y leyes primeras de los paños.
Tit. XVI. De la tercera declaracion del obraje de los paños y leyes susodichas.
Tit. XVII. De los paños verbiez, y estambrados, y quarta declaracion cerca del obraje de los paños.
Tit. XVIII. De los cereros, y candeleros de sebo.

FINIS.

DECLARANDVS LIBER SEXTVS,

In ordine tamen Primus Secundæ Partis nostræ Regiæ Recopilationis.

QVIQVIDEM LIBER CVM SIT PRINcipium secundæ huius Recopilationis partis, difficillimè ad præcedentem librum continuari potest, sed potius ab eo sequentes continuandi sunt, tanquam à principio libri, ideo omitto continuationis ordinem, & ab hoc principio sequentes continuabo titulos, præsertim cum de libro ad librum non sit ita necessaria continuatio, sicut de titulo ad titulum, imò neque vlla continuatio est de necessitate, vt inquit Mendoça, in Rubrica ad apparatum tituli. ff. de Pactis. Et Marcus Anto. Bardo, in Tract. de tẗpore vtili, & continuo. c. 16. per totum, Tomo. 5. fol. 210. nouissimorum Tractatuum diuersorum Doctorum.

Summaria ad Rubricam titu. 1. lib. 6.

Cauallero, *Latinè Miles, quis dicatur. num. 1.*
Miles dicitur propter malum & laborem, quæ ferre debet pro defendenda Republica, vel quia inter millia eligitur. numero. 2.
Miles armate militiæ vt quis dicatur, quæ sunt necessaria. num. 3.

Titulus. I. De los Caualleros.

1 PRO cuius Rubricæ introductione & cognitione sciendum est, nomen hoc Hispanum, Caualleros, Latinè Milites idem esse, nam secundum. l. 1. titulo. 21. part. 2. Caualleria fue llamada antiguamente la Compañia de los nobles homes, que fueron puestos para defender

EUROPA BIBLIOTECA OHYI - I.T.N.E.H. - PORTUGAL

las tierras, e por esso le pusieron nome en Latin, *Militia*, que quiere tanto decir como Compañas de homes duros e fuertes, escogidos para suffrir trabajo e mal, trabajando e lacerando por pro de todos comunalmente, *dicunt militares, propter malum, & laborem, quæ ferre debent pro defendenda Republica, ut d. l. ff. de Milit. testa. vel de alij dicunt, à mille denominatur milites, quasi inter millia hominum unus eligebatur in militem secundum text. in d. l. tit. 21. par. 2. mil. enim secundum. l. 2. eod. titul. & par.* Es el mas honrado cuento, que puede ser, *vt per Gregor. in lib. 5. Moral. c. 1. Vbi tractatur de perfectione huius numeri, & adducit illud Apocalyp. c. 20. & regnabunt cum eo mille annis, & Psalm. 104. quod mandat in mille generationes, in nostra vero Hispanis secundum. d. l. tit. 21. par. 2.* Llaman caualleria, no por razon que andan caualgado en cauallos, mas porque bien ansi como los que andan a caballo van mas honradamente que en otra bestia, otro si los que son escogidos para caualleros, son mas honrados que todos los otros defensores, onde ansi como el nome de la caualleria fue tomado de Compaña de homes escogidos para defender, otro si fue tomado el nome de caballero de la caualleria, *vnde secundum Oralor. communiter, & simpliciter,* Caualleros, *appellamus,* los que son personas nobles y principales que juntamente con la buena sangre tienen patrimonio y hazienda, o son descendientes de nobles y ricas familias, aunque ellos por sus personas sean pobres. *Et hos secundum Oralor. ibidem sub 4 par. Tractat. de Nobilit. cap. 1. num. 6. aliqui vocant,* Caualleros de espuela dorada, *qui quidem erant inter nobiles, & de his non loquitur, l. 1. & tres sequentes nostri tituli, fol. 5. infra isto tit. & totus dictus titulus. 21. par. 2. & ibi in illo titu. disponitur quomodo creabantur, & disponebantur, & in d. l. 5. de qui fit mentio, vbi & dicemus, an hodie milites nostri temporis gaudeat prærogativis antiquis, & quinque erant, & sunt necessaria, vt quis sit militare militiæ, quæ enumerat D. Perez in l. 1. titu. 1. lib. 4. Ordinam. col. 1318. vbi & quotuplex sit militia, declarat, & col. 1320. in fin. cum sequentibus, quot sunt militum genera, quæ quia ad nostram materiam non attinent, missa facio, cum concernant militarem militiam, & bellicam, & in progressu, & declaratione legum sequentium dicenda sunt alia materiam nostri tituli concernentia.*

SVM-

SVMMARIVM.

Dicitur, por quanto, *Latine quia vel quoniam pro causa ponitur num. 1. Proœmium indicit causam finalé ibidem. Pragmatica est dicta à regnio. num. 2. vbi quid sit pragma. Pragmatica sanctio quid est num. 3. & 4. Lex nostra & tres sequentes loquuntur de militibus armatis, qui antea nobiles non erant, sed non 5. infra eod. dcititi, qui ante nobiles erant num. 5. & num. 13. Militum armatorum tres formas & modos reperiunt. num. 6. Milites, de cipsula dorada, non eligebantur nisi nobiles essent. num. 7. Fallum presumitur id, quod de iure erat faciendum. num. 8. vbi inferitur ad qui stionem extraordinariam Dominis conferetur facta inutilitate. Hospitale presumitur edificatum ab eo, qui id facere debebat. ibidem. Fallum quid. esse presumitur sumptibus facientis num. 9. Fallum presumitur ab eo qui erat obligatus num. 10. Papillus presumitur alimentatus à tutore vel curatore, neque presumitur vixisse, de vento nu. 11. Fallum quid presumitur in ea ætate, & tempore in quo erat faciendum num. 12. Miles hodie armatus presumitur ante fuisse ignobilem num. 13. Licet & hodie etiam nobiles, in milites armantur debet tamen probari nobilitas eol. num. 13. & ibi. De los caualleros. paradox. Auditores Regij de exemptionibus horum militum armatorum cognoscunt. nu. 14. Non vera indices nobilium, vt ibi. Militum horum differentiam, in numero. 14. & 15. vel declarantur Oralora, & Ioan. Garsf per authore.*

Militez, De alarde, vulgo caualleros de alarde, *quisnam. num. 15. & an differant ab alijs, ibidem, & ibidé militibus, De premia, o de guerra, o quantiolos. Miles an possitcalli in militem creare. n. 16. Impator Rex princeps vel civitas habent aut liberatam legij condendæ possunt nobilitare. n. 17. & ibi qual in regna, & num. 18. ibi profiaetur. Nobilis efficitur adhærens lateri principis, num. 19. Nobilitas quinex scientia num. 20. Dalur ab illis dicitur ex sola ratione dignitatis dicitur ab ibi. Nobilitas da drina & prudentia num. 21. Nobilitas etiam armis adquiritur, nu. 22. Tributary non debent à Rege nobilitari. nu. 23. & 24. dictum optimum Regis Sigismundi. Privilegium immunitatis alicui concessum relinquendum est tanquam publicæ vtilitati necessarium. nu. 25. & 26. vbi inferitur vnum notabile. Subrogatus sapit naturam illius in cuius locum subrogatur non habet locum in privilegijs, num. 27. Immunitatis simplicitate concedentis intelligitur de muneribus personalibus, nu. 28. & de extraordinarijs vt ibi. Privilegium reuiuiscit à Prerogatiu in Regnis & Aminiij Regis concedentis intelligitur voluisse concedotis vbi fuit, fecit, & illorum sint, nu. 29. vbi una si dubitatur ad Regias auditores eundum est quia agitur de esse privilegij. Privilegium alicui pro se, & filijs concessum non extenditur ad nepotes, num. 30. Nepotes instructa interpretatione non cum probata sanguinis relationis, num. 31. Privilegium concessum alicui pro se, & filijs masculis ac filiabus non comprehendit filias nepotas, num. 32. Privilegium Antonio Garsa ipsi & filiabus etiam nuptis, & maritis earum concedit, num. 33. vbi angetur officia nobilium. Privilegij immunitas facilitter perditur, & quomodo. num. 34. vbi vide ad numerum 41. & iterum num. 48. profsequimur cum declarationibus singularibus, & ibi quod in privilegijs de facienda vel non facienda. Privilegium si continet plura capitula per contrariantem non vsitur capitulum non fecisse aliqs renuntiatum, num. 42. nisi vt ibi. Privilegium concessum ex nobilitate naturali non perditur, nu. 43. Onus probandi non vsum privilegij cuiincumbat, num. 44. Protestatio si fiat cum contrariantur privilegia ex relevabit. 45. Renuntiatio privilegij non est inducenda quotiesaliud potest presumi ex alia facta contra privilegium, num. 46.*

HAVKOMUSEOLAKA OHY

Privilegio male vtens perdit illud numero 49.

Beneficium etiam principis si obstat ex privilegio vt quia datum vt ignum vestimentorum non prodesse per contrarietatem, numero 70.49.

Dilitiones bis, secundum grant, vel sicut limitationem indunt, nu. 50.

Vbi quando conditionalitur quando cessati ne ponatur, & num. 51. cum dicitur secundum quod tui interessent fecerunt, ad similitudinem non sinetant.

Verba relationis causatiuae non vero conditionalitur consentur apposita, ibidem, & ibi limitantur.

Militi si ex corporis poenis, & interceptari num. 52. nisi vt numero. 53. & quod circa testiuta non sunt exempti, & num. 54. amplectur.

Pater an sui ineffe qualitatem per naturam, an per privilegium, numero. 55.

Privilegij verba sunt consideranda, numero. 54.

Materia & constituatur in filium cum conditione quod ipse vel successor teneatur numbere cum nobili satisfiat nubenti cum nobili ex privilegio, nu. 55. & 58.

Civis appellationem comprehendatur civis ex privilegio, num. 56. & 57.

Insertus ad collegia, & fraternitates vbi nonnisi conuersi non admittuntur.

Nobiles ex privilegio an admittantur ad ordines militares, num. 59. & num. 60. quid quod aetas imponenda.

Legata penu praeter vinum, venit omnis penus excepto vino, num. 61.

Statutum indicuit ferias mestium vel vindemiarum, excepto aliquibus casibus, nulli alij casus admittuntur, numero. 62.

Exceptio fiunt regulam in contrarium, ibidem vsque ad numerum. 71. non tamen eam amplect, vt numero. 63. & numero. 64. infertur ad renuntiationem casuum furtiuorum, quod non confertur renuntiatio insitius casus, & n. 65.

Confirmatio vita spectatur numero. 72. non tamen extensionem inducit num. 73. nisi vt num. 74. & 75.

Confirmatio quando videatur actum facere de nouo num. 76.

Exempti propter artem non gaudent si artem non exercent, num. 77.

Militis privilegium propter equum non est necesse continuo illum habere sed sufficit si habeant tempore belli, & necessitatis, numero. 78.

Audientes senatores cognoscunt de iure privilegij, num. 79. non de facti vsu.

Privilegia damnosa possunt per contentum tollitari, & renuciari nu. 80. etiam absentibus partibus, num. 81.

Privilegium alicui & filijs concessum de habitis post privilegium intelligitur, numero. 82. nisi vt vsque ad numer. 91. declaratur.

Filij nati ante dignitatem à patre adeptam non gaudent illo, nume. 83. & ibi declaratur.

Filius natus ante sacerdotium vel Regnum adepti, non dicitur filius sacerdotis, vel Regis, num. 84. & numero. 85. etiam declaratur.

Privilegia militaria non transeunt ad nepotes, num. 86. nisi vt num. 87.

Privilegia habentur ad omnes defendentes transeunt sin privilegio non sit aliter expressum, num. 88. vbi nume. 89. quod, & naturales filij gaudebunt.

Privilegium quando conseruat reale vel personale, num. 90.

Vxor vidua an gaudeat dicto privilegio merito concesso, num. 91. & 92.

Aetas relevat tunc ad Bellum & quando ea debeat effectuare, num. 93.

A tutela quae aetas excusat, & quae absque ipsis publicis & quomodo, num. 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

Intellectus legum nostra cum l. 3. tit. 19. part. 2. num. 101.

Privilegia senectutis remissiue, nu. 102.

Nullus est ita senex quin non spem vitae quinquennalis habeat, num. 103. vel saltem per annum, 104.

Lex

Lex Prima.

Summarium

Quomodo milites armati priuilegijs concessis gaudere debent, cum essent antea plebeij, & contributarij.

BI, *Purgado*, Hoc fuit in causa, quod lex nostra condederat, scilicet constitutio pragmaticae illius à Regis Ioanne iussae publicari Toleti Anno. 1422. & est in volumine pragmaticarum Regum catholicorum fol. 139. relata per Dida. Perez in l. 4. tit. 1. lib. 4. ordinam. col. 1348. in prima. Dicta enim haec, *Por quanto la*
1 *ley*, quae, vel quoniam † regulariter pro causa ponitur secundum Bartol. in. l. de non rotatio. §. quod autem, column. 3. versicul. item quidsi testator. ff. de coa. hic, & demonstratio. dicitque, & de monstrat causam finalem secundum Bald. in. l. 1. column. 4. versicul. & nota. C. de fall. cauallerito. legat. eandem Bald. in. l. 1. de feriis. & le ponitur in l. Rei appellationes. 5. in ordine. ff. de verbo. significat. ibi, super verbo. quia, pagin. 60. notat Rebaf. & per consequens, quia pragmatica illa Regis Ioannis disposuerat circa milites, de quibus hic, ideo lex nostra edita ab alio Rege, & confirmata à Ferdinando, & Elisabet circa dictorum declarationem, & confirmationem disponit, & sic causa finalis legis nostrae condendae fuit dicta pragmatica Regis Ioannis ponitur denotat dictio hęc, *Por quanto*, quae est praeamium nostrae legis, quod quidem praeamium inducit causam finalem, vt probat text. in l. fina. ff. hared. instit. & diximus in. 1. tit. titulo. 1. libro. 4. supra numero. 7. & 8. dictoramque intelligentia ex causis sumenda est. capit. intelligentia. de verb. signifi. & nouissime de praeamio, & praefatione per Ioannem Garsia de Nobilitat. in diuisione operis numero. 2. cum sequentibus aliquibus.

Ibi. Pragmatica. Dicta à negotio, id enim sonat pragma, id est, negotium † quod tem, & negotium
2 definitat propositum principi, vt inquit Isidorus Etymology. libro. 5. pragmatica enim sanctio dicitur proprie illud, quod princeps de consilio proerum † sentit, & statuit
3 pro rebus communibus, & vniuersilitatis. C. de diuersis rescrip. l. fina. in fine. & l. fin. C. de donatio. & promisi. libro. 12. & l. 1. 2. C. de nouo Cod. compon. §. & si quae. & l. 1. §. fi quae. C. de Iustinia. Cod. compon. vbi gloss. notat in §. rescripta. 25. quaestion. 2. in. l. iubemus nullam. C. de sacrosanct. Eclef. in Authentij qua in prouincia. C. Vbi deerimen agi oportat. in. l. non aliter. C. de Palat. Iacrarum largit. libro. 12. in capitul. fundamenta. de elect. libr. 6. & scribentes pragmaticas sanctiones lex vocat pragmaticos. ff. de poenis. l. moris. §. solet dicta. l. fina. Aliquando vero capitur pro annotatione, † quae
4 fit de rebus priuatis. l. iubemus. C. de appellatio. siue pro attestatione facta per Principem pro permutatione facta cum re ecclesiae, in capitulo. 1. de rerum permutatio. vbi glossa. pragmaticum quae rescriptum principis dicitur secundum glossam in capitul. peruenit. 101. distinctio. de quibus per Rip. in Rubri. de constitut. numero. 31. cum duobus sequentib. vbi, & declarat

HAVROPENTA ÖHV

differentiam inter annotationem, & pragmaticam, & reprobat Accursium credentem eos dici pragmaticos, qui scribunt pragmaticas sanctiones, cum potius secundum Ripam, ibi pragmatici sint sapientes viri, qui partium consensu absque lite causas dirimunt, quibus aliquando solet præses officium intercedere. l. maioris. §. solet. ff. de penu. legat. & hinc dicebat Iuuenalis, Inde cadunt partes in fœdere pragmaticarum, & sic iustè pragmatica vocitatur. Sed hæc à Ioanne Secundo coordita, de qua hic sit mentio, quia negotium ipsi Regi propositum circa hos milites deauratos diffiniuit, declarauit, & reformauit, ac si lege in curijs condita diffinitum esset.

Ibi. *Rey don Iuan*, Qui fuit secun dus huius nominis, & condidit hanc pragmaticam Toleti anno. 1422. vt apparet ex eademmet pragmatica in voluminę pragmaticarum antiquarum inserta sub verbo. *De hidalgos*. 191. in ordine secundum ordinem, quem congessit, & in vnum compilauit volumen Doctor Didac. Perez fol. 139.

Ibi. *Armados Caualleros*: Lex nostra, & tres sequentes loquuntur de militibus armatis, † qui antea nobiles non erant, vt expresse patet ex eorum verbis, & l. 5. infra eodem, loquitur de illis, qui antea nobiles erant, pro vt loquitur titulus. 21. partit. 2. & notauit ad has leges Ioannes Garsia in suo commento de nobilit. glossa. 1. §. 1. numero. 55. Quorum militum tres formas, † & modos reperiri, afferuit Oratora, de nobilit. 4. parte. capitul. 1. numero. 6. cum sequentib. & Ioannes Garsia dict. numero. 51. vsque ad. 66. quarum formarum, vt à nobiliori incipiamus, est illa de qua dict. titul. 21. partit. 2. & in. d. l. 5. infra eodem, scilicet in militibus calcaris de auratis Hispanę, *De espuela dorada*, & ij non alij, quam nobiles in tales eligebantur † milites, vt inquit text. in. l. 2. titulo. 21. partit. 2. maximè in. l. 13. ibidem, dum dicit, *E porende mandaron los Antiguos, que el escudero que fuesse de noble linage, vn dia antes que recibia la caualleria*, & in l. 14. eiusdem tituli. 21. & part. 2. ibi. *Pero antiguamente establecieron que a los nobles hombres hiciessen caualleros*, notat, Humada, in. l. 1. titul. 21. part. 2. glos. 6. numero. 2. ita vt antiquitus erat præsumptio, & dictum commune, miles armatus, ergo nobilis ante, vt inquit Oratora. vbi supra, & clarius Ioannes Garsia vbi supra numero. 52. vbi hoc comprobat ex doctrina Iason. in. l. Gallus. §. quidam tedè. 2. ledè. numero. 4. ff. de liber. & postlim. dicentis, quod si aliquid fieri debuit sub certa forma, conditione, aut qualitate, si inuenuiatur factum, debet intelligi factum eo modo, quo fieri debuit, est enim iuris præsumptio, quod factum præsumitur, † quod de iure erat faciendum, iuxta tradita ab Aymone Craue. consil. 22. numero. 5. & consil. 149. numero. 12. & sequenti. & Cephal. consil. 9. numero. 18. volumin. 1. & tradebat Decius consil. 446. numero. 7. ex quo inferebatur ad illam quæstionem de emphyteusi, an scilicet ex tolerantia dominęsi feretur de nouo facta vt inuestitura. Nam si de iure ad id tenebatur, præsumeretur de nouo facta, vt in simili consulit Cephal. vbi supra, & facit illud, quod pertext. in. l. qui duas. ff. de seruitu. Vrban. prædi. animaduertit, ibidem Florian, & habetur in. l. illud. ff. de adquirend. hæred. & in. l. filius. ff. de Testament. milit. vbi id præsumitur, quod prius erat faciendum, quando duo concurrunt, & hoc spectat, quod tradit Barto. in. l. cum seruus. ff. de verborum obliga. & respondit Bald. consilio. 378. num. 2. libro. 1. quod hospitale præsumitur ædificatum ab eo, Qui illud ædificare debebat, legitque præsumptio est, quòd faciens actum præsumitur facere ob causam præcedentis obligationis. l. quzdam. ff. de reuend. notat Menoch. titul. 1. de præsumpt. libro. 3. præsumptione. 1. num. 8. Sicut & vbi Caesar requirit sumptus, præsumitur factum à villo, qui tenebatur facere suis sumptibus secundum Alex. ad. l. in. §. 1. cum seruus. num. 4. & simpliciter † factum præsumitur sumptibus facientis secundum Barto. in. l. fin. §. in computatione. columna. 1. C. de iure deliberand. factum quę præsumitur † ab eo, qui erat obligatus facere, vel nomine eius, siue eius mandato, vt per Cœpol. de seruitute Vrba. prædi. cap. 40. num. 32. & Abb. consilio. 2. numero. 5. & sic inquit glos. iuncto. text. in. l. 2. C. de aliment. pupill. præst. quòd pupillus præsumitur alimentatus à tutore, vel curatore †, qui ad id tenetur de iure, neque præsumitur minorem vixisse de vento, & tradit Rochus de iure patron. verbo, Consilium. xii. numer. 29. & fecit argumento dicti. l. 2. inquit Abb. in capit. cum virum. numero. 4. de regul. quòd illud quod consueuit fieri incerta ætate, vel tempore, & apparet factum, præsumitur factum in illa ætate, vel tempore, † quòd est optimum ad nostrum propositum. Nam cum antiquitus idfoleret fieri, scilicet armatum militem *De espuela dorada*, esse nobilem, qui alius, quam ille tunc temporis, non fuerat in tale militem eligi, non solebat in tale militem eligi si aliquem illius temporis reperiamus, nobilem ante esse, dicendum est: Et à contrario, nunc ipsce temporibus, vt ad secundam militum formam leueniamus, si aliquis nunc miles armatur, vulgo *Caualler armado*, præsumitur antea fuisse ignobilis, & tributarium, † vulgo *Pechero*, de quo lex nostra est tellis cum tribus sequentibus, quæ in ijs sunt intelligendę, & sic leges nostræ prima, & tres sequentes differunt à lege. 5. infra ifio titulo in hoc quia illa lex. 5. in militibus calcaris deauratì, vulgo *De espuela dorada*, intelligitur, nostra, & tres sequentes in ijs militibus armatis, vulgo *Caualleros armados*. Vt sepè dictum est, & notat Ioannes Garsi. dict. glossl. 1. §. 1. numero. 55. cum sequentibus, de quibus & per Orator. dict. capit. 1. partis quartæ. numero. 7. & ili, non est necesse, quòd sint fidalgi, & nobiles de genere, licèt vt inquit Ioannes Garsia dicto numero. 56. etiam nobiles de genere, & fidalgi hac secunda forma eliguntur in milites, tenentur tamen probare nobilitatem, si velint ea gaudere quo ad tributa, quo ad quę non eximuntur ex eo, quòd fiant milites armati, qui & vulgo etiam *Caualleros pardos*, nũcupantur, & immunitas ijs concessa, per priuilegium dicitur concessa, & per consequens audiores Regij de exemptionibus eorum cognoscunt, quo ad † priuilegia hæc, non vero iudices nobilium, vt inquit Ioannes Garsia, dicto numero. 56. vbi inter hanc, & præcedentem militum formam differentias constituit, & describit, & Oratora, vbi supra, numero. 7. & 8. qui sunt inter se differentes. Nam Oratora dicto numero. 7. inquit, quòd illi etiam huius secundę formæ cum Regia solemnitate eliguntur, & nominantur in milites, Ioannes vero Garsia, dicto numero. 55. inquit, quòd

HAZAÑAS Y LA RIOJA ONLINE

absque regia solemnitate milites
armati fiunt, & fortassi verius,
non solemnit 23 illa antiqua desijt
esse in vsu, sicut Humada,
in.l.23.titulo.21. part.2. glos.7.in
fine. Secundò, Oratora istos mi-
lites armatos vocat etiam *Cauallero-
rosi Pardos*. in dicto numero.7. loã
nes vero Garsia, in numero. 16.
hos *Cauallero Pardos*. distinguit à
militibus armatis, vulgo, *Caualleros
armados*, in hac tamen secunda dif-
ferentia plus mihi placet opinio
Otaloræ, scilicet, quòd milites
armati, & milites obscuri, vulgo
Caualleros armados, o caualleros pardos, ij-
dem sint. Alij vero sunt milites
15 *Declarde*, ? vulgo *Caualleros de alarde*,
qui quidem differunt à dictis mi-
litibus armatis, vel obscuris, & ab
illis, *De efpada dorada*, & fic pecu-
liari nomine nuncupantur, scilicet,
*Caualleros de alarde, o de premia, o de
guerra, o quantiosos*, de quibus in fu-
ne tituli.1.libr.4.Ordinamen. vete-
ris, & in nostra Recopilatione
sub.l.10.cum sequentibus istius
nostri tituli & libri, qui tenentur
ire ad bella, & habere arma, &
equos certi valoris, & omni anno
facere demonstratione, & fic *Alar-
de*, vt optime per Otalora, dict.4.
part. cap.1. num. 8. versic. milites
autem isti vbi describit cedulam
Regiam, à qua initium habuerũt,
& optime per Burgos de Paz, con
fil.46.num.9.&.10. volum.1. & de
his aderant plures in hac ciuitate
Placentina, qui tandem iussu Re-
gis nostri Philippi abolueerunt, & 16
extinctus fuit eorum ordo, & for-
ma, & nisi de ijs voluerit intellige
re Ioann. Garsia num.16. in prin.
prout videtur intellexisse, eo, q ad
legat Otaloram ad hoc, sunt differ-
rentes, vt dixi, ipse, & Otalora, sin
verò dum in.nu.16.tradit de *Caualle-
ros pardos*, voluit de ijs *de Alarde, & de Quantia, & Premia*, intelligere, idẽ
in effectu dicunt, & in idem reci-
dunt, licet diuerso nomine eos nũ-
cupent, & ibidem Otalora refert
forum *De Leon*, circa istos milites,
De Alarde, y de Premia, y Quantia, olim
constitutum. Ex quibus clarè de-
cerpes legum nostri tituli intelle-
ctus, ita vt nostra lex cum tribus
sequentibus intelligatur de mili-
litibus secundæ formæ.l. verò.1. in
frà eodem, de militibus primæ for
mæ. leges vero.10. & sequentes de
militibus tertiæ formæ, Alia ve-
ro genera militum, & militarum,
de quibus per Doctores in Tra-
ctatibus de Militibus, & per Dida
Perez, in.l.1.titu.1.lib.4. Ordinam.
col.1320.cum sequentibus aliqui-
bus, & per Menchacam, de succes.
creat.libro.3.§.30.numero.289. &
latissimè per Casane. in Cathalo-
go gloriæ mundi.9.part. 9. consi-
deratione, cum sequentibus, non
sunt nostræ materiæ, idcò omit-
tendæ, neque itidem est necesse
loqui de militaribus ordinibus,
quia nihil ad propositum, & non
debemus recedere à materijs le-
gum commentandarum.

Ibi, *Aunque pueda, como por su mandado*. Sed contra hoc videtur tex
tus in.l.1. titulo.vigesimoquinto,
part.4. & text. à contrario sensu,
in.l.11.titulo vigesimoprimo.part.
2. ibi adnotante glossatore in glos
sa prima. vbi etiam miles potest
alium in militem creare, & sic de
consuetudine esse testatur Ioann.
Faber, in Rubric. C. de Milit. te-
stam. & facit doctrina Bartol. in
l.1. C. de Dignit. libro. 12. vbi
inquit, Imperatorem, Regem,
Principem, vel alium Domi-
num,

num, vel ciuitatem habentes
potestatem condendi leges in
17 suos, nobilitare 1 posse, ergo
lex nostra dum in ijs verbis, sol.
Regi, vel cui ipse commiserit,
& concesserit potestatem præ-
bet nobilitandi, procedere non
potest, propter quod glossa illa
dicta.l.1. & Otalora. de nobilit.
4. parte capitulo. 1. numero. 7.
& Ioannes Garsia de nobilit. §.
1. glossa. 1. numero. 10. inquiunt
ex lege nostra &.§.&.&.7. in-
frà eod. supra dicta concedere
non posse aliam quam Re- 19
gem in suo Regno, & Imperatorem in Imperio, vel alium, cui
ipsi commiserint. Ex qua quid-
em.l. 6. idem in Regina disponi-
tur, & secundum hæc intelli-
genda sunt, & declaranda supra
in contrarium adducta, ita vt in-
telligantur, Baronem, vel ciuit-
tatem, vel militem id posse face-
re, dum tamen sit ex mãdato Re-
gis, vt inquit glos. d.l.11. quia sic
videtur, ac si ipse fecisset, vt in
capite causis de elect. Nam vt ipse
fecit Rex dicit, omnia nostra
facimus, quibus authoritatem
nostram impartimur, & ipse solus
Rex, vel cui ipse commiserit, id
poterit, nam ex ipsius concessio-
ne, siue priuilegio ? id potest 18
fieri secundum Bald. in.l. sacrile-
gij. C. de diuer. rescript. fact.
text. in.cap. cum Redemptor. 12.
quæst.2. & in.l.2.§. fin. ff. de Nat.
restit. & optima.l.6. tit.27.p.2.

Ibi, *Puede los dar honra de hijos dalgo
a los que no fueren por linage*, notat la-
te Tiraquel. de nobilit. capitu. 6.
per totum, & Casan. in cathalog.
glor. mund. 8. par. considerat. 17.
Ex quibus iure optimo reprobat
Tiraquelus vbi supra, nu.6. Ripã
respond.2. 2. 26. dicentem solum
Imperatorem nobilitare posse nõ
vero alios principes etiam non re-
cognoscentes superiorem, nam
falsitur Ripa in hoc, alus tamen,
quam Imperator, vel Rex in
suo Regno, vel cui ipse commi-
serit, non poterit nobilitare ex le
gibus nostris. Idque non solum
princeps expresse facere potest,
verum & tacite facere, censetur
putã si quem lateri ipsius, permis-
so eius adhærere, videmus, No-
bilis enim ? ex hoc efficitur fe-
cundum Angel. in.l. omnium
column. 1. Iason. 1. notab. Ci
qui testamen. facer. poss. & alios
plures relatos per Tiraquellum,
vbi supra. n.10. & idẽ si princeps
suis legibus, & constitutionibus
aliquos nobiles faceret, pro vt
fecit aduocatos, licentiatos, & 20
Doctores, ex ipsa enim scientia,
? quis nobilitatur, vt per Casan.
in cathal. glor. mund. 8. par. consi-
derat. 10. vbi & inquit, quod sola
ratione dignitatis Doctoratus do-
ctor dicitur nobilis, vt per Alex.
consil. 94. col. 2. volu. 1. & per eun
dẽ latissimè defendentẽ aduocato-
rũ causas, in.l. Cẽtur. ff. de vulg.
& pupill. & nos diximus succinc-
tè tanquam rem notam relin-
quentes in.l. 1. titulo. 16. libro.
2. supra, & latissimè per Casan.
in dicto. cathalog. glor. mun-
di. 7. parte consid. 29. &. 30.
&. 31. ita vt male Ioannes Gar-
sia, in dict. cõmento de nobilitate
nos mordere voluerit, in glossa.
31. numero. 20. quod causam ad-
uocatorum non defendentium
late, possemus enim aliorum
dicta transcribendo, & mutan-
do, quod

HAZIENDA DE LA COMUNIDAD DE MADRID

do, quod mei instituti nunquam
fuit, neque ad me tangit, ita aduoca-
torum causam, & partem defendere
quasi ea indigerem, quippe qui
& nobilitate sanguinis, & clara,
& sincera generatione ex Dei
misericordia processerim, & lite-
ris, ac moribus nondum vsque huc
demigrauerim, sed auxerim po-
tius officia iudicum, & pretensiones
inanes multoties offertas relinquens
ambitionis vitium fugiendo, & 25
vt literis, studijs, & scripturis
melius vacare possemus, no-
biles enim doctrinam decere, ac
21 iuris prudentiam, † late tractat
Tiraquellus de Primogenit. ca-
pitulo. 5. numero. 10. verticulo.
sed si verum, & sequenti. Qui
& in tractat. de nobilitat. quamuis
iniuste in quæstionem deduxerit
an officium aduocationis dero-
garet nobilitati, tandem resoluit,
quod non, in capitulo. 29. per to-
tum. Sic etiam, & armis nobilitat. 5
22 adquiritur, vt, & per Tiraquellum
de nobilit. capitulo. 8. & latissi-
mè per Cassaneum vbi supra. 9.
parte. per totam, vbi in prima con-
sideratione tractat, an doctor militi
præferatur.

Ibi. *Eran perferos*. Qui non
debebant † à Rege nobilitari, vt
23 inquit textus in. l. 11. in fine. titulo.
21. partita. 2. sed potius cum eis
esset faciendum id, quod Sigiſ-
mundus Cæsar fecit, qui requi-
situs quadam die, plurimumque
lacesitus precibus à quodam ple-
beio filsi admodum dilecto, vt
illum nobilem faceret, respondit
quodnon indocte, sed pruden-
24 ter, ac facete, Refert diuitem
quidem, † aut exemptum te fa-
cere, nobilem vero minime, vt
refert Cassaneusin dict. 8. parte Ca-
talogi, consideratione. 17. & Ioan-
nes Garsia, vbi supra glossa. 1. §.
1. numero. 10. in medio, sic ad-
gio solere dici asserens, ideo cau-
tissimè, parcissimè, & cum causa Re-
ges, & principes id facere debe-
rent.

Ibi. *Mas que pagassen en todos
y qualesquier pechos Reales, y conce-
jales*, Ex his verbis habes notare,
quod priuilegium immunitatis ali-
cui concessum † restringendum
est tanquam publicæ vtilitati no-
cium, vt existimat Decius con-
silio. 223. & Oralora. de nobilita.
4. parte. capitulo. 2. numero. 8.
& . 9. nam cum textus noster
hic militibus ijs immunitatem no-
bilitatis concessum esse præsuppo-
nat, quam quidem nobilitatem,
si ad tributa extenderes, nimis la-
deret, & esset nocua, & pu-
blicæ vtilitati aduersa, ideo re-
stringitur per textum nostrum,
quatenus tributa non comprehen-
dat. Ex quo inquit Otalora. in
dicto. capitulo. 2. numero. 8. quod
priuilegia nouiter concessa Recto-
ribus ciuitatum perpetuis, inter
quæ priuilegia concedebatur, vt
26 gauderent omnibus † exemptio-
nibus, quibus annales Rectores
gaudebant, non extendentur ta-
lia priuilegia ad hoc, vt virtute
illorum excusentur à contribu-
tionibus, etiam si probauerint,
quod rectores illi annales existebant
in possessione, & consuetudine non
contribuendi, tum quia dicta priuile-
gia sunt restringenda, tum etiam quia
regula illa vulgata, quod subrogatus
sapit naturam illius, in cuius locum
subrogatur, non habet locum in pri
27 uilegijs † secundum magis commu
nem

dem opinionem doctorum, in. l. si quis
eum. §. iniuriarum. ff. si quis cautio. ma
xime vbi ratio, & mens concedentis
est diuersa non est eiusdem rationi con-
sentanum, nec de præsumpta prin-
cipis intentione, quod voluerit pro
tam paruo precio pro Rectoria per
rusticum quendam soluto, quod ef-
fet exemptus à dictis contributioni-
bus, & sic in chancellaria inquit Ota
lora, vbi suprà, esse obtentum con-
tra illos rectores, & lege Regia iam
sic datum esse. l. 1. titulo. 26. li-
bro. 4. suprà, quæ est optima ad fun-
dandas. l. 15. cum sequentibus. aliquis
bus. titu. 14. libro. 1. to, infrà, vbi re-
stringuntur immunitates personisibi
dem contentis seruatis seruandis in
legibus illis statutis, & hoc nulla alia
ratione, nisi quòd dicta priuilegia le
dunt communem vtilitatem, & per
consequens restringendas fuit, & sic
sic immuritas simpliciter, & in diffinite
concedatur, intelligitur à minori
28 bus personalibus † tantum secundum
Tiberium Decianum. consilio. 15. nu-
mero. 49. volum. 2. imo & tunc de
extraordinarijs, non vero de ordi-
narijs censetur factum concessionem
secundum eundem Tiber. Decia. con
silio. 51. numero. 23. volumine. 3. &
Crephalus. consil. 58. numero. 10.
Infertur itidem ex his, quod priuile-
gium aliquibus populis concessum
per Regem eximêtem vicinos talium
locorum à portagijs, & alijs similibus
tributis in omni Regno, & Domi-
nijs talis Regis concedentis, tunc
demum seruanda fuit in locis, vbi
Rex concedens percipit portagia, &
tributa illa, non verò in locis domi-
29 norum, vbi † ipsorum dominorum
sunt Portagia vt ex. l. 11. titulo. 18.
& ibi glossi. part. 3. diximus in. l. 14.
titulo. 3. libro. 1. supra numero. 39.
& nouissime tenet Ioannes Garsia,
de nobilitat. glossa. 1. §. 1. numero.
76. vbi inquit, quod quando de
hoc dubitatum esset, debet recur-
ri ad Regios auditores, eo, quod
agatur de iure priuilegij. Vlterius
etiam infertur ex dictis, quod eiusdem
priuilegia sint stricte interpreta-
da, vtin. l. si quando. C. de in offi-
cio. testam. quod priuilegium no-
bilitatis concessum pro se, & filijs
30 non comprehendit neque extendi-
tur ad nepotes, † eo, quod in pri-
uilegijs, quia sunt contra ius com-
mune, & stricte interpretationis,
31 appellatione filiorum † non com-
prehenduntur nepotes, & ita om-
nes post Bartolum ibi, & vbique
concludere testatur Pelaez de Ma-
iorat. 1. parte quæstione. 15. nume-
ro. 24. & Oralora, ita in nostris
terminis concludit de nobilitat. 4.
parte. capitulo. 2. numero. 6. &. 7.
vbi inquit ita credere esse verum,
sue loquamur in priuilegio, *De hi-
dalguia*, siue, *De cauelleria*, sicut
& de iure habetur, quod priuile-
gium concessum alicui pro se, &
filijs masculis, & fœminis, & ex eis
32 descendentibus non competere †
filiabus nuptis, ex Bartolo. in. l.
quoties. C. de priuilegio. Scholas.
libro. 12. & ex. l. 10. titulo. 11. li-
bro. 2. Recopilation. ibi. (*Que no
eran casados, ni desposados antes, ni
durante el dicho tiempo*) qua quidem
lege attenta sic remanet cum hac
opinione Ioannes Garsia, in
Comment. de nobilit. glossa. 1. §. 1. nu-
mero. 48. ex alia tamen ratione,
scilicet, quia nuptæ originem, ci-
uitatem, & familiam obtinent viri,
non vero parentis, & de iure ciui-
li rem esse incipitem affirmat ex
pluribus ab eo allegatis, & per
Tirachelum, per relatum in prima
lege connubiali parte. 1. numero. 34.
Verum

HAVPOPOPO

Verum tamen, & de iure communi hæc erat communis opinio, vt attestatur Rip. libro. 2. Responso. Responso.2. de rescript. relatus per Villalobos in suis communibus opinionibus, verb. priuilegium concessum, & per Francisc.um Viuium in communib.opinio.opinione.237. Priuilegium concessum patri, idque etiam fundari potest ex dicta stricta interpretatione facienda in priuilegijs contra ius, & hoc nisi priuilegium aliud dicter, pro vt in priuilegio, *De Antonio Garcia*, vbi non solum filiabus non nuptis, verum, & nuptis, & earum maritis concediturr immunitas † de qua ibi, vt quotidie determinari, inquit Ioannes Garsia vbi supra, numero. 42. & .44. sic & ex hoc inquit Ioannes Garsia, ibidem in glossa. 35. numero. 48. versicul. & hæc magis, quod priuilegiati, quales, sunt, *le de Simencat, y Valderas, y los de Antonio Garcia*, non gerent officia nobili nm cum nobilibus, quia in illis priuilegijs de sola immunitate sit mentio, quæ suis finibus continetur, & non fiunt, neque declarantur nobiles, pro quo facit illud, quod dixi supra glossa. *eran*. Sic ex hac restrictione talis priuilegij emanat illud, quod facilter perditur eius immunitas, nam perditur, & immunitatem habet bens passus † est se describi in libro seluitium secundum Angel. per textum ibi in.l. 1. §. 1. siquis tutor. si quand.apellan.sit eum cæteris per Balbum adductis in tract.at.præscrip. 4.parte princip. quæstione. 30. numero. 7. Castrum consil.23. num.4.Et Tiber.Decianus Respon.41.nu mero.92.vola. 2. & Platea in.l. qui publice. C. de iij qui spon. nuncs subeunt libro. 10. & Nicolaus Fastesij, in tractat. de æstimo. 5.parte capitulo. 1.numero.31. cum sequen. 12. volumin. tractatuum doctorum. Si enim quis habeat immunitatis priuilegium requisitus, vt soluat, non sufficit, allegare priuilegium, sed debet appellare, † si describatur in libro soluentium intra tempus datum ad appellandum, vt per Angel, in dicto. §. siquis tutor, cuius dictum sequitur Marant, in practi. titulo. de appellatio, numero. 314. pagin. 628. in paruis, & itidem hoc dictum sequitur, & defendit, & communiter approbatum tellatur Ioannes Garsia de nobilitat. glossa. 4. numero. 18. & glossa. 6. numero. 53. & glossf. 5. numero. 14. & in numero. 33. hoc declarat verum esse dum tamen tales descriptiones, & pignorationes ad legitimum tempus (de quo infra in quarta declaratione) accedant, ad hoc, vt eo tempore tur priuilegium, & sequitur etiam dictum Angeli Loazes allegat. de Mula. responsione ad. 4. fundamen. numero. 10.pagin. 259. Quod verius videbitur, si vltra hoc fecerit priuilegiatus nonnullas solutiones, quoniam confertur, suo priuilegio tacite renunciasse, vt in l. 1. C. de ijs, qui sponte publi.ma ner. subs. Gozadinus, dict. consil. 23. numero. 7. Felinus, & alij in capitul. cum accessisset in. 3. regula de constitut. Abbo. consil. 61. ad finem. libro. 2. Ancharran. consil. 160. in fine. Alexand. consil. 136. columna. 4. libro. 2. Rasfesij vbi supra numero.32. nisi protestetur, vel coactus soluat, vt ibi per eum numero. 33.& .39. & .infra numero.45.& .48. Quæ quidem duobus, aut tribus concurrentibus † procedit, primo quod taliter consentiens, & soluens sit persona, quæ posit priuilegio

priuilegio renuntiare, aliàs secus, text. in cap. accedentibus. de priuileg. Ruynus consil.228.numero.11.libro.1. & post alios Decius in dict.cap.cum accessissent.num.30. in secunda limitatione.& colum.fin.num.34.& sic singulares personæ comunitatis non possunt renunciare priuilegio comunitatis concesso secundum Innoc.cap.cum olim.2.numer.7.de priuileg. Bald.con sil.337.Corne.consil.37.numero.5.volum.3. Natta.consil.69.numero.46. Secundo quòd hoc consensisset, & solusisset, per tempus triginta annorum ex dict.cap. accedentibus, & cap. si de terra. de priuilegijs, cum ibi notatis. I. fasia. C. de Diuerl.rescript. Alexand. consil.139.vifo themate.colum.penul. vers.postremo, circa quartadubium. lib.2. & consil.102.vtisi hic colum.fin. versicul.non obstat. text. libro.3. & consil.13.libro. 4. Ripa Respons.libro. 1.responso.21.numero.11. Tertio requiritur, quòd siue priuilegium constitat in non faciendo, siue in faciendo, quòd occurrerit casus, in quo priuilegiatus vel faciat, quòd erat faciendum, vt priuilegio vti, dici posset, vel non faciat, quod non erat faciendum, aliter enim si casus priuilegij nunquam occurrisset, et per mille annos non perderetur, vt ex Felino, & ex di-
37 ctis vbi supra percipitur, † & notat glo. ibidem in c. Abbate. de verb. signifi. & in.c. Ioannes. de cleric. coniugat. & Tiberius Decian. alius allegant. consil. 66. numero. 65. volum. 3. Neque obstat.l.1.ff.de Nund. vbi probatur, quòd habens priuilegium vtendi aliqua re, fiallo non vtitur, amittit illud, & idem probatur in.l.3. in fi. tit. 7. p. 5. & .1.42. in versic. *Otrosi priuilegios*. titulo. 18. part. 3. Nam ibidem specialis casus determinatur, scilicet in nundinis, hoc est, in priuilegio concesso alicui habendi ferias, & mercata in terris suis, nam
38 istud per non vsum perditur, † ita glo. in.l.fasso. Code diuert.rescrip. vbi Alberic. sed quod hæc declaratio communiter reprobatur secundum Decium. dict.2.40. cum accessissent. numero.16. & Pelaez. de Maiorat.1.part. quæst.7. numer. 1. ideo dic, & melius quòd dicta l. 1. ff. de Nund. & prædict. leges Part. cum ea concordantes loquuntur in nostro casu scilicet, quando iam deuenit casus vtendi priuilegio, & non est quis vlus eò, putà quia datum est, vt fiant feriæ, & mercata, quæ cum facta non fiunt, per decem annos amittitur priuilegium, quia ei contrauenitur, cum adueneritempus, & casus occurrerit vtendi eo, & non sit vlum, sed potius contrarium, vt optimè in propositi inquit Petrus Pekius in.c.decet.numer.8.de regul.iur. in.6. & Tyber. Decianus responsij. num. 12.libr.2. Sic & in primo casu dicit l.42. idem intelligitur, dum dicit, ibi. *Que las tuuieren, no vsaron dellas*; nam istud intelligitur, *no vsaron dellas*, per contrarium vsum; cum casus deuenisset eis vtendi, & sic intelligit illam. ibi glossf. 1. & nouissime Ioann. Garsf. in Commento de Nobilit. glosf. 6.num.48. verficulo, Quinto præmitto, cum tribus sequentibus, qui satis inuoluit, & laté de ipegit, & Oralor. 2. part. 3. part. de Nobilit. cap. 9. num. 7. ita vex dicitis legibus particarum, & præfertim ex dict.l. 42. si priuilegio de non faciendo cõtrauenerisper.30.
39 annos, † & priuilegio faciendi per decem amittes illud in perpetuum prote, & successoribus tuis, neque inter est, quòd isti anni fint proximi concessioni priuilegij, sine non secundum Garsiam dicto nume. 48. versic. ex quibus que sint. Nisi secundum Pelaez, vbi supra, numero. 2. facultas faciendi sit expresse posita in libera voluntate illius, cui fit concessio, nam illi voluntati vlo tempore non præcribitur, vt & tenet Tiber.

HAZI OKMANYTÁRA ELEKTRONIKA OHV

Tiber. Decian. responf. 43. num. 34. libr. 3. & Calderi. consi. 8. de regula. quę, & alios allegat Eanquez in summa Theologiæ moralis, in libr. 7. cap. 26. fol. 1 litera. z. vt in facultate facie li maiorum de bonis quandocunque & quomodocunque voluerit, licet & hęc non sit ita peremptorium in priuilegijs, quin, & scrupulo, non careat, & sic expediret tunc protestatio, vt per Eanriquez, vbi supra. Quarto temporebus supra dicta, vt procedant in acta reiterabili, pro vt in priuilegio de non solumdia decimis, quod iterabile, et omni anno, tunc enim si per, 30. annos soluatcas priuilegiatus † perdet illud ex dicto cap. Accedentibus, & hanc communem, & indubitatam tenitatur opinionem viuiuis in suis communibus opinionibus, opinio. 27. & magis commanenta. latur Goza. in. d. consi. 2. numero. 9. relatus per Villalob. in commentabus suis. Verò, priuilegium concesla in ius, quod ad act. supręcedentię, & pro tunc in eundo, se de lo vel loqui do opinio applicauit Iod. Garf. dict. glosf. 6. numero. 33. secus verò si priuilegium contineret actam momentanam, & non reiterabilem, nam tunc per vnum actum contrarium perditur † secundum dictos Doctores & glosf. 1. in dict. l. 42. Est tamen verò, quod si priuilegiũ conti net plura capitula & actus licet vnica pitulo, vel actu contraueniatur, non censetur alijs actibus, † & capitulis, in quibus non contraueniatur, renuntiatum sicut negligęsin vno acta non facit ibi præiu ficium in sequenti, secundũ Abb. consi. 54. videtur primo, & Rumum consi. 50. nam. to in specie tenent glosf. illa in dict. l. 42. & Romanus consi. 168. numero. 1. & Platea. in. dicta. l. quipublici. & Decian. dict. respon. 41. nu. 30. & tunc secundum eum ibi numero. 28. est necesse, quod talis actus de directo aduersetur priuilegio, vt si priuilegium sit generale, actus etiam sit generalis, imo, & tunc debet esse contrarietum per eos, quos præcendimus a missis priuilegium, secus si per alios, vt per Decian. vbi supra numer. 35. cum sequentibus, & Garf. vbi supra numero. 28. in fine. Nisi actus ille contrarius repugnans repericeret vniuersaliter totum priuilegium, nam tunc in totum amittetur, vt vt inquit Mariam, Socin. in dict. capitul. accedentibus numero. 21. de priuileg. & eo tacito non sic declarando Garf. dict. glosf. 6. numero. 31. & 32. item intellige, quod per contrarium actum perditur priuilegium, scilicet respectu aduersarij, non vero respectu aliorum, secundum glosf. dict. capitu. accedentibus de priuileg. & Platea. dict. l. qui publici. Item supra dicta intelligę in priuilegijs immunitatis per Principem concessis, secus verò in concessis, & prouenientibus ex nobilitate naturali † hæc enim an renuntiari possint, est latissima quæstio, de qua in titulo sequente disputabimus Deo volente, & per contrarium factum patris non præiudicatur filijs suis postquam nobilitas est formata ex personis prouorum fecusſi non esset formata, ita optimè per Auendan. in Dictionar. verb. *Cauallero*, 3. primo lic declarans Aymonem consi. 163. Et cui incumbat onus probandi, non vsum priuilegio † vide glossam illam dicta. l. 42. Garf. dicta glosf. 6. numero. 38. versicul. vnde in priuilegio. Et an si solutio fiat cum protestatione † releuabit, vide ibi ipsum Ioan. Garf. numero. 65. & Abb. dict. capit. cum accessissent nu. 7. & 8. & sup. numero. 36. est tamen verum, secundum glossam illam dict. l. 42. & Garf. vbi supra

nu. 64. quod quando actus repugnans priuilegio potest induere aliam præsumptionem, quam renuntiationis priuilegij, illam, potius quam renuntiatio † non inducit, † quæ notanda sunt, quia non sic inuentes declarata, & in vnum congesta, & conferum notabili, per me à nostra lege deducto, quod pri uilegia sunt restringenda, sicut, commu ni aduersantur, prout est nostra. 1. priuilegij. & nota vltimo, quod iuuat ma † le vtatur priuilegio, † perditi illud tex. in. d. l. 42. in fine. tit. 18. par. 3. & per Pelaez de maiorat. 1. par. q. 14. num. 2. fo. 85. Quinto restringitur dicta, nisi ignoranter, vel nuue, & per vim talis cita tentio fiat, tum tunc non nocet † secũ dum communiter doct. teste Mariano Socin. in. c. si de terra. de priuileg. nu. 12. & Ioan. Garf. vbi supra. d. gl. 6. nu. 25. verf. item facit. & ibidem in glo. 17. nu. 31. illud de vi prosequitur, & in ea gl. 6. nu. 21. verf. hactenus, illud de ignorantia attestatur. Et generaliter quando temporis aut amittatur priuilegij vide optimè vltra doctores in. dict. cap. cum accessissent, & in dict. cap. accedentibus, Marian. Socinus in eodem cap. accedentibus. numero. 12. cum sequentibus pluribus. Item nota, quòd vbi ex priuilegio † resultat beneficium principis, vt quia concediturcum hoc, quòd ultra ne ęquum pro Principis ser uitio, non solum non potest per non vsum perdi, verum neque per expressam renuntiationem, cap. cum tempore, vbi notat Abb. notabili. 5. de Arbitr. Roman. consi. 369. quos, & alios allegat Tiberius Decian. consi. 66. nu. 65. & 66. volu. 3.

Ibi. 595. Dictiones hæ, secundum, vel, prout, aut sicut, forma, modum, & dispositionem limitatius, & relatiuam † inducũt. † Quòd & decerpitur ex præcedentibus, dum quo ad tributa dicta exemptione non gaudere hos milites armatos, disponitur, & itidẽ ex ęquen tibus, dum cum hac limitatione disponitur, dicta priuilegia intelligẽda, de qua dictione optimè traditur per Roman. consi. 328. numer. 7. quando conditionaliter, quando causaliter, & quando similitudinariè apponatur, & Ioquitur in priuilegijs. Et relationem inducunt dictæ tres dictiones secundum Bartol. in extraua. ad reprimendum, verſi. prout, & Parisconsi. 39. numer. 4. volu. 3. & consi. 47. numer. 47. eod. volu. & ide o secundum eum necessario intelligenda sunt secundum relatum, & cum qualitatibus eius ex Bartol. in. l. si quis fœnum. § fin. nu. 5. ff. de legat. 2. restrictium quę, & moderatium dictionem vocat Corneus consil. 302. numero. 6. volum. 4. & Marzanus consil. 14. numero. 20. habet enim secundum eundem Corneum consil. 187. numero. 3. eodem, volumine. 4. varias significationes, quì & in consil. 101. numero. 6. volum. 3. inquit, conditionem non indicates dictam dictionem (secundum) ita vt si promisi tibi soluere par caponum omnianno, secundum quòd meiante cessores fecerunt, licet † ipsi non fecerint, neque soluerint, teneor ego soluere, vt per Iason. in repet. l. admonendi, numero. 32. cum sequentibus ff. de iureturan. & quòd non importent conditionem dictæ dictiones, vltra dictorę in. l. penultim. C. de iustit. & suist. & Cynum in. l. 2. C. de contrah. & committ. stipulat. & Bart. in. l. eum, qui 5. Iuliannus. ff. de constitu. pecun. & Iason. in. § præiudiciales. numer. fin. ff. de action. & Celsi. consil. 26. numero. 33. & Rebufum in. l. in vso. 378. ff. de verb. signifi. pag. 761. in verſic. peculiat. tenet Felin. in. c. ex parte. 1. de rescript. n. 10. verf. Iciastetiam quòd aliquando, & in. c. quoniam Abbas. nu. 12. de officio deleg. & hanc testatur communem Corset. in addit. ad Repertorium ipsius Felini, verbo, Secundum. & per

consequens quamuis in lege nostra non constaret de limitatione, & constituatur Regis Ioannis Secundi, nihil obsset legis nostræ dispositioni, quin ceteraida esset proutiacet, verbaque relatiua causauit, non vero conditionaliter constaret apposita, vt per Bartg. de Paz cons. 46. numer. 21. vol. 1. licet aliquãdo conditionaliter apponãtur, vt in Rota in certo casu fuit determinatum, vt apparet ex Verallo decis. 255. Dictio, Vt partis primæ, & in rescriptis dicebat Feli. in. d. c. ex parte. num. 10. Sed regulariter non apponiãtur conditionaliter, vt dictum est, & licet non verificetur relatio, valet, dum tamen certum sit, & expressum, id quod mandatur, non vero incertum, nam tunc ratione incertitudinis vitiatur, vt per Iasf. in. d. Repetit. l. Admonendi. num. 52. & 53. ff. de iureiurar. Et tradit etiam de iisdem Iasf. in. l. ait prætor. § 1. n. 4. & 5. ff. de reiud. & Grãmad. decis. Neap. 59. num. 35. & 36. vbi nu. 12. limitat vno modo vt non procedat in confirmatione alicuius actus aut priuilegij, & in eo numero. 35. etiam limitat alio modo. Et nume. 34. fubilimitat limitationem illam de confirmatione vide eum per totam decisionem.

Ibi, *E gozar de todas las otras fõuerças*, Et sic in carcerationis, & neque torque
52 ri, sicut nobiles poterunt, † de quo habitauit Ocalora de Nobilit. 4. par. c. 1. col. penult. & fol. 4. Adtamen tutque ad offitia nobilibus concessa, nam æqua paratorum idem debet esse ius, & eadem dispositio, & limitatio nostri tex. in omnibus eos immunes faciens, exceptis tributis, firmat generalem regulam in contrarium, pariaque sunt in esse qualitatem per naturam, am vero
53 per priuilegium † secundum Baldi. in. l. cum ex ratione. fl. de exculat. tutio. gloss. in. l. 3. verb. *Con millaria*, tit. 21. par. 2. Ioann. Garf. de Nobilit. gloss. 1. 5. 11. nume. 43. cum pluribus sequẽtibus, & gloss. 15. nu. 3. cum sequentibus quam pluribus, vbi multa infert, idque verũ credo, nisi aliud ex priuilegio colligatur, cuius verba sunt ad hæc plurimum
54 cõsideranda † ex text. in capit. porro. De priuileg. notat Garf. d. § 1. nu. 50. prout est priuilegium debitis, *Dr. Antonio Garcia*, quod quidem concessum fuit ad excusationem gabellarum, & sic non admittetur ista, *Dr. Antonio Garcia*, ad offitia cum nobilibus concedendas, secundum Ioan. Garf. d. glos. 35. nu. 48. Ex quibus infero, quod ii, Maioria constituatur in filium aliquem cum conditione, quod ipse, vel successor quilibet teneatur contrahere cum nobili, satisfit tali conditioni, si nubat cũ nobili ex priuilegio † ex supradictis,
55 & quia vbi casus verus, & fictus æqua parantur, dispositum in vno habetlocum in alio per tex. in. c. ad audientiã. & in. c. cum dilectus, de clericis non residẽt. parique sunt, quod quis de iure commune, velex speciali priuilegio admittatur ex. l. liberos. C. de collatio. vbi Decius, num. 6. & appellatione ciuis comprehenditur ciuis † ex priuilegio, Roman. cons. 62. col. 2. & Bellus in Tract. de Re milit. par. 7. tit. 5. nu.
56 38. Ex quibus, & ex alijs pluribus, ita fundat Pelaez de Maiorat. quæstio. 51. num. 4. cum pluribus sequentibus ex Greg. Lopez in. l. 3. titul. 21. par. 2. verbo *Con millaria*, ita tenente, & ex hoc infert plura ad plures leges Regni, Pelaez ibidem num. 31. vsque ad. 37. ipse tamẽ Pelaez ibidem num. 9. cum pluribus sequentibus contratenet, & late fundat, & num. 28. respondet ad illã Baldi doctrinam in. d. l. cum ex ratione, & nu. 30. infert ad collegia, & confraternitates, vbi nouiter conuenit non admittuntur, nam si ex priuilegio principis fuit nobiles † quia macula illa non abstergitur ex
57 hoc. Ego tamen in hac quæstione Maioratus

ioratus ex adductis ab ipso Pelaez in secũda opinione, quæ ipse tenet, distingue
58 re hoc modo †, scilicet, quia si cõditor maioratus est nobilis à sanguine, intelligere volui sse de illo nobili à sanguine intelligere in ipsa cõditione, nõ verò de nobili ex priuilegio, si vero ille tellator, vel cõditor maiorãæ nõ esset nobilis, vel fuisset, ex priuilegio tamen nobilis erat, tũc vtiq, credere feram opinionẽ Greg. Lopez, & sic cõciliatur hæ opiniones Gregorij Lopez, & Pelaez in maiorat, in quo dicta cõditio imponitur: extra maioratus vero conditionem in principio posita credere ver à ex. l. nostra, vt dicti priuilegiũ gaudeant omnibus præroganiis vere nobilis: excepti priuilegijs tributorũ, & Bellus. vbi supd. n. 38. vbi per totum illud capitulũ plura militum horum priuilegia cõmemorat. Ex quo infero à illã quæ thomen satis altercata per Menchac. de succes. ereatio. lib. 3.
59 § 30. nu. 290. cum se pentibus, scilicet an tales nobiles ex priuilegio admittẽtur, diuinat ordines militares † vbi nobiles esse, requiritur, & credere, quod ifidum tamen tales essent liberi à macula Iudæorum, & Saracenorũ, & inquit ibi Menchac. quod erunt admittendi, & latissimẽ fundat, & respondet cõtrarijs, & sequitur Ioan. Garf. in. d. commento de nobilit. gl. 1. § 1. nu. 30. adeò vt etiam
60 in onerbus imponendis † gaudeant nobiles ex priuilegio, sicut gaudent nobiles à sanguine, vt per Minchac. vbi supra nu. 296. cum sequentibus, quod limita ex. l. nostra, vt non procedat in ijs militibus armatis quo ad tributa regia, vulgo, *Pechos Reales*,

Ibi, *Excepto en los dichos pechos*. hæc ex ceptio firmat regulam in contrariũ, ita vt in omnibus alijs sit exẽptus talis milites, gaudeãtque omnibus ad ipso nobilium prærogatiuis, excepti is dictis tributis, sicut si lego pœnum præter vinum, ve-
61 nit omnis pœnus excepto vino †, quia illa exceptio firmat regulam in contrarium, ex text. in. d. num. quod liquidẽ. 1. Respond. § fin. ff. de pœnu legat. pulchet est etiam tex. in. l. quæstium. § denique in fine, & ibi Bart. ff. de pœnu legat. tex. in cẽta gl. in Authent. de nõ alienãdo. § vt autem collat. 2. tex. cum gl. in. c. dominus. 32. q. 3. & in. c. a. de cõiug. leprosi. Ex quo dixit Baldin. l. 1. § fed excipiũtur. in. fine. ff. de Feriis, & sequitur Tellus in. l. 17. Tauri. num. 91. quod si fiãtutum inducat ferias mesium, vel vindemiarum, & procedat vlterius faciendo aliquas exceptiones, quod nullæ aliæ
62 exceptiones inuentę † à iure admittẽtur, sed ilabitur præcise statuto, quia exceptio in quibusdã videtur firmare regulã in cæcepta, & facit. l. tributus. § fi. ff. de testam. milit. Ex quo inquit Roma. cõs. 27. incip. vis tota, si in venditione terræ sancti Lucidi facta per Ladislaũ Regẽ Vngariæ venisit gabella, & iura exi turæ, quæ fuit regalia, ex quo in vẽditione quædam regalia sunt specificata, & politea quædam excepta. Quam regulam limitat primo, vt procedat in ciuibus non exceptis, sub regula † cõprehensis, alias si ecus, quia licet exceptio firmet regulã in casibus non exceptis sub regula comprehensis, non tamen eam dilatat, neq; ampliat, vt faciat sub ea cõprehendi, quæ de iuinatura non cõprehenderentur exceptione non facta, tex. habes, & exemplã in. l. generali. § vxori. & ibi Bart. declarat. ff. de vsufruct. legat. vbi testator legat vxori vsum fructum omnium, quæ sunt in domo, excepto argento, ista exceptio nõ facit, quod videatur, reliquiſſe venalia, quæ sunt in domo, vnde non venit frumentum, quod est in domo causa vendendi, vel alia venalia, quia talia non videntur esse in domo, nec comprehenderentur exceptione nõ facta, quod est mẽti tenendum, & pro hoc est etiã alius tex. notabilis in. l. Lucius. § pluribus, & ibi Bart. Angel. & I. mol. ff. ad Trebell. text. optimẽ in. c. in nostra, & ibi Abb. de Sepult.

bent tempore necessitatis, & belli; & tunc sic esset Regibus cum armis, & equo. Et notandum est in tractatu, quod ut inquit ipse Ioannes Garsia in eadem numero. 59. in fine. cognitio barum causarum pertinet ad Regios
75 senatores sed iure ? priuilegij agatur, iuxta text. in capitul. cum venissent. de iudic. si verò de facto, tunc ad inferiores iudices eundum est, vt latius per ipsum Garsiam ibi numer. 31. cum sequentibus. Habet hic etiam notare, quod priuilegia damnosa possunt percipere, sentem interpretari, & limitari, vt damna cessent, imò & in totum
80 reuocari ? ex text. in capitul. dilecti, & in capitul. suggestum. de decimis. & gloss. in capitulo. quid per nouale. de verb. significat. text. in. 1. q. in fin. tit. 20. par. 1. Et priuilegia cum magna consideratione sint concedenda, vt notatur in cap. sanè de priuileg. concedendis, quia priuilegium potest aliud interpretari, 81 etiam absentibus partibus ? Alberi. in l. fin. C. de legib. & vide Bart. & Bald. in lex facto. ff. de Vulgo.

Ibi, *Y que los hijos que vuieren nascido antes de la caualleria no gozen*, ex eo, qualitas adiuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. §. fil extraneus. ff. de Noxal. noxat. & lex rand. ad Bartol. in. l. cum satis. colu. 5. numer. 11. C. de Agricolis, & cen. libr. 11. tit. vt priuilegium alicui, & filijs, & successoribus concessum de habitis post
82 priuilegium ? Intelligendum est eo, quod ex tunc in futurum, non verò in antea eo gaudendum est, item quia de iure communi filij nati ante patris dignitatem non gaudent illa ? vt in. l. filiastatorum. ff. de senato. & l. 3. cod. eiusdem. & in emancipatum. §. fin. eodem tit. & in l. Duo. Marc. C. de quæst. & in Senator. C. de dignitat. lib. 12. quæ iura ad hoc allegat Oralor. de nobilit. 4. n. 2. 2. n. 11. & 12. opti. 1. 2. §. in filijs. ff. de Decuric. vbi inquit consultus in filijs decurionum quæstionem, vtrùm filios de curionis filius esse videatur, qui concepti ex & natus est ex decurione, an vero & is, qui antea natus est, quam pater curio fieret, & quidem quantum pertinet, ne filijs bus cæligentur, & ne in mettallum deniur, nó nocet plebeio patre esse natum, si pos ?ea honor decurionis patri eorú accesserit. & ibi est glo. verb. pertinet, & est text. in l. fin. C. de decur. li. 10. & ibi doctores, & Mona. ch. usin. cum nullus nu. 8. de tempo. ord. in 6. & notat Dida. Perezin prelenti. fub. 5. tit. 1. li. 4. ordu. col. 1. 5. 1. cum sequenti. & sic secundum eú ibi filius, qui ante quam pater esset Rex, natus, vel filius habitus antequá pater esset sacerdos, non dicitur Regius, vel sacerdotis ? filius, secundú glan Imperialis. §. his illud. C. de nupt. vbi Bal. in 10. Bar. in l. 1. cl. 5. fin. 2. col. C. de Agricol. & cens. li. 11. quæ eft dubia questio, vt liret videre ex Tiraquel. de primog. q. 31. & in tractat. de nobil. c. 15. nu. 7. cú tribus sequentibus. Declarantur tamen supradicta, quoti aspater acquirit hanc dignitatē accidēs, litēr à principe, secus si ex successione ? ex sanguine, & sic secundú naturalem cursum, vt in commutatu, dicetur, Marchionatu, vel maiorátu ex dictis per Tiraquell. d. tract. de nobilit. c. 15. n. 10. notat Dida. Perez vbi sup. col. 1. 7. 4. Ant. Gom. tom. 5. varie. 21. n. 16. vers. & addo, vbi ex temitur. ad ea, quæ dixit in. l. 40. Taur. n. 66. & 67. & sic inquit Oralor. de. a. n. 3. & 4. *Que los priuilegios de caualleria*, non transeunt ad nepotes 2 ex. l. 4. in fin. tit. 1. li. 4. Ordu. quæ est nostra *Ley que nos las que de dicha dignidad y nobleza*, nā cū de filijs tā ti loquatur, & cū hoc ñ alios hac im mitate gaudere, asserat, nepotes excludunter, quod conforme esse dicit ad gloss. & Bart. & Platea. in. l. 1. C. de dignitat. lib. 12. & latius id Oralor. in eod. capit. 2. numer. 6. cum sequent. & tenet Burgos de Paz consi. 38. au. 2. 3. libr. 1. & hoc nisim perpetuum ? concessa fint prose, & descendentibus in perpetuum vt per Ioan. Garsi. d. gl. 1. §. 1. nu. 23. cum sequentibus aliquibus, nisi sit appositum non in perpetuum duraturæ, vt ibi numer. 23. & 24. & vide etiam Burg. de Paz consi. 23. numer. 1. qualiter intelligitur priuilegium prose, filijs, & filiabus cōcessum. Priuilegia secū, *De hidalguia*, ad omnes descendentes tenentur, & in priuilegio non fit aliter dispositum ? secundum Oralora. dictum n. 6. 4. & faciunt Dida. perez in prelenti. fub. 5. tit. 1. li. 4. ordu. col. 1. 5. 1. cum sequenti. & sic secundum eú ibi filius, qui ante quam pater esset Rex, natus, vel filius habitus antequá pater esset sacerdos, non dicitur Regius, vel sacerdotis ? filius, secundú glan Imperialis. §. his illud. C. de nupt. vbi Bal. in 10. Bar. in l. 1. cl. 5. fin. 2. col. C. de Agricol. & cens. li. 11. quæ eft dubia questio, vt liret videre ex Tiraquel. de primog. q. 31. & in tractat. de nobil. c. 15. nu. 7. cú tribus sequentibus. Declarantur tamen supradicta, quoti aspater acquirit hanc dignitatē accidēs, litēr à principe, secus si ex successione ? ex sanguine, & sic secundú naturalem cursum, vt in commutatu, dicetur, Marchionatu, vel maiorátu ex dictis per Tiraquell. d. tract. de nobilit. c. 15. n. 10. notat Dida. Perez vbi sup. col. 1. 7. 4. Ant. Gom. tom. 5. varie. 21. n. 16. vers. & addo, vbi ex temitur. ad ea, quæ dixit in. l. 40. Taur. n. 66. & 67. & sic inquit Oralor. de. a. n. 3. & 4. *Que los priuilegios de caualleria*, non transeunt ad nepotes 2 ex. l. 4. in fin. tit. 1. li. 4. Ordu. quæ est nostra *Ley que nos las que de dicha dignidad y nobleza*, nā cū de filijs tā ti loquatur, & cū hoc ñ alios hac im mitate gaudere, asserat, nepotes excludunter, quod conforme esse dicit ad gloss. & Bart. & Platea. in. l. 1. C. de dignitat. lib. 12. & latius id Oralor. in eod. capit. 2. numer. 6. cum sequent. & tenet Burgos de Paz consi. 38. au. 2. 3. libr. 1. & hoc nisim perpetuum ? concessa fint prose, & descendentibus in perpetuum vt per Ioan. Garsi. d. gl. 1. §. 1. nu. 23. cum sequentibus aliquibus, nisi sit appositum non in perpetuum duraturæ, vt ibi numer. 23. & 24. & vide etiam Burg. de Paz consi. 23. numer. 1. qualiter intelligitur priuilegium prose, filijs, & filiabus cōcessum. Priuilegia secū, *De hidalguia*, ad omnes descendentes tenentur, & in priuilegio non fit aliter dispositum ? secundum Oralora. dictum n. 6. 4. & faciunt Dida. per eundem Oralor. in eod. capit. 2. n. 5. & 6. & sequent. & per Ioannem Garsi. vbi supra loc. 1. §. 1. nu. 1. 4. Et notā quod filij nedum legitimi, verum, & naturales Iohum gaudebunt hac priuilegij immunitate ? secundum Oralora. dict. cum illis numero. 6. cū tamen naturales filij nobilitate patris gaudeant, vt diximus ahbi super libro. 5. supra etiam ñ Ioannes Garsia in dicto commento de nobilit. glossa. 1. §. 1. numero. 46. aliud velit. Vlterius & tertio declaratur supradicta, ni principes in priuilegio declarent, velle, filios antenatos gaudere ejusmet priuilegio nam tunc gaudebunt ? vtique secundum Oralorá. in dicto capitul. numero. 2. Item & vltimo declarantur supradicta, vt non procedant, quoties principes concedit priuilegium ad immunitatem quæ de sui natura erat duratura in perpetuum ? cum dictione illa, semper, & in perpetuum, nam tunc descendentes, & omnes successores contuntur quotquot sunt, & quotquot erunt secundum glossam semper. in. l. 1. ff. solut. matrimon. notat Ioannes Garsia dict. §. 1. glossa. 1. numero. 24. poll medium. Et priuilegium quando censeatur reale, vel personale ? vide vltra Garsiam & Oralora. de nobilitate, verbo. Priuilegij, sub indice de nobilitate optime per Menoch. de præsumption. tom. 1. li. 2. præs. imp. 103. per tot. n. 60. 92.

Ibi, *Que agnellos*, iuncius verba (*Y no otro*) Nota ? limitata casualimitatum producit effectū vt. l. age cū Geminiano. C. de translatio. ita vt filij illi habiti post cocessam immunitatē illa gaudebunt, & non alij, & sic ? repotes nō comprehendentur sub ea secundū glos. præcedenti diximus. Sed an vxor vidua gaudebit tali immunitate ? & dicendū est ipsi, vt diximus in. l. 9. n. 3. cū aliquibus sequentibus vt. l. 18. 2. supra, & notuisse tenet Iod. Garsin gl. 1. §. 1. in cōmento de nobilit. nu. 44. vbi hac dicit æqui opinione, adeo ut enim mulier cōuincta viro, vt ipsius viri præmortui dicatur imago, in qua vir cius cenetur viuere ? secundū Bald. in. l. ignoris. C. de pignoracit. relatū. & ceqquitū per Quesadam quæstionibus suis. c. 2. n. 1. & facit, quæ etiā dixum ? in. l. 1. n. 1. 5. 1. 2. supra. Ibi, *Y que los hijos nacidos antes de que fuesen hechos de la caualleria no gozen*, ex eo, quod ætat. vel profes. fac exculent. libr. 10. & debet ipsi sexagintā anni ? esse cōpleti, vt patet ex verbis nostri text. dū dicit, *De sesenta años arriba*, à tutela autē soli excusantur ali. 4. qui sunt septuaginta annorū ex §. ite matiorū infiit. de excusat. tuto. l. 2. in fin. ff. 27. p. 6. gl. in. l. 3. C. qui ætat. vel profes. lib. 10. ad excusationē vero officio rūpublicorū, *De iusticia o de concejo*, quin quaginta & quinque anni ? sufficiūt secūdū Plat. in. l. 5. vltra. C. de Decur. li. 10. dom tamen sint officia non honorem, sed onus potius concernentia, in honorem enim habentibus non excusat ætas vlla ? secundum text. in. l. cui muneris. ff. de Muner. & honor. & in. l. 2. 8. numerus eod. tit. gl. 1. in. 1. fin. C. qui ætat. excusent. lib. 10. vbi Platea nisi ad Decurionatum, nam in eo excusat ætas quinquaginta quinque annorū, ? vt ibi & in. l. 5. in vltra, & ibi Platea. Est tamen verū quod si esset ita senex, vt nihil proficeret, excusaretur etiam quo ad alia officia, quam decurionatus honorem habentia ? secundum Plateam in dicta. l. fin. & lic declarabis dicta per Auenda.

in capitul. 19. numero. 24. vers. tertius casus libro. 1. Et notandum est, quod lex nostra non est contra. l. 3. tãmaior. 19. part. 2. eximenti ire ad bellum 10 iorem septuaginta annorum, ẽ nam lex nostra loquitur in causa speciali, scilicet in istis militibus armatis, qui qui dem sexaginta annorum ætate excusantur, eo quod in alysonerãtur, scilicet quod teneantur mittere substitutum ex. l. nostra, lex vero illa partitæ getteralitter disponit, & releuat in totum, vt neque per se, neque per alium teneantur ire ad bellum illi, qui sunt maiores. 70. annorum, & sic lex nostra est illius legis partitæ declaratoria, non vero correctoria. Et plura senectutis priuilegia ẽnumerant moderni Hispani in Rubr. in tit. & iur. num. 75. cum sequent. & per Card. Iacobati. in tractatu de conciliis, par. 18. cum sequent. libr. 1. quos refert Gomez. in Reg. Cancell. de infirm. refign. quæst. 7. in fin. vbi alia incommoda, senectutis refert remissiuè etymologiam senectutis describit, & inquit, ẽ nullus est ita senex, quin non 10 3 sperãt vitæ quinquennalis ẽ ex iuris præsumptione et ipso Pellicearr, vt inquit Alexandr. in. l. hæreditatum, per illum. text. ff. ad. l. falcid. vel saltem sperent per annum viuere, vt inquit Roma. cons. 163. & ante ipsum Diuus Hieron. in. 2. part. Epistol. tit. 3. Epistola. 40. & Dida. Perez in præsenti sub. l. 4. titulo. 1. libro. 4. ordin. column. 1349. alios refert plura senectutis priuilegia enumerantes.

Ibi, *Quien firma por ellos.* Nam cui honor datur, onus subire debet, & qui sentit cõmodum, sentiat & onus ex iuris regula, & sic ij milites, qui honorem, & cõmodũ ex militia à Rege consequuti sunt, iam qui ipsi propter senectutem excusentur, bellũ adire, non vtiq; excusandi per medium alter ius personæ, qui enim per alijs facit, per se ipsum facere videtur, & probatur ide x text. in. l. C. de Præpo. Cagent. in reb. lib. 10. & considerat is eorum laboribus per substitutum chartularium eiusdem scrinij, cui præfecturus est ipse, idoneũ, & tãm moribus optimis præditum, quam scientiam, peritiam ꝛ, rerum habentem, ele ctione sua, suarumque periculo facultatum præfatum munus eis implere præcipimus, & hæc pro hac lege. l. sufficiunt.

SVMMARIVM.

DIctio, *item*, *sed repetitiua similium numer. 1.*
Milites vel alij exempti 2 solutione monetæ an eximentur à moneta forera. num. 2.

Lex Secunda.

Summarium.

Milites cõtinuo arma, & equũ habẽtes sunt immunes ab omnibus tributis in declaratione legis præcedentis.

IB I, *Otro si*, Dictio hęc latinè, itẽ, est repetitiua ꝗ præcedentium ex text. & ibi Bart. & alijr in. l. in repetendis. ff. delegat. 3. ita vt lex nostra repetitiua sit materiæ præcedentis legis, & eius declaratoria, scilicet vt milites ꝗ continuo habentes arma, & equũ gaudent nobilitate etiam quoad exẽptionem tributorũ, dũm tamen vtuãtur hac militia, non officia vilia exercant, siue fecerint demonstratione vulgo, *Alarde*, tali armorum, & equi, siue non, vt ex. l. sequẽti declaratur, quæ tamẽ quæ leges nostra, & sequẽs quoad tributorũ exemptionẽ turbatę sunt per l. 4. infra eod. legis præcedentis. l. huius tit. cõfirmatoria, & ampliatoria, quę omnino seruanda est tanquã nouior nostra lege, & sequẽti, id in. l. 1. supra istio tit. & libr. diximus.

Ibi,

Ibi, *En la ley yordenança nuestra de Zamora*, de qua in lege præcedenti facta est mentio, & ibi plura diximus.

Ibi, *Deno pagar monedas*, Sed num data, sed non concesso, quod lex nostra seruanda fore, per hæc verba, *De no pagar monedas*, censeruentur etiam tales milites exempti à solutione *De la moneda* 2 *forera*, ẽ Otalora. de nobilit. 4. p. ca. 2. nu. 8. examinat hanc quæstionẽ, & ibi refert, *Tres opiniones diuersas*, in hac materia, & tandem difficultatem tribus modis dissoluit, primò quod si ex præfesse id dicatur in priuilegio, tunc nul li dubium quin & huius monetæ forera sit exẽpta concessa, vt per Burg. de Paz consi. 45. n. 7. & clarius consi. 46. nu. 8. & 17. libr. 8. & in hoc addit, quod si principaliter concedatur, censetur concessa ad vitam Regis concedentis, non vero in perpetuum, quia est de rebus su præmi dominij, sed si in perpetuum cõcederetur, etiam pro aliis successoribus Regni valeret concessio durante vita tua, te autem mortuo expirabit, id enim operatur verbũ (in perpetuum) vel (semper) vt Ioannes Garsia in commento de nobilit. glos. 3. 6. 1. nu. 28. & 29. & clarius num. 23. quod non caret scrupulo, nam si est de supremis, non valet concessio vltra vitam concedentis vllo modo, nisi id exprimatur, quod interim, quod Rex successor, vel fiscus eius non recla mat, valeat. Secundò inquit Otalora. si immunitas generaliter tributorum cõcedatur, non censetur concessa hæc illius monetæ forera: ex. l. 10. titul. 18. part. 3. & in hoc casu, inquit, possẽ procedere. l. 6. titu. 1. libr. 4. ordinam. quæ est lex nostra attenta litera eius antiqua ibi, *Y en tal caso no de monedas, mas de todos y qualesquier pechos*, nisi & tertio secundum Otaloram. ibi, cum tali concessione concurreret quadraginta annorum legitima possessio non soluendi talem monetam: Sed cum iam ex. l. nostra videas emendatam esse literam antiquam, quam mendosam asserebant antea, vt per Burg. de Paz consilio. 46. num. 16. libro. 3. eo quod lex nostra inquit, *Y en tal caso pueden gozar no solo de no pagar monedas, mas de todos y qualesquier pechos y repartimientos nuestros*, *y de los concejos* etiam huius monetæ foreræ censetur immunitas concessa militibus hiarmatis si diu, & continuo, arma, & equum sustineant, & in officijs vilibus non se exercant, vt inquit lex nostra etiam si generaliter eis immunitas concedatur, & certè lege nostra attenta ita tenendum videbatur, nisi dicerimus, verbum illud, monedas, in alijs, quam in his foreris verificari, posse, nam si posset, nostrique censeretur hæc indubio comprehensa, cõquod est de soluendis in recognitionem supremij Dominij, & potestatis, quod in dubio concellum non censetur ex dictis per nos in. l. 1. titu. 10. 2. supra libro. 4. & sic omnino recurrendum erat addicta, & relata supra ex Otalora. Sed quia, vt in hac diximus lege, & in præcedenti ex. l. 4. infra eodem omnia hæc cessant, eo quod tributorum regalium non censetur immunitas concessa, non etiam censetur exemptio huius monetæ concessa, nisi expressè dicatur, & tunc durabit ad vitam concedentis, vt dixi, vel nisi ex contractus aut remunerationis concedatur, vt per Burg. de paz consi. 45. num. 19. & glossi. *De eques*, in dicta. l. 10. titulo. 18. part. 3.

Ibi, *Enoficios bazos, y no nobles*, de quibus in. l. sequent. vbi dicemus Deo annuente.

SVMMARIVM.

LEges interpretari cuius est, cuius & condere, num. 1.
Milites afferunt, Arma, & equum sua esse cum non sint puniendus est, num. 2.
Officia vilia quæ dicantur, numer. 3. 4. & 5. vsque ad. 8. inclusive vbi declarantur.
Nobiliter viuere non dicitur ille, qui sordidis artibus vtitur. num. 9.
Plebeij Decurionum honoribus vti prohibentur num. 10.
Nobilitas ex priuilegio perditur per exercitium Artis Mechanicæ nõ vero illa, quæ ex sanguine procedit, num. 11. &. 12.
Honori tamen dignitur nonesti nobiles ex priuilegio quamis ex sanguine, num. 12.
Vocatus nemo profaminus nisi probetur numerus. 13.

Lex Tertia.

Summarium.

Qui dicãtur Milites armati, qui secundum legem præcedentem à muneribus, & tributis exempti sunt, & in declarationem eiusdem. I. supra proximæ.

1 IBI, *Declaramus*, cuius enim est interpretari, cuius, & cõdere † Iũ imperialis. C. de legib. ibi, leges cõdere solũm peratori cõcessum est, & leges interpretari solum dignum imperio esse oportet. l. 6. §. si quid vero. C. de Veter. iure enucleau. l. 14. tit. 1. p. 1. & ibi gl. & Dida. Perez in n. 2. q. proemiali ad titulos or dina. & Burg. de Paz in proœmio legũ Taur. n. 307. & leg. 13. titu. 1. supra lib. 2. vbi diximus, nu. 16.

Ibi, *Quæ tedet memorare sæpe*, Aliter enim li fictitia fieret, pro vt multoties fort ast sit, cum sit fellionatus, imõ & falsũ cõmittetur ex. l. tenetur, & ex l. quid sit falsum. ff. de Falsi. & l. 2. titu. 7. p. 7. & ibi gl. & per totum. ff. de crimin. stellio. mentitur enim dicens esse suum quod nõ est, & sic falsum committit, & immutat veritatem, imo & deberet tãlis miles afferre sarma, & equum sua esse, cum non sint puniri † pœna. l. 25. tit. 4. infra isto lib.

Ibi, *Per officia de sordes, mi de pelegeret*, idem dicit à aliis officijs similibus, pro vt sunt ferrarij, & exercentes mercimõia cuicunq; ergasteria adherentes, qui quidem nequeunt habere officia publica honoris † text. in. l. fi cohartalis. C. de cohartal. & princip. libr. 12. & ibi Platea tex. in. l. humilem. C. de incest. nupt. ibi aut eam, quæ mercimõijs publicè præfuerit, & fic. l. 4. tit. 14. p. 4. inquit, *Quæ let exercere, vt negotia rerũ vendita*, & per consequens hospitia publica habentes vilia † dicuntur officia exercere, imo & id reputatur officiũ vile quod communiter pro tali reputatur secundum Plat. & Lucam de Pena. in. l. magis moriõ. C. de excusat. munc. lib. 10. & Gutierrez in cons. 31. nu. 11. cum. 4. sequentibus, & dixi in meo tract. de Decurio. vocato Curia Pisana. li. 1. c. 12. nu. 20. cum sequent. aliquibus, & de his artibus sordidis vide etiam Cassan. in ea thalogo gloriæ mun. p. 1. in. 37. cõsideratimo & mercatura sordida ars † dicitur secundũ Tiraquel. late de nobilitate. c. 33. n. 1. & sequẽtibus, quod omnes; fere nationes pro ignobilibus habentur qui artificia discũt secũdũ Tiraquel. vbi supra. c. 27. nu. 2. & Cassan. vbi supra. 8. possidetur. 18. vers. qui autẽ quod limitat ibidẽ ipse Tiraquan. 5. esse verũ, dum in ipsartibus, & officijs versantur, fecusi desistãt ab eis, redeantq; ad statũ, vitãq; 6 nobiliũ †, nã tunc eandẽ recuperant. Secũdũ limitat Tiraque. in eod. c. 27. n. 7. vt procedat, quotiesperse, nõ vero si per alium artem exercerat. Tertiũ limitat † ipsemet Tiraquel. d. c. c. 33. n. 11. si mos regionis aliusesset, nam tunc nõ 8 derogaret † mercatura, neque ars alia mecha-

mechanica nobilitati, vt dicunt Bart. & relatu per Didac. Perez in. l. 9. tit. 1. lib. 4. Ordinam. col. 1357. prout Gregoriũ Genuensis, imo & in nostra Hispania. Nũquot nobilium mercantucs, & negotiationes exercent, excusãtur tamen, vel quia peraliũ ea exercent, vel quia tamdiu statuer nobiles sit confectum, & malẽ mouetur, ierc, cum repugnãt nobilitati, & militiæ. Nobiliter enim liuere † non dicimus, qui in sordidis artibus versatur secũdum Tiraquel. dict. cap. 27. nu. 4. & quamuis loan. Garl. de Nobilit. glos. 5. i. num. 57. velit legem nostram in aliis officijs, quam hic expressis loquũ non habere, verius est contrarium perte ciũ. Item. 4. limita ex dictis in glos. sequenti.

Ibi, *Ne sæt*. Non enim debet gaudere priuilegijs militiæ, illa abstenẽs bellijenim locutionũ in nõ bus vt pro 10 hibentur †, l. hon ores. ff. de Decurio. & in Auth. de Defensciuit. in prin. 2. nũcta glo. ob scuri. Collia. 3. in libitares. C. de commerc. & mercat. lib. 10. & quæst. C. de Degnit. lib. 12. & alia pluraper Tiraquel. allegata de Nobilit. c. 27. nu. 1. & iterum. c. 33. nu. 1. & seq. Didac. Perez, in. l. 9. glo. 1. tit. 15. libr. 2. Ordina. & iterũ in præsenti sub. l. 9. tit. 1. lib. 4. Ordin. col. 1357. & apud Romanos, & alios nobilitatem amittebãt vilibus officijs vtẽtes, vt & per Plazam de delictis. cap. 1. n. 9. Quod intelligendũ est de ipso, & verũ esse: (pro ut nostra. l. loquitur) in nobilitate accidentaliter ex priuilegio Principis concessa: hic enim perditur per exercitium artium vilium, tem vore quo tales artes, & officia vilia exercẕtur, fecus vero in nobilitate naturali à progenitori ribus deriuata, tãquam non perditur etiam dum tale exercentur officia, & mercantiã, non id enim tanto honore digna, qui habet ita virtutem ex priuile 12 gio, quanto is, qui eam sua sãtuit, vel progenitoribus acquisiuit secũdum Salicet. in. l. fin. 5. vers. Cũ vbi fonat. vel arisf. & notat sic distinguẽdo Petrinus Velluti in Tract. de re milit. p. 7. tit. 2. nu. 38. cum sequẽtes. & expresse sic legem nostram declarat Auend. in Dictio. verbo, *Cauallero*. Priuilegio. 3. & Cossar. in pract. c. 19. n. 7. & Baeça de inope debit. capit. 6. num. 3. 3. sequent. & Loan. Garl. in dict. glos. 1. 5. i. nu. 17. & 38. & Gutierr. libr. 1. Pract. quæst. 9. 137. num. 18. vbi per illam quæ hodiẽ pu examinat, an per adeptionem tabellionatus perdatur nobilitas, & sic etiam declarabis. l. fin. titu. 21. part. 2. & diximus etiam in l. 12. titul. 12. libr. 5. supra, & ratio differentiæ inter supradicta desumitur ex dicto illo Archiepiscopi Valentini refato per Sarmient. libro. 7. Select. cap. 16. colum. 2. Nam qui genere ab antiquo nobiles fuit, magis qui desciunt, nam licet sanguine nobiliores, ita & ingenio humiliores, humani ore sic fuit, & apud omnes homines tractabiles, nec mirũ, nõ enim ex hoc magnitudinis iactũ ità mentiq; am tot seculis in progenitoribus fuit iactata, ita iactata, conspicuũ, illi verò, qui casualiter acquirunt, & ex priuilegio nobilitatem quasi adauentiam, & nouam in fua humilitatione proiciuntur, fertimescunt, facilitẽrq; posse ab hominibus contemni, & ideo à sordidis, & humilibus artibus sunt abstinẽdi, vel dic melius, quia illa, quæ priuilegio adquiruntur, quasi leui ho pendentia sunt, & ideo ob quamlibet foeditatẽ amittuntur, illa verò, quæ radices habẽt, nihil ẽt nocet arsfordida, quin sem per nobilitata sicara non fit, & per cõsequens non perdẽs. Iax qualibet causa, quæ prima perdatur militia, & nobilitas.

Ibi, *Quæ nos embarcemos à llamar alos hijos dalgo de nuestro reyno*. Tunc desumitur veram esse propositionem, quam alibi dixi, scilicet, quòd nobiles (speciali ter regis sunt ad Bellum vocandi, neq; sufficeret iussis generalis, in quo alij non nobiles vocarentur, imò & B 5 quan-

quantumcunque nobiles vocarentur, adhuc adverteritire non tenentur, nisi alio speciali iussu vocentur, vt dixi in.l. 16.titu.7.lib.3.supra num. 3. Requiritur tamen, vt probetur vocatio ad hoc, vt
13 poena imponatur non cuntis ad bellū ↑, aliter enim nisi probetur, non præsumitur vocatus, vt optimè per Burgos de Paz,consil.46.num.5.&.6.volu.1.sic legem nostram declarando.

SVMMARIVM.

Actus agentium operatur solum in agente bene disposito.num. 1.
Insamis non potest esse Doctor, quia Doctori est honor.nu. 2.
Militia est Dignitas.n.3.
Bellum omni iure permissum est pro tuitione rerum.nu.4. & 5.

Lex Quarta.

Summarium.

Deinceps homines boni tributarijs in miliries non ordinentur, neque eligantur, & electi ab hinc retro decem & octo annis continuatim sine obstaculo qua cumcunqueum literarum.

HUELLAS DIGITALES DE LA ESCUELA OHV

IBI, *No caliendo en ellos la tal Dignidad.* Honor enim his, qui sunt capaces honoris, debetur, quia actus agentium operantur tantum in pa-
1 tiente bene disposito ↑ secundum Philoso. 2. de anima, & probatur in.l.2.ff.de stat. homi. & in cap. venerabilem, vbi colligitur de electio. tributarijs vero, & debentibus tributum nobilitas repugnat, ergo eis non est concedenda, nam qualis sunt, subiecta, talia debet esse predicata, aliter enim duo contraria daremus in eodem subiecto contra.l.1.Cod. furt. & sic etiam prædicatum, scilicet, honor non esset dispositū ad subiectum, nam homo, qui est subiectū, habet iam prædicatum tributi, quomodo ergo potest habere subiectum cōtrarium, cum soluere tributa, & non soluere, contrarientur, & ideo bene dicit Baldus ibi, nec famosis. C. de Dignitat. libr.12. & quæ scelus, aut vitæ turpitudo inquinauit, & quos infamia ab honestorum cœtu segregat, dignitatis portæ patebunt ↑ facuntque dicta per Lucam de Pen. in.l. vnica. C. de professor. quiin vrbe. col. 3.
2 libr. 12. quōd infamis ↑ non potest fieri Doctor, quia Doctori est honor: sed quod hodie repelleretur ab hoc, si vera inquisitio fieret, sed prætulet numoris solutio inquisitionī vere & recēte facienda: & ideo iure optime inquit, tex. hic, *No caliendo en ellos la tal dignidad.* Vlterius
3 ex his verbis notandum est militiam ↑ esse dignitatem, nam cū lex nostra præcedentium sit declaratoria, imō & correctoria, & in præcedentibus de militibus, & militia dictum sit, & in hac eam, vt dignitatem non esse concedendam ijs, qui ea indigni sunt, statuitur, clarissimè probatur nostrum assumptum, scilicet, militiam esse dignitatem, cum militia summa laus sit, vt habetur in cap. summa in itio. & in fine. 33. q. 4. & Seneca in Hercule furente tragœdia prima, omnis (inquit) in ferro est salus, idcoditur bellum omni iure Diuino, naturali, & gentium protuitione rerum fua
4 rum permissum esse ↑ secundum Paul. consilio. 33. & dicit text. in cap. militare. 23. q. 1. quod militare, non est delictum, quoniam plures fuerunt milites à Deo approbati, vt Dauid, de quo dicit Deus, Inueni hominem secūdum cor meum, & deplurib us alijs, de quibus habetur Regum. 1.2.3. & 4. & Machabeo. 1. & 2. vt hæc, & alia in laudem militiæ adducit Castan. in Catalo. gloriæ mundi, in 9. part. considerat. 3. & 11. & in initio illus. 9. partis. & sic est hic text. contra Bart. & magis communē opinionem ↑ dicentem militiam nō esse dignitatem, de qua

de qua per Didac. Perez, & relatos ab eo, in.l.1.tit.1.lib.4. Ordin. col. 1324. cum duabus sequentib. & glo. *Son mas*, in.l.1. tit. 21. part. 2. & ita legem sequentem ad hoc notat idem Didac. Perez, in.l. 7. titu. 1. lib. 4. Ordin. col. 1355. & nouissimè Humada, in.l.1.dict.tit.21.p.2. in glo.6. num.4.

Ibi, *Aunque sean dados de nuestros propios mouos y cierto fuencio y poderio Real absoluto.* Vide de his tribus clausulis, quæ in simili dispositione dximus in.l. 3. num. 1. cum. 12. sequent. tit. 14. libr. 4. supra, quæ hic referre, superfluum esset.

Ibi, *Qualesquier clausulas derogatorias y abrogaciones.* Vide, quæ circa hæc verba dximus in.l.1.num.34.cum sequent. tit. 14. lib. 4. supra. Notandum, quōd legem nostram, & tres præcedentes loquūt militibus armatis, legem vero sequentem in militibus, *De pueda dorada*, vt dximus in.l.1.supra ijs tit. & lib. & de reuocatione harum nobilitatum facit Oralor. de nobilit. 4. p. c. 4. quandam longam relationem.

SVMMARIVM.

Subreptio & obreptio quid sint.n.1.
Solēnitates conueniences militibus De espuela dorada.n.2.
Milites nostri temporis ex gaudeant priuilegijs militarijs.n.3.

Lex Quinta.

Summarium.

Nullus est ordinandus, neq; eligendus in militem, nisi per manum Regis (*Su pie*) vel Reginæ, vt in.l.sequenti vel cuius illi commiserint, vt dximus in l.1.supra.tit.in.l.lib.glo. *Por el.*

IBI, *Todaobrecion, o subrecion,* Quid sit obreptio, & subreptio, & effectus earū ↑ vltra Dict. in locis ordinatijs, vide Menoc. de arbitr. iud. casu. 201. & 202.

Ibi, *Por nuestro mano.* Suple, vt in summario huius.l. dictum est, supplendum.

Ibi, *Que cabe en el la orden y dignidad de los caualleros.* Vide, quæ dximus in.l. præced. in glo.1.

Ibi, *Y que el tal vele las armas.* Ex his verbis & sequentibus apparet, legem nostram loquūt militibus calcaris deuarati, vulgo, *Caualleros de espuela dorada.* hæ enim solennitates eis conueniunt, vt apparet ↑ ex l.13. & 14. titu. 21. part. 2.
2 tradit Garsia de Nobilit. glo. 2. §. 1. n. 72. cum tribus sequent. dximus in dict. l.1. supra ijsdem tit. & lib. vbi & in quo differant ab illis, de quibus in tribus legibus præcedentibus disseruimus, & an milites nostri temporis gaudeant priuilegijs
3 militarijs ↑, Vide per Auend. in Dictiona. verbo, *Caualiero.* & Didac. Perez in.l.1.titu.1.lib.4.Ordin.col.1318. verifice. Ex quibus cum duabus sequentibus columnis, vbi col. 132. o. id per duas conclusiones resoluit.

SVMMARIVM.

Priuilegia quæ habet Rex, habet & Regina.num.1. vbi declaratur, & nu.2.

Lex Sexta.

Summarium.

Rex, & Regina, & alii non possunt milites ordinare.

IBI, *Que solo nos.* Ex his verbis notat Compilator in summario, ex eo que, quōd lex nostra condita fuit à Regibus Ferdinando, & Elisabeth, & ex fine nostræ.l. quōd ipsa Regina, sicut Rex potest milites constituere, & ordinare, & hoc nimirum, nam priuilegia, quæ habet Rex, habet & ipsa ↑ Regina. l. Principes. ff. de legib. & in.l.3. C. de Præpo. fac. cubi. lib. 12. facit. l. Bene à Zenone.

C. de qua-

C.de quadrien.præscrip.l.siscus.cum se quentib. ff. de iure fisci. & cpiu.a.l.7. col.penul.tit.2.part.4.Quod vero me se quitur Lucas de Pen.in dict.l.3.de pri uilegiis,quæ mulieri conueniũt, & quæ rullum,vel modicum parant præiudicii,vt refert & fequitur Carol.de Grassal.lib.1.Regal.Franc.iure.18.in pripe. vbi inquiunt,quod non poteſt condere legem, & ſimilia mulieri non conuenienta, quod ergo intelligo, niſi de ipſa
2 Regina eſſet,ſi tamtũc hæc faceret poſſet,ex quod tunc habet adminiſtrationem cum Dignitate, vt inquit Carol. de Graſſ. vbi ſupra , prout fuit Regina Eliſabet conditrix huius.l.cum marito ſuo Ferdinando,nam adminiſtratio Regni de iure Reginæ propriæ pertinet, vt diximus in.l.1.tit.3.lib.2.ſupra.nu.7. & tunc cum adminiſtratione tranſeũt omnia Regij competentia in ſuo regno, in Regina in ſuo, & ſecundum hæ ſtipradicta intelligerem. Imo & ille, cui Rex comiſerit ,poterit milites creare, vt diximus in.l.1.ſupra eod.cum quiperalium facit, per ſeipſum facere, videatur, & omnia noſtra facimus, quibus autoritatem noſtram impartimur, inquit Imperator in proœmio.C.

Ibi, *Leyes de Partida.* Quã in.l.præcedenti retulimus, & in.l. 1. ſupra cod. quæ quo ad illas ſolennitates ex. l. noſtra ceſſant, vt ex verbis ſequent. clarè patebit.

SVMMARIVM.

P*Riuilegium non requiritur ſcripturam pro ſubſtantia, ſed pro probatione.nu.1.in fi. vers. nam. 2. & 7. num.4.*

Verbum ſua ab ipſo Principe prolatum eſt maioris potentiæ,quam ſua conſiliarijs cauere procederet.n.3.

Priuilegij cauſa conceſſa à Rege ad ipſum pertinet. num. 5. vbi num. 6. quod & dubitatio de confirmatione ab ipſum Regem pertinet.

Lex Septima.

Summarium.

Ad probandum aliquem eſſe militem armatum nõ ſufficit teſtimonium militiæ , ſed priuilegium ipſum eſt neceſſarium.

1 BI, *Para probar.* Ex his notata, quòd priuilegium, vt valeat, nõ requirit ſcripturam pro ſubſtantia ? & validitate eius ſed tantum pro probatione,quia ab ipſo ore principis valet , & tenet , & eſt validum, & firmum , & perfectum, ſecundum Felin. & Dec. in Rubric.de conſtit. & Bald. in.l. humanum. C. de leg. Boſſin.præct. titul. de principe , & priuil.eius.nu.295. optimè per Socin. conſil.41. nu.m.3. &.4. libr.3. de Ianen. Garſin Commento de Nobilit.glo.6. num.38. verſi. his tamen non obſtantibus, cum ſequent. fol.138. & ante eum Molin. optimè de Primogeniis. libr. 2. cap.7.num. 52.cum pluribus ſequentibus,vbi num. 57. id declarat, procedere, niſi gratia concedatur, vt poſit aliquid fieri:nam tunc literarum expeditio re-
2 quiritur, vt fieri poſſit ? ; alter enim ab ipſo Principis conceſſione valida eſt,gratia,& priuilegium, vt & probatur ex.l. 6.7.8.&.9. titu.18. part. 3. lib. *Eperque eſſoſce firme, e non venga en dubda de le ſſe carta.* Eſſe ſtatim,quod concediturpri uilegium exemptionis, effectum ſortitur,quod iterum declarat,ſi ab ipſo ore Principis concedatur, ſecus verò ſi ab eius primarijs conſiliarijs,qui vulgo dicuntur, *Deſcaramera*, quod non debet eſſe tantæ virtutis, & efficaciæ,quòd verbum (Fiat) propoſitum ab ipſo Principe,
3 ? prout in propoſito,inquit Molin. vbi ſupra,num.59.cum ſequentibus aliquibus,eò,quòd tunc ſecũdum eum requiritur ſubſcriptio Principis,& ante eum ipſe ſubſcribat, non fortiur effectum tale priuilegium,& gratia à dictis conſi-

liarijs

liarijs conceſſum, præſertim cum interos & oſſam , vt eſt prouerbium multa poſſent accidere, propter quæ Princeps non concederet.

Ibi, *No boſte que tengan ſolamente teſtimonio de la caualleria , ſino que muchos realmente el priuilegio que nuaſtro parecio.* Nam quamvis, vt diximus,ad validitatem priuilegij ſcriptura nõ requiratur, ad probationem tamen requiritur, & oſtendendaeſt ſcriptura originalis , & realis talis priuilegij ? ,prout ex noſtro
4 text.clariſsimè probatur, vt inquit Bal. in.l.ſiqua per calum. num.num.5.C. de epiſc.& cleri. & in alijs pluribus locis re latis per Molin.vbi ſupra,num.55.10.haud.[illegible] probaterias. C.de diuerſ. offic.& appa.iud.libr.12.lib.nõ paſsim, nec ſicutiet ſolis authoritatibus,vel ſacrarum militarium literarum exemplaribus,ſed ex authenticis tantum ſacris probatoijs manu mea ſubſcriptis , & ibigl.ver.authẽticis. c.porro.de priuil. vbi priuilegium Iaen. eſt probãdum per ſcripturam originalem, & ex.l.1.C. de manũ. Princip. quibus iuribus, & aliquiſam opinionem iacet ſubdubio & et fundat Didac.Perez in.l. 21. in glofſ. *Y aſſentados en nueſtros libros.* titulo. 4. lib.4.Ordinam.col.1452.cum tribuſſequentib. & Cotad. de Nobilitate. 4.p. ca.2.nu.5. vbi referit regiam ſchedulam ad hoc miſſam iudicibus Regijs, & ſic quoad noſtram materiam militia hæc teſtibus probari non poteſt , quod eſt optimum pro limitatione dictorum à Maſcardon.2.Tem.de probatio.conclu.1059. miles. Et quomodo tunc ſi oſtenſo priuilegio dubitetur deeo , ad Regem eſt eundum,quia cauſa priuilegij cõcesſi à Rege ad ipſum pertinet ? , vide per Ioann. Garſia, vbi ſupra, gloſſ. 1. §.1.n.1. fol. 38. & num.2. an inferiores poſſint cognoſcere , imo & dubitatio
6 de confirmatione ? ad Regem pertinet declarada , vt per eundem Garſiam, ibidem num.66. & iterum nu.31. & vide Otalo.de Nobilit.in.4.part.c.3. per totum.

SVMMARIVM.

L*Legitimatio nõ operatur extra territorium legitimantis.num.5.*

Rex in dubio iuris quæſito non vult præiudicia re.num.2.nu.4.declaratur.

Declaratio Regis in præiudicium iuris tertij quæ frigeratur non debet.num.2.

Priuilegiatus extendere eſſe ad declarationem ſui priuilegij. num. 4.

Clementina,iteris, de probatio.procedit in Rege.num.5.

Priuilegium ſubdito concessum per Principem per ipſum tolli poteſt ſine cauſa. nu. 6.

Lex Octaua.

Summarium.

Priuilegia exemptionem cõcessa ab Imperatore tantum Imperatore ſubditis, & naturalibus huius Regni ſolum ſortiuntur effectũ in Imperio, & non extra,neq; in his Caſtellæ Regnis.

1 IBI, *Enlos lugares que ſon del dicho Imperio.* Nam extra ex defectu voluntatis, & intentionis, vtin glo.ſequentipatebit,non cenſetur militiæ dignitatem, & exemptiones conceſsiſſe,Imperator. ſicut & in legitimatione aſſertur per Alex.conſil.67.lib.2. & per alios relatos per Pelaz.de Maiorat.2.part.quæſt.38. num.10. quòd legitimatio non opera-
1 tur effectũs extra territorium ? legitimantis ,prout hanc frequentiorem teſtatur eſſe opinionem Oroſ.in.l.ſi. n.2. 3.&.4.C.6. col.597. ff. de iuriſd. omn. iudic. & faciunt etiam dicta per nos in l.19.titulo.25.lib.4. ſupra, & per Felin. in cap.ſi cautio. nu.16. de fideiuſſoribus. contra hanc tamen noſtri text. concluſionem plura adduci, poſſent ex dictis per Paris,conſil.1.num.5. cum ſequenti bus pluribus.volum.2. & per Tiraquel. de No-

de Nobilit. cap. 6. num. 26. vbi in proprijs terminis allegant in contrarium dictum quoddam Innocent. & pateret clarius, si fatemur, propter omnia fatendum est, Imperatorem inuictissimum Carolum Quintum tunc temporis, & semper fuisse Regem Castellæ, sicut fuit Imperator Imperij à tempore electionis, itaque sicut in Imperio hæc potuit concedere, sic & in Castella, & nihil haberemus legem nostram, sic esset fatendum, scilicet, talia priuilegia in omni territorio, & dominio, & Regno plus Imperatoris valere, sed quia lex hæc est in contrarium, quamuis dura, seruanda est, prout inquit Bald. in. 1. prospexit. ff. qui, & à quibus, in aliud propolitum.

Ibi, *Porque esta fue y es nuestra intencion al tiempo que los concedimos, y concediera.* Itaquò I non ex defectu potestatis, sed intentionis in Imperio solum, & non extra, dicta priuilegia fortiri debit effectus, quasi noluerit Imperator, Castellam, & Hispaniam, quæ nò subest Imperio, sub simplici concessione priuilegij in Imperio facta, & tanquam ab Imperatore concessa Hispaniæ liberam ab imperio cõprehendere, nisi expressade ea mẽtio fieret. Sed cum iam ex ijs priuilegijs sit quæsitũ ius priuilegiatis, quomodo in iure quæsito potuit præ-
2 iudicari, cũ Regem in dubio iuri quæsito præiudicare, nolle, dicendum est, ex l. 1. §. si quis à principe. ff. ne quid in loc. publ. & ex alijs pluribus per nos allegatis in. l. 14. tit. 3. lib. 1. supra, & alibi sæpè, & præsertim cum habeamus, q̃ quãdo declaratio Papæ, vel Imperatoris, aut Regis præiudicat iuri tertij alicuius sam quatis, non credẽdum videtur eius declarationem, in hanc non procedet text.
3 in Clem. literis. de probat. † vt per Abb. in. c. 1. in fi. de sagittarijs. per Paul. Castr. in. l. hæres despalm. §. fi. quid. nu. 4. ff. de testam. & consil. 338. & 357. nu. 5. lib. 1. & Decius in. l. 1. C. de impub. & alijs. n. 3. & in. c. fi. nu. 13. de consti. & consil. 14. num. 5. Gome. de iure quæsit. non tollen. 4. q. 3. & ibi Rebuf. glo. 1. Grammat. decis. Neapol. 64. nu. 14. & decis. 61. nu. 10. & 11. Anchar. cõsil. 398. Aymon. consil. 282. Alex. consil. 11. num. 14. lib. 7. & per alios relatos per Mascard. in. 1. Tomo de probat. conclu. 1. q. 1. & conclu. 139. num. 14. Franchi. Rebuffus, & alios adducens consi. 3. nu. 44. cum sequent. vbi tales declarationes iniquas, & iniustas appellat, imo & quod plus est, quod ibi n. 45. & 79. id amplius procedere in lege, vel constitutione, vt non trahatur ad præteritã in alterius, cui fuit iam iusquæsitum, præiudicium, quomodo ergo in præsenti declaratio hæc fieri potuit? & præsertim cum ad hanc declarationem faciendam non fuerunt ci
4 tati priuilegiati, prout citandos † esse, asserit Maria. Socin. Iunior. consil. 100. num. 22. cum quatuor sequent. vols. 2. & faciunt dictã per Peralt. in Rubri. ff. de legat. 2. num. 3. &. 6. Et vt legislatorem ab his impugnationibus defendamus, dicendum est, declarationem hanc fieri, potuisse, & declaranti credendum, vel quia erat dubium de mente Imperatoris, an voluerit extra imperium priuilegia illa concedere, & ideo dubium mentem potuit declarare, & in hoc casu ci creditur secundum supradictos doctores, maximè Abb. vbi supra, & Becium, vbi supra. nu. 45. vel quia Imperator voluit hic condere legem generalem, vt sic priuilegia ab Imperatore in imperio concessa, tantum quo ad im perium intelligãtur, prout patet ex verbis nostræ legis, *vbi, & inclusive, & concedir*, per quæ verba non solum videtur, Principem voluisse, declarare, sed etiã de nouo statuere secundum glo. in Clement. literas. verb. decernimus. de Præbend. & habetur in cap. decernimus. de iud. & per consequens legem condendo sic potuisse, & sic esset supradictã. vel mens, quia id, quod dictur, Rege non potuisse, tollere ius quæsitum, procedit in dubio

in dubio, tamẽ si id vult, potest, vt diximus in. l. 2. tit. 14. lib. 4. supra. n. 43. & Menoch. de præsumpt. Tom. 1. libr. 2. præsumpt. 10. n. 24. & 25. & præsertim cum causa, vt hic, cogo priuilegia illa erant dãnosa huic Regno, & in præiudicium bonorũ hominum, & idcirco restringãtur, vt non intelligerentur cõcessa extra Imperiũ, vbi cõcessa fuere, vel si tanquam Imperator cõcedit, nã tunc extra terminos, & potestã Imperatoris concedere, non videtur, præsertim in aliorũ præiudicium, & tunc cum dubium est, vel de Principis voluntate constat sic volentis declarare de sua potestate non est dubitandũ, imo id credendum, nam & dicta Clement. literis. de probat. & eius dispositio procedit etiam in Rege
5 † non recognoscẽte superiorem, vt per Suarez allegat. 6. col. antepen. in fine. & alleg. 8. col. penult. in medio. in antiquis quidquid Cardin. in Clem. Pastoralis. q. 2. de re iudi. prim. relatus per Franc. Marc. decis. Delphinat. 779. n. 9. vbi per totam illã decisionẽ tractãt de dicta Clemãtina. literis, & Domin. cõsi. 15. & 53. col. 8. relati per Mascar. vbi supra, in cõclu. 139. n. 10. & 11. ex quibus iuslificatur optime decisio nostræ l. & intentio legislatoris: & præsertim quoties contra subditum declaration em facit, ramẽ tũc ei creditur secundũ Riuinum consi. 103. col. 5. & sequent. volum. 5. & M. Card. vbi supra dicta conclu. 139. nu. 12. & 13. nã subdito potest tollere priuilegũ eiũ con
6 cessum etiã † sine causa regulariter, vt diximus in. l. 1. & 2. tit. *Deprãs donationes.* supra lib. 5. & 3. tertiori poterit, priuilegium interpretari, & declarari per Imperatorem illud concedentem.

Lex Nona.

Summarium.

Arma, & equi militum & nobilium non sunt capienda pro executione, vel pignore debiti alicuius, nisi pro tributis Regi debitis.

Ibi, *No se han prendados. ni remados.* Vide, quæ latissimè in hac materia, diximus in. l. fin. tit. 21. lib. 3. infra num. 42. cum pluribus sequentibus.

SVMMARIVM.

Tenor Priuilegij inspiciendus ad sciendum an sint res personalis vel pignoris n. 1. Societas dicitur perpetua, quæ durat ad vitã factorum. num. 2.

Lex Decima.

Summarium.

Priuilegia militum, & nobilium seruandã sunt.

Ibi, *Sean guardados los priuilegios.* Decet enim concessum a Principe priuilegium esse manũtum, ex cap. decet. de regu. iur. in. 6. sed dubitabile est, per mi prop ositum dutabunt in perpetui priuilegia, vel an ad tempus, ita q̃ dicatur
1 realia hæc priuilegia †, an verò eiunt personalia, ita vt cũ persona extinguantur. Et in hoc dicendũ est priuilegij formam, & tenorem esse inspiciendã, aliter enim ex lege nostra mortuis illis militibus, quibus concedunturpriuilegia, extinguntur, & non ideo minus dũ licetur, decere, concessa à Principe priuilegia esse mãsura, & sic lex nostra in realibus, & personalibus loquitur priuilegijs, sin non ante mortem eius, cui conce duntur, vel ante tempus præfinitum re uocentur, nam & societas dicitur perpe
2 tua, quæ durat ad mortem sotiorũ. l. 1. ff. pro socio. & perpetuũ dicitur, quod conceditur ad bene, lacitum concedentis. c. fin. de rescript. & manẽs dicitur, quod confertur vsq; ad tẽpus mortis. Corn. consi. 243. n. 3. lib. 3. & sic nihil occurrere potest, ob quod non dicatur, nõ manere beneficij personale, & per consequens legem nostram in personali, sicut in reali procedere inquit optime, ibi Petr. Peki. n. 4. vbi cum sequentib. illam regulam amplat.

Ibi,

HAVANA UNIVERSITY LIBRARY

Ibi, *De premia y alarde, y de guerra.* De quibus diximus in.l.1. supra ifto titu. & lib. & in.l.præced.§.supra eod.

Ibi, *Segun.* Hæc dictio (*Segun*) Latine, secundum, vt, vel, prout, vel, sicuti, an ſiet conditionaliter, causatuè, vel, ſe latiuè, diximus in.l.1. verbo, *Segun.* ſupra iſto titu. & lib.

¶ Legeſ ſequentes ſunt leges locales, & tales, quæ non indigẽt declaratione, & ſic tranſeo ad ſequentem titulum, vtilem, & neceſſarium in practica.

TITVLO SEGVNDO
De los hijos Dalgo.

SVMMARIVM.

DE nobilitate plures adſunt tractatus. numero. 1.

Nobiliſtate aliqui ab angelis & aſtris numerant. num. 2.

Ordo quidam adeſt omnibus in rebus. numero. 3.

Ordo & ſuperioritas datur etiam in hoc mundo inter Reges filios & vxorem eius. num. 4.

Filius Regis in cui vita Rex vocari poteſt, num. 5.

Inter artifices etiam datur hæc ſuperioritas. num. 6. & inter animalia. num. 7.

Nobiliſtatem aliqui dicunt à Abel, & Cain proceſſiſſe. num. 8.

Nobiliſtatem à filijs Noe proceſſiſſe fuit alia opinio. num. 9.

Diluuium generale æquatum quo anno. numero. 10.

Nobiliſtatem tempore Ame. ortum inceptiſſe fuit alia opinio. num. 11.

Nobilis dicitur quaſi præclari in virtutibus notabilis, ibidem.

Difficile ptolem vna cauſa, tempore Amæ. omnin eligendi nobiles. num. 12. & num. 13. poniturallia cauſa, ſcilicet, ex ſyntindore. & num. 14. quarta cauſa.

Sarpis, in pagantino nobilium raro perpetuata fuerunt ob ſuperbiam eorum. n. 15.

Nobiliſtatem nemo vnquam odio habuit, numero. 16.

Nobiliſtas ab antiquiſſimis procedit temporibus. num. 17.

Nobiliſtas inter diuina canonica cauſa & Regio approbata eſt, & apud quam plures nationes, vt à nn. 18. vſq. ad. 27. exclu ſiue.

Nobilis in beneficijs & patronatibus præferendus ceteris paribus. num. 20. & 21.

Nobiliſtatis priuilegia remiſſiue. nu. 22.

Nobilitas etiam in ſecularibus, etiam dignitatibus dando conſideratur. num. 24.

A quibus gentibus ſit nobilitas approbata, & quomodo. num. 25.

Familiæ notæ nobiles reperiuntur à ſui nitio & fundatione. num. 27. prout in Cantabria & Aſturijs.

Articuli in cauſa nobilitatis formandi ſunt ſecundum locorum diuerſitatem. nu. 28.

Nobilitas quotnplex ſit. n. 29. vbi plures referuntur opiniones. & num. 30. quæ videtur congruentior Autoris.

Nobilitas Theologica & ſuperna: nobilitas quæ ſit. num. 31.

Nobilitas ſumma apud Deum eſt, eſſe quem clarum virtutibus. nu. 33.

Nobiliſſimum Deum quæ virtus reddit & facit. nu. 34.

Virtutem nobilitatis generis anteponendam. num. 34. vbi. nu. 35. qui merebiur virtutis Palmam.

Nobilitas naturalis duobus modis conſiderantur. num. 36.

Nobilitas eſt quid accidens non vero quid naturale. num. 37.

Nobilitas politica & ciuilis per vulgares introducitur cum de nobilitate tractatur. nu. 38. & eſt triplex, vt num. 39.

Nobilitas perfecta non eſt, quæ integra. n. 40.

Nobilitas diminuta & perdita, quæ fit delia

tas Autor. num. 41.

Nobilitas quæ ſit, & vnde deriuetur. nu. 42. & 43. remiſſiuè referuntur in hoc. 26. opiniones.

Nobilitas ab vtero Italo deriuetur, ibidem, & num. 44. & 46. diſſiuitur opinio.

Nobilitas & Dignitas non ſunt idem. nu. 10. 45.

Nobilitas quibus ex cauſis tollitur & modis acquiritur. nu. 47. vſque ad. 53. inclu ſiue.

Principes eſt qui nobilitatem, & quibus ſe eſt. nu. 48. & 49. referitur in propoſito dictum quoddam Salomonis & p. 51. cum. 6. ſe quentibus amplitatur.

Reſcriptum nobilitatis ſequentia de creatio à Principe ſancti Iouanne. nu. 50.

Principi plura eſſe peculiaria remiſſiue referuntur. nu. 65.

Nobilitas à ſanguine adquiritur declaratur. nu. 54. cit. 3. ſequentibus filius præſumitur talis qualis ſuit Pater. num. 65.

Nobilitas generis ex parte Patris non vero matris conſiderata. num. 66. neque valet ſtatutum in contrarium. num. 67. ſed quid aliquando conſideratur.

Nobilitas à ſcientia etiam proceſit. num. 68. cum. 10. ſequentibus. & nu. 78.

Literatos & ſcientiſtos ſunt multum laudandi. nu. 69. & nu. 70. quod ſcientia ciuitis nobiliſſimum ſacit.

Ignari non merentur homines appellari, ſed Imagines hominum. nu. 71.

Plures eſt ſcientia nobilitas remiſſiue. n. 72.

Doctores legum nobiles dicuntur. nu. 73. vbi aliqua inferuntur.

Egregia perſona eſt Doctor & ad cum mittitur ſcient ad egregium perſonam. n. 75.

Doctoratus eſt Dignitas. num. 74.

Doctores vocandi ſunt Domini & Patres & amici principis & non fratres. nu. 76.

Inter Doctores ſunt illi præferendi, qui libros conſcriberunt. num. 77.

Nobiles ex ſcientia an ſit præferendus nobilis ex genere. 79. cum tribus ſequentibus.

Doctor dicitur nobilior quam qui eſt nobilis generis. num. 80.

Nobilitas etiam à virtute acquiritur & hæ nobilior. num. 82.

Nobiles ſe appellanti incommode omnt probandum. n. 83. & 84. & nu. 85. amplitatur.

Legeſ. 7. & 8. tit. n. 11. lib. 2. Recopil. non excludunt alios prohandæ nobilitatis modos à iure ciuilis indulſos in locis liberis. num. 86. vſque ad numerum. 107. latiſſimè cum probatur.

Probationes amplianda non verò coartandæ. num. 87.

Tranſgreſſor legis impoſibilitatem inducentis non eſt culpandus. nu. 88.

Ex vno vnum diſponit & alterum præſuppo nit vt habeat locum diſpoſitum debet veri ficari præſuppoſitum. num. 89.

Cum diſe reſultare effectus ſufficit quid ex æquipoſſibilibus fieri. n. 90. & n. 91. amplatur.

Ratio eſt ciuinitis diuerſorum caſuum ad eundem finem tendentium. nu. 92.

Plura vbi eandem habent rationem, cum de vna tantum ſit mentio videtur fieri extra plerique non vero reſpitue. num. 93.

Verba legum. 7. & 8. tit. n. 11. lib. 2. ſupra, Reales y concejales, *gratia explicpoſita cenſentur. nn. 94. & n. 95.*

Nobilitas probari poteſt in locis liberis per aliquem alium diſtinguentem nobiles à plebeis etiam ſi non ſit tributorum. nu. 96.

Aut ſolus ſi ſuit in reali poſſeſſione nobilitatis & filius eius & nepos vixerint in loco libero cenſetur continuata aut poſſeſſio, vt per eã conſeruetur nobilitas in eis. n. 97

Nobilis ita poteſt conqueri de turbantibus ſuam nobilitatem quocunque modo, ſiut eum ipſum ſuperiorem ſuum nolunt laudandi. Leg. generalis non exiſtitur ad locũ vbi quæ litates eius verificari non poſſunt. n. 99.

Leg. non eſt ita præciſa quin non recipiat modereinnidi à temporeſcio & perſona. n. 100

Syllaba vna in legibus interpretandis non de bet ſiare ociosa. nu. 101.

Leg. nõ videtur quicquid fraſtra in ducere. 102

Quoties de Antiquatum legum abrogatione agitur ſolet ſignari verba expoſitiua, aut prætatione honorifica. nu. 103.

Leg. generalis caſus ſpeciales non comprehendit. num. 104.

Diſpoſitio de vno caſu ad alia nõ extenditur, vbi adeſt diuerſa ratio. 105.

Diſpoſitio ſe reſtringens aut intendens ad vnũ genus perſonarum non extẽditur ad alias perſonas. nu. 106.

Sed in præcedentibus probatur poſſeſſorium & petitorium. num. 107.

Text. in cap. 1. ve Iuſpendent. procedit circa honorem etiam in poſſeſſorio. nu. 108.

Originarius Cantabrius diſtinguitur à non originario quo ad nobiliatem. nu. 109.

Exteri à noſtro Regno ex gaudent nobilitate ſua in eo. 110. cf. 111. id dicitur fuiſſe factum & viſum placeſt

Cautabri sunt Antiquissimi.nu.112.
Nobilitas probatur ex antiquitate, quæ dat Dignitatem.nu.113.
Dignitatem qui prius acceperunt præferendi sunt.nu.114.
Prærogatiua quinquenna Antiquitatis, remittitur.nu.115.
Nobilitas Antiqua cauſatur ex vſu & titulorum in ciuis minorum in contrarium non ꝓtet.nu.116.
Antiquior qui quis eſt, eò maior & nobilior. num.117.
Omnis immemorialis dus poſſidenti inſt pleniſſimum.nu.118. & ſic de iure communi nobilitas non alio modo probari poterat, vt nu.119.
Non intelligitur de nobili genere, niſi qui prouenerit à maioribus habuiſſe.nu.120.
Confuetudo immemorialis vt requirit Actuũ probationem.nu.121.
Scientia & patientia probato non requiritur in immemorialis conſuetudine.nu. 122.
Lex. 8.tit.11.lib. 2. ſupra loquitur incertis ciuis parentibus in poſſeſſorio.nu. 123.
Lex eſt.8. dum de proprietate loquitur conſirmat.l.7. præcedentem.num.124.
Verbi Sum et fui, denotat proprietatẽ.nu.125
Mutuo probatio requiritur in poſſeſſorio nobilitatis probando quam in petitorio.nu.126.
Lex.7. nu.1.lib.2.ſuprà in verſ. Es nuestra merced, quomodo intelligatur.nu.127.
Lex. 8.habidem in verſu. Y otroſi, il alguno, intelligitur. num.128.
Aliud poſitum nõ requiruntur in immemorialis nobilitatis probatione. nu.129.
Quæ ſiſcus hodie data executoria in poſſeſſio ne non intentat proprietatem. nu.130.
Lex.8.tit. 11.lib.2.verſic. Ben ſi el abuelo lo.nobilegrier in num.131.& 132. aliud.
Nobilitas in locis liberis poteſt probari ex immemorialis poſſeſſione litigantis & ſuorum num.133.
Emporia Cicadrie ſunt Hiſpaniæ primo.n.134
Tribuli in montes & partes Cantabriæ poſt diluuium deuenit.nu.135.
Cantabria fuit ciuitas Octauiani Auguſti Cæſaris ionaſa vt ex Armis.num.136.
Prærogatiua alicuius prouinciæ dantur etiam ex diuopta.nu.137. etiam ſi alteri Regno ſit notitia.nu.138.
Infanzones voccati in Hiſpania, in Italia vocantur Cattani, & Valuaſſores. n.139.
Infanzones in Cantabria multi ſunt.n.140. vbi idem præmaxime habetur fundatam intentionem.num.141.
Infanzones in Gothorum Regum ætate ere diuo initium habuiſſe. 142.
Immemorialis omnis ſuppoſit quia infinitum. num.143.
Lex Fori 3.ꝛ20 refertur in nu.144.
Vaſallos habere nobilitatem indicit interloci.nu.145. & adquiritur Dignitas publica.nu.146.quod ſi per modum imeſſitatis id detur à Principe in omni parte eſt nobilis. num.147.
Infanzon, quod ſignificet in lingua Tudeſca. num. 148.
Cantabrorum verſus antiquareferuntur. numero.149.
Militia & militaria exercitia plurimum nobiliant.ꝛ50. vbi nu.151. quod ſtatim quid vnus eſt miles efficitur nobilis.
Tempore regis Roderici fuit Hiſpania à Mauris ingreſſa, & ſecundo vtilaerant ad partes Cantabriæ & Aſturiæ.nu.152.
Medioleni ſunt certæ familiæ nobiles. n.153.
Reprobatur aſſumptum quoddam Ioan. Garſia.nu.154.& 155.
Minores & ſeniores probatione ſufficiunt propter diffinitatem Antiquitatis.n.156.
Continuata nobilitas naturaliter vel ciuiliter ſufficit.num.157.
Nobilitas probatur ex communi opinione & reputatione. nu. 158.
Nobilis præſumitur quem vulgus & commune hominũ æſtimatio nobilis reputat. n.159
Nobilitas non eſt quid naturale, ſed aduentitium.nu.160.
Arbitrio iudicis eſt locus in caſu nobilitatis num.161.
Aliquem defendere ex Iudaica vel Mahumetica gente per ſamam probatur. numero 162.
In dubio nemo præſumitur defendere ex infidelibus.nu.163.
Nobilium appellatione comprehduntur, qui ſecundum communem æſtimationem voluiſt.e.fiſcilicuur.num.164.& 165.& num. 166. quod huic probationi eſt ſtandum interim quod contrarium non probatur.
Pro nobilitate probanda non ſufficit dicere quod quis ſit nobilis, ſed & quod talis tuaꝛeprotatur.nu.167. & 168. quid commun vſus loquendi ſic habuit.
Nobilitas probatur per ſamam communem. num. 169. & nu.173. vbi idem in probanda Dignitate.
Teſtes de auditu admittuntur pro probatione nobilitate.num.170.
Communis reputatio in locis liberis à tributis diſtinguens nobiles à plebeijs ſufficit pro actibus diſtinctiuis.num.171.
Generalis probatio ꝓ per particulares actus in loco liberis diſtinguitur nobilis ab ingenuis ſufficit quo ad hos & alios nobilitatis effectus.num.172.
Fama patrimonialis parentũ ſe ſuper aliam reputare & qualificare ad diſtinguendum & induciendum ſuam nobilitatem.num.174.
Infanzonatus pro nullo delicto, etiam laſe maieſtatis perditur.nu.175.
Quicunque vult exheredare filium & eccleſiæ facere hereditem alio quoꝛ aquam Agoſti nu.nu.176. vbi eundem ſi fratrem.
Diffaſtio ab infaſtia cauſat reſringendi patrii poteſtatem etiam ad piaꝛ cauſas valet.numero.177.
Lex probatur aliquẽ teſtari fauore alterius, etiã ſanctæ piæ cauſæ habet locum. n.178.
Reputatio clꝛ & antiqua nobilitate in locis liberis ex vbiaꝛiet probari non poteſt non requiritꝛ alius diſtinguentes nobiles ab ingenuis nobilitatis.nu.179.
Cauſa dari poſſet vbi nobiles & ignobiles ſunt exempti à tributis, & tamen poteſt dari communis reputatio circa vnos & non circa alios.nu.180.
Familiæ etiam in nullis Hiſpania adſunt nobiles.nu.181.
Nobilitas probatur in proprietate ex domo ſeriego.nu.182.
Solarium nobilitatis quibus modis conſideretur.nu.183. & infra.
Tributum quinque marapetinorum qui nobilitus impoſuit, & quis à ſolucndo eximiberant.nu.184.
Nobiles Hiſpaniæ cum à Principe præſumentur habere cauſam non eſt dubitandum eos habere nobilitatem.nu.185. vbi.186. de Dominis Hiſpaniæ in terris & extra diſtinguitur quid ſit cum num.187. & itidem nu. 188.quid apud Neapolitanos.
In Cantabria & Montanis bodie ſolaria notoria etiam habentur domus habentium ſigna certa & antiqua.num. 189.
Arbitrio iudicis relinquitur iudicare qui ſint nobiles, vel non.nu.190.
Probans domum ſolariegam non tenetur probare eſſe ni prouincia illa tributaria, vel non nu.191. & ideo tunc filius non perdit nobilitatem etiam ſi pater eam perdidiſſet in vita ſua.nu.192.

Genua Mediolani & Roma ſunt familiæ notabiles.nu.193.
Opinio autꝛ in quid ſit ſolarium.numero.194. & infra.
Nobilitas De ſolar ad ſimilitudinem ſolariꝝ diſtincta eſt.nu.195.
Notorium quid ſit.num.196. & 199. vbi nu. 200. quid dicatur manifeſtum.
Nobilitas à perſonis non verò à rebus prædicanda eſt.num. 197.
Inter notorios milites alij ſunt plus notorij, ſcilicet habentes ſolarium notorium vel cognium ſuæ originis.num.198.
Modi probandi nobilitatem ex vniuerſitate prouinciæ forma & modo conſtituuntur. num.201.
Genitilitas ſimilis in ſignia turris Domus, & familia magis ad equiferum ordinem quam ſidalgarum diriguntur. num. 202.
Maioratus & primogenitura non eſt Dignitas. num.203.
Accidentia non poſſunt mutare ſubſtantiam. num.204.
Influens cauſa veluti ſanguinis eiuſdem eſt potentia in omni ſuo cauſato. nu.205.
Proprietas nobilitatis in ſanguine conſiſtit. num.206.
Nobiles & ignobiles eſſe temporibus poſſunt deponere Arma in rebus ſuis, nu. 207.
Vaſallos nullos habet neque poſſidet in Cantabria.num.208.
Nobilitas non indutitur ex ſolutione cenſus in fauorem eius, cui ſolutur. num. 209.
Ingenuitas litigantis non veniunt habitis numeri ſpecialis.210.
Verba interpretanda ſunt ex verſimili intentione proferentis.num.211.
Res notabiles non veniunꝛ ſub verbis generalibus.nu.212.
Nobilitas etiam probatur ex monimentis ſuæ inſtitutionis ex foro vel lege.nu.213.
Tria nomina Democratia, Ariſtocratia, Monarchia deſignantur in num. 214. & quid in Cantabria veriſcentur.
Vnione Regni vnius cum altero non amittuꝛ tuꝛ prærogatiua vnii Regni.nu.215.
Monarchia eſt optimus & præſtantiſſimus ſtatus.num.216.
Monarchiæ omnes ab Armis initium habuerunt.num.217.
Nobilitate qui gaudet propter nationem.numero.218.
Originarij Vizcaini habent pro ſe leges ſuiſprobantes nobilitatem.num.219.

Proximum inducit eaulam finalem.num.220.
Distinctio quia vel quoniam quid importet.num.221.
Verba legis narrativa allegari possunt ad decisionem causarum quotiesc intentio legis in verbis narrativis consistit.num.222.
Verba narrativa ab antiquo lata, propriè est.60.num.Rubrum.disponens et probatum.223.
Tempus antiquum sexaginta annorum est.numero.224.
Vita nostra tempus brevissimum est.num.225.
Ratio allegari potest proiege equitis est vnica, & à Principe non impugnata.num.226.
Conferment etiam quando videatur date de nouo.num.227.&.237.
Dispositio legis non ex tota verum ex eius singulis partibus inducitur.num.228.
Verba narrativa etiam ab alio quam à Principe proprie se prolata probant & disponunt.num.229.vbi.num.230.idem si per modum causa si Princeps in causa fundat intentionem suam.
Verba geminata ostendunt mentem & intentionem perseuerantem: videntur plenum effectum & maxime si principiata sint.ut.num.231.232.&.233.
Lex potest conferre & declarare nobilitatem in proprietate.num.234.
Geminationis sexaginta duos effectus permissi.num.235.
Ratio finalis non solum non restringitur ad causa expressa, sed & ampliatur ad alios casus comprehendit in ratione illa etiam in correllorijs & ocijosis.num.236.
Instrumentorum probatio multiplex dicitur numero.238.
Instrumentum est veritas probata non probanda.num.239.
Leges nisi sunt indicandæ possunt fuisse confisiente fed fecidam eas iudicandum.n.240.
Nobilitas probatur etiam quod possidentem ex legibus vestris Regis vt.num.241.
Libelli principum super probanda nobilitate in possessione.num.242.
Lex.8.tit.11.lib.2. declaratur.num.243.
Officiorum mediatas datur Bertica nobilitas & hic est alius distinctionis studium sicut in alijs locis alij sunt constituti.num.244.
Regalia cautum præscriptum quantum possifum non procedat vbi generaliter prescriptum.num.245.
Hominum fatus triplex est.num.246.

CVM superiori titulo de militibus dictum sit, nunc autem de fidalguis, vt ita Hispanicè loquamur, subsequitur titulus hic: Sed cum hidalgui antiquiores sint quàm milites, cum anteà essent, ex illis enim milites creabantur, vt per Oratorà de nobilit. 2. par. c. 3. num. 3. quomodo prius de militibus titulus anteponitur, & facilitèr respondebis, si dixeris quòd milites fidalguis præferuntur: sed obstabit, nam hoc verum esset, si milites ij ex fidalguis processerint, sed cum in titulo præcedente de veris militibus paucisimè agatur, sed de fictis & Imaginarijs & ex priuilegio creatis, quomodo præcessit titulus proximus & dicendum est quia ibidem erat materia & titulus cõgruentior vbi de ijs agendum erat, ideo & de omnibus militibus actum est antequã de nobilibus simplicibus agatur in titulo nostro, in quo cum de nobilitate agẽdum sit per viam Epilogi substantialiorã in eius materia proponam pro declaratione nobilitatis meliora & magis scitu digna ab scriptoribus colligẽdo, in hac enim materia, sicut & in multis alijs, in hac tamen præcipuè, nihil dici potest quod non sit anteà dictũ, verum enimuero flores omnium colligendo, per quinque quæstiones pro exornatione huius Rubricæ & titulj sequentia declarabo.

Primò

PRima erit quæstio à quo tempore nobilitas fuit introducta, & originem habuerit, & de eius Antiquitate, & quibus iuribus Decretis, stabilimentis sit fundata & approbata, & in quibus Regni Dominijs & terris.

Secunda vero quæstio est quotuplex sit nobilitas.

Tertia quod est nobilitas & vnde derietur.

Quarta quot modi sit acquiratur.

Quinta quomodo probetur tam de iure communi quàm Regio, & exijs plura inferemus ad dominia, ciuitates & populos liberos attributis, & alia in progressu contumentia & stilla inferemus.

1 TAnt quamuis de nobilitate plures adsint tractatus, vt ex Tiraquel. de nobil. cap. 1. colligitur & eorolatorl. Iam. Gaitisia, de nobilit. in initio sui commenta. l. l. 8. titu. 11. libr. 2. Recopil. & nouissimè habemus nouũ Tractatum, de Triplici bono, & vera hominis nobilitate. Iacobi à Tapia ordinis militarij Sancti Iacobi de Spata, cõcluse nostro. Ex quibus omnibus posset vnum integrum volumẽ conistituti, & vnus poll alium ab antijoribus decerpsit, tamen vt breuitati consulamus meliora aptiora & vtiliora in vnum colligemus Epilogum, vt præmanibus habeantur, & quia hic est aptior titulus ad hoc.

2 Et quo ad primam quæstionem sunt qui altius nobilitatem repetunt, nempe ab Angelis & Altris. Angelos enim alios alijs ordine superiores, vt late licet videre ex Caiãn. in Catalogo glor. mundi. 3. par. consid. 5. cum sequentib. aliquibus. Astra quoque & sydera non ordine tantũ, sed & virtute & potentia inter se lõge disiamilia, ita vt alia qui id quasi imperij exerceant, & reliquis splẽdore affrat, & dignitatem, & fic Genes. cap. 4. dicitur q̃ fecit Deus duo luminaria magna, luminare maius, vt præesset Diei, & luminare minus vt præesset noctẽ: verum hæc opinio respectu superioritatis, & in quãtũ nobilitas superior est Dignitas cõsiderari poteil, non tamen respectu nobilitatis & ignobilitatis, nã quoad hoc, opinio hæc procedere non potest, in cælo enim omnia sunt nobilia illustrissima & excelsa, ceq; vila ignobilitas considerari imaginari vè potest, superioritas tamen secundum quod dictũ est optimè latur, & dia la est, nam vt in propositum inquit Tiraq. de nobilit. c. 47. n. 18. quasi præsentiens hanc difficultatẽ, dẽq; opinionis, inquit, Ego quoq; 3 sed. ip, omnibus in rebus ordinem quendam esse nihilq; rerum omnũ, in quo nõ quædam nobilitatis, & præstantiæ magis constituatur. Quis enim nũc nescit, quod pertinet Parabola illa D. N. IESV CHRISTI, apud Matth. c. 13. de fructu. 100. & 60. & 30. Duis pro modo virtutũ & meritorum cõstitutõ: Sic & in hac mũdo inter ipsõmet reges vxorẽ & filios cõsiũ, & Dãos temporales dantur etiã superioritas & quadã & ordo, vt apparet ex eo, Cassia, vbi suprà. 5. p. cõsidera. 27. &. 28. cũm aliqui bus sequẽt. vbi in. 41. cõsiderinquit, & inter ipsos filios Regum primogenitus aliqui superior est, qui ex lect. à Dextris Patris sũ, & in vita Patris Rex vocari potest, vt tiõ dẽ hæc & alia ipse Cassia, consideratur, sic idem in alijs hominibus & Da-

minis temporalibus datur hæc superioritas & ordo. Imò & inter sordidos illos Opifices & Artifices longam esse differentiam testatur consultusin. I. Artifices. ff. de solutio. & itidem inter feruos, infinum genus hominum, is ordo
6 constituitur, vt alius alio sit superior ↑, & vt maius quid dicam, nobilior, nam & seruus respectu seruispotest dici Dominus, et. l. li seruus. ff. de peculio, notat Tiraquel. de nobilit. cap. 8. num. 4. & imò inter animalia etiam datur quædam superioritas ↑, & inter arbores itidem & aliares inanimatas, vt inquit
7 Tiraq. dict. c. 37. num. 158. nullius quippè Vniuersitatis administratio generetur, neq; fubsistere posset, nisi eam magnus ordo differentiæ seruaret. cap. ad hoc. 89. dist. ordines enim Dignitatum Deus constituit non modo in hoc mundo, sed & in hierarchijs cælestibus angelorum, vt not. in Rubric. de maio. & obed. & vltra Cassan. notat Tyberius Decianus ijura adducens, in respon. 21. nu mero. 2. &. 3. volu. 1. & ditcit ego in mea Curia Pisana, Tract. de Decurrio. lib. 2. c. 2. n. 11. cui sequitibus aliquibus, sed hæc parum ad vulgarem nostram nobilitatem pertinet, vt considerat Tiraq. dict. num. 158. ita vt hæc superioritas ordinis ad nostram nobilitatis & ignobilitatis speciem, de qua hic agimus, minimè conducat. I deò in hac quæstione fuit fecunda opinio dicentium, nobilitatis & ignobilitatis discrimen ab Abel & Cain
8 ↑ processisse, & initium traxisse, vt scilicet ille quandiu vixerit Patris nobilitatem retinuerit, hic ob perpetratum homicidium amiserit, quod & è nostris dux Birt. in. l. 1. col. 4. verfic. si ergo aliquis. C. de digni. lib. 12. & Tiraq. dict. cap. 37. num. 157. vbi & inquit, cum postea omnes homines diluuio perierint, saluti tamen Noe & tribus filijs eius, Sem, Cham, & Iaphet maiorum virtutem & nobilitatem retinuerunt, & in posterispropagarunt: Cham obnudum Patrem ebriũ decisum, ea decidit, audiuitq; Patrem, hæc, non sine bilij pronuntiantem, Maledictus Chanaam, seruus seruorum erit fratribus suis: verum & hæc opinio fecundaresspectu vulgaris nostræ nobilitatis nõ satisfacit, vt ab Abel & Cain nobilitatem designemus, cum & in ipso primæuo eorũ statuæquales fuerint in genere & nobilitate, & licet ex delicto fratricidij Cain deciderit & degenerauerit à primæuo statu non videtur posse dari in eis nobilitatis nostræ & ignobilitatis discrimen, nisi tantum quo ad virtutem & malitiam, prout & infra dicemus in quotuplici differentia nobilitatis in sequẽte quæstione declarãda: & sic videtur q̃ neq; ab hoc tẽpore dici posset ortam nobilitatis nostræ originem: Ex quibus tertia fuit opinio aliquorũ q̃ à filijs Noẽ Sem fcilicet, Chã, & Iaphet ↑, ita vt à descẽdẽtibus Sem, & Iaphet, qui operuerunt patris pudibunda, nobilitas deuenitat, à Cham verò seruitus obpatris maledictionem, vt inquit Bonus de Curtili, de nobilitat. 3. p. nu. 12. volu. 16. Tract. Diuersorum Doctorum, qui & reprobat hanc opinionẽ, & ex dictis in præcedẽte refutari etiam potest. Ideò reperi aliam & quartam opinionem propositam in libro ætatis mũdi & chronica earum cum figuris & imaginibus, ab initio mundi. fol. 20. ibi enim in secũda ætate incipiente à Noẽ post diluuium aquarum, quod fuit vniuersale, anno 7 sexcẽtesimo vitæ ipsius
10 Noẽ, à principio autem mundi secundum Hebræos, milesimo quingentesimo quinquagesimo sexto: & secũdum septuaginta interpretes, quos Beda & Isidorus approbant, bis mille ducẽtis & quadraginta duo: post mũdum inquam tempus, in tempore Regis Ragau, qui fuit, vt ex libro ipso colligitur anno mũdi. 2773. Regnũ Amazonorũ mineras inter Scithas & Albanos sumpsisse originẽ ferunt, nam dum hæ mulieres Amazones regnassent, & magnam partem Asiæ sibi subiecissent, in
11 hisce temporibus fertur ↑ nobilitatem introductã pluribus de causis. Primo enim fuit necessitatis, crescẽte enim humano genere, cum hominesad malum proni essent, oportuit prohibere insultus prauorum aduersus bonos, & ideò eligebatur aliquis vir bonus, iustior cæteris, atque prudentior, qui communitati præsideret, & vtilia pro moueret, mediocres defendẽret, & malos cõcerceret: hinc dictus est nobilis, quasi præstalis in virtutibus notabilis, vt & dcetatur ex. d. l. titu. 21. part. 2. (sed proh dolor, nam si nobiles hodie fic essent eligẽdi & regulandi, quãm pauci possẽt in tales numerari) vnde Hieronym. nihil aliud videtur in nobilitate appẽdere, nisi quòd nobiles habuit ↑ ab antiquorum probitate degenerẽt. secunda
12 verò causa ↑ fuit Dilcoalipebium, quæ rectum iudicium ignorabat, licẽt tamẽ inter se pacatè viuerẽt, nam adeò libertes fuerunt, quòd nihil magni pendere maluerint, nisi quod vulgari opinione celebrabatur, vnde exquibus pro ipsatum pace conseruandã, vt ex natalibus nobilium Principes habẽrẽt; Tertia autem causa processit ↑ ex
13 fortitudine aliqua singulari, nonnunquam enim communitatẽ grauatæ ob incursus hostiles tale induxẽrũt sanxerunt, vt quicunque patriam à talibus liberaret, tus nobilitatis pro sede & hæredibus suis perpetuò obtineret, hoc modo plures esse nobilitatis legitur, & de ipsis nobilis Hispania multæ funt Domus ortæ. Et hæ tertia ex causa nobiles vocari, *Hidalgos*. vt tulit Salazar, in Tract. de consuetudi. cap. 1. nu. 105. cum sequentib. Quarta causa ex abundan-
14 tia ↑ Diuitiarũ sumitur, aliquãdo enim populares minia penuria victi aliam ætẽuitatẽ ita tribuerẽt se & suas illeui diuiti, vt hoc pacto malum inopiæ temperarẽt, vt cum deinceps ytel nobilem & dominum recognoscerẽt. Inueniuntur etiam quædam nobilitates per diuinum oraculum institutæ, licẽt paucæ; quarum aliquæ permanserunt, vtin Daud, aliquæ cito defecerunt, vt Saul, & Ieroboam, & quorundam aliorum, plurimæ quoque leguntur nobilitates per violentiam, & tyrannidem introductæ, quarum tamẽ aliquæ statim destructæ, & penitus deletæ fuerunt: Aliquæ stabiles permanserunt: Et nota, quòd secundũ veteres historias tardò aut nunquam in Paganismo nobi-
15 lium ↑ stirpes perpetuatæ fuerunt propter superbiam, & tyrannidem: multæ etiam apud Christianos propter eandem causam deletæ sunt, secundũ illud Ecclesiast. 10. Sceptrum diuiturnum destruxit Dominus, & sedere fecit, mites pro eis: Item nota quòd præmo
16 vnquam odio habuit ↑ nobilitatem, quia est benũ per se appetibile, sicut virtus autẽ religiosi, multi sarcti eam fugerunt, ob grande periculum, quod in ea latet, propter difficultatem maximã ipsarum ; ibi, hoc satis in dicto prophetæ Dauid apparuit, quẽ ipsemet Deus tam pecũliariter elegit: relinquitur ergo, q̃ vix paucissimi id tantam sublimitatem idonei fuerũt. Hæc in dicto libro dicta fic retuli, quia præmaibus nõ habẽtur liberille vides sigitur opinionũ dissordia à quo tẽpore initiũ habuerit in nobilitas hæc Politica & cauilis nobilium: & ignobilium, hoc vt ceteri, fit, vt in gr Qua-
17 lor. de nobilit. 2. p. c. 4. nu. 21. & sequent. ab antiquissimis tẽporibus ↑ nobilitatis discrimen in dictum est & nobilitas ap probata, & nobiles honorates vltra alios esse: Idq; vt ab antiquis in scriptura incipiamus, primo ex sacris literis com
18 probatur ↑, nam Deutero. c. 1. scribitur, toli de tribus vestris viros sapientes & nobiles, & constitui eos Principes, tribunos & Centuriones: Et Eccle. 10. Beata terra, cuius Rex nobilis est, aut vt alij exponunt, filius nobilium: & libr. Ma-

chab.1.cap.3. Antiochum Regem, scribitur.negocijsfuis præfecisse Lysiã hominem nobile,& genere regio.&c.1.Regum. 9. Ecce vir Dei eit in cuitate hac, vir nobilis : omne, quod loquitur sine ambiguitate venit:& Iob.14. Siue nobiles fuerint filij terræ,siue ignobiles non intelliget. Et Haiæ.5: Tumultuabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem . Itidem & ex facra fcriptura, Paul. 1.ad Corinth.1: Videte vocationé vestrã fratres:quianon multi sapiẽtes fecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles: sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus vt confundat sapientes.Et iterum.1.ad Corinth.4. nos stulti propter Christum (ait Paul.) Vos autẽ prudentes in Christo, nos infirmi, vos autem fortes : vos nobiles, nos autem ignobiles. Ecce igitur quomodo in facris fcripturis de nobilitate mentio fit : & in pafsione de Iosep.h ab Arimathia dicitur, q; erat nobili Decurio. & Tiraq. plura itidem testimonia adducit,vbi suprà,cap.21.nu.1. cum pluribus sequentibus. Iure etiam Canonico nobilitatem videmus † approbatam, nam in cap.statuimus.in glo. verbo, Potiorem post princ.de maio. & obed. nobilitatis ratio habetur, vt & per Zenzelli. in extra.execrabilis.versic. nos itaque. verbo, Generis claritatem de maio. & obed. & in cap.Adam.60. dist.ibi nobilitate loci priuatur,in beneficijsque magis eſt prouidendum nobilitati,vt.86.distinct. non fatis,itidem & in dispensatione plurium beneficiorum , vt in extrauag.ex ecrabilis. Ioan.22. de concesſ.præb.& in cap.de multa.& ibi Doctores præbend. inter alios allegata Tiraquel.de nobili.cap.20. num.13, vbi nu. 20 11.inquit nobilem in beneficijs † alijs esse præferendos,ex glossin cap.fin. verbo,Nobilitati,de penis.pertex. in dict. cap.non fatis.versic. item si considerandã est.86. dist. & sic secũdum Tiraquel. dict. nu. 11. & adducit plurimis huiusmodi præsentatiparivocum numero nobilis, 21 & ignobilis,cæteris paribus ;nobilis est præferendus, nec potest Episcopus gratificari,& in materia beneficiali, plura de nobilitate dixit Seluade bene.3.part. quæst.7.num.13.vbi num.11. inquit Doctores in cap.super eo. de testi. notare, quòd per Canones fit diſtinctio nobilis & ignobilium, & per Hoſtedam,in Tract.de benefic.incompati. & compati. & plusquam vigintiquinque † nobilitatis retulit Cepola,in Tract.de Iuspera.mil. deli. §. nobilitatis etiam numero.26.cum sequentibus.in.16.volumine.Tract.diuersorum.Itidem etiam 23 & de iure ciuili † ex Authent. de defso. ciui.§.1.in princ.verbo, viri obsequi, & in alijs plurimis versiculis,& in.§.vltim. & ibi glosſ. nobiliores.& text. in 1. honorum. §. de honoribus. verbo,ordo natalium. ff. de numerib. & honoribus.honores.§.is qui.ff.de decurio.vbi plebei honoribus decuriorum fungi prohibentur, in Authen. præsides.in princip.ibi, nobiliores ciuitatum. C. de Episcop. audi. & sic in dando † dignitatibus ecclaribus ponderatur dignitas, & sic nobilitas,secundum Dominẽ text.vbi in cap. Grandi.de sap.neg. præla.in sexto.notat Decianus,ſ.eſcon. 18.numero.23.libr.1. & glosſ. Sobre. 1.9. titu.18.part.2.& plura congerit Tiraquel.in dict.cap.20.pertotum. Et legi- 25 bus etiam Partitarum nobilitas † commendatur, vt in.1.2.& 3.tit.21.p.2.& in alijs plurimis loc.cit. & de iure nostra Re copilationis in nostro hoc titulo plura videbimus: 12 & vt nobilitatis origo antiquissima fit , & eius initij memoria non exiſtit , vt inquit Oratora, de nobili.2.part.cap.14.numero.2.in.fine. & multis ſcriptur. è diuinis , Canonicis, ciuilibus & philegis commendata, quæ eſset longùrel irre. Quæ quidem nobilitas cum ab omnibus appetatur (vt iam diximus) ab omnibus quasi 28 gentibus reperiemus † approbatam, & nunc

& nunc hoc, nunc illo signo nobiles ab ignobilibus diſtinctos eſse, & cognitos! Nam apud Romanos bella aurea insignẽ nobilium erat eorum vero plebeiorum. Apud Germanos viri nobiles non fructuante veſte, ſed ſtricta, & ſingulos artus exprimente vtebantur, cæteris gis cum fibula. Et idem de Sarmatis, & Parthis. Cõtra Iaiorũ principes ſagis vtebantur, vulgus autem beſtiarum pellibus amiciebatur. Ipſi in Indis, Perſis, Athenienſibus in auribus aurum ferre nobilitatẽ deſignabat: Et apud Indos ſyſtum nõ niſi nobilis induebat. Thracibus, nobiles, punctos eſſe inſacie ſignabat, non punctos, ignobiles. Item apud Britannos Gelones, & Agathirſos, apud Suetos Ægyptios, & Lacones ſimiliter ſignis particularibus vtebantur nobiles ad cognoſcendum eos, vt videre licet ex Tyraq. de nobili. cap.37.n.160.cum ſequentibus: Imò & apud Turcas,ſi lexſtimantur omnis nobiliſimi,qui prorſus ignorant patres,ac matres ſuas,vt in quit ipſe Tiraq. vbi ſupra ca. 19. num. fin. de quibus etiam meminit Caſſan.in Cata.gl.mundi.8.part. conſider.49. per totam, vbi varios ritus gentium circa nobilitatem refert.& Ioan. Licinier, de primogenit.lib.2.q.4.arti.2.n.8.& Orator. de nobili.1.part.prin.cap.2.pertotum,& eterum in.2.part.cap.4. num.2. vbi & nobilitatem antiquiſſimam eſſe teſtatur: ita vt ſicut vnicuiq; ſuus mos, & vnaquæque prouincia ſuo ſenſu abundat, ita & in nobilitatibus ſuiſ in 27 tio, & fundatione habita ſunt certæ † familiæ nobiles, & diſtinctæ à plebeijs, & notæ ab antiquo nominis & reputatione, vt inquit Orator. d.2. part. d.c. 4. num. 9. in fine. vbi num. 10. inquit de ijs in Cantabria plures ad eſſe familias, *De ſolar conocido*, & in illo numero.9. inquit, *Que en Mantañas, Vizcaya y Asturias, ſe llaman ſolares conocidos, las caſas antiguas y principales*,& in num.10. ad proſequitur, & ampliat Garſ. & ſic non requiritur, *Para probar ſolar*, omnia illa,quæ requirit vt infra fundat , & ſic inquit opimè Bart. in l.1.col.penul.C. de dign.li.12. ar ticulos eſſe formandos ſuper probatione nobilitatis ſecundum diuerſitatem 28 † locorum , quodeſt optimum ad infra dicenda: & hæc proprimæ quæſtionis elucidatione ſufficiant.

Ad ſecundam verò quæſtionem ac 29 cedendo quotuplex ſit nobilitas, † in hac ſicut in alijs ſuius materiæ additunt etiam opiniones. Prima enim fuit Platonis dicentis, quadrifariam eſſe nobili tatem, vnam eorum quibus clari bonique parentes fuere. Secundam ,quibus potentes aut principes : Tertiam cum maiores noſtri fama,& rebus bello geſtis claruerunt: Quartam eamque præſtantiſsimam,quibus non aliena ſed propria virtus,& animi magnitudo nobilitatẽ donabit,& hanc vltimã laudat Lucas de Penna.in.1.mulieres col. 4. C. de incol.& Tira.de nobili.c.4.n.18.cum ſequtib.de qua & inferius dicemus,& referT Tiberius Decianus reſp. 19. numer. 10.lib.3. Tripliciem harum nobilitatum viam. Secunda vero.opinio fuit Ariſtotelis diſcipuli Platonis, quiquidem Ariſtotel. lib.4. Polit. inquit, quadrifariam dici nobilitatem,generis ſcilicet , diuitiarum, & virtutis, & diſciplinæ, nihilque prohibet à parte ſoliqu ſtrarialiſplendore nobilitatem interdũ deduci : nam amplitudo patriæ antiquumque decus plurimum valet ad laudem gloriamq; comparandam, ſed ea perquam exigua eſt modicique momenti, vt per Caſſan. in cata.gloſ.mun. 8. part. conſid.18. & Orator. vbi ſupra.2.part.c.3. num. 11.lic.et & plurimum adiuuat. vt per Tira. vbi ſupra cap.12. nu.1. cum ſequentibus, maximè ſi habitatores eius liberi eſſent ab omni ſubiectione tributorum, prout in Cantabria funt. Tertia vero fuit opi nio Abb.in.c. venerabilis col.2.in prin ci. deprædẽ . dicentis duplicem eſſe nobilitatem,generis ſcilicet,& animi;in

quo fuit nimis diminutus, eo quod non omnes comprehendit nobilitates. Quar tam vero opinionem descripsit Bonus de Curtili, in tract. de nobil. 2. part. nu. 9. & 10. vol. 5. tract. duersorum de clerici dicens quadriariae distingui. Prima, quę enim virtutibus causata dicitur Secundo vero species à fanguinis & generis maio ribus nostris originem ducens, & de his duabus meminit Abb. vbi supra & Platon. vbi supra ma. & c. 4. specie. Tertia verò species dicitur mixta animi, & generis, quia ab vtroq; parte sumit, & de hac etiam loquitur Bald. in. l. nobiliores. C. de commer. & merca. Quarta & vltima species nobilitatis est, quæ politica seu ciuilis à Bart. hinc quitur, in. l. 1. C. de digni. lib. 12. Quintam vero opinionem retulit Felin. in. c. super eo. col. 2. in fide testis, dicens tres esse nobilitatis species. Prima sit pis, & fanguinis. Secunda virtutis, & hanc vi veram nobilitatem Philosophus empleclitur, præcedentem vulgus. Tertia mixta de vtraque extrahe cedentibus species bus. Quam capiens, & hanc verisimum, & elegantiorem omnes profitentur. Sextam verò, & vltimam opinionem anuec tir Bar. in. dd.
30 a. C. de digni. & hac mihi verior + conguentior videtur, scilicet, quod est triplex species nobilitatis. Prima est Theologica, & iupernaturalis, & in hac inclu ditur quartis species à Platone sopra constituta, & tertia Aristoteles, & secun da Abbatis, & prima, & tertia Boni de Curtili, & secunda, & tertia Felini. Secun da verò species à Bartolo designata est, nobilitatis naturalis, & cum hac nulla species præcedentium opinionum concurrunec concordat. Tertia verò Bartoli species est Politica seu ciuilis nobilitatis, & cum hac concurrit, prima secunda, & tertia Platonis, & prima, & secunda Aristotelis, & prima Abbatis, & secunda, & quarta Boni de Curtili, & prima Felini, & per consequens has Bartoli distinctio est tenenda tanquam generalior, & omnia comprehendens, & ex qua omnes aliæ recidunt, & cadent, cui si voluerit addere mixtam genetis scilicet, & virtutis, hæc non est species de per se, sed præcedentis, & ab alis, & sub eis contenta, ideò sub dictis comprehenditur, & est augmentatiua nobilitatis, quia eam habens habet Theologam & Politicam, & sic virtutis, & fanguinis, & quam libet earum habentis præstetur quasi duo vincula fini vno fortiora. Nó tamen conlituit nouam species nobilitatis, ied duas species conungit in vna perfectiorem habente, & ideo triplex illa differentia Bartoli aptior est nostro proposito, & materiæ nobilitatis: Quãtò post hęc secutum fuisse reperi, Paleotũ in tracta. de noth. & spur. cap. 61. n. 3. & 4. Quam distinctione declarando dicit
31 ep Theologica, & supernaturalis nobilitas est illa, ac vt ab diuinis ortus vitis vel animi quam Bartol. vbi supra spiritualem vocat, quam in spiritu, & animo ex Dei gratia consistentem, qua apud Deum ille, qui est in gratia facientes gratum, nobilis est, & sic omnis, qui est virtuosus, & in statu virtutis, Deus (apud quem nulla est obliuiatio nec) aliquid latet) facit eum fortiorem, & gratum sibi, intelligendo tamen de illa virtute, que facit hominem sic licem, vt dicitum est licet licet in charitate: si enim aliquis in charitate est, est in gratia, non enim potest esse in charitate sine gratia, & ista gratia consistit in hoc quod Deus sua gratate fecit hominem gratum sibi, vbaibetur per fratrem Bonauenturam de Balneo, & per Sanctum Thom. in. 2. q. 110. & q. 36. quos Bart. vbi supra allegat, & magis tum sentent. quem allegat Bonus de Curtili vbi supra. 2. par. & Cassan. in Catalo. glol. mun. 8. parte cõsid. 4. & Otalor. de nobilit. 2. par. cap. 5. num. 10. & 11. vbi cum aliquibus sequentibus referunt aliquas dictarum opinionum, refertetiam Montolonus, in foro promptuario iuris, verbo. nobilis, in pl. ancilla,

ancilla, & Sarmiento, lib. 1. fele ct. cap. fi. num. fin. & hoc esse verum dicit Bart. vbi supra, & probari. 1. Regum. 2. vbi dicitur, quicunque honoricaueritme, glorificabo eum, qui autem contemplerint me, erunt ignobiles: & iltos nobiles, inquit Bart. non possumus perfectè cognoscere, nisi per reuelationem, dicitur enim Ecclesiast. 10. nescit homo vtrũ amore aut odio dignus sit, & multi sunt præsellinati, qui apud nos reputãtur ignobiles, vt patet ex Apostolo ad Corinth. 4. & 1. o. c. Et de his qo bilibus nobilitate Theologica meminit tex. in. c. nouit, eum. 2. fequentibus, de pceni. distinct. 4. & apud Deũ summa nobilitas est clarum + esse quem virtutibus. c. non loca. 40. dist. c. cum omnia. 56. dist. quæ iura adhoc allegat Marian. Soci. in. c. nobilis homo nume. 4. de purga. canõ. & est optima. l. 6. cit. 9. p. 2. & tradit Tira. de nob. c. 4. n. 12. & Iacobus de Tapia, de Triplici Bono, & vera homi. nobil. li. 1. pag. 2. col. 2. virtuque in primis virum
33 + nobilissimum reddit, vt. l. prouidendũ. C. de postu. ad hoc aliqua tere esũd. Maria. Soci. in. c. qualiter, & quando nu. 75. de accusatio. & de hac virtutis nobilitate plura dixit singularia Tira. in. d. c. 4. per totum, & Bonus de Curti. in. d. 2. part. num. 11. cum pluribus sequẽtibus vbi hanc nobilitatem vt digniorem plurib us compro bat medijs, nam & nobilitas Politica, & sic fanguinis generisq; nihil prodest sine Theologa, & sic fine virtute, vt late dixim us in Curia Pisana, de Decurio. lib. 1. capit. 12. & licet aliqui id velint intelligere, apud Deum non tamen apud hominẽs, & vulgares, vt inquit Tira quell. dict. c. 4. num. 12. 13. & 14. id tamen ex corruptis hominum ani mis procedit, qui exteriora considerãt, & non interiora, & nobilitatem illam vocant, quę generis est, & fanguinis, non verò eam, quæ à virtute procedit, quæ quidem sola sit nobilitatem apud homines circa ea, quæ nobilitat illa, quæ est fanguinis, fortassis nobilitas magis appetetur, sed vtcunque sit, hoc in cõcessum est studico, & omnes consentiũt, tesle Tira. d. c. 4. n. 16. Bonos mores,
34 & sic virtutem, + esse nobilitati generis anteponendos, ita vt vbi adest virtuosus aliquis, & alius nobilis fanguine nõ virtuosus, ad officia & beneficia virtuosus est præferendus, prout in. d. c. 12. Curiæ Pisanæ latius dixi, & latè disputat Bonus de Curtili, vbi supra. 3. part. nume. 1. cum sequentibus pluribus: vbi num. 85. quæritque quot actus requirantur virtuosi, & per quot temporũ curricula ad hoc vt nobilitatis animi, & sic virtutis palmam ipsis causa tam virtutibus, ad sequi quis mereatur, + & cum sequentibus
35 pluribus numeris id disputat, quæ missa facio, vt ad alia transeamus: inquit tamen Tyra. d. c. 4. nu. 15. ex Bart. & Plat. & Ray. nobilitatem virtutis differentiantes à nobilitate fanguinis, plrumq; virtutem dare causam nobilitati, quoniam ad eam conferendam Principes ępius mouetur, & moueri debet: Sed quot sunt obliti virtuosi, & nobiles etiã fanguine, quia fauores mundani eis deficiunt, & quod sine virtute homines, & multi horum fine fanguine ex infirma generatione procedentes, in honoribus & dignitatibus, & fortassis in excellisibus & fedibus aliji iudicent: nostri enim non est iudicare: Deo quo conquerebatur Iob. 21. quare Impij viuunt, sublevatũ sunt, confortatique diuitijs: Sed vtipse Iob. 20. cap. dicit, laus Impiorum breuis est: Ex in Psalmo. 36. dicitur, vidi Impium super exaltatum, & eleuatum sicut Cedros Libani, & transiui, & ecce non erat, quæ fui eum, & non est inuentus locus eius. Hæc tamen omitens venio ad secundam speciem nobilitatis, quæ est nobilitas naturalis, quæ potest considerari duobus modis, + vt inquit Bart. & eum refefens Cassan. in Catalo. glo. mun. d. 8. par. consid. 4. versi. fecundã, & Mõtolonius, vbi sup. & Otal. d. 2. p. nu.

p.nu.ti.c.3. primo modo prout cõgruit animali⁹ rationabili⁹, & irrationabilibus, & etiã aliis sensu carẽtibus, & isto modo dicuntur nobilia & ignobilia secundum bonitatẽ operationũ, vt in Bruti pater, vt dicemus enim quã dam Aves eiusdẽ speciei nobiles, & ignobiles, & id ẽ in Leonibus, idẽ in Pomis, & inter artifices secundũ maiorem, & minorem instiẽctionem, & isto modo fertuus, & Ancilla potest esse nobilis, vt tam dictũ est: & de hac etiã loquitur Philos. Ethico.2.in prin. Secũdo modo cõsideratur hæc naturalis nobilitas prout cadit in ꝓlis hominib⁹, & de ista loquitur Philos. t. Ethico. ca. 4. vbi dicit ꝙ nihil aliud est quã vir⁹ & malitia deteriuntẽ seruũ, & liberũ nobiles & ignobiles, & hoc nõ est intelligẽdũ de omni virtute, sed de ea quę cõpetit aliquib⁹ prout sunt apti dominari, nõ de ea prout apti sunt esse subditos, & hęc nobilitas est quidã habitus electiuus in medio cõsistẽs circa eaquæ pertinẽt ad præsẽtẽ vel dominati: veritatẽm melius cõsiderãs hãc naturalẽ nobilitatẽm, ego non vocãs eam nobilitatem, sed superioritatem quandã ex quatuor aut tribus qualitatibus in propositũ cõsiderãtis per Selusã, debenebitio 3.p.q.7.n.19. cum tribus sequent. scilicet cũ dãtur qualitas diuitiarũ, aut maioris potẽtię, scẽtiæ aut præeminẽtiæ vel honoris, quibus quidẽ quasi natura liter in brutis in pomis, & in hominib⁹ videm⁹ insita, quã dã maiorẽ qualitatẽ superioritatis fortioris aut elegantioris in vno quam in alio eiusdem speciei, prout, & videmus in fratribus ab eisdem parentibus procedentibus, quorum vnus est robustior humanior, vel ingeniosior alio & tũ eiusdẽ gẽneris, & sanguinis, & hoc est, ꝙ ex Tira. de nobil. c. 17. n. 118. in prima quæst. diximus esse quendã ordinẽ, & modũ quasi à natura insitũ, nobilitas de per se dici nõ potest, præsertim
37 cũ nobilitatẽ † ex iure naturali dẽ dici nõ videatur, ex text. in. l. ꝙ attinet. ff. de
1 eg. iur. vbi dicitur, ꝙ quoad ius naturalẽ attinet, omnes homines æquales sunt, propterea alibi scribitur, naturam inter homines cognationẽ quandã constituisse. l. vt vim. ff. de iust. & iur. §. ius autem gentiũ, inst. de iur. naturali, & ii hęc vera sunt ꝓ ęcie hãc naturalis nobilitatis reij cere possem⁹, verũ quia in hac superiore tate quædã animi nobilitas datur, nõ est reijcẽda, sed dicẽdũ ęx naturali ratio ne potũ⁹ quã ex iure naturali procedat, vt inquit Cepola, de Imper. mili. de. 6. nobilitatis tit. n. 4. fo. 310. vol. 16. Tract. diuerf. doct. sed quia hęc nonadmodũ ꝓbãt ad hãc de qua nũc agim⁹ nobilitatẽ antẽ, licet & aliquãtũlũ adiuuẽt, relinquẽmus eã, & ad tertiãdẽ euenie m⁹, quę Politica & ciuilis vocatur † de qua agẽdũ est principaliter, & de qua, (cum de nobilitate fit mentio) per vulgares intelligitur, vt inquit Iod. Licinet. de primogen. libr. 2. qu. illustre. 4. articul. 3. numer. 4. & hæc nobilitas ei tquam ꝓtinet ꝓpie cum, omnes quærunt, & habere procurant licite, siue illicite, & quæ hæc sit in sequente quæstione declarabimus, tũ tamen notandum quod hęc Politica siue ciuilis nobilitas est Triplex † quæ
39 dam incipiens, quædam crescens, quædam perfecta, vt inquit Bald. in. l. nobiliores. C. de commer. & mercat. & sicut crescens præstur incipienti, ita perfecta crescentiũ, vt probat textus in Authentic. quæ de Digni. §. & generaliter, vbi gloss. & Doctores, & Tiberi. Decian. Respons. 21. numero. 41. volu. 1. quod duplicatur in Respons. 7. numero. 44. volu. 3. & Tiraquel. de nobil. capitulo. 19. numer. 10. inquiens Baldus; sunt ęntẽtes, nullam esse perfectam nobilitatẽm. quæ sit in principio, aut etiam in augmento tantum, nisi vltra quoque progressa fuerit † in ꝓ & inquit Otalora. 2. parte. capitul. 3. col. penult. nobilem à sẽ ipso nobilitatẽ habẽtem, & sic incipientem eam habere nõ posse propriẽ nobile appellari, sed Principum suæ nobilitatis, is tamen, qui ab antiquo eam habet, vere nobilis dicitur, & hoc est quod dixit lex illa. 2. title. 21. par. 2. & notat etiam Ioan. Garf. de nobil. glo. 12. in princ. nu. 6. & econtrario nouissimẽ ęgo considero dari no-
41 bilitatem incipientem de crescere, † decrescẽs, & perfectẽ amissa, putã cum is qui nobilis est incipit degenerare à nobilitate, patiẽdo in aliquibus fœtibus, dicendum est cum Tira. de nobil. ca. 2. num. 1. & sequentibus, & Cassan. in catalogo. 8. part. consil. 2. & Otalor. de nobil. 2. part. c. 4. num. 4. quod nobilitas à nosco dicitur idem significante quod noscibilitas, & sic nobilis idem est quod notus, & per omnium ora vulgatus, vnde de Virgilius.

Est locus Italiæ medio sub montibus altis.
Nobilis,

Et Martialis.

Proęstratum Nemres passaque in valle Leonem,
Nobilem, & Herculeum fama canebat opus,

Et Plautus in Pseudo.

Cum ijs mihi
Nec locus, nec sermo conuenit, ijs nunquam nobilis fui.

Sicque etiam à contrario ignobiles pro ignotis antiqui intelligebant, iuxta

Solus vbi in siluis Italię ignobilis æuum
Exigeres: Vbi Seruius, ignobilis, inquit, non vilis sed ignotus, quæ & alia plura a I hoc considerant Tiraquel. & Cassan. vbi supra qui ex hac notitia inferunt, quod plerique verbum hoc, nobilis, & ad eos, qui vel de ploratissimis moribus nominatiores facti sunt relatum esse: Hierony. enim inquit, in Heluidum Hæreticum, nobilem factum esse in scelere, de quo alia per Tira. vbi supra nu. 4. cum sequentibus, & Cassan. in. d. cõsidera. 2. & pro nde nobiles qua si notos significamus, & in hac dęnuatione verbum hoc nobilis, accipimus. Licet ex legibus nostris verbum, *Hidalgo*, Hispanę probatum aliunde deriuari dispositum videmus ex. l. 2. tit. 21. part. 2. vbi Etymologia & denominatio eius describitur, dum dicit, hidalgo idem esse quod, *Hijo Dealgo, de bien*, ita esse, sicnobilem deriuari, vel primo modo, in eam dem sensum recidimus, nam et iam nosci bilis efficitur ex dicta denominatione legis partitæ, & hæc quoad derivationem sufficient, vt ad diffinitionem nobilitatis deueniamus, inqua quidem diffinienda, Politica in quã, & ciuilisno bilitate, quam plures, sicut in supradictis adfunt opiniones tam inter antiquos exteros, quam inter nostros, omnis enim

biles non sunt noti se contulerunt, & cum temp ui ꝓ temporibus bonis vnos ditat alios, ꝓ ęqui perat, sic & in nobilitate, vni nobiles fiunt, cum nullus fuerun prędecessorum esset, aliq vero ignobiles, cum ab antiquo posteri sui nobiles fuerunt, & sic hunc humiliat, illum vero exaltat, & hęc pro. 2. quæstione. Ad tertiam vero quæstionem scilicet quid sit nobilitas, & vnde deriuetur, † dicendum est cum Tira. de nobil. ca. 2. num. 1. & sequentibus, & Cassan. in catalogo. 8. part. consil. 2. & Otalor. de nobil. 2. part. c. 4. num. 4. quod nobilitas à nosco dicitur idem significante quod noscibilitas, & sic nobilis idem est quod notus, & per omnium ora vulgatus, vnde de Virgilius.

HARVARD COLLEGE LIBRARY

enim diffinitio periculosa est, neque sedem habet fixam. Bart. enim in. l. 1. C. de dignitati. libr. 12. plures & varias doctorum retulit sententias, & vnam ex eis fectus fuit Tyberius Decianus, refponso. 19. num. 3. volum. 3. refert alias, & Cassan. in catalo. glo. mun. 8. part. confid. 1. & omnium latissimè Bart. Capolasin Tract. de Imper. milite delig. §. nobilitatis etiam causa num. 11. cum sequentibus pluribus, vbi viginti, & fex
43 † reliquit opiniones, è nostris verò aliquas Otalora. de nobilit. lib. 2. c. 3. num. 2. 3. & 4. & latius eo. libr. c. 4. & Didac. Per. l. 1. tit. 1. glos. 11. versic. est praeterea col. 136. lib. 4. ordi. quæquidem vel maior. pars dictarum opinionum potius dici denominationes, & descriptiones, quam diffinitiones, quarum in nostro proposito melior videbatur illa de qua in d. l. 2. titu. 21. part. 2. dum dicit, dici ex eo, *Hidalgos*, quia, *Fueron escogidos de buenos lugares y con algo, que muestran tanto como bijos de bien*, quam de clarat Otalora. vbi supra d. 2. part. c. 3. num. 4. & Ioan. Gar. de nobilit. glo. 18. num. 19. ex quibus verbis, male dixit idem Otalor. ibidem nu. 2. & 3. cum Grego. Lopez per eum relato, quod à verbo Italico, deriuatur verbum, *Hidalgo*, nam id contra supradicta & sic meritò in hoc eos reprobat Ioan. Garsi. vbi sup. d. gl. 18. num. 17. & 38. & hum ada, in ea. l. 1. tit. 21. par. 2. glos. 8. in principio, & quia verbum Italico, ab Italo, quondam Hispaniæ, domino deriuatum est, quod quidem verbum significat idem quod Dominus Boũ, & armentorum, & sic Italia eadem ratione idem est quod terra Boum, vt optime in quicunque libris Historiæ generalis, Hispaniæ quam recopilabat Florian de Ocampo. lib. 1. c. 21. differitur. Et ita idem ex dicta. l. Partitar ego infero quod cum hæc lex dicat, *Que fueron escogidos*, quod nobilitas nostra, *Hidalguia*, vocata, in nostra Hispania, nullo modo potuit procedere nec; ortum habere ab Abel, & Cain, sed potius abillo tẽpore Amazonum, de quo in. 3. opinione primæ relationis diximus, vbi eligebantur, & electi fuerunt homines iusti, & boni inter eos, qui prauorum mores, corriperent, & alios ab insultis defenderent licet Otalora. d. 2. par. c. 2. nu. 3. dicat quod istud vocabulum, *Hidalguia*, nec in ture communi neque statutario de ea fuit mentio facta, & quod ideo diffinitio non poterat ex omnibus tamen diffinitionibus, duæ aut tres in nostrum propositum mihi placent. Primæ est ingenere, & generaliter sumpta vt omnes nobilitates comprehendat, à sanguine scilicet, vel à principe, vel à lege, vel ab alia legiima causa procedes scilicet illa quæ describitur à Iodoco Clichtoueo, & lato per Cassan. in d. 8. part. consid. 1. n.
44 quod nobilitas dicitur † esse generis, vel alterius rei excellentia, vel dignitas, quæ quidẽ diffinitio secundũ Cassan. vbi supra omnia comprehendit, & ab autoribus nobilitatem diffinientibus ita, diffinitur, verum quia quoad nos habet aliquam difficultatem, tunc quia dignitas & nobilitas † non sunt idem secundum Bar. in. l. 1. C. de dignit. libr. 12. tum etiam quia quoad nostri vsum, & modum loquendi non ita adaptari potest secunda erit diffinitio Landuli incl. 2. de sent. ex com. scilicet, quod generis
46 nobilitas † est qualitas, siue dignitas, vel melius meo videri dicetur † siue honor prouenients à corusatione clari sanguinis à parentibus originẽ sumens, & in liberos legitimos, adde tu, vel natura le tantum † percamen continuata, & hanc fili placere inquit Didac. Perez id cod. l. 1. tit. 1. quam diffinitionem breuius sum mabis dicendo, quod nobilitas hæc est qualitas honorifica generis, & sanguinis à maioribus in posteros legitimos, & naturales, vel naturales tantum descendens, quam diffinitionem videtur velle approbare. l. 3. titu. 21. part. 2. dicens, *Fidalguia segun diximos, es lo ley antes*

desta, es nobleza que viene a los nobles por linage, & hanc legem ad hoc considerat Otalor. vbi supra. 2. part. c. 2. nu. 4. & c. 7. ad finem, & hæc diffinitio quoad nostrum propositum congruentior videtur, & à dicta lege partitarum approbata, & diffinitio hæc nõ excludit nobilitatẽ à Principe expresse vel tacite concessas, vel à iure, prout sunt illæ, quæ adquiruntur aliquo ex tribus modis, sanguine, scientia, & virtute, vt inquit Otalor. d. c. 3. num. 8. ex texu. in d. l. 2. tit. 21. par. 2. nam hæc sub diffinitione comprehendunturcum à maiorbus dernantur, alitter enim, vt iam diximus, si à me incipit ex permissu Principis, aut ex eius dispositione, vel à virtute, initiũ sum ego nobilitatis, neque potest hæc proprie dici tnobilitas, sed illa, quæ in posteros deriuata est, & sic hæ quæ adistam tertiã quæstionem sufficiant. Quoad quartam verò quæstionem scilicet quibus ex cau
47 sis gratuitis † & modis adquiratur hæc nobilitas, dicendum est ex multis causis, quæ refert Cassan. vbi sup. d. 8. part. consid. 8. cum. 16. sequentibus, & Tira. de nobilit. per totum, verum breuius dicemus, sũ principe, sanguine, scientia, & virtute causari asseramus: sub quibus omnes aliæ causæ à Doctor. relatæ cõprehendunturvt inquit Otalora. d. c. 3. num. 8. Imo multæ ex illis sunt potius formæ prohandi nobilitatẽm: Et vt hæc explicemus per ordinẽ, diximus quod primo acquiritur nobilitas à Principe, quia ipse est, qui potest ignobiles nobi
48 les facere, & nobilitatem concedere, † & è contra, vt probatur ex ca. 6. Esther. hic honorabitur, quemcumque voluerit Rex honorare. Et quod scribit Plin. in Panegir. Caesar nesse, vt nobiles conseruet, & efficiat, & in hanc sententiam Solon dicebat. eos, qui apud Regesin
49 pretio erant, esse † calculisimiles, quia in exponendis rationibus vtimur, vt enim illi interdum maiorem nume rum, interdum tamen minorem signifi

desta

cant, ita & Reges horum quemque prout libitum fuerit, aliquando illustrem, & inclytum, aliquãdo, obscurum habere, & ignobilem: Rex enim quodãpro iure suo quosdam facit nobiles à tributis, & exemptos licet ex cõsequentia quantur aliq vt nouissimè inquit D. Henrq. Henriquez in sua Summa Theologiæ Moralis, lib. 7. de Indulgentiis. c. 27. litera. Y. & de Iure Canonico idem probari videtur ex texu. in. c. cũ redemptor. 12. q. 2. & Iure Ciuili ex. l. 2. & fin. ff. de natali. restit. & in. l. Imperatores, in principio. ff. de Decurio. vbi ex illo texu. notat Albert. nobilitates procedere à Principe. 4. quoties, in fi. C. vbi Sena. vel clarit. vbi Paul. Cail. notat per tex. ibi quod nobilitas à Principe prouenit, & in cõsil. 22. col. 2. libr. 2. inquit illos proprie dici nobiles, quos Princeps nobilitat, & q
50 propterea † rescripta loquentia de nobilibus, de istis esse intelligenda, ex quo inquit Bald. in. l. facrilegij. C. de diuer. rescrip. quod Princeps, quem vult nobilitat notat Tira. de nobil. ca. 6. nu. 1. Cassan. in catalo. glo. mun. 8. part. consid. 17. & Bonus de Curtil. de nobilit. 3. part. nu. 125. cum sequentibus, & Gregorius Lopez. l. 2. glo. *De buen linage*. tit. 21. part. 2. & Otalor. de nobilit. 4. part. princ. c. 1. nu. 1. vbi pro hoc allegat. l. 6. tit. *De los galardones* 1. parte. 2. vbi dicitur, *Que los Reyes en galardon y merced pueden dar nobleza y honra de hijos dealgo a los que no lo son*, idem dicit. l. 10. tit. 18. p. 3. & hoc intelligedẽ quocunque Rege, & Principe non recognoscente superiorem, & de quacunque ciuitate habente potestatem legis condendæ, secundum dictos, maxime Otalor. vbi sup. num. 2. & hęc secundum eos dicitur datiua nobilitas non verò natiua: Quod ampliatur primò vt non solum expresse, sed & tacite † ponit Princeps dictũ nobilitare, vt nuncupatim dicit Bart. in. l. 1. col. fi. C. de digni. lib. 12. per. l. de quibus, in ff. de legibus vbi dicitur, namquid inter

est suffra-

HAZIENDA OFICIAL DE LA CAMPANA

est suffragio populus voluntatem suam
declaret, an rebus ipsis & factis? vt pura
siquidem Princeps adhæret, nobilis
efficatur, vt per Cassan. in 4. part. consid.
fid. 19. & iterum in 5. part. consid. 24. n.
127. vt sint Curiales Principis, qui nobi
les sunt. & in multis prouilegiati, vt per
eundem Cassan. vbi sup. 6. p. consider.
22. cum sequentibus, imo & oftines
52 † Principi familates sunt in dignitate, &
ideò nobiles, fecudi eund. Cassan. dict.
cõsid. 19. vbi & in quoquo Principis idē
dicit, & in assistente ad latus Principis
idem tradit Tirad. c. 6. num. 10. vbi nu.
32. inquit, quod & Arma siquis Princeps
53 alicui contulerit videtur † illum nobi
lem facere, & ibi cum sequentibus nu
meris plura ad idem adducit, & fic si
Princeps alicui munus conficiat, in tun
54 xerit, † eum tacite nobilitat, vt per Ti
raq. vbi supra num. 21. & 22. non tamen
nobilitaret Princeps eum, quem nobi
55 lem † appellat, vt per Tiraq. ibi nu. 24.
quod intelligo ex dictis ibi num. 25. nisi
ex certa scientia & ex proposito id Prin
ceps faceret, nam tunc videtur id ex pro
posito velle vt nobilitaretur. Secundo
amplia quod etiam Principes poteſt ex-
56 tra territorium † suum nobilitatem con
ferre subdito suo, quia hic est actus vo
luntariæ iurisdictionis, sibi aliud constat
ret ex intentione Principis concluden
tis, vt diximus in. l. 8. tit. 1. lib. 6. supra. ter
tio amplitur vt infantem etiam nobil
57 tare possit † dum tamen eius ratificatio
tempore ætatis perfectæ interponatur,
vt per Tiraq. d. c. 6. nu. 37. cum. 4. seqẽti
bus, vbi num. 32. amplat etiam ad ig-
58 norantē, † vt nobilitari possit per Prin
cipem, & adueniente scientia ratifica-
tur nobilitas, secundum eund. Tiraq.
ibi num. 33. & num. 34. ad foriosos de me
59 tes, & mentecaptos extēdit † & nu. 36.
ad inuitos. Ampliatur etiam quod de
60 tempore mortis, imo & mortuo † poſ
sit Princeps nobilitate conferre vt per
eund. Tiraq. ibidem num. 44. & 45. vbi
num. 46. an, & ei, qui est in vtero. Am-
plitatur itidem etiam si talis Princeps nó
61 lit Imperator †, contra Ripa. aliud vo
lentem, quem iure optimo reprobat
Tiraq. d. cap. 6. num. 5. & 6. licet secun-
dum eum ibi num. 7. &. 8. nobilior erit
nobilitatus ab Imperatore. Et plura, quę
62 Principi † sunt peculiaria refert Cassan.
in d. Catalogo. 5. part. consider. 24. per
tota. Sed an nobilitatus per Principem
63 gaudebit eisdem prærogatiuis, quibus
gaudet nobilis sanguine, † ita vt mili-
tiam ordinam habere possit, & officia
fidalgorum exercere, dicendū est, quod
si Princeps vltra immunitatis ius, eum
nobilem facit, nulli dubium, quin gau-
deat eisdem prærogatiuis, imo & si eum
nobilitat, & nobilem faciat, (non deg
nando priuilegium hoc nobilitatis nec
restringendo ad aliquam immunitatē)
gaudebit optimè priuilegijs nobilium
sanguine, quia parisſunt in esse qualita-
tem per naturam, vel per priuilegium,
secundum glo. 3. tit. 21. p. 2. & tenet Pe-
laez, de maiora. 1. part. q. 51. nu. 32. & 33.
& Ioan. Garf. de nobilit. glo. 35. nu. 3. ad
finē. & nu. 48. & glo. 1. §. 1. numer. 50. & 56.
hæc quoad nobilitatem à Principe ad-
quisitam. A sanguine vero nobilitas ad
64 quiritur, quoties † à maioribus nostris
deriuatur in nos, generis enim nobi-
litas est, à maioribus nostris, & præsilati
deducta generis ex cellētia, & præsilati
litas, & hæc sanc corporis conditionem
naturam quęrespecie, quandoquidem id
ipsum nascentes ex parentibus propagi
ne traducimus, nobilitat enim progeni-
es hominem, vt ex. l. 1. titu. 6. & d. 9. &
12. titu. 7. p. 2. & clarius ex. l. 12. tit. 21. & ex
l. 4. titu. 23. ea. par. 2. colligitur. & fic ha-
betur Sap. 3. gloria hominis ex honore
Patris tui, & contumelia filij Pater sine
honore, vnde etiam fuscepitus ex Patre
nobilisine alia dignitate efficitur nobi-
lis. Et Prouer. 18. gloria filiorum paren-
tes eorum: magna est enim præsumptio
quę pro nobilitate maiorum facit, talis
enim

enim præsumitur filius, qualis pater eius
65 † & gesta parentis imitabitur, secundũ
Speculū proœmio. versi. cetera Thom.
Gram. decisio. 18. numer. 1. Simancas, de
instit. cathol. tit. 50. numer. 10. cum se-
quentibus in plurimum enim accidit, fi-
lium esse similem patri ita in virtutibus,
sicut in vitijs. Iquodsi nolit. §. fi. mantipa.
pia. fl. de ædili. edic. late Matienzo, in
dialog. relator. 3. part. capo. 5. per totum,
& alibi latius de ijs dixi, & sic nobilitas
patris iure optimo dicitur gloria filij,
quia ex maiorum nobilitate filij gloriã
quærunt: ex quo inquit. d. l. 1. titul. 6. par.
2. quod Reges tenēntur nubere muliē-
ribus nobilibus, & bonorum morum, Ca
(vt inquit ibi Ica) *los hiomes que se siguen
dessus dos sueau siempre en el linaje que della
descienden*, nobilitas tamen hic ex parte
patris non vero matris considerandaest
66 † vt inquit Bartol. in. l. 1. C. de digni. lib.
12. colum. 7. versi. videndū est sequitur
Cassan. in catal. gl. mum. 8. p. consideratio.
8 & Sarmiento, lib. 1. de lectarum c. 10. fi.
& est les expressa pro hoc in dicta. l. 2.
titulo. 21. partita. 2. dit, *Et porende. fijos
dalgo deuen de ser escogidos que vengan de de-
recho linaje de padre y de abuelo*, & l. 7.
&. 8. titulo. 11. libro. 2. supra & sic dicunt
Bartol. & Platea, relati per Cassan. vbi
supra quod non valet statutum, quod
67 quis censeatur nobilis † vel ignobilis
ex progenie materna, & supra dicta
etiam affirmat Oralora. vbi supra. 2.
parte capitulo. 2. numero. 4. &. 5. vbi
numero. 6. inquit etiam nobilitatem ma
ternam considerari multum, vt & inqui
t Sarmiento, vbi supra, de quibus, &
latius loquitur Tiraquell. de nobilita.
capitulo. 18. numero. 20. vsque ad. 38.
& R. ebut. in concorditiu. decollat. 5. cum
vero versic. extrorum, parente, & in tract.
de nomi. q. 12. n. 5. Tiraq. de prim. q. 3. n.
9. Cassan. vbi supra. 8. parte, consider. 8.
& it a in nostra Hispania paterna origo
consideratur, & iure optimo: de hacque
nobilitate sanguinis titulus noster lo-
quitur, & disponit. De nobilitate verò
68 † sciēta † procedente nunc agendo, Ec-
clesiast. cap. 37. dicitur. Sapiens populo hę
reditabit honorem, & nomē illustrem vi
uensin eternum: & dicebam ego, melio
rem esse sapientiam fortitudine: Eccles.
capit. 9. In sapientia enim vera nobilitas
consistit, sapien. 7. & 8. Honorbiss. & in
alijs locis per Cassan. d. 8. part. consid. 9.
relatis, vbi in quit hanc habuisse Salomo
nem, & ideo hic non agimus: Sed de
scientia, puta legali aut canonica, ea
nobilitent, & nobilitare probatur ex
dicto Aristotelis, in primo de Anima, li
centur, quod scientia est de numero bo
norum honorabili, & ideo literati, &
habentes scientias sunt magis laudandi,
69 † & huiusmodi sententiæ fuit etiam ali
bi dicti Aristotel. lib. 4. Poli. capit. 4. &
Aulus Gellius lib. 19. ca. 10. dam dicit: se-
dedibus dotēria genere, aut fortuna no
bilibus viris: & Seneca Neronem allo-
quēs, apud Cor. Tac. li. 18. Ego quid aliud
magnificēte adhibere potui, quā studia
(vt ic dixerim) ini vnibra educata, quod
b' clarius Io venit, vrnde dicit Cōiuāt, in
1. prouil. tendi. C. de postul. meritū scientię
cū aliis iuris ipso iure reddit peritū no
bilissimum † & in de Vlpia. dictus est no
bilis. l. 2. §. fi. in fi. de excusat. tut. & etiãno
bilissimus, in. l. diximus in fi. co. titu. ff. de
ideo scientia honorabilis est, & gloriosa,
quoniam ex illa consequimur gloriam
vnu nam 3. literatis debentur præmia,
& honores, sapien. 7. venerunt mihi om
nia bona pariter cũ illa, & innumerabilis
honestas per manus illius: & Eccle. c. fi.
in fi. magnifici sunt exaltati verbis legis,
quibus dedēti sunt, & vt ait Cassiado. 10.
variarū Epistolarū, nec aliqua in mundo
potest esse fortuna, quad no augeat litera
rū gloriosa notitia, cū etiā per literatura
efficiamur nobiles, vt habetur sap. 7. omi
nibus enim nobilibus nobilior sapientia
vt tenet Lucas de Penna. in l. proximos.
C. de proxi. sacro. & cin. lib. 1. quia de cau
sa omnes eā appetunt, & studiose, quęre-

da est, vt honoris nomen adipisci possit: quod obtinuerunt ij, qui sapientiam dilexerunt, vt fuerunt Theodol. Abraham, Dauid, Salomon, Alexander, & plures alij numerati in Sophologia Sapientiæ, c. 1. & c. 2. & ideò Diogenes cum ascendisset in locum eminente, & clamasset, vnte homines, mulieres deturba irrueßibus dixit nõ enim homines ellis, qui nõ datis operã scientiæ, sicut enim anima informat corpus, ita scientia intellectum, & ideò intellectus hominis sine scientia dici potest sine forma, & sic prorsus ignari non merentur homines appellari, sed potius hominum † imagines, vt in simili inquit tex. in. c. multi. 40. dist. Abbãn. c. prudentiam. in prin. de offic. del. & propter scientiã, & doctrinã multi fuerũt, & ex hoc magno honore, & pretio, quorũ plures † vt breuitati consulamus, refert Cassan. in d. catalo. gl. mun. 10. parte, consid. 7. per totã, & Tiraq. de nobilit. c. 5. n. 6. Inde iuriseperitis principes reuerentiam habẽt. l. quidquid. C. de aduo. diuer. iud. & multa priuilegia eisdem ibi cõcessit, & ex hoc dicuntur iurisperiti à principe præhonorati, fecũdũ Angel. in. l. eum saluatus. C. de sentẽn. pal. & nunc ex Dei misericordia habemus Philippum secundũ Regẽ ac Dominũ nostrum adeò sapiẽtissimũ & iurisperitorum ac literatorũ honoratorẽ, vt dictũ sit incredibile. & hæc præmia & honores studiorũ iustè meretur, qui sipe præmiorum, & honoris incentia digni sunt, non si qui sunt incongrua libertate, tex. in. C. de assessori. quod si cũ scientia etiam concurrat morum honestas, vitaq; inculpabilis, nihil supra: & ij in maximo honore essent apud Reges & principes habendi, fed aliquando mãdi morigerati, & indocti in pretio habẽtur, doctiverò, & virtuosi despicuntur, quẽ doledũ est, vt alibi diximus dictis etiã est, qꝰ doctores legũ nobiles dicuntur, † inquit Cyn. Bar. & ajũt relatiper Tiraq. de nobilit. c. n. 3. vbi ex hoc infert, quod si testator iusserit aliquid dari vnipauperi nobili, possunt executores id dare doctori pauperi: & comitissa nobens doctori non dicitur indigno nubere, Salicetus in. l. prouidendum de postulando allegatus à Tiraque. nu. 4. qui tamen nihil dicit, & ipsce de causis, doctores non sunt cogendi cõtribuere subsidijs impositis pueriis plebeijs, doctor enim dicitur in dignitate constitutus, vt dixit in. l. si. titu. 31. nu. 61. li. 4. fup. doctoratusq; est dignitas † secundũ cõmuniorẽ opinionẽ asserta, per Bonũ de Curti. in tracta. de nobil. p. n. 10-o. vol. 16. tract. diuersorũ Doctorũ ex. c. *Quæro*, de magist. quẽ ad hoc allegat Cassan. vbi fup. 8. p. cõsid. 12. & ferẽ desribes plures doctorũ prærogatiuas loan. Mõtol. in suo prõptuario iuris verbo. doctor, litera. L. & ad doctores ficut ad egregiã personã † mittendũ est vt cõmuniorẽ testatur additio Octauiani Vestri, in prac. C. an. Apostl. c. c. fi. n. 11. & quocũq; sunt dii & patres, & lucerna, & nobilisimi, & amici Principis, & eius patres, † & non fratres, vt optimè per Cassan. vbi supra. 10. part. consider. 24. per totam, & inter doctores, secundũ eum ibi, præferendi sunt illi, qui libros † compofuerunt, & scripserunt, cum sint velut stellæ in firmamento cæli: sed hodie detractoribus, & viperis linguis sunt facti quasi signum ad sagitam, nullus est enim indoctus, nullus garrulus, qui doctorum scripta, quæ ipsi neque considerare & degustare scunt, non mordeat reprocurent modis omnibus, nulli laudent suam nulli honorem volentes dare sed sibi ipsis appropriare, quipiddem cum id solum appetant cupientes se alijs doctos demonstrare sapientum dicta supplantare, & destruere multissimi conantur, quodcũ vitum pessimum, & tanqui impestis fugiendũ: ex vt ad incipta reuertamur, quod scientia nobilitet † & per ea nobilitas adquiratur probat ex tex. in. l. 2. tit. 21. & in. l. 4. tit. 23. p. 2. & tradit plures relatiper Bonũ de Curti. vbi sup. n. 94. cũ seq. plurib. † & Cas. vbi sup. 8. p. consid.

perinobili, possunt executores id dare doctori pauperi: & comitissa nobens doctori non dicitur indigno nubere, Salicetus in. l. prouidendum de postulando allegatus à Tiraque. nu. 4. qui tamen nihil dicit, & ipsce de causis, doctores non sunt cogendi cõtribuere subsidijs impositis pueriis plebeijs, doctor enim dicitur in dignitate constitutus, vt dixit in. l. si. titu. 31. nu. 61. li. 4. fup. doctoratusq; est dignitas † secundũ cõmuniorẽ opinionẽ asserta, per Bonũ de Curti. in tracta. de nobil. p. n. 10-o. vol. 16. tract. diuersorũ Doctorũ ex. c. *Quæro*, de magist. quẽ ad hoc allegat Cassan. vbi fup. 8. p. cõsid. 12. & ferẽ desribes plures doctorũ prærogatiuas loan. Mõtol. in suo prõptuario iuris verbo. doctor, litera. L. & ad doctores ficut ad egregiã personã † mittendũ est vt cõmuniorẽ testatur additio Octauiani Vestri, in prac. C. an. Apostl. c. c. fi. n. 11. & quocũq; sunt dii & patres, & lucerna, & nobilisimi, & amici Principis, & eius patres, † & non fratres, vt optimè per Cassan. vbi supra. 10. part. consider. 24. per totam, & inter doctores, secundũ eum ibi, præferendi sunt illi, qui libros † compofuerunt, & scripserunt, cum sint velut stellæ in firmamento cæli: sed hodie detractoribus, & viperis linguis sunt facti quasi signum ad sagitam, nullus est enim indoctus, nullus garrulus, qui doctorum scripta, quæ ipsi neque considerare & degustare scunt, non mordeat reprocurent modis omnibus, nulli laudent suam nulli honorem volentes dare sed sibi ipsis appropriare, quipiddem cum id solum appetant cupientes se alijs doctos demonstrare sapientum dicta supplantare, & destruere multissimi conantur, quodcũ vitum pessimum, & tanqui impestis fugiendũ: ex vt ad incipta reuertamur, quod scientia nobilitet † & per ea nobilitas adquiratur probat ex tex. in. l. 2. tit. 21. & in. l. 4. tit. 23. p. 2. & tradit plures relatiper Bonũ de Curti. vbi sup. n. 94. cũ seq. plurib. † & Cas. vbi sup. 8. p. consid.

consid. 10. & in cõsu. Burgũ. Rybr. 4. sub tit. d. 13 Dotis. Q. *Entre gens nobles*. n. 1. cũ seq. & Tiraq. de nobil. c. 5. per totũ, vbi. n. 1. nobilitate esse filiã scientiæ dicit: & amplissime de laude scientiarũ Benedict. in procemio repetitionis. c. Raynutius, de testam. Est tamẽ quæstionis, nõ iatis leuis, an nobilis ex scientia, vt præferẽdus nobili ex genere, & sanguine, & præferendũ nobilẽ ex scientia tenẽt quã plures relati per Tiraquell. d. c. t. num. 5. & per Cassan. vbi supra. 10. p. consid. 35. docet Romanus singular. 64. d. c. t. singular. 47. & allegat Cyn. in. l. quisiquis. C. de postul. & facit optt. dictũ Salic. in. l. prouid. dũ. C. eo. tit. n. 3. vbi dicit post gl. q. scientia nobilitat internus, & externus, & q. nobilitas est filia scientiæ, & hãc videt amplectẽ opinionẽ tex. 4. tit. 23. p. 2. vers. *Mas el otorero*, Doctorq; dicitur † magis nobilis, quã de, qui est nobilis genere secundũ Cassan. d. § 19. & licet tentẽt plures Doctorẽ esse militi præferẽdũ, vt late per eundẽ Cassan. in d. catalo. p. 9. cõsid. 1. & ita tenet annõcetus rationẽ Matienzo, in dialogo relatoris par. 3. c. 4. n. 5. In contrariũ tamẽ imò quod nobilis sanguine præferatur nobili scientia, videtur facere nã nobilitas generis ab antiquo procedit, & à maiorũ, & vt naturalis præferenda est accidentali, à scientia adquisitæ, ex doctrina. gl. in. l. 2. ff. de excul. tut. Quã habent. ff. de tutoribus, Abb. in cap. ex transmissa de foro compet. nu. 6. facit. l. fi. C. de dotis promis. iuncẽto text. in l. procula. ff. de probatio. & quẽ notãtur in. l. quæ dotis. ff. foluto matrimonio. & in. l. cum pobl. § 1. per tex. tibi. ff. de administ. tutorum. l. post moꝛẽ. ff. quando ex facto tutor. & quãtũ ad natur. lia præferũ ut accidẽtalibus ita quia sunt alij multi Doctor. tenentes militẽ Doctori esse præferendũ, vt apparet ex Cassan. d. 9. par. cõsid. 1. & quia vt ipsem et Cassan. ibidem in 8. p. cõsid. 12. inquit, nobiles à scientia vel Doctoratu nõ sunt minuntur à muneribus prout sunt nobiles sanguine: itẽ quia

istam partem videtur approbare textin. ha titulo. 21. part. 2. præferens nobilitatem sanguinis, vides igitur contrariatẽm Doctor. & legum partiratum quæ legius protrahi possent, nisi breuitati consuleremus: verumtamen pro concordia distinguẽ, q̃ in actibus in quibus scientia magis est necessaria ad actũ illum, præferre nobilẽ ex scientia nobili à sanguine, & ita videtur loqui dict. l. 4. tit. 23. p. 2. dũ loquitur, *En cauallios de guerra*, in quibus præstãtior videtur & magis ne cessaria scientia: Alis verò, & sic † dicẽta. l. 2. dicti titul. 21. partit. 2. pro cedula opinionẽ allegata procedat in alijs actibus non scientiæ fed nobilitati potius appropriatis, vt est munerum excusatio, & licet hæc videatur nimia restrictio ad dictam. l. 2. parificante nobilitatem à scientia, & nobilitatem à sanguine, tamenquia idem determinatur in quæstione illa an Doctor militi præferatur, non dispũcet mihi pro nunc hæc concordia. Ex ex dictis legibus partiarum fic deducitur, & ex canõ ita sola fine gradu Doctoratus nobilitet tetigit Cassaneus, in dicta. 8. parte consider. 10. verficul. Bonũ stamen de Curtili, cum sequentibus, nũquid etamen scientia canonica vel legalis sit scientia, in eadem parte consider. 18. late examinat Cassaneus ipse: & hæc pro nobilitate à scientia proueniente dicta sufficiant, quam scientiam cum Dignitate Doctoratus, vel officio nobili conuũctam quoad omnia etiam tributa Regia nobilitare indubium erat, nisi restringeretur quoad dicta tributa ex. l. 8. titulo. 7. libro. 1. supra vbi diximus. Alio verò & finali modo cauũtur nobilitas scilicet à virtute, & hæc ex cellentior † & nobilior, & præstantior, fed apud homines vulgares non ita pretio habetur quod imundi phantasiã cum à contrario deberet esse, cum hæc sit vera nobilitas, vt supra dictũ remanet, & testatur singularissimis, & ac ce

verbis Dieus Chrysostomus in.2. Tom. homelia rum, homelia. 45. ad c. 12. Matthæi vbi inter alia inquit, generis cõiunctione nihil vbi possessis nisi virtute habuerisis: vna enim sola (inquit) & vera, & cõmunis nobilitas stat, necessitudo cum Christo est, vt volitatem Dei facias, hic enim propinquitatis modus, multo melior est illo generis atque prælantior: & sic in principallius. c. diuigendo verba ad matrem ipsius, inet Christi (inquit) nam nec, Christum in vtero gestasse, neque mirabilis illum partũ edidisse admodum profuerit, nisi virtus ad fuerit, & ibi plura alia singularia in virtutis profequitur laudem, & nobilitatem, quasi nobilitas sit ne virtute parum aut nihil pro fit, vt & alibi diximus: & hęc pro quarte questio nis explicatione.

Ad quintam verò quæstionem, & in propositum nostrum vtiliorem frequentiorẽ ac difficiliorẽ deueniẽdo fcilicet, quomodo probetur nobilitas sanguinis tam de iure cõmuni, quã Regio,

83 alleganti enim se nobilem † incumbit onus probandi, argu. l. viriles. ff. de probatio. l. Actor. Cod. eod. cum similibus, ex eo quod nobilitas est res Adauentitia, nec nobis à natura proueniens, † cum

84 habeat ortũ ex sibi accidentibus vel proeganitor tribus. Non ignorat. C. qui accuf. non pos. tradunt relati, & secuti per Mascardũ, in. 2. tom. de probatio. cõcl. 1095. vbi amplitat, & limitat aliquibus modis, & Ioan. Gar. de nobilita. glo. 10. num. 1. Adeò vt quamuis sicus agat circa proprietatem nobilitatis non videtur fateri possitionem sit reus eam † non probaret, vt per Cuiac. lit. vari. c. 36. nu. 10. & ideò modos & formas nobilitatẽ probandi scire necesse est. Sed dices, quorsum hæc est quæstio, cum habeamus l. 7. & 8. tit. 11. lib. 2. Recopil. asignantes formam probationis huius ita vt nihil amplius videatur inquirendum: Et ideò nellotis (vt aiunt) manibus quasi hoc non hanc aggrediamur, quæ est Platis, & fundamentum totius præliæ pro eius declaratione, & solutione dictæ obiectionis, supponendum est, dictas leges 7. & 8. de quibus nunc agendum est,

86 non excludere alios probandi modos † saltim in locis liberis, & vbi tributa Regia non soluuntur à nobilibus, nec Plebeijs, vnosab alijs distinguentia, sed potius omnes sibi ibem liberi sunt à dicto tributorum solutione: Idque probatur primo ex eo quod dictæ leges, 7. & 8. non sunt introductæ ad acquirendum nobilitatem, sed tantum ad eam probandam vt ex eisdem legibus clarissimè patet, & probatur, & ex pluribus geminatis verbis earum, per verbum, prouat, loquentibus, & ex summarijs earum legũ clariusculligiur, ita vt nihil dubitetatis hoc continet, neque in ipsis legibus adest verbum vllum ex quo contrarium decerpi possit, neq; aliud voluisse leges dictas indacere, quã quandam nouam formam, & facilioré probandi nobilitatẽ in locis vbi tributa soluuntur Regia, nõ excludendo alias probandi formas saltim in locis vbi tributa hæc nõ soluuntur, tũ

87 quia probationes ampliadæ, & nõ † coarctandæ sunt, ex. l. quoniã, in fin. C. de hæreti. c. quamquã. 1. 5. q. 2. cũ similibus tum itidem quia lex nõ debet ad impossibile obligare, lex enim debet esse hõmo sita ut sapiabilis secundum naturam, & secundũ Patrie consuetudinẽ vt in. c. certe auto ex. 4. dist. vti inquit impossibiles ego aliter si de impossibilibus: leges, quia cũ transgrediere ut, fiu ha † imputaretur ei ad pœnã vt. 15. q. 1. nõ est. 24. q. 4. c. Na buchodonosor, & dicitur secundum naturam possibilis, id est secundum naturalem rationem, vt in gloss. naturam in eo. capitulo. erit autem lex, & gloss.

88 *Secũdũ naturã*, l. 8. titulo. 1. part. 1. & dicitur etiam secundum consuetudinem Patriæ, vt ad eius mores, ilatuta, & vsus, bonos tamen regulemus ipsam legem: quod si leges illæ. 7. & 8. obligarent, vt earum tantum pro-

tum probatione, & non alia nobilitas probaretur, nonne impossibile quid constituerent in locis liberis à solutione Regiorum tributorum, nulli dubium: & consequenter non essent lẽges, neque legum requisita continerent, argumentumque ab impossibili est fortè frequens, & vsle, vt per. l. si decesserit. ff. quisat. cog. notati. Eutardus, in Centuria, loco. 76. ab impossibili, neque obstat quod licet lex non posit obligare ad impossibile de facto aut de iure, potest tamen præscribere certam formam, quam transgredi sit impossibile, prout videtur fecisse in. l. nemo potest. de lega. 1. dum disponit, neminem posse facere quin leges in suo testamento locum habeant, nam faciliter satis sit huic contrario negando leges illas. 7. & 8. possisse nouas formas nili vbi earum dispositionibus locus esset, & sic in locis non liberis à tributis dispossisse, in quibus non impossibilitatẽ nobilez pro sua nobilitate probanda, sed potius facilitant probationes, sed vbi tributa non soluuntur, leges hæ nouas probandi formas non constituunt, nam omnis, & quæcunque dispositio est intelligenda rebus de dictis in eodem statu consistentibus, vt latissimè per Tiraq. in. l. si vnquam in præfatione. C. de reuoc. don. nu. 166. cum sequentibus aliquibus, & sic dum legesille de probanda nobilitate disponũt pet non solutionem tributi, intelligendũ est dispossisse in locis vbi tributa soluuntur, & consequenter rebus, & dispositionibus illarum in eodem statu existentibus quæ libetq; lex, & dispositio est intelligenda declaranda ac restringenda de habilitate, ex. l. vt gradatim. ff. de mun. & hon. & dũ leges illæ de tributis loquuntur, in locis vbi soluũtur intelligẽdæ sunt: Item quia vbi lex vnum disponitẽ, alte tum præsupponit, vt habeat locũ dispo-

89 situm debet verificari præsuppositum † ex gl. celebri, & cõmuniter approbata in l. si mãcipia. C. de feriis fugitiv. leges tamẽ illæ dũ de tributis loquuntur supponunt tributa soluja nam qui vult cõsequens vt detur vel ipso antecedens, sine quo illud consequens verificari non potest ex. l. si Iudæi. ff. de acq. hær. & . l. cui iurisdictio. ff. de iur. om. iud. & similibus, cumq; possi disponant leges illæ modum probandi nobilitatem per non solutionem tributi omnino est verificandum præsuppositum illud licitet, quod in loco illo soluuebantur tributa hæc, ergo quod alia loca libera ab his tributis nihil disponunt leges illæ sed in suo esse relinquũt iura antiqua de probationibus nobilitatis disponentia, & siccessat contrarium: vel responderi alio modo potest quod argumentum sumptum à dicta. l. nemo potest, non est contrarium, neque id dem probatur legem ad impossibile obligare per nouam illius legis formam, sed potius per ipsius formam, & ea seruata redduntur possibiles testantium dispositiones, nam cum possint secundum leges disponere, nihil impossibile sed potius possibile constituitur: nam impossibile esset id quod nulla forma vel modo fieri posset, neque verificari, vt in conditione impossibili legislatores exemplificant, vt. l. impossibilis. ff. de cond. & dem. c. l. 4. titul. 4. part. 6. dicẽdo es sei impossibile ei conditionem cum dicitur si digito cœlum tetigeris, vt ex di ẽtis inquit glo. 2. l. 17. titul. 11. part. 5. vel si crassol non orietur, sed vbi quid aliqua via impleri potest, id non iudicatur impossibile: datur tamen hoc impossibile probandi litigantem non solutis tributis in locis vbi vixit, qui quidem locis fuit liberi ab eis, ergo forma illarum legum. 7. & . 8. nihil in ijs disponit locis liberis à tributis, & consequenter lex illa, nemo potest, nihil impossibilitatis induciat, tum potius impossibile quid tãquãna turali rationi contrariũ, (in qua leges sẽ fundãt) con tituereturr, si lex disposisset, gẽ tellatores posset disponere cõtra leges & earum dispositiones. Item quia si for-

ma prædicta dictarum legum. 7. &c. 8. esset in liberis loca à tributis obseruanda, nonne ei ibidem verificari no posset ambitio se leges, & decreta pactudicialia dici posset quod nõ est dicendũ, igitur dictum contrarium nihil obstat ad potius dictis attentis validatur nostrũ intentum, & vera est nostra conclusio, quod leges illæ. 7. & 8. non fuit exclusiuæ aliarum probationum iuris in locis liberis à dictis tributis: Idque etiam verificatur ex eo quod leges hæ in fauorem, & non in odium nobilium sunt introductæ, vt ex eorum verbis apparet, ibi, *Siempre nuestra voluntad fue, y es de hazer merced a los hijos Dalgo*; & ita fatetur Ioannes Garsia, de nobilitate glos. 12. numero. 7. sed si in locis vbi dictæ tributa non soluuntur forma dictarum legum esset seruanda, nonne in nobilium odium retorqueretur id, quod in eorum fauorem introductum est, contra. I. quod in fauorem. C. de legibus. Ergo omnino fatendum est leges illas Regias non solũ in locis liberis à tributis, neque fuit restringendæ probationes, prout, & de. I. I. titulo. *De los testamentos*. libro. 5. supra dicunt ibi scribentes, & nos itidem diximus: tum etiam quia si exalia quacunq; forma, & informatione super aliis actibus de notantibus nobilitatem facta, & distinguente quocunque modo alio (quam per tributorum Regiorum non solutionem) nobiles à Plebeijs, idem resultat effectus, sufficit tunc ꝗ quid ex æquipollentibus fieri, secundum Cyn. post Dyn. in. I. si mater. C. de inititut. & substitut. sub con. fact. vbi est textus probans Regulam hanc scilicet, quod non refert quid ex æquipollentibus fieri, & ab æquipollentibus argumentum est probabile, vt per Eurard. vbi supra in loco ab æquipollentibus, præsertim vbi forma tradita à lege non est substantialis, sed demonstratiua secundũ Bald. in. I. I. ff. de lib. & post. &. I. I. C. quorum bonorum, vbi licet induca tur formam probatorum filiationis, tamen non excludit æquipollentem, quæ subiecta patitur materiã: Adeo vt etiam si per statutum quid fieri iubeatur non excluditur ꝗ per æquipollens quantumcunque per dictionem taxatiuam statutum loqueretur, vt per Eurard. vbi sup. pag. 2. &c. 3. in paruis, ex Paul. Cas. cõl. 30. incip. in Christi nomine in antiquis, sequitur Iason. in dict. I. fi. mater, & in. I. vnica, in princ. ff. si quis iu dicen. non obtemp. nam vt inquit Bartol. in. I. omnes populi. ff. de iuf. & iure, col. 3. verf. tertio quero, non videntur dissentiẽtia, illa quę in ratione conueniunt, quia ratio est cõ iunctio ꝗ diuersorum casuum ad eundem finem tendentium per. I. non posſunt, & . I. nam vt ait, &. I. ideo quia. ff. de legibus, & vbi est eadem ratio non proprie dicimus statutum extendi, quia in eli tacite, secundum Bald. in. d. l. omnes populi, column. fin. verficul. secundo notat per glos. I. Italæ. in. cap. sæpe. de tempor. ordin. in. 6. Ex quo, vt propius ad materiam accedamus, inquit singulariter, idem Bald. in. I. de quibus. ff. de legibus, column. 12. verficul. item nota, quod vbi plura habent eandem rationem, cum de vno tantum fit mentio, videtur id fieri exempliariter ꝗ non vero restrictiuè, cum alijs multis aggeratis ab Alexand. consil. 75. incipi. in præsenti consultatione, column. I. libro. 5. Iason. in. I. à Titio. in princ. column. fin. ff. de verbo. oblig. & consil. 63. per reformationem colum. 4. versic. secundo principaliter, libro. 3. &c. à Tiraq. in. I. si vnqua, verbo libertis nunte. 45. quarum sententia. C. de reuoc. dona. qui nide est finite, cum in regula. numero. 157. hanc de scribit considerationem dictos Doctor. allegando, & sunt singularia verba ad hanc opinionem in terminis dictarũ legum. 7. &. 8. & amplat. ipse Tiraq. vt procedat etiã in correctorijs, per conse-

consequens verba dictarum legum. 7.
94 &. 8. ibi, *Pechos reales y concejales*, ꝗ intelligendum est, loco exempli elle appelata, tanquam exempla frequentioria in probanda nobilitate, ad ea enim quæ frequentius accidunt, iura adaptantur. I. nam ad ea. ff. de legibus, & quotiescumque propter frequentiam actus aliquid disponitur in vno loco, & in vna aliqua re, censetur idem dispositum in alio loco, & re, in quibus eli eadem ratio, vt per Fraltam, in. I. Lucius la. 2. numero. 22. de legat. 2. pagin. 245. & Tiraquell. de ret. linagi. §. 16. numero. 4. &. 6. cum sequentibus Iason. in repetitione. I. cunctos populos, numero. 92. C. de Sum. Trinit. ex text. notante ibi Bald. notabili. 1. in. I. in hoc. C. de donatio. diximus in Rubrica titulo. 4. numero. 3. libro. 3. supra & de verba illa, *Pechos reales y concejales*, exemplificant in locis liberis à tributis, in quibus non datur eadem ratio, quæ in non liberis non vero excludunt: æqui pollentem probationem, quæcunque ea sit in qua adit distinctio illa requisita à Bartol. in. I. I. C. de dignitat. libro. 12. de qua infra. & ita in expressis terminis fic declarando illa verba, *Pechos Reales y concejales*, tenet hanc opinionem Ioannes Garsia de nobilit. gl. 7. nu. 34. cum sequentibus, ita ad hoc adducens fundamenta quod illæ leges. 7. &. 8. non sunt exclusiuæ aliarum probationum, & allegat ad hoc Barbati. in. cap. licut consuetudo, de proba. in princ. dicente, quod vbi lex dicit, quod probatio fit certo modo, ille modus ponitur gratia exempli, & non excludit alios probandi modos, & iterũ idem Ioan. Gar. ibidem in glo. 12. nu. 23. & in glo. 36. nume. 1. vbi ex ijs inquit copuſtitiuam illam. y. positam inter ver-
95 ba illa, *Reales y concejales*, resolui ꝗ in disunctiuã, prout quotidie fit, iuxta text. in. I. Iæpe. & ibi Bartol. de verbo. fig. n. 1. ex quo inquit ipse Ioannes Gar. in. d. glo. 35. nu. 1. quod forma tradita in dictis legibus. 7. &. 8. est probatoria, & ideo de mostratiua, & non substantialis, & ꝗ ea tatione admittit varias probationes, dimodo probent nobilitatem & quod sic in Hispania nobiljtas etiam iure nostro probatur per actum, qui facit distinguere nobilem à Plebeio, ita vt & iure nostro probanda ac recipienda sit opinio Bartol. in dicta. I. 1. C. de dignitat. libro. 12. numero. 97. Idequoque probari nobilitatem, & ex non solutione tributi Regij, & itidem tributi non Regij solutio per plebeios, vel ex distinctione officiorum, vel per alium quemlibet
96 actum distinguentem ꝗ nobilem à Plebeio ad quem Plebeius non admittitur, vt & per eundem Garsiam dicta glossa. 7. numero. 24. & vera hæc esse reputo, & tenenda. Ex quibus inquit ipsemet Ioannes Garsia, in d. glo. 12. n. 25. quod si fuit Auusfuit in reali posſet
97 sione ꝗ nobilitatis, & ipse litigator eius nepos, & itidem pater litigatoris vixerunt in loco libero à tributis, quod hoc sufficit vt dicatur continuata possessio in nepotem hunc, vt & tenet Oratora, ibidem relatus: & ego itidem infero cum Humada, in. I. I. titu. 21. part. 2. glos. 2. nume. 8. vbi à nu. 6. incepit, quod nobilitas poteſt conqueri detur
98 bantibus ꝗ suam nobilitatem quocunque modo, sicut si pignorationes ob tributa turbaretur: neque huic opinioni obstant alia verba dictæ. l. 8. derogatoria probationum aliter factarum, quia procedunt prout lex illa loquitur, quoties per modum ibidem constitutum probatio facienda est, cunc enim debet talis probatio continere ibidem descripta, non verò vt alij modi probandi nobilitatem excludantur in locis saltim à tributorum solutione liberis, & sic videtur colligi ex d. l. 8. col. fin. ibi. *Y las ahrogamos y derogamos en quanto atañe lo susdicho, quedando en su fuerza y vigor entodo lo otro*, vt ex verba illa enuntiatiua, *quanto atañe*

le subsidiaria, restringunt dispositionē præcedentem, vt tunc admittatur, & obleruetur, quoties datur casus in quo de tributis articulari poteat, quia locus ille non est ab eis liber. Ex etenim generalis non extenditur ad locum vbi qualita-
99 tes † eius verificari non possunt, neque ad loca illa in quibus qualitates, & requisita talis generalis lege reperiri, non possunt, ex cap. licet, de perpetui. & remis. vbi Innocen. & Hostiā. idem que. ff. prosecuto. Roman. in. l. si ferō §. de vro. ff. fol. mat. numero. 33. Fallen. 11. & hinc eit quod si quis reperiatur, & existit inquodam Castro limitrophio, vulgo, *Frontera*, potest testari in vagina ensis sui, etiam si miles non sit, & hoc operatur loci dispositio. l. referipta. ff. de milit. testā. l. 1. §. omnes igitur. ff. de bon. poss. ex testamen. milita. ibi omnes: igitur omnino, qui eius sunt conditionis vtiure militari testari non possunt, si in hostili loco deprehendantur, & illic decedant, quomodo velint, & quomodo possint, testabuntur. Quarum legum verba sunt admodum notanda, vt consideremus, quod ad effectum probandi, transgrediuntur ius commune generale, ad ius militiæ priuilegiatum, & speciale ratione loci vbi testans existit, & sic idem in casu dictarum legum, 7. &. 8. considerare debeamus scilicet vtrespectu conditionis loci vbi probatio nobilitatis facienda est consideremus modum, quo ibi fieri possit, & cum eo non conformemur, & nō cum proba tione dictarū legum, quarū dispositio ibi dem verificari nō potest nulla est enim lex tam precisa, vel districta, quin nōre cipiat moderationē à tēpore, loco quali
100 tate personarum & aliqsi circumstantijs, † ex tex. elegante, in. l. licet. ff. de recep. arbit. Alex. cons. 80. n. 5. vbi additio. litera. D. lib. 1. vbi inquit q̄ verbū præcisum re cipit interpretationem laudabile, & eleg. vt secundum eum ibi etiam ſi statuto ea uetur, vt statuta præcise obseruentur adhuc recipiunt interpretationē, & ibi hanc communē testatur opinionem, & faciunt dicta per Dominicū cons. 29. in fi. fol. cons. 43. cos. 3. &. 4. lib. 3. Rum. cons. 21. n. 22. li. 1. Craueti. cons. 156. n. 8. etiam si lex vteretur dictis bonis, loquitur sū q̄ vt late per Tiraq. de retract. conſanguin. §. 1. gl. 7. n. 20. Effectē; vbi videtur quod peterē actus positiuos vbi non inueniūtur. § 1. inſt. de inutili. stipul. l. quādā hęre dem. §. ff. ff. de vino, tritico, & oleo legā. & quęrere actus positiuos vbi nō sunt, iliud est quęrere actus ex quibus nobilitas incepit, id q̄ est impossibile, vbi de talibus actibus non extat memoria, secū dum Oldrad. cons. 244. nu. 13. vbi argumentatur valde elegēter ferē in nostris terminis, & quod non suit, nec est poni non potest. I. confessionibus. ff. de interro. actio. quia contradictoria simul non possunt esse vera. I. hæc verba. ff. de verſigni. idem Oldrad. in terminis exemptionis, cons. 254. nu. 2. vt sic de ea actu iuris ratione necessario fatendum sit, quod verba illa derogatoria dictæ. l. 8. sint intelligenda & totaipsa lex cum. 7. præcedente, in locis vbi tributa soluuntur, & vbi de ijs articulari potest, & articulatur, non verò de illis locis vbi deijs probari nō potest, neque articulari, quia locus liber est, quod & colligitur ex. l. 9. sequente eiusdem tituli. 11. lib. 2. supra vbi admittuntur alij probandi modi, in verſi. *Parente mundo*, cuius verba essent superflua nisi de alijs modis intelligeretur, imō & ipsa lex. 8. esset superflua ex fruſtratoria inquā tum ad alias leges Regias ac pragmaticas se referēt quę sunt illæ de Toro, & Tordesillas, si cū hū pragmatica probationes exclusisse esset decēsū, & quālam probatione proprietatis nobilitatis præertim, *Per viae de solar conocido*, nulla actus positiui sunt necessarij, imō etiam si adesset actus positiui contrarij in possessione, probata proprietate, nihil obesset, quia proprietas absorbet possessionem, vt & infra dicemus,

cemus, & sic nihil superfluī cōtinet dicta. l. 8. neque fruſtratore disponit. cum ad alias Regias se refert, sed potius ex ijs cēnsendi est ad similia omnes alios probandi modos in hac nobilitatis materia, in legibus enim interpretandis
101 vna † syllaba debet stare ociosa, ex glo. l. 1. ff. quod metus causa. Barbat. consil. 44. num. 9. libr. 2. & illa debet sumi interpretatio, ne quid fruſtra factum intel ligatur. l. si quando. in princ. de legat. 1. l. qui cōcubinam. §. qui honos. de legat. 3. etiam in materia iuris interpretatio nis, ex. l. 1. ad fin. ff. ad municip. Cravetta, consil. 135. num. 24. & consil. 201. nu. 13. & consil. 272. num. 7. & consil. 294. col. 13. verſic. Quinto loco, qui hoc in istis duobus verbis non sibi ijs extendit, etiam in materia odiosa, aut strictissimē interpretanda, & lex non videtur quidquām
102 fruſtra † inducere. I. ipsulatio. §. duos. ff. vt legat. nomine. I. possimini. in fin. ff. de capti. & postlīm. eu. cum etiam quia non est credendum, quōd in hac nouā ac recente Regiarum legum compilatione, vbi principaliter intenditur de antiquis alijs legibus supprimendis lex abrogata fuisset in sexta, & sic quōd dicta pragmatica de Toro & Tordesillas ea; sub vno ac eodē titulo situata (quod dici non potest) aut deferuire de vito, aut in decisione sui pulcherrima velis ac necessaria, tam leuiter intelligeretur esse subiata, argum. eius, quōd in simili abhorret Iustinianus in. l. si quando. C. de inofſi. test. am. quando enim de antiquarum legum abrogatione intenditur,
103 tūc illud solet signari verbis † expressis, aut honorifica aliqua præfatione, prout notat Alciat. lib. 3. Parerg. 17. & Ludou. Charon. lib. 2. vt reform. iur. cap. 16. l. 9. ti tu. 3. part. 2. vbi glo. *Mudar*. & in. I. 10. titu. 3. par. 6. verbo, *Nasciere*. I. 1. tit. 16. in fraſto. lib. dlocq̄. quōdilla pragmatica Cordubensis sub dict. I. 8. inserta non di cit, neq; nos dicere debemus, vt. I. si quis feruum. ff. de acquir. h. eredi. & sic non obstant verba derogatoria. d. I. 8. nostro intentū, & opinioni, neque id iem obstat. I. 18. eiusdem tit. 11. libr. 2. supra, quia loquitur quo ad formam, non vero quo ad probationem: & sic hæc nostram opinionem voluit tenere Ioan. Garsia, vbi supra etiam si ipse quasi vacillans in hac opinione & dubitans in glo. 18. num. 9. aliud voluerit ex quodam Deciani Respōso, qui nihil deberet eum mouere ad hæsitādum & vacillandum in dicta opinione per nos & ipsum asserta, cum Decianus ibi allegatus loquatur in statutis mratiue disponentibus, hæcq; nostra opinio clarius procedet quo ad loca in quibus lege & foro statutum est, nobiles reputari & vt nobiles haberi in locis illis commorantes, prout. I. 16. fori Cantabriæ statutum est, quæ (vt infrā dicemus) pro lege est habenda eō quōd à regibus confirmatur, neque est cēfendum per generalem dispositionem dictarum legum. 7. & 8. dict. tit. 11. libr. 2. supra derogari, cum de iure lex generalis casus † speciales non comprehendit, secundum gloss. communiter approbata per text. ibi in. I. 1. C. de silentiarijs. lib. 11. Et sic ca sus ille probandi nobilitatem in locis liberis à tributis remanet in dispositione iuris communis, tāquam casus omissus, ex. I. cum modissime. ff. de lib. & posthu. I. si verō §. de vitro. ff. fol. mat. ibi nihil in. I. scriptum est, cum ijs, quæ latissimē congerit Tiraq. de primogen. c. 40. num. 194. & sequentib. & dispositio de
105 vno casu ad alium non extenditur † vbi diuersa subest ratio, Bart. & Docto. in. I. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de libe. & posthu. & lex quāde præsupponit vnū casum pretēde est, ac si à principio dixi fes. se specialiter in illo, & in genere sub illo solum casu comprehendi, velle intelligi, vt per Tiraq. vbi supra. nu. 198. & dispositio fe restringens aut intendes ad
106 vnum certum † genus personarum, non potest extēdi ad personas diuersæ qualitatis. I. quæ conditio. 19. ff. de cond. & de

mõsl. & dict. §. de viro, & fic leges illæ. 7. & . 8. dispondentes de probatione nobilitatis per non solutionem tributorum, solũ in illo casu vbi tributa soluuntur censentur dispo-sitæ, non vero extra illum, neque quo ad alios casus vbi nunquam tributa hæc solutum est, solut, neque soluuntur: neque est mirum quod vna & eadem res diuersis iure censeatur quo ad intellectualem considerationem vbi plures intelligendi formæ concurrunt, iuxta doctrinam Bald. in d.. per tex. dibi. C. de feriis fugit. & est. l. miles. §. pro parte de legat. 2. Tiraq. de retract. Linag. §. 1. glo. 18. num. 23. & de nobilit. cap. 28. num. 12. Dec. in. l. in testamento, la primera. num. 8. C. de milit. testam. Ex quibus in locis liberis & ab omni tributo exemptis, prout est in Catalonia Dominis & prouincijs adiacentibus, sequitur, quod iustissimè & iuridice nobilitas hæc sanguinitis possessione & proprietate probari poterit tã ex cõmuni Cantabrorũ reputatione & fama, q̃ ex præcedẽtia, & cognitione nobiliũ, per præcedẽtiam enim, vt sedũ ſ̃ nominationis & similiũ probatur possessoriũ & petitoriũ, quod id in ipsa datur præcedentia, vt sensit Bal. in. l. obliterare. §. antequa. ff. de offi. proconsul. dum de quasi possessione ratione cõsuetudinis loquitur, sensit enim in hac materia præcedẽtiæ dari possessoriũ, & probari videtur in. c. licet causam. versi. honore. de probatio. & Bal. ibi notat singulariter, q̃ pro honore competit possessoriũ, & quãquam videatur reltringer, vt ibi per eũ, tamẽ generaliter hoc refert & sequitur Purpurat. in. l. 1. nu. 95. ff. de iurisd. om. iud. Boeri. decisio. 151. n. 2. & in cõsult. Bituri. pag. 8. col. 3. & Calsan. in cõsult. Burg. pag. 426. versi. aduertẽ ad illud. & pulchre Barbat. in d. c. licet causam. Tiraq. de nobilit. cap. 20. nu. 57. ad quod respexit Suetonius, in Tiberio cap. 10. versic. loco & quasi possessione, vsurpati, & Corn. Tacitus. lib. 3. vbi memorat Domitium Corbonem, præturã functum de Sulla nobili iuuene, quẽ sibi esse apud senatum, quod sibi inter spectacula gladiatorum loco non deceret, & videtur alius bonos text. in cap. 1. versic. consuetudinis facere, vt legend. vbi Abb. 3. not. num. 8. et latur cõmmunitur Doct. cum Innocen. transfire, vt sil. tex. circa ſ̃ honorem etiam procedit in possessorio: & vbi nulli actus possessorij dari possent, in proprietate nihil dubium, quin procedat, cum & ex legibus nostris Regijs id etiam statutum reperitur. Ex per consequens male Cantabrorum nobilitatẽ apparet velutiſſe obscurare, & ei detrahere & à cõmuni reputatione extorquere, Joan. Garſ. in. d. gl. 7. nu. 23. consultũ do adversus eos regulam in contrarium & aduersando communi eorũ æstimationi: Præsertim, cum ipse ibidem in num. 24. consuetudinem loci prouinciarum in probatione nobilitatis attendendam asserat, & consequenter, habito pro cõstantiã Cantabria, prouoe habetur, Cantabrum originarium nobilem reputandi, & in hoc originarium à non originario ſ̃ distinguit, sufficiet quo ad hoc probare originarium esse, vt no bilis id probari iudicetur, & prout ali habeatur, vt infer ius dicemus: Ex quibus verba ab ipso Ioa. Garſia prolata aduersus Cantabros ad quærelam & supplicationem dicti Dominij Cantabricensis conquerẽtis PHILIPPO SECVNDO Hispaniarũm Regi ac Domino nostro quod in dicto Commentario de nobilitate dicta glos. 7. d. nu. 23. & alibi dictus Commentator detrahere voluerit antiquam Cantabrorum nobilitatem, ipsius Domini ac Regis nostri mandato trigesimo die Ianuarij, anno 1590. fuit expedita Regalis prouisio omnibus Regni iustitiæ ministris directa, vt ipsius virtute colligerent omnia volumina dicti Commentarij, vt & collecta deferentur ab vnoquoque eorum volumine omnia verba & omnes versiculi contra nobilitatem dicti Dominij prolata & impressa, quæ vt certius esset, quænam essent defenda, Decreto & testimonio fidedigno fuerunt designata manu Ioannis Gallo de Andrada Secretarij de camera ex residentibus in Regio Consilio, quæ quidem Regia prouisio & testimonium dictum ad me missa fuerunt in ipsum quo mandabãtur ita bellionis, vt in eo afferebatur, ligato & vidi & legi, & cum mihi mutuum. Inferio tidem ex dicta ad deprimationem illius difficilis quæstionis, scilicet, an extẽ ſ̃ à nostro Regno, si nobiles venerint, gaudebunt, necne nobilitate ſ̃ Regi nostri, ſ̃ in suo alijs nobiles erant, & vt tales reputabãtur, quam quæstionem vt difficilem Oratora de nobil. 2. p. cap. 5. examinat latè, & licet ibi teneat, quod non, ex eo quod non possint nostra tuitio legum actus probare, & quia exterij à Regno non sunt admittendi in eo ad officia & beneficia, tamen cõtrariam deuiteverius esse existimo, & huiusopinionis credo esse iustificatorias rationes illas ab ipso Oratora in contrarium adductas, nam cum leges expressẽrint exteros à Regno nõ esse admittẽdos ad officia & beneficia, manifestè intelligitur, q̃ si legis nõ excluſſẽrint eos, vt ſ̃ ejiciẽt ad hæc admittẽdi, prout admittẽdos prohibitione simili non exerant probauit, in. l. 14. n. 8. cit. ſ̃. lib. 1. supra, cũq̃ à legibus nostris exteri à suis nobilitatibus probandis non sint exclusi, sequitur clarissimè nobilitates in Regno per exteros ab eo probari posse, & eis potiri, neque incapaces ad hoc esse, & sic plures exterosiũ probaſſe in nostro Regno, & in tales fuisse in tribunalibus & chiccellariis Regijs declaratos à ea Genuensibus, quãm Venetiis, & Cantabris ſ̃ ipsis, nostris temporibus visum est, & id ex communire putatione, quãdiximus, probari potest, prout mihi fuit relatum fuisse factum, & hoc idem relatum fuit executoriam in peoptietate obtenta ſ̃ esse ſ̃ ola hac reputatione communi immemorialis ab al ijs al. ijs bus Vallis de Mena, vbi esse non oriũ affirmatur nullam adesse distinctionẽ ſ̃ tiatum nobilium, vel non nobiliũ, nisi q̃ inter naturales dicti Vallis per immemorialem reputationẽ fuit ipsius & ipsorum & anteceſſorum sunt noti nobiles, & ab origine eorum immemorialiũ ibidem existente, & in alijs multis iudem visum est, & Otalora, & Ioann. Garſia in cũ suis Cõmentarijs tenãtur maximẽ in ijo. 7. nu. 18. & . 25. vbi numerat Dominũ de Vrquiq̃, quæ et propẽ Villam del Horrioria vt ex maiorum progenie & nobilitatẽ maiorum ij exteri nobiles sunt in terris suis, & admissa sunt ad gubernacula Reip. cum nobilibus exclusis plebeijs, nimirum q̃ & in nostra Hispania nobiles reputentur, & vt tales habeantur, ita vt nostra Hispanorum nobilitate gaudeant, quantũm, & quãtus potiuntur à dicti à legibus 7. & 8. requisitos non probent, de quibus in terris suis nullus ab antiquo visus aderat, quia ab eis liberi erant, & pro illis non id. nu. 18. ipse Ioan. Garſia, Consideratl. ſ̃ titu. 1. part. 2. & de vsuli Otalora. vbi supra. 3. part. c. 8. num. 9. ij enim exteri nobiles fideles reperti sunt in fide semel datã: Et sic in quit ibi ipse Ioann. Garſia, q̃ nisi ipsi pronciaiterunt nobiles, fieret profecto, vt neq. Hispani viri possent nobiles pronunciari, quos, cum constet, à nobilibus procreatos esse, *Pero siempre vinieron en lugares libres y sin disjuncion, y si alguna disjuncion vno, fue en oficios y juntamente vno en pecheria, porque no la vno.* Nec dicendum est, *Que en Estados no sean los hijos dalgo como los mismos Estados, los Colonos, &c.* Hæc sunt verba ipsius Ioann. Garſie, quæ sic retuli, vt videamus, quomodo line aliquo scrupulo, exteros hos etiam ſ̃ in locis liberis vixerint, ſ̃ à maioribus suis sanguine nobilitati sunt, & ab Antiquo sic eij est compertum, & ex ti storijs sic repertmus, vt ipse ibidem tetla tur, nobilitate sua, viuentes in Hispania, gaudere sua nobilitate, sicut gaudẽ no-

biles

WWW.BIBLIOTECA OHY

biles Hispani Et probatur id ex l.18.titu. 11.libro 2.supra, vbi dimittuntur exteri ad probandum nobilitatem suam, & cum admittantur, omnino debet intelligi esse ad milios vt probationibus in locis suis vlitatis probetur, non verò alienisab eis, quia qui vult vnum cessetur velle & omne aliud sine quo illud vnum verificari non potest, & qui vult consequens velle videtur & antecedens sine quo illud consequens non verificaretur, ex text. in l.illud.ff. de acquir. hæred. & ex l. cui iurisdictio. ff. de iurisd. omn. aud. & similibus, neque obstant alia illius legis. 18. verba quæ ipsecontrariari videbantur prima facie, quoniam procedunt quo ad faciendam probationem, non verò quoad probationes ipsas, vt iam supradictum præmanet, & consequenter patet, quod hæc opinio contra Otalora cum Ioan. Garsia sit tenenda, & q̃ iniustè, nùc hùc nùc illuc vacillado, Ioan. ipsum Garsiam in dict. glo. 7. num. 23. Cantabrorum nobilitatẽ obscurare voluisse, cum & in historijs Hispaniæ reperiamus Cantabros ipsos ita esse ẏ antiquos, quòd à Tubal nepote Noe sint descendentes (de originarijs loquor, non verò de adventitijs) & in armis & exercitijs militaribus ita versatos, vt & à Romanis, qui totam Hispaniam debellarunt, ipsos Cantabrie vicinos per multa temporum curriculà non potuisse deuinci, sed indomitos eos reliquisse, tanquam feroces & fortes debellatores & defensores sui ipsorum & patriæ suæ, quod alij quam nobiles & diuites & in armis expertos non potuisse facere sicut ipsi tunc & post demonstrauunt esse, & sunt, fatuisq; fideles Coronæ Castellæ, & ipsius Regi ac eorũ Domino; et non multis abhinc annis dum timeretur inuasio à Francigenis ipsis fuisse turnt, & se paratos ostenderunt plusquam cum decemmille hominibus armatis pro defensione Coronæ Castellæ. & quod magis miror est de ipso Otalora, dict. 3. part. cap. 8. num. 9. Dubium circa hæc extitisse, cum & ipse in 2. part. cap. num. 10. per totum eos defendent, & ex dict. l. 16. ff. de Cantabrorũ fide ipsi dispositum reperiatur, vt eorũ nobilitates vbiq; locorum tam extra, quàm intra Cantabriam obseruentur, quibus sic præhabitis pro introductione huius quintæ quæstionis & partis finalis nostri replogi deueniendo ad modos probandi nobilitatem &c. quomodo probetur: Dico primo probari ex antiquitate, nam vt inquit Quintilianus, Dignitatem ẏ dat Antiquitas, Et apud Liuium lib. 7. legati Campani neq; hercule (inquiũt) quòd Samnites priores Amici, socijque vobis facti sunt, ad id valere arbitror nè nos in Amicitiam suscipiamur, sed vt vetustate & gradu honoris nos præstent: & lic ordo temporis inducit prælationem in honoribus li tractetur de iam ordinatis inuicem præponendis, vt inquit Decius in cap. Auaritiæ. num. 7. de præbend. & probatur ex text. in l. 1. verfic. quis enim in vno eodemque genere Dignitatis prior esse debuerit, nisi qui prior meruit Dignitatem. C. de Consul. libro. 12. & fic inquit Gregor. Euang. Homil. 3. fertur, (inquit) apud veteres mosfuisse, vt quisquis Consul existeret iuxta ordinẽ tẽporis honoris sui locũ teneret, & in l. 1. verfic. eum locũ volumus esse potiorem. & in l. 2. verfic. sit igitur sedes prior antè prouectus. C. de præfect. præto. lib. 12. & in cap. 1. verfi. prior, & maior habeatur. de maio. & obed. & in cap. fi. 17. dilum. vbi glo. hoc generale esse dicit, quòd qui prius ẏ Dignitatem accepisit præferendus sit, alijs. Ex quo quotidie prius Doctoratus præferuntur, quia post eum doctorati sunt, vt per glo. in l. eum quid. ff. li. cert. petat. & ex alijs relatis per Cassaneum, in Catalogo glor. mun. 10. part. Consider. 29. & ex pluribus de Antiquitate dictis per Roman. in l. si vero. §. de viro. fallent. 53 fi. solut. matrim. & Rebuf. in Tract. de nomina. quæst. 21. & ex quinquagintà pri- 113 vilegijs & prærogatiuis Antiquitatis conceßis & congestis per Cœpol. in Tract. de Imperatore milit. de leg. in cap. Barto lomeus Colonus, nu. 4. cum sequentib. volum. 16. Tract. Diuersorum Doctorũ Cum; Antiquitati quam plura sint privilegia attributa, nihilominus si in nobilitate probanda Antiquitati ifidum fit, quæ quidem antiqua nobilitas causatur ex vsu tãti temporis, cuius initij memoria 116 ẏ hominum non extat in contrarium, cum hoc tempus habeat vim titulij iusti tiæ priuilegij ac veritatis, vt per Barb. con sil. 9. col. 1. volum. 1. & per Callan. in Cata logo glor. mun. 8. part. consid. 20. vbi in quit, quòd ex hoc nobilitas in antiquita te laudatur, quoniam in eis antiqua suit virtus, & ex antiquitate generis quis est indicandus nobilis, nam nobilitas atri buitur Antiquitati, per notata in l. filemata. ff. de gradibus. & ideo quo anti- 117 quior ẏ quis est, eò maior est & nobilior, id est quò longius procedit, eò magis au getur, vtex pluribus legibus probat Tiraquel. de nobilit. cap. 19. num. 1. cum sequentibus. & ex l. 8. dict. tit. ut. lib. 2. supra probatur, vt iam supra dictum est, omnis enim immemorialis dat possidenti ius plenissimũ ex fortiori causa, quæ excogi 118 tari ẏ possit, Deci. in l. traditionibus. n. 11. C. de pact. & habet vim cõcessionis expresse ab eo, qui dare poterat, secũdum Bald. consil. 257. lib. 2. & in antiquis omne verosimile habitur pro veritate, secũdum eund. Bald. consil. 433. in fin. lib. 1. latissimè Aymon, in Tract. de Antiqui. tempor. parte. 1. an fama faciat fidem, & §. vifa. in hac prima, cum. §. sequente. & quòd potest obtineri ex vero titulo, illud etiam obtinetur ex fola immemorialj, quæ præsupponit titulum vndeque quæ legitimum, vt in terminis nobilitatis fa tetur ipse Loan. Garsia, glo. 35. nu. 36. post Rolandum consil. 89. nu. 3. lib. 2. Ex quibus de iure communi non aliter potest at probari nobilitas quàm immemorialis possessione, vt notabant Bart. Plat. & alij. l. 1. C. de dignit. libr. 12. à quibus accipiunt, & tradunt Ripa, Respon. 189. Allobrogum, & Roman. singu. 295. nunquid vius, & ibi Additio. Tiraq. & Couarru. relatà per Loan. Garsia dict. glo. 12. n. 1. qui licet ibidẽ asserat per Doctores de iure communi non declarari in tali immemorialj possessione aut præcripticne requiretur nec nesse probatio patris, aut, aut proauis, nihil hoc erat necesse declarari, neque requirebatur probari specifice, neque minus hodie videtur necessaria saltùm quoad positiuorum actuum probationem, cũ & hodie etiam immemorialis procedat possessio in ijs, sicut in alijs, vt ipse met Garsia, in ea glos. 12. testatur, maximè in nu. 53. & probatur ex dict. l. 2. titu. 11. lib. 2. supra, in primo eius casu de immemorialj disponente, iuncta dict. l. 8. eiusdem tituli & libri, in col. 2. ibi, *Y como ellos fon tenudos de probar de tiẽpo immemorial, o alomenos de padrey abuelo*, pondcrando diſiunctiuam illam, ẏ, quæ disiungit verba, & disiungit sensum, ita vtimmemorialis sufficiat, & in ea probatio actuum positiuorum patris & aui non requiratur, aliter enim nihil verificaretur, *O alomenos de padrey abuelo*, & disiunctiua nihil operarentur, quæ tantum ibidem hos actus requirit positiuos probari in litigatore & eius patre & auo cũ de minori, quàm immemorialis tempore probandum est. Item & quia sistimmemorialis hæc vim titulj habet, & veritatis & iustitiæ, vt dictum est, & in dict. gl. 12. num. 5. cum sequentibus ideò Garsia fatetur, non est necesse disiunctim & specificè neque per actus positiuos probare de patre & auo, sed sufficit probare qualiter antiquitus maiores eius à tempore immemorialis fuerunt nobiles & cogniti vt tales, dum tamen testes deponant cum alijs requisitis immemorialis probiide, vt & in progressu dicemus, de quibus requisitis & per Oualoram, dict. 3. par. cap. 8. num. 1. & c. vnius tamen probare à tempore immemorialis possessionem, (vltra ẏ non potest) non sufficiet, nam

nam (quemadmodum ritò Adagio fer-
tur) vna hiundo non facit ver, ita non
intelligitur de nobili genere nisi quipro
120 bauerit. † Ità maiorius in bauisse, fecun
dum Bal. relatum per Tiraquel. de nobi-
lit. cap. 19. num. 1. & quia si in hac imme
morial ti essent actus positiui probàdi fru-
stra dictæ leges. 7. & .8. de immemorali
disponerent, cum quoties actus positiui
probandi sunt, & probantur, minorem
probandum legesille requirunt, quasi
tùc disfingutur ab immemoriali in hoc
& sic in immemorali cóstuetudine non
121 est † necesse actus probare, vt inquit Ol-
drad. consil. 244. nu. 13. Itidemque non
requiritur in tali immemorali probari
scientiam & patientiam Principis, vel of
ficialium suorũ, quoniam licet sit diuer-
sitas inter Doctores, an requiratur proba
tio scientiæ & patientiæ Regis in proban
da immemorali, magis tamen commu
nis & verior est opinio, quòd non requi-
122 tiur. † vt dixi in .l. 1. tit. 15. libr. 4. supra, &
post nouissimè asserit Gutierrez, in suis
Practi. quæst. lib. 1. quæst. 85. & lequitur
plures relati per Tiraq. de nobilit. ca. 14.
num. 4. quicquid contra commune in
hac materia voluerit Ioann. Garfia, dict.
glo. 7. num. 7. versic. & licet, cóta quem
cóunti ita tenebat Otalora. 3. par.
cap. 7. nu. 21. vbi quòd sufficit scientia cõ
munitatis, hoc est, *De les conceios*. Debet
tamen ita immemorialis probari iux-
ta dispositionem legis. 41. Tauri, quæ
est. 1. titu. 7. lib. 5. supra, vt inquit, vbi fu-
prà Gutierrez, & voluit Ioan. Garf. d. glo.
12. nu. 1. & licet ibi num. 2. & .3. asserat, q
ex .l. 2. tit. 21. par. 2. requirebatur probari
Actus positiuos Partis Aui & proaui,
etiã in immemoriali, mihi lex illa nihil
de actibus positiuis probat, neque dispo
nit, neque eos expliciuit, neque de forma
probandi nobilitatem tractaut, sed tan-
tum disposuit, ex quibus hominibus mi
lites sint eligendi. Imò si bene contide-
tur lex hæc Partitæ pro supradicti facit,
nam cum ibi non distinctum sed genera
124 liter loquuta est, manifestè colligitur ibi
dem, in immemorali sufficere in gene-
re de nobilitate prououorum, & maiorum
probare, neque actus positiuos requiri,
cum enim lex nõ distinguit, neq; nos di-
stinguere debemus, & non est cenfen-
dum legem illam Partitæ velle ius com
mune corrigere, sed potius cum eo con-
cordare, prout ex concordat & nõ corrigit,
neq; corrigitur, vt eadem tandẽ ipsemet
Ioan. Garf. fateur, in dict. glo. 12. num. 8.
Imò & quòd fortius est, ipse dict. l. 8. dict. ti
tu. 11. lib. 2. supra in prima eius dispositio
ne, sub versiculo, *Y por ella mandamos y ordenamos*. hoc itidem approbat, & imme
morialem hanc probationem tam quo
ad possessionem, quam quoad proprie-
tatem renouãdo confirmat, vt ex ea cla-
rissimè patet, dum se retulit ad leges, &
pragmaticas Regias, quæ sub. l. 7. præce
dente in eod. tit. 11. & libr. 2. supra cónti-
nentur in prima eius dispositione, dum
de immemorali mẽtionem lex hæc. 7.
fecit, vbi de proprietate tãtum loquuta
est, non veto cum loquitur de viginti an
norum probatione, nam in hac de pos-
fessione solum modo loquitur: nam cũ
disponit, quo ad possessionis principali-
ter intentatæ probationem, vel in simul
cum petitorio, eo tamen suspenso, prose
quendo possessorium, lex illa. 8. † loqua
tur, in secũda eius dispositione, & eadem
in tertia parte in versic. *Y otrosi, el abuelo dixere*, & in versic. *Y otrosi, el abuelo*. Mino
rem lex illa requirit probãdam, scilicet,
ut, temporis. 20. ante cum cõtinui cum
litigantis, Patris, ac Aui ex emptione & li
bertate, vel per fama mẽ: de auditu si res
est antiqua, & in hoc lex illa. 8. est decla
ratoria dispositionum iuris communis,
& dict. legis. 7. ad quam lex illa. 8. se re-
fert, idque clariusex supplicatione, &
procemio dict. l. 8. colligitur, in primo
enim caõ, quem lex hæc. 8. conflituit, in
dict. versic. *Y por ella ordenamos y mande-
mos*. dum de proprietate loquitur confir
124 mat. l. † præcedẽtem dum de immemo-rali

126 rali dispositit dicendo, *Nuestra merced y voluntad es, que todos los hijos Dalgo que son hijos Dalgo de padre y abuelo, que ouieren en posfession de hidalguia de tanto tiempo acá que memoria de hombres no es en contrario*. In ipsi enim verbis lex hæc. 6. de proprieta te loquitur, vt vides, tũ quia immemoria lem requirit, quæ titulum præbet, tum etiam quia loquitur per verbum, *Son*. La tina, *Sum* es fui, quod quidem denotat
125 proprietatẽ † , vt per Otalora de nobi-lit. 3. part. cap. 4. num. 2. part. 95. & ead. 3. part. cap. 6. num. 3. pag. 106. & ead. 3. par. cap. 9. num. 6. &. 2. partis. 3. partis. princ. cap. 10. nu. 2. pag. 227. in verbis autem fe quentibus dum illa. 7. dicit: *Y de veynte años acá, nunca pecharon*. ne videretur ad proximè, præcedentia fe cõtrariari, dum de immemorali loquuta fuit, subcirci-ptio in margine eius apposita, imo verius 127 Rex ipse, qui Compilationem hanc Regiam approbauit, & confirmauit in om nibus, cum ipse dicat in procemio Codi-cis: Omnia nostra faciamus, quibus auto ritatem nostram impartimur, inquit sub scriptio illa marginalis, *Esl acen lo que dijuere de los veynte años, si ha de entender en el joyzio de la possession, por la ley siguiente*: Ita vt ij viginti anni quoad possessionem confiderandi sint, de qua possessione lex 8. fequens loquuta est in dicto versiculo, *Y otrosi, el abuelo*, ita vt possessio tũc regu letur, & probetur viginti annis cũ aliis tunc requisitis in ipsa. l. 8. in eo versic. *Y otrosi, el abuelo*, cum sequente versicu-lo, *Pero si*, neque tunc quoad possessio-nem tantum necessaria fit immemoria-lis probatio, si parsitigans non vult de immemorali & proprietate probare, vt dixit Ioann. Garfia, dict. glo. 12. num. 9. versic. secundo lex nostra, & hic est ve rus genuinus & literalis intellectus ha rum legum, & dictæ subscriptionis mar ginalis dict. e. l. 7. & hoc est quod docte li cet obscure dixit Covar. lib. 1. Varia cap. 16. num. 10. in propositum harum legum Regiarum, quòd ex earum dispositione
128 minor † probatio requiritur in possessio ne nobilitatis probanda quam in pro prietate: Et ideo cauẽdum censeo à Ioan. Garfia in dict. glo. 7. nu. 16. versic. secun do ad idem. & glo. 12. nu. 7. ad medium, qui iniustè de errore notauit subscriptio nem illam marginalem dictæ. l. 7. cum ipse Ioan. Garfia, errauerit in hoc, nam doctissimè & verissimè loquutus est Compilator in illa marginali subscriptio ne dict. l. 7. & ex declaratione legẽ. 8. decla ratam dixit. l. 7. præcedẽtem: Et assum ptum, quod in illa glo. 12. num. 7. & ex dicta . marginali subscriptione voluit colligere ipse Ioan. Garfia, scilicet quòd illa subscriptione marginali attenta ef fent necessarij actus positiui in immemo rali est diuinatium, quia subscriptio ip sa hoc non vult, sed potius contrarium, cum versiculum illi dictæ. l. 7. † *Es nuestra merced que todos los hidalgos que son hijos Dalgo de padre y abuelo, que ouieren en posfession de hidalguia de tanto tiempo acá que memoria de hombres no es en contrario*. In ini memorali tãtum intelligat possessione proprietatem in se continente, & ex im memorali probata resultante, in qua vt dictum remanet actus positiui nõ requi rũtur, ex .d. l. 8. versic. *Y por ella mandamos*, versiculum autem sequentem dict. l. 7., ibi, *Y de veynte años*, vbi de actibus po sitiuis loquitur, de possessione tantum intelligit, quæ nulla habet proprietatis mixturam, de qua possessione loquitur 128 l. 8. versiculo. † *Y otrosi, el abuelo*. ad quam subscriptio illa marginalis dictæ legis. 7. se refert, & consequenter af sumptum illud Ioan. Garfiæ, est diuinati uum, & præter imò & contra intentio nem dictæ subscriptionis, & ideò nullo modo sequendum neque tenendum, & miror de Ioan. Garfia, qui cum se scien tificum & practicum in causis nobilita tis demonstrare voluerit, ita in intellec tu dictarum legum. 7. & 8. titu. 11. lib. 2. supra subscriptorum dictæ. l. 7. in dicta subscriptione errasse asseruerit, cum do-

ctissimè vt diximus subscriptor ibidem processerit, & sic confirmatione Regia in principio huius Recopilationis apposita approbata est dictaet subscriptio marginalis, imo & voto Senatorum facti supremique Consilij id actum censeo, cum ibidem dabia consulerentur à Copilatore tempore quo in eiusdem Copilatio hæc Regia collegebatur. Ex quibus aliqua notanda infero. Primo (vt ad Initiata, & incepta reuertamur) infertur, quòd nec hodie in immemorialis probatioris probatione actus positi-

129 ui † requiruntur ad eius essentiam, prout & ipse Loa. Garsia, quod causa in dict. gl. lib. 12. num. 7. cum allegatum dictam per eum illi subscriptionis margi nali attributam non sequatur, quicquid in principio aliud glo. 12. aliud voluerit, prout supra diximus, & per quamplures hæc de antiquitate probatio vera sit & sequenda, tanta de iure communi & Patriarum, quàm ex nostris pragmaticis & legibus Regijs. Secùd o infero, quòd causa quare hodie data executoria in possessione, fiscus vel alius non reddit, neque

130 intentat iudicium proprietatis eil, † quia quasi semper in simul cum possessione veniunt annorum continuorum litigantis patris & aui fiscum cæbis posituis, allegatur etiam & probatur immemorialis, & ea probata fiscus nò habet quid probare, cum debeat assumere in tali casu partes actoris, & adiàc contra eum dicta probatio in executoriali contenta & cum eo litigata & expedita, ideò mirum non est, si fiscus vel alius post, iudicium proprietatis non prosequantur, prout & voluit Garsia, in dict. glo. 12. nu. 9. & dic. dict. 8. in versic. *Pero si el abuelo.*

131 † voluit decidere, nam quamuis verficulus hic ad duos casus, præcedentes iam consideratos referatur, prout necessario referendus est, vt inquit ipse met Garsia in ea. glo. 12. num. 10. versic. ad dictertitio tandem relatio facienda est, vt referamus singulas singulis, hoc modo, licet, vt in primo casu dictæ. l. 8. posito in versi. *Y por esta mandamos*, vbi agitur de proprietate & possessio insimul intentatur, vel de ea in memoriali probatur intra ea etiã vna possessione, si in hoc primo casu probetur in diuturnitate & antiquitate nõ potest per testes de visu probari de nobilitate Aui, sufficiat tunc etiã quo ad proprietatem per testes de auditu & de fama deponentes id probari: Sed cum verficulus ille, *Pero si el abuelo*, dicte legis. 8. referendus fuerit ad secundum casum, in versic. *Y otro si*, in eadem. l. 8. conluitatum in quo de possessione tantum dictatur, tunc itidem si de auo probare litigans non potest per testes de visu, ob antiquitatem, sufficiet & tunc de eo probare per testes de auditu, & per fama m, & sic referendo singula singulis, prout Doctores sæpissime faciunt & fecit dictus, & legislator voluit, & fecit glo. 12 nonesin. Idem quoque. ff. pro socio. versiculus ille, *Pero si*, dicte. l. 8. nihil contrariatur continet ad verficulos præcedentes neque ad supra per nos dicta, & voluit sic Loa. nn. Garsia, in dict. num. 10. de hac de causa, quoties proprietas tantum modo est probanda debet probari immemorialis, secundum formam dictæ Lt. titu. 7. lib. 5. *supra*, sed si cum proprietate possessio intentatur, tunc quamuis immemorialis non sit sufficienter probata, si possessio satisprobata † apparet, secundam formam dicti verficuli, *Y otro si*, dict. l. 8. tunc super possessione pronuntiabitur, prout pronuntiari fuit restituata proprietate, vt & voluit, Garsia, in dict. glo. 12. num. 10. in princi. Tertio infero, quòd cum ex dictis iuribus ex dicta probatione immemorialis probetur possessio, & proprietas nobilitatis, ut, per dict. l. 8. id excludatur, sed notius confirmetur, vt dictum est, infero inquam, quin in quibuslibet locis, & præsertim in liberis poterit probari nobilitas † hæc ex dicta possessione in memoria-

134 lilitigantis & suorũ patris & aui & eiusdem maiorum ex parte patris articulando immemoriale hanc, secundum quin dict. l. 1. disponitur, & notatur. c. 1. de præscriptio. in. 6. & consequenter de dicitur, quem Cantabrorum linguis latinatiquissima, vt apparet ex generali Hispaniæ Historia & Chronica, & Latinis in Compedio tius à Zamalloa, in lib. 1. cap. pag. 23. colligitur, & lingua Cantabria fuit

134 Hispaniæ † prima, quæ & nunc absque alterius linguæ immistione seruatur, vt & nouissime affirmat Mariana, in suai Hispaniæ generali historia lib. 1. cap. 6. & quòd fuit vna de linguis diuisilis in ædificatione turris Babel per Nemrot ædificatæ post mundi diluuium, vt ibi per eum Dam. Zamalloa, & iterum in lib. 4. pag. 90. cũ sequent. & cap. 6. ca. 8. pag. 99. quæ quidem lingua fuit Patriarchæ Tubal filij Iaphet, & nepotis Noe, vt iam dictum remanet, & hæc, secundum eundem Zamalloa, dict. pag. 90. vocatur *Lengua Vascongada*, quæ in maiori parte Cãtabriæ vtitur, qui qui-

135 dẽ Tubal in montesillos & partes † Cantabriæ deuenit, & illi primos Hispaniæ habitatores reliquit, vt inquit ipse Zamalloa, in lib. 4. c. 1. pag. 85. vbi asserit reliquisse ædificia, quæ nunc vocantur *Casterias solares*, vt & fatetur solaria ad esse, loã. Garsia, vbi supra, glos. 18. n. 34. & 35. sibi contrarando alijs ab eo dictis de Cantabris, & in fol. 86. affirmat ipse Zamalloa, reliquisse ibidem Tubal & cæsoies eius nomina terræ mõtibus & fluminibus imposita, quæ in terris Armeniæ, vnde venerant, imposita erãt, & reperiebantur, & quamuis tempore Octauij Augusti Cæsaris paulo ante Adæãtũ Christi fue-

136 rit † peripsum Augustum inuasa vi & armis Cãtabria ipsa, secundum historiographos, & Pala. Rode. de Iusta reten. Reg. Nauarr. §. 1. ad huc tamẽ multi remanẽsit Cantabriæ primis habitatoribus defcendentes, qui fedato Bello ibidẽ, & non extraneas regiones credẽdum est habitasse, nam sua patria vnicuiq; charissima est, & semper fuit, & cũ nomẽ primæ nam, & linguæ primæ ita semper daruserint, durãt

137 etiã † præcogitatiue & dispositiones † etiã sũt formæ † perepta fit, vt per Brun. in Tract. de interitu. gl. 35. versi. 10. & fol. 36. versi. 6. & in Tract. de mutatio. fol. 67. versi. vn decima cõclusio, & cũ duretnomẽ quãtũus sit alteri regno vtitũ durat præroga

138 tiua † & priuilegiũ, ex Alex. cõsili. 14. n. 19. lib. 4. & Crauetta, de Antiqui. 167. q. 1. nu. 27. versic. fed aduerte. & Mãdosin Regua. Canellariæ. 12. de reuo. vnio. q. 1. & pulchre Ange. cõsi. 242. versi. & eius opinio. & Socì. Iunior. consi. 28. n. 21. & seq. lib. 4. & glo. *De termino*. l. 7. titu. 20. p. 3. & faciunt dicta per Auend. c. 4. præto. nu. 6. versi. dixi autem. cũ seq. lib. 1. & sic ex historia generali Hispaniæ, lib. 4. c. 3. apparet Cãtabros fuisse multo ante quã Asiaticos, vt per Zamalloam Gariuai, vbi supra, lib. 4. c. 5. pag. 95. & consequenter Cantabros nobilitatẽ ab Antiquissimo tempore processisse, & semper obseruatam fuisse, & posse ex hac antiquitate probari nobilitatẽ eorum, tã in possessione quam in proprietate, tam dum in terrisuis exiliunt, quam in nobilitatẽ ipsorũ, & antiquarũ rũ & suorum origiũm, ita vt meritò de ipsis originibus vulgari prouerbio vsum est, Cantaber ergo nobilis, & sic Cantabros de *Vizcaya y Guipuzcoa*, vocat *Hidalgos*: Otalora, de nobilit. 3. part. cap. 6. num. 7. Ex quo I. fin. titu. 1. part. 2. inquit, Catanos & Valasofores Italiæ nationes, qui *infanzones*, † vocantur in Hispania elle nobilissimos, & post dominos de titulo gradatim hosiequi, vt apparet ex dict. l. fi. titu. 1. part. 2. iuncti. s. l. 11. & 12. illusfmet tituli, & partitæ. & l. 10. tit. 25. parti. 4. Sanctus Thom. lib. 1. de regimi. Princ. cap. fin. vbi declarat qui sint 13, & eo relato. glo. in dict. l. fin. de ho

140 rum infanzonum † in Cantabria adsunt multi, & ij infanzones ex solo titulo Infanzoniæ vbique & præmaximè in

141 Cantabria fundatam † habent intentionem suam nobilitatis, sicut Catani & Valasofores in Italia ex dictis legibus Parti-

rum, & cum origo illius infanzonazgo & principium eius difficulter reperiatur, & nõ appareat, debet in dubio referri ad causam vetustissimam, in fin. alibus. ff. finium regun. l. singulorum. In fin. de reuersionib. Albenc. l. 2. §. denique ex iis, col. 1. versi. preterea. & dubium. ff. de orig. iur. Fab. §. 2. Co. 4. Instit. de actio. Alciat. consil. 32. num. 5. libr. 5. in nouis. cum que ad vetustorem causam referri debeat, in
142 Gothum regum ætatem initium † habuisse dicendum est, quo omnia immemorialis supponit quod infinitum à qua nullum tempus finitum potest de-
143 ducit †, secundum Oldrad. consil. 254. num. 18. retrocedendo igitur ita inuestigari potest initium horum infanzonum, quo etiam retrograd argumento vtitur Ioan. Garsia, de expensis. cap. 9. num. 99. & de nobilit. glosl. 6. num. 13. quia vbi alia non apparet titulli huius origo debet omnino huic causæ applicari, vt quæ haben potuit præcedere. l. quia non initia habet. §. Lucio. ff. de hæredib. institu. & ibi Barto. etiam ex interuallo, Angel. & Roma. l. si quis, cum aliter. ff. de verbor. oblig. Barba. consil. 12. num. 11. libr. 1. per
144 glos. l. 1. ff. de iudi. & ex fori iuryes, † lege id etiam lecerpitur, in qua dicitur: *Establecido es que si alguno home dixere que es hidalgo y no es cierto, y pronuze jurados, no deue dar rico home que tiene la honor, ni el merino, ni a ningun baylesel: Rey: mas deue dar por juradores que sean vasallos infanzones, señores de collazos que sean parientes de infanzon, y no deue dar a ninguno otro señor al Rey: porque ninguno otro puede firmar su infanzonia, si no es el Rey, y el infanzon, pronuzido su infanzonia como dicho es, deue fe la firmar el Rey con buena carta*, 4°. Ex qua lege deducitur primo grandis antiquitas nobilitatis per viam infanzonis. Secundo quod soli Regi competebat eius declaratio lite conclusa: Tertio quod dabatur & aderat infanzonia sine vasallis, idque deducitur ex ipsamet lege, nam si ille, de cuius infanzonia litigabatur esset dominus vasallorum, nihil hæc mentiniisset *De sua pecho*, 5. *robrar*, 6. quod vasallos habere de se nobilitatem 145 tem induxit inter † eos, secundum Gudo. Papæ, decis. 385. & Cassan. consil. 64. & ex iurisdictione & administratione, quam habent domini vasallorum adquiritur † dignitas publica, vt in Authen. consil. quæ de dignit. §. generaliter. iuncta glosl. coll. 6. Archid. cap. 1. de consuet. in 6. Tiraq. de nobilit. cap. 28. num. 2. Burgos de Paz. in Proœm. legum Tauri. num. 89. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. num. 5. Matien. l. 1. glo. 1. num. 17. tit. 7. libr. 5. Recopil. quod si insimul detur Principis in uestitura & per viam varonie eo ipso
146 10 † fit nobilis in omnibus partibus, secundum Tiraquel. de nobilit. c. 7. Auen. c. 14. prætor. num. 3. lib. 2. Gudo Papæ, decis. 386. & est. Lu. de ibi glo. tit. 25. p. 4. fed si dicta lex Fori iuryes, de iis infanzonibus vasallos habentibus loqueretur, fatuum esset de iis dubitare, neq; lex illa loqueretur *De sua pecho*, Ergo, omnino fatendum est legem hanc de non habentibus vasallos loqui. Quarto & vltimo deducitur Ex dicta. l. Fori iuryes, quòd nobilis Hispanæ *Hidalgo*, etiam vocabatur *Infanzon*. Et hanc infanzonum nobilitatem à nulla alia causa processisse credo quàm à gestis militaribus, nã vt in annotationibus quibusdam vidi scriptum in lingua Tudesca,
148 vel Gothica, *Infanzon, significa* † *la profession, gajes, y honra militar*, & ob hoc credẽdum est ab aliquo Rege Gothorum hoc nomen fuisse impositum hominibus vita aliosin arte militari fignatos, & maiorem honorem & præeminentiam voluisse iis infanzonibus præbere, quàm simplicinobilis: si ita est, quibus quæ hic maior honos potuit præstari quàm infanzonibus Cantabris antiquissimis & in arte militari semperversatis, de quibus & in quodam omnomasticon propriorum nominum & de omni alia gente Vizcaiana reperi scriptum † : Cantabri Hispaniæ
149 Tarraconensis populi sunt Asturibus finitimi, à quibus proximus Oceanus Cantabricus appellatur. Hi seferi sunt, & nulli iam viam sine armis esse existimant. Situs Italicus cãtabat, Ante omnes hyemisq; est usq; famisq; Inuicitus Palmaq; ex omni ferre labore: Nec vnam sine Marte pati, quippe omnis in armis, Lucis causa sita est, damnatum viuere pati. Memorandæ prudentiæ est, Cantabros solitos canere, paratiuos fuisse in cruciatibus hostibus. Tantus enim eorum fem per fuit armorum vsus & amor ac exercitium ab antiquissimis temporibus vsq; nunc eius eulogio consonat id, quod Lucius Florus lib. 4. cap. vltimo, in hac verba de hac natione referet & scriptum reliquit: Sub occasu parta ferè omnis ferat Hispania, vsiquam Pirenei dentiniis scopulis, in terentem exterior alcebat Oceanus. Hinc dure validissimæ gentes, Cantabri & Astures immunes imperij fines agitabant. Cantabrorum & peior & aitior & magis pertinax in rebellãdo animus fuit. Qui non contenti libertate suam defendere, proximis etiam imperiitare tentabãt. Vaccæos, & Cargonios & Aruigonos cerebris incurs ionibus fatigabant. In hoc igitur qua vehementius agere nuntiabatur, non mandata expediti, sed sumpta est. Quod si hæc ita fuerunt, minimirsi nobiles cõmuniter ta les Cantabri originarij reputentur, nam militia & militaria exercitia plurimum nobilitat †, vt apparet ex Tyraq. de nobilit. cap. 9. Adeò vt fint qui affirment, quiquam quòd vnus eli miles efficitur † & est nobilis, secundum Abb. Anchar. Anto. & Doct. in. cap. eo libentius, de feruis non ordin. Bart. in. l. 2. §. in filijs. ff. de deceur. Gudo Papæ, decis. 288. Salic. l. 1. q. 5. C. de iur. & fact. ignor. & faciunt dicta per Alciat. de Duello. c. 30. & 34. & sic viri nobilissimi in historijs & chronicis reperiuntur ex eiusfortes & debellatores, tam in pacis ist temporibus quam in hodiernis, & insignijs ordinum militarium nostri regni insignitis, & quãis non videa mus eos cruciferos insigni S. Ioãnis de Rodas non est ob hoc q; ibidẽ desint qui possint talibus insignijs insignijs, sed quia in dominio hoc Cantabrico cessinon adhinc omendæ, prout adiunt in aiis regnis & dominijs, in quibus insignia hæc dantur: Cantabricæq; regio semper in maximæ fuit æstimatione habita: & quãuis tempore Regis Roderici vltimi Gothorum Hispaniæ fuit à Mauris ingressa † in partibus tamen illis Asturiæ & Cantabriæ montibus adiacentibus fese contuleruntnon solum vicinis, & exteriibi dem cõsugientes cum Infante Pelagio, vt in quit Oraloraæ de nobilit. 2. p. c. 4. n. 2. per totum, ex Petro Antonio de Beuter Iscræ Theologiæ Magistro, & in huma nis literis & Hispaniæ gestis valde doctõ, & vt Paulus Cartelius inquit de Cardinalatu. lib. 1. singulorum autem nobilitas est, quæ non modo à familiæ splendore, sed etiam ab excellentium agnatorum multitudine dimanat: Et sic Mediolani † funt certæ familiæ nobiles ex consuetudine præcepta, secũdum Otaior. vbi supra. 3. p. c. 6. n. 7. versi. item alia ratiõe, & in Hispania, vt per eundẽ. 2. p. c. 4. n. 9. & c. 10. & in aliis locis, vt per Ioan. Garsi. d. gl. 7. n. 18. versũ. & ita re ipsa, vbi & in. n. 19. alia profequitur: & sic nullo modo Cantabri, & quilibet etiã exterus ab Hispania excludi possunt à nobilitate probãda tam in possessione quam in proprietate per immemoriale ipsorum & suorũ ab antiquo possessionẽ. Quarto inferõ generale allumptũ & generalẽ propositionẽ Ioan. Garsiæ, in d. gl. 12. n. 13. 14. & 15. & priusin nu. 8. in princ. dicẽtis indiũcte, & reprobãdo fuscriptionem illã marginalẽ. d. l. 7. tit. 11. lib. 5. supra, & hodie ex tex. ibi, & ex. l. 8. sequẽte, in causis nobilitatis a probãdam imme moriale nõ requirit probari. 40. annorũ spatiũ, sed 20. sufficere, in correctione ml. l. tit. 7. lib. 5. Recopi. Hoc enim allumptũ & hãc propositionẽ, ita generaliter asserram non esse veram, neq; tenendã, † quia est contra primum versiculum

HUELLAS DE LA MEMORIA

dict. l. 8. ibi. *Vporella mandamus.* nam lex hæc non dicit hoc neq; probat, nec minus dicta l. 7. ibidē eim dū dz. 20. inemit nam is loquitur quod possidisse non tantum, vt dictum est, per actas positionis probādam, nullo in mixtorū proprietatis signo: non vero vbi im mixtorū proprietas prouat ex immemorali immiscetur, quæ causa tituli: Et sic teneo, q; neque in causis nobilitatis cum de im memorialiprobanda agitur sufficiat hodie. 20. annorum spatium, etiam super regnicolas esse hæc probatio faciendā, 155 sed omnino sic immemorialis p; probanda, secundum quod in d. l. 1. tit. 7. lib. 5. fu prā diffinitur, quæ neq; quo ad hoc certē fetur correcta, sed in eiusdē esse remanere, & itidem minus quo ad exterios à regno, vel quo ad viuentes in locis liberis, & cō sequenter vbi litigator proponit immemorialē ad hoc, vt ex ea obtineat in proprietate est probāda cum omnibus quæ litatibus d. l. 1. & hoc est generaliter vē rum, & dicta leges. 7. & 8. non probant aliud, sed sic secundum intellectum per mi supra ad eas assignatum, licet si actus positui probarentur etiamsi immemorialis nō rectē probaretur sufficeret quo ad possessionem tātum, vt ibi dictum remanet, cum & tūc. 20. sufficiant anni, limitatur tamē hoc, vt nō procedat, quo tiesprobatio immemorialis est facie. 2. & vult litigator eam facere secundum terminos dictarū legū, 7. & 8. per actus eētā positionis suos, & aui, & quia ab antiquo mortuus est auus, non poteit probare per testes de vsu actus illos positionosa ui fuit, nam tūc in re ita antiquasse fieret probare immemorialē per testes de audita aui & fama eius per vigintiannorum spacū, neq; requiritur iure pro barieurius quadraginta annorum, & ita loquitur vers. cula, *Pro ēl ō aluelo*, dictę leges. 8. qui est declaratiuus præcedentis referendo singula singulis, vt remanet dictum in hac quinta quæstione, eō quod propter difficultatem antiquitatis, minores probationes & leuiores † sufficiant, secundum Couar. in Practi. quæst. c. 21. nu. 7. in princ. vbi tamen hæc difficultas deficeret, requiretur & hodie in immemorali probanda. 40. annorum spacium, & sic deberet cōcludi de immemorali prout concludit Oratora, de nobilit. 3. p. c. 7. n. 4. & 5. vbi. nu. 8. ita tenet, neq; eit induceda ex leuibus conectū risi correctio. d. l. tit. 7. lib. 5. supra prout Ioan. Garsia, vbi supra in quæst. vnica, neq; tunc dicendum est in tali immemorali, de centum anni sellе probandum, vt aliqui dicebāt, sed de quadraginta sufficere in ea probari cum aliis requisitis in memorialis, vt inquit Oratora, vbi supra, nu. 10. cum sequētibus numeris. Hæc tamen notare pro huius primi modi probanda de nobilitatis exornatione, q; in casibus in quibus viginti anni sufficiūt, qui debent esse continui secūdum dict. l. 8. ip sufficit q; continuatio hæc naturaliter † vel cuiliter inducta sit, vt per Ioan. Garsiam, in dict. glo. 12. nu. 37.

Secundo modo probatur nobilitas sanguinis, de qualequimq; de iure cōi, & consequēter & nunc, saltim vel præfertim in locis liberis tributis (cum vt dximus d. ll. 7. & 8. tit. 11. lib. 2. supra for mam probationis & demōstratiuam, nō vero substantialem inducant) probatur inquam, ex cōmuni reputatione & opinione † putā si aliquis communiter pro nobili habeatur, ex l. cum de lanionis. §. alinā. ff. de fun. instruct. l. 3. §. ff. de filiam. l. fi. ad fi. C. si furiosus aut lib. ad Decurio. ad strato. glo. per tex. ibi in. l. quod dendum. C. de postul. in eum præsumitur nobilis, quem vulgus & cōmunis hominū æstimatio nobilem reputat †, vt per Gōdo. Papæ, decis. 188. Plat. eam post Bart. in l. 1. C. de dignit. lib. 12. Calcan. cō sil. 8. nu. 13. & optimè Bart. Socin. consil. 246. n. 3. lib. 2. & Couar. lib. 1. Variarum. c. 16. nu. 10. & Matienzo alios allegando in l. 7. tit. 7. gl. 4. n. 3. lib. 5. Recopil. nobilitas enim (vt remanet dictū & tradit Turaq. de nobi. c. 10. n. 16. & 13. & Cassa. consil. 64. nu. 9. ex Bart. l. 1. col. 5. C. de Dignit. lib. 12.) non est quid naturale, sed phantallia. 160 cum & Adventitium, † non est subsistantia, sed attributū accidentale, ab homini bus constituta, & est ambigua incerta & nō determinata, & sic in ea locus est arbitrio iudicis, † quia hoc regulare in nobi determinatis, vt ex d. l. 1. in. fi. & ibi Bald. ff. de iure delib. tenet Turaque, in dict. cap. 10. nu. 16. & ex ijs dicebat Pogiustus opusculo sud de nobilitate, relatus per Turaque. ibi num. 6. hæc verba, sed cum nihil minus vulgi opinio respicitur, quam virtutem, aut rationem in appellationem nobilis, ac proprie ex varietur ad modū pro cuiusque generis vtu & opinione, quæ admodum fibi in nicem repugnant non à certa nec à determinatare, sed à quadam consuetudine hominum inconsulta videtur duci. Et cūplurimas diuersas, nationum cōsuetudines de nobilitate ex cēsuset, poltea subiungit: licet ea pro gē tui varietate multiplex videatur: omnes tamē, quos modo recēsuiū, & esse, & re dē dici nobiles arbitror posse, nā sicut nō omnes leges omnibus ciuibus sunt accōmodatæ, ied variantur pro rerū cōmodis & vtilitate ciū, aliis profint, aliis obesse videātur, & tamē legū vim autoritatē, conseruant, neque propterea non habentur leges, quia non omnibus ex dem conferuntur, sic ego Italos, Germanos, Britannos, Barbaros ex illmo, quæ fuis dicitur nobiles esse & sic consuetudinem Iociesfein hoc ātē dendam inquit Paleotustin Tract. de notis & spurijs. cap. 6. num. 8. ex Socino, consilio. 246. col. 1. &c. Item si aliquem ex Iudaica aut Mahumetica natione de descendere ex sola communire 162 putatione & fama † probatur, ex glo. 1. ff. de probat. Areti. cōsil. 17. Castro, de iust. hær. puni. lib. 1. c. 7. Hippolyn. de minore. §. plurimum. num. 88. ff. de quæst. & in termīis Aventia. in dictionario verbo, *Iudios*, & dixi in l. 22. titul. 7. lib. 1. supra. in hac Recopil. cur & non nobilitas probabitur ex communi hac reputatione, neq; obstabit si dixeris quōd prætense nobilitatis semper obstat iuris præsumptio in contrarium, ideoque non ide esse, q; in probanda descendētia Iudaica aut Mahometica nationis, nam Respondeo, præsumptionē etiam turiseffe, q; in dubio nemo præsumitur † de iure clarādice, sed proba ac ingenua progenie, per text. in. l. 3. C. de Infan. exposi. & notatur in cap. cum deputati. extra de eiu di. tradit Bal. in d. l. 1. col. fi. C. si quis omīl. cau. esta. & cū in hoc casu ita habeamus & nulli dubiū per cōmunē reputationem & famā probari descendentia ex infecta radice, cur detertor ēac iniquior & cōditionem familiarū ab antiquo nobilis debemus reddere, denegādo illis consimilē ex reputatione immemorali qualitatis fuæ probationē, præcipuē cum ipsis imputari nō possit q; originem suam ducant ab vrbe vbi nulli existunt nobilium & igno biliū ādi? visibiles dilinctius. Laudo qui dē ego Populos, qui indubitatis plebem à nobilitate signis distinguēt; vt ait eximue ro, q; propter non vsitatā talem differen tiam nobiles ab amicitiæ suæ exuantur; prerogatiua duriū hoc nobis atque per inquum videretur, & contra di cta & dicenda, & contra text. in. dict. l. 7. tit. 11. lib. 2. supra, vbi ipsa lex satis clare protestatur semper & vbiq; fauendum esse nobilibus: Et sic inquit Archidiac. in c. de consuetu. in. 6. q. nobilis appellatione † cōprehendūtur, qui secundum cōmunem æstimationē nobilis appellā tur, voluit Bart. Socin. in d. cōsi. 246. col. 2. vers. prima ratio, & ob varietates opinio nū & locorū differentias ilandum est in hoc dictæ cōmuni reputationi, vt alia al legando inquit Bonus de Curtili. 3. part. n. 160. cum legent. aliquibus, sequitur plures relati per Turaq. in d. c. 10. n. 6. & sequent. & per Cassan. in Catalog. glorimund. 8. par. consid. 16. & nouissimè per Ioan. Garsiā, vbi supra, d. glo. 7. n. 11. Et sic nobilitatem in sola possessione & com

HAZIENDA DE LA COMUNIDAD DE MADRID

muni reputatione consistere, & ex ea
165 probari † omnes philosophos existimatos
tenere testatur Oralora, in d. 3. p. c. 6. n.
6. fol. 108. & probari videtur, ex text. in
d. l. 18. titu. 11. lib. 4. sipta. septus à nobis allegata & allegandis ibi, dum dicit,
Pruebe posseyon y reputacion de si de su padre y abuelo, pon deran do verbum illud:
Reputacion. & hanc etiam opinionem nostram in omnium sequitur alios allegandos, Mascardus in. 2. Tom. de probatio. conclusione. 1095. nobilitatem, num. 8.
vbi tum. 9. amplius id procedere non solum in nobilitate, quæ dicitur generis, verum etiam in nobilitate animi & virtutum, ita vt secundum eam obiex. Tiraquelo, in dict. num. 6. & melius Calcan. consil. 8. col. 3. huic probationi ifandum sit,
166 dans ex probatur † contrarium, & sic in
quit Curti. Seni. relatus per Tira. d. num.
6. & Socin. d. consil. 246. colu. 6. relatus
per Cassineum, in d. considera. 16. & consil. 64. numer. 11. quo ad probandam nobilitatem non sufficit dicere, quod quæ
167 nobilis, sed debet dicti, quod talis vulgo †
reputatur, & sequitur Mascard. vbi suprà. num. 12. vbi in quit, quod consuetudo magis in hoc quàm lex attendatur, & quod ideo ad probandam quem esse nobilem inter alios articulos positos à Bartolo in. l. 1. C. de dignit. libr. 12. num. 98. & ibi Plat. colum. fin. articulandum est, quod communis vsus loquendi, & intelligendi
168 dit sic se habuit †, testesque deponentes
super nobilitate pro ratione dicti debere dicere, se cognouisse patrem auum & maiores eius nobiles, & nobiliter viuentes, qui pro talibus se gerebant, & reputabant, nobilium actus, mores, status, & conditiones facientes & exercentes, & vt tales sunt habiti & reputati inter omnes de ijs cognitionem & notam habentes, quod & latius prosequitur Bonus de Curtili, de nobilit. 3. p. nu. 9. & adestu alia relata ab Oralora, vbi suprà. 3.
part. c. 7. nu. 4. & in. 3. dict. ibi in ea. 3.
part. cap. 8. nu. 1. & 2. Et hinc de sen dit, quod
per fama in communem probatur nobilitas †, vt per Tiraq. dict. 6. in. nu. 8. & Mascard. num. vbi supra, nu. 11. & per Garsiam vbi suprà, glo. 18. § 1. nu. 13. vbi hanc esse receptam sententiam asserit, & à nu. 6.
hæc de fama profequitur, & intelligit (de
bene) procedere, dum tamen id sit constans perpetuum & generale & vniuersum apud omnes sine varietate & contrarietate, & allegat ad hoc singularem
169 text. in cap. *De parentela*. 35. q. 6. & tradit
Aymon, de antiqui. temp. tit. 5. vilo, in
hac. a. p. fol. 141. vola. 17. Tract. diuersorum
Doct. Et hanc solam famam in natalibus
probandis sufficere etiã si alia deficiant,
testatur Marzarius, consil. 95. nu. 5. & 6. vna
de inquit vulgare dictum, aliquem habitum & reputatum pro tali & ex tali familia, ex text. in. c. pertuas. de probatio.
a deo vt secundum eum ibi. n. 6. testes de
170 auditu admittuntur †, & allegat ad hæc
Areta. consil. 37. nu. 12. latè tractantem: Et
tenet Decius, consil. 321. nu. 8. & Gelsas,
consil. 44. nu. 3. Et licet hæ hominum assertiones sint quando fuit mendose, vt in
quit Cassan. in dict. consiliorat. 16. in locis tamen liberis, prout Cantabriæ, & in
nostra Placentia, hæc communis opinione, & reputatione & consuetudine habendi & distinguendi nobiles ab ignobilibus probari poterit eorum nobilitas,
ita vt vbiq, seruanda sit, nam cum Cantabrorum nobilitas ita sit antiquissima,
vt hominũ memoriam excedat, & nulla
alia ibidem adest forma probãdi nobilitatem, quam per reputationem communem sufficiet hæc probatione probare, vt
vult Oralora. d. 3. part. c. 6. nu. 6. vbi in. 7.
inquit, *En los vizcaynos y Guipuzcoa y vizcaras libres, los quales aunq alli no aya actos de possession sin hidalgos notorios*, & communis omnũ reputatio sic eos habuit
semper, & reputatio vulgarũ inter eos
habita distinguens nobiles pro actu poslibi
171 tuo † debet sufficere in locis liberis vbi
nulla alia daretur distinctio nobilium &
ignobilium, prout in ijs, & similibus admi-
niculis

niculis notat Oralora dict. 3. part. cap. 8.
num. 9. & Ioannes Garsia, dict. glos. 18.
nu. 44. & clarius id Oralora, in eo. c. 8.
n. 7. vers. Y quiero an ists casibus cũ sequen.
& hoc tam quo ad possessionem, quam
quo ad proprietatem fiquo ad hãc communem reputaretur deuenire litigante
à tali solario & cassata antiqua nobilum,
prout ad sant plures in Cantabria, & Genua, & in Hispania itidem, de quibus &
dicti scribentes testantur, & omnibus notata sunt, & hæc premaxime procederent,
vbi in simul adesset & concurreret immemorialis possessio, de qua in precedente forma probandi, quæ cum aliqui
bus actibus distinctiuis probaretur, nam
id clarius esset, & dixi distinctiuis, nõ ex
eo quẽ necessarij sint in immemorialis, sed
tũ quo ad proprietatẽ, sed quia eis existentibus, quilibet ij esset, rẽ clariorem ac
clarissimam demõstrarent, & esset hæc
iudicanda generalis, non verò particularis ac tacitata probatio quo ad illos
172 actus posituos particularitet † proba-
tos, & quo ad omnia nobilitati conuenientia proficerent, vt in simili inquit
Garsia, dict. glo. 7. num. 15. vbi à num. 3.
incepit, etiam ã Oralora, in dict. cap. 8.
num. 9. sub dubio tamen velit particularizare tales probationes quo ad actus illos tantum, & malẽ meo iudicio in locis saltim liberis, & vbi actus illi & non
alij reperiuntur distinguentes nobiles
ab ignobilibus, licet & circa hæc varias
affuisse sententias asserit Oralora, dict.
cap. 8. num. 9. versic. & hoc videtur demente pragmatice, nisi secundum eum,
in eo. n. 9. & antè in num. 7. ad finem, litigans sumat initium quasi possessionis
aut vel proaui in locis non liberis, sed potius tributarijs non contributeum quãuis tibidem vixerint in tributis illis in qui
bus plebeij & ignobiles contribuunt,
nam licet litigator vadat post à 1 loca libera videtur habuisse bonum initium,
& continuatur in talem filium vel nepotem litigantem, argum. l. 2. C. de acqui-
rend. possess. & sic optimè tunc probari
possit nobilitatem cum quibusliber
actibus distinctiuis in locis illis liberis
versantibus, & licet hoc apparens videatur, nulla tamen bona ratio differentiæ dari potest inter hanc casum, &
contrarium, vbi dictum initum aut vel
proaui deficeret, imo si in dicto casu
actus loci liberi sufficiunt, cur & non
sufficient vbi nullum datur initiũ habitum in loco non libero, cum litigator &
sui maiores semper in loco libero vixerint, certe ego non percipio congruam
differentiæ rationem, nam sicut qualitas
illa possessionis aut habitæ & initiatæ in
locis non liberis, continuatur in nepotẽ
viuentẽ in locis liberis, cur & non continuabitur quasi possessio immemorialis, vel communis reputatio ipsius & suorũ semper viuentium in locis liberis,
& vbi nulla alia quam communis reputationis haberi potest probatio? Et exempla proposita vbi suprà, per Garsiam,
in dict. num. 9. in fine, cum sequentibus,
de furore & alijs nihil mihi vrgent ad
excludendum casum nostrum, neque
vrgent pro sua distinctione, & sic etiam si
passus sit dubius sub faniori cõsilio hunc
secundum modum probandi in locis liberis & vbi aliter probari non potest, &
ab antiquis temporibus sic est solutum
& vsitatum præfertim quo ad possessionem sufficere credo, vt per Marzarium,
& alios ab eo relatos, in consil. 95. quãdũ
si & immemorialis adesset probata lineãtis & suorum etiam quo ad proprietatem
sufficeret in locis liberis, & vbi aliter
probari non potest, nã & in ijs antiquis,
vt dictum est, Dignitas & nobilitas probatur † per famam etiam si agretur
173 de graui præiudicio, vt tradunt omnes
in d. cum aliquis. C. de iure deliberand.
telle Tyberio Deciano, Responso. 7. numero. 38. volum. 3. & in antiquis leuio.
res probationes sufficiunt, tã quam difficillima probari, ex cõmuni doctrina Bartolo in. l. in illas stipulationes. ff. de verb. obl.

notat Dacianus, vbi supra n.40. Et cum vna pars populi possit & poteit qualiscũque acreputare le superaliam ad titlm
174 guendum & inducẽdam ſuam nobilitatem.l.2.§.deinde cum poſit, vbi Alber, & Zaſi. ff. de Orig. tur. text. in Authen. de defenſor. cuit. §. primum illiad. vbi. glo. nobiliores. & text. in §. 1. Inſtit. de hæret. Auen. d. c. 19. correct. n. 16. lib. 1. prout Cã tabrie Inſtantes taliter ſe reputant ac qualificant præ aliis, & ſuper alios diuerſæ originis conuicinos & compatriotas ſua: ipſus Prouinciæ diſtinguendo ac de eſcernendo ſe ab aliis, quiã mirum in ex communi totius populi vel prouinciæ reputatione, quia nobilis & de nobili proſapia & familia reputatus, vbilibet iſtor ſe ꝛegotiuis gaudeat, cum loca illa libera ab omni tributo ſemper fuerint. Et ſic dicti Infanzones in Cantabria ſe diſtinguunt præalijs, nam ex.l.1. titu.17. Fori Vizcaya, Radix Infanzonatus vendi non poteſt abſque certis ſolemnitatibus, & in venditione præferuntur illius trunci & linea præcedentes, & creditur iuramento ipſorum ſuper ſcientia vel ignorantia venditionis, vt.l.3. eod. tit. 17. & in l. 5. ibidem alius fauor diſponitur, imò
175 radix infanzonatus ſi pro nullo delicto etiam læſæ Maieſtatis diuinæ vel humanæ confiſcari poteſt neque confiſcatur, ex.l.24. tit. 11. eod. Foro, quòd eſt maximum priuilegium & principalis prærogatiua, & nunquam per legem generalem cognita nec viſa, ex late traditis per Molinam, de Primogen. lib. 4. cap. 11. & Meres, de Maiorat. par. 4. quæſt. 23. Imò neque per viam teſtamenti poteſt de hac radice diſponi ſi teſtator conſanguineos habeat: x.l.1. tit. 21. dicti Fori: etiam ſi ſit in fauorem piæ cauſæ, & ſic animæ, quod licet durum videatur, eo quòd videtur libertati Eccleſiaſticæ contrarium tamen ob Anguſtiam Dominij & Prouinciæ tolerator, & quia ſic in noſtro regno videmus ſolum quintum poſſe habentem filios ac deſcentes legitimos & naturales relinquere, licet ibi in Cantabria etiamſi deſcendentibus careat ex.d. l. ſi. idem ſtatutum eſt, tam ob anguſtiã dominij, quàm vt Agnatorum indigẽtię prouideatur, quaſi ſequendo & imitãdo conſilium Diui Auguſtini dicentis, quãcunque vult exhæredato filio hæredem facere eccleſiam, quæratur alterum ſi qui ſuſcipiat non Auguſtinũ, vt cap. quæſitum 17. q. 4. qui text. licet quo ad illos procedat ſecundum Anto. Gom. Tom. 1. c. n. n. 39. tamen & quoad exornationem dictæ legis Vizcainæ adaptari poteſt, & itidem quãdo conſanguinei ſunt pauperes vt inquit ipſemet Ant. Gom. in. l. 8. Tauri. n. 3. & glo. 1. l. 13. titu. 6. libr. 3. Fori. cũ valeat diſpoſitio ob iuſtas cauſas, metas diſponendi ꝛ teſtringens patri etiam ad plas cauſas, ſecundum Suarez. l. quoniam. in præludijs. nu. 8. pag. 128. vbi inquit regulat: eſſe, q vbicunq; lex probibet aliquem teſtari fauore alterius numquam fauore piæ cauſæ tale prohibitio cenſetur reuiſa l. ex c. licet. de ſpeult. in
178 ſexto. & ſic cum d. l. ſi. agnatorum fauorem reſpiciat, imò & vt ego credo fauorem totius proſapiæ, & nè aboleatur à memoria, mirum non eſt ſi fieri potuerit, & valeat facta. Ex quibus in propoſitum dico reputationem in iſſce nobilitatis probationibus ab antiquo & communiter habitam, vt dicitur, in locis vbi aliter probari non poteſt, ſufficere, abſque actibus poſitiuis, vbi poſſunt habẽri, neque vlitantur, eo quod loca liberæ ſunt, etiã ſi ipſe loan. Garſia, in dict. glo. 7. num. 22. requirat actus etiam tunc diſtinguentes nobiles ab ignobilibus ꝛ,
179 allegans pro hoc Guidonem, decif. 88. 196. 387. & conſil. 217. & Singul. 251. Paul. cõſil. 126. lib. 1. Curt. Seni. conſil. 18. n. 2. De ci. in. c. 1. n. 18. de appella. Felin. in. c. ſuper eo. n. 5. de eſtibus, & inferens quam in Cantabria nulli adſint actus diſtinctiuꝰ, nullo modo Cantabri poteſtit obtinere in cauſa nobilitatis, quã ſuam reſolutionem dicit eſſe meram veritatẽ in eą l. 7.

num

num. 24. in fine, valdeque ſtomachatur de iudicibus & aduocatis, quinon ita ſentiuntcum vt ſupra probatum remanet quod leges illæ. 7. & 8. tit. 11. lib. 2. ſupra non excludant in hoc caſu vbi loca liberæ ſunt probationes à iure communi in ductãs hæ nobilitatis materia, & con ſequentẽ non excludat tam dictas de iure
180 memoriali poſſeſſione, & de communi eſtimatione, & reputatione quæ, vt ſupra dictũ eſt, cõmuni opinione doctorũ receptum eſt eſſe ſufficientes probationes ſaltim in locis liberis, & ſic contra cõmunes ac receptas ſententias ipſe loquitur loan. Garſia: vltra quod pro cõtraria opinione aduerſus ſuam, ipſos Gui do. Paul. Felin. & relatos allegat Tiraqu. de nobilit. cap. 10. num. 7. ideo non debet ſe fundare in illorum opinione fundare, ni ſi forte contendat de Bartolo, & Guidone, vbi ſupra, quãtamen hoc eita non declarant, quia Guido, deciſ. 88. ſolũ propoſuit facti contingentiam de zona de aurata in loco illo abſque ignobilibus, non præcingi ſolita: Bart. verò in. d. l. 1. C. de Ingen. lib. 12. num. 10. etiam ſi requirat actum, qui oſtendat diſtinctionem ac ignobilis, ſed proteſtatur hoc ſolum oſtendit, & intendit, quod detur aliquod medium, quo nobilis ab ignobili diſcernatur, ſed quod communis ac immemorialis reputatio nobilitatis ſit in ſufficiens actus cognoſcendi nobilem ab ignobili, apud & inter eos vbi nulli alij exiſtunt actus diſtinctiui neque quam hoc præciſe requirit Bartolo. neque vlti doctorem hoc dicentem & eſſet vna opinio ſingularis ac pernicioſiſſima & xetera & nobilitatis omnũ familiarum ab antiquo nobilium, quæ deguntin locis plaeliberis, & exempts præ maxima cũ negari non poſſit, quod & vbi dicta communis reputatio nobilitatis daur neceſſario & reputatio ignobilium dutumtãin caſu inquo originalij populiin vniuerſum de merito vetuſtate, aut priuilegio eſſent nobiles, nam
181 tunc reputatio hæc communis, & antiqua ſufficeret, etiam ſi non daretur obiectus contrarius ignobilitatis, neque *Hidalgo y pechero*, vt male arbitratur ipſe Garſia. dil. 7. num. 23. ſunt omnino, cor relatiua neceſſaria, vt non intelligatur vnum ſine alio, nam dari poteſt catus vbi in loco nobiles, & ignobiles ſunt ꝛ exẽpti à tributis, & tamẽ dari poteſt dicta cõmunis reputatio circa vnos & non circa alios: & dari etiam poteſt in vno loco vbi omnes nobiles reputati ſunt ſine diſtinctione, & non circa alios alterius locificet è cõtrario ex communi reputatione poſſunt omnes vnius populi habẽri vt ignobiles, nullo libro nobili habito, & tunc etiam ceſſat conſequentia & relatio dictorum nominũ, *Hidalgo y pechero*, & apparet non eſſe neceſſaria correlatiua. Et per conſequens ex iuſde ductur, non eſſe Canam conſequitam, quod vbi ſunt nobiles, ibi quoque tributa perſoluantur, & qd vbi non ſoluuntur, non deturdictãcommunis reputatio & immemorialis poſſeſſio ſaltim quoad proprietatis titulum, & ſic eſſant obiectiones dictãauthoris cõtra dictãcõmunes ſententias volentis infurgere ex dictis ſuis leuibus coniectũrizãs: ſic ex antiquitate generis in Italia, & exteris reperitur nobilitas Hiſpana, prout in Ianſ zonibus Catanis, & Valuaſoribus dictũ eſt, & aſſerit Ioannes Garſia in d. gl. n. 18. Et in noſtra Hiſpania adſunt etiam familiæ ꝛ pro vt ſunt, *Guzmanes*, *Manriquez*, *Cerdas*, *Toledos*, *Fajardos*, *Carrillos*, *Gitrones*, *Niños*, *Silvaes* & *la Cueva*, & alia plures, quorum deſcendentes ſi in locis liberis ſe contulerint, ex communi hac reputatione pro nobilibus iudicandi ſunt, prout in alijs ſuæ nationis, teſtatur idem Garſia, in. d. num. 18. & in nu. 21. refert alias multas Cantabricãſes nobiles. Ex quibus omnibus habemus concluſionem dictam (quod ex communi & anti qua hominum reputatione probatur nobilitas) confirmata tam iuribus, & 182

rationibus quam & doctorum authoritate. Et quod in locis liberis vbi nulli sunt actus distinctiones hic erit vnus modus probandi eam. Tertio probatur nobilitas in proprietate probando linga-
182 tem descendere † à domo nobili, & solariega, de quam l.9. titu. 11. lib. 2. supra verſ. *Parende mando.* & ideb solet dicirn ijs liribus, *Hijodalgo de solar conocido de deuengar quinientos sueldos:* Et hæc est indubia probatio, & neminem habet paupertate contentem in iure neque in praxi: sed quæ dicitur domus solariega hic pendet leges & Prophetæ: nam qualiter solarium consideretur, res est latissimo cognita: tritaſ-
183 mem modis considerari † asserit Otalora, de nobili. 2. par. cap. 4. num. 8. cum seqentibus vbi num. 3. proponit tributũ quinq; morapetinorũ nobilibus olim impositum à quo Rege, & quis per eos
184 † liberari ab hoc tributo: De hac etiam solari; proprietate ac probatione, Iuriſmẽ agit Ioannes Garsia. de nobili. glo. 18. num. 1. cum seqentibus, vbi differit, quæ dicatur domus solariega, & nu. 10. cum seqentibus, id tamen declarat, & resolut dicens. *Que cosa de solar no es otra cosa en España sino cosa de señor que tiene vassallos solariegos poblados en territorio y solar de la misma casa*, & num. 12. & 13. id aliquibus probat Historijs, & tandem num. 14. dicit, quod cum nobiles Hispaniæ à Principe præsumantur habere Castra. ex l. 1. titul. *De las prescripciones.* lib. 4. supra plane nõ
185 esse dubitãdum habere eos nobilitatem, vt adnotarunt quod feudum Tiraq. de nobil. cap. 7. nu. 6. Auendan. cap. 14. prãto. num. 35. & 32. lib. 2. Guido Papæ, decis. 386. l. 1. titu. 25. part. 4. vbi glo. Ex quo inquit Garsia, vbi supra numer. 15. duo infertur: Primum quod si Rex aliquem Comitem fecerit Ducem aut Marchionẽ, & præbuerit ei terram cum vassallis, præbet illi exemptionem nobilitatis, in omnibus partibus etiam si talis non sit nobilis, neque legitimus, aut descendens ex le-
186 gitimo † vt ex dictis doctor. & ex dictis lege partitarum colligitur. Secundum est, quod Dominus viuens inter suos vassallos in Hispania non potest inter eos
187 effici tributarius, † vt per Guido. decis. 383. & Cassan. consi. 64. & supra remanet dictum. Et Primum Corollarium Ducũ Comitum aut Marchionum deducitur quasi à natura infeudati à Rege, de quo per Tiraq. vbi supra, & melius per Cassan. in catalo. glo. 1. num. part. 8. consid. 3. per totam. Secundum vero Corollarijs probatur, & deducitur ex dominio quod Dominus habet in hominẽ, & fideles suos, ex hoc enim censetur habere dignitatem, & fiendo eũ tributandus in terris suis, vt inquit Cassan. in d. consid. 1. versus, & re deundo ad propositũ, vbi in versu. apud Neapolitanos, inquit omnes qua si nobiles habentes iurisdictionem in suis oppidis, & Castellis dicuntur Barones, † & consequenter nobiles, & idem
188 Cassan. in eo catalo. 5. part. consider. fin. vt & supra dictũ remanet: Et sic inquit vbi supra Ioannes Garsia, numero. 17. *Que por solar se entienden los vassallos*, hoc probans ex Historia Regis Alphonsi vndecimi fo. 9. co. 1. vbi dicitur hæc verba, *Que Don Iuã Nuñez heredaua el solar de la Vera por su abolengo, e el por Doña Maria su muger heredaua el solar de Vizcaya, que era vno de los mayores solares del mundo*, & num. 25. concludit, *que se entiende por solar en Castellano sus Dos hijodalgo de solar conocido*, & cum seqentibus numeris declarat ipse Ioannes Garsia, qualiter sit solarium probandum, & nu. 31. id etiam antiquitus probat esse vsitatum, & num. 33. à quo originem hoc habuit: Et in numer. 35. inquit in nobilitate hæc solari; tria concurrere debere, solarium scilicet, vox, & domus: Et solarium hoc debere esse habitum per viam hæreditatis, *Por varonia de varon en varon*, vt ibi num. 27. & num. 28. quod non debet esse emptum neque diuisum: Et quo ordine in tit. num. 29. quotidie à doctoris tolere ariculare, quod domus hæc solarij nunquam diuisa inter fratres, & consanguineos.

guineos, & qd. id domus consanguinei maioris, & hanc dicit esse consuetudinẽ receptam in Fracia Hispania, & Italia, & nu. 34. requirit etiam, quod domus hæc solarij sit posita in Montaña, *Galicia, Asturias, Guipuzcoa, Vizcaya, Navarra*: Ex quibus verbis considerabis qualiter in Cantabria nobilitas vera semper adfuit, & adest nunc, præsertim attentis verbis illis Regis Alphonsi supra relatis, dum dixit, *Que Vizcaya era vno de los mayores solares del mundo*, & maioritatem ego considero, Regem hanc consideratãdẽ non ex pectu longitudinis terræ, quia semper fuit, & est parua prouincia, sed respectu potius multitudinis gentium nobilium eius, *De qua gente Zamallos*, in dicto Compendio Historiæ Hispanicæ, lib. 5. cap. 1. in fine, refert quosdam veros cuius lam Capitanei generalis illius prouinciæ, & Dominij, quibus denotatur nobilitas Cantabrica: vnum tamẽ in propositũ & veritas meo iudicio in qui Otalor. vbi supra par. 2. c. 4. num. 10. quod est contra Ioannẽ Garsiã, vbi supra, scilicet, *que ay no solamente se tiene por solares conocidos en*
189 *Vizcaya* † *y Montañas las casas de los parientes mayores, y no tambien las otras que vienen appellidos ciertos y antiguos, y aun goçã dellas para conformacion y pretension de hidalguia; y aun aunque por parte de los fiscales se pidio el año passado de cumplimiento à la Magestad, mandase que estuuo se obedecisse a las casas y casarios que no fuesen de los parientes mayores, y su Magestad y los de su consejo mandaron consultar esto con las audiẽcias, y por el acuerdo de la de Granada se embio consultado, q̃ no las casas donde no asia auido pechos de tiempo inmemorial a esta parte, gozassẽ de ser tenidas por solares conocidos, y que la probança que dessen aludeis de los juezes, nam nobiles, & ignobiles, inquit Tiraq. de nobili. ca. 10. num. 10. iudicis arbitrio relinquitur iudi-
190 care † qui sint, & plures domus solariæ gastant Cantabriæ quam aliarum Regionum refert Otalor. d. num. 10. & Garsia. d. glo. 7. nume. 25. & sunt aliæ multæ, quas enumerare longum esset: Ex quibus inquit idem Ioannes Garsia, in glos. 18. nume. 43. quod probans domum solariegam non tenetur probare esse tenẽ-
191 illa terra libera † vel tributaria: & ibi infert ad Cantabriam, quod licet ibi nulla detur distinctio nobilium, & ignobilis, mile tamen Cantabricẽsis habens solariũ nomẽ & Armã, & vocem est fidalgus de solariũ: mo & iste talis etiam si pater eius viuens in loco non libere ex negligentia, aut paupertate solueret tributa hæc nihil eius filio nocerent probanti solarium. † quia proprietas absorbet professionem, vt expresse inquit Otalora, vbi supra. 3. part. ca. 6. num. 9. versũ. siquis enim cum le quen. pag. 113. vbi etiam nu mer. 7. in quit etiam in nostra Hispania dari solaria hæc, & Ioan. Garsia, d. glo. 18. num. 23. item Gonzo medioiani, & Rom e sunt fã miliæ nozæ † nobiles: & in Catalũa, vbi inquit Otalora. d. cap. 4. num. 3. *Quando se perdio España los Moros le yuan ganando en las partes de los montes Pirenees en Catalũa, que estan al parage de Ribagorta, hasta Canfranco, tuuieron los Moros la tierra hasta el valle de Gistau y Biesa: mas no passaron mas adelãte porque los defendieron los Catalanes el passo en los Castillos y fortalezas que por alli eran, que fueron en tierra de Sobrarue, Arcusa, Castellazo, Monclus, Escanie la, la Clamosa, Abluanca, do esta el Castillo de los Reyes de Sobrarue, en otras y en otros se conseruaron los Christianos de Aragon y Catalũã, que despues alcaron por Rey a Don Garci Ximenez, en la Cueua de Panon, donde esta san Iuan de la Peña, que fue año de. 720. y assi hasta agora se tiene dessos dichos Cronicas Verdaderas, que los que vieren de aquellos solares son tenidos por hijos dalgo, y los que nacen en Bellos, y Muro de Bellos y Puyarueho, Biesse, que estan en el valle de Puertolas, y la en gua que encuentra los Gosos hablauan, que do en aquellos que alli se salauan en los Pirenees, que estan a la mayor mar, que son Valle Ronsal, y el valle de Salazar, y el valle de Esca, y el valle de Santesteban, y los cõtornos de estos valles que descienden en Guipuzcoa: y o llegando el mar, se estienden por Aduana, y Vizcaya. Mihi tamen si licet et, inter tot, & tam*

HARO OHYANARTE EKA OHYANARTE

tam graues autores scriptores, & practicos meam circa hæc de solario proferre
195 sententiam †, asserem vtiq; solarium non consistere in domo, in voce, armis, & indiuidualitate, & alijs de quibus suam Ioann. Garsia, protulit sententiam, sed solarium illud vocarem in hac materia, quod secundum communem hominum reputationem illius prouinciæ pro tali solario ab antiquo habetur æstimatur, & reputatur, & quòd ab inde procedentes sunt habiti æstimati ac reputati nobiles, non considerando domum materialem, ædificia & turrim, sed progeniem nobilem ac eius descendentiam & propagationem, nam si abinitio & post & nunc nobilitatem & fidelitatem ab hominum reputatione incepit & prosequta est, cur & non, solarium eodem modo erit considerandum? nam si ædificijs domus & materiæ essent in consideratione omnes ibidem existentes etiam si non essent nobiles gauderent vtique nobilitate: Et nobiles illius domus si ab inde exirent, nobilitate non gauderent, quòd esset absurdum: Et sic vocabulum hoc *Solar*, vel *Casa*, est analogum & respectiuum ad familiam de qua tractatur, vt in illa verificatur autoritate Ecclesiast. 2. vir multum iurans replebitur iniquitate, & à
196 domo eius non recedet plaga, vbi domus accipitur pro ipso domino & sua familia, & in eodem sensu videas illud Psalm. 113. In exitu Israel de Ægypto domus Iacob de populo Barbaro: Et dicta est nobilitas *Dessolar*, ad similitudinem solarij †, quòd sicut solarium no
191 ta res est, & radices habet & in palatio est constitutè, ita nobilitas hæc *De solar conocido*, habet radices à qua palmites & procedentes à primis nobilibus nobilitatem trahunt omnibus notam & in omnibus eis radicitus affixam, prout videmus in arbore, quòd extradicibus eius rami procedunt virtutem à radice recipientes, sicut & videmus in l. 1. 6. Tauri. 1. titu. *De haereticis*. libr. 5. Recopilat. in fin. dum dicitur: *Buelua la vezt a la vezt, y el tronco al tronco.* Truncus enim ille est nè quid inanimatum, est nè domus materialis aut arbor? non, sed generatio illa à qua bona illa processerunt, & sic redeunt ad illum, vel illos ex trunco illo procedentes: nobilitas enim vt remanet dictum in quæstione huius Epilogi, nihil aliud est quam nosciblitas, & nobiles, idem quod noti, ergo *Solar conocido*, non in materia & ædificijs domus, non in turri non in armis consistit, sed in hominibus alicuius antiquæ familiæ ab antiquo nota & cognita nobilis ex communi omnium antiquissima deriuatione, & reputatione: Et sic talis nobilis *De solar conocido*, alios non sic nobiles antecedit, quasi sit magis notus magis antiquus, & magis fixa nobilitas eius & radices habens, notorium enim est illud, quod sui notitiam † omnibus exhibet. l. 2. C. quando & qui quarta pars debea. Bald. cap. tua not. de cohabit. cleric. ita vt nulla inficitatione celari, aut negari potest. cap. tua nos. cap. nostra. de cohabit. cler. & mulier. t. sacerdotale. 61. diffinct. Corr. libr. 1. miscellane. c. 16. & sic solarij consideratione videtur mihi hanc esse dicendam, nam ratio dicitur, vt nobilitas à personis † non verò à rebus prædicetur. l. iuliisime. 44. ff. de ædil. edict. ibi, propter dignitatem hominum, & ibi, ridiculum namque
197 affectuntiæ hominem accidere, & Machabæorum. 2. capit. 5. non propter locum geniti, sed propter gentem locu eligit Deus. Et sic hoc est quod dictæ pragmaticæ *De Toro y Tordesillas*. in dicto titulo vndecimo, libro secundo. supra denotant, dum loquuntur, per verba, *Notorio y conocido*, ita quòd hæc notorietas & cognitio talis nobilitatis habeatur, non verò sitper turrim, domum, aut arma, licet familia, quæ hæc habuerit facilius probabitur eius solarij nobilitas,

nobilitas, non vero vt sit de essentia ad probandam talem nobilitatem *De solar conocido*, quòd omnino sit habenda domus, turris, arma, & alia per Garciam vbi supra, requisita, & sic in Cantabria vbi ipse domus *De solar conocido*, descripsit ad esse, & adsunt multæ non omnia quæ ibi dem ipse autor requisiuit, reperies vt infra dicemus: & sic nobilis *De solar conocido y notorio*, vel quitur dict. l. 9. tit. 11. lib. 2. suprà. dicetur, qui notorius est cognitus in loco illo & perspectus apud suos vt nobilis, veluti cum dicimus aliquem apud suos nobilem sus summo natum loco: sic illud.

Peruigilet habeat secular animum, sagacem
Si vis ve alij noscites ina fama loco.

Et in hoc illudem sensu accipitur illud quod ad nos quoadie proferitur, aliquem, esse, esse de rali domo, nrico, & cippo: in quo quidem sensu, generis dependentiam, & non domum materialem considerantes, & eum in hoc hominum æstimatio & reputatio consideretur, sic & in solario in materia nobilitatis habemus considerare: Et sic Garsia, in dict. glo. 18. ante nimus se torquet in ineffigatione diffinitionis *De solar conocido*, in hac nobilitatis materia in proprietate: Ex quibus per me dictis habes notare quòd inter notorios nobiles & milites sanguinis,
198 alij habent † domum & solarium notorium & cognitum suæ originis: Alij verò hæc non habet domum & solaria, prout *En Aragon* reperiuntur, omnes, & tamè sunt omnes cogniti & notorij à domo & solario notorio nobilitatis descendentes. illi autem qui habet dictam domum & solarium habent domum indicatiuam & demonstratiuà suæ nobilitatis antiquæ, & insuper habent in hoc quod dam medium, & instrumentum permanens & notorium, cuius media notorietate fundamentum accipiunt, sicut Rami & Palmites à trunco, & radice: In qua quidem nobilium differentia vnius vel alterius speciei aduertendum est, quòd domus, vel solarium notum & cognitum non fuit, nec est causa influendi nobilitatem in dominos talis domus & solarij, prout male opinabatur dictus Ioan. Garsia, in dict. glo. 18. led contra (scilicet, quipsi domini antiquissimi dictæ domus & solarij, eò quòd ipsi & sui prædecessores fuerunt & sunt notorij nobiles) reliquerunt hanc indicatiuam & demonstratiuam solarij illius sorham permanètem & notoriam omnibus & continuatam in suos successores per viam varonizitia vt simul atq, aliquis probauerit dependere abilla domo & falario & eius domi norum per necessarium concluditur in eum fuisse deriuatam & continuatam eandem nobilitatem, quam habuerunt prædecessores sui in memoriales & domini domus illius & solarij: & sic plerunque super ipsa causa indicatiua & demonstratiua, videlicet super domo ac salario ipso & antiquitate eius fiunt probationes, quibus demonstratur de notorietate permanente & non momentanea, nam vt inquit Bart. in. l. ab accusatione. §. Senatus tores. n. 3. ff. ad senatusc. Turpilia, illud potest dici ac dicitur cognitù & notorium, quod habet causam stantem † permanètem & incócussam: Et enim notorium illud, quod seipsum omnibus exhibet, & dat vnicuiq, sui notitiam, prout est text. in l. 2. C. quando & qui. quar. pars debe. notat Bald. in. c. tua nos. n. 1. de cohab. cleric. & muli. vbi, & inquit, q notorii etiã est vbi apparet & existit vetustas, quæ omnia columit, q non est in illo, quod est manifestũ, eò q manifestum secundũ Bald. ibi. n. 2. est illud, † quod consistit in actu instantaneo, siue momentaneo, vt. C. de appella. Leues & incolæ cum q, omnes probant de notitiatis modi consistent de sua peculiari vniuscuiusq; prouinciæ norma, opinione ac reputatione †, secundum
201 Bart. in. l. 1. C. de digni. lib. 12. Tiraque. de nobilit. cap. 10. nu. 1. cum sequentibus alijs quibus.

HAJ OKTATÁSI ÉS KUTATÓ INTÉZET EKA OHYIS

quibus, Paul. cõsil. 126. lib. 1. Ant. da. c. 14. prætor. nu. 24. lib. 2. & Otalo. de nobilit. 2. part. cap. 5. num. 16. nullo modo poteit dubitari quin probata reputatione ac notorietate im memorialis notorij solarij & ab eius descẽdentia & familia debeat probãs abilio descendere, obtinere in vim indicatiuæ ac demõstratiuæ formæ fuæ domus sue solarij notorijrum nobilium, etiam si viuant in locis liberis & vbi nãlitant actus distinctiũ & passitui nobilũ & ignobilium: Et vbi nulla solaria, & cũsa in indicatiua, non adest, nũ familia illata est antiquissimũ pro nobili reputata cõmunter & notorie ab omnibus & cognita vt transeat in causam permanẽtem & inconcussam, tunc vtique & probãs ab illa procedere obtinebit: Et sic ex ijs omnibus patet clarissimẽ, quod omnis ille dicetur hidalgus *De solar conocido*, qui videlicet habet solium originariũ, atiletet ac pro talium memorialiter reputatum in ter conuicinos ac conciues vnde auitam suam prazendi originem, adeò vt nihil aliud sit exquirẽdum præter talis solij nobilem reputationem inconcussam immemorialem & permanẽtemita vt non sit de essentia probanda domus materialis, turis, arma, & ajia à dicto commentatore Ioan. Garsia. vbi supra, requisita, nisi aliud de cõsuetudine talis loci autproum ciæ requeretur probari, nam tunc id esset omnino probãdum, cum vt dximus: cõsuetudo vniusciusque loci est in hoc aitendẽdaqua quidem omissa consuetudine inferior primo dictum commentatorẽm Joann. Garsiam. in dict. glo. 7. nu. 1. asserentem esse necessarium ad probandum solarium, & domum solariegam, quòd domus principalis sue agnationis, acisqu. turris, aut consimilis alicuius magnificentiæ faciem repræsentet, item quòd gentilitia familiæ insignia in ipsa turris aut domus paryete esse ostendant. Infero inquam, (si aliud ibidem non est consuetum) de equestris ordinis pecuniosio hæc esse, nõ vero de hidalguia † inferioris ordinis requisitis necessarijs, primò ex supra iam dictis, secundo ex experientia rerum magistra, quadocemur vasallorum turrium atque arciam domuscõ dictas alia cessiore longe nobilium classe: tertio quoniam nulla dabitur lex vel authoritas diponẽs aut afferens, quòd solarium nobilis debeat de necesse concludere & continere in hiuidutatem, domum forte, turrim cũ armis, neq; in idem vidi legem designantem nobilitatis vim in eogbona sint cõsuetum aut maioratus, aliter enim si hæcita essent, multæ domus non nobilium possent dici solaria, vbiq; enim iam hæc reperiuntur & tamen sine nobilitate, & multæ ecõtrario nobilium domus non dicerentur nobilitatis solaria; maioratusque & primogenitura † non est dignitas, neq; causant nobilitatem, vt per Molin. de primogie. lib. 1. c. 13. per totũ. præximè. n. 4. Aliter enim vt ipse ibi dicit, quilibet posset concedere dignitatem & nobilitatem cum possit maioratus cũ vsuffructu ex bonis suis secũdum iuris dispositiones, solitarium Regi conpetit dignitatem & nobilitatem præbere, ergo alij prohibitum est: bonæque & accidentale quid sunt, non vero naturalia, cum homo nudus ac pauper nascatur, accidentia vero non possunt mutare † rei substantiam, vt sensit glo. in l. præsta conuenta. ff. de contrah. empt. not. Menoch. de arbitra. iudicum. libr. 1. casu 68. num. 3. 4. Ergo nec maioratus constitutio mutabit, & sic cũ essentia notorij solarij non dependeat à vinculo & maioratu, cum vinculum & maioratus possint adesse sine nobilitate, aut quotidie videmus, ergo qualitas maioratus non est necessaria ad probationem solarij: alter enim resultaret etiam aliud inconuenients, scilicet, quòd solus successor in illis bonis esset nobilis, non autem alij descendẽtes, quòd esset absurdissimum, quoniam † influens causa, veluti sanguinis, eiusdem est potentiæ in omni suo causato, secundum Bald. in l. 1. ff. de fematori.

tori. Omnesque posteros in quocunque gradu existẽtes iam in futurum, quia omnes vnum corpus esse videntur, dicta libertate & nobilitate gaudere inquit idẽ Bald. in consil. 170. a de iudentiam, lib. primo, item turris domus vel habitatio possessores alicuius vinculi aut maioratus, non facit notorium solarium nobilitatis, neque ex ipsa turrium, cum Bald. consil. Andrea de Iser. in. cap. 2. §. ceteri, quis dicatur Dux vel Marchio. nam res à persona non vero à dueño con ditionem accipit. l. 1. in. fi. C. de impon. luc. dest. & hominum causa sunt omnia. l. in pecudum. ff. de vsur. & res hominibus acceduntur, non rebus homines. l. iustissimæ. ff. de ædil. edict. & locus non sanctificat hominem, sed homo locum. cal. de cap. nos qui. 40. dist. nam & qui emit domum decurionis non propterea fungitur munere decurionis, ex textu in. l. cum neque. in. fi. C. de Incolis. 10. & in. l. 2. C. de præd. dec re. nau. colib. & vi de at loco hoc honogem, sed non visi sim vir so sed locus, personaque tem nobilitat, non res personam, & sic Democritus apud diogenem Laertium, non ex loco gloria aucupari volebat, sed loco gloriam imponere, vt hæc & alia refert Tiraquelle de nobilitate. cap. 7. nu. 3. & c. 9. & c. 10. Ex quibus dicendum est non in turri domo forti armis, aut maioratu consistere nobilitatem, sed in sanguine & hominibus alicuius familiæ ab antiquo nobili reputata & cognita, ex. l. 3. titu. 22. par. 2. & l. 3. titu. *De los caualleros*, ea. par. & ex alijs turibus & rationibus & causis supra à nobis significatis & descriptis, & facit. l. pronuntiatis. §. familiæ. ff. de verborũ. sign. & propietas nobilitatis in sanguine consistit † ex dictis per Bald. in. l. neminiliere. C. de aduo. duer. iudi. & in l. nobiliores. C. de commer. & mercat. & secundum eundem in. l. cum in antiquioribus. quæst. 8. C. de iure delib. nobilitas seminatur à progenitoribus in posteros, & Afflict. in. cap. 1. col. 5. versi. sexta nobilitas, quis dicatur Dux, armaque domui & parieti affixa, nõ ad nobilitatẽ sed ad cognoscendos & distinguendos gnos ab alijs hominibus sunt. ex. l. ad recognoscẽdos. C. de liber. caus. l. si in nomine. C. de testam. §. siquis in nomine, Ini. de legatis, & sicut nomẽ mihi impositum non constituit essentiã nobilitatis à sanguine, argum. l. non nudis. C. de probat. l. neq; profesiõ. C. de testam. ita & neque arma & insignia. Benetamen verũ est, quòd ille, qui est nobilis confert nobilitatem & nobiliabitatem suæ domui, & aliam qualitatem cellsorem ex armis & insignijs affixisei, & datur quædam formaindicatiua & demonstratiua, qibidẽ nobiles habitant, vel habitant, non tamen vt de essentia ad probandum notorium solarium nobilitatis requiratur probatio domus, turris armorũ & aliorum à D. Ioan. Garsi. requisitorũ, & quamuis ad uocatiũ ac soleant articulare, id faciũt ad maiorem cautelam & ad fortiorem probationẽ indicendã nobilitatis antiquissimam notorietatem. & si non probetur cadat à iure suo ille, qui solarũ notoriũ & cognitum probauerit ex cõmuni omniũ illius prouinciæ reputatione: quòd & manifestius cõprobatur, nã à asertũ est mihi,

Que en Vizcaya Guipuzcoa, y en las encartacines, y en los valles de Horozco, Ladio, Meno, y sus comarcas, las mas principales casas de los caualleros y parientes, mayores, è hidalgos esenderos, señalados tienen las dichas casas, y solares de su origen y naturaleza inmemorial, por la grande antiguedad suya. o arrayuadas, o quemadas, o tchadas por el suelo, o transferidas a otras casas y moradas: y se contienen sus descendientes con que pueden mostrar que estan o estuvieron paredes cubiertas de yedra fueron la antiquissima morada de sus antepassados, como por exemplo se puede poner en los solares de Albis, Basurto, Muxica, Zamudio, Cumelco, Torrezar, Aucllaneda, Marieca, Lequizamon, Cartaga, y la torre de Poza, que fue arrynyada quando se saqueo la ciudad de Orduña, Año de 1477. Y otras muchas casas semejantes, que todas estan arrynyadas, o transferidas a otras, y no por esso dexan de tener en Vizcaya en fundada su inuencion como en Castilla las

tor ma Illustres della. Et sic domus & arma & alia dicta non sunt ea, quæ causant nobilitatem, præterim cũ & ignobiles maximè hisce tẗporibus possint depingere,
207 & depingũt arma & insignia in rebus ꝓ suis, vt inquit Bart. in Tract. de insig. & armis. n. 4. Tiraq. de nobil. c. 6. n. 17. quibus de causis iustè remanet affertũ *Solar conocido*, ex cõmuni omnium illusio loci reputatione probari, nisi aliud ibidẽ de cõsuetudine requiratur, vt dictũ remanet. Infero secundo, ex supradictis cõtra ipsum ex Ioan. Garsi. vbi supra, in glo. 7. n. 2. & gl. 18. nu. 10. affertem ꝗ de essentia solarij notorij requiritur etiam probari vassallos sũ solariegos litigatoria & domus & solariijllius à quo dicit se procedere, & exẽplificat hæc in vno ciũ domibus sitis Cãtabriæ, & quasi dubitando in ibidem à essentialiæ domus solarij notorij nobilis: Infero in quã ad essentiã solarij & probationem eius non requiritur adsint vassalli, in quo ipse Ioã. Garsi. se cõfundit in multis: Primo, in quantum ibidẽ designatin Cantabria domos *Desolar conocido*, requiris cũ ea cas *vassallos* quoũã in Cãtabria, & in *En Vizcaya*, quã in toto hoc epilogo Cantabriã appello, & non in toto Cantabriæ, de *Vizcaya*, Intelligo, & nomine, Cantabriã Vizcaiãnos eiũ nomino in hac inquã, *Vizcaya*, & Dñio eius nullus habet neq;
208 possidet *Vassallos* ꝗ, neq; ibidẽ alius dãs quam R. ex noster Hispaniæ recognoscitur: Secundo, quia ipse Ioan. Garsi. cum possit aliãt plures domos solarij notorij designare in numero plusquãcentũ & viginti, nullas aliãs quam per ipsum descriptas designauit quasi dubitãs an aliæ adessent. Tertio fallitur ipse cõmẽtator in designatione domus de Auendaño in Cãtabria cum nõ ibidẽ, sed in *Provincia de Alava*, sitaũt, & in domo *De Salazar*, cum in Mõtagnis exsitat, *Vnoto Vizcaya*, Et quãdo dictũ Authorem velimus saluare & declarare ꝗ ad minus ad probationẽ dicti solarij satim sufficeret habere hominẽs *Solariegos*, affixi in alterius solario cũ certicẽsũ sure cognitione, etiã si nõ esset cũ iurisdictione secundum. l. 7. tit. 1. lib. 4. suprà ad hoc refẽdetur. Primò, ꝗ dictus autor nõ minus quã vassallagiũ requirit cũ iurisdictione, & hanc qualitatem nemo in Cantabriæ dominio habet. Secundo respondetur, quòd illi tales censuarij ex census solutione alteri, quãm Regi nostro facta non iudicantur vassalli, & ex tali solutione non inducitur neque collligitur nobilitas in fauorem ꝗ recipiẽtis
209 census, vt apparet ex Tiraquel. de nobilit. cap. 7. num. 15. vbi inquit, quod rusticus etiam & vilis poteſt infeudare, id est, in feudum concedere, proprietatẽ tali censũ & eius recognitio etiam in rusticis verificatur, & non ex hoc iudicatur actus nobilitatis, vt constat ex glossã *A todo*, in l. 3. titu. 26. part. 4. & Bald. in capit. 1. §. Marchio. De iijs qui feud. dar. post vbi alij, & Innocent. & Card. in capit. vorum. de foro comp. & sic. *Per vio de superiores ghines, quales son las que pagen pechuas, reparti, y semejantes cosas manuales*: non solum non introducitur vera, verum neque ficta nobilitas ex dictis maximè in Cantabria, Secundo principaliter, ꝗ solarium hoc nobilitatis non fundetur in vassallagio cum maioratu, probatur itidem ex eo, quòd nullam vsqueadeo inueni legem hoc requirens neque probans, vt & fateturipse Ioan. Garsi. in dicta glo. 18. num. 2. &. 9. neque dicit ꝗ pragmatica *De Toro & Toledo*, in dict. titu. 11. libro. 2. suprà inserta hoc requirunt: cum de istis solariis notorijs loquantur, & sic quòd lex non dicit, neque nos dicere debemus. l. 1. §. si seruum filij, ibi, nõ dixit prætor. ff. de acquir. hæred. erubescimusq; cum sine lege loquimur, & dicẽt pragmaticæ Tauri & Tordesillas inserte in. l. 9. dict. tit. 11. Si hæc vellent scienter vtique dicere, & explicare, prout explicant, *Desolaria notoria*, & dicere quòd sub illis verbis: *De solar conocido*. includantur dictæ qualitates, *De varonia, indiuidualidad y vassallage de vassallos*: est nimia suppletio & per alias leges non requisita, imò & absurda esset, nam si vt dictum est supra, quòd dominus vassallorum per viam varoniæ, vbique & non solum inter suos nobilitate gaudet & nobilis reputatur, & habet ex hoc fundatam intentionem, absurdum superfluitatis redundaret, si in probando notorio solario nobilitatis hæc etiãm requirerentur, ellẽtique contra commũnem vsum loquendi & interpretationem vulgarem in qua quidem numquam intellectum vsum usque neque intelligitur, quod sub verbis: *Hidalgo notorio de solar conocido*, comprehendatur dominus vassallorum, vsuq; communis id quendiẽ attendendus, imo & propriæ significationi vocabuli præferendus, vt albidiximus, & sunt iura vulgaria: & quæ libet dispositio recipit interpretationem ex consuetudine loquendi regionis illius, vt per Mantican. de coniectu. vlti. volunt. libr. 6. titu. 8. num. 7. & 8. late. legẽque nostræ, vt apparet ex libro ifto nostro Sexto, Recopilat. in ijs primis titulis, & in partura. 2. diuersos titulos apponit circa hos nobiles vulgo *Hidalgos*, & circa vassallos, & dominos eorum, specialibus nominibus & dispositionibus, de eis agendo, quòd si ea dem essẽt non diuersis appellarentur nominibus, ex. l. 1. idem. C. de codicillis. in generalique loquutione non veniunt ꝗ habentia nomen speciale, ex. l. Ligni Officinus. de legatis. 3. nec illud, quod eũ ipsius rei præcipuum. l. eod. C. de aquæ ductu. libro. 11. latè Barbat. consilio. 36. num. 4. libro. 2. Et quando verba possunt accipi in sua propria fidalgotum significatione, non est cur accipiantur in potiori cum vassallis, sufficit enim propriè intelligi. l. 1. §. fi is qui nauim. ff. de exercito. faciunt dictã paper Barto. Socin. consil. 304. num. fin. libr. 2. verbaq; interpretanda sunt ex verisimili intentione ꝗ proferentis iuxta naturam rei, de quã agitur, vt per Didac. Couarru. in Pract. quæst. cap. 8. num. 12. & eo relato per Mantican, in dict. lib. 6. titu. 1. 2. 3. sub verbis que generalibus non veniũt res notabiles ꝗ (qualis status dignitas, & honos varonum) nec veniunt ea, quæ secundum verisimilitudinẽ exigerent specialem mentionem. l. obligationes generali. ff. de pignorib. Ripa. l. si vnquam quæst. 3. num. 10. C. de reuocand. donat. Zephalus consil. 94. num. 36. libr. 1. & Oldradus, consi. 188. nu. 2. & Afflict. decis. 265. nu. 22. & sic sub illis verbis, *Hidalgo notorio de solar conocido*. in dict. l. 9. in inferis non est intelligendum comprehendi, tantum dominus vassallorum ma 8imẽcum varonia, tum quia id propriæ significationi vocabuli contrahitur, & communi vsu loquendi, & repugnat naturæ rei, neq; notabilia comprehenduntursub generalibus, & sic non est dicendum: *Que en solar conocido de Hidalgo*, requiratur vassallagium & varonia ac indiuiduitas, vt dicitus commentator requirebat, præsertim cum in Cantabria vbi dictus commẽtator solaria hæc exemplificat, & designat nullus eorum dominus vassallos habeat nec possideat, vt dictum est: quibus neq; itidem obstabit, quipse commẽtator assierit, in dictis glossis. 7. & 18. maximè in dict. glo. 18. nu. 10. &. 11. ꝗ affertio eius colligitur ex legibus regijs. 2. 11. & 14. lib. 6. titu, & ex historijs, quoniã vt ipse inquãit eadem glossã. 18. nu. 2. &. 9. nulla eit lex mentionem faciens neq; probans, quid sit hoc nobilitas tis solarium, & sic non poteſt se fundare pro sua opinione in dictis legibus, esset enim contrariãd quod sua propria voce dilucide protestatus est: item leges illæ. 2. 11. & 14. nõ ad hoc venerũt, sed ad prouidendũ quod dominus vassallorum, nihil contra ius vsurpet à vassallis suis. *Desalariego, ni de lo realego, ni abuelego, ni heberra, ni de otro homenungno en ꝗ no aya razon de ꝗ lo tomar*. Ex quo nullo modo inferri poteſt, ꝗ ex illis decerpatur legibus neq; ꝗ vnũ à colligatur, ꝗ voluerint disponere solarium

re, solarium hoc nobilitatis colligi, & esse colligendum ex vassallagio: neque minus ex historijs, quas ibi allegat, quo niam ex ipsis historijs in dict. glosl. 18. num. 12. 13. 14. 15. relatis id non colligitur vlo modo, sed potius ex verbis illarum historiarum denotatur, ibidem relatos esse homines diuites & potentes, non tamen vt designetur ex hoc, solaria hæc notoria nobilitatis esse probanda sub vassallagio, & varonia, nam quis iuste aut rationabiliter inficiari contradicere aut negare poterit posse quem esse solario notorio nobilitatis in quo nunquam vassalli extiterunt, certe nemo, cum in Cantabria nullus vassallos possideat, & tamẽ sunt quàm plures domus solarij notorij nobilitatis; quarum aliquos vt dicimus retulit ipse Commentator, & vltra eas addunt aliæ quamplurimæ, imò & in Asturijs & in alijs partibus reperiuntur aliæ, ita quòd de essentia probandi dictum solarium non est necesse vassallagium varoniam indutidutatem probare, quòd si probarentur prodesset potius & manifestaretur maior nobilitas, ad quam manifestandam solent Aduocati, dum de notorio solario articulos faciunt, supradicta articulare, non tamen vt sit necessarium, imò & ipsi multoties non considerant hæc, sed sequuntur errores & ignorantias antiquas: nam si nobilitatem in æstimatione & communi hominum reputatione constituimus, principia eius, cur & non constituemus, & hæc sufficiant pro hoc tertio modo probandi nobilitatem. Quartò, probatur nobilitas ex monimento siue antiquo instrumento

213 † nobilitatis, aut ex foro, vel lege, putà quod talis familiæ ex eadem descendentes, aut ciuitates de Phœnice & Laodicea, & alia relatæ in. l. 1. ff. de censib. & in nostra Hispania. *Las vidas de Simancas, y Valdeira*. Et in Cantabris originarijs, quos & ex monimentis & scripturis antiquissimis constat nobilitatem esse legitimam rationem Natalium probandorum etiam si testes desint, probatur ex. l. 1. C. de testam. l. nec commissa. C. de lib. eau. l. si vicinis. C. de nupt. l. Imperatores. ff. de probat. teste Marzario, consilio. 65. num. 4. vbi id etiam asserit, quantumuis præterea Natalium professio perdita fuerit, ex. l. 1. statum. C. de fide instrum. & quàuis hoc priuilegium esse asserit posse, & sic nobilitatem ex priuilegio deuenire, tamen in hoc casu non designamus ex priuilegio id processisse, sed ex familia antiqua, monimento, & instrumento antiquo designata & scripta, & regis confirmatione sic esse confirmatum, prout si ex factis generosis, militaribus, & heroicis familijs illa per multum temporis adquisiuit nobilitatem & fama, ita vt ex descendentibus ab ea perplura temporum curricula sic est visitatum & factum, ob quod meruit nomen dictæ familiæ, putà nomen Titiam familiæ Titiæ, vel Seianum Seiæ, vel Cantabricũ nationis originalis Cantabriæ, & hoc confirmatum est sic esse per principem concessum hoc enim sufficeret quamuis iam exercitium illud & professio prosequendi heroica illa facta & insignia perdita sint, & præmaximè si fenestra regij consilij id sit aliquando declaratum, hoc enim, quamuis sententia illa exequutoria non esset, neque testibus comprobaretur sufficeret pro nobilitatis probatione. Idque etiam verificari posset in regione aliqua & prouincia, quibus lege id concessum & dispositum reperiamus, prout in originarijs Troianis, quos Romani vt nobiles declararunt & exemptos tanquam dependẽtes ab ipsa ciuitate Romana, vt non tantum. 5. Ilienſibus. ff. de excusat. & ciuitates de Phœnice & Laodicea, & alia relatæ in. l. 1. ff. de censib. & in nostra Hispania. *Las vidas de Simancas, y Valdeira*. Et in Cantabris originarijs, quos & ex monimentis & scripturis antiquissimis constat nobilitatem

adquisisse

adquisisse & retinuisse, vt ex dictis in hac quinta quæstione apparet, & sententijs Regijs sic cum Cantabris esse determinatum asserit Otalora, de nobilit. 3. parte. cap. 8. num. 9. versic. & hoc videtur de mente: & ex prodigiosis factisin Armis & bellis per ipsos agressis & inuincibili fortitudine, & per multa tempora non recognoscentium superiorem id constat: ita vt de dominio Cantabriæ posint dici tria illa † à

214 Platone Aristotele Diuo Thoma, Egidio & Bartolo nostro constituta & notissima. Quorum primum est Democratia, id est, principatus populi, qualis olim erat apud Athenienses, & hodie 215 apud Helueticos, vnde Democratici appellãtur, id est populi instituto viuentes, & vt dicit Bartolus. in Tract. de regimi. ciuit. in princ. colum. 4. nos vocamus regimen ad populum, seu regimen multitudinis. Quia autem post diluuium in Hispania hoc instituto vixerunt; nisi Cantabriæ habitatores ‡ certè nulli si Historijs credimus, quibus credendum est. Secundum vero est Aristocratia, id est, optimatum Principatus, qualis apud Rempub. Venetam, & teste Bartolo. vbi suprà, sic regitur ciuitas Venetiarum. apud Florentinos, vnde appellantur Aristocratici, id est, optimatum statum fouentes. Tertium autem est prædictis diuersum ac oppositum, Monarchia, id est vnius principatus, hac qui potitur Monarchia, Monarcha appellatur, quem Suetonius dicit, Arbitrium omnium terrarum, nos verò (teste Bartolo.) si iste est dominus vniuersalis appellamus Imperium, si verò particularis, aliquando appellatur Regnum, aliquando Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus. Primum, scilicet, Democratia in principio fundationis Cantabriæ populatæ tempore Tubalis nepotis Noe, vocari potuit, temporeque labente Aristocratia, id est optimatum principatus, & sic potestas optimorum in quo aliqui principiantur, prout dictus rex Alphonsusin sua Chronica vocauit Cantabriam vnum de melioribus mundi solaribus, quod ex nobilitate & gentium dignitate censendum est vocalle. Tertium verò, id est monarchia, postquam cœpit esse dominium tempore illius viri domini Didaci Lopez de Haro, & post verè & melius postquam dominium illud (retento ad huc nomine dominij) fuit incorporatum & vnitum Coronæ regni Castellæ, ob quam vniionem non solũ nõ perdidit nobilitatem antiquam, excellentiam † , & prærogatiuas & foros, quos ad huc sustinet, sed & excelsius dominium est constitutum, cum sit sub Potentissimo ac Christianissimo Domino ac Rege nostro PHILIPPO II. idque fundatur ex dictis per Alexand. consil. 114. nu. 19. libr. 4. & per Crauetam, de antiquitate tempo. 4. part. num. 27. versic. fed aduerte. vbi exemplificat in Delphinatu vnito Coronæ Franciæ adhuc retinente nomen suum & appellationem. Ang. consil. 247. versic. & eius opinio est vera, quando vniretur solum quo ad protectionem & gubernationem, & Socin. lun. consil. 28. nu. 21. & sequentibus. libr. 4. & iste status mixtus Monarchiæ est optimus & præstantissimus ‡, secundum Callan. in Cathalogo glor. mund. 12. parte. consid. 95. in princ. & in versic. & de istis tribus, vbi per totam illam considerationem plura de istis tribus regiminibus & statibus discutit, qui & in. 5. parte, conside. 1. in. fine. inquit, omnes mundi Monarchias initium † habuisse ab armis, cumque Cantabria ijs semper fuerit munita præsidijs, mirum non est, si in canobilitas antiqua duret ac perseueret, neq; ei detrahenda sit vllo modo, & vbique terrarum est obseruanda, & nobiles ij sunt, qui Imperio & denominatione potiuntur, vt per Cœpol. in Tract. de Imper. mil. deligen. fol. 31. num. 17. volu. 16.

216

217

Tract. diuersorum Doctorum, imò & propter nationem gaudet quis nobili-
218 tate †, siue ex parte parentum id prouenerit, siue ratione generis patriæ, aut prouinciæ, vt optimè per Capol. vbi supra. §. propter nationem. numero. 1. sequentibus. fol. 310. col. 1. cum sequentibus, quæ omnia concurrunt in prouincia & natione originaria Cantabriæ, prout per regesin historijs affertum videmus, ita vt ex monimentis Antiquis scripturis ex Historijs fic de Cantabris affertum reperimus, quibus quidem antiqua nobilitas ciuium originaria non manifesta fit, tum etiam & secundo ex legibus sui fori in nobilitas hæc Cantabrorum originariorum, de ijs loquitur, id est eorum, qui nulla scirí aut constare possit externa sunt origine, sed immemorialiter, & supra omnem memoriam sunt veri originarij Vizcagini, & pro talibus semper fuerunt, & sunt habiti & reputati, & de hoc semper fuit & est fama inconcussa & illibata inter & apud suos conuicinos & compatriotas, & de hoc fuerit ac est communis opinio & reputatio & quidem taliter quòd nunquam sciuerint aut audierint prædictum talem Vizcagianum esse de stupe aut progenie externa aut aduenade quibus originarijs licet dictus glossator, in dict. gloss. 18. num. 26. afferat non esse legem in foro suo eos nobiles declarans, & quòd lex. 16. sui fori non est dispositiua, sed enuntiatiua, tamen hæc & aliæ leges pro nobilitate eorum considerari possunt, ita grossis verbis hæc declarantes, vt nulla indigeant inductione, sed sola nuda verborum recitatione: & primo habent pro se dicti
219 originarij Vizcagini †, legem. 3. titu. 16. sui fori in hæc verba disponentem: *Otro si, por quanto en Vizcaya todos los Vizcaynos son homes Hijos dalgo, y por tales conocidos, tenidos, antidos, y communmente reputados, y han estado y estan en esta possession, vol ca ti, de ser homes Hijos dalgo, nos solamente de padre y abuelo, pero de todos sus antecessores y de immemorial tiempo aca. Y entre otros priuilegios, y libertades, y essenciones dados por su Alteza a los homes Hijos dalgo, es dicho: Que por donde alguna que no de sciendo de delito, vel casi, nos sea preso el tal Hijo dalgo, ni tomada ni executada la casa de su morada, y sus armas y cauallo: y si el tal Hijo dalgo es presumiente por el Hijo dalgo no se pueda ausentar. Diceron que esta eleccion por su fuero y por ley, que por donde alguna que no de sciendo de delito, vel casi. Vizcayno algunno sea preso ni detenido en la carcel, ni sea executada la casa de su morada, ni sus armas ni cauallo, dunque en la tal obligacion, o sentencia, traueda, o escripto ya por verdad que se pide ser pena del, y execucion de su casa, armas y caualllo, expressamente aya renunciado su fidalguia: su pena que alende de ser la execucion ninguna, el juez que diere mandamiento de capturа contra Vizcayno y su casa, armas y caualllo, caya e incurra en pena de diez mil marauedis para cada vez que mandare lo contrario, repartidos la meytad dellos para el tal Vizcayno que fuere mandado prender, y la otra meytad repartida en dos partes la vna para los pobres del hospital de esta ciudad, y la otra meytad para las cammonas de Vizcaya.*

Item probatur ex. l. 4. tit. 16. dicti fori Cantabrici dicente: *Otro si diceron, que aviendo de fuero y establecion por ley, que por quãto de derecho es que a cada qual se le da de vuiir se su tuto refugio, y los Vizcaynos naturalmente son hidalgos, que por donde alguna que no de sciendo de delito, vel casi, ellos no puedan ser presos, ni las casas de sus moradas armas ni caualllos executados. Pornedo en Vizcaya por donde alguna que no de sciendo de delito, vel casi, su casa de ninguna Vizcayno, prest ante vn merino no executar su esfado de entrar a hazer execucion o alguna ni acercarse a la tal casa con quantos bienes al derredor entre la voluntad de su dueño, salvo que entre con vn escriuano, vn hombre del tal prestamero, o merino, sin armas a ver los bienes que ay para executar, y mientras, se pueda ir entre rey y ellos se acercare, sele pueda resistir sin pena alguna. Pero si el tal executor mostrare mandamiento de juez competente, para que prenda algunos acotados, o malhechores y quisieren entrar por ello a los prender en alguna de las dichas casas, que lo pueda hazer y no se les haga resistencia alguna, y las penas de la fey del derecho sobre ellos establecidas.*

Itidem

Itidem & adest alia lex. l. 9. tit. 9. dicti fori in hæc verba disponens. *Otro si, diceron que antes de fuero, y de costumbre, y vso antiguo immemorial, y establecion por ley que por quanto los Vizcaynos, todos generalmente son homes Hijos dalgo, y Vizcaya es mayorazgo, y priuilegiada vnica en esta vna quistion de tormento por delito de algun que fuere, grande o pequeño, publico o priuado, porque se establecien por ley, que en Vizcaya ni en otra parte alguna, por ningun delito los juezes puedan fazer a ninguno alguna vna quistion de tormento sino se cometiere, en ninguna ni cimeteria de Iglesia alguno de tormento, excepto en los crimines de heregia, & lesa Magestad y de falsa moneda, y pecado nefando contra naturaleza, que es sodomia.*

Vides igitur ex legesnulla inductione indigentes ad probandum ex eis omnes Vizcaynos, originarios vt diximus, nobiles & fidalgos esse, etiam si infanzones non sint, ij enim aliud plus nobilitates habent, sunt etenim *Desolar conocido*, illi verò in generali harum legum nobilitate comprehensi licet nobiles sint, nontamen nobilitate solarij iudicatua & demonstratiua gaudent & refulgent, quà quidem dicti infanzones potuntur & illustrantur.

Ex quibus quidẽ legibus & ex earum processu probatum ad reperitur, dum dicunt & pro ratione suarum dispositionum præmittunt, omnes Vizcaynos esse nobiles, hæc enim fuit causa finalis dictarum constitutionum, Proœmium enim causam finalem inducit †, ex. l. fin. ff. de heredib. institut. non enim sine mysterio proœmium scribitur, ex cap. secundo requiris. de appella. dict in l. tit. num. 7. eiusdem libro. 4. Recopilat. & est ratio dictarum legum vt apparet ex dictione illa: *Que por quanto*, Latinè, quia, vel quoniã, quę regulariter procau
221 la † & fic ratione apponuntur, secundum Barto. in. l. demonstratio. §. quod autem. colum. 3. verfic. item quid si testator. ff. de condi. & demonstr. & cauſa finalem dicit, secundum Bald. in l. 1. colum. 4. verfic. & nota. C. de fal. cau. adiect. leg. eundem Bald. in l. 1. de serijs, & cum ad in lucendas dispositiones dictarum legum fuerit causa & ratio omnes originarij Vizcagini sint nobiles, ratio hæc ius & dispositionem inducit, nam licet sententia vel statutum
221 inducit dispositionem ita † ratio statuti. l. emptor. §. fin. ff. de reiuendi quia ratio ius facit, & ratio legis fuie consuetudinis seruari debet tanquam anima & spiritus eius, vt inquiunt Bald. & relati per Tiraquel. de cessante causa, in regula. num. 119. pag. 20. & fic rationes sed dictarum legum ius & dispositionem constituunt, & probant omnes originarios Cantabros nobiles esse, ita quòd non possiture affirmari dictas leges solum in dispositione esse attendendas, sed in ratione earum totam vim & proram cõtinuentia, vt ex eis tanquam ex anima & spiritu legum summatus sumptum dispositiuum & ius constitutum ad probandum dictum Cantabrorum nobilitatem, & consequenter cessat consideratio dicti commentatoris di centis, leges has solum disposuisse circa executationem tormentorum & executionis non verò vt ex eis probaretur dictum assumptũ generalis nobilitatis.

Secundò, quoniam licet verba priora dicta ri legum ponlent dici narratiua & nõ dispositiua (quo non fa ter) adhuc tunc possunt allegari ad decisiones causarum quoties intentio legis (prout hic) fundatur in illis verbis † narratiuis, secundum
222 Felin in cap. 1. nu. 18. de constitut. quem ad hoc allegat in dict. l. 1. num. 8. tit. 1. libro. 4. Recopil. & probatur ex Clem. 1. de probat. iuncto cap. si Papa. de priuilegi. in sexto. notat Iafian. d. vnic. nun. 22. & . 23. C. quando non paten. par. Iafiſsimè Aymon Cravet. de Antiquit. temp. par. 1. cap. 1. & 3. & Celsus, in Tract. claufularum. cap. quando verba enuntiatiua proferuntur in priuilegijs, & licet obijciatur quod possiet procedere quoties lex est à Principe constituta, non verò

HARVARD COLLEGE LIBRARY

si à minori, ibi id obstabit hoc, quoniam, vltra quòd etiam in statutis idem est, ex dictis, leges hæc dictisfori Vizcaginæ 227 ge nostro & prædecessoribus eius factæ sunt, cũ ab eis fuerint confirmatæ, & omnia nostra facimus (inquit Rex) quibus authoritatem nostram imprimunt. Præterfitm quòd etiã si verba narratiua non proferantur à Principe, sint tamen ab antiquo lata, prout est tempus sexaginta annorum disponunt † & probant, ita vt eis standum sit interim quòd non probatur contrarium, prout communem tellatur Alexand. consil. 15. num. 2. & c. 3. lib. 5. vbi eius additionatores alias allegant imò vt ipse ibi inquit fama publica in hoc fuisse 228 228 ciet pro plena probatione, tempusq; anni 229 229 aquum † sexaginta annorũ est ipsi enim vt inquiunt Doct. relati per Loazes, in allegatione de mula, dubi. in 3. pro Marchionis fun. lam. 60. no. 64. cum sequentibus, nõ arbitrabitur quinquaginta vel sexaginta annorum cursum, attenta præsentis temporis vitæ hominum brevitate, esse antiquum? est enim omnevi 229 229 tæ nostræ tempus † breuissimum atque exiguũ, vt inquit text. in cap. ipsa pietas. 23. q. 4. & in. c. consequẽter. de pœnitẽn. distinct. 5. not. glo. in. c. quid ergo. 11. q. 3. & sunt iam elapsi anni sexaginta duo, quibus dictæ leges sunt compilatæ.

Tertiò, quia quando partis allegatio est vnica & fundata in vna sola ratione (prout dictæ Cantabricæ leges fundantur) in sola scilicet Cantabrorum nobilitate, & eam princeps non impugnat, tũc 230 230 ella talis ratio † potest allegari tanquam ipsa lex, vt est notabilis doctrina Imolæ, & Felini, relatorum & secutorum per Palat. Rub. in Rubric. § 17. num. 23.

Quartò, ex Bartoli doctrina, in. l. & quia, quam legis fub. l. more maiorum. n. 5. ff. de iurisdi. omn. iudi. vbi Doctor, & post illos Deci. in. l. vnic. C. quando non pet. par. nu. 20. dicentis, q. quando aliquis actus confirmatur à superiore, qui quidem actus poterat ab ipso superiore tollí, & citra eius autoritatem fieri ab ipso supplicante non poterat, tũc confirmãs dare † videtur, & lic totum cõfirmatum denominatur ab ipso confirmãte, & verificatur illa iuris cõclusio, q omnia fua fiunt, quibus autoritatem impartitur, sed sic est, quod supplicantes non poterant interpretari neque declarare se esse nobiles, quia omnis declaratio in vim legis est de regalibus. l. fin. C. de legibus, ergo bene sequitur de primo ad vltimum, q leges dictæ qua parte & in quantum se fundant in iuramentorũ alienorũ Vizcaginorum nobilitate perinde sunt fundatæ ac ac cẽsendæ, ac si princeps ipse hoc dixisset, quia non solum ex tota lege: sed etiam ex suis singulis partibus † inducitur dispositio. l. inciuile. ff. de legi. l. ex conuentione. C. de pact. ibi ita vt pars instrumenti significat, vbi Decius. num. 9. & Ias. num. fin.

Quintò, quia verba narratiua etiam ab alio quàm à principe propter se principaliter prolata, vel per modum causæ, vt dictum est, disponunt & probant †, vt per Aymon. dict. Tracta. de antiquit. tempo. 1. part. cap. 3. num. 35. cum sequentibus. volum. 17. Tractatus diuersorum Doctorum. Corne. consil. 269. columna. 3. lib. 3. Deci. consil. 146. col. penult. & dicuntur principaliter propter se, vel per modum causæ emissa, secundum Aymon. vbi suprà, quotiesPapa, vt Princeps † super narratis fundat intentionem suam, vt in dictis legibus, in quibus legislator ideo Cantabros à tormentis & executionibus excusat, quia nobiles & fidalgus sunt, & consequenter probant dictæ leges nostrum intentum & conclusionem.

Sextò, & fundatio confirmantur etiam per alias leges foridicti Cantabriæ dominij præcipue per. l. 4. titu. 16. ibi, *Y los Vizcaynos notoriamente son hidalgos, &c.* & per. l. 9. tit. 9. ibi, *Establecian por ley, y por quanto los Vizcaynos todos generalmente son homes Hijos dalgo, &c.* Notãda sunt præterea verba, quia nobilitatem denotant, & cũ tot vicibus geminata & plus sint, omnem tollit dubitationẽ, vt. l. 1. col. 2. versic. ego puto. ff. de ædil. edict. ostendunt, † mentis & intentionis perseuerantium. l. vnic. C. plus petit. & tollunt suspicionem deceptionis. l. si mulier. C. ad Vellej. an. quo dicit Iustinianus. C. de emenda. nouì Codi. nemini venire in dubium, quod repetita prælectio probauit, & ex geminatione dicitur apparere de valde enixa voluntate disponentis, ne censeatur superflua, vt ex Bald. in cap. eum te. colum. 2. de rescript. & amplianti: fic eum, qui magis operantur, secundum eundem Bald. in. l. fructus. C. de actio. empti. & verba enuntiatiua sint geminata operantur tam fortiter vt inducant effectum plenum & plenissimum †, ex Paul. consil. 92. col. 2. libr. 2. & ex multis traditis per Euerardum, in Centuria in loco à geminatione, & per Mexiam, in. de Toledo, fundamento. 4. partis. 1. num. 6. cum sequentib. vbi nu. 8. inquit, geminationem vim clausulæ mo tu proprio operari, imo & idem quod clausula ex certa scientia, vt per Tiber. Deci. num. respon. 7. num. 25. volum. 3. multoque magis secundum eum ibi, hæc procedunt † quoties verba sunt triplicata vel quadruplicata, in respõso. 42. nam 30. volum. 1. quin Reportorio suo tuũ respondensum in verbo Geminatio, multansfert de geminatione, qui in respõso. 1. num. 134. volum. 2. inquit, non solum vim geminationis considerandam in principali dispositione, verum & in quacunque dictione pluries repetita, quod est optimum ad dictas leges in nostrum propositum: ita vt propter tam multas leges nulla possit Cantabris originarijs refricari quæstio, neque de iure, neque de facto super eorum nobilitate, lex enim potest conferre & declarare nobilitatem in proprietate † ex dictis per Barto. in. l. 1. col. 9. C. de dignit. libr. 12. & ibi Platea, col. 3. & Afflictus. n. 1. quis dicatur Dux, Tiraquel. de nobilit. cap. 30. & cum Princeps sit fons dignitatum, nulli dubium, nisi quòd illic erit nobilis, quem ipse declarauerit, vt per Tiraquel. vbi supra, cap. 6. &. 10. & sexaginta & duos effectus geminationis † vi deper Corset. in Tract. de Poteli. Reg. quæst. 17. Hippol. l. 1. q. quæstionum. ff. cequæstio. Bologni. consil. 1. num. 131. Et hic verba dictarum legum non solum quoad immunitatem non inferendi tormentum, nec exequendi in personis domibus equo & armis prædebito non descendente ex delicto vel quasi, esse intelligenda, verum & quo ad tributorum exemptionem, & quo ad omnia alia nobilibus competentia, nam propter vanum quodque tale, & illud magis, ratio; finalis ac principaliter contẽplata adalhuçà dispositionem, non modo restringitur ad casum decisum, verum etiam ampliatur ad omnes illos casus, qui veniunt & inferuntur sub dicta eius finali ratione expressa etiam † in correctoris, & in ociosis. l. his solis, ibi, satis cautum putauimus. C. de reuoc. dona. di cit communem Paris. consil. 16. num. 24. cum sequentibus aliquibus. lib. 3. Tiraq. l. si vnquam. verbo, Libertis nu. 37. C. de reuoc. dona. & Rip. in. l. si constante. num. 97. ff. iol. matrim. & Paris. vbi suprà, inquit, id nõ ex vi exẽtionis, sed potius comprehensionis intelligi, dicitur expressum id quod sub ratione comprehenditur etiam si casus ille sit omissus, vt per eundem Paris. consil. 72. num. 98. lib. 4. Deci. consilio. 15. num. 2. & c. 6. & in terminis nobilitatis tradit Ioann. Garsia, in procœmio glo. verbo, Exemptio, quod prœmium & præfatio raciocinatius sunt id, propter quòd sunt cæteræ dispositiones, & ad quam vel quas omnes sunt referendæ nẽ discrepent, cum igitur prœmialis ac finalis ratio dictarum legum sit, ex eo quòd Vizcagini nobiles sunt, igitur vbicumque nobilitas priuilegiata repetitur, & in eis erit idem

ici.dem,sicut & in omnibus aliis à legibus in nobiles declaratis,vt generaliter & indistinctè omnibus immunitatibus nobilium ac fidalgorum potiantur, prout in terminis aliquis voluit R.1.2.n.1.lib.2.de referendis respon.tit.no.14. & secundum aliam impressionem est in respon.4.in ordine respondorum. Item & pro hac Vizcagitorum nobilitate facit lex.16. dictibiri & fori Cataibrici, quam licet dicat dict. Ioan. Garsia,in dict.gl. n.1. non esse dispositiuam,sed ille supplicatorum, & nihil ibidem supplicantis prouisum, tamen cum totus ille forus, & quælibet lex in eo inserta sit per confirmationes gratas ibidem descriptas approbata, fiat tenta hac confirmatione lex illa nihil de cidiles impressa & mutila remaneret, & nullius effectus, quo cafu confirmans non solum censetur confirmasse, verum 237 & dare ac concedere de nouo †, ex communi doctrina Bart.in dict.l.more.n.3. fidei iuris l.3.omn.iud. vbi dict. maximè Ias. & Oroscius, & in cap.penultimo in hoc libro.6. & sic potest dici illam esse legem expressam pro horum Cantabrorum nobilitate vltra alias leges.

Ex quibus omnibus infertur, quod omnes originarij Cantabri sunt notorij nobiles in proprietate, quia illud dicitur notorium, quod habet causam ita tantem permanentem ac successiuam, vt iam dictum remanet, de notat Couar. libr.2. Varia.cap.6.col.penul.lex autem scripta semper loquitur & est in virtuti obseruantia.l.Arriani. C.de haeret. & omnibus innotescit, & habetur pro nota & notoria Leges sacratissimæ. C.de legibus. Ergo cum, vt dictum est, leges iam citatæ de nobilitate hac disponant & probent, bene sequitur quin in virtute dictarum legum ita sua nobilitas est notoria, & quod ex monimentis antiquis & dispositione dictarum legum habent fundatam suam intentionem, & sic utiuin strumentorum 238 probatio euidens dicitur †, ex text. in cap. cum dilectis. ibi ex tenore instrumenti euidenter apparet & ibi Abb. & Barb. extra de donat.& in .c.cum inter.de reiudi.& elle manifestam probationem alterit glo.manifestum,in.l.fin. C. de rebus creditis quod instrumentum † est vera 239 ta apparens,probatio probata non probanda,nec quæ indiget discussione, sine dicepatione fori, nihil enim potest alle gari contra, quando veritas est notoria, prout hæc & alia adducit Tiraquel. de vtroque retract.tit.1.§.2.glo.1.num.20. cum tribus sequentibus ita & illa, quæ ex monimentis antiquis, ex legum dispositionibus, ex inueterata consuetudine & foro regia confirmatione approbatus resultat, eudem sunt manifesta ac notoria dicetur probatio nobilitatis ac dignitatis Cãtabrorum, & similiu similia habilmente habentium fuæ intentionis manifestatoria, ita vt nequaquam possit dictarum legũ validitate disputari & obseruantia, sed omnino & inuiolabiliter secundum illas est iudicandum cum à re gibus sint confirmatæ, de quorum regum potestate circa hęc disputare & dubitare esset infamis crimin is laesi majestatis, Augustin.ca. in tibis.4.dist.leges non elle iudicandas postquam constitutæ † fuit, sed secundum eas iudicandum dumtamen non sint contrariæ iudicium vel naturale, prout supradictæ nõ sunt, & sans est habeant aliquod motiuũ, vt ea.lad. inquit Tellius,in.l.16.Tauri.no.11. Præsertim cum dicta leges Cantabricæ confirmatione iurata sint conditæ, mate in for ma amplitissima, & quæ omnem disputationem aut controuersiam omnino tollit,ac repellit, per eil textus expressus,ab dicti, *fin el auto de la jurta*. Fol.11. col.12. ibi, *Sin que ninguna de las partes lizigantes tenga necessidad de hazer prouanças sobre las dichas leyes son y las da y guardadas*: & habetur latè in confirmationibus dicti fori. Quibus de causis si quæ consultatio & ad eam responsio aliquando fuit, nisi alia aliquibus chancellarijs & ab eis data super ijs, vt inquiunt Otalora, & Ioann. Garsi. Garsi. de iura & in hac quinta quæstione fuit per nos facta mentio, intelligenda est in casu in quo Cantabri non haberent leges & dispositiones prolex, vt dictũ est ha bere, sed in casu in quo leges deficerent, tum quia non est censendum velle legibus præiudicare dictas chãcellarias, neq; eis derogare, neque poterant, cum eius sit derogare, cuius & condere leges, id quod Regi pertinet, qui & eis deroga re non est censendum neque iuri quæsito præiudicare, ex tutibus vulgaribus, & ex alibi à me latè citatis, præsertim vbi Rex iusiurando proprio & fide Regia tales leges confirmauit, neq; talis responsio dictarum chancellariarum fuit neq; constat quod fuerit per Regem approbata, neq; in modum legis constituta, nec recepta in præiudicium Cantabrorũ, neque Rex id permitteret in præiudicium & deroga tionem legum dicti fori Cantabriæ, & in casu in quo Rex id veller, expressa & in diuidua dictarum legum derogatio requireturur, ex text. in cap. pen. de capell. mon. c. non nulli. de rescrip. imo & tunc profuit in omnes benignitate & clementia dicit maxima causa, & non sine ea, & cum statutum dicit a natuis & status Cantabrias id facere, nam cum in vim remuneration is seruitorum dicti dominij Cantabri, & in modum contractus cum iuramento, confirmauerit Rex dictas leges fori sui, non sine maxima causa non sine maturo & deliberato consilio, & nõ sine citatione partium & eis auditis hoc faciet, ex late dictis per nos in.l.1.&.2.tit. 10.lib.5.Recopil. & consequenter nihil obstat nihil nocet supradictis legibus Cãtabrorum & eorum nobilitati responsio, si quæ data est ab aliquibus chãcellarijs, quæ contraria eisplis Cantabris & legibus suis foret, neq; dictæ leges *De Toro & Tordesillas*.8.&.9.dict.tit.11. libro. 2. supra, obstant quicquam, ex dictis, & ex alijs in progressu huius quintæ quæstionis à nobis declaratis, præsertim cum dicti Cantabri dictarum pragmaticarum temporibus & vsque ad annum.1526. habeant & habent legem insertam in corpore antiqui sui fori, per quam clarè dispone batur, quod Principes illius prouinciæ nullatenus possit statuere de dictis legibus & priuilegijs neque in adimendo, neq; in concedendo de nouo nisi conuocatis illorum procertibus ac procuratoribus omnium vrbium atque pagorum illius prouinciæ, & insuper quod prædicti ac iingli tales procuratores fiium assensum à id præferent, vt patet ex verbis prædicti fori antiquiscolum.2. post iuramentũ præstitum à Rege Henrico, anno 1455. & licet id in foro impressi non inseratur, Christianissimus Rex noster, vt dictum est, nõ est censendum per generales eius dispositiones dictarũ *De Toro & Tordesillas*, voluisse præiudicare legibus dicti fori Cantabricis, & specialibus, eorũ fauoib.? vt latè à nobis probatũ est in hac quinta quæstione, neque eorũ nobilitati præiudicii inferre, neque eis derogare, eq;uibus scõlat quomodo nobilitas ex monimentis antiquis, ex legibus & dispositionibus prouinciæ alicuius regia autoritate confirmatis probatũ est in proprietate, præsertim in locis liberis & exemptis à contributionibus, & vbi non adiunt actus distinctiui, prout in Cantabria, de qualarius à nobis, quam de alia prouincia mentio facta est, quia in camelius quam in alia hæc verificari possunt, & ne antiquæ eius nobilitati offensio fiat, quam semper Reges eis obseruari præceperunt, & nunc obseruã dam iubet, cum vt dictum est, Regia sua prouisione defendandam iusserit verba à dicto Ioanni. Garsia in dicto suo cõmento prolata in & aduersus Cantabrorum nobilitatem.

Quinto & vltimo, vt huic Rubricæ huic que Epilogo finem imponamus probabitur nobilitas † quo ad possessionẽ secundum terminos nostrarum legum Regiarum, scilicet.l.7.&.8.tit.21.lib.2. supra à nobis satis relatarum ex verbis in dict.

in dict. l. 8. constituto, ibi, *Y otros, si algun no dixeres*: quæ est secunda istius legis 8. dispositio, cum intentatur solum possessorium, vel petitorium & possessorium, suspenso petitorio, ita quòdolum super possessorio procediturc. Et intentatur hoc modo, scilicet, quod cum
242 ipse litigans † existens vxoratus & pater eius & auus suus paternus esset in pacifica reputatione & possessione hominum nobilium in locis vbi vixerunt per. 20. annos cómuos & impletos, & quòd vtales nunquam contribuerunt in tributis plebeiorum, siue regijs, siue concilijs, & vt tales nobilium exemptionibus & prærogatiuis gauderi cæt, & in sessionibus & congregationibus cum talibus sese congregabant, tale officium & personæ eius turbant eum in possessione hac, in quapetit se iuuari & defensari & nobilem declarari, &c. Et cum sub hac forma & modo nobilitas intentatur forma dicta legis. 8. seruanda est, aliter enim nihil fiet, non tamen ex hoc remanent exclusæ aliæ formæ probandi nobilitatē hanc,
243 vt supradictum est. Et sic leximlla. 8. † quæ septimæ præcedētis est declaratoria constituit solum tres casus. Primus est, cum nobilitas intentatur in possessorio & petitorio, & simul super vtroq; procedit, nam tunc modus probandi tecūdum formam præscriptam ab eadem. l. 8. adfertur, prout in eius versiculo, *Y por ella mandamos*. vsque ad versic. *Y otro si*, exclusiue continetur. Et ab illo versic. *Y otro si*, vsq; ad versic. *Pero si*, de possessione tractatur, Et versiculus ille, *Pero si*, est tertia dispositio dictæ. l. 8. diuarum præcedentium dispositionum declaratoria. Et hæc continet in effectu principalis dispositio istius legis o tacitæ. Et in dicti possessorij probatione dicti temporis vigintí anno rum actus possitiui requiruntur in persona litigantis & patris & aui distinguentes nobiles à plebeijs, & ij actus, si ei in terra tributaria, debent probari secundū quod dictum est, si tamen ei terra libera sufficiet probare quosliber alios actus, per quos nobiles ab ignobilibus distinguantur, vt inquit Otalora, vbi supra, 3. part. cap. 8. num. 9. vt ferè est in pluribus locis prouinciæ Beticæ, vbi medietas officiorum datur nobilibus †, & altera medietas plebeijs, *Aunque regimientos, como en varas de hermandad, o como en el partido de Leon donde se juntan los hijos dalgo a conocer el hornaço por Pascua Florida, o donde ay carnicerias a parte para hidalgos y fieldades como en Ciudad Real, y asiencios en las yglesias como en Xerez, y costumbre de llevar las andas los Hidalgos los que lo son, y cofradias y cofilias de Hijos dalgo como en Cuenca*. Et alia multæ differentiæ ad hoc introductæ, & sic communis reputatio populi tale nem reputantis nobilem, qui viuit in tali loco, & alium extra locum illum degentem non reputando nobilem, velut exēplificat Ioan. Garsia, in dict. glo. 18. n. 44. quæ licet sibi quo ad probandum solarium non placere dicat, quo ad causas tamen possessorias placent sibi, & iterum in glo. 36. Et quamuis Otalora, vbi supra, vt & dictum est, quoad illos tātum actus reistringere nobilitatem velit in quibus datur distinctio illa, tamen si inconcusse actæ sint semper fuerunt & cum assignatis & introductis in locis liberis, vt ellent signa demonstratiua nobilitatis in genere, sufficient vtique non solum ad illos actus, sed & ad omnes alios nobilitatis effectus, eò quòd generaliter introducti videntur pro distinguendo inter nobiles ab ignobilibus generatim, non verò particulariter quoad illos tātum actus, nam tūc non procedit regula, tātum præscriptum quantū † possellium, sin cōtrariū no probatur possessio, vel consuetudo contraria, ex dictis per nos in. 1. a. num. 9. titu. 5. lib. 1. supra, quæ optimè ad hæc conducunt. Ex quibus omnibus habes materiam satis discussam & ordinatim digestam, legum nostrarum ac pragmaticarū intellectus ac declarationes iuridicas & literales, omnium hominum nobilitates defensatas modos & formas eas probandi

probandi tam in tributarijs quā in locis liberis satis diguis I am. Cantabrorum nobilitatem, & similium locorum & pronunciarum declaratam, licet breuiter & succincte, possent enim alia multa in medium pro loci, & prolongari materia: habes q, ex supradictis tripliceum esse hom
246 ratum statu, primum ordi, scilicet, & ij sunt qui ad dignitatem fortunatum supra procuerit, de quibus per Cassia in Caralo. glor. mun. in. 45. 6. 7. 8. 9. &. 10. partibus à cum est: mediorū vero, & ij sunt, nobiles sine alia dignitate, de quibus per Cassan. ibi. 8. par. re. minorum vero, & ij sunt, ignobiles & plebeij, & horum modi sunt nouem, vt vult Iacob. Faber relatus & sequutus per Cassan. vbi supra. in. 11. part. consid. 2. vbi triplicem hunc statum ūc considerat, & per sequentes considerationes disputat & declarat, quibus finitæ sunt nostræ quinque quæstiones per modū Epilogi, pro exornatione nostræ Rubricæ, & declaratione nostrarum legum regiarum super nobilitate disponētium omni me liori modo, quo potuit sub superiori studi cum cēsura ac deliberatione, ala multa referre possem, quæ prudēs omisi vt ad textualium declaratione deueniamus.

SVMMARIVM.

NObilitas de numero laudabilium dici potest. num. 1.

Pax licet ab omnibus desideretur tamen non habetur inconcussa stabilis & firma ob sex rationes. num. 2.

Pax quid sit. num. 3. & 4. num. 4. quòd ob eam habendam multa permittuntur.

Homines quietissimè viuentes, si hæc duo nomina mutum & tuum de medio tollerentur. num. 5.

Ob bonum pacis potest communis remittere iniurias sanguinarum personarum ipsius communitatis. num. 6.

Iniuria quæ non est cōgenus parcere iniuriantis. num. 7. vsq; vt ibi.

Officialis non se interponit inter viuentes cum possit, ab officio remouere potest. n. 8.

Discordiam volentes & amantes cōpelli possunt ad pacem. num. 9. vt ibi.

Teutgam facere compelli possunt riuantes. num. 10.

Iudex ciuitatis futuris scandalis prouidere. num. 11.

Hæc num. 12. quòd ab hac potest interdicere alicui ne de domo sua exeat, vel quòd mater hospitium suum vt. num. 13.

Iudex potest se interponere inter litigantes nē ad aiua deueniant. num. 14.

Iudex ecclesiasticus potest expositores alicuius ciuitatis excommunicare, & illius ciuitatis eiusc interdicere. num. 15.

In bellis sin contentionibus ciuilibus forensibus non potest iudex ad concordiam compellere. num. 16. vsq; vt. num. 17. & 18.

Pacis violator punitur tanquam trengua fraetor. num. 19.

Pace facta si vnus me offendat & refisiam nō dico fraetor pacis. num. 20. vsq; vt ibi. num. 21.

Lex Prima.

Summarium.

Pax inter nobiles seruanda est sub notiri text. pœna.

EBI, *Gran bien se sigue*. Ex his verbis habes notare maximā nobilitatis laudem, etenim si magnum bonum lex nostra vocat, pacem adesse inter nobiles, quasi ex hoc vniuersa pax populi dependeat, igitur nobilitas magna res est, nam propter vnum quodlibet tale, & illud magis, ita vt de numero laudabilium nobilitas
1 † dici posit et dictis per Cassa. in Catha logo glor. mund. 8. part. consid. 5. in fine. & consid. 7. vbi ex pluribus sacræ scriptu ræ locis probat nobilitatem esse laudatā, ita vt merito de numero laudabilium, & commendabilium dici posit, pro vt hic commendatur, tanquam ab ea vniuersa populi pax consistat, & depēdeat, si in ea nobiles inter se viuant, pro vt erē dendum est, viuere, priuilegiantur enim à natura, vt abundent polleant pluribus, & ferè omnibus virtutibus Moralibus: & Theologalibus, quia vt in plurimum sunt iusti, temperantes, prudentes, & fortes, & insuper humiles, & mansueti, & elationem

HARVARD COLLEGE LIBRARY

elationem fugientes, & ciuitati regulariter sunt fideles, & tales præsumuntur, vt per Tiber. Decian. consil. 66. num. 29. vo lu. 7. & consil. 18. num. 22. volu. 1. & consil. 3. num. 93. eod. volu. 1. quod secus est in ijs, qui recèter ditati sunt, qui communiter sunt elati, & superbi vt per Lucam de Pena in 1. militaribus. C. de decurio. lib. 10. & plura de commendatione nobilitatis videre poteris per Tiraquel. de nobilitat. cap. 21. per totum.

Ibi, *Pax i sosiego*. Pax, cũ pluribus gentibus operatem (inquit Artaxerxes) Hester. 13. & vniuersum orbẽ meæ ditioni subiugassem, volui nequaquã abuti potentia magnitudine, sed clemẽtia, & benignitate gubernare subiectos, vt absque vllo terrore vitam filiorũ transigentes, optata cunctis mortalibus pace frueretur. Et hoc tutandæ pacis studium ge reas Fredericus I Imperator constitutionẽ emisit in hæc verba, ac edictali lege in perpetuum valtura iubemus, vt omnes nostro subiecti imperio veram, & perpetuam pacem inter se obseruẽt, vt inuiolata inter omnes in perpetuũ seruetur, Duces, Marchiones, Comites, Capitanei, Valuasores, & omnium locorum rectores cum omnibus locorum primatibus, & plebeijs à decimo octauo anno vsq; ad septuagesimum obstringantur iuramento, vt pacem teneant, & rectores locorum adiuuent in pace tenẽda, atque vindicanda, & in fine vniuscuiusq; Quũquennij de prædicta pace tenenda omnium iuramenta renouentur, siquis verò aliquodius de quacunque re, vel facto contra aliquem le habere, putauerit, & in dicialem habeat potestatẽ, & per eum iusibi competens exequatur, vt est text. de hac constitutione in cap. 1. in prin. de pace tenend. int. sub. & iur. confirm. in vsibus feeud. & sic inquit Plat. in Alcibi. expedit ciuitati seditiones abesse: & Aristoteles. 5. Ethico. 1. Concordiam legislatores summopere affectant, & de pace, & reconciliatione plura dixit Rainald. Cors. in Tract. de priuata reconciliatione per totum in. 12. Volum. diuersorum docto. fol. 243. cum sequentibus aliquibus, in nouis, & Cassan. in Catal. gloriæ mund. 5. part. considerat. 16. Veruntamẽ licèt pacem omnes homines desiderẽt, tamen non habetur inconcussa, statibus, 2 & firma, T & hoc propter sex rationes, prima, quia non puniuntur malefica, & clelistati. 4. quia non profertur in malos sententia, filij hominum sine vllo timore perpetrant mala. Secunda est, abundãtia temporalium, Genes. 13. facta est rixa inter pastores Abraham, & Loth. Tertia, quia non occupamur in pugna contra dæmones, A d Ephes. 5. non est nobiscũ luctatio aduersus carnẽ, &c. Quarta, quia bellorum damna non cõsideramus, quæ corporis, animæ, & bonorũ perditionem nobis afferunt, Hierem. 56. fortisinci lit in forteũ. Quinta, quia nõ animadueritimus dulcum esse euentum Belli. 3. Reg. 12. Varuset euẽtus belli. Sexta, quia non seruamus præcepta Dei, nec decimas solu imus. Hierem. 3. Vtinam attendisses mandata mea, facta fuisset quasi flumen iustitia tua, vnde quod nõ accepit Christus, capit. fiscus. c. maiores. 16. quæst. 7. Quasiex rationes colligi int glo. in cap. ad Apostolicæ. verb. Pacem, de re iudi. in sexto. Archid. in cap. noli in principio. 23. quæst. 4. Abb. in cap. fin. notabil. de restitut. spoliat. & triginta opera contraria paci refert Lucas de Pen. in. 1. 4. verbo, Pacis. in. 5. quæst. C. Publica l. 2. tit. lib. 12. Quasprædictasex rationes cũ vt plurimũ nobiles fugere deberent, & non fugiant, eo quòdpili sint, qui iuuiti maleficia cõmittunt, & qui diuitiaspossidẽt, & populis imperant, neque animæ, & dæmonum incursui prouidẽt, & occurrunt, & capillo honoris sæpiũs confidẽrant, & belli euentum non prospiciunt, & decimas Deo debitas omnibus modis excusare procurãt, & præcepta Dei obliuiscuntur, & quo quisque maior est, tanto magis iupta dicta attendere, & considerare debet, & Deo optimo maximo placere, ideo lex nostra pacem eis commendat, sub qua quasi vniuersus status tranquillus Reipublicæ pendet, & hanc pacem nobilibus, & potentibus cõmendat, quasi aliorum capita, & signa, quasi dolentes, & omnia alia membra dolere cũ rum eis, & sic eis pax eit commendata, non qua eis solũ iuuabat, pacem tenere, omnib' enim à Deo nostro plures estcõmẽdata, sed quia in ejusdẽ pax in alijs resplendescere, debet, vt iustificordinis, pax enim discordiæ finis dicitur, vt probatur in l. 4. tit. 10. part. 2. & ideo ex petenda est pax à nobis, cum per eam omne interitus tollatur, & externus fcandalum, vnde de Pace loquens Augustãdicit. Dei, ait, pax tantum bonum est, vt in rebus humanis nil gloriosius, nil dele tabilius, nil vtilius soleat audiri, cõcupiscipi o sidert. Pax enim, vt dicit idem Augustãin libr. de verb. domi. cap. 9. est fe curitas inhẽtis, tranquillitas animi, 3 sincẽritas cordis, vinculum amoris, consortia charitatis, hæc est quæ simul testõlin bellacõmpescit, tras cõspicit, superbos calcat, humile eleuat, sedat discordes, inimicos concordat, cunctis est placitum, nec est instart, nec est extolli, hanc qui perdit, quæ rai, qui amisit, requirat, quoniã qui in ea non est inuctus à Patre iudicabitur, à filio exhaerẽdabitur, ab Spiritu sancto alienus efficietur, neque id hæreditatem Dei potent peruenire, qui testamentum pacis noluerit conseruare, hæc dicta Augustini citat Alberi. in l. vni. colu. 1. C. de caduc. toll. & propter hãc pacem habẽdam multa 4 permittuntur, Primò contractus matrimonij inter personas non legitimas ex dispensatione fumi ni Pontificis ad hoc obtinenda. text. in c. 2. in fin. de desponsat. impub. in sexto. Secundò, pro bono pacis Papa nonnunquam fac dispositioni referuat, quod aliquo non referuãtur. cap. his, quæ. in fine. de Maior. & obedien. Tertio, quia pro pace, seu pro pacis obseruatione poteit laicus coram iudice ecclesiastico conueniri, nam ex fractione Pacis læditur charitas, & ipse Christus, qui inter cætera extremo vitæ pacẽ reliquit, dicendo: Pacem meam do vobis: Pacem relinquo vobis, ita dicit Abb. in cap. super quibusdam. in fin. de verb. signifi. & est bonus, text. in c. ficut. 2. de iureiur. & in cap. nouit. de iud. Quarto, pro bono pacis tolerãtur compositio facta in materia spirituali, quæ aliquoties lesa non fuisset, text. in cap. nisi essent. & ibi glo. & Abb. de præb. Quintò, accusantiãliquẽ intuitu pacis parcitur, vbi aliãnon parceretur, c. accusasti. de accusat. Sextò, propter bonum pacis tolerãtur ille, qui longo tempore de manu laicorum accepit ecclesiam nulla interuenente authoritate episcopi. c. cura. de iure patr. 6. Septimò, pro bono pacis compellitur episcopus cedere suo episcopatui, quãnam scilicet præsẽtem potest fine grauiscandalo populi, debet tamen Papa allignare ei bonum Cambium, ita dicit Innocentin. 4. cũ sum pridem. de ffi renuntiat. & Abb. in cap. 1. de elect. & lati. in 1. quoties. C. de rei vend. & sic quę pacis sunt, fectari debemus vt ad Ioann. 14. cap. quę pacis sunt, fectemur, & quæ ædificationis sunt, inuicẽ custodiamus. Quibus de causis dicebat Special. in suo procemio col. 4. quod homines quietissimẽ viuerẽt, si hæc 7 duo nomina, scilicet, meum, & tuum, de medio tollerẽtur, & quòd nõ isti essemus, si nostra non essent. Vlterius & octauo pro bono pacis communitas remittere potest iniurias 8 singularũ 9 personarum ipsius communitatis, hæc requiritur conlensus earũ, vt notãt Bel. in l. vendito. 5. fi. constat. ff. communia Prædiorum, & etiam Dux Belli potest remittere dictas iniurias, & damna illata subditis faciendo Pacem cum suis aduersarijs, vt ipsemet Ang. tenet, in l. conuentionum. ff. de pactis, & plura alia de bono pacis posset quam hæc habẽdam scripta reperi referre Loazes, de matrimo. Regis Angliæ in 3. princip. dubita.

HAZKUNDE OHY

dubita. pertot.§, per Matth. Afflict. in
præd. constitutionibus Sicil. lib. 1. titu. de
cultu pacis, per totum. Ex quibus Rex ac
Dominus noster Philippus Secũdus Hi-
spaniarum ac Indiarum protector Chri
stianissimus in omnibus & præmaxime
in hoc laudandus est tãquam pacis ama
tor, regna dominia ac potentatus suos in
perpetua pace & tranquillitate conser-
uans, & conseruare procurans, quẽ Deus
omnipotens per multa tempora digne-
tur viuere.

Ibi, *Mandamus*, Regens enim Provin
ciam, seu ciuitatem debet subditos con-
seruare in pace, præcipiẽdo, vt ea, quæ pa-
cis sunt, fectentur, vt inquit text. in. l. 16.
tit. 4. part. 3. & debet rumores impedire,
& subditos adquietẽ viuendum non so-
lum hortari, sed & cogere, nam plerun
que status publicus ex priuato turbatur.
I. si quis in genuam. §. in ciuilibus. ff. de ca
pti, & liceat offensus fuadendus est, &
non cogẽdus vt remittat iniuriam, nam
æquitatis ratio non patitur, vt quis inui
7 tus † parcere iniuriantí cogatur, nisi in
foro pœnitentiali, vt commentatores tra-
tur Clarus, in prac. §. fi. quæst. 38. n. fi. hoc
est verum post factum, antẽ factum ta-
mẽ obuiari debet, nẽ iniuria cõmittatur,
& hoc addito iudice & mota controuer-
sia & absque libello peti potest per quẽ-
libet, qui timet vim inferri ab suo pas-
sione, vt inquit Bal. in. l. 1. §. quies. ff. de of
fic. præfe. V. ib. vbi subiungit, q̃ officialis,
qui vidit aliquos rixari, si se non interpo
8 nat, cum possit, potest ab officio remoue
ri, † vt per eundem Bald. in. l. nullus. C.
de summa Trinitate & Fid. Catholica. & sic
subiectis nolentes pacem, fœdera, bellum
& discordiam amantes possunt per
9 superiorem compelli † ad faciendam
pacem. cap. si quis contristatus, & c. pla-
cuit. cum gloss. 90. dist. cap. nouit. &
ibi notatur, de iudic. & ita etiã tenet Bat.
cum distinctione tamen de qua ibi per
eum, in. l. congruit. ff. de offi. præfi. Et eo
dem modo possunt & multo fortius cõ-
10 pelli ad treugam faciendam, † cum treu
ga nihil aliud sit quam quædam pax tẽ-
poralis, vnde si ad plenam pacem com-
pelli possunt; ergo & ad temporariam,
saltim quando nolent, vel honeste non
possunt ad pacem integram cogi arg. l.
quę de tota. ff. de rei vend. cap. pastoralis.
§. item cum totum, de offi. del. sic etiam
officiales, quibus datum est liberũ arbi-
trium super bono & pacifico statu ciui-
tatis possunt ciues ad pacem compellere,
vt inquit Bart. in. l. ambitio. ff. de decret.
ab ordi. facien. not. Abb. in Rubr. de treu
ga & pace, ex quo inquit Petr. Besut. in
l. quod iusti. ff. de re iudi. & ibi commu
niter. Doct. fe in quæstione facti respon-
dissẽ, quendam Episcopum licite sub
pœna suo Archiepiscopo præcepisse, nẽ
per vicũ duorũ fratrum, quorum patrẽ
interfecerat, transire, nẽ eorum animũ
ad in eum aliquid mali committendum
prouocaret: quod quilibet iudex causa
quietudinis & pacis conseruandæ, & de
licti atque scandali vitandi, in suos subdi
tos facere possset, vt not. Bart. & Doct. in
ea. l. quod iusti, allegat text. notab. in. l.
6. fin. ff. de offi. præf. vrb. sed melior est
text. in. l. moris. ff. de pœnis. quod etiam
voluit Ioan. And. post Guido. de Suza, in
addi. ad Specul. in tit. de pignori. §. sequitur.
vertic. quid si timeo. notabiliter in-
quit: possẽ iudicẽ quando inter aliquos
11 est inimicitia † futuris scandalis prouide
re, & hac de causa sub certis pœnis, nẽ per
certos limites ac fines tales incedant pre
cipere, & voluit Puteus de syndi. verbo,
Iudex. vt non arguatur, Alex. in. l. qui ibo
na. §. si quis iusta. ff. de dam. inf. Iac. in. l. fi.
per text. ibi. ff. de offi. procur. Cæsar. per
quem text. notabiliter ibi dicebat Abbe.
quod si alter alteri us inimicus existat, po
test arbiter ex hac causa prohibere, ne
alter ad alterius domum vel locum cer-
tum accedat, quod est notandum ad li-
mitationem dictorum per Barto. in. l.
cum Aquiliana. ff. de transactio. & per
Canonist. in. c. Quintauallis, de iure iur.
idem

idem voluit idem Alber. in. l. si. per text.
ibi. ff. de inter. & relega. Potestatem (in-
quiens) posse fubditos suo excausa, & sic
pacis beneficio, & vt delictis obuietur
sub certis pœnis præcipere, nẽ de domo
12 sua discedere audeat †, quod etiam te-
nuit Alexand. in dicti. quod iusti. quic-
quid in contrarium voluerit, sal. ibi col.
5. fecutus opinionem Bald. in dict. cap.
Quintauallis. id nisi ex principis conces-
sione, alterentis, fieri non posse, contra
quos sit communis Practica & quoti-
diana cum opinione Alberi. & sequa-
cium, vt & tenuit Raphael, in dict. l. q
iusti, dicens, posse iudicem ex causa vi-
tandæ discordiæ aliquem cogere suum
13 hospitium † mutare & tenuit Ioannes
Crotus, in repetitione. l. omnes po. uli.
c. de conclu. 4. ff. de iuli. & iure. minori-
res (inquiens) magistratus & inferiores
etiam iudice pro bono atque pacifico
ciuitatis statu posse præcipere, & statue-
re, & ordinare, vt nullus potens aut nobi
lis audeat Palatium intrare, imo & iudicis
officio incumbit, ità rem componere in
ter litigantes vt ad arma & contentio-
14 nem priuatam minimẽ accedant, † ex
rex. in. l. æquissimum, à nisi incipit, in vsu
fructus. §. sed si inter duos. ff. de vsufr. &
quem: quis vra. fru. in cuius responsi
propositum multa tradidere post alios,
Curti. Senior. consi. 60. Parisius consi. 168.
libr. 4. Gratus, consil. 10. nu. 9. quæ primò
intelliges, quando ex causa quis à ciuitate
expellitur, quia fortè ipse causa turba-
tionis ciuitatis erat, secus verò si finẽ cau
sid fieret, quia tunc etiam pro bono pa
cis quis à ciuitate expellẽ non posset, vt
notabiliter declarat Barbat. consi. 1. colu.
3. in fin. vol. 3. benefacit text. in. l. decu-
rionum. C. de pœnis: Imò & quòd singu-
lariusest, quòd si quis absque causa à ciui
tate expelleretur, posset ecclesiasticus iu-
dex tales expulsores † excommunicare,
15 & illius ciuitatis ciues interdicere, vt pul
chre conclu. dit Abb. in cap. 1. col. fi. de of
fic. ordi. & tradit Feli. in. R. ubri. col. 3. de
treuga & pace. Secũdò, supradicta intelli
ges in bellis & discordijs inter finis, id est
in bellis ratione quorum peruentur ad
sanguinis effusionem, in talibus enim si
perior fe intromittere potest circa subie
ctos, eos ad pacem faciẽdam compellen
16 do, fecus verò in bellis ciuilibus, † seu fo
rensibus contentionibus, in ijs enim non
potest superior partes litigantes ad transi
gẽdum seu cõpromittẽdum aut pacem
faciendam cogere. l. 1. cum glo. ff. de no
ui op. nuncia. & est. glo. in. l. furti. §. qui
iusso. ff. de ijs qui not. infa. & bonus text.
in Authent. vt lettig. iurent. §. quia verò,
per quem it. tenet Ial. in. l. quise patris.
col. 3. C. vnde vi. Fallit tamẽ in duobus
casibus. Primò, in beneficialibꝰ in quibus
17 Papa potest partes † etiam inuitas ad cõ
pouendum cogere, text. est in capit. cum
inter. R. ferotorem, de electio. Secundò,
quando inter aliquas partes longa fuisset
super aliqua re multum dubia cõtrouer
18 sia, tunc enim iudex ad transigẽdum †,
& sic pacem ineundam compellit, text.
est quæ reputatur singularis in. c. placuit.
90. dist. quem ad hoc singularitat. Roma.
consi. 126. in princ. & idem esset si iudex
Princeps supremus esset, vt per Felin. in
Rubric. de treuga & pace. & Ial. in. l. quid
dam est in mauerunt, col. 3. ff. li cert. peta.
Orofcius, in. l. congruit. ff. de offic. præfi.
col. 467. ex quibus omnibus supradictis
decerpitur, iustissimè legislatorẽ in pre
sentiprecipere posse omnibus & præser
tim nobilibus vt in pace & quietudine vi
uant sub graui busperoin.

Ibi, *Incurra en pena de alcaua*, Punitur
enim pacis violator tãquam treuge fra-
ctor, † ex. l. 4. titu. 12. part. 7. vbi Gon. l. 3.
illius tit. titulis & partis, pœna frangen
tis pacem designatur, & de iure ciuili vi
de tex. vbi Bald. in cap. Fredericus, de pa-
ce tenen. & eius viola. notandum tamẽ
est, quòd si pace cum aliquo facta, ille
me offendet, & sic pacem frangat, postea
20 eum offendendo, † non dicor pacẽ fran
gere, quia iam ab ipso fracta est, ita Bar.
in. l.

HAZLER OHYANA FERNANDEZ

in.l.cum pater.§.libertis.de lega.2. Abb. in cap.bone memoriæ.notab.1.de elect. & in capit.constitutis. quod legit simpl. cum cap.præterea.not.4.de appellat.& facit quod not.Bart.in.l.aut facta.§.1.fi. de pœnis.vbi dicit,quod propriefrange re pacem dicitur, qui infert iniuriam ex causa iam sopita †, secus† ex causa inimicitiæ nouiter suborta, & idem tenet Abb.in cap.2.colu.2.de renuntia. Felin.in cap. cum ordinem.col.6.de rescript. & vide etiam Bald.in.l.cum proponas col. 1.C.de pactis. & hæc pro hac lege sufficiant.

21

Lex Tertia.

Summarium.

Domus habitationis nobilium equi mu le & arma corporis eorum capi non possunt pro debitis ciuilibus.

HB I, non prendadas las cosas de su morada,ni los canallos, Vide quæ circa hæc vltra omnes late diximus in.l.fi.in gl.*Mutiles*,tit. 21.lib.4 supra,ad ibi dicta Me re mitto,pro huius legis declaratione & legis sequentisin fine idem probantis quod lex nostra.

SVMMARIVM.

Nobilis non potest pro debito incarcerari. nu.1. & 11. & cum sequentibus ampliatur.

Debitor de iure communi incarcerarur donec cedat bonis. num. 2. & solum panicularia diminuitur debitori. num. 3.

Cedens bonis non tenetur pro bonis post cessionem quæsitis nisi in quantum facere potest. num. 4.

Cessionis beneficio non gaudet ille, qui in fraudem efficitur non soluendo. num. 5.

Fideiussores cedentis bonis an iuuentur cessione. num. 6.

Debitor non habens immobilia si de debito non stat capi potest. num. 7. nisi sit summa minor centum marapedinorum nam tunc cautio in ratoria sufficit. nu. 8.

Cedere bonis compelli nõ possunt illi, qui incarcerandi non sunt pro debito. num. 9. & si dè se promisit creditor cum non incarcerare. vt num. 10.

Nobilis pro debitis ciuilibus incarcerari nõ potest nisi in casibus à iure expressis. numer. 11. vbi cum sequent. ampliatur.

Nobilis non gaudet beneficio nè conueniatur vltra quam potest. num. 12.

Arrifex nobilis gaudet sua nobilitate. n. 13.

Nobilis an possit renuntiare sua nobilitati. n. 14. & infra.

Cessionis beneficio renuntiari non potest. n. 15.

Diffuetudinem fuit posse quis renuntiare tacite & vendo labi terminum, & non expressè. numero. 16.

Miles cælestis gaudet priuilegiis militis terrestris. num. 17.

Nobilis si cum iuramento renuntiet nobilitati an valebit renuntiatio. num. 18.

Cessionis renuntiatio etiam iurata non valet. num. 19.

Nobilis, non opponens de sua nobilitate captus detineri potest. num. 20.

Probatio in contrarium admittitur etiam contra præsumptionem iuris & iure si non opponatur. num. 21.

Solemnitatem extrinsecam præsumitur interuenisse si non opponatur. num 22.

Popularis magis quis præsumitur quam magnat. num. 23.

Contributore tenetur nobilem se allegare interim quòd non declaratur nobilis. nu. 24. & detinetur in carcere licet detur aliquod iudiciè diffinitiuum. num. 30.

Miles nemo præsumitur nisi probetur. n. 25.

Nobilis primæ se nobilitate si collector tributorum fac. num. 26. & num. 27. quid si esset arrendatur decimarum.

Nobilis incarcerarur pro debito per eum cõtrahendo pro redemptione sua vel parentis aut fratris captiuorum. num. 28.

Nobilis si affirit se non nobilem tempore cõtractus incarceratur. nu. 29.

Nobilis occultans bona nõ à creditoribus capiuntur incarcerarur. num. 31.

Vxor mariti nobilis an gaudeat eius prærogatiuis. num. 32.

Doctores an pro debito incarcerari possint. num. 33. vbi quid in filio naturali nobilis alicuius vel in priuilegiato.

Nobilis sicut à tortura excusatur ita ab eius comminatione. n. 34.

Nobiles

Nobiles Fræcis nõ excusentur à tortura. n. 35.

Nobilis nõ torquetur, nisi in casibus à iure expressis. nu. 35. & 36. & 37. vbi an valeat confectudo in contrarium.

Alnocati situm deposito officio non torquetur. nu. 38. & nu 39. quid puniturr alia facient.

A lucati filium, plus est honorandus, quàm non alucati. nu. 40.

Nobilis quis dicatur, remissiuè. n. 41.

Nobilitatis sola quæ possessio an sufficiat, ne quis incarceretur. vt ibi, nu. 42.

Lex. 4. & 5.

Summarium.

Nobilis pro debito incarcerãdus non est, nec pro debito & tributo Regis debito per coductione redituum Regalium: neque itidem est torquendus, neque armis, equis, aut domus habitationis capitæ dant pro debitis à tali nobili soluendis, & hæc in summa dicunt ista duæ leges.

B I, *Que ningun hidalgo pueda ser preso por deuda que deua*, Ex ipsi verbis colligesi regulam generalem, scilicet, nobilem, vulgo *Hijo Dalgo*, pro nullo debito ciuili capi posse † nisi in casibus vbi aliud à iure expressum reperiamus: Ex qua quidem regula à contrario sensu videtur posse inferri ista consilcet, omnes pro debito incarcerari posse, qui expressè in iure non reperiuntur exceptis & priuilegiati in hoc, & ita hic esse text. contra ea, quæ ad luxi missi in.l.fi.tit.21.libr.4.supra nu. 74.cum sequentibus aliquibus, vbi probauimus, carceratione non habere locum de iure nisi in defectum bonorum: faciliter tamen hæc obiectio dilutur, si dixeris Argumentum hoc à cõtrario sensu non habere locum vbi correctio iuris inducetur, & sic & hodie dicta ibidem per nos in suo esse remanere, & legem nostram esse intelligendam in casu in quo aliàs de iure ignobilis capi & incarcerari poterat,nobilem non esse capiendum & incarcerandum pro debito ciuili licet iudicet hodie ad hæc & ad dicta in.d.nu.74. non aduertant, sed indifinitè reum ignobilem pro debito incarcerari leui informatione adhibita de inopia debitoris, cũ alia etiam considerare deberent, hæc tamen iudicum facta non extenuant nostra dicta, neq; lex nostra itidem, cum secũdum quod dictum est loquatur. Et pro nostræ legis exornatione Anto. Gom. in l.29. Taur. quæ est.6.ultus nostri titulli, & legis nostræ declaratoria, supponit & præmittit, quòd de iure communi debitor posset incarcerari donec cedat bonis †, ex text. in.l.fi. & per totum. C. qui bon. ced. posse. vbi communis Doct. & d.l.1. & 4. tit. fi. part. 5. & cessione facta venduntur bona debitoris, fi quæ habet, vt ex eis satisfiat creditoribus, & nihil aliud dimittitur debitori, nisi tantum panicularia, † vt in.l. pen. ff. de cessio. bon. & ibi gl. & in.l. Diuus. ff. de bonis damnat. vbi etiam dicitur, quòd & condemnatus ad mortem ista panicularia reseruantur: & in bonis post cessionem quæsitis non tenetur debitor nisi in quantum facere potest, † vt in.l.4. ff. de cessi. bono. & in.§.fi. Insti. de actio. l. 3. tit. fi. par. 5. nisi in fraudem debitor bona alienasset, & efficeretur non soluẽdo, quoniam tunc nõ gaudet beneficio cessionis, † ex text. fing. & vnico. l.fi. §. fi. ff. quæ in fraud. cred. vt per Anto. Gom. in d.l. 29. num. 2. cessioneq; facta (iure ciuili) cessabat deinceps molesta debiti effligatatio, neque amplius conuenie batur nisi ad pinguiorem esset tractus fortunæ, ex. Ilegis Iuliæ. Com. bon. ced. posf. l. 1. sf. in fis qui bonis. ff. de cessio. bon. & in. §. fin. insti. de actio. solaque cessione debitor effugiebat carceris tædium, & sic quàm bonis destitutus & honore carens sole tantũ cẽlunæ & communi luce non carebat, eo quòd à carcere erat liberatus & libertate gaudebat, idque decuit Romanos vitos libertatis assertores, vt quirequibus & principibus ex cusisibi viuere nullus imperio subiici patiebantur, neque pecuniæ creditæ ratione cogerentur creditori-

1

2

3

4

5

6

7

G ribus

ribus seruire, tex. in. l. fi. ff. de lib. homi. exhi. Authen. vt nulli iudicum. §. quia verò. notat Baeza, de debitore inopse. c. 1. n. 1. cũ sequẽtibus: hodie tamen cedensbonis & eis, & luce, sole, ac luna priuatur: incarceratus enim existit vique dum declaretur cessionem esse admittendam, & creditoribus tradatur ad seruiendum: fideiussores verò talis debitoris cedentis non tuãtur cessionis † talis beneficio, eò quòd eli beneficium mere personale, quod nõ transit ad alium, vt ex text. not. in. l. hæres à debitore. §. quòd si stipulator, in fine. ff. de fideiussor. l. 3. titu. fin. part. 5. Iuris † ratione nostro Regio conuentus † ratione debiti, si debitum constat per scripturã, vel per probationem summariam capitoset, si non habet immobilia, ex. l. 66. Tauri, posita fol. 14. titu. 16. lib. 5. vbi plura diximus. & l. 2. & 4. titu. 3. lib. 2. Fori. l. 7. titu. 8. eod. lib. 2. Fori. l. 2. ff. qui satisdare cogantur. quòd si cum eniatur pro summa minori quam centum maraptetur non sufficit cautio † iuratoria, si fideiussores non inueniat l. 41. titu. 2. part. 3. Imò & lege & consuetudine antiquissima statutum est, vt debitor inopsi tradatur creditori, vt operibus suis satisfaciat crediræ summæ tempus seruiuiiuxta debiti quantitatem taxandõ, vt apparet ex dictis legibus Fori, & ex aliis Gothorum relatis per Baezam, vbi supra, num. 56. vbi & à quo ortum habuerit hæc legalis consuetudo denotat, reijciens cum frequentemuersissimam aliorum terribilem legem dilaniandam tradentem debitorem creditoribus, & à num. 74. cum sequentibus describit formas aliquas cessionum, quæ iam in regno nostro cessant, & sic hodie absque acta aliquo ignominioso fit cessio, vt inquit Anto. Gomez, vbi supra, numero. 1. ex. l. antę; cault. C. quibon. ced. poss. & ibi glos. & communiter Doctores. hæc tamen licet ita sint & pro perfecta declaratione nostri text. fint relata: In fidalgus (vt ita loquar) non seruantur, ij enim pro debitis ciuilibus regulariter non incarcerantur, & cum non incarcerentur non possunt cogi cedere bonis, † neque tenentur cessionem hanc facere, sicut non teneretur debitor, cui creditor promisit pro debito eum non conijcere † in carcerem, nam cessante carcere ad quem vitandum fit cessio, cessare debet & cessio tenebitur que tũc prout dictum fuerit lucratus satisfaceat creditori, secundum Bald. in. l. t. colum. 3. C. qui bon. ced. poss. de cuius traditione lege dubitet Salicet. ibi, cam tamen tuetur & probat Suarez, in. l. 2. titu. *De los gauernos*, colum. 4. versic. vnum tamen tenementi. Ex quibus vera est regula nostri text. quòd nobilis pro debitis ciuilibus incarcerari non potest, nisi in casibus † à iure expressis, & probatur hæc regula argum. text. in. l. *Medicus*. C. de pro fel. & medi. l. miles. ff. de re iudic. ex eius dispositione, ptatenet la fabis colum. 2. Alexand. in. l. centurio. nu. 25. ff. de vulga. & pupilla. Bald. in. l. 1. prope finem. C. quibon. ced. poss. qui tãtum dicunt, quòd milites nostri temporis non possunt incarcerari, sicut nec milites temporis antiqui, non tamen habent beneficium nè conueniantur vltra quam facere possunt, neque id habet nobilis † vel fidalgus, secundum Ripam. libr. 2. Responsorum. cap. 20. & Olanus, contra Villalobos, in Concordia Antinomiarum, verbo, Nobilis. nu. 9. &. 10. & alij relati per Baezam, vbi supra, cap. 16. nu. 7. vbi nu. 8. id limitat, nisi & talis nobilis & fidalgus esset etiam nobilis, quia tunc negaret, vtra quam facere posset, conueniretur, & n. 9. alia in id proposita profequitur ad taxandum tunc alimentaria militi, per ipsum videnda, vt ed alia procedamus, & tradit de ipsetiam Couar. lib. 2. Varia. cap. 1. numero. 4. & sic declarabis dicta per Tiraq. de nobilitate. cap. 20. nu. 142. Quæ conclusione fic fulcita ampliatur primo, vt pro eedat etiam si talis fi.dalgus esset artifex, † hic enim, vt diximus. l. 3. supra, titulo præcedente, gaudet sua nobilitate ex

Prououorum progenie ei incussa & deriuata, & sic vidi semel sententiã Chancellariæ declaratum. Secundo ampliatur dicta conclusio nostri text. vt procedat etiam si talis fidalgus tempore constitutæ obligationis, & in ea renuntiatæ 14 rit † suæ nobilitatietiam cum iuramento, vt aduertit breuissimè Anto. Gomez, in d. l. 79. Tauri, num. 3. tum ex eo quòd est remedium reuerentiale toti generi nobilitatis, cui per particulatem derogari non potest, argum. text. in. l. Alia. §. eleganter. ff. soluto matrim. & ibi communis opinio, teste Gometio, dict. num. 3. Item & quia nemo est Dominus membrorum suorum, vt d. liber homo. ff. ad l. Aquil. adleq. hæc quædã species seruitutis, cui nemo potest se obligare, vt d. l. Titio centũ. 3. Tito centum. eod. l. 2. ff. de cond. & demonst. Et in hac quæstione, quæ certè difficillima est, & inter nostros Hispanos cõtrouersissima: eam se cõstaurantes adeò, vt in tribunalibus Regis Granatæ, & Vallisoleti contrariæ sint sententiæ prolatæ, fi cerediimus Baeza, de inope debitore. c. 16. num. 48. imo & in ipso Granatensi Senatu nunc hoc nunc illud est sententijs determinatum, vt testatur Pelaez, de Maiorata. part. quæst. 38. num. 2. fol. 147. Et in hac quæstione duas contrarietates inter scribentes reperio. Primam, quando simpliciter renuntiatio fit. Secundam, quando cũ iuramento: & in prima quando simpliciter nobilitatis prærogatiua renuntiatur, per plura fundamenta hinc & inde addaces profequitur Couar. in cap. quamuis pactum. 2. part. in princ. num. 5. profequitur etiam Minchaca, de successio. creatio. §. 22. num. 74. & Didac. Perez in. l. 1. titu. 2. lib. 4. Ordinam. colum. 1366. versic. quæritpotest, & nouissimè eos referens & omnes alios contrarium tenentes, & fundamenta vtriusq; partis adducens concuiis nostier Doct. Gutierrez, in Tract. de Iuramẽto Confirm. 1. part. cap. 16. nu. 32. cum sequentibus, quæ cum per ipsos relata omnia sint non curo referre, solum enim referam remissiuè Autores vtriusq; opinionis, & sic primam affirmatiuam, scilicet, quòd possit per fidalgum renuntiari suæ nobilitatis priuilegio, vt sic pro debito ciuili incarcerari possit, tenent relati per Gutierrez, vbi supra, num. 45. in fine, cum principio sequentis, vbi num. 46. refert Didacum Perez, in tractatu hanc dixisse communem opinionem, & refert etiam ex Couarru. vbi supra, in facto sic in Granatensi prætorio fuisse iudicatum, & hanc etiam nouissimè sequitur Ioan. Garsia, de nobilitaglo. 6. in princ. num. 18. &. 19. & in transitu Pelaez, in dict. quæst. 38. nu. 2. fol. 147. Contrariam tamen sentẽtiam, imo quod non possit; ex nobilem renuntiari priuilegio nobilitatis, tenuerunt aliqui pluresratiis per Gujacr. vbi supra, num. 61. vbi refert Otaloram, cum dicẽtem magis communem, & ibidem ipse Gutierrez, hanc sequitur, & verior ẽm & in iudicando & consulendo sequendam testatur, & iterũ refert Otaloram dicentem, fic in facto cõtigisse, & dubitatũ fuisse apud Cæsaris audiores, & hanc Senatum Pincianum sequi solere, inquit Baeza, in dict. nu. 48. & sequitur eam Aduocatus Pincianus Burgos de Paz, consil. 10. num. 17. contra Gregor. Lopez, & ibi refert Couar. in dict. ca. quamuis pactum, in initio. 2. partir. nu. 5. cum sequentibus, hanc secutum fuisse, & Auenda. in Dictionario, verbo, *Caualero*, verficul. fit ergo conclusio, & hanc ego sequor indistinctè relecta distinctione. Ioan. Garsiæ, in dict. num. 19. vbi distinguebat inter nobilitatem ipsam naturalem, quæ est qualitas generis & sanguinis à maioribus descendens, vt hæc renuntiari non possit, eò quod inhæret, ossibus, & inest à natura, effectus tamen eius renuntiari possit, nam quorsum hæc distinctio contrarietatem inter se denotans & inducens, nam si ipsa nobilitas ossibus inhærens renuntiari non potest, vt ipse fatetur, necessario fatendum est, vt neque effectus eius renuntiari possint,

HAZI BIBLIOTECA ELEKTRONIKOA - EKA OHY

nam si retinetur nobilitas quantumuis renuntietur, omnino operari debet, & eius effectus dormire non possunt, nec subest ratio vlla, quæ contrarium suadeat: neque itidem satisfacit concordia relata per Gutierrez, vbi suprà, nu. 74. scilicet q̃ prima opinio procedat in nobili ex priuilegio, secunda verò in nobili à sanguine, quia licet hæc doctrina in se sit vera, vt nobilis ex priuilegio renuntiare possit fuæ nobilitati, vt per Baezam, dict. ca.6. n.97. nobilis vero ex sanguine non, non tamen quadrat hæc concordia scribentium contrarietati suprà relatæ, eò quòd Doctores, tam primæ quam secundæ opinionis omnes loquuntur in nobili à sanguine, & per consequens hæc concordia inter has opiniones adaptari non poteſt vllo modo: & reiectis dictis concordijs tenenda est hæc secunda opinio negatiua indistinctè, pro qua conforme fundamètum vrgens sic à Doctoribus consideratum, scilicet, quòd si de iure habemus, secundum communem opinionem assertam per Couar. libro. 2. Variar. cap. 1. num. 7. quòd non potest renuntiari beneficio cessionis honorũ †, eò quod esset aliter perpetuo carceri se obligare, quæ est quædam seruitus perpetua & præcisa ad quam liber homo se adstringere nequit, ex l. 2. ff. de lib. hom. exhib. Non nẽ si nobilis priuilegio nobilitatis renuntiare posset, vt sic pro debito in carcerare tur, obligaret se perpetuo carceri, eò quod cessio bonorum ab eo nullo modo esset facienda, quia redundaret in opprobrium nobilii & nobilitatis: igitur vera est hæc secunda opinio. Item quia si omnes primæ opinionis Doctores non negant, sed potius expresè fatentur aliqui eorum, q̃ nobilis non potest nobilitati renũtiare ad effectum, vt torqueatur, quia non est Dominus membrorum suorum, nõnè idem est, si vt incarceretur renuntiat nobilitati, cum carcer de iure mala dicitur manho, Vt in. 1. item apud. §. quæstionis. ff. de iur. l. si hominem. ff. deposit. & l. ob. 7. dicitur, nunquid mare sum ego, aut cetus quia circumdedisti me carcere. Et in carcere homines torquentur, sicut in tormentis, quod est enim maius contrarium libertati quàm carcer, & quid desiderabilius quam libertas, de qua dicitur,

Non bene pro toto libertas venditur auro
Libertas, auro gemmisq; præferitur.

Sed libertatem adimere est, id quod naturale est tollere, per eam enim perditur natura ilis libertas, vt inquit, Cósultus in. l. Titio. §. Titio. 2. ff. de condi. & demonstr. Barto. in Authen. de defensoꝶ. civ. §. audientiam. num. 2. & quæ dam species seruitutis reputatur, secundum Alberic. in. l. 1. ff. de lib. homi. exhiben. Alexand. consil. 133. num. 5. lib. 2. & alia de carcere, vide per Bernard. de Sandoual, in Tract. *De Leuyndado de los pobres presos*. capit. 2. & *Tallada en su vistica de carcel*. cap. 3. Omnes enim homines regularter liberi nascuntur, priuatio autem est pœna, & tantò maior, quanto est id quod adimitur: ergo carcer torquet, libertatem tollit, macullat corpus, vitam abbreuiat: & tormentum minus torquet, quia paruo spatio temporis durat, carcer verò solet esse perpetu°, si nobilis non habet vnde soluat, ergo idem dicere debemus, vt non valeat nobilitate nũtiare nobilitati vt incarceretur pro debito ciuili, sicut neque valet, vt torqueatur, quia vtroque in casu potest dici, non esse Dominum membrorum suorum: neque est in hoc casu considerandum id, quod inquit Baeza, de debito. inop. dict. cap. 16. num. 56. scilicet, quòd idem dicendum esset in plebeio, qui neque est etiam Dominus membrorum suorum, nam id ne incarceretur plebeius pro debito ciuili, non habet locum, vtpotè quia plebeius non habet à iure concessum nè incarceretur pro debito ciuili, vel nè torqueatur pro debito, sicut habet nobilis, & sic in plebeio non habet locum regula illa, quòd non est Dominus membrorum suorum, cum nihil per renuntiationem suam perdat, neq; renuntiet, cum à iure etiam

etiam si non renuntiasset incarcerari poteſt pro debito ciuili, & torqueri pro delicto, & conseq̃ enter dicta consideratio & obiectio Baeæ nihil obest dictæ secundæ opinioni: neque itidem obstat id quod ipse met Baeza, vbi suprà, num. 39. dixit, scilicet, quòd quando nobilis est arrendator tributorum Regiorum, cap. pro eſt pro eis, eo quòd tunc ipse nobilitatem suam frangit, ergo inquit ex hac Baeza, esse idem si immunitati renuntiat, nam hæc est mala consequentia: quia ipse non renuntiat, sed ex eam nobilitate tunc priuat quod ab illum actum, quo mediante ipse nobilis indignum se nobilitate fatetur, se arrendatorem dictum facienꝶ, & fisco se subijciens ex legis dispositione; & quia hic est casus specialis, à quo ad alios argumentum sumi non poteſt: ea enim quæ specialiter sunt introducta, specialiter sunt intelligenda: neque obstat rebellione, quòd si hoc patiatur nobilis con lucendo Regia vectigalia, vel patiẽdo se describi in plebeiorum libro & æstimo communi, multo magis patietur quando disserte & expressè renuntiat nobilitati, nam tacitè linendo libertatem non poteſt † quis sæe defensioni renuntiare etiam naturali, secũdum Bal. in cap. per fonas, de appellatio. & tamen expressè non poteſt, secundum glosin. l. pactum inter heredem. ff. de pactis, dixi matin. l. 1. tit. 7. libr. 3. suprà, num. 10. cum 3. sequentibus, multa enim per patientiam tolerantur quæ si in iudicium deduc & fuissent non tolerarentur, tacitique & expressi non est id item iudicium, quoties tacitum inest aliter quam insit expressum, secundum Doctores. in. l. cum quid. ff. si certum pet. ergo dicta replicatio & argumentum Baeæ nihil imus obstat dictæ communi opinioni secũdæ, vt post hæc vidi Auen. la. in Dictionario, verbo, *Cauallero*. verticulo sit ergo conclusio, sic volentem: Præterrim quia iuri publico conuenit nobilũ Priuilegia seruari, vt patet ex. l. præcedente, & ex sequẽti, & ex. l. 1. ſtius nostri tituli, & tenet Burgos de Paz. in. d. n. 17. & licet renuntiare nobiles dictis priuilegijs non possunt, cum in præiudicium iuris publici tenderet tales renuntiationes, adeò vt etiam si secundario ius publicum laedatur ex renuntiatione, & principaliter ius priuatum, renuntiationi locus non sit, vt verius esse testatur Anto. Gamma, decisi. Lusita. 386. num. 11. Præmiseũ cum in odium & ignominiam aliorum nobilium redundaret, quæ quidem licet non sint comparanda cum immuni tate cõcessa vniuersio ordini sacerdotum calificatiuè & equiparatiuè, similitudina riè tamen sic, quemadmodum in l. miles. ff. de re iudicanqui glos. quòd sicut miles terrestris gaudet priuilegio ne conuentatur vltra quam possit, ita & fortius miles cælestis †, & sic inquit Abbas in cap. 1. n. 4. de clerici. ægrot. quod sicut propter debita non ceditbonis miles secularis, ita nec cælestis: Ex quibus satis remanet defensata hæc secunda opinio & ampliatio nostri text. scilicet, quòd etiam si nobilis renuntiet nobilitati vt incarceratri possit pro debito ciuili, non valet renuntiatio, nec incarceratri poterit. Quo ad secundum verò, & sic cum renuntiatio hæc est iuramento vallata an valeat talis iurata renuntiatio adest etiam contrarietas †, nam Anto. Gomez, in dict. l. 79. Tauri. num. 3. inquit, adhuc tunc non valere talem renuntiationem, & idem tenet & sequitur Didac. Perez, vbi suprà. in dict. l. 1. tit. 2. lib. 4. Ordinamen. col. 1367. & Burgos de Paz, consil. 10. num. 7. & idem Anto. Gomez, tom. 2. Variar. cap. 14. num. 24. eò quòd priuilegium hoc est remedium reuerentiale toti generi nobilitatis, cui per particularem aliquem derogari non poteſt, argum. l. alia. §. eleganter. ff. soluto matrimo. & text. in cap. si diligenti, de foro compet. & facit itidem quòd etiam cessionis renuntiatio iurata † non valet, secundum Guido Papæ, quæst. 211. vbi testatur ita pronuntiatum fuisse in Parlamento, refert Couar. dict. libr. 2. Variar.

cap.1.nu.7.ad fin.vbi d.ipse Couar.idem sequitur perpensa tamen negocij & personarum conditione:cóstrariam verò ien tentiam, imò q̃ renuntiatio nobilitatis iura valeat, videtur tenere Minchaca, de successio.1.par.lib.3.§.28.limit.32. nu.19. versic. & hanc partem, & eam referens Baeza,de debitore,inope.c.16.n.91. & nuster Gutierrez,in dict.c.16.partis.1.de Iuram.confir,nu.62. & 63. & facit pro hac aliorum opinio dicentium renuntiationem iuratam de non cedendo bonis valere,de qua per Couar. in dict.c.1.nu.7.ad fi. & in hac cóstrariatate opinionum de renuntiatione nobilitatis iurata, fateor me dubium esse,licet prima opinio mihi magis appludeat, eò q̃ iuramẽtum non confirmat contractum, neque renuntiationẽ in præiudicium, & iniuriam alterius, & sic contractus etiam iuratus à muliere nupta factus non valet eo quòd est in præiudicium mariti,vt diximus in titu. *Delcima gerer.* lib.5.supra,Probatiudicum tamen generaſtur totæ nobilitati si valeret eius renuntiatio iurata;igitur prima opinio vi detur tenenda: quam & in clerico renuntiante remedio cap.Odoardus.cum iuramento,tenet D.de Paz. in sua praxi.3.p. 2.tom.cap.vni.num.6.Quæ quidem conclusio sic amplata, limitatur primo vt non procedat, quoties nobilis incarceratus non opponit, neque allegat de sua nobilitate,tunc in carcere detinetur & potest pro debito ciuili, tum quia etiam contra præsumptionem iuris & iure admittitur probatio in contrarium sin non opponatur, vt per Hippoly.in Præct.5.sequitur. nu. 11. vbi à num.8. plura similia adducit, & Ripa.I.naturaliter.§.nihil.nu. 72.ff.de acquir.possess.Feli.in cap.fraternitatis. nu. 6. de testi, & sic folennitatem extrinsecam præsumitur & interuenisse si non opponatur,secundum Anto. Gom. tom.2. cap.11.nu.17.ad fi.sic etsi non opponatur admittitur agens sine actione, vt per Iaſon.in I.si Titius & Seius. num.3. ff. de verb.oblig.sicut & appellatio, omisso medio admittitur si non contradicatur, secundum Couar.in Præct.cap.4.nu.9. & alia similia adducit Deci.in I.in ambiguis. §. non est nouum. num. 4. cum sequentibus.ff.de regul. iur. & Iaſ.in Repet. I.admonendi.nu.11.in fine,cum sequentibus ſtiſſ. de iure jur.tum etiam quia nobilitas non præsumitur nisi probetur per allegantem eam, quòd satisfactione colligitur, scilicet, quòd ipsa res sit aduentitia nec à natura prouenienſ,cum habeat ortum ex ſibi accidentibus, vel progenitoribus.I.non ignorat. C.qui accusſ.non poſſ.vbi Baldi.docuit,quem præsumi ſupra magis popularem quam magnatem,& in C.1.§.fi Rusticus,& ibi Afflictis num.6.I.auden. Aluaro. & Cardin.de pa cetenendo,in vsib.feud.Socin. consil.46. lib.3.quem & aliosrefert Mascardus,Tomo.2.de probatione.conclu.1095.nobilitatem non præsumi. nu.1. cum sequentibus.vbi amplat & limitat, & nouissimè Ioan. Garcia,de nobilit.glo.11.nu.51. & glo.12. num.5. & Mantica,de coniect.vlt.volun. lib.11.tit.10.num.31. Ex quibus deriuatur decisio quæstionis satisaltercatæ per Couar. & alios relatos per Ioan. Garciam, vbi supra,glo.10. per totam, & per Didac. Perez.I.6.tit.2.lib.4. Ordin.col.13.80.cũ seq.q̃ lite pendente super nobilitate contribuere interim tenentur illi, qui se nobiles † dicunt vsq; pro talibus declarentur, & q̃ ad hæc cotidie datur mandata Regia,imo & officia nobilio, vt dit per eos, interim denegantur † fic etiam & miles nemo præsumitur nisi probetur †, vt per Mascard. vbi supra,conclu. 1078. per totam incipit.multum se afferens, & sic vera est hæc limitatio prima.Secũdo verò modo limitatur nostra Regula & conclusio ex ſententia nostra vt nõ procedat,quotiestatis nobilis est conductor tributorũ regis & fiſci eius,vel collector eorũ, nã tũc ipse nobiles ſe priuilegio nobilitatis priuat, & cum in ſordidorum hominũ genere hæc verſari ſoleãt, vt ex lege nostra declarãt Docto. in I.79. Taur.& Auẽd.in dictionario,ver bo,

bo,*Canakers.* versic. Tertium priuilegiũ, & iterum in versic.Sit ergo cõclusio,vbi in versic.si verò extra causam fiscalem id non procedere dicit, quoties ellet nobilis hic conductor vel collector tributorum aliarum personarum quam regis,eò quòd limitata causa limitatum pro ducere debet effectum,ex.I.ager cum Germinano. C.de transacto.Sed quid si esset arrenda-
27 tor decimarum †, & videtur q̃ id ſit ſic cum eiusmodi tributorum Regiorum eò quòd validum est argumentum de tributis ad decimas & econtra, vt per Eueradam,in centuria locorum.in cap. de tributo ad decimas & econtra,ſed cum hoc non repetiatur decisum , tenent poteſt contrarium,ſed latus in hoc cogitãdum iudicũ non tũ erit idem ſi nobilis debeat aliquid alia via pura,cum gabellam debet ex venditione rerum ſuarum tunc non incarcerabitur, neque habebit locum ſecunda hæc limitatio, vt nouiſsimè adutir.I.ſiante,de decima venditio.c.18.num. 63.cum ſeq.contra Baezam ibi relatum, & hoc line dubio eſſe mihi videtur. Tertio limitatur nostra legis cõclusio, vt nõ procedat,quoties nobilis obligatur pro debito contracto pro redemptione ſua, vel parẽtis aut fratris à captiuitate, nam tunc
28 pro tali debito incarcerari potest †,ex dicti per Palaz.de maioratu.4.p.q.1.limi. 4.n.1.cum ſequent.vbi nu.5.id expresse tenet,& nu.6.an facti contingentia ſic afferſit determinatum in Granatenſi chancellaria,& iure optimo.

Quarto limitatur nostra conclusio vt non procedat , quoties nobilis tempore
29 cõtractus afferit ſe non eſſe nobilem, nã tunc non gaudet nobilitate quin incarceretur pro debito illo ex tali contractu ſuſtãte,ex eo q̃ ille, qui negat qualitatem ſuæ perſonæ,ex qua datur ſibi aliqd priuilegiũ, amittit illud, vt eſt text.notab.& ibi glo.& communiter Doct.in.l.1.C.ad Macedtex.in.l.quicũ ſe. ff.de reiudtex. in.l.1.&.2.per totũ. C. ſi minor ſe maiordixer.ex.in.l.4.§.1.ff.q̃ cum eo,tex.in.l. quidenim ff.de dolo.tex.in.l.ſi.C.de calũniat. per quæ iura ita notat Anto. Gom. I.29.Taur.n.4.& ita in tomo.2. Varian. c.11.n.14.& noſter Gutier.in Tract.de iuram.confir.p.c.16.n.25.& Baeza,de debitore inope.c.16.n.93.& 94.& nouissime Ioan. Gracia,in ſuis regulis & fallen. reg.312.mendax.n.2. Temperãda tamẽ eſt hæc limitatio , & modificanda tribus modis,primo quotiesnegatio nobilitatis fuit facta ad cõtractũ illi perficiendum, & debitum cõtrahendum.Secũdo q̃ fuerit facta à ſciente ſe nobilem, ſecus verò ſi ab ignorante. Tertio q̃ ille,cum quo con tractus fit, neſciat illum eſſe nobilẽ,ſecus enim ſi ſciret,ita Anto. Gom. vbi ſupra, & Baeza.d.n.94.91.& 96. & in dubio ig norantia eſt præſumenda,cum ſit in facto alieno. Quinto limitatur noſtra conclusio, vt nõ procedat interim q̃ diſcepta tur de nobilitate coram iudice, coram quo de ea allegatũ eſt ,nam tunc interim detinetur in carcere, licet aliquando ſub
30 fideiuſſore *de la hez*, † ſoleat relaxari, vt per Gutierrez, vbi ſupra, nu.6. niſi ſecundum eum ibi eſſet nobilis notorius. Sextolimitatur noſtra conclusio, vt non procedat quoties nobilis hic occultat bona ne à creditoribus capiantur & ex eis ſatiſfiant † vt latè fundãt tenet Gutierrez,
31 vbi ſupra.nu.14 cũ ſeq. aliq. & probatur ex tex,& ibi glo.l.4.tit.15.p.6.q̃ debitor decipiens ac defraudans creditoré cri men cõmittit, ſecũdum Suarez,in repetitione ſub tit. *de los emplazamientos.*§. 7. nu. 41.in fi.pag.406.& abſq; dubio hoc credo verum, & in facti contingentia ſic vidi deciſum in Chancellaria Pinciana circa certos nobiles pro debitis captos per iudicem eccleſiaſticum ex decimarũ prouenictibus conductione, & eſſe ab eis ſaſſent ſe nobiles & probaſſent, ſuit probatum occulataſſe bona, & ideò iudex noluit eos dimittere, propter quòd ſuit causa deducta ad Regium Chancellarium in grada de fuerça, & declaratum fuit vim non fieri per Eccleſiaſticum, & ei fuit causa

HTTPS://BIBLIOTECA.ORG.AR/LICHILOV/ERKA OHYLIN

remissa, & sic idem est in mercatore nobili fugiente cum mercantijs, qui dicitur decoctor vulgo, *Alçado*, vt tenet Castillo hic nu.5.& probat.l.4.tit.19.libr.5.supra, Septimo & vltimo limitatur nostra con clusio, vt non procedebat quoties debitum delcendit ex delicto, nam tũc incarceratur nobilis, ex l.6.infra, eod.vbi dicet 32 mus. Sed an vxor mariti nobilis ¶ gaudebit hac prærogatiua etiam post mortem mariti, & dicendum est quòd sic ex d. l. Fermin.æ. ff. de senatori, de quo diximus in l.19.tit.lib.2.supra,& per Georgiũ Natalin Rep. cap. quamuis pactum. col.65. de pactis. in.r. Sed an doctores gaude- 33 bant hac prærogatiua, ? dic quòd sic, vt per Matth. Mathesila.notabil.59. & idem in Adjocato, vt alibi diximus in lib.2.supra. & per Ioan. Garcia in suo Commento de nobilitate. Et an filij naturales gaudent ist à libertate, dic quòd sic, sicut gaudent nobilitate Parentum, vt diximus in l. .tit. lib.5.supra. Et quidin priuilegia, tis, dic quòd quoad hoc gaudebunt, vt diximus l. .tit.1.supra isto lib.6.

¶ Ibi, *Saluo si nofuere arrendador.* Vide dicta in glo.pr.ædente limit. 2.

¶ Ibi, *Y porque en el caso el mismo quebrantasse su libertad,* Nam cum vilibus mercantijs se immiscuerit se se conductorem, vel collectorem fiscalium redituum & Regiorum facienda, nimirum si libertatem amittat, & pœnæ se subdat, quæ quidem ratio mihi non satisfacit, nam & ij qui viles artes & vilia exercẽt officia nobilitate fuagaudent, vt hoc dictum est libro.1.de ob melior ratio erit, si dixerimus, id propter priuilegiũ fisci esse introductũ, cũ quo nemo contrahens vtitur iure foro, argum. text. in.l.iis qui, in fin. ff. de iure fisci.l.2.& per totum.C.de priuilegiũ fisci. maximè cum fiscus hic agat de patrimonio suo recuperando, propt cauerdum Otalora, de nobilit. 2.par.partis. 3. cap. 9. num.7.versũ mihi tit.pag.216.& Gutier. de Iuram. confir.1.part. cap.16. num.67. quem post hæc scripta vidi dixisse, etiam si corrupte eum referens mordeat, Lasartejn de Decima venditio.cap.18.nu. 64. & tũc placet mihi hæc ratio, ob fauorem fisci, & ob odium nobilitatem fisco inimicissimi, & vilibus contrahentis, pro maximè, quæ vt inquit Lasartej vbi supra, non est de sordi dis exigere tributum Regis.

¶ Ibi, *Puesto a tormentos,* Et sic neque comminari ad torturam potest nobilis, hoc enim denotant illæ verba, ita vt non solum torqueri non possit, verum neque ad torturam pont, eò quod terror, est genus torturæ, vt notatur in l. nouissimo.ff. de excusat. excusatusq; à tortura 34 videtur ? ab æquipollenti exactum. col.65. argum. text. in.l. fed & si restituatur.§.1. ff. de iudic. id que clarius deducitur ex legę sequente, ibi, *No sean puestos a question de tormento.* & à fortiori, neque torqueri, nã argumentum de minori ad maius negati ute conceptum optimè procedit, scilicet, id quod minus fieri non potest, ergo neq; quod est maius dependens à minori, vt per Euerard.in Centuria, in loco, de minori ad maius: Etquòd nobilis torqueri non possit non solum id iure nostro regio ex legibus ijs citis constitum est, ex l. 24.tit.21.part.4.verũ & ex iure ciuili nobiles non subijciebantur quæstionibus plebeiorum, vt dicit Rayn.in Tract. nobilitatis.7. quæst.princ. post principium, per text.in.l.defertorem.§.1. ff. de re milit. & l.Iuniites. &.l. Duo.C. de quæstio. & l.Seueram.C.de dignitati, libr.12. vbi scribit, Seueram indignationem, vel vt alij scribunt, & melius legunt, indagationem perturbamenta quæ rendi à clarissimo homine sub mouebantur hutusmodi iuraron in omnibus passim nobilibus loquitur, sed de certis quibusdam, vt etiam expendit Lucas de Penna, in.l. mulieres. col.16. versic. Decimo tertio priuilegiati sunt. C. de dignit. lib.12. fed est text. omnium optimus pro omnibus nobilibus, vt, scilicet non torqueantur in scio Principe, in.l. nullus.in verbis, Generis aut Dignitatis. C.ad.l.Iul.maiest. quem ad hoc allegat Olanos in Concordia Antinomiarũ, verbo, Nobilis. nu. 22. & ante eum Conar.

uar. lib.2. Variar. c.9. nu.4.& Ioan. Gracianus, in suis Regulis & Fallen. Regula 343. num.2.& Baeza, de debitore inope. c.16.n.16.& Ioan. Garcia, in Cõmento de Nobilitate. glo.1. nu.19. in fin. cum seq. & Otalora, de Nobilit.5.p.c.fin.n.4.pag. 31 346. vbi inquit, nobiles Franciæ ? non gaudere hoc priuilegio, quod priuas asserunt Tyraq. de Nobilit.ca.20.nu.14.9. vbi nu. 119. dicta iura allegauit, & hæc est regula vera & singularis, scilicet, quod nobilis nõ queritur, nisi in casibus iure expressis, vt inquit Azaeda, in Dictionario, verbo, Caballero. in fine, vbi & inquit, difficultatem solum consistere in inquirẽdo, qui sint illi casus, & asserit consuetudinẽ 36 in contrarium ? non valere, secundũ Bart. in.l.omnes.C. de Decurio. lib.10. & Brunum, de Iudicijs & tortura. 2. par. quæst. 4. nu.24. pag. 83. in paruis, vbi declarabit duos casus, & duas fallentias: quas vt habeas præ omnibus hic inferam licet retulerim aliquasim meo Tract. de Decurio. vocato Curia Pilana. lib.3. c.8. vbi tamẽ ad hæc dicenda me remisi, & refert glos. *Caualiero.* in.l.1.tit.30.p.7. aliquas quas & alias, quas reperire potuit, hic inferendas censui. Prima igitur, secundum aliquos erat si renuntiabit nobilis fuæ nobilitati vt torqueretur, cuiusmodi contrarium supra diximus in hac lege, & tenet Dueñas Reg.190. limit.4. & tenent Hispani, ita vt hæc sit communis opinio, & consequenter hæc erit potius ampliatio ad nostram Regulam quam fallentia. Secũda, imo verius prima est fallentia nostræ Regulæ, vt non procedat in nobili crimen læsæ Maiestatis diuinæ aut humanæ cõ- 37 mittente, & sic in proditore Regis ? ex.l. de minore. 2. Respon. ff. de quæstio. l. nul lus. C.ad.l.Iul. maiest. Ang. de Maleficijs in verbo, *Que ay tredicto la sua patria.* in princ. Cifuent.l.79. Taur.col.2. Baeza, debitore inope. c.16.nu.16. Didac. Perez. in.l.4.tit. 2 lib.4. Ordin.col.137. & in crimine Maiestatis diuinæ, tenet glo.in.l.C.ad.l. Iul. Maiest. Ang. vbi supra, verb. *Fama publica.* col.19. Cifuent. vbi supra, fallentia.2. Didac. Perez, vbi supra. Tertio fallit, in proditore Patriæ Ciuitatum, aut Principum, & ijs affinium, ex.l. defertorem.§. his qui ad hostes. &.l. proditores. ff. de re milit. Cifuent.in.d.t. limit. & Brunus, de Iudic. & tor. 2.p.q.4.n.24.fol.83.in paruis, Quæ to fallit in crimine simoniæ, ex glos.in.d. l.4.C.ad.l.Iul.mai.per text. in.l.si quemquam.C. de Episc. & clerici. ab instar publici criminis, & Iæsæ maiestatis accusatione proposita à gradu sacerdotij retrahatur: vel quia simonia dicitur hæresis, secundum glos.in capsi quis pecunia.79. dist. notat Didac. Perez, vbi supra. Quinto, in crimine aleuosiæ & fodomiæ, secũdum Gregorium Lop.in.l.2.verbo, *Canarero.* tit.30.part.7.& Didac. Perez, vbi supra. Licet in Aleuosia, Gregor. ibi indeci sum reliquit, & bene, nam in aleuosia nõ reperimus expressũ nec decisum, sed tantum in proditione Regis, Papæ, aut Principis. Sexto, in maleficis & mathematicis atque alijs similibus, de quibus loquatur. l.fi excepta. C. de malef. & mathem. Septimo fallit, in nobile committente crimen priuati carceris, ex.l.C. de priuat. carcer. not. Brunus, dict. nu. 24 quod intellexi non semel, quoties propter priuatum carcerem mortus pœna in curritur non vera altàs. Octauo fallit, in nobilisure, qui quidem propter furtum per dic nobilitatem, & per cõsequens torqueri potest, vt est text. notab. secundum Salicet. ibi in.l. 1. C. quan. lice. fine iudi. fa vin. vt tenet Couar. lib.2, Variar. c.9. n.4. & Afflictis, decis. Neapol. finali, & probatur ex.l.12.& fin. tit.21. part.2. & idem ingrassiatore vel Pyrata, ait ei Ioan. Garcia, de Nobilit. glo.1. nu.11. Nono, in crimine falsi, ex.l. si quis Decurio. C. de falsis. notant, Brunus, & Didac. Perez, vbi supra, vbi ex hoc idem dicit, si fallsam nobilis cudent monetam. Decimo fallit in casu.l. 2.in fine tit.30.par.7. Vndecimo, quoties hoc fit de conscientia Principis & Principe consulto, nam nullum priuilegium,

vel dignitatis cũ impedit, ex d. l. nullus. C. ad. l. iul. Maiest. not. Brunus, vbi sup. nu. 45. rarò tamen hæc Principes concedit, & cum maxima causa & nõ alias. Alijs duobus modis ex ratio limitari dicebat Cifuen. vbi supra, scilicet, quando nobilis in tesle ad Iudicũ vacillat, ex Bart. & Doct. in. l. libero, in princ. ff. de quæstio. vel quando conuinctur de mẽdacio, vt quia testificatur se non interfuisse negotio, vel inter fuisse, & conuinctur de contrario, secundum Bart. in dict. l. ex Libero, & Salicet. in l. fi. col. 2. C. de quæstio. ita vt si testimonium dicens nobilis se periuraverit torqueatur, quia nobilitate non gaudet, secundum Auend. c. 27. præto. in fi. lib. 2. verum ijs vltimis duobus casibus in quit Cifuent. vbi supra, esse contrarium tenendũ ex. l. 8. tit. 30. p. 7. & in. l. 13. tit. 16. p. 3. Adueritendum tamen iudico, quòd in casibus à iure expressijs in quibus statutum reperimus nobiles perdere nobilitatem, in illis crederem torqueri posse, quotiẽs ex delicto ad torturam sufficientes deducuntur non verò alias. Vltimo fallit nostra conclusio in mercatore decoctere, qui ex. l. 4. tit. 19. lib. 5. supra, prædit nobilitatẽ, vt & notat Hippoly. in practica. §. expediam, nu. 61. & Boer. decis. 115. nu. 5. & exceptis ijs & alijs casibus, si qui reperiantur nobiles non torquentur, ex legibus nostris, quæsita practicari tentatur Anto. Gomez. tom. 3. Variar. c. 13. & Menes. in. l. 1. num. 9. C. de iur. & fact. ignor. Ex quibus habes regulariter nobiles non torqueri, in quibus continẽtur Aduocati, vt dixi in l. 1. tit. 16. lib. 2. supra, etiam deposito, officio, 38 secundum Hippolyt. in practi. §. expedita. nu. 23. & glo. fi. in l. 2. tit. 30. part. 7. & Loazes, de matrim. Regis Angliæ, dubitatio. 7. nu. 38. cum sequentib. & Plaza de delict. lib. 1. cap. 6. num. 9. neque valet consuetudo in contrarium, secundum Mene. vbi supra. & iterum in hac lege & alibi diximus: Imò & frangens Aduoca- 39 tis priuilegia puniturꝗ in quinquagintà libris Auri, secundum Bald. in. l. Sanctimus. C. de Adud. di. iud. Aduocatiq; filius 40 plus est honorandus ꝗ quam non Aduocati, secundum eundem Bald. in. l. nemini licere. §. iurisperitos. C. de Aduocatis diuersis, & in Aduocatis ita latè tenet Brunus, vbi supra. q. 4. partis. 2. nu. 33. pag. 82. in parte, etiam à Grammaticis, vt ex. l. 1. in aduocatorũ ordinis à restringat, & indo ctore actu legente vel Aduocante, nã id non puto verum, sed falsum, nam cuilibet Aduocato, & cuilibet Doctori & eorum filijs hæc priuilegia conceduntur, illa tamen eximentia à tributorum solutione illis tantùm conceduntur, qui actu legunt, vel aduocant, & in quibusdam certis vniuersitatibus sunt graduati gradu licẽtiatur ad minus, vt dixi in l. 8. &. 9. tit. *de los estudios*. lib. 1. supra. Et quis dicatur 41 nobilis, ? vkra Anto. Gom. & Docto. in l. 79. Tauri, vide per Ioan. Garciam de nobilit. glo. 18. nu. 36. minor tamen probatio nobilitatis ad hoc requiritur & quilibet iudex de hoc cognoscet, vt in hoc libro di ctum remanet. Et quæ aliæ personæ torqueri non possunt, vltra Cifuent. vbi supra, vide Anto. Gom. tom. 3. tit. de tortura, & Iulium Clarum de alijs criminalistis. Et alia plura militum Priuilegia, vide per Auend. in dictionario verbo, *Caualleros*. & per relatores per Didac. Perez. l. 5. tit. 3. p. 2. & Oratorum de nobilit. 5. p. capis. per totum. Et an sola quasi possessio nobilitatis sufficiat ad hoc nequis incarceretur aut torqueatur, vel alijs priui- 42 legijs vtatur ? vide Oratoram, vbi supra, 2. part. 3. part. princ. cap. 10. quem refert & ad eum se remittit Didac. Perez. l. 6. tit. 12. lib. 4. Ordin. col. 138. in fin. cum sequentibus.

SVMMARIVM.

Debitum quod dicatur descendere ex delicto num. 1.

Nobiles vbi est incarcerandus debet in honesto detineri loco. num. 2.

Nobili blasphemiæ potest assignari Palatium pro carcere. num. 3.

Lex

Lex. 6. Quæ erat Tauri. 79.

Summarium.

Nobiles & aliæ personæ, quæ pro debitis ciuilibus incarcerari non possunt, ancarcerandæ sunt, si talia debita ex delicto descendunt.

SI, *Y otras personas*. Prout sunt Doctores, Aduocati & alij in iure expertij, de quibus dictum est in lege præcedente, & per Cullan. in Consult. Burg. fol. 206. num. 14. & Hippolytum, in Pract. §. attingam. nu. 69. & 12. titu. 30. p. 7. & an hæc lex habeat locũ in nobili ex priuilegio, in hoc libro dictum remanet, & tradit Perez. de mioratu. 1. q. 51.

¶ Ibi, *Y sea tal deuda descendiere de delito, o quasi delito*, Hæc est limitatio ad l. 4. supra eod. vbi dixim. 1. & sic in mulere esse idem ita quit B ver. decisio. 349. col. penultimi, vt ex Bartolo, de debitore in pecunia. nu. 7. & 8. & idem in eo, qui non potest conuenirì vltra quam facere potest, tenet Fama in. l. 23. titulo. 6. par. 1. glo. 6. vt scilicet, incarcerari possunt pro debito descendente ex delicto vel quasi delicto. Et quod debitum dicatur deleon dere ex delicto, dic Cum Anto. Gom. in dict. l. 79. Tauri, num. 5. quod illud quod principaliter venit & debetur, vel in consequentiam accessorie ex officio iudicis, 1 vel ex furto, violentia, vel alio delicto ꝗ debeatur aliquares, vel quando ex delicto iniuriæ fit æstimatio cuilibet in pecunia, vel quando ex aliquo delicto publico, vel priuato, vt homicidij, falsitatis, vel vlterius vltra pœnam corporalem fit cõdamnatio in aliquo interesse partis, quia pro illo poteit reus capi, & detineri in carcere licet sit nobilis, vt in nostra lege, & iste est verus & realis sensus nostræ legis, secundum Anto. Gom. vbi supra, & benè, & ratio est, ne nobilis occasione huius exemptionis inuitetur ad delinquẽdum, vt inquit Matienzo, in. l. 6. glo. 1. nu. 4. & sequentib. titulo. 8. supra. lib. 5. Debet tamen cunc nobilis hic detineri in loco nobilium si adest, vel si non, in loco conue- 2 niente ? Ratui suo, secundum Baezam, vbi supra, cap. 16. nu. 27. & Tyraq. de nobilit. cap. 20. nu. 141. & Oratora de nobilit. 5. part. cap. fin. num. 2. vbi inquit quòd Palatium Potestatis, vel tota ciuitas potest ei assignari pro carcere, ex Ange. in. l. quin carcerem. ff. quod metus causa, & Iaf. in. l. ad mojendi. 79. col. ff. de iure iurando, & facit text. in. l. 4. in fin. tit. 29. p. 7. ex quo dictum in. l. 3. tit. 6. lib. 3. supra, quòd nobili blasphemiæ non potest assignari Palatium, nec pro carcere ad impledum trentanarium, imo & domus sua, & tota ciuitas, ex illo dicto Ange. secuto per Tiraq. de nobilitate. c. 20. num. 29. vbi cum Ange. tenet & Lanfranc. in pract. titu. de confessio. num. 23. in fin. & Gerar. singu. 30. pro nobilibus. num. 4. & Ange. de ma lefi. in parte *Fama publica*, num. 86. omnis enim locus pro carcere assignatus carcer est, & extensa à loco illo carcerem dicitur frangere, vt per Addit. Ange. vbi supra, num. 87. carceratus namque dicitur omnis ille, qui non potest ad sui libitum à loco exire, vt inquit text. in Clem. 1. §. Iande, de hæret. Ange. in. 1. vna. C. de priua. carcer. & in. l. quin carcerem, ex quibus iuriule nobis impolut nouissimè Ioan. Garcia Gallecus, de nobili. glo. 1. in princ. nu. 9. non dicere Auend. à nobis allegatum in dict. l. 11. num. 11. tit. 6. lib. 3. supra, id ad quod ibidem eum allegaui, scilicet, quòd nobilis blasphemans potest in domo sua carcerari, nam vltra quòd id ex dictis ibidem per me & Docto. ibi & hic allegatis, est verum, clarissimè patet Auendañum, id dixisse si bene perspexilset ipse Ioan. Garcia, dicit enim Auend. hæc verba, nam in loco priuato assignato loco carceris non diceretur aliter sine custodia captus & carceratus, ergo data custodia positus in loco priuato carceratus dicitur nobili blasphemans, de quo ibidem trá-

ctat, &

HERITAGE OF THE BERKSHIRE EKA OHYSICAL SOCIETY

&at,& Auendaſuisibidem nullam diſtinctionem facit, priuatus hic locus ſit domus propria, vel aliena, neque vlla dari poteſt ratio differentiæ, ſed priuatum locum dicit Auendaſus, non vt diſtinguat domum propriam blaſphemantis ab alienaſed vt domum priuatam & ſic locum priuatum diſtinguat à carcere publico & loco publico, igitur iniuſtè nos increpauit ſcriptor hic, & poſt reperiglo. ſi in. l. 3. tit. 28. part. 7. ſic volentem in terminis. Et ſequitur corrupte referens Gregorium, Didacus Perez. in. 1. titu. 8. glof. pen in fine, pag. 208. lib. 8. Ordinam. & Auilef. e. 25. Præt. glo. *Diſponſaren.* nu. 5. &. 6. &. 7. vbi inquit, de facto vidiſſe.

SVMMARIVM.

Nobiles debent habere equum & arma ſufficit ſi ſempore neceſſitatis illa habeat, neque requiritur continuo ea habere. nu. 1.

Lex Septima.

Summarium.

Renocantur nobilitates conceſſæ per Regem Henricum, & quæ earum ſint ſeruanda & diſponitur:

LIBI, *Que hizoen Ocaña*, Quæ eſt l. 25. tit. 14. infrà libro.

¶ Ibi, *En las Cortes que deſpues hizo en Ocaña*, Vt apparet ex dicta. l. 25.

¶ Ibi, *Que hezimos en Madrigal*, Et hæc lex noſtra in præſenti, & dictaſu legum & noſtra contrarietatem diſſoluere vult Ioan. Garcia, de nobilit. gloſ. 2. in principio. nu. 13.

¶ Ibi, *Que continuamente, de aqui adelante mantengan caballos y armas*, Hæc quantùis verba lex noſtra continet, non eſt neceſſe cótinuò equum & arma poſsidere & habere, vt puriegis nobilitatis conceſſe gaudeat tali nobilis, ſed ſufficit ſi tè pore vocationis ea habeat & poſsideat ¶, ſecundum Ioan. Garciam, de nobil. gl. 1. §. 1. num. 59.

Lex. 8. &. 9.

Summarium.

Deinceps non ſunt concedenda nobilitatis priuilegia, & ſi concedantur iplo iure nulla tunt nó obſtantibus quibuſcũq; clauſulis derogatoriis, & non obſtãtibus, & alijs in. l. noſtra expreſsis.

IBI, *Demi proprio motu*, Pro exornatione horũ verborum & ſequentium, videnda ſunt quæ diximus in. l. 3. titu. 14. ſuprà, libr. 4. Declaratur tamen lex noſtra perſequẽtem vbi prohibentur etiam priuilegia nobilitatis, niſi ſint talia, quæ ſecundem legum Regiarum diſpoſitiones fuerint conceſſa.

Lex Vndecima.

Summarium.

Nobilibus carcer alius quã plebeijs eſt aſignãdus in caſibus vbi incarcerãdi ſunt.

IBI, *Tengan carcel apartada*, Vt eſt titus in. l. 6. ſuprà titu. tit. & lib. & in. l. 15. verbo, *Qual connenge*, tit. 6. libr. 5. ſuprà, & in quodam meo conſilio.

Lex Duodecima.

Summarium.

Legitimati non gaudẽt quo ad tributa nobilium priuilegijs, quæ alias ſi non eſſent legitimati non gauderent, ſecundum verum & tenendum intellectum hoc dicit lex noſtra.

IBI, *Mandamos que auiſſe in Zque*, Pro declaratione huius legis cum alijs ſibi inuicẽ contrarijs, vide quæ diximus latè in. l. 12. Tauri ſita ſub. l. 10. tit. 8. lib. 5. ſuprà & de hac quæſtione dubitauit glo. *San*, in. l. 4. tit. 15. p. 4. & ijs totuis ſile titulus remanet ſatis expeditus, vt ad alios accedamus.

TITVLO TERCERO

De lo que los Hijos Dalgo y otras perſonas han de auer en las Behetrias, Sofariegos, y Abadengos, y Encartaciones: y como deuen ſer tratados los vaſallos dellos.

SVMMARIVM.

Behetria, quid ſignifiet. num. 1.
Vaſallus ſe aliuis alteri ſubmittens in præiudicium primi Domini nihil agit. num. 2.
Homo alterum poteſt quis fieri per pactum vel ſtipulationem. num. 3.
Solariegos qui dicantur & quid probandum eſt num. 4. & 7.
Domus de ſolar quæ dicatur. num. 5
Mouſata quæ dicatur. num. 6.
Vaſſallus quis ſit & dicatur. num. 8. & 9. vbi quid requiritur vt quis vaſſallus efficiatur qui non erat.

IN ſuperiori titulo aſũ fuit de Fidalguis in genere, nunc vero in ſpecie de Nobilibus poſsidentibus iura & vaſſallagia hic deſcripta.

Et pro declaratione huius Rubricæ & legum ſub ea cõtentarum dicendum eſt prius & ſciẽdum, quid ſignificent aliqua verba noſtræ Rubricæ & legum ſub ea contentarum.

Et primo eſt inquirendũ quid ſibi velit
1 dicere verbum *Behetria* ¶, & in hoc ſingularis lex. 3. titulo. 25. part. 4. inquit, *Behetria, tanto quiere dezir como heredamiento que es fuyo quito de aquel que viue en el, e puede recebir por ſeñor aquien quiſiere que mejor le ſeaga.* Vbi gloſſa, in verbo *Behetria*, inquit, habetur quid ſit *Behetria*, & adde in hoc quæ habentur lib. 4. Ordin. tit. 11. per totum, qui eſt noſter titulus: Et notãdum, inquit, in ea l. 3. glo. *A quien*, quòd ſpeciale eſt in locis de *Behetria*, vt poſsint ſibi eligere Dominum perpetuum, nam regulariter non poſſent loca ſibi eligere perpetuum Rectorem id eſt donec vixerit, ſecundum Ioan. Andr. in cap. fin. de iu dic. poſt Hoſtien. vbi late diſcutit, & Archid. in cap. conqueſtus. 9. quæſt. 3. vbi dicit, quòd in præiudicium iſtorum ſe ſubmittentium aliquis Dominus teneret iſtæ ſubmiſsio, non verò in præiudicium Domini ſuperioris ‡, vt & per Bald. relatum per gloſ. illam, *A quien*, dictæ l. 3. vbi & inquit, hanc ſubmiſsionem ex dictis fieri poſſe ſine tamen præiudicio Regis. Ex quo dicẽdum eſt, poſſe quem fieri per pactum vel ſtipulationem, hominem ¶ alterius, vt in expreſſo tenuit Alberic. ſecutus & relatus per Iacob. de Sancto Georgio, in Tract. de Homagijs, in princ. nu. 7. & 8. in. 2. p. tom. 10. Tract. Diuerſorum Doctorum, contra Bal. in. l. fi. C. de transactio. vbi Menef. num. 3. cõmunem eſſe ait per transactionem etiam id fieri poſſe: & in. n. 9. cum ſequentibus, ipſe Iacob. de ſancto Georgio, diſcutit, an filius hominis met ſit homo meus: *De Behetria*, etiſi licèt in aliud propoſitum meminit Ioan. Garſia, de nobilit. glo. 6. in princ. num. 13. vbi

vbi inquit à quo tempore originem habuerit.

Secúdo pro declaratione alterius verbi nostræ Rubricæ, ibi *Solariegos*, scien dum est, qui sint, †. & in hoc dict. 1.3. tit. 25. par. 4. inquit, *E solariego tanto quiere decir como hombre que tiene poblado en suelo de vno:* idque collegitur clarius ex l. 2. in fi. c. 14. nostri hu ius titulli, ná Domus *De solar* †, nihil aliud est, quam Domus quæ dam habens terrio rium & solarium, iuxta l. 17. tit. 9. pa. 6. & Domini talis territorij & solarij, solariú ipsum aliquibus præbebant rusticis culti uandum pro pēsione certa annua solutē da, & ibidem habitabant, & domos cōstituebant, & ij dicuntur *Vassallos solariegos*, de quibus in præcedenti titulo, & in dict. l. 3. titu. 25. part. 4. & ejus locutus est Speculat. in tit. de feudis. §. quoniam col. 10. ver sic. fed nunquid homo meus, quos ibi vocat homines de Mansata, vbi etiam dicit, est autem Mansata, † quando Dominus dat alicui mansum cum diuersis possessionibus & propter hoc se facit ille hominem Domini, & ad certum seruitium tenetur, persona tamen eius libera erit, si dimissa Mansata alibi se transferat, fequitur & refert Gregor. Lopez, in dict. l. 3. verbo, *Solariego*, tit. 25. part. 4. & Didac. Perez, in l. 2. titu. 11. libr. 4. Ordinam. glos. 1. in medio. col. 1. §. 19. & comprobat hos esse *Solariegos*, ex historijs Ioan. Garsia, de nobilitate, glo. 18. in princ. num. 11. cum sequentibus, & ij solariegui, vtili possunt alienare ex ma ſpatis illis & possessionibus ad mansum eis concessis, vt in l. 2. infra titu tit. dicemus, aliter enim nō possent dici, *solariegos*, vt ibidē videbis, & est hoc quoddam vassallagij ius, vt inquit, vert. in l. 2. versic. *La tercera*. titu. 25. par. 4. Et notandum, quòd in dubio nullus locus præsumitur † solariegus, nisi probetur, vt per Pelaez, de Maiorati. 4. part. quæst. 20. n. 9. nam in dubio bona libera præsumuntur, & allodialia, non vero subiecta, ex tex. in §. fi. Inſtit. de feudis. late per Mascardum, in 1. tomo, de Probatio. conclusione. 79. allodialis res, & iterū in conclusione. 209. bona omnia, & de iisdubius vocabulis, *Solariegos y Behetria*, fecit etiam mentione. Otaloraide nobilit. par. 2. c. 4. n. 8. vbi inquit propter temporis antiquitatem legers nostras hic & illam legem Partitarū, de ijs mentionem facientes, & de verbo, *Dense*, non posse hodie bene intelligi & declarari.

Ibi, *Los vassallos*, quisfit vassallus, consideradum est an velimus efficere vassallum eum, qui non est, & hic vt talis effici possit, & dici requiritur ut ex substrigunta an norum †, prout requiritur vt feudū præscribatur, ex §. fi quis per tigintā, si de feudo fuer. cont. & quod tenuerit & possiederit, vt vassallus, ex eo. §. & not. Alex. consil. 169. col. 1. lib. 2. & Deci. & Bald. relatis per Zephal. consil. 17. n. 22. & aliqua aliaper ipsos videndaequirunturr: sed si velimus considerare, quis sit proprie vassallus, ex Afflict. & Cino, relatis & secutis per eundem Zephal. consi. 151. nu. 10. is proprie dicitur vassallus †, qui adstringitur ad ea, quæ traduntur, in cap. 1. de noua forfidel. sed ex l. 1. tit. 25. par. 4. dicendum est: *Que vassallos son aquellos que reciben bienes o bien feudo, de los señores: assi como Caualleria, o tierras, o suerte, por seruicio señalado que les oyan de hazer:* & hæc pro Rubrica declaratione dixisse sufficiet.

SVMMARIVM.

PAstæ etiam inter *Principem & subditum conuenta sunt seruanda num. 1.*

Principi non obligatur lege legis, bene tamen lege contractus num. 2.

Dominus ex causa potest subditos sua alteri cōmittere, ita ex præstandum iuramentum illi compellere. num. 3.

Vassalli & subditi si à Domino nō defendātur, possunt alteri se committere, sicut & contra. num. 4. & 5. vt. 6. & 7.

Videa est, quæ vtilem maritum habet, sicut si nullum. num. 7.

Per est non habere superiorem, vel habere eum negligentem. num. 8.

Lex

Lex Prima.

Summarium.

Qualiter & quomodo sunt tractandi homines incartationum à Dominis sui, & quid debent facere si conuenta non seruentur, declarat lex nostra.

1 BI, *No les guardaren*, contra illud, Pacta seruentur, & Pax custodiatur, ex capit. 1. extra, de pacti. Adeo vt inter Principem & subditum Pacta conuenta † seruanda sunt, ex text. in cap. 1. de probatio. & quæ ibi notantur, Cin. Bald. Bart. & cōmuniter omnibus, in l. Digna vox. C. de legibus. & in l. Donationes quas Diuus perillum text. C. de donat. inter. Bald. in l. 1. circa princ. ff. de conslit. Princ. vbi inquit, quod licet Principes non obligetur lege legis, obligatur tamen lege contractus †, & conuentionis, idem Bald. in l. Principes. ff. de legibus, & in l. 1. ff. de ibi communiter Doct. ff. de pactis, vbi inquiunt, quòd licet Princeps ex contractu cum subditis facto ciuiliter nō obligetur, quia ea, quæ iuris ciuilis existūt, mutari per Principes possunt, naturaliter tamen adstringuntur & obligantur, & à naturali obligatione nullatenus excuantur, in cuius propositū plura singularia retulit Ferdinand. de Loazzata sua allegatio. pro Marchi. *de los Velet*, dubitati. 1. n. 5. fundamento pro oppido *De Mula*, per totum, quæ qui lōgum esset referre omisi, licet sua hæc allegatio paucis tam innotescat.

¶ Ibi, *Que se pueden tornar de otra señor*, nam sicut Dominus ob aliquam causam potest subditos suos alteri cōmittere, & transferre ac concedere, & oppidanos ipsos ad præstandum illi iuramentum † fidelitatis compellere, secundum Andr. de Isern. in cap. Imperialem. §. præterea Dacatus, de probib. feu. à Imper. Frederic. relatus & secutus per Bart. Socin. consi. 19. incip. in quæst. quæ vertitur, volum. 3. secundum quem eodem modo subditi ipsi si à Domino non defendantur, vel defendi non possunt, se alteri Domino subijcere poterant †, nam sicut possunt Patronus liberto, & Dominus subditos ex causa necessitatis etiam inuitos † in alium transferre, vt not. Bald. in c. generali, in tit. de feudo fuer. cont. int. domi. & agn. in vlib. feud. loan. An dr. in addi. ad Specul. tit. de feud. §. 1. Alex. consi. 25. num. 2. in. 2. dub. col. penult. volum. 5. Corne. consi. 321. incip. in hac consultatione, col. 3. volum. 4. Purpur. in. l. fi. col. 18. limit. 3. ff. de pactis, ita & subditi ipsi absque consensu Domini ex eadem causa, se possunt alteri donare, & fidelitatem † illi præstare, allegatidem Socin. Itaelegantertesuisse Bald. in quæstiua disputatione, incip. Ciuitatis Thusciæ, quæ reperitur non in stampa, sed in quodam Codice reperit eam intitulatam Ioann. de Lignano, vbi concludit, subditos Domini sui auxilio destitutos posse sibi Dominum eligere, quia paria sunt, nullum vel inutilem, seu imbecillem Dominum habere, licet se vxore virum inutilem habente dicitur, quæ magis videtur, quòm si nullum † virum haberet reputatur, vt not. Bald. in l. fi. C. ad l. Flaui. de Plagiar. & probat text. in Icum ita legatum. verific. imo si verum amamus durior hæc conditio est. ff. de condi. & demonstr. & voluit idem quod Bald. Paul. Castr. in repet. lex hoc iure. col. 3. versic. capio tertium, ibi, nam paria sunt. ff. de iusti. & iur. vbi inquit, paria esse non habere superiorem, vel habere eum negligentem †, argu. l. 1. §. quibus. ff. quod cuiusq; vniu. nomine, & inde infert, quòd si cuitas, vel castrum ab Imperatore, Rege, vel Principe, vel à quocunq; Domino, seu superiore neglectum fuerit, alteri ciuitati seu Domino maiori ac potentiori, à publiceregitur, ac defendatur, se eum subditus submittere poterit †, nec dicetur crimen læsæ Maiestatis committere, cum non in contemptum ipsi eum Dominum ac superiorū, sed ex necessitate, quæ

legem

legem non habet & actum probabilem reddit, id fecerit, quod etiam voluit Ioan. de Imola, consil. 34. incip. visis & pondera tis, cum similibus, quem refert & sequitur Ioan. de Neuizanis in consilio polito inter Consilia Alberti Bront, consil. 12. incip. Patres comederunt vuam Acerbam. col. 23. si enim Domini, vt vides, possunt subditos alicui committere, ita & ipsi si à Domino non defendantur, vel Pacta à Dominis facta ab eis non seruentur, poterit subditi requisitis nostræ legis adimpleuis alium quærere Dominum.

SVMMARIVM.

SOlarium quid sit. num. 1.
Solariegus nullam rem solarij alterare potest Dominio irrequisito. nu. 1. & 2. vbi in feuda tenta. & num. 3. limitatur.
Ad prohandum quem esse solariegũ quid est probandum. num. 4.
Vassallagio probato per Comitem potest probari liberi ta. num. 5.
Passũ dejum per quos modos probetur. num. 6.
Vassallus nemo præsumitur etiam ex longo tempore. num. 7. & nu. 8. quomodo probetur quis vassallus quando non habet feudum.
Vassallus si recuperet alienata per eum an exsecutor ne cadat à iure suo. num. 9.
Vassallus an possit legare res vassallagij pro anima. num. 10. & num. 11. an feruitium imponere possit; & num. 12. an transigere, & num. 13. an fructus rei feudalis alienare possit.

Lex Secunda.

Summarium.

Solaria per Dominum capi non possunt solutis ei tributis; & ita circa hos solariegos lex nostra disponit, quæ congruè summari non possunt ob longitudinem eius; & ideo legenda est ad eius dispositionem percipiendam.

1 HAB I, *De solares do uiere solariegos*, quid sit, † solariũ tradebat Otalora, de nobilit. 2. par. cap. 4. nu. 7. cum sequentib. aliquibus, & nouissimè Ioan. Garsia, ibidem in glo. 18. per totam, vbi inquit, nullã adesse legem declarantem quidsit *Solar*, nec, in Chancellariis id esse notum, & esse rem dubiã & penitus ignoratam, sed quòd ex. Ioanstra. 11. & c. 14. infrà isto tit. & lib. iuncta. 1. 37. tit. 9. par. 6. id aliquantulũ colligitur, & ex dictis per nos in Rubric. huius tituli in diffinitione huius verbi *Solariegs*, quæ cum sit materia per dictos scribentes diffusissima, nihil est amplius per nos in eamdem rem, & per nos latius in Rub. 1. tit. 2. supra isto lib.

¶ Ibi, *Vnusquisque solariego nu pueda vender, ni empeñar, ni enagenar, cosa alguna de aquello que fuere del solar*, Idem esse dicunt 2 muni † fundabant Faber, & Bal. relatipse glo. in l. 2. tit. 21. part. 4. dicentem esse notabile ad vassallos Solariegos, & fundatur per Socin. Iunior. consil. 77. nu. 68. volum. 1. & per Parisi. consil. 65. nu. 29. vol. 3. & per Marzarium in consil. 63. & 64. n. 1. cum sequentib. vbi assignat singularem rationem, & per Iulium Clarum, lib. 4. sententõ. feudum. q. 21. vbi plures quæstiones in propositum proponit: Et de iure patriarum idem disponitur in feudo, ex l. 10. titu. 26. par. 4. & ex. l. 3. tit. 25. ea. part. qua ad hoc allegat Burgos de Paz, in quæstis. q. 2. num. 125. vbi adid allegat Sycelat. in tit. de feudis. §. quoniam. colum. 10. versic. Sed nunquid homo, Adeo vt neque ad piaccausse etiam per viam testamenti non licet alienare Feudum maximè antiquum, vt per Socin. Iuniorem consil. 72. num. 17. & sequentib. & num. 31. vol. 1. vbi nu. 22. cum sequentib. distinguit circa hæc, & Paul. Parisi. consil. 98. num. 3. volum. 2. & iterum in consil. 3. n. 1. 27. 28. 30. & 31. & sequentib. volu. 1. & consil. 7. nu. 2. 13. & sequentib. eo. volu. 2. Et quid testando inter filios, an ceps quæstio est, de qua per Crassum, recept. sententiarum. §. legatum. q. 14. nu. 19. cum sequentib. plurib. vbi nu. 23. tradit an victualium & alimenta possint legari vxori in re feudali, & inquit cõmunem esse q̃ non, & latissimè per plures quæstiones prosequitur Iulius Clarus, senten. recept. §. feudum. quæst. 21. vsque. 42. inclusiue. Dictus tamen Burgos de Paz. d. q. 2. num. 126. sublimitat dicta nisi esset aliter consuetum, probatq; valere talem consuetudinem, scilicet, q̃ irrequisito Domino † vassallus possit feudã alienare, & hanc dicit magis cõmunẽ Curtius Iunior, consil. 158. præsupponitur nu. 8. & col. fi. in medio. n. 13. in fi. & ibidẽ ipse Burgos de Paz. restringit hanc cõsuetudinem vt valeat, respectu possessionũ, quas in particulari tantum per vassallos fuerit probatum esse liberè alienaliẽ, nõ verò circa alias res adhuc per tales vassallos non alienatas, vt in terminis inquit dicere Barba. consil. 57. incip. & quidẽ col. 6. versũ. nec obstat cum opponitur. lib. 4. Quam tamen limitationem ego restrãgo & declaro, nisi probatum esset, vniuersũ istem esse consuetudinẽ & generalẽ hæc alienandi, nam tunc in omnibus intelligeretur, ex dictis per nos in. l. 2. n. 9. tit. 5. lib. 1. recop. & de hac cõsuetudine ait valet vide nouissime Tyberi. Decian. resp. 124. nu. 4. vol. 3. vnde ex dictis ad probandum per Dominos vassallos esse solariegos, articulãdum est, † & probandũ quòd vassallũ nunquam aliquid vendide runt sine Dominorum licentia, & faciũt dicta per Burgos de Paz Seniorem in consil. 16. nu. 4. volum. 1. & vassalli probantes contrarium non dicentur *Solariegos*, secundum Speculã. & Iser. relatos per glos. in dict. l. 3. tit. 25. part. 4. versic. *Ne puede*, & tenet Didac. Perez hic, sub. lib. 4. Ordinam. col. 1520. Item limita, vt possit vendere feudi fructus, vel locare pro tempore vitæ vassalli, vt per Redoanum in Tractat. de rebus eccle. nõ ali. titu. de conflit. annui census. num. 12. cum sequentib. plurib. vs. p. 2. volu. 15. Tract. diuersorum. & vassallagio probato per Comitem † potest probari libertas, vt per Afflictis, in consilic. Sicil. Rubric. 5. num. 19. libro. 2. fol. 54. & sic fi adeò consuetudo vendendi liberè possessiones, tunc incumbet probatio Domino, vt probet esse feudales, secundum Didac. Perez, vbi suprà, & per quos modos probetur † vassallagio vide nouissimè Masfardum, de probatio. conclusione. 1399. nu. 4. cum sequentib. & in conclusione. 1372. num. 116. inquit non præsumi aliquem vassallum † etiam si longo tempore exhibuerit seruitia, nisi probetur, caeruitia vt vassallum exhibuisse. Et quando † quis non habet feudum quomodo probetur quòd sit vassallus, vide Afflictis, vbi suprà, lib. 2. Rubric. 31. de pugnis subtalis. num. 27. fol. 49. limitatur etiam in casu. l. 1. 5. infrà eodem titu. & lib. Et an si vassallus recuperet alienata per eum excusetur nè cadat à iure suo †, vide Tyber. Decian. Respon. 4. n. 31. volu. 1. & in consil. 33. nu. 49. eod. vol. 10 an pro salute † animæ legari possit res feudalis, & iterum in respon. 78. nu. 4. vol. 2. 11 Et an seruitutem imponere † possit vassallus in re feudali, vide Socinij Iunior. consil. 60. num. 8. volum. 3. & Paris. consil 12 Ho. 98. nu. 3. volu. 2. Et an transigere †, vide Tiraq. de retract. linagiel. gl. 1. q. 5. 1. 13 num. 60. & 66. fructus tamen † rei feudalis bene potest vassallus alienare, secundum Afflictis, vbi suprà, lib. 3. Rubric. 12. de fideiussione Domini. nu. 7. fol. 90.

SVMMARIVM.

VAssallus nubens cum muliere alterius Dominus transferrat in vxoris Dominium numero. 1.
Dignitas episcopalis sicut liberat à Patris potestate, sic & à Domini potestate & vassallagio. num. 2.
Matrimonio an liberetur minor. 25. annis à potestate curatoris. n. 3.
In casu nostræ legis an velatio requiratur. n. 4.
Mulier ignobilis nubit cum Rege aut Comite vocatur Regina & Comitissa. n. 5.

Lex. 3.

Summarium.

Bona exuentia à solariis (de quibus hic) nullo modo portanda sunt ad aliud Dominium.

H IBI,

3 quisito Domino † vassallus possit feudã alienare, & hanc dicit magis cõmunẽ Curtius Iunior, consil. 158. præsupponitur nu. 8. & col. fi. in medio. n. 13. in fi. & ibidẽ ipse Burgos de Paz. restringit hanc cõsuetudinem vt valeat, respectu possessionũ, quas in particulari tantum per vassallos fuerit probatum esse liberè alienaliẽ, nõ verò circa alias res adhuc per tales vassallos non alienatas, vt in terminis inquit dicere Barba. consil. 57. incip. & quidẽ col. 6. versũ. nec obstat cum opponitur. lib. 4. Quam tamen limitationem ego restrãgo & declaro, nisi probatum esset, vniuersũ istem esse consuetudinẽ & generalẽ hæc alienandi, nam tunc in omnibus intelligeretur, ex dictis per nos in. l. 2. n. 9. tit. 5. lib. 1. recop. & de hac cõsuetudine ait valet vide nouissime Tyberi. Decian. resp. 124. nu. 4. vol. 3. vnde ex dictis ad probandum per Dominos vassallos esse solariegos, articulãdum est, † & probandũ quòd vassallũ nunquam aliquid vendide runt sine Dominorum licentia, & faciũt dicta per Burgos de Paz Seniorem in consil. 16. nu. 4. volum. 1. & vassalli probantes contrarium non dicentur *Solariegos*, secundum Speculã. & Iser. relatos per glos. in dict. l. 3. tit. 25. part. 4. versic. *Ne puede*, & tenet Didac. Perez hic, sub. lib. 4. Ordinam. col. 1520. Item limita, vt possit vendere feudi fructus, vel locare pro tempore vitæ vassalli, vt per Redoanum in Tractat. de rebus eccle. nõ ali. titu. de conflit. annui census. num. 12. cum sequentib. plurib. vs. p. 2. volu. 15. Tract. diuersorum. & 5 vassallagio probato per Comitem † potest probari libertas, vt per Afflictis, in consilic. Sicil. Rubric. 5. num. 19. libro. 2. fol. 54. & sic fi adeò consuetudo vendendi liberè possessiones, tunc incumbet probatio Domino, vt probet esse feudales, secundum Didac. Perez, vbi suprà, & 6 per quos modos probetur † vassallagio vide nouissime Masfardum, de probatio. conclusione. 1399. nu. 4. cum sequentib. & in conclusione. 1372. num. 116. inquit non præsumi aliquem vassallum † etiam 7 si longo tempore exhibuerit seruitia, nisi probetur, caeruitia vt vassallum exhibuisse. Et quando † quis non habet feudum quomodo probetur quòd sit vassallus, vide Afflictis, vbi suprà, lib. 2. Rubric. 31. de pugnis subtalis. num. 27. fol. 49. limitatur etiam in casu. l. 1. 5. infrà eodem titu. & lib. Et an si vassallus recuperet alienata per eum excusetur nè cadat à iure 9 suo †, vide Tyber. Decian. Respon. 4. n. 31. volu. 1. & in consil. 33. nu. 49. eod. vol. 10 an pro salute † animæ legari possit res feudalis, & iterum in respon. 78. nu. 4. vol. 2. 11 Et an seruitutem imponere † possit vassallus in re feudali, vide Socinij Iunior. consil. 60. num. 8. volum. 3. & Paris. consil 12 Ho. 98. nu. 3. volu. 2. Et an transigere †, vide Tiraq. de retract. linagiel. gl. 1. q. 5. 1. 13 num. 60. & 66. fructus tamen † rei feudalis bene potest vassallus alienare, secundum Afflictis, vbi suprà, lib. 3. Rubric. 12. de fideiussione Domini. nu. 7. fol. 90.

HOMENAJE A DON JUAN OHY

IBI, *Salvo por casamiento*, hic habes aliud matrimonij speciale, scilicet, q̃ sicut matrimonium velatione celebratur libe-
rat à patris potestate, ex l.4.47.&.48. Tauri, vt diximus sub tit. *De los casamientos*, lib.5. supra, sic & matrimonio liberat vassallum à Dominipotestate si ad aliud Do-
minium vassallus mediate illo matrimo
1 nio transeratur †, & cũ lex nostra de ma
trimonio carnali loquatur, ide dicẽdus est
si p̃ matrimonium, sit titulus, quã per Adeptionem Episcopatus, non licuit dignitas
hæc liberat à patria potestate, ex text. in.l.
14.tit.18.p.4. sic & à Dominipotestate &
2 vassallagio †, vt probat tex. in.l.65. titu.5.
p.1. ibi, *Que el dueqele fazen Obispo, sale de
poder de su padre e de otro mayoral suyo que aya,
si ovaren alguna ordẽn, & clarius ibi, Si era fiel
ao, o solariego del linage de alguno delos, que
de alli adelante fuere libre*, & facit text. in.C.
peruenit. 86. distin. & in multis Episcopi
ratione suæ dignitatis sunt priuilegiati, de
quibus per Specul. in titul. de Dispensatio.
§. nunc de Episcoporum nu.23. versi. ipsi
quoque in multis: Ex quibus Didac. Per.
hic sub.l.3.titul.11.lib.4. Ordin. colu.15.22.
exorditur quæstionem, an & per matri-
monium liberetur minor. 25. annorum
3 à curatore; potestate †, de quo supra in li-
bro.5. late egimus, & veritatem discussi-
mus, quæ hic referre fastidiosum esset.
Sed an in præsenti, vt dicta locum habeat
in matrimonio carnali, de quo lex no-
stra tractat, requiratur velatio, vel suffi-
4 cient de præsenti † sponsaliorum contra-
ctio, & crederem velationem non re-
quiri, nam hæc solum in casibus à iure
expressis requiritur, vt in dictis legibus
19.&.18.& Tauri diui, & sic sufficere in
casu nostræ legis sponsalia de præsenti
esse contracta dum tamen sponsus hic
transferatur in terram sponsæ, & ad aliud
Dominium, hoc enim lex nostra re-
quirit: sic itidem ex vi matrimonij mu-
lier etiam ignobilis nubens cum Rege
aut comite vocatur Regina & Comitis-
5 sa etiam mortuo marito †, ex.l.7.titul.2.
parti.4. & alibi diximus sub titulo, *De
Alcaldes de hijos dalgo*, lib.2. suprà.

SVMMARIVM.

MAritus est Administrator bonorũ etiam Paraphernalium vxoris.n.1.
Ius præsentandi ad beneficia competit marito constante matrimonio.num.2.
Feudum obuentiũ vxoris, constante matrimonio dicitur paraphernale.nu.3.

Lex. 7.

Summarium.

Qualiter & quomodo nobilis possidere
ac habere potest omne ius Behetriæ, vel
aliud quocunque ex parte suæ vxoris, de-
clarat lex nostra.

IBI, *Que su muger deuia auer*,
& hoc nimirum qua maritus
Dñs bonorum vxoris reputa-
tur, & ei competit administra-
tio non solum dotalium, verum & para-
phernalium, vt tenet glo. magna, col.5.in
l.6.tit.11.p.6.in correctione.n.4.p.titu.11.
p.4. vbi glo. sic etiam volebat, & Anto.
Gom.1.5.l.Tauri.n.40.dum ibi inquit, q̃
regulariter maritus est administrator
1 bonorum etiam paraphernalium † vxo-
ris, nisi vxor aliqua earum sibi reseruaret,
de quibus in lib.5. suprà diximus latius: &
sic ius præsentandi, ad beneficia competit
2 marito † constante matrimonio, cui vni
uersitas bonorum, quibus ius patronatus
annexus erat in idem data fuit, vt ceseuer-
rit Rodrigo in actibus gerendis in suo capitulo, sine
actus ipsi conficiant in electionibus, sine in aliis.
num.1.

Lex. 10

Summarium.

Nobilis non potest assumere conductum
in Realengis, neque in Abbadengo, cu-
ius custodia Regi pertinet sub nostri tex.
pœna.

1525. vt procedat viuente vxore, secus ea
mortua ab intestato, nam tũc inquit ma-
rium in ijs nõ succedere, sed veniẽtes ab
intestato possit tamen, secundum eum,
vxor talis carens descendentibus, vel eos
iuste exhæredãs, & adde, si & carent ascẽ-
dentibus, maritum suum in ijs & alijs hæ-
redem instituere etiam si cum eo paruo
seu breui cohabitasset tẽpore, ex.l.nõ tan
tum. C. de legat. dum tamẽ Maritus eam
non cõpellat ad hoc, licet blando sermo-
ne possit eam ad hoc allicere, vt profequi
tur libidem Didac. Perez. Et an feudum
3 obuentiũ vxoris cõstante matrimonio †
dicatur Paraphernale, vide Matth. Afflt.
Decisio. Neapol. 44. nu.1.

SVMMARIVM.

QVid sit deuisa & deuisseros, remissiũe in numero.1.

Lex. 8.

ADl. 8. solum est necesse scire,
qui sint isti deuiseros, de quib̃
in eo sit mentio, & vt ficias suf-
1 ficit scire, quid sit deuisa †, de
quo vide text. in.l.3.titu.25.part.4. quam
ad hoc allegat Didac. Per. l.12.tit.11.lib.4.
Ordin. col.1537.

SVMMARIVM.

ABbas commendatarius ad vitam Canonicorum Regularium, an habeat vocem actiuæ in actibus gerendis in suo capitulo, sine actus ipsi conficiant in electionibus, sine in aliis. num.1.

Lex. 11.

Summarium.

Pœna imponenda nobili per vim capien-
ti aliquid *De Realengo, Abadengo, o Be
hetria*, declaratur in presenti.

IBI, *Que deue guardar el Rey*,
& sic in eo quicunqua & custo-
dia Regi pertinet, quasi fecus
si Regi non incumbat custo-
dire, cum limitata causa limitatũ debeat
producere effectum, ex.Lage cum Gemi
niano. C. de transact. ita vt si nobili ipsi
hæc cura esset assignata, tunc cessaret le-
gis nostræ dispositio, vt voluit Didac. Per.
lib.1.tit.11.lib.4. Ord.col.1548. in gl.1.
¶ Ibi, *Encomendas*, de quibus sit men
tio in.l.fi.tit.1.lib.2. Fori, & ibi Montal. &
per Innocent. & alios relatos per Didac.
Per. hic. col.1529. in prima, vbi exorditur
quæstionem satis alienam à materia no-
stra & late ibi ea sequitur, scilicet, an Ab-
1 bas commendatarius † ad vitam Cano-
nicorum Regularũ habeat vocem actiũ
uè in actibus gerẽdis in suo capitulo, siue
actus ipsi conficiant in electionibus, siue in
aliis, quæ quoque ipsum Didacum Pa
rez, videnda sunt, nẽ extra materiam no-
stram progrediamur.

SVMMARIVM.

ANimalia nomine gallinæ non veniunt An
seres, seu fasiani. n.1.
Capones dare obligatus tenetur eos dare vinos & non mortuos.2.
Homo vel animal mortuum nõ dicitur amplius homo nec animal.n.3.
Saltuagium mortuæ effert.n.4.
Familiares & cõmensales qui dicũtur.n.5.&.6.

Lex. 11.

Summarium.

Pœna imponenda nobili per vim capien-
ti aliquid *De Realengo, Abadengo, o Be
hetria*, declaratur in presenti.

IBI, *O anseres, gallina, o capon*,
quorum natura fera nõ est, ex
l.naturalem. 5. Gallinarum. ff.
de acqui. rerum dom. 8. Galli-
narum, Instit. de rerum diuis. l.24. tit. 28.
p.3. & sic in quocunq; fuerint loco, ma-
nent Dominorum, & qui illa ceperit ani
mo lucrandi, furtũ cõmittit. Itidem q̃ ex
tex. nostro notãdum est, q̃ nomine Ani-
1 maliũ † gallinæ non veniunt, anseres, seu
Fasiani,

Fasiani, vt per Guilliel. de Cug. & Floria. in l. de quibus. ff. de legibus, quosad hoc allegat Didac. Per. in. l. 1. tit. 23. lib. 1. Ordi. col. 702. & iterum in præsenti, fub. l. 11. tit. 11. lib. 4. Ordin. col. 1535. glo. *O capon*, inquit, quòd quitenetur dare *Capones*, tenetur eos dare *vivos*, & non mortuos † , vt not. Barto. & Doct. in. l. quod te mihi. ff. si cert. pet. vbi Sadoletus, dicit hanc esse communem opinionem, interest enim creditoribus eos viuos habere, quia possunt eos facere pinguiores, vel ad tempus seruare pro conuiuio, vel ad aliam iustam causam, & quia homo, vel animal mortuum non dicitur amplius homo †, neq; animal, vt dicunt Dialectici, & probat lex, si homo mortuus, & . l. si fictibus. ff. de verb. oblig. & in. l. si deceleseris, cum similibus. ff. qui stat. cog.

¶ Ibi, *Suèldo*, quæ moneta †, hæc effet, differebat Cardin. de Turrecrema. in c. placuit. 10. q. 3. & Jason, de solido aureo dicens, in. l. in eum col. 1. ff. de in ius voc. & Dida Perez, in. l. 19. glo. 2. tit. 11. lib. 4. Ordi. col. 1549. cum seq. & Couar. de monetis. c. 5. nu. 7. vbi in principio illius numeri legem nostram allegat, & considerat, & in propositum plura dicit.

¶ Ibi, *Dozieros, quarèta maranedis*, hoc quo ad pœna *Del homezillo*, immutatu est lege Regia, sicut & quoad. l. 19. infrà, eo. est etiam immutatũ, vt inquit Auenda. c. 18. præto. n. 5. versi. item ad vnum. libr. 1.

¶ Ibi, *Con las compañas que fuele tener cada dia*, & sic cum continuis familiaribus, & commensalibus, & non cum alijs infra addit, 3. uos enim intelligi volumus (inqt Pontifex) in. c. sicut nobis, de verb. signif. in. 6. quipertè nõ quæsitũ propterea vel recepti fine fraude & fictione qualibet verbtuelicinei vel familiares existunt, & in tuisexpensis † continuè domestici commensales, vt per Guido Papæ, decis. 321. & Didac. Perez, hic fol. 1536. in fine. cum seq. vbi qui familiares † dicantur, refert latè tractare Gometium, in Reg. de Impet. benef. per obitum fam. Card. q. 13.

SVMMARIVM.

Cautio iuratoria non sufficit vbi lex fideiussores requirit. num. 1. & num. 2. & 3. remissiue examinatur.

Lex. 12.

Summarium.

Nullus nobilis recipere potest Behertiam cum fideiussoribus sub pœna tri. pœna.

IBI, *Con fiadores*, sed an si cũ nuda cautione recipiat, putà iuratoria, incurret nostri tex. pœnam, & dicendum est ꝓ non, quia lex nostra solum prohibet dationem fideiussorum, & quoties hoc lex requirit, non sufficit nuda cautio vel iuratoria †, vt per Rebuf. per me latum in. l. 23. num. 11. & 14. titu. 7. lib. 3. suprà, & per Isa. in. l. 1. col. pen. nu. 23. ff. qui satisd. cog. & Crauet. consi. 31. nu. 4. & Gutierrez, in l. nemo potest. n. 297. de legat. 1. & sic si lex nostra fideiussiones requirat, de potẽtiori, & sic de illa, quæ cum fideiussoribus præstatur est intelligenda, non verò de iuratoria quæ sub fideiussorum † præstandorum obligatione cõuinetur, vt dictum est, præsertim cum lex nostra sit pœnalis & prohibitiua, & sic non extendenda, cautiõ; iuratoria & homagium nobilibus maximè conueniat, non verò fideiussõ datio à qua regularitèr excusantur, & de 3 ijs quando iuratoria † cautio sufficiat vbi fideiussio requiritur, vide Didac. Perez, hic fol. 1. 12. tit. 11. lib. 4. Ordi. col. 1537. cum sequentib.

SVMMARIVM.

Rex est protector & defensor oppressorum & eius est officium facere iustitiã & liberare vi oppressos. n. 1. & cos turi nõ à potentiorib. suppeditantur, num. 2.

Regem licet nõ possit ipse iuriare in possessione rebus aut terra, sin eque suos ibidem habita tores. nu. 3.

Vassalli an possint se pro tanto liberare à Domino cos vendente. n. 4. & 5. 7.

Dominus potest vassallos alienare æquè idoneo Domino. nu. 5. & 6.

Subditus vnus an possit se eximere à libertate ab omnibus illius loci vicinis procurata. nu. 7.

Vbi nu. 8. cautio sit res clericus.

Subditus ex vicinis litigans contra Vniuersitatem & populum tenetur pro expensis à populo facendis cum alijs vicinis contribuere. n. 9.

Lex. 13.

Summarium.

Quam pœnam incurrit dimittens insurrectionem Martinieges, & alia declarantur in ea.

IBI, *El Rey es tornar la behetria a aquellos que les fue tomada por forçar*, Rex enim est Protector, & defensor oppressorum, Regum est enim officium proprũ facere iustitiã, & iustitiam † & liberare de manu eum, qui tanquam vi oppressus est, regum. 23. quæst. 5. tino vult text. in ca. 3. nam, vt quæst. 1. quod si quis negauerit oppressui autem debitum quod dimittodo Christum necare videtur, Regia quæ potest, ex text. in Authen. quomodo oportet. 5. ad hoc inter cetera ea in illicita, vt fanctorum Patrum Decreta falubrium ea executioni demandari facias, & in dictis liber obseruandi ex que subditos suos defendere tenetur, & ad eius officium spectat prouidere, ne alicui † fiat violentia, & ne potentiores minus potentes opprimat ex. l. illicitas, in princ. & ibi Bald. ff. de offi. præsi. fi. cuntque alia per me à Doct. in. l. 2. tit. 6. lib. 1. suprà, notan dum itidem esse in propositũ horum verborum, quod licet non possit quis Regẽ iurare in possessione alicuius castri, vel terræ, non potest eum turbare, neq; censurare habitatores ipsius loci †, vt fun gatur dictum Bald. in cap. licet causam. col. 4. super verbo, Habitatores, de probatio. vbi dicit hoc esse notandum, & per pauò menutenendum, refert & sequitur Lopez. in Allegatione pro oppido de mu la. n. 13. dubitatur. n. 9. pag. 415. in partu, & ex text. nostro videntur probari disponentes, posse dimittere aliquem iura desita Dominõ, nec, ita, cuius antea erat illa iura poterit. Sed est quæstionis, quid si Dominus non remittit iura hæc vassallis suis, sed vult vendere, & vendit vassallos suos alij Dominõ pro certa pecuniæ quantitate, si vassalli hanc offerant Dõo pecuniã, vt eos liberos redddat, vtrũ Dius possit cõpelli ad eam recipiendam †, & in hoc supponẽdum est, quod ex Dius inutos vassallos non posit alienare †, ex text. in. c. 1. §. fi. quo ꝓpo. miles, & in. c. 1. §. præterea Duca tus, & ibi Doct. de prohibi. feu. alienat. Feuderis, & in. c. dilecti. Docto. cõmuniter, de maior. & obed. latè Hippolyt. in. l. 1. §. deponere. n. 11. & seq. ff. de quæst. & Lopezes, vbi suprà, in. 4. fundamento, pro oppido, pag. 23. cum. 3. sequent. tamen vbi, æquè idoneo Dõo, vel ex causa necessitatis vel dũtur bene potest alienatio †, secundum Couar. c. quòdius pactũ. 2. p. §. 2. nu. 4. de pact. in. 6. vel quòdo subditos cum vni uersitate vendere, putà ciuitatem, vel oppidum vendẽdo, vt inquit Iplemet Lopezes, vbi suprà, in re positione 2. d. 4. fundamentum, debit. pag. 23. cum seq. aliquibus. In casibus tamẽ ipsin in quibus licet Dõo vassallos alienare, poterunt optimè vassalli ipsi sesposs pro tãto redimere & liberare †, secundũ Couar. d. §. 2. n. 4. & Didac. Per. hic, fol. 1. 14. titu. 11. lib. 4. Ordin. col. 1542. in fi. cum primo sequentib. ex Fabrom. § Dũs. Instit. de noxali actio. & sic cotidie fieri ac practicari videmus, Sed an in hoc casu poterit aliquis vicinus se excusare à solutione fœar partis, vt vicis liberentur, credẽr gnõ, si vel ex in popolo illo remanere, sicut nec posset se à refectione cõmuna Pontei aut fontis excusare, vt per Speculat. in titu. de censibus. §. 2. versic. item pone. n. 10. & Capola, de feruit. vrba. c. 47. de Puteo. nu. 4. & Hippolyt. in practi. §. aggredior. n. 73. eo si fecì dum ed dem Hippolyt. ibi. num. 63. ratione publicæ vtilitatis nemo debet excusari, adeò vt nec clericus, nec secularis nobilis ab hoc excusaretur †, secundum addi tio. Abb. in cap. non minus. tum. 16. lite ra. B. de immunit. Ecclesiast. & glos. Por l. 54. titulo. 6. part. 1. itidemque si quis

HERITAGE OF SPAIN ARCHIVE

litigat contra † vniuersitatem tenetur cõtribuere pro expensis vniuersitatis, secundum Specul. vbi supra, nu. 14. versi. quidsi Dominum. notat in propositum nostrum Didac. Perez, vbi suprà, col. 1545. in fin. cum principio sequentis.

SVMMARIVM.

Estes an possint esse vicinis in causis suæ ciuitatis. num. 1.

Lex. 20.

Summarium.

Quomodo sit soluendum pignus aut conductum iniustè captum alicui Concilio.

TIBI, *Cinco hombres buenos, que los Pesquisidores tomaren de la villa, o del inger*, Dic hoc ideò esse, quia commodum ad testes tales principaliter non spectat, sed ad concilium, quo casu homines de tali villa & loco possunt esse testes †, vt ex text. nostro probatur, & ex l. 18. & ibi glo. tit. 16. part. 3. & . l. 146. styli, & ex cap. tertio loco, de probatio. & Bart. in. l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de reiudiuiso. & ex alijs allegatis per Didac. Perez, hic, sub. l. 22. titu. 11. lib. 4. Ordinam. col. 1552. cum seq. de quo latissimè & resolutiuè tractaui, in Tract. de Decurio. vocato Curia Pisana. lib. 2. cap. 19. num. 3. cum sequentib.

SVMMARIVM.

Ignore intra quod tempus vendi possint possquam potestatem creditorum intranerit. num. 1.

Lex. 21.

Summarium.

Si aliquis vocatus diuisero cõductum cœperit vltra id quòd cœconsum suum florum capere debeat, quomodo debet illud soluere, disponit lex nostra.

TIBI, *Desfues de los nueue dias vendiere los peños*, Didac. Perez, hic sub. l. 23. titu. 11. libr. 4. Ordin. col. 1553. verbo, *Vendiere*. prosequitur materiam venditionis ignorum † intra quod tempus vendi possint, postquam in potestatem creditoris deuenerint, & plura ibi super hoc refert per ipsum videnda, circa hæc tamen stylus ciuiusliibet tribunalis multum operabitur.

1

SVMMARIVM.

Nquisitio qualiter & quomodo formẽda sit. num. 1.

Lex. 22.

Summarium.

Forma procedendi per inquisitionem, de clarat lex nostra.

TIBI, *Desta guisa deuen facer pesquisa*, qualiter debet inquisitio formari & quomodo † in ea sit procedendum, vltra relatos per Didac. Perez, hic sub. l. 24. tit. 11. lib. 4. Ordin. col. 1557. cum duobus sequentibus, vbi plura dicit in proposito, quæ referre non est necesse, & per Iulium Clarum, recept. lent. §. fin. quæst. 55. 7. & 30. & 31. & alijs ibidem, vbi plura de Inquisitione proseguitur, & Docto. in. 6. quæstiones quando, de accusa. & in alijs pluribus locis, quæ quia à pluribus lecta sunt & examinata, & est longa materia & prolixa, missa facio vt ad alia transeamus, & dixi aliqua in. l. 11. nu. 5. & in. l. 13. nu. 6. titu. 7. lib. 5. suprà. & in. l. 1. titu. 1. libr. 8. infrà, dicemus.

1

SVMMARIVM.

Dispositum in vno ex correlatiuis censetur, & in alto dispositum. nu. 1.
Mulier debet esse subdita vro. nu. 2.
Vxor tenetur sequi virum suum sine in vita, sine in morte. num. 3. vbi num. 4. ampliatur, etiam si aliud pactum sit.

Lex. 29.

Summarium.

Si aliquis salariegus, vel de Abadengo nupserit, bona *Del Abadengo*, nõ potest portare *à lo Realengo, ni Abadengo*: mulier verò si nupserit optimè hoc potest, quia tenetur sequi virum, & eius subdita est, & cum eo tenetur habitare.

TIBI, *Mas si fuere ynger*, hic deficit argumentum & consequentia, quòd dispositum in vno ex correlatiuis censetur, & in alio dispositum †, 5. C. l. 1. C. de indic. vid. tollend. & in. l. 11. ff. de acceptilati. & in. l. 1. C. de cupresos. libr. 11. Cessat tamen in præsentiy, eò quòd est diuersa ratio, quia vir non tenetur sequi vxorem, sicut vxor virum, & vbi non est eadem ratio cessat dictum argumentum, vt per Surrardum, in Centuria, vt loco à correlatiuis, vbi idem refert Ioan. Bapt. de sancto Blasio, in Tract. correlatiuorum. tomo. 18. Tract. diuersorum, vbi annectit quæplures fallentias.

1

¶ Ibi, *Porque le muger es subdita de su marido*, ad Colo. enim. c. 3. dicitur: Mulieres subditæ † estote viris vestris, sicut oportet in Domino. Et in 3. Timoth. cap. 3. dicitur: Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docet è antè mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est, Deinde Eua, & Adam non est seductus, mulier autem seducta in præuaricatione fuit; & 1. Petri. 3. dicitur, mulieres subditæ sint virisuis. Et sic inquit Hieronymus, in cap. cum caput. 33. quæstione. 5. verbum Domini blasphemauit, vel contemnit Deiprima sententia, & pro nihilo duciuit, vel Christi insamatur Euangelium, dum contra legem fidemque naturæ, ea quæ Christiana est, & ex lege Dei subiecta est viro, imperare desiderat: cum etiam Gentiles fœminæ viris suis seruiant communi lege naturæ: est etiam text. in cap. mulierem. 33. quæst. 5. & alia refert Didac. Perez hic, lib. 4. Ordinam. col. 1571. cum sequentib.

¶ Ibi, *Y no puede si deue morar sino do el marido*, Tenetur enim vxor sequi virum suum †, siuein vita, siuein morte. cap. vna quæque. 33. q. 3. adeo vt eũ etiam vagabundum, si talis erat tempore, quo cum eo contraxit, sequi teneatur, si ex iusta causa & honesta vagari vult. glos. Hosti. & alijs in. 3. q. quæst. 4. cap. post quam & alias & plures Doct. tam sequites refert Didac. Perez, hic sub. l. fin. titu. 11. libr. 4. Ordinam. col. 1569. cum sequentib. vbi amplius etiam si pactum esset in contrarium tempore matrimonij, si ex causa iusta ibi migrat, tenetur eum sequi, neque tenebitur ad pœnam statutam †, & alia ibidem adducit bona per ipsum videnda.

1

3

4

INVESTIGACIÓN Y EVALUACIÓN OHY

TITVLO QVARTO
Como los Vassallos de los Reyes, que tienen tierra, o sueldo, han de yr a seruir a las guerras, y de sus Capitanes.

SVMMARIVM.

Rex quis dicatur, & eius propria nomina, num. 1.
In regnis Castellæ nusquam feudum visum est, nisi concessiones factæ à principe nobilibus oppidorum. num. 2.
Vassallus Regis quis proprie dicatur. num. 3.

ET cum de Dominis particularibus terram & solaria possidentibus dictum sit, nunc consequêter sequitur videre de Regibus vassallos habentibus, qui quidem vassalli solidũ & terram ab ijdem Regibus habent, ob quæ Bellum adire tenentur.

Et pro huius rubricæ declaratione aliqua notanda sunt, & primo quis dicatur Vassallus, & an per pactum & stipulationem possit quis effici homo alterius, de quibus cum in rubrica titulij præcedentis dictum sit, ad ibi dem dictæ remitto.

1 ¶ Ibi, *Rex*, quis dicatur Rex †, dixit in l. 1. titulo 2. libr. 2. supra, vbi & quæ in Rege lucean declarati, quæ & ijs verbis memoriæ habendis continentur, vt sciant Reges qualiter & quomodo se habere debeant & exercitari in Regno.

Hæc sunt, quæ faciunt, præclarum nomina Regem,
Rex pater esse suis debet, placidusque, Benignus,
Mitis, & humanus, mansuetus, prouidus, æquus,
Magnanimus, liber, nec lucri turpis auarus:
Non sinet affectus dominari, sed rationis
Omnia consilio peraget, nec spurca voluptas,
Principis egregium pectus vitiabit honesti:
Præterea justus, prudens, fortisque modestus,
Indicij exacti contemplator quæ futuri,
Sollicitè populi commissa negotia curet,
Vindictæ fugiens, & plurima dissimulabit,
Qui tenet Imperium, lenis, bellator, & audax,
Sed qui bellandi causam non præbeat illi,
Pacis amans, semper pacis defensor & autor,

Defendet

Defendet miseros, castigabitque rebelles,
Corrigit & mores populi, quæ quæ recidet
Semina, construens legum monimenta bonarum,
Principis hæc refert meminisse vocabula semper,
Vt sciat Imperium cum Maiestate tueri.

Et de clementia Principis vide Senecam, in tit. de clementia Principis, quem refert Ioan. Faber, in Breuiario Codicis, sub l. cunctos. C. de iuramentum Trinit. n. 26. &. 27. Alia plura de Rege referri possent, de quibus & per Rhodian. in Tractat. de Maiest. prin. sed hæc sufficiant, vt fciat Reges quomodo se cum vassallis habere debeant, de quo in part. 2. habemus titulum. 10. &c. 11.

Notandum, ijti Iem est pro huius titulij introductione, quod licet vassallagium, de quo hic, quasi assimiletur alfeudum, tamen in Regnis Castellæ nunquã visum est, neque audituin aliud genus feudi, nisi concessiones factæ à Principe † nobilibus oppidorum cum dignitate & iurisdictione, propter quæ oppida præfati nobilis tenentur adcertum seruitium, velutiadseruiendum tempore Belli cum certo numero militum, qui vulgo dicũtur, *Lanças*, & sic ratione oppidorum, quæ possident Domini ij, dicuntur Regis vassalli: Ideoq; quamuis omnes ex genere ad obligationem liti in regno Castellæ vassalli Regij, & eidem ad hostilitatem adstricti, consuetudine obtenuim est, vt propriè non vocetur vassallus † Regis, nisi is, qui ab eo castra & oppida obtinuerit, secundum Molinam, de primogenijs libro cap. 13. nu. 47. &. 48.

2 3

SVMMARIVM.

VAssallum quem esse quomodo probabitur § ipse neque vassallagium. num. 1.
Vassalli tenentur, & compelli possunt iurare Domino fidelitatem. nu. 2.
Vassallus tenetur Domino tenetur seruire quandiu adeo feudum tenet, & non vltra. n. 3.
Consuetudines, an in dubio præsumatur. n. 4.
Castrum simpliciter à Rege concessum, an censeatur donatum vel in feudum datum, vel cuius dicatur causa. nu. 1. num. 4.
Vassallus enim expensis debet ire ad Bellũ cum Domino. num. 5.
Vniuuiquisque quod spondit suo Imperio dare debet. num. 6.
Dominus non debet esse nimis Acerbus vel onerosus, seu contumelijs exacerbat, sed moderatus, neque debet vassallus esse nimis declinatus. ibidem.
Imperator cum vadit Romam ad se coronãdum Vrbanus eum tenetur concinitare, vel alia facere, vt num. 7.
Dominus si conscetur ire ad Bellum in prouincijs remotis, potest hoc & nunc facere & compellere vassallos, vt eum sequantur. n. 8. & 9. vbi declaratur, & nu. 10. & 12.
Vassalli non tenentur Dominum sequi ad Bellum munitum. nu. 11. vbi declaratur.
Feudum soldatæ est res personalissimum, quod non transit ad heredes dantis, nec accipientis. num. 13.
Vassallus tenetur Domino ad obsequium & seruitium præstandum. nu. 14. & de donationem non validam, vt ibi.
Officiales & ministri officium suum gratis administrare obligati, pro mium nisi turpiter, nõ debent accipere. num. 15.
Gratis aliquid debens facere si pecuniem recipit pro eo tenetur eam restituere. nu. 16.
Iudex Ecclesiasticus gratis tenetur iustitiam ministrare, & ideo si aliquid præterquã reciperit tenetur restituere. 17. vbi quod nec con secundo contra valet, vt quid pro sententia recipiat.
Papa si committit causam iudici ordinario, cum de ea gratis cognoscere teneatur, nihil potest à partibus recipere. nu. 18.
Vassalli ad qua seruitia tenentur, & quæ sint. num. 19.
Vassallus non tenetur ad aliud seruitium, nisi ad specificatum in concessione feudi. nu. 20.
Dominus pacificendo cum vassallo videtur necessario dispositiuus legis & contentari de eo, quod

fuit deductum in pallam. num. 21.
Servitia facienda per vassallum, si non sunt expressa tenebitur vassallus ad servitia consuetaa. nu. 22.
Vassallus ad via tenetur Domino, ad personam ad bona ad honores. num. 23.
Subsidium Domino à vassallo præstandum duplex est. nu. 24.
Subsidium & collectam imponent Domini vassallis suis in sex casibus. nu. 25.
Vassallus tenetur à Domino conuento in iudicio venium petere. nu. 26.
Regnates cum rege sunt cooperto capite coetera pro nouum. nu. 27.
Feudum potest esse sine servitio, quod dicitur feudum francum. nu. 28.
Servitium personale non est de forma substantia ipsius feudi. nu. 29.
Fidelitas est de natura feudi. num. 30.
Vassallus si servitium expressit ad illud tenebitur, sin minus ad contentum in l. nostra. n. 31.
Illa res quæ ad feudum dari possunt, & adcertum servitium dari potuerunt. num. 32.
Dominus an possit mandare vassallo quod servitia præstet alteri. num. 33.
Vassallus non tenetur se offerre in vocetur, sufficit enim se paratum præstare cum vocatus fuerit. num. 34.
Vassallus vbicumq; serviet Dominum periclitaret de adeundas iudicia occurrere. n. 35.
Vassallus licet debeat venire vocatus debet tamen ungrua dari dalatio. num. 36.
Vassallus tenetur dominum adiuuare cum armis & exclamare si iudex non sufficiat. n. 37.
Vassallus non tenetur cõtra seipsum Dominum iuuare, vel quoties diligentia nihil profueret. num. 38. & 39. & 40. dum tamen vnus non impugnetur, vt ibi.
Vassallus non punitur si deseriit Dominum in bello, sed cum deseriit eum in prælio existentem num. 41.
Vassallus an teneatur capituum Dominum liberare. num. 42. vbi & num. 43. declaratur dubius modus.
Vassallus non tenetur Dominum liberare nè incidat in periculum. num. 44.
Vassallus non tenetur Dominum inopem alere. num. 45. vbi & num. 46.
Vassallus non tenetur Domini debita solvere. num. 47. nec Dominum debitis carceratum liberare, vt ibi, nisi vt num. 48.
Vassallus non tenetur Dominum excommunicatum, vel banniitum, vel captum progueres in iusta detinuare. num. 49.
Domini, an possint vassallos cogere, vt accipiõt eos in hostiset. num. 50.
Vassallus non debet secretum Domini revelare. num. 51.
Vassallis si conuenerunt cum Domino collectas præstare tenentur adimplere. nu. 52.
Feudum si cum servitium est cum servitia equi debet tenquam miles cum equo servire. nu. 53.
Impedimẽtis exculantia ad veniẽdum quæ sint. num. 54.
Ecclesia habens feudum à Rege vassalla dicitur & tenetur homagium Regi præstare. nu. 55.
Rex & Imperator debent episcopo honorem præbere cũ assurgẽdo, & inuice fecos sedendo ad dexteram. nu. 56.

Lex Prima.

Summarium.

Vassalli Regis tenẽtur eidem seruire cum personis, quotiesRex iusserit eos vocari.

1 HBI, *Vassalli*, sed quomodo probabitur aliquẽ esse vassallũ, si ipse nõ neget vassallagium†, Dominus autem affirmet esse suũ vassallum, si inuestitura probarinon potest, & dicendum est, quòd Domino sufficiat probare illum sibi præstasse & fecisse retroactis temporibus, quæ hom ɔ vassallus Domino facere & præstare tenetur, quoniam ex iis probatur esse vassallũ vt arg. C. de latit. lib. tollen. l. i. §. sed quid, & §. sed si quis cum sequen. & ff. de offic. præsi. l. Barbarius. & l. 2. C. de sentent. & inter. omn. iud. & C. de testib. l. ii. & nisi fic præsumeretur Populus deperetur, qꝰ esse non debet, vt in dictis §§. talia enim argumenta sunt inducta, quæ tamen probant, vt. ff. de testam. l. 3. §. quæ autem, & videtur, quod ipsi probatis Dominus obtineat præsitio iuramẽto, nisi in contrarium aliud inducatur, vt hoc est expressum, in C. consuet. Regiæ, in resi. feud. vt hæc & alia sic tenens refert Ioan. Blan. in Epito. feud. lib. 4. de contenti feudi. ca. 1. nu. 146. fol. 297. partis 1. tomi. 10. Tract. diuersorum, in nouissimis: tenẽtur, vasfalli & compelli possunt iurare Domino fidelitatem

2 fidelitatem †, neque possunt allegare præscriptionem in cõtrarium, vt optimè per Roland. consil. 57. per totum. volu. 2. & Zephal. de homagiis tractans, in consil. 161. nu. 7. 32. & 46. & qualiter & quomodo & forma iurare debeat, & quòd ad id teneatur vassallus, tra lit optimè 2 cos de Ardi. in sua summa feudorum. in 2. parte, cap. 142. quomodo vassallus debeat iurare debeat per totum, in fol. 265. cum sequentib. dictis tomi. 10. 2. part. diuersorum tractatuum.

¶ Ibi, *Que de mutrione tierras*, quid differat terra à feudo, vide optimam. l. 2. tit. 26. part. 4. & no. quòd tandiu vassallus tenetur Domino seruire, quandiu abeo feudum tenet †, & non vltra, vt habetur in c. 1. in principio, hic finitur lex. de inde cõsiderẽdum, in cap. 25. licet, fi de feudo fuor. contro. inter Domũ & agnat. cap. 1. §. fiantille qui interfe. fuit. Domi. & cap. 11. de alie. feu. pat. notat Rubeus, in repet. l. non solum. §. morte. num. 43. ff. de noui ope. nun. Et an in dubio res censuales præsumatur †, vide Mnoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 91. & in 27. declarat quid in castro simpliciter per Regem concesso, an in vrilligatur in feudum, vel custodiẽ ea ia concessum, vel donatum, & tradiur per Mascardum. 1. tom. de probat. conclu. 209. Bona. Sed cuius expensis tais vassallus debeat ire ad Bellum cũ Domino suo †, adsunt in hoc Distinctiones diuersæ, scilicet, quòd si non nominatum est seruitium, vassallus debet ire expẽsis Domini. arg. l. fed & si quod §. 1. ff. de vsufru. & l. sicut impen. da. ff. de oper. lib. &. l. impon. & l. pen. ibidem: qui enim vtitur mineriterio alicuius, impen sia ei debet præstare, vt argum. ff. de donat. inter vir. & vxo. l. si id quod. §. 1. & C. de. l. in rebus. §. nostum. ff. com. mod. & l. si feruus. §. fi. ff. de re. ibid. si vero nominatum est seruitiũ, debet suis expensis vassallus seruire, vt. ff. de oper. liber. l. suo victu. & C. l. in fideicõmiss. de legat. 3. per argum. à contrario sensu, vel melius est vt dicatur, quod siue nominatum sit seruitium siue non, vassallus debet seruire & Dominum tueri suis expensis si potest, quia vnusquisq; quod spopondit † suo impẽdio dare debet, vt argum. dict. l. suo victu, in princ. in Authen. vt nulli iudi. §. 1. in Authen. de proconsule Cappadocie. §. militaris. maximè si modica sint impendia, argum. ff. de impendis in res dotali. fac. l. quod dicitur. & l. Omnino, forte vsque ad fructus feudi, argum. C. de bon. quæ lib. l. fi. §. vbi autem, no. C. de bonis mat. l. 1. vel vsque ad dimidiam fructuum. Si verò non potest seruire suis expensis, tunc faciet expensis Domini, & si Dominus præstare nolit, priusbitur seruitio, vt argum. l. Alimenta. ff. de lib. agna. & l. Diuus Claudius. §. 1. ff. de ire patr. vel refert vtrum seruitium sit corporale, quod corpore suo expensis potest implere, an non, in primo casu seruire tenetur, licet sit pauper, in secundo casu excusatur propter paupertatẽ. arg. l. cura. §. in opes. ff. de mun. & honor. & l. fi. in. fi. C. de his qui numero liberorũ. lib. 10. & l. pauper. ff. de excusat. tut. & in. §. fed & propter. Instit. de excusat. tuto. & l. si procurator §. pen. ff. manda. vel dicas: g. vbi vassallus est pauper & Dominus est præstare expensas non vult, quod ei tot temporis spatium præstet, vt alimẽta & expẽsas aliundẽ recuperet, vt. ff. de oper. liber. l. suo victu in fin. & l. seq. & l. operarum editionem, vnde huius respectu forte non posset Dominus pacisci vt vassallus seruiat suis expensis, vt. ff. de oper. liber. l. imponi, neque possit adnumerari morsi fiustratione & optima differat, argum. l. sciendum. ff. de vsur. Secus si Dominus fraudandi causa hoc differat vel alleget: non enim debet esse Dominus onerosus vel acerbus seu contumelionis exactor, sed moderatus, cum instantia humanus, & vassallus non debet esse nimis declinatus, argum. l. si feruus. in fin. ff. de pigno. actio. & l. l. fi. benè. ff. de vsur. Ita hæc refert Iacob. de Ardizone, in visbus feudorum. cap. 5. & . 6. mihitamen in propositum

HAZIENDA OHY BIBLIOTECA

tum nostrum magis applauder, distinctio Iacobi relata per Bellinum, in Tracta. de re militar. part. 2. titu. 6. scilicet, quòd si de hoc fint pacta constituta, eis et filiandum, aliàs aut feudum est potens ad fuftinendos, & aut Bellum est in prouincia & vassallus seruiet de suo, aut feudum est tenue, vel est exemdum è prouincia, & fiet expensis Domini, quod etiam dixit Aluarocin. cap. 1. col. 7. de noua for. Aluarocin. cap. 1. col. 7. de noua for. fideli. Sed cùi Imperator vadit à Romam ad coronam suscipiendam, & Varones sèd concomitantur, tùc est expressum quòd vasallus vel fubstitutum Domino † accepta mutant, vel dimidium annalis redditus; per solutant, ita habetur in cap. 1. § fin mitter, de prohibi. feu. alienatione. Et ita quòm electione Varonis quod ex supradictis præsiter, & facitat, vt in dict. § firmiter. & quòd dicitur de fubstitutio Domino feudi accepto, debet intelligi secundum boni viri Arbitrium, vt ibi declarat Bald. debet igitur & pendentia & commitatu esse par fubstituenti, prout est regulare in quolibet fubstituto, vt diximus in. l. 29. tit. 25. lib. 4. supra, & hæc mihi plus placent quam alie supra relatæ distinctiones, excepto quod in eo, quòd Bellinus dixit, quòd si extra prouinciam est eúdum, ibit vassallus expensis Domini, non placet, nam est contra nostrum text. dum dicit, *Sean tenudos de nos seruir con sus cuerpos donde nos les mandaremos*, & sic generalitas hæc nihil excludit, & quia vt ipse Bellinus dicit, in dict. 2. p. tit. 4. in fine, si Dominus est consuetus in civilibus locis, & sic pro 8 incipitremotis † pergere, prout bis exemplificat in Imperatore, & Regè nostræ Hispaniæ, quòm in omnem Europam, & etiam Africam consueuit expeditiones facere, & se ac exercitus suos transferre, omnino tenetur eum sequi dicti vassalli terram & fiddatam ab eo habentes, & inquit hoc esse dictum Speculat. in titu. de feud. §. quoniam super homagijs, versic. 23. & tenent relatipet Loazes, in allegatione pro oppido de Mula, dubitat. §. & si forsan dicere tur. nu. 11. pag. 166. in parte, & Ioan. de Lignia. Mediol. in Tract. de Bello c. 8. vol. 16. Tract. diuersorum. fol. 376. id tamen intelligo verum secundum eundem Loazes, vbi supra. nu. 12. & 13. & item in pag. 228. num. 92. & 93. & Roland. Valle, consil. 1. n. 491. volu. 3. quo ties feudum & fiddata, (sic enim loquitur nostri) non est tenue sed sufficiens ad hasustentandas expensas & sumptus; secus vero alias, quoniam tunc non tenetur † ire sus sumptibus, neq; priuabuntur terrata & fiddata quamuistunc non præfiet auxilium, & fidelitatem adimpleant, & confimilia plura ad hoc allegat Loazes, dict. pag. 228. nu. 92. cum sequentib. pluribus, & tenet etiam Dicac. Per 7, hic fol. 1. tit. 3. lib. 4. Ordi. col. 1. 89. cum sequent. & optimè per Guillelmum Hameta, in Tract. de iure feudi. lib. 1. c. 10. part. 1. tom. 10. diuersi. Tract. & Guermum Pisonis, in præludijs feudorum pag. 106. col. 4. in dict. 1. part. c. 10. n. 10. Tract. credere tamè cum eodem Guenno Pison, quod licèt tunc non teneantur ire, neq; seruitium iure grum præstare, tenentur tamen ali quid solutere pro feu. liquali iure, & Menochi. de arbitrar. lib. 3. centuria. 2. casu. 2. 46. n. 6. qui inquit, iudicis arbitrio relinquitur quod dicatur exiguum fiddatum. Item adiuerte quod illud quod diximus esse in electione vassalli seruire per substitutum, vel dare pecuniam, est contra nostrum text. ibi, *Con sus cuerpos*. & ibi, *Per si mismos*. vt ibi dicemus, neque supradictis obstabit, vel quòd nos diximus in. l. 16. tit. 7. lib. 3. supra, scilicet, quòd vasalli Regis non tenentur eum sequi extra regnum ad Bellandum, quia illud procedit in vasallis nó habentibus feudum, terram †, vel fiddata, nos verò hic loquimur in habentibus hæc à Rege, ij enim vasalli inter se differunt, vt licet videre ex. l. 4. tit. 25. part. 2. & ist sunt vasalli glebæ adscripti, qui quidè authoritate iudicis fieri debent, ex. l. 89. tit. 18. p. 3. & Auenda. c. 4. pract. n. 3. post princ. lib. 1. Item intelligè quòd vasalli de qui-

de quibus in nostro titulo & à fortiori illi, qui non habent stipendium à Rege, non tenentur Dominum sequi ad Bellum iusstum †, sed solùm ad iustum secundùm Didac. Per. vbi supra, & probat. l. 5. tit. 26. par. 4. quòd declarat ipse Didac. Per. quòd do notorie constat esse iniustum, secus verò si esset in dubio an esset iustum necnè, tùc enim tenetur Dihm vassallus sequi ad tale Bellum, neque in talibus exquirendis curiosus esse debet vasallus, iuxta Cicero nis sententiam, vt inquit Didac. Per. vbi supra, & Bellinus in dict. Tract. de re milit. 2. p. tit. 4. & glos. *Derechamente*, cum sequentib. in dict. l. 5. vbi & inquit, ꝛ neque defendentem se Dominum iniuste tenetur iuuare, ex eadem. l. 5. & tradit Menchaca, Controuersiarum illustrium. c. 9. nu. 19. inquit tamen Bellinus, vbi supra, nu. 3. quòd li vasallus est subditus Regi & iubeat illi ire ad Bellum est parendum in dubio, sed si non esset subditus tutius esset in tali dubio abstinere à tali Bello, secundum Bal. in cap. 1. qui. mod. feud. amitt. & Abb. in ca. licut. 3. col. 6. de iure iur. Aliàs verò miles tenebitur ad damna, parti adversæ per spiium illata, neque haberet actione ad recuperadum sua, vt per Abb. & Bellinum, vbi supra. Item & supradictà sci licet, quòd vasallus habens terram vel solidatam à Rege tenetur obedire ei & seruire in Bello, non procedit, quoties terra vel solidata † datur libera ab hoc onere expresse, sicut in feudo Francho de iure erat, vt per glossi. *Fuero ley*. In. l. 2. titul. 26. partit. 4.

¶ Ibi *O soldadas*. de hoc verbo, *Soldada*. me minit text. in. l. 9. tit. 25. part. 4. vbi glo. *Recebido*, inquit, de soldata, habetext. in cap. 1. quis dicatur Dux vel Marchio, in versi. soldata, & ibi quòd feudum soldatæ est ita personalissimum, quod non tranfit ad hæredes dantis, neque accipientis, † finitur enim cum vita illam recipientis & hoc est quòd in Rubrica nostra vocatur, *Suelda*, quod etiam, quòd soldata, quæ est quædam præstatio annua, & gratuita, quæ à neutra parte transit ad hæredes, vnde finitur morte dantis & accipientis, vt per summam Iacobi de Ardh. in vsi. feud. cap. 29. fol. 23. o. in. 1. part. tomi. 10. Tractat. Diuersorum, & Ioan. Thom. de Marinis, in eod. tomo. 10. & part. 1. tit. 26. de feudo soldatæ fol. 167. & ibi, inquit in pane & vino, & similibus soldatam constitui esse solitum, & est idem ac si in pecunia.

¶ Ibi *Esten presos y ciertos*, hinc probatur, quòd ad obsequium & seruitium præstandum tenetur Domino † vassallus, vt probat text. in cap. 1. de noua for. fideli. in vsi. feudo. & in cap. licet in. 2. refponsi, si de feudo defunctà cont. fit inter Dom. & agna. & in cap. Domino guerram, hic finitur lex. & sic quanuis vassallus ob hoc aliqua seruitia Domino fecerit, cum obsequialia sint, nihil talia seruitia efficiunt, neque validant donationem, vt notant Bal. & commun. DD. in. l. si donatione. C. de donatio. Sali. in. l. filiæ cuius. C. fami. hercis. Corneus, consi. 289. circa primum consultationis articulum colum. penult. volu. 4. Barbat. consil. 28. incip. à Ioue, col. 1. volum. 3. Cassan. consi. 7. incip. vtilis themate & consultatione col. 4. Ioan. de Amicis consil. 31. incipien. ad demòstrandum colu. 1. mo potius donationem ipsam turpem reddit, vt in simili not. Bart. in. l. fiquis in grauì. §. verum, quem ibi sequuntur DD. ff. ad Syllani. *Officiales*, (inquiens) & ministros, qui officium suum gratis tenètur administare, si præmium accipiant, turpiter † illud recipere, l. 1. C. de cond. obtur. causam. l. 2. C. ad. l. Iul. repetun. l. 1. fi eo. titul. 5. 1. in Auth. vt iudic. sine quo quo sit. Colla. 2. & in Authen. de Coll. §. ad hoc, Collatio. 9. & notat etiam ipse Bart. in. l. vt vim col. fi. allegando Bruticar. ff. de iusti. & iure, notabiliter inquiens, quòd vbi quis aliquid gratis debet facere, si pecuniam recipit pro eo, tam tenetur † restituere, cum turpiter illam videatur recipere: pro quibus facitur quæ de creditore debitum malo debitori remiten-

remittente, tradit Doct. præcipuè, Alex. & Ias. in l. si fil. de cond. ob stur. causam, & quod tradit Ioan. Andr. in Clem. I statutũ. verbo, Ex iurisdictione, de electio. vbi cõcludit optimè, quòd cum iudex ordinarius gratis tenetur subditis iustitiam ministrare, si aliquid etiam pro sportulis receperit, illud tenetur restituere, etiam si
17 consuetudo in contrarium † fuerit, nam non potest consuetudine introduci, quòd iudex ordinarius Ecclesiasticus aliquid pro sententia possit recipere, cuius doctrinam referunt, & sequuntur, Card. Anto. Butr. & Abb. in cap. cum ab omni, de vita & honest. Cleri. Bonifacius, in dict. Clement. statutum, col. penul. Corset. singul. sportulæ, Roma. hanc dicés communem sing. 180. in cap. Ex iuris canonicum, quam etiam dixit communem licet eam non sequatur Cardin. d. Clem. I statutum, col. 1. Felin. in cap. ad Apostolicam, de fimo. Sylvest. in summa, verbo, Iudex. el pri mero. q. 8. in fi. quamuis multi alij Doct. quo ad iudices seculares contrarium videantur affirmare, dicentes, valere talem consuetudinem, vt tenuit glo. l. Fori. verbo, Cattlense. C. de adue. diuer. iudicorũ, & in Authen. offeratur. verbo, prohibitis, in fin. C. de litis contest., & in. §. fi quis autem. versi. nè autem, in Authen. de iudici bus. coll. 6. Specul. tit. de falar. §. 1. versic. fi verò, ordinarius. Host. Henri. & Cardin. in d. c. cum ab homine, Ancha. cõsil. 201. incip. præmittendum. col. 1. & Ias. hanc dicens magis communem in §. tripli. col. pen. Institut. de actio. & ideò dicebat Anchar. dict. consil. 201. & Felin. in cap. de hoc, de Simon. & Ioan. Igneus, in dict. l. fi quis, in grauí. §. vtrum. col. 1. ff. ad Sylla nia. quod si Papa commisit causam iudici ordinario, cũ de causa ipsa gratis agnoscere teneatur, nec tunc aliquid à partibus
18 recipere poterit †, quòdest optimũ contra iudices Ecclesiasticos ordinarios capientes a sellorias pro determinandis processibus sibi à Papa cõmissis, vel cum de legato nuntio in partibus, & itidem contra hos iudices, qui pro expediendis dispensationibus matrimonialibus aliquid à parti bus recipiunt. Et cum ex legibus nostris Regijs iudices seculares partibus iustitiam ministrare teneantur nullo modo vltra iura taxata à lege possunt percipere, neque valeret consuetudo in contrarium, cum à dictis legibus Regijs id reprobatum sit, & prohibitum. Ex quibus concluditur, quòd cum valsallis ij teneantur Domino seruire, id gratis facere debent, aliàs punientur pœnis. l. 2. & c. 3. infrà titulo lib. & titulo.

9 Ibi, *Pactus seruir*, sed quæ seruitia erũt hæc ad quæ tenentur valsallis †, & in feudo distinguitur, q. aut sunt expressa & limitata, aut non expressa, sed indifinite promissa. Et prioris generis vocantur seruitia conditionata, id est qualificata ad certum seruitium, vel conditionata quasi pactionata sumendo conditionem pro pacto, vt declarat Ioan. Rayner. in cap. Imperialem. §. firmiter. de prohib. feud. alij per Frederic. post Aluarot. in cap. 1. §. fin. de capit. qui cur. vend. & per glo. in l. 5. titu. 26. part. 4. per text. ibi, & exemplificatur si datur feudum pro sfocianda vxore Domini, vel filia maritanda. c. 1. §. fin. quid fit inuellit. glo. fi. l. 2. tit. 26. par. 4. vel pro seruiendo Domino in Mensa. c. 1. in princ. de nouo feudo, vel quòd debeat seruire cum vno, vel duobus equis, vt in. l. nostra, quæquidem exemplia referuntur, per Glo. I ser. & Aluarot. in cap. 1. §. fi. de capitu. qui cur. ven. & hoc casu non tenebitur valsallus ad aliud seruitiũ, nisi ad spe-
20 cificatum † in concessione feudi, secundum glo. in dict. §. fin. & probatur ex. d. l. 5. in princ. titu. 26. part. 4. quia contractus ex conuentione legem accipiunt. l. 1. §. fi conuenat. ff. de poli. I. contractus. ff. de regul. iur. cum vulgaribus, & Dominus pascendi cum valsallo videtur voluisse recedere à dispositione † legis, & contentari de eo, quod fuit reductum in pactũ. l. fin. C. de pactis, quæ super dote. & ita concludunt Iacob. de sanctõ Georg. in sua in-
21 uestitura, uestitura. versi. & promiserunt. nu. 28. & videtur approbari in dict. l. 5. ibi, *Entonces lo deuen cumplir en aquella manera que le prometieran*: nec obstat, q. vbi lex obligationem introducit, nisi nominatim caueatur, vt ea sola vtantur, etiam veteres actiones nobis competunt, ex. l. quoties. ff. de actio. & obligat. nam satis dicitur partes id expressisse, ex hinc narratione, & conuentione certa illorum, ad quæ quis tenetur & obligatur, nam certa videntur exclui 11, vt, per Zephal. consil. 31. num. 33. versic. Ex hinc. nam omnis limitata enim causis limitatum producit effectũ. Idque clarius probatur ex secundo casu dictæ legis 5. cum incert. seruitia promittuntur, tũc enim in quit lex 11, q. tenetur vasallus adhilla, quæ ex legis dispositione sunt indiscrete, ergo clare dat intelligere lex illa, in casu contrario cum certa seruitia promittuntur, ad illa tantum teneatur vasallus, non verò ad alia à lege expressa, dum tamen illa expressa in conuentione apponantur non gratia exempli, sed obligationis, prout quando gratia exempli loquuntur contraria ad ducta per Guer. Pison, in præludio feud. titu. seruitia certa quæ dicuntur, fol. 107. p. 1. tom. 10. diuersorum tracta. in nouis, qui videbatur cõtra tenere, imo q. etiam si certa seruitia essent promissa, alia non excluderentur, & ad licit. alia fundamenta pro hoc, quæ cum tantum procedant, cum gratia exẽpli expressa fuerint in conuentione seruitia, non verò si gratia conuentionis & obligationis expressi. In secundo verò casu quà do seruitia sunt indifinitè promissa, & sic non expressa, & tunc tenebitur vasallus
22 à seruitij † consueta, quæ venũt ex forma fidelitatis, de quibus in cap. 1. de forma fidel. cum cap. sequen. & licet ex eadem
23 primantur ad tria tantũ reduguntur †, ad personã, fellicet bona, & honores, quoad personam †, quia tenetur vasallus Dño præstare auxilium in guerra. c. Dño guerram faciẽte, in tit. hic finitur lex Conrad. ad. c. 1. de noua for. fidelit. versic & si con tingit. cap. 3. qui. mod. feod. amittatur, dũ tamen bellum sit iustum, vt & probat. d. l. 5. tit. 26. par. 4. & diximus supra ibi a. I. nu. 11. & iterum repetamus in glo. *Conseu cuerdas*. ibi sumet legis: Quo ad bona verò tenetur vasallus seruire Domino, quia Dominus poteit ei imponere subsidiũ, siue collectam, quæ quidem collecta est impositio muneris, siue oneris, vt per Alberic in dictiona. verbo, Collecta, quæ & appellatur subsidium à subuentendo, idq;
24 est duplex voluntariũ & necessarium †: voluitarium datur gratuito sicut quæ dam donatio: necessarium verò quali intuitè, quæ imponitur alicui hominj, vel populo, ita q. quodam modo coacitè subitur, & hoc appellatur in dictum, vel super in dictum, id est impositum, vel superimpo situm. d. t. C. de superindict. lib. 10. & collectam hanc imponent Domini valsal-
25 lis suis feudis tenentibus ab eis † in fex ca fibus relatis per Speculi. in tit. de feudis. §. quoniam, quasi ad finẽ, & latè per Guer. Pison, in præludi. feudo. titu. seruitia incerta quæ nam sint. fol. 107. in fin. cum seq. 1. p. tom. 10. Tract. quæ hic referre nõ curo, nam videntur mihi extra materiam, & esset in longũ procedere: quoad honores verò tenetur vasallus Domino seruitium præstare, scilicet, vt non vocet eum
26 in ius † fine venia, vt inquit text. in cap. 1. §. fi. de mili. vassi. qui cont. eli, ibi eum salua reuerentia competenter cogere, q. intelligo, vt pro aliqnon sit in iudicio contra Dominum suum bene tamen pro se, vt inquit glo. in eo. c. 1. dicens, quòd pro se non tenetur vasallus veniam petere à Domino, de quo per Guido. Papæ, decis. 51. & hæc verior & crebrior est opinio, secundum Zephal. consil. 24. tu. 10. contra id quòd Ibi dixit nu. 13. & tradit Bald. consil. 410. volu. 5. sed quoad reuerẽtiam & honorem præstanda Domino tenetur quilẽ vasallus, & sic in Hispania & Germania moribus receptum, inquit, Guer. Pison, vbi supra, quòd soli Principes ac Ducesetcio capite cum Regeloquantur,

Comi-

tingit. cap. 3. qui. mod. feod. amittatur, dũ tamen bellum sit iustum, vt & probat. d. l. 5. tit. 26. par. 4. & diximus supra ibi a. I. nu. 11. & iterum repetamus in glo. *Conseu cuerdas*. ibi sumet legis: Quo ad bona verò tenetur vasallus seruire Domino, quia Dominus poteit ei imponere subsidiũ, siue collectam, quæ quidem collecta est impositio muneris, siue oneris, vt per Alberic in dictiona. verbo, Collecta, quæ & appellatur subsidium à subuentendo, idq;
24 est duplex voluntariũ & necessarium †: voluitarium datur gratuito sicut quæ dam donatio: necessarium verò quali intuitè, quæ imponitur alicui hominj, vel populo, ita q. quodam modo coacitè subitur, & hoc appellatur in dictum, vel super in dictum, id est impositum, vel superimpo situm. d. t. C. de superindict. lib. 10. & collectam hanc imponent Domini valsal-
25 lis suis feudis tenentibus ab eis † in fex ca fibus relatis per Speculi. in tit. de feudis. §. quoniam, quasi ad finẽ, & latè per Guer. Pison, in præludi. feudo. titu. seruitia incerta quæ nam sint. fol. 107. in fin. cum seq. 1. p. tom. 10. Tract. quæ hic referre nõ curo, nam videntur mihi extra materiam, & esset in longũ procedere: quoad honores verò tenetur vasallus Domino seruitium præstare, scilicet, vt non vocet eum
26 in ius † fine venia, vt inquit text. in cap. 1. §. fi. de mili. vassi. qui cont. eli, ibi eum salua reuerentia competenter cogere, q. intelligo, vt pro aliqnon sit in iudicio contra Dominum suum bene tamen pro se, vt inquit glo. in eo. c. 1. dicens, quòd pro se non tenetur vasallus veniam petere à Domino, de quo per Guido. Papæ, decis. 51. & hæc verior & crebrior est opinio, secundum Zephal. consil. 24. tu. 10. contra id quòd Ibi dixit nu. 13. & tradit Bald. consil. 410. volu. 5. sed quoad reuerẽtiam & honorem præstanda Domino tenetur quilẽ vasallus, & sic in Hispania & Germania moribus receptum, inquit, Guer. Pison, vbi supra, quòd soli Principes ac Ducesetcio capite cum Regeloquantur,

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES JURIDICAS UNAM

Comites autem & Varones ac cæteri, qui
pro magnatibus non sunt declarati capi-
27 te † semper nudo, Aliasautem obligatio
nes vassalli erga Dominum videbis per
Afflictis, decisis. 265. & vide etiam. l. 2. titu-
tul. 21. partit. 2. Potest tamen elle feudum
sine seruitio, quod dicitur feudum Eran-
cium, vt supra diximus, & valet pactum
28 de hoc †, quia cum substantiali ipsius feudi, †
secundum Isern. in cap. 1. §. fin. in qui. cau.
feud. amit. fidelitas tamen est de natura
30 feudi, † vt hic per eum, & per Zephalum,
dict. consil. 151. num. 29. & 30. & sic seruitium prout fidelitati appropriatum dici
poterit de natura feudi, vt videtur tenere
Roma. consil. 368. & Guer. Pison. vbi supra, fol. 108. & ex dicta. l. 5. titu. 26. part. 4.
probari potest: quæ omnia licet in feudo
loquantur, quod est differens à materia
nostri tituli, eò tamen quòd seruitium, in
quantum vt dixi, fidelitati incorporatur,
& in nostra procedere possunt, quemadmodum
vt fœliceis si vassallus certo seruitio obliga
tur, illud & non illud præstare teneatur,
31 † vt dictum est in feudo, & iterum infra
repetemus, si verò nullum seruitium sit
expressum, tenebitur vassallus ad id, quod
in hac lege expressum reperimus: nã &
illæ res, quæ ad feudũ dari possunt, pot-
32 sunt & dari ad certũ † seruitũ determina-
tũ, & in determinatũ, vt inquit Iacob. de
Ardis in sua summa feudorum titul. inca
sibus ferendorum, cap. 33. Sed an poterit
Dominus mandare vassallo si imminet
33 necessitas †, quod seruiat illi personalia
præstet alteri, vide Guer. Pison. in prælud.
feud. Rubric. seruitia incerta. 1. part. dicti
tomi. 10. diuersorum tract. fol. 107. col. 4.
de quo tamen dubito, quia vassallus non
est seruus, & sic ipsemet Author, dubitat
an verum id sit, licet Bal. in. l. 1. in fine. C.
de oper. liber. ad teneat.

¶ Ibi *Que el tiempo que nos les embiaremos*,
& sic vassallus nõ tenetur se offerre, nec
seruitium præstare, nisi vocatur, sufficit
34 enim quod sit paratus seruire † si ibi de-
nuntietur à Domino, arg. l. si denuntiasse
1. R. sp. & §. fed propter. ff. de adulter. pro
bat ex ista lex. 9. in fine, titu. 25. part. 4.
& ibi glo. 2. & Marti. de Siluma, de feudis,
Rubric. qui. mod. feud. amit. num. 14. &
fol. 6. 1. part. tomi. 10. diuersorum Tract.
& Didac. Perez, hic col. 1389. lib. 4. Ordin.
& Matth. Afflictis, in consist. Sicil. lib. 3.
titu. de dotariis constitu. quæ est Rubr. 13.
num. 19. vbi nu. 21. quærit an sufficiet vna
monitio, vel trina requiretur, & in Rege
vnicam sufficere dicit, & in aliis vnam
requiri, & ideò si vassallus per multa tem
pora Dominũ non seruierit, non amittet
salarium, licet neque feudum amitteret,
nisi seruiert Dominum in claustro reclusum, vel assaltum, vt in titul. fide feud.
vassal. fuer. inter p. 3. & sic in omni, §. & licet, in titul. quali. vsufr. venefi. fit tenenda, cap. Sanctimus. vt nemo miles in fin.
quia vbicunque vassallus seruierit Dominum peruchtari debet ad prohibendas insi
35 dias occurrentes † vtarg. l. h. in fin. C. de ijs
quib. vtin. dict. & notat Marti. de Siluma,
vbi supra fine tamen periculo suæ vitæ,
argum. ff. de oper. liber. l. hoc demum, in
pr. & c. l. interdum. §. primo in fine. ff.
de acquirend. possid. licet periculo vassalli
essent remunerãdi, & præmijs ornãdi,
argu. ff. de iure immunit. l. semper. §. negotiationes, & licet debeat vassallus venire
cum vocatur, debet dari dilatio aliqua tẽ-
36 poris, si dilationem † commodam capere
possit, argum. l. siquis. §. fin. ff. de Colla.
bono. ff. à. l. 1. in fine, ff. de tenis, vt cibaria
præparet fibi, argumentũ à simili certe, cum
sequent. & c. l. operarius. ff. de operib. liber
to. neque potest, nisi ex admuerari fi-
lustaratione differat, argumen. l. sciendum.
ff. de vsur. non enim debet esse Dominus
acerbus, asperus, vel contumelioso exa
ctor, sed moderatus, & cum efficacia be-
nignus, & cum instantia humanus, neq;
semper debet vassallus seruire, sed & de-
bet aliquando quiescere, cum permutatio
& varietas mentem humanam delectet,
vt in Authen. de ordine feden. §. si quem

autem,

autem, in fine, omnia enim tẽpus habent,
prout hæc & alia refert Iaco. Ard. vbi su
prà. c. 67.

¶ Ibi, *Confus cuerpos*, debẽt enim vassallus
Dominũ opem serre opponendo se ad
uersarijs Domini cum corpore & armis,
& si solus non sufficiat, exclamet, vt alij
37 vitorij † audiãt, vt. l. 1. §. occisorum. ff. ad
Syllan. &. §. potuisse, & ca. 1. à morte, de
vassal. qui contra contili. Lothar. & in pra
tio sue offendendo. sue defendendo ad
iuuare tenetur, vt c. Dũo guerrã, hic fini. ut
lex deinde in cip. Consuet. l. 5. tit. 26. part.
4. adeò vt sine requisitione tenetur Do
minum iuuare in periculo existentem, &
sinon fecerit, priuabitur feudo. c. ad hoc,
hic fin. lex deinc. incip. consu. & c. licet vaf
fallus, si de feu. fuer. contro. teneturque
vassallus videns aliquod finistrum cõtra
Dominum disturbare, imò & Dominum
certiorare si illud fit, vt per Afflict. in cõ
stit. Sicil. lib. 3. Rubri. 13. num. 16. & 17. fol.
96. limitatur tamen hæc nostri text. & si
milium Regula, vt non procedat primò
contra feiplum, nam licèt vassallus, vt di
ctum est, Dominum iuuare tenetur, non
38 tamen contra seipsum, † ci salutem pro
prium salui Domini anteponere tenea-
tur, secundum glos. in. c. fin. de ali. fcu. pa-
ter. & in. c. 1. in principio, vbi prepos. qui.
mo. feud. amit. quam traditionem pro-
bauit Alcia. de præsumpt. Regula. 1. præ-
sump. 53. & cõnumen testatur, Loazes,
in allegatione de mula, dubitatione. 1. §.
si forsan. num. 36. pag. 174. in parui, &
in num. 35. id etiam prosequitur, & nouis-
sime Menoch. 1. tom. de præsumptio. lib.
3. præsumptio. 44. nu. 6. vbi cum sequẽ-
tibus plura infertin propositi notãda vbi
qui contra seipsum nihil intentare tene-
tur, & sequitur etiam Iacob. de Ardizo in
summa feudis. titu. 71. par. tomi. 10. diuersorũ
tract. fol. 237. Secũdo limitatur dicta Re-
gula vt non procedat, quoties vassallus dili
39 gentia nihil proficeret, † puta quia ipsum
vidisset mortuum, vel letaliter vulnera-
tũ, vt est tex. in. c. 1. in. prin. qui. mo. feud.
amit. debet enim verificari, quòd potuerit
opem ferre, & proficeret. & noluit, quòd
verbum, potuerit, inquit Bal. ibi esse nota
bilissimum, non enim tenetur vassallus
opem ferre Dominõ, omninõ peritoro,
per tex. in. l. si alius. §. fed ait, ibi, ædibus
perturis. ff. quod vi aut clam, idq; cõfirmat
ex dictis per Anchar. consil. 33. di-
cẽtem, dolum & fallitatẽ non nocentem
nõ punit: sic & vassallus, cui absciſſa sunt
Brachia in Bello, si aufugiat, & Dominũ
derelinquat, † qui mortuus est, evaſu-
tur, quia non non interest Domini vaſ-
fallum extitisse, postquam eum adiuuare
non poterat, & sic vbi non est possibile
vassallum adiuuare Dominum, non punit
ur vassallus si Domino non præstet auxi
lium, vt hæc & alia refert in propositum,
Lauren. Syl. in tract. de feudis recogni. tit.
8. num. 1. & sequentibus, & ibi. n. 3. distin
ctione vtitur, & facit pro ipsis quòd dixi
mus in. l. tit. lib. 5. supra quòd nunquam
negligentia imputatur alicui, nisi vbi diliſ-
gentia proficeret. Debet tamen esse im-
pedimentum graue, & quòd culpa non
præcesserit, alias non excusaretur, secun-
dũ Bald. vbi supra relatũ & fecutum per
Bellinum, in tract. de remiliari. p. 2. tit. 5. n.
3. vbi plura in propositũ dictorum allegat.
Est tamẽ aduertẽdum q; non punitur vaſ-
fallus in amissione feudi si solum deserat
Dũm in Bello, sed tantũ si deserit Dũm in
41 prelio existente. † differunt enim hęc mul
tum: possunt nanq; in Bello alia parari au
xilia, potest quæ parum aut nihil interesse
Dño: Ait in præliore res nõ expectãt moras,
quia agitur per modo constat, modo aga
tur, ita Belle. vbi supra. nu. 5. & Menoc. in
d. præsump. 44. lib. 3. fed an captiuũ Dũm
42 tenebitur vassallus liberare, † & dicendum
videtur q. sic, ficut filius, qui hęreditatẽ pri
uatur si pater nõ redimat, Auth. si capti-
uũ. C. de episcop. & cler. cõparatur enim
captiuitas mortui fictione legis Corne-
liæ, quæ fingit, captũ mortuũ esse à die ca-
ptiuitatis, vt. l. 1. §. super. ff. de captiuis, & ita tenet Marti. de Siluma, in tract. de feu-

dis, Rubrica qui. mo. Feud. amit. n. 145. p. 1. tom. 10. tract. diuersforum. vbi intelligit hoc, quoties vasallus id cómode face re potest: & ego itarum intelligo hæc ve ra esse, nisi Dominus haberet de suo vnde posset soluere redemptionem, nam tunc non tenetur vasallus etiamsi posset eú redimere, secundum Guido. Papæ, decis. 113. in fine, & 551. in fin. relatum & secutú per Rolan. Valle consil. 3. n. 23. vol. 3. non tamen tenebitur vasallus Dñm liberare non eindicta in perurium, ? quando iurauit soluere debitum, vt. c. licet vasallus, si de feudo fuer. contr. inter vasallos. Dd. & agn. notat Marti. Silima, vbi supra. d. n. 145 & notare omnes inquit Rolã. vbi supra. n. 13. non iti. dem tenetur vasallus Domi non imoperam alere, ? ex tex. in. d. ca. licet, & hanc veriorem tefatur Rolan. Valle, vbi supra. d. n. 13. vbi per totum illud consilium id late fundat, & Loazes. in allegat. de m. ala. 1. dubit. 1. §. & si forsan. n. 27. cum sequentibus. pag. 171. vbi nu. 29. hoc bene intelligit, nisi Dominus ex facto vasallí non eadinopiam & egestatem ? peruenerit, nã tunc vasallus tenetur eum iuuare, vt & tenet Rolan vbi supra. n. 15. fic & vasallus nõ tenetur Domino creditoribus opprefso atq; grauato, quãuis vasallus dues sit, de suo subuenire, neq; adstringitur illius debita soluere, ? quinimo nec Domini debitis carceratũ à carcere liberare, quia potest Dominus cedendo bonis sibi ipsi consulere, vt not. Aluaro. Prepo. & communiter. dd. in d. c. licet, & ita cõmuniter teneriinquit Zasius. in tract. feudorum. 7. p. col. pen. in prin. præcipuè cũ possint creditores ad ordinem iuris ficilicet. l. à Diuo Pio. ff. de re iud. ?recurrere, vt notat Bald. in. l. ob causam. C. de actioni. & oblig. & Loazes. d. pag. 171. n. 26. qõ intelligo, vt di xi, nisi ex facto vasallí Dñs ad hæc peruenerit: intelligo etiam supradicta & declarabis ea, nisi Dñs in ipsi institura apposuisset pactum, q̃ eum egenũ, vel debitis oppressum teneretur subuenire & alimentare, ? nã tunc teneretur, quia pacta etiãsi sint præter naturam feudi sunt seruanda. c. 1. §. pen. quid sit inuest. & idé esset si feudũ esset magnũ, vt omnia hæc tenet, & refert, Rolan. d. col. 5. n. 26. & 27. &. 28. vol. 3. & Lara in. l. si quis à liberis. §. solét. n. 32. ff. de lib. agnos. licet ipse ibidé, indistinctè teneat, tenetur vasallí Dño egeno aliméta præstare: sic neque Dñm excommunicatũ tenetur vasallus adiuuare, vel bannitum, vel captũ pro guerra iniusta, ? vt per lacob. de Ardizo. in. d. summa feudorum. tit. 70. p. 1. tom. 10. diuersforum tract. fol. 237. fed an poterit Dñs in casu necessitatis cõpellere vasallum vt aliq; seruiat, dictum est in hac lege. Et an possint Domini vasallos cogere ? vt reuelent secreta, vide Burgos de Paz, consil. 3. numero. 97. volum. 1. tenetur tamen vasallus secretum Domini non reuelare aliter enim punietur ? tribus concurrentibus, primò ipsa reuelatio, secundo quòd animo dãnificandi Dominũ fit facta, tertio quòd ex ipsa manifestatione sit facta Dñm ipsi Dño, vt per Afflict. in consilt. Sicil. lib. 3. Rubrica. 15. n. 13. vbi n. 14. quid fiet, si quis volebat occidere Titũ, an poterit id vasallus reuelare, cui in secreto Dñs dixerit.

¶ Ibi, *Dondeles mandaremos venir*, tenetur enim vasallus cõuentionẽ cũ Dño facta seruare, & sic si cõuenerũt ei Dño collectas præstare, tenetur id ? adimplere vt per Bal. in. l. hi quibus. C. de fideicom. li. Alex. & relat. o per But. de Paz, consi. 15. n. 6. vol. 1. vbi in causa comitis de Benauẽte super pane per vasallũ soluẽdo late agit.

¶ Ibi, *Y al plazo*, debet enim ei assignari dilatio commoda sub qua se præparare, & venire possit, vt supra hæc lege in gl. *el tiempo*, & sic semper præueniuntur antequam iniuria arripiant. dilatioque concedenda & danda est vocato & citato, vt dixi in. l. 1. per tex. ibi, tit. 3. li. 4. supra. n. 1. & 2. imò vt ibi dixi in glo. fi. debet dari tẽ pus congruũ, vt vocatus cõparere possit, & sic et arbitrariũ tẽpus reducendũ tamẽ ad distãtiam loci & temporis calamitatẽ, & cursum, & necessitatem occurrentem.

¶ Ibi.

¶ Ibi, *Confus cauallos y armas*. in feudis quotiesfuãdũ cõcessum est pro seruitio 55 equi ?, debet tanquam miles cũ equo seruire, & non tanquã pedester, & hoc ex ui verũ, vt ex quo nõ sit in conditione feudi, sed persona vasallí, vt arg. l. 1. §. quæ rebus. ff. de positi. & debet esse equus, nec minor, nec peior, sed mediocris figurã. arg. l. de donatio. l. si quis argentũ. §. similiq; modo. & C. Ilegato generaliter. 1. Resp. de legat. 1. interminis gerendo ? ut legistene tur omnino vasallus gestam si non appo natur in pactum & conditionem ire cum equis & armis & sãmulo pedestri.

¶ Ibi, *Por si mismos*. sed an per substitutum, dicemus Deo volente, in. l. 8. infrã eo. & existẽte impedimento optimẽ poterit per substitutũ seruire, vt ex sequẽtibus vbi nostri text. colligitur & deciditur, & in. d. l. 8. latius dicemus.

¶ Ibi, *Sino oniere embargo*. si hæc verba referas à dilãpreçedẽtia, *Por si mismos*, benẽ constituta est, in quo textũ si referas ad proximẽ præcedẽtia, ibi, *O otros por si*. abũdat illud non, & debet dicere: *Sionieren embargo*. sed cũ lex nostra nouissimẽ sit emẽdata, & illud, non, apponatur in litera ctus, vt vides, omninoe ? dicendum ad illa ver ba, *Por si mismos*, nodra huiusi ; glo. esse referenda, vt orationi, & sensui ; ciuerunt. 54 Et impedimenta hæc ? erunt, infirmit as grauis, & senectus, & incarceratio, & alia, quæ de iure in aliis similibus materijs & citationibus talia nuncupatur, de quibus & in titulo, *De los emplazamientos*, lib. 4. supra diximus: & itidem erit impedimentum, si fortẽ feuda tenens, aut seruitium debẽs esset ecclesiastica persona, nam tũc cum bellum adire non posit, per substitu tum seruiet, prout in regno Franciæ, vbi episcopi feuda tenentes tenentur in guer ris, & bellis opem & auxilium præstare se cundum feudorũ conditiones, vt testatur Carolus à Grassallis, lib. 2. Regal. Fran. c. 35. pag. 88. in paruis, nam secundum eum vbi ture. 12. pag. 80. licet Ecclesia sit mater Imperij, tamen eo casu, quo tenet feudum à Rege cesset ire circa hoc vasallũ, & fic vt ibi ture. in. 1. plemet Carolus testatur, tenetur, homagiũ ratione feudi Regi præsta 55 re ?: debet tamen Rex & Imperator, vt in d. iure. 12. dicitur: præbere honorem Episcopis & prælatis assurgendo, & iusta se 56 eos sedẽdo ? adpartem dexteram, prout quotidie fit & iure optimo.

SVMMARIVM.

Vassallus non potest recedere à seruitio Domini. n. 1. nisi vt ibi & in n. 2. subinstitutur.
Vassallus ex lege nostra non potest Dominũ deserere ante tempus implectũ sub ab eo esset miles factus sine non, num. 3.
De iure cõmuni an possit quis se obligare ad certum seruitium personale præstãdum per se & suos descendentes, num. 4.
Vassallus deorum Dñrum non potest quis esse, nisi possit ambobus integraliter seruire. nu. 5. vel nisi ab vno non defendatur, vt. nu. 6.
Dñs licet potest vasallum inuitum in alium transferre, ita cũ vasallus ex causa potest se aliis Dominis submittere. nu. 7.
Vasallus in casu in quo tenetur duobus Dominis seruire cui potius tenebitur. nu. 8.
Vasallus non potest priuare feudo per Papam, vel Imperatorem nisi prius sit conuictus de culpa, vel felonia num. 9.
Deseruiens militie potuit uter nisi prius tyrones, nu. 10. vbi idem in infirmo vel graniter vulnerate.

Lex. 2.

Summarium.

Pœnam vasallus imponendam à seruitio recedentibus declarat lex nostra.

1 VBI, *Se pusiere de nosotros de aquel que de la soldada*, non enim potest vasallus recedere à seruitio Domini, ? vt proba tur hic, & declaratur in. l. 7. titu. 25. part. 4. vt id procedat in primo anno, quo Dominus fecit eum militẽ in eo enim anno, non potest Dominum deserere nisi pro vna ex tribus causis ibidem declaratis, & probatur etiam in. l. 3. titu. 13. libr. 3. Fori, cum vt dicit glos. 1. in ea d. 7. magno ho

nore officiatur ille, cui militia donatur, & hoc declarat glos. *Adelante* in dict. l.7. vt procedat, quoties ab illo Domino fuit miles creatus, secus verò si ab eo non fuit miles factus, tùc enim etiã ante annũ posset eum relinquere, si nihil Domini inter sit magis, cum relinquitur, quam cum fa-
1 ctus fuit eius vassallus, secus si eius interfuit, putà si deferere vult Dominum tempore guerræ, nam tunc etiam post
2 annum non posset eum relinquere †, secũdum Ioa. & Hostiãsis relatos & secutos per glos. *Ratõn.* in dict. l.7. ex lege tamen nostra nullo modo potest vassallus deserere Dominum ante tẽpus conuentum impletum, siue ab eo esset miles fa-
3 ctus †, siue non, vt ex eadem nostra apparet: vbi tamẽ tempus nõ esset statutum pro cedere possunt supra dicta, & non alter lege nostra atenta: debent tamen seruari dicta à relata. l.7. verific. *E quando.* Et ante iure communi posuit quis per instrumentum se & suos descendentes obligare ad certum seruitium personale præstandum † alicui & suis heredibus in perpetuum sine assensor Domini Regis, vide. Speculã tit. de feudis §. quoniã. verf. 1. a tem, & Matth. Affli. tit. in consti. 51. cit. lib. 3. titu. de homi. non tenen. n. 2. fol. 87. vbi nu. 3. Tract. at. an consensio dicentis se esse talem & promississe sufficiet.

¶ Ibi, *De desseruiri.* non dãm ex ijs verbis, quòd nõ poteãt quisq; se vassallus dũ rum Dominorum, prout innuitur ex. l. 8. ibi ad notante. glo. 1. tit. 2. §. 4. quæ optimè declarat vt procedat quoties de iure vel commodo primi Domini aliquid diminueretur, tunc enim non potest alteri Domino feruire, secus verò si possit tam
5 bo bus integraliter seruire †, tũc enim non loq; ilex nostra neq; procedit, prout hic affert expresse Dida. Per. dub. 1. titu. §. lib. 4. Ord. col. 4. non enim potest vassallus iuris prioris Domini ledere, vt ferat Bal. in prohemio feudi. rum. nu. 12. & sic vassallus, qui se cuiq; Domino fecit fidelitatem de feudo debet contentari de priori Dño, & protestari, quòd sit fidelium iustitius, sic dũm Bal. n. 8. hic finit. lex, relatum & secutum per Bellum, in Tract. de re militã. part. 2. tit. 3. nu. 2. vbi alia circa hæc refert. Secũdo declarari potest lex nostra vt non procedat quoties vassallus à Domino non defendãtur, neque defendãr potest tũc enim poterit optimè se alteri Dño subijcere †, quia licet potest Dominus vassallum iniustum ex causa in aliũ transferre †, vt per Bald. generali, si de feudo fuer. cont. inter dom. & agna. Alex. cons. 26. dubio 2. colu. per. nu. 6. cons. 63. col. 3. vol. 4. ita & subditi pli absq; consensu Dominiex eadem causa sepõ sunt alteri donare, & fidelitatem illi præstare, vt per Socin. cõsil. 39. col. per. vol. 3. ex Balin quadam sua disputatione incip. Ciuitatis Tusciæ, quia paria sunt nullum, vel inutilem Dominum habere, vt refert & sequitur, Loazes in allega. De Mula, dub. 1. an resp. ad. 3. fundã. n. 4. cũ sequent. pag. 1. 249. Et in casu in quo vassallus potest duobus Dominis feruire cui potiusteneb itur †, declarat Bellus, vbi supra, nu. 3. cum sequent. & dixi. in. l. 18. tit. 2. lib. 2. fũ pra n. 3. & Iaco. de Ardizo. in dict. summa feudo. tit. 64. & Ioann. de Lig. Mediol. in Tract. de Bello, in Tract. 4. tertij princi. c. 35. vol. 16. Tract. diuersorum, vbi. c. 34. an si vocetur à Domino vassallus & eodem tempore à Rege, cui tenebitur obedire, vbi & cap. 33. an teneatur vassallus Domino iuuare cõtra Regem. & minor de glossa fin. in. l. 3. tit. 26. par. 4. dicẽs de non vidisse legem prohibentem vassallum duobus Dominis seruire, cum ex dicta. l. 8. tit. 25. par. 4. id probetur & ex ea dicta. l. 8. tit. 25. par. 4. id probetur & ex ea dicta. l. 8. tit.
6 ¶ Ibi, *Morta por justicia*, constito prius, quòd dãm deseruerit ante tẽpus impletum, vel quòd duobus Dñis soldatã & mercedẽ receperit, sicut neq; potest vassallus feudo priuari per Papã vel Imperatorẽ, nisi prius sit conuictus † de culpa, seu felonia, vt est text. c. 1. & ibi Bal. & alij, de natura feudi, text. c. 1. de feudis, cui fuit ad amigl. & Bal. in. c. 1. §. fin. qui feud. dare possunt, vbi vbi vbi, se Bald. in quit. quod ideò Papa vel Imperator non potest iuste iuriare vassallos, nũ, neque eos cũ sua priuare, nisi cũ iusta culpa, eo quòd naturales cõsuetudines fraudarũ ligant Principem, & quia potestas vel iusnat. rale quam principãs, vt ibi latius per eum, & per Iaf. consil. 86. num. 5. vol. 3. & Paris. consil. 1. num. 115. vol. 1. vbi nu. 13. & inquit, legentiam requiri declaratoriam, & num. 116. quod requiritur citatio & iterum in consil. 60. vol. num. 18. cum. 6. sequent.

¶ Ibi *Y se fizere, nuevo por ello*, quasi defertores mutãt, vt tit. 1. multis. §. desertorem. ff. de remiss. l. 3. titul. 19. par. 2. l. non omnes. ff. de ex mil. tyronibus tamẽ? pro primaviæ parcitur, vt est text. in. l. 3. & l. 4. in. ff. de remiss. & idem ex dict. l. 4. tit. 19. par. 2. in infirmo vel grauiter vulnerato, vt pact. ex versic. *Mas de la hueste no sera ninguno sin salvo para venir de alla si non fuere enfermo o llegado tan gravemente que non pudiere tomar armas.*

¶ Ibi *que se pagar con el dello*, similis est text. in. l. 9. titul. 25. par. 4.

SVMMARIVM.

T*Empus assignandum vocationi debet esse competens nam. 1.*

Lex. 3.

Summarium.

Qua pœna puniatur vassallus non compãrẽs in termino assignato, sed eo elapso, declaratur in præsenti.

EBI *Que no fuere con nos*, tenetur enim vassallus Dominũ sequi, & eius mandatis obedire, vt in l. 1. illustrissimi remanet dictũ.

¶ Ibi, *Al plazo que nos le mandaremos poner*,
1 debet tamen esse competens †, vt in l. 1. supr. eo. diximus, & colligitur ex text. vbi optime glos. commode in. cap. cupientes. de electio. in. 6.

SVMMARIVM.

I*Mpedimentum est probandum. nu. 1. & nu. 2. numerentur impedimenta*

Infirmitatis multa priuilegia, remissiuè. nu. 2.

Vassallus licitũ quod venire ad vocationem teneatur competente nam. 3.

Lex. 4.

Summarium.

Vassallus impeditus excusatur, & veniens ante terminũ constitutum, dies tunc decrũ non computantur in tempore terminijtui.

EBI, *Mostrado por razonable cierto*, hic habes text. probantem, im
1 pedimẽta esse probandã, vt diximus & dicũt ibi multi. l. 14. tit. 3. lib. 4. supra. nu. 17. vbi & plur. dicũt, scilicet, esse probandam, fortis impedimentum causam, tũ medãtam non compãrendi, & cum numeris sequentibus alia retulimus in propositum necessaria, vbi videri possunt, & plura in propositum nostrum dixit Lauren. Syl. in Tract. de feudi recognit. quæst. 85. part. 1. tomo. 10. Tract. diuersorum Doctõ.

¶ Ibi, *Esensa derechas.* hoc enim iuri & æquitati cõforme est, vt non valeãt cõparere vocationi excusetur, vt in d. l. 14. dixi. n. 7. cum sequentib. & ex is excusatio legitima, infirmitas, ob quam vassallus venire non potuit, vt in. c. præsentium. 7. q. 1. & in. c. vni. de cle. non resid. in. 6. & hoc, sicut & alia multa, erit priuilegium infirmitatis, de quibus † per Gomez. in Reg. Cancel. in. de infis resig. q. 9. & per Paul Oran. in repl. 1. a. n. 13. ff. de offic. eius cui mãd. tur. & R. ma. in. l. si verò. §. de viro. n. 76. ff. iudic. mat. vel ex causa imminẽti ac capitali, sicũ quatibi venire nõ audet, vt c. bonæ. 2. de elect. cap. clericos. de non resid. c. quærelam, vbi glos. rationabili. & verbo, Infirmitate. de procur. l. 7. tit. 11. p. 3. vel, propter intemperiem aëris, vel timorẽ mortis, c. quoriã dam. 7. 4. dist. c. ad supplicationem, vbi glos. morati, de renuntia. vel fractio pontis vel alæ similes causæ relatæ per Ioann. And. in cap. fin. de cleri. non residen. l. 2. §. si quis, & §. si non propter. ff. si quis cautio. & an impedimẽti debeat protestari, dixi in d.

l.14. vbi & an impeditus debeat mittere excusatorem, & in.l.8.infrà eo. alia repetemus, & per Lauren. Syl. vbi suprà. q.83. &.86.alia videbis.

¶ Ibi, *Antes del plazo*, & adhuc tunc statim † quòd venerit tenetur comparere vt insimiliunqut.glo. commode in.c.cupientes, de elect.in.6. & in.1.7.tit.11. par.3. & tenet Didac. Perez.l.3.tit.3.lib.6.Ordi. col.1393. in princ.

3

SVMMARIVM.

B*Bello cessante an possint vassalli arma & equos vendere aut pignorare.n.1.*
Bella sempore & dum in alia bellum equi & arma capiuntur non possunt pro iustitiam.n.2.
Pignorare vassalli non possunt equos & arma non solum in toto, verum nec in parte.n.3.
Pena indulta contra vendentem non censetur indulta contra ementem.n.4.

Lex.6.

Summarium.

Vassalli durante tempore Belli tenentur Regi seruire vocati, neque possunt pignorare aut vedere arma, vel equos, sub pœna à lege nostra destripta enctibus, & vendentibus.

HBI, *Siendo llamados*, non enim tenetur se offerre nisi vocentur, vt dixi.l.1.supra eo.

¶ Ibi *En quanto durare la guerra*, ergo à contrario cessante Bello poterunt Arma & equos pignorare † aut vendere, non enim tunc eis prohibitum reperitur, eo enim tempore, Pacis scilicet, non tenentur Arma & equos possidere & habere, vt in titul.1. supra ilio lib. diximus, & tenet Didac. Perez, hic fub.l.8. titul.3. lib.4. Ordin. colu.1397. vbi tamen inquit, quòd quando alienatio est necessaria, pòtà quia capitur per Alguazellos & mini stros, iustitiæ in vim reiudicatæ, tùc cessat pœna nostræ legis; quòd tamen dictũ generaliter dictum procedere nò potest, eò quòd tempore Belli & dum in actu Bellisunt † Arma & equi capi non possunt per iustitiam etiam aliis bonis detenentibus, vt dixi in.l.fi. num.42. cum pluribus

1
2
3
4

sequentib. titu.21.lib.4. supra.

¶ Ibi, *Ni empeñar*, id nouissimo iure prohibitum erat non solũ in toto verũ etiam † in parte.l.Imperialem.§.1.C.§.callidis, de proh. feu. ali. per Freder. cap. & contrario, de muset. de re alis. fac. & hoc esse probatum à Doctor. tel taur Marzarius, cons. 63. nu.1. cum sequen. vbi amplat, vt neq; generaliter neque specialiter, & in.n.8. an tunc habeat locũ ius accrescendi. & cons. 20. tradit qui pignorando feudum amittat, & dixi de ijs.l.2.glo.2.titu.3. ifto lib.

¶ Ibi, *Y qualquier que lo comprare*, expressiò hæc contra emptorem inductã pra se ferret conclusionem iuris, scilicet quòd pœna inducta contra vendentem, non censetur inducta † contra ementem, nam cum lex nostra vẽditoribus pœnam imposuerit, ementibus etiam idem esse expressè disposuit, quasi non sufficeret vendẽtibus imponi, & sic cessatin marteria legis nostræ Brocardicum illud, quòd dispositum in vno ex correlatiuis censetur & in alio dispositum, vt late per Doctores maximè Iaso.in.l. fin. C. de indic. vid. tollen. ex eo quod in lege nostra differès pœna in vno quam in alio statuitur, & non est eadem ratio.

1
2
3
4

SVMMARIVM.

Q*Ve personæ excusantur ire ad bellũ.n.1. & 2.cr.3.vbi cr num.5.an cr ita excusantur ve neque subsitutum mittere teneantur neque eum mittis adiuuare Dominũ vel Regem.6 num.6.*
Vassalli infirmi & impediti tenẽtur mittere subsitutum.num.7.
Exempti ire ad guerram an & à collectis excusentur.num.8.

Lex.7.

Summarium.

Quæ personæ excusantur Bellum adire declarat lex nostra & est cotidiana & cotidie præ manibus habetur.

HBI, *Sean efcusados*, ad limitationem, & declarationem.l. 1. supra isto titulo & libro, dicentis teneri vassallos ad Bel-

ad Bellum ire si vocati sint à Domino, sal in eum hac Regula in casibus positis in præsenti: idemque est in minoribus.14. annorum †, vel maioribus. 70. annorũ, vel infirmis aut vulneratis grauiinfirmate, aut vulnere, secundum text. in.l.3. titu. 19. part.2. quæ fing ularis est, nisi secũdum text. ibi sen. ex maiores. 70. annorũ esset versati in Bello, nam tunc ad consulendum tenerentur ire, vt ibi adducit glos. *Tan sabidores*: Excusantur etiam mulieres, cũ à muneribus personalibus sint exeptæ, ex.l. quo ad originem.5. & corporalia. ff. de mun. & hon. &.ex.l. Prætor regal. fur. notat gl. *Et mugeres*, in.3.l.3. titul.19. part.2. nisi secũdum text. ibi. col. 2. a. fi. defecissent viri à generali bella rebellionẽ in Regno à regnicolis aliquibus ortã, vel Rex iret ad Bellum, nam & tunc mulieres † teneantur ire, imo & tunc, vt optimè adueertibi glos. *O de guerdes ritos*. etiam omnes in præsenti excusati tenebuntur ire, neq; excusari poterunt, deberent tamen tunc expresè vocari, vt dixi in.l.15.tit.7.lib.5. supra, nisi adesset periculum in mora, nã tunc etiam non vocati tenerẽtur ire & auxiliari, ex dict. l.3.tit.19.part.2. Item clerici & religiosi † excusantur, ex dict.l. 3. & ex dictis per Ioan. de Lig. Medicol. in Tract. de Bello. 6. particula, cap. 54. pag. 377. vol. 16. Tract. diuersorũ, & circa hæc tetigit aliquid Didac. Per. in.l.29. titu. 16. lib. 2. Ordin. col. 631. & in.l. 21. tit. 4. lib. 4. Ordin. col. 144 4. cum sequent. vbi quærit num ij de quibus hic, qui excusantur ire ad Bellum, excusabuntur taliter, quòd neque subsitutũ mittere teneantur, neque bonis suis adiuuare Dominum vel Regem †, & dicendum est affirmatiuè cum eo, quòd ita excusantur, vt neq; subsitutum mittere teneantur, & tenet expressius Auend. cap. 14. præzto. n. 12. lib. 2. quòd non est in vassallis infirmis, vel senibus, vel aliter legitimè occupatis, ijdem tenentur mittere sobstitutum †, ex text. in l. 1. ffiius nõ tritiuli, & tex. in.l.8. infrà eo. tit. & idem si sint vassalli, qui quidem nõ excusantur ire ad Bellum ex text. nostro ibi, *O quando*, sed si vassalli non essent personæ hæ in lege nostra contentæ, tùc equidem adeò excusantur, vt neque subsitutum mittere teneãtur, neque equum vel arma habere à stringi possint, secundum Didac. Per. dict. col. 1444. imo neq; ad collectũ propter Bellum impositam, nisi esset vrgens necessitas, vt in ulio populi, secundum Bellum, in Tract. de Bello. p. 7. tit. 2. per totum, vbi sic concludit contra communem in casu in quo simpli citer esset immunitas concessa, in quo ca sonũ censetur concessa propter guerram, prout communem tel taur Ias. in.l. fi. ex toto n. 7. & sequentib. de lega. 1. cõmunis tamen sequenda est, quam etiam late examinas se putur Aegid. Thomati. in Tract. de collectis & pauperes. nu. 34. fol. 151. 12. volu. Tract. Sed in casu, in quo quis propter guerram & in casu guerræ priuilegiaretur, tunc etiam à collectis excẽ ftetur † priuilegiatus, & in hoc casu nõ loquitur dicta communis, & per consequẽs excusati per legem nostram Bellum adire, neque ad collectã tenebuntur, nisi essent vassalli, vt probat lex nostra, vel nisi adesset vrgens necessitas, vt repentina populi inusitio, nam tunc & priuilegiati tenerentur, vt inter clerici, & similes, ita Bellinus, vbi suprà, & diximus.l. 11. nu. 7. tit. lib. 1. supra.

1
2
3
4
5
6

SVMMARIVM.

D*Einre communi in vassalli electione eres ire ad Bellum vel pecuniam soluere secũ ex lege vostra. n. 1. tenebuntur tamen officium adimpare.num.2. & n.m.3. siquidem in re nostra Regio.*
Vassallus teuetur Bellum adire neque excusatur etiam ex vi priuilegij alicuius concessi. n.4.
Infirmi & senes excusantur.num.5. & n.6. sine re senellitis priuilegia.
Vassallus incarceratus excusatur.nu.7.
Impedimentum procreationem nihil prodest. n.8.
Fouteuerius si fallitus sit Epistopus excusatur.
Bellũ adire seruiet tamen per subsitutũ.n.9.
Vassallus potest per subsitutũ seruire si ita est consentum.num.10.

HACIENDA BIBLIOTECA OHY

Lex. 8.

Summarium.

Vassalli Regis terram ab eo possidentes nullam seruiendi excusationem habẽt, nisi infirmitatis, senectutis, vel alterius iustæ causæ.

IBI, *Por sus personas*, & sic non per substitutum regulariter prouꝰ, & in l. 1. supra isto tit. dicitur, quod tamen de iure communi erat in feudis dubitabile, nam secundum ius commune † in vassalli electione erat personaliter seruire, vel pecuniam soluere, vt notat Alua ro. poll Anti quos, in cap. 1. in fi. de pace iur. fir. & in. c. Imperialem. §. firmiter. de proh. feu. alli. & in Lombardis sicuti asserebat Zephalus, consi. 1. n. 69. licet aliquãdo per substitutum posset seruiri, & aliquando † personaliter tenebatur seruitium adimplere, vt tradit Capitius, decis. Neapo. 10. col. 5. & decis. 32. col. 2. refert Loazes, in allegatio. de Mula. 1. dubitabit. §. Si forsan. pag. 171. & sic Iacob. de Arditzo. in summa feudorum cap. 96. in. 1. par. tomo. 1. o. tractatuũ, circa hæc distinctione vtebatur, legibustamen nostris auctentis regula generalis constituitur, scilicet, quod vassallus habens terram à rege, vel alio Domino tenetur † illum personaliter sequi, nisi aliàs ex iusta causa impeditus sit, vt ex text. nostro clarissimè probatur, & ex dict. l. 1. supra isto tit. & lib. & fallentias aliquasin nostra decribemus leg.

¶ Ibi, *Ni de otra causa*, & sic neque ratione priuilegij à lege † concesa ne tenetur ad Bellum ire, prout ex. l. 7. præcedente probatur clarissimè.

¶ Ibi, *Saluo si los dichos nuestros vassallos fueren enfermos, o viejos*, vt per totum † titulũ. C. qui morbo se excusent. libr. 10. & eod. lib. qui ætate vel profes. se excusant, & l. 1. §. quod si morbo. C. de prepo. agen. in rebus, ibi quòd si morbo vel ætatis senio capti, & impediti hoiusmodi rerum vel quocunque alio vitio præditi, per se memorati officij curam subire nequiuerint, consideratis præcedentibus eorum laboribus, per substitutum charitatorum eiusdem scrinij, cui præfectus est ipse, idoneum, & cũ à moribus optimis præditum, quàm scientiam, peritiam q; terum habẽtem, electione sua, suarum q; periculo fa cultatum, præfatum munus eos implere præcipimus, & per haiusta allegata per Tiraq. de primoge. in præfat. nu. 214. probat et etiam text. in l. 1. supra isto tit. & in l. 1. in fin. titu. 1. supra isto libr. vbi describit ætatem & ibi diximus, & text. in l. 3. titu. 19. par. 2. secundum quam senex non libe rabitur si consilio auxiliare potest. & infirmitatis non agitur priuilegij remissiue retulit. l. 6. tit. 5. lib. 3. supra. n. 11. & senectutis plura † etiã refert Gometius, in Reg. Cham. de infir. resig. quæst. 7. pag. pen. in paruis, vbi & senectutis incommoda refert, & Tiraq. vbi supra. n. 79. cũ sequentibus pluribus.

¶ Ibi, *O en otra manera justamente ocupados*, vt putà si vassallus hic est incarceratus † excusatur enim tunc, quia in eo nullus dolus vel contumacia dari potest, cõ quod à iudice est impeditus, argu. l. cõtumaciam. §. pœnã. ff. de reiud. & . l. de vno quoque. §. fed & si per præteritũ, in prin. ff. eod. titu. faciunt tradita per Bart. in l. 2. in ff. de in ius vocãd. & per Laur. Sylu. in dict. Tract. de feudi re cog. q. 77. p. 1. n. 10. tractatuũ, quòd intelligo dũtamen carceratio, vel aliud quodlibet impedimẽtũ non sit procuratũ, nam si esset nihil pro desset †, vt suprà in. 1. 14. tit. 1. lib. 4. suprà, vl terum esset iusta causa impedimẽti, si cum esset comes feudatarius, vel aliter vassallus, factus esset Episcopus † tunc enim per substitutum seruire posset, nam licet sit episcopus factus non perdit Comitatum. & quiam bello personaliter seruiren non potest, per substitutum tunc deseruiet, vt late fundat Zephalus, consi. 2. per totum

totũ item & per substitutũ vassallus seruire posset, si per consuetudinẽ, vt in Lombardia, esset introductũ †, ne personaliter tenere eur ire, sed per substitutũ, vel pecunias soluendo, secundũ Zephalum consi. n. 67. cũ quibus sequentibus. Item & si quæ aliæ sunt causæ iustæ impedimenti excusabunt, vt per substituere in non tenẽatur vassallus, sed per substitutum.

¶ Ibi, *Leyes destos Reynos*, vt in. l. 1. suprà isto titu. & lib. 6. l. 1. titu. 1. supra isto lib. & in alijs similibus.

SVMMARIVM.

PRimogenia quæ dicuntur num. 1.
Dominus feudis admittendo ad fidelitatem secundo genitum non præiudicat primogenito num. 2.
Primogenitis vassalis mortui salarium & terra dotale sunt num. 3.
Primogenitus si non vult dimittere Principatum indecendo potest illis secundogenitum anteponere. num. 4.

Lex. 10.

Summarium.

Primogeniti filij solidum Patris defuncti, & alia lege in nostra contenta habere debent, & in eis succedere.

IBI, *Sus hijos primogenitos*, qui ante alios fratres sunt nũcupandi, Primogenia † enim appellamus iusiliud præcipuum, quod primogenij filij antè cęteros fratres accipiunt, vt Tiraq. de primogen. in Præfa. nu. 1. vbi nu. 3. cum sequentib. pluribus probat, in successionibus longè meliorem esse successionẽ primogenitorum, quam aliorum filiorum, & id ipsi pluribus probat Authoritatibus, quas lõgum esset referre, & num. 45. cum sequentibus aliquibus duas ad hoc rationes annecit, & sic secundum eundem Tiraq. ibi dem. 22. quæst. nu. 3. Dominus feudi admittendo ad fidelitatem secundogenitum non præ iudicat † primogenito, qui ex consuetudine Regni succedit in feudo, vt inquit expressè voluisse Alberi. poll Dyn. in. l. inter quos. §. alieno. ff. de dam. in fect. & fic mento lex nostra inquit, primogenitis vassallis mortui danda esse salarium & terram à Domino † habita, vt & est text. in l. 1. & 2. C. de filijs officialium, quin bello. mor. libro. 12. & hanc legem menti tendam inquit glos. *Si no el fijo*, col. 8. versic. tene etiam menti. l. 2. titu. 15. par. 2. vt inquit Dd. Iac. Perez, hic, fub. l. 20. titul. 3. libr. 4. Ordin. col. 109.

¶ Ibi *Que fueren habiles para ello*, nam vt inquit Bald. in Auth. hoc amplius colu. 2. C. de fideicom. primogenitus si non est idoneus Principatui moderando † potest pater illi secundo genitum anteponere, refert Tiraq. vbi supra, quæst. 21. num. 11. & cum fequent. alia in propositum prosequitur, & in quæst. 23. alia declarat similia, quæ nostræ legi adaptari possunt in ipsa verbis.

SVMMARIVM.

RVstici sublevandi sunt prout possibile erit num. 1.
Milites non esse hospitandi in domo rustici nisi per diem & noctem. num. 2.
Militare non est delictum sed propter prædam militare peccatum est. num. 3.
Concessionis genus est contendo m nn. 4.
Animalia rusticorum capi possunt pro mittenda blada & pane & vitualibus ad Bellum. n. 5. & possunt compelli ea emere num. 6. debet tamen eis pretium solui. num. 7.
Annona præsertim possunt eligere virot idoneos, qui vendant ad emendum panem pro annona cum salaria. num. 8.
Assinus rusticis capi potest pro iustitia facienda. numero. 9.

Lex. 18.

Summarium.

Militibus Comestibilia præstanda non sunt sine pretio, expensiue populorum non debent Capitanei & milites sustentari.

HACIENDA OHY INSTITUTO DE INVESTIGACIONES

HBI *Comes a costa de ninguno de nuestros pueblos*, nam vt inquit legislator in.l.1.C.de Salga.hospit. non præst. libr.12. nequis Comitum aut tribunorum aut præpositorum aut militum nomine salgami cultitras, lignum, oleum, à suis extorqueat hospitibus, sed nec volentibus hospitibus in præditis speciebus aliquid auferat sed sint provinciales nostri ab hac præbitione securi: Comitibus, tribunis, vel cetæ præpositis militibusq; grauiri vexationi subiacentibus: probat etiam text. in.l. de uotum. C. de metat. & ep. de imet. libr.12. quod secundum Bart. in.l.2.infi.eo. titul. & lib.12. malè huiusfeuram milites, cum deberent rustici, qui in hoc sufferunt pondus Dei & æstus, releuari † prout pessibi le esset, vt inquit Ripa in Tract. de peste. titul. de remed. præser. contra pestem, nu. 212. cum sequentib. aliquibus, vbi nu. 214. cum Ioan. de Platea, inuehit contra quosdam magistros extraordinarios Ducatus mediolani, qui conuiuantur splendidè ex pensis rusticorum, & singula militaria singulis diebus conficiunt, vt ventrem impleant, & omnino sagnient, quæ omnia & nostris temporibus in hac nostra Hispania per milites & capitaneos ita commissa sunt, vt exclaripi ea opus esset, vt alij ab ijs in posterum se abstinerent, sunt enim subleuandi non verò opprimendi rustici præserim tempore culturæ, neque esse permittedum quod milites iter agentes hospitarentur in domo rusticis nisi tantum per diem & noctem †, vt de iure est dispositum, ex dict. l. deuotum. de. ex.l. vnic. C. de Salga. hospi. non præs. quas ad hoc allegat Ripa, vbi supra, num. 216. de quibus & per Auiles in cap. 8. præz. in glo. *Dineros*, & latissimè per Roland. Valle, consi. 66. num. 1. cum sequentibus Vol. 1. vbi optima circa hæc adducit & singularia, & quomodo sit domus ad hoc diuidenda, & qui excusentur ab hoc munere hospites recipiendi: Debent enim milites contenti esse stipendijs suis, & neminem conuertere debent, vt eos admonuit sanctus Ioannes Baptista, vt & habetur in cap. in singulis. 86. dist. & in cap. militare. 23. quæst. 1. vbi dicitur quod militare non est delictum, sed propter prædam militare peccatum est, † sicut neque Regnare crimin o sum est, sed ideo regnere Rep. vt Diuitias augeas, videtur esse damnabile, & per consequens milites & capitanei debent ab his abstinere, etiam si sponte rusticis aliquid sibi offerant, nam potius metu & concussione coacti vexationi facerequod concussionis genus † est euitandum ex cap. concussionis. 1. quæst. 1. & l. 1. & 2. ff. de concussio. Caleta. in sum ma in verbo militis peccata, aliter enim Auaritia regenus exercetur, ex qua quidem Auaritia plura mala insurgunt, & præsertim militibus, vt inquit. l. 2. tit. 26. part. 2. & ideò nimirum si capitanei & milites plura in fortuna patiantur, neque victoriam reportent. Possunt tamen capi animalia rusticorum pro mittendo † blado pane & victualibus ad Bellum, ex.l.2.C. de Nauicul. non excus. libr. 10. quam ad hoc allegat Ripa vbi supra, nu. 1. & Mænochi de Arbitrar. libr. 1. quæst. 48. nu. 9. vbi ad Decuriones ciuitatis id ampliat, vt possint pro hoc dicta animalia capere, Imo & inquit ibi Ripa, nu. 122. quod si subditi non habent animalia possint eo gi † ea emere, & Reip. commodare, debet tamen pretium † eis solui, vt tenet Iaf. in.l. Barbarius, num. 36. ff. de offa. præsi. & Mænochi. vbi supra, num. 10. & sicut cum sterilitas adest, possum præfecti annonæ eligere vnũ vel plures idoneos viros, qui pro comparando tritico & frumento se conferant in aliquas partes & prouincias & eis fine ullu Principis salarium † constituere ex.l.2.C.de frumen. Alexan. libr. 1. notat Ripa, vbi supra num. 186. aliter enim secundum eum ibi Decuriones salarium constituere non possunt de publica pecunia, ex.l.1.C.de præben. sala. & diximus alibi: sic & inquit Ripa, vbi supra, num. 214. pro iustitia facienda † de aliquo

aliquo delinquente potest capi asinus, Ruitici, debet tamen tunc, secundum eũ ibi nata. 6. eum sequentub. solui rustico huic congruum salarium, quia dici solet à rusticis, quod dicti boues vel animalia de cætero non arabunt, vel si arabunt terra arata non germinabit fructum quamlicet species superstitionis sustinen salarium est omnino soluendum, ita quod quamuis pro causa publica bona aliquis possint capi debet abijs ibi bonis cibum vt alibi diximus late.

SVMMARIVM.

CAstra & oppida in bello capta Regis sunt. *vbi. C. n. 1. prosequitur.*

Quinimo bonorum in bello captorum in recognitionem superni Dominij Regi pertinent, num. 3.

Lex. 20.

Summarium.

Pars Regibus applicanda ex rebus in bello captis à lege nostra designatur.

BI, *De les quinos*. vt ex.l.5. & 7. tit. 26. p. 2. deductum est & dispositum, idque per.d.l.5. limitatum est circa bona mobilia & se mouentia, nam circa immobilia, vt sunt, castra, villæ & oppida, hęc omnia ipsius Regis † sunt, vt per eam asserit Auend. c. 4. prætor. nu. 2. & n. 4. versi ité adquisita. lib. 1. & glos. *Las villas*, in. d.l.5. alia iura ad hoc allegat, & ex l. 6. eo. tit. 26. par. 2. circa hęc & alia constituitur differentia, scilicet quod si Rex in ipso met Bello sunt prędęn, tunc quintum deducitur antequam aliquid expendatur de rebus captis pro sepeliendis defunctis in Bello illo, vel in publica subhastatione afferantur, sed si rex non est prędęn, tunc an tè hæc funeralia deducuntur, quam quintum deducatur Regi: in rebus autem soli & immobilibus hæc itidem non procedunt, secundum dict. l. 6. in fine. In casu tamen in quo Bellum fiat sumptu Regis, medietas captorũ † Regi pertinet, secundũ text. in. d.l.4. col. fin. & rationes quare quintum datur Regibus asignat text. ni l. 4. titu. 26. part. 2. quæ in lege nostra ingritur & detcribitur: secundum quam. l. 4. & nostra, quintum hoc aliq quam Regi competere non potest, cum in recognitionem † supremi dominij ex dictis legibus concedatur, & hæc Rex ipse à se separare & abdicare non potest, vt diximus in.l.1. tit.1. lib. 4. supra, nisi ad tempus vt probat. dict. l. 4. versic. *Mas querendo*. in lege nostra inserta: de quibus & tractauit Pet. Bellinus, in. dict. tract. de re milit. part. 2. cap. 12. & 18. vbi & in. 6. part. cap. 1. tract. an inter milites possit fieri pactum & conuentio de diuidendis prædijs.

¶ Bi *En perjuizio de nuestra Real preminẽcia*, hæc enim in præcriptibilia sunt, vt diximus in dict. l. 1. titu. 1. lib. 4. supra.

SVMMARIVM.

DOminus male tractans vassallos potest eis priuari. *num. 1. neque debet eos tradere inimico, etiam si mille delicta fecissent. numero. 2.*

Lex. 22.

Summarium.

Dominus vassallis suis iniuriam aut iniustitiam non faciant.

BI *Y no les hagan fuerças ninjuyrias*. Dominus enim malè tractans vassallos † priuari potest eorum vassallagio, debet nam que potius repellere iniuriam vassallo, quam inferre, vt per And. in cap. 1. qui. mo. feu. amit. tenetur enim Dominus vassallos adiuuare, vt in cap. 1. de For. fid. alleg. Alex. consi. 15. col. 3. versic. sed Do minus. vol. 5. neque debet tradere eos inimico etiam si mille fecissent delicta †, secundum Bal. c. 1. 5. conuentionales. in principio de pace. iur. fir. & Afflict. in consti. Sicil. lib. 3. Rubrica. 29. §. 1. num. 2. & 3. & contra

HARVARD COLLEGE LIBRARY

cõtra tales Dominos remisiue retuli in l.8.n.8.tit.15.lib.4. supra, & infra isto lib. 6.in tit. *De las imposiciones.*

SVMMARIVM.

Vassallus alarde faciens cũ bestijs & Armis alienus fallum committit.n.1.

Lex. 25.

Summarium.

Alarde, & sic demonstratione Armorum & equorum commodatorum facientes puniuntur, vt hic.

BI, *Cum armis, y bestias prestadas*, la quo licet & in alijs multis similibus vassallus hæc faciens † fallam committit, quod quidem eit mutatio veritatis, vt l. 1. ff. ad. l. Corn. de falsis. & in hoc quilibet de populo accusate potest, ex. l. 5. tit. 7. part. 7. & ita tit. Dit. ac. Per. hic fol. 81. titu. 3. lib. 4. Ordinam. col. 1402. cum sequentib. vbi alia congerit per ipsum videnda, & hic titulus ille satis remanet declaratus.

1

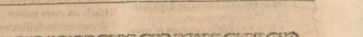

TITVLO QVINTO
De los Castillos, Fortalezas y muros.

TCum superiori titulo de vassallis Regis, dictum sit, quibusqui dem plerumque castra, fortalitia & mænia custodienda committi solent, ideo nos ster sequitur titulus.

SVMMARIVM.

PAx & quies consistit in sola castrorum & castelorum Custodia.n.1.
Castrum est membrum ciuitatis.n.2. vbi quid sit & quid terraplena & quid turris.
Castra & munitiones & fortalitia necessaria sunt plurimos de causis.n.3.
Maioriam si quis faciat de aliquo magno termino vbi habet fortalitia & nihil de eo disponat an venit in maioria.n.4.
Castro concesso an censeantur concessæ munitiones & trabuchi.n.5.
Arma posita in rebus maioratus an accessant maioratus.n.6.
Castrum alicui concessum an censeatur donatum vel custodiæ causa.n.7.
Clausum traditio præiuminur facta causa custodiendi.n.8. nisi vetitum.n.9.
Castra & fortalitia in eis posita præsumuntur esse Regis vbi posita sunt.n.10. & vbi.n.12. aliudin simili.
Rex non potest alienare castra vel fortalitia pro custodia Regni edifica.n.13. & an facet dos externus in eo.n.14.
Dominus fortalitiæ & castri pro custodia ciuitatis aut villæ sibi commissæ si vendat illud Regiæ aut an Rex capere pro tanto.n.15.
Pœnaliter Maiestatis incurrit alienãs Regnũ in hominem iniuriosum Regi vel Regno.n.16.
Quinque considerantur ad custodiam Castrorum numero.17.
Castrum si perdat subsistentiam illius, qui illud sibi commisit, an excusetur commissum, vel teneatur illo camisiarium præsentare, numero.18.
Debitor saluando creditori capto à latronibus non liberatur.nn.19. vbi declaratur.

Castrum

Castrum tenens vel fortalitium si moriatur sine lingua, cui debet tradi.n.20.

Lex Prima.

Summarium.

Fortalitia & castra Regni naturali bus sunt committenda & talibus, qui ea bene custodiant, & Regnum à damno eripiant.

BI, *Castillos*, Latine, Castra & Castellia, nuncupantur, de quibus per totum tit. 18. part. 2. plura dicuntur & statuuntur, & in conseruatione & custodia fida eorum penilet † vniuersa quies & pax regni & regio colarum, castrumque & ciuitas non differunt, nisi sicut parua ciuitas à magna, & castrum est membrum † ciuitatis, vt in. l. qui ex vico. ff. ad municip. quam ad hoc allegat Afflictis, in constit. Sicil. lib. 3. Rubr. 29. nu. 7. fol. 124. col. 4. vbi quid sit castellum, quid castrum, quid terraplena, & quid turris. & Matien. in. l. 6. glos. 5. num. 3. cum sequent. titu. 7. libr. 5. Recopil. Et ne ecessaria sit castra ac numiones in Regno † & fortalitia pluribus de causis firmat Sanctus Thom. libr. 2. de Regimi. Princ. cap. 11. quem ad hoc allegglo. *Fortalezas*. in. l. 1. tit. 18. par. 2. infers ex hoc q̃ fi aliquis fecit maioriam de aliquo magno termino, & ibi est quod dam fortalitium de quo nihil disponit in specie, veniet in tali maioria fortalitium †, sequitur Pelaez, de maiora. 1. p. q. 10. nu. 18. & 19. Et an castro concesso censetur concessæ munitiones, vt trabuchi † & similia, dicendum est q̃ sic, si ibidem sunt apposita pro perpetua castri defensione, secundam Bald. in cap. 1. §. ad hoc. de pac. iur. fir. & in cap. 1. §. fi quis, de manso. col. 3. de cont. inuef. sequitur Capola, de feriit. tit. 31. n. de fluim. nu. 12. & Tyber. Decia. Resp. 85. n. 30. volu. 2. q̃ optime declarat his ex Mnoch. de præsumpt. libr. 1. præsumpt. 99. per tota maximè n. 6. & ex Pelaez, de maior. 4. p. q. 33. n. 10. cui sequent.

1

2

3

4

5

6

7

8

vbi nam. † tractat quæstionem, an arma posita in rebus maioratus accrescit † maioratui, de qua contrarium fuiile determinatum, inquit Molina, de primog. lib. 1. c. 26. n. 5. de quo dict. l. 6. tit. 7. lib. 5. fi prà. Et an castrũ simpliciter † alicui cõcessum cẽseatur donatum, vel in feudũ cõcedi, vel custodiæ causa dari, & in hoc Brunus, cõsil. 87. n. 1. & c. 2. inquit causa custodiæ cẽseri traditũ, eo quod quia vbi igno ratur causa traditionis id præsumitur, cũ Dominij transllatio non præsumatur. l. cum pater. §. Pater pluribus de lega. 1. vbi Bart. sicut & clauium traditio præsumitur facta causa loci custodiendi †, qui claubus illis claudituir, vt per Lucam de Penna, in. l. 3. præsump. 29. C. de Apoch. pub. lib. 10. quod tamen non habet locũ, quoties præcẽsit titulus habilis ad transferendum † dominium, vt venditionis vel donationis, vel quando verba traditionis significarẽt translationem Dominij, nam tunc cessat præsumptio custodiæ, secundum Menoch. de præsump. lib. 3. præsum pt. one. 96.

¶ Ibi *De los castillos y fortalezas Reynos*, quorũ Regnorũ Castra & fortalitia in eis posita pręsumũtur † esse, & Regij Regnatalia possidentis iure Dominij, vt in quit tex. in. l. 1. colu. 1. tit. 18. par. 1. vbi optime glo. *De derecho*, sunt enim hæc hæreditas propria, secũdum Auenda. cap. 4. præto. nu. 2. libr. 1. & hæc fi sunt in ciuitatibus & villis ad earũ defensam constituta, cedunt ciuitatibus & villis in quibus sunt, & erũt illius, cuius est ciuitas & villa, & etiam omnes munitiones prout sunt trabuchi, ballistæ, & similia, vt diximus in glos. præcedente, ex Bald. quem refert & sequitur glo. *Edos castillos*, in dict. l. 1. tit. 18. par. 2. vbi, inquit, quodin illis Rex & Regnum simuliter habebunt fundatæ suam intentionem, vel ut in accessorijs & pertinentijs, nam vt inquit Alta. de præsump. Reg. 2. præsumpt. 10. 20. n. 2. quem refert & sequitur Menochi. in. dict. lib. 3. præsump. 100. n. 10. Castrum præumitur eius esse cuiusest Regnum

11 gnum †, vbi optimè declarat Castro oppido, & ciuitatis prediaadiacentia quando præsumantur esse Principis & Dominij lius Castri oppidi autem ciuitatis: notandum que tiudem est Castrũ probari esse territo rij alicutus ciuitatis, eò ipso quòd probetur.

12 illud subijlle oneraj illius ciuitatis, vel ibi solutile collectas, vt per Mascar. 1. tom. de proba. conclu. 71. Castrum.

¶ Ibi, *Naturales dotes*, similis in. l. 2. col. 2. titu. 18. par. 2. ibi glo. *Conocido*, ad eò vt neque per viam alienationis possit Rex, vel Dominus castri vel ciuitatis pro custodia Regni ædificati, illud in exteros

13 Regni alienare †, ex. l. 1. col. 2. tit. 18. part. 2. vbi glol. *Defuera*, legem nostrã ad hoc cõsideratã, & allegat, nè secreta Regni pandantur, vel facilius castrum perdatur, & per tales exteros alij tradatur, & ibi glol. illa examinat quæstionem illã, an per viã successionis & agnationis, mortuo posset fore tales crastri potenit exteros succede-

14 re, & tandè verius † esse cõcludit ex dict. l. partitarũ, quòd neq; ifo modo posit ex terus succedere in tali castro, etiam si habeat chartam nostralitatis, refert Pelaez, de maior. 1. per que q. 8. num. 16. notandum, Castello, è quo paratur, ex. l. 9. in fin. titul. 24. p. 2. & in extetũ nò debet natis transferri, neque in ea meres exteroruin portari, sed Regnicolarum, vt dixi in. l. 14. tit. 3. lib. 1. supra vbi plura retuli exteris à Regno prohibita. Imo & ill. l. 1. titul. 18. par. 2. verificul. *E queriendo*, probat vnum singulare & alia lege non prouisum, scilicet,

15 quòd di Dominus fortalicij & Castri pro custodia ciuitatis aut villæ suæ constituti vendat illud Regnicolæ, potest Rex illud pro tãto retrahere, quod alibi nesciile con stitutũ, inquit ibi glol. *E queriendo*, quod est optimum ad leges retractũm de quibusin lib. 5. supra, pcnamq; læsæ Maiestatis incurrere alienans scienter Regnum

16 in hominem † iniuriosum Regi vel Regno, ex dict. l. 1. verific. *Porende el que*, vbi glol. *A quien* ad hoc allegat gl. l. 1. verbo Castra. ff. ad l. Iuliam maie. vbi conciliat in hoc quasdam leges partitarũ contrarias inuicem.

¶ Ibi, *Que los Alcaydes sean tales que guarden nuestro seruicio y la tierra de daño*, similis. l. 20. titul. 22. pa. 2. & l. 6. titul. 18. part. 3. vbi quinque considerantur ad cul cs diam Ca-

17 strorũ †, Primo quod sint tales cutlodes eorũ quales huic rei conueniunt, & prima qualitas ibi describitur, scilicet, vt sint nobiles, & sic *De buen linaje*, & itidem. l. 7. eiusdem tit. & partitæ, vt & in dict. l. 6. in quit glo. 1. imò & subsistutus eius debet esse eiusdem qualitatis ex dict. l. 7. vbi gl. *En su lugar*, vbi quærit glo. *Anfi*. Castrum perdat subsistitutũ illius, qui illud sibi com misit, excusetur committens vel teneatur

18 ibi commissarium † præsentare: non tamen debet talis commissarius secundum illam. l. 7. restituere Castrũ illi, qui sibi illud tradidit, si tradens tunc temporis erat apud inimicos, ex quo glol. *A el mesmo*, in quit ibi q debitor soluẽdo creditori capto

19 à latronibus † non liberatur, si solutio fit ad commodũ latronũ: secus verò si in cre ditoris commodũ vel liberatur à latroni bus. fed quid si tenens castrũ, vel fortalitiũ moriatur sine linguæ, cui debet † tunc tradi, vide quæstionem. l. 8. tit. 18. par. 2. aliter enim si potest ipse debet tenente nomi nare talem vt conuenit, vt ex text. ibi col ligitur, & ibi glol 1. & qualiter castra fint defendenda vide. l. 12. tit. 18. part. 2. &. l. 13. &. 14. ibidem.

SVMMARIVM.

CAstra limitrophia quæ dicantur. n. 1.
Reparatio castrorum & fortalitiorũ in tonsibus alterius regis vicinorum ad Regem pertinet. n. 2. & n. 3. quid si in Regno. n. 4.
Dominus negligens in custodia & reparatione Castri Rex id facere. n. 5.
Tempore necessitatis potest Princeps nulla præcedente monitione ipso vasallo inuito illius castrum simul cũ vassallis custodire. n. 6.
Rex potest Ecclesiæ turres fortificare, Ecclesiæ que belli tempore incastellare quando aliter defendi non potest. n. 7.
Reparationum expensæ tempore belli fiet at Rex non recuperabit. n. 8.
Castrorum reparatione quando Reges, quando Domini, quando subditi teneantur. n. 9.
Ædificatio, vel reparatio turrium ac murorum ciuitatis vel villæ à quibus faciendæ. nn. 10. vbi. n. 11. quid si de nouo fiant, vt. n. 12. & n. 13. quid si expensis debet esse modica.
Muri Principis autoritate, aut sententia dumpti, nunquam reparandi. n. 14.
Murus an posit ciũsem in præsentiarum primitio omittere. n. 15.
Reparant castrum deserti, vel de nouo ædificans populum, vel homines le congregat habet insuffitiũ ut in illo. ibidem.

Lex. 2. & 3.

Summarium.

Castra & fortalitia in limitibus constituta expensis regijs reparantur, turres, & muri ciuitatum, villarum, & locorum expensis, ibidem habitatorum.

1 HIbi, *De las fronteras*. Quid sint limitrophi castra limitrophia, quæ in finibus regni † posita funt vt in l. 2. C. de fundis limitrophis. lib. 10. quæ quidem in limine imperij non licet priuato habere vt per Plateam ibi, neque ibi ædificari sine principis licentia, secundũ Bart. & reliquos in ea l. 2. & Brunũ cõsil. 87. n. 18. & Menochi. de præsumptio. lib. 5. præsumpt. 97. nu. 16. & Matien. id limitant. l. 6. glol. 5. nu. 9. tit. 7. lib. 5. supr. & sic custodia talium Castrorum non est committenda priuato, secundum glol. in dict. l. 2.

¶ Ibi, *Se reparen de nuestros dineros*. hic & in l. 2. precedente habes textus probantes, quod reparatio castrorũ, & fortalitiorum in confinibus alterius regni titorum, quæ

2 limitrophia vocantur, adregẽ pertinet † quæ iura ad hoc cõsidetat Auẽda. tus. c. 7. prætoris. n. 4. vers. in arcibus. lib. 2. & gl. *De comm.* in. l. 20. tit. 8. sup. 3. eò quod sint pro priũ Regis, neq; per priuatũ possideri possunt, vt in glol. præcedenti diximus: sed si non sunt limitrophia, neque possidentur per dominos aliquos temporales, quia ciuitatis, aut ville in quibus sunt, præsumuntur esse ciuitatis, vel ville subiectã, vt in dict. l. 3. tit. 6. infra lib. 7. dicitur, quod si talia castra & fortalitia non sunt limitrophia, & à dominis particularibus & inferioribus à regepossidetur, licèt ex eis habitatores, & vicini locorum ex eis cõmodum sentiãt,

4 ipsi dominiet tenetur † adreparationẽ & custodiam eorum, tam tẽpore pacis quã belli, vt notat Angelus per text. ibi in l. turres. C. de operi. publ. quem sequitur la so. fequitur & alij relati per Auenda. dict. cap. 3. nu. 4. in princ. & Loazes in allegat. de Mula, dubi. 1. n. 17. & 18. &. & si forsan. pag. 168. & probat ex. l. 1. a. vers. *Y aquellos a quien los dan*. titu. 18. part. 2. & text. in l. 15. eod. titul. & partit. *Pero si el Señor no las hiziere*, & tenet glo. in dict. l. 2. o. titu. 32. parti. 3. & sic princeps potest præcipere & mandare, vt castrum, cuius est dominus reficiat, reparet, atque custodiat, & in eius negligẽtiam † principis illud reparare, reficere, atque custodire valebit, vt resoluit Bald. cons. 15. 8. incipienti, Proponitur pq quidam locus. col. 1. volu. 3. Imo & 6 tẽpore necessitatis potest † princeps † nulla præcedẽte monitione, ipso vasallo inuito, illius castrum simul cum vassallo custodire, vt notat idẽ Bald. in. §. quid ergo. de inuestit. de reali, fac. in vsibus feud. quia interest eius tanqui sui regni dominus, & proprietarius, de sua proprietate, & regni castrũ se securũ facere. l. pen. ff. de vsufruct.

fructu. l. si ita legatus. §. Dominus & ibi notat Albericus & in. l. fi. ff. de vsu & habitatione. Imo & potest Ecclesia turtim fortificare, Ecclesiam que bellis tempore in castellare † quando aliter fuit defensionem non potest prouidere, vt notat Cynus, & fid. cathon. idem Bald. consil. 338. volu. 1. Bonifacius in sua peregrina verbo Ecclesiam, Capitius de cisione Neapoli. 17. Lucas de Penna in. l. si diuina. C. de exact. trib. libro. 10. est tamen verum quod si Rex in talirefectione, & reparatione tempore bellisfacta aliquas expensas fecerit, neque ab ipsis castrorum dominis, neque ab eorum
8 subditis † eas recuperare poterit, tales enim expēsas & refectiones temporibus ilis factas, cum de regis, regnorum suorum vtilitate, ac defensione agatur, facere tenetur, & ad eas minime eorum subditi, & prædictorum castrorum Dominiastringuntur, nisi in casu quo principum reditus, atque marsupia non sufficerent, nam tunc & subditi & dicti Domini prorata tenebūtur, & pro vt singuli de populo vt notabiliter volut Bald. in. l. si in aliquam ff. de offi. proconsu. Cremen. singul. 25. incipientis si princeps Cœpola de feruitut. Vrbano. c. 29. col. fi. Bocrius in tractatu de Custodia claauium, & Thomas Grimat. consi. 13. colu. penul. & glos. per tex. ibi. in l. 15. tit. 18. p. 2. & de Castrorum reparatione † quando Reges, quando vero Domini, quando subditi teneantur, vide Ioann. Socaratis in consuetudinibus Catalonię fol. 13. in titulo qualiter datur potestas castri fi castrum est destructum col. 3. versi. at vero si castrum est dirutum.

¶ Ibi, *Que las reparen y labren los vezinos moradores*, hic colligitur alia conclusio ꝗ reparatio, & edificatio murorum & turium ciuitatum † & villarum ac oppidorum regni, ab ipsis vicinis, & habitatoribus earum debet fieri, & ab alijs quitempore necessitatis, fruuntur morum refugio. ex text. nostro, quem ad hoc considerauit Auen. d. c. 3. præterum. n. 6. versi. si verò agatur lib. 2. Vbi autem sunt de nouo ędificandi, fecundum eum ibi, expē-
11 sa fit ab vniuersitate, † eu obiū præstanda est tertia parsportagiorum, vt in. l. 7. titu. 7. pa. 5. & in casu in quo ex redditibus cōmunibus dicta reparatio esset facienda, eis
12 deficiētibus ex collecta † sunt muri reparādi ex tex. in. l. neq. splendidissime. C. de operi. pu. & in. l. oēseo. tit. & notat Auēd. vbi supra. nisi fecundum eum ibi reparatio esset parua, & modica, nam tunc ad ea lem modicam reparationem murorum non omnes vicini, sed illi tantum qui sunt
13 proximiores, † habitatores circa muros, nam tales ab proximitatem habent maiorem vsum vt per loan. de Platea in. l. per vicinia. C. de excusat. mem. conced. Muritamen principis authoritate aut lente
14 ta dirupti nullo modo sunt reparādi, † vt per Bart. in. l. sacra. §. muros. §. muros. fi. de rerū diuisione Faber. l. si ferius. C. de pœna, Auendasius d. n. 6. versi. si tamen, potest que iudex loci fecundum eum ibi, verisculo iten iudex, muros reparatione indigentes reparare vt in. ca. licet excellentiam. 23. q. 4. vbi idem de reparatione ecclesiarum & vide text. & ibi glos. muros l. 20. titu. 32. p. 3. vbi quar ti gl. C. an possit murus construi in prædio alicuius, primato † inuito. An reparans Castrum desertum, vel de nouo ædificat locum vbi se cōgregat populus an habeat iurisdictionē in illo populo, vide Bald. ca. 5. marchio, de ijs qui feud. dat. pof.

SVMMARIVM.

P*Ersonę tot ponendę sunt pro custodia castri, quot conuenient. n. 1.*
Fortalitia debent esse præmunita hominibus, & omnis alia munitione. n. 2
Maximę tempore guerræ in quo potest Rex castrum vassalis fortificare. n. 3.
Domini an possint compellere vassallos suos ad custodiam castri. n. 4.
Vassalli an possint per Dominos cogi hospites recipere. n. 5.
Bastimentorum appellatione pro custodia castrorum, quæ veniant. n. 6.

Primi-

Primilegium habens ad portandum salem, vbicunq; esset, an possit portare ad regnum Portugallię. num. 7.

Lex. 4.

Summarium.

Fortalitia limitropha quo tempore sint visitanda: & in vnumquodq; fortalitiorum quot personę debeant adesse, deferibatur in libris regijs, & arma, & munitiones necessariæ apponātur ibidem,
7 & informetur de inutilibus fortalitijs, vt diruantur.

¶ Ibi, *Personas que cada vna deue de tener en la fortaleza*, quicquidem erūt, tot, quod necessarij fuerint pro fortalitiecustodia, nam regularitec custodatę fecundum eum necessitatem ponenda est. l. 1. sicut ere to. §. custodiam. ff. commod. & probatur ex text. in. l. 9. versi. *Quantos entiende que le conuiene*. tit. 18. part. 2. vbi glo. 1. ita notat, & ex. l. nostra itidem decerptur, ibi. *Que fueren menester*.

¶ Ibi, *En cada vna de las dichas fortalezas se pongan la municion*, debent enim esse fortalitiæ præmunitæ hominibus, & armis †,
8 & omnia alia munitione necessaria, ita vt non perdantur, cum in eis maxima salus Reipub. consistat, & negligentia custodum, vel culpa eorum, id fieriant, tenebuntur, vt inquit text. in. l. 1. col. 3. in fin. tit. 18. par. 2. & ex. l. 9. & 11. eod. tit. & Part. maxime tēpore guerræ quo casu potest
3 rex castrū vassalli fortificare † & ibi ponere custodes fecundum Bald. in Auth. nunc si hæres. C. de litigio. relati per glo. *E lo. in. d. l. 1. tit. 18. p. 2.* Imo & ecclesiæ ædificia talitēpore potest fortificare, vt in præcedenti lege dictū fi remanet. Et an Domini vassallorum possint cōpellere vas-
4 sallos ad custodiā † castri, nocturnam, vel diurnā. & in hoc teneo cū Iacobo de sancto Georgio, in Tractat. de homagijs in princ. n. 43. p. 2. tom. 10. Tractatuū diuersorū Doct. fol. 176. fcilicet, q fi est castrū in periculo tēpore guerræ, q omnes tenē-

tur ire ad custodiā, fecus vero alias. Et an possint cogi hospites recipere † vide Burgorde Pax consil. 2. n. 6. 7. volum. 1.

¶ Ibi, *Bastimentos*, quæ veniāt in tali occasione bastimētorum appellatione †, vi de optimā. l. 10. tit. 18. p. 2. vbi singularter probatur fal etiā venire eorū appellatione, quod ibi glo. *La sal*. inquit esse notandū, quia non reperietur ita notabilis text. ad hoc fic ut dict. l. 10. & in facto inquit vi disse dubitari, an habēs priuilegium ad portandum vīctualia vndecumq; † an possit portare falem à regno Portugaliæ.

¶ Ibi, *Que se derriben*, Potest enim princeps debile castrum in hostiū confinibus positum à fundamentis clerici facere, ac penitus demolirī fecundum Bald. consil. 232. vol. 4. quem refert & sequitur Capitius decis. 17. n. 3. & Loazesin allegatione de Malaīn respōsione ad 3. fundamentū Oppi. de Mula. n. 9. pag. 150. in paruis.

SVMMARIVM.

D*Omus fortes prohibentur fieri pluribus de causis. num. 1.*
Domus fortes ab delictum destruitur non debēt. Amplius reædificari sine Principis licentia. numero. 2.
Munitio perniciosa non debet fieri in aliquo loco. num. 3.
Barones possunt Castra in suo territorio ædificare dum tamen non sint ad æmulationem. n. 4. vel nisi vt ibi or. num. 5.
Priuilegium valide concessum si post apparet nocuum potest reuocari. num. 6.

Lex. 8.

Summarium.

Domus fortes, & fortalicia non sunt in regno facienda, sine fpeciali Regis licentia, & in contrarium facta demolianturlicetiāq; regis Henrici pro his cōstruendis concessæ reuocantur, & virtute earum fortalitia constructa, iubat lex nostra demolirī.

¶ B. I, *No sean osados de hazer casas fuertes*, similiset text. in. l. 18. titu. 6. lib. 3. suprà vbi aliqua diximus, & ratio decisiua no-

ſtere legis eſt, tam propter damna regni, ex eis obuenientia, q̃ ob euitandam emulationem, propter quam ſtirioloſem, quibus
1 bus ſt decaulis omnino prohibenda ſunt, argum. Lopus nouũ, & ibi Bart. ff. de oper. pub. Bald. in l. ex hoc iure. col. 4. ff. de uſufr. & iur. notat g̃. *Enlo.* in l. 1. tit. 18. p. 2. vbi legem noſtram ad hoc conſiderat. & præſertim hæc procedunt quotiesiste ca ſtrum, vel domus ſunt deſtructa propter
2 deliſtum, nam tunc amplius, abſq; princi pis licentia † reædificari non debet, ſecundũ Bart. poſt Dynum in. l. ſi quis adulterium. §. ſi quis. & ibi Angelos. ff. de adult. quos refert, & ſequitur Benedictũ in cap. Rainutius. verbo, Domum. fol. 198. col. 3. verſi. Et tales domos, de teſtamentis. & Afflictis in loco ſtatim allegando. nu. 6. vbi amplius etiam ſi in parte, & non in toto ex regis mandato deſtrueretur, nam ſine eius licentia refici non poſſet. Et ſimilis conſtitutio huic noſtræ legi in regno Sicliæ reperitur, vt patet ex Afflictis in conſtitu. Sicilie. lib. 3. Rubr. 29. nu. 4. ſub titu. de nouis edificijs. fol. 12. 4. vbi nu. 5. ex Bar. in. d. l. opus in quo, quod ſi aliquis faceret munitionem in aliquo loco, quæ poſſet
3 eſſe periculoſa † alicui ciuitati non debet ſibi permitti, & id eſſet vereciuda alteri ciuitati quæ ei, cui ſubiecta & hæc eſt vna de limitationibus ad regiſtã illam, quod in ſolo ciuitatis eſt licitum ædificare, quas deſcripſit Cæpola de ſeruit. Vrbano. c. 89. Sic etiam ſignitat, vbi ſupra, Afflictis regũ lam illam, ſcilicet, quod varones poſſunt caſtra in regno ædificare ſine licentia Regis in illorũ territorio; nam ibi eam limi-
4 tat, niſi talis officia † fierẽt ad emulationem, vel inuriam alterius, vel niſi eſſet in confinibus regni, quia præſumitur ſuſpicio futuri ſcandali, vel niſi ad tribulationẽ Reipub. vel aduerſus quem ſe alterius ciuitatis fieret, vel niſi fieret in terra de dõminio regis, vel niſi fieret in ſolo priuati, & præberet cauſam ſeditionis, & ſcandali.
4 Nam tunc etiã licetia † Regis fieri nõ poſſet, quia publica vtilitas priuatæ præfertur, & idem dicit vbi ſupra, dict. num. 5. Afflictis, ſi poſt quam factum eſt, tempore labente fuit cauſa caſtrum deſtitionis, & ſcandali, quia tũc poteſt deſtrui, ſicut à principio poteſt prohiberi ne fieret data materia ſcidali, & ſeditionis, quia hæc paria ſunt ex. l. 2. 5. & generaliter. ff. de doli except. & pro hoc allegat Afflictis, ibid. text. in cap. ſuggeſtum de decimis. vbi priuilegium valide conceſſum, ſi poſtea poteſt ſcandalum † ex oriri poteſt ex dicta noua cauſa reuocari, & ibi glo. allegat alia iura, & Balduin. à Falſo. C. de diuerſ. reſcript. Platea in l. eos. C. de aquæ ductu. lib. 11. Imola in. l. ex facto. col. 4. ff. de vulga. hæc tamen licet deuire ciuili procederet Regula ex. 1. tamen noſtra, & ſimilibus in noſtro regno nullo in caſu licet domus fortes, & fortalitia facere abſque regiæ licentia, vt tenet ex noſtris legibus Matienço in. l. 6. glo. 5. nu. 9. tit. 7. libr. 5. ſupra, vbi & aliqua diximus, & ipſe Matienço per totam illam glo. plura refert, & Villalobosin commu. opin. litera E, & Olanus in Concordiis Antino. litera G. nu. 4. Vbi ſed quod in his regnis ex edificijs dictorum fortalitiorum & domorum fortium materia fieditionis, & æmulationis præſtatur, idem nunc hodie quod deiure communi diſpoſitum videtur, cum ſemper detur emulationis, & diſcordiæ ratio, ob quas neque de iure communi licebat ſine principis licentia ea conſtruere.

Lex. 10.

PRoeius exornatione, vide text. vbi glo. in. l. 3. t. titu. 18. pa. 2.

Prolegis, verò. 11. vide Tractatus de Homagijs in diuerſis Doctorum tractatibus inſertos, & qualiter, & quomodo ſint Caſtella reddenda regibus per Caſtellanos, vide text. in. l. 18. titu. 18. par. 2. & hæc pro hoc titulo ſufficiant.

TITVLO SEXTO
De las Armas.

SVMMARIVM.

ARma, ſecundum aliquos ab arcendo dicta ſunt. num. 1.
Arma quæ dicuntur, & quæ veniant cum appellatione. num. 2.
Armatis, non ſolum ſunt tela habentes, ſed & quid aliud, quo nocere poſſunt. num. 3.
Armorum appellatione, an veniant lapides & foſſes. num. 4.
Armorum appellatione, an veniant ſaxa & lapides. n. 5. & n. 6. an comprehendatur cultellus. & num. 7. quod hæc arbitro iudicij relinquuntur.
Arma non comprehenduntur appellatione ſupellectilium, vel maſſaritarum. num. 8.
Arma iure Digeſtorum, non erant prohibita, & quid iure. C. & noſtro num. 9. & nu. 10.
Arma, quin primus prohibuit. num. 11.
Armorum quotuplex vſus, & ad quid ſerviant. num. 12.
Armorum, primus inuentor. num. 13.

ITum ſuperiori titu. de Caſtellis, caſtris & fortalitijs dictum ſit, pro quorũ defenſione, & cuſtodia arma ſunt neceſſaria, idcirco poſtpercedẽdũ titulis, ſubſequitur hic noſter de armis. Pro cuius Rubricæ, declaratione ſciẽdum eſt, armas ab arcendo, ſecundum quoſdam dicta ſunt †, quod his hoſtes arceãtur, vel ab armis, id eſt humeris, quod ab his pendeãt: vel à verbo Græco, ἀρωνῶν, quod eſt conuenire, quod maximè corpori conuenire debeant: ideo quo verbo Græco ſuriſconſ. ait, arma ſunt omnia tela †, hoc eſt fuſtes, & lapides non ſolum gladij, haſtæ, & framęæ, idem Rophæ in. l. 3. §. armis. ff. de vi, & vi, arm. optima. l. 7. titu. 33. p. 7. in. Lamorũ. 41. ff. de verb. ſignifi. vbi Rebuſus plura de armis refertur, à quo & ab aliis neceſſaria ad hũc titulum & præxim colligemus. Et armatos non vtiq; tãtum eos accipere debemus, quitela habuerint, ſed etiam eos qui habent aliud † quod nocere poteſt. Larmatos. ff. de vi. publica, & armatos eos vocat Cicero in oratiõe pro Aulo Cæcina, qui ſcutis, telis &; parati, ornatique ſunt: quod ſi glebis, ſaxis, aut ſuſtibus quis detectus eſt, perinde valet, quaſi armatiſsimi fuiſſent ſi reperiẽtur ita parati fuiſſe, vt vim vitæ, aut corpori potuerint afferre. Aliquãdo tũ R. hectores vtrũq; exprimũt ad vberior&, & certior& elucidationẽ, vt arma tela, non tũ volunt ex hoc inferre, quin armorũ appellatio ſola no ſignificet etiam tela, vt ſuperius dictũ eſt, licut maſculini cõcipit fœmininum, & aliquãdo vtrumq; exprimitur, vt in. l. penult. ff. de Sicarijs. Intelligit tamen gl. in Clem. ne in agro. verb. Arma de ſtatu monachũ, tũc lapides & fuſtes venire appellatiõe armorũ, quoties iã eſt perculſio factũ †, ante enim percuſſionẽ non dicuntur arma, vt & ſequitur, & tenet Hippolytus in praxi. §. pro cõplemẽto. n. 14. vbi n. 13. plura iura, & glos. allegat ad declarãdũ, quę veniãt appellatiõe armorũ: & ſecũdũ hæc etiã declarabis dicta per Clarũ in lib. 5. Recept. ſent. §. fi. q. 82. n. 4. vbi dicit q; ex cõmuni vſu loquẽdi † ſaxa, & lapides nõ intelligũtur appellatione armorũ, & ſic edicta prohibẽtia delationem armorũ non cõprehendunt ſaxa deferen

6 tes, neq, itidē ꝗ cōpreheḋitur cultellus, ad incidendū pane, vel calamos, vt ibi per eū, & per Amadeū, in Tract. de syndicatu n. 89. & Rebuf. vbi suprā. pag. 312. verb. Gladios. ex gl. in Rubr. C. de fabricesibus. lib. 11. & in Authen. de armis. §. pen. verb. minores. Afflic. in Cōſt. Neap. hbr. 1. tit. 2. 2. nisi aliud esset consuetū haberi lapides, & cutellos pro armis, nam tūc pro armis haberētur, & cōprehēderētur, appellatione armorū secūdum Pyrrhum in Rubri. vt armorū vſus. lib. 11. Felin. in proœmio, Decretal. n. 6. Card. in d. Clem. ne magro. §. quia vero. ex quo intelliges. I. qui commētatus. §. arma. ff. de vrmalia. vbi miles arma alieni ꝛs grauiter delinquit, nam nō intelligitur de lapidibus, sed de cæteris cōtentis in d. I. armorū, & sic ētā intelliges l. 6. tit. 4. supra hoc lib. idem probātem vt miles arma nō alienet, & sic pro subiecta materia continebūtur, vel non lapides ad mortū apprehēsione ex quo inquit Menochius de casibus. casu. 394. nu. 77. hoc iudi-
7 cis arbitrio relinqui ꝗ & an apprehēsione armorū veniunt etiam defēsibilia in l. 7. fin. eod. dicemus Deo volēte Notādūm, ꝗ etiā apprehēsione, i. supellectilū, vel mastartiarū nō comprehēduntur
8 arma, ſ. secundum Bar. in d. I. supellectilū in princ. ff. de supel. leg. 2. qeſt. summe notandum pro legatis supellectilium, secūdum Hippolytum in pract. dict. §. pro complemento. nu. 43.

9 Vlterius pro huius Rubr. & titu. † declaratione ſciēdum est ꝗ licet iure. ffff. arma portare non esset vetētū, vt colligitur ex Bart. in l. ii. ff. ad. l. Iul. de vi. tamē quia portatio armorū præiūt causam ad nouitatis, & ad homicidia, vt cōſtat ex. l. si ferauit. C. de his qui ad ecclesias cōfugerunt. & l. si quis in hoc genus, in ſi. C. de Episc. & cler. & ſemper remouendas est occasio ad malū, vt. l. vnica. §. ſed ne. C. de Latina liber. tol. & in. l. ti. in princ. & in glo. ſi. ff. naut. capo. & l. tabul. d. c. 1. q. 1. c. emēdant. & 23. q. 1. c. cum homo. &. 86. dist. cap. cul-pam. ideo iure Collegia armorū vſus in
10 Icio Principe † interdictus est, vt in d. vnica. C. vt armorū vſus, in Auth. de armis. colla. 6. c. quidculpatur. 23. q. 1. c. 2. de vi. & honest. cleric. & in Coll. Neapolit. lib. 1. tit. 9. & ibi glo. verb. Deferre. & Afflictis latè ibid. & Afflictis in Pract. §. pro cōplemento, per totū. & Didac. Perez in l. 2. tit. 14. lib. 2. Ordin. col. 539. & Decisio. Perusina, Iosephi. Ludouici. 31. per totam. Menoch. de arbitra. lib. 2. Centuria. 4. casu. 394. n. 18. cum plurib. sequent. & Soci. Reg. 30. & Dueñas in suis regulis & falletijs, regula incipienti, Arma. & Plaça de delictis. c. 8. n. 1. vbi plurima referunt in ꝗ positū. & arma ne in vrbe esset, Seruius
11 Tullius omnium primus statuit † secundum Menoch. vbi suprā. num. 20. ex quo Poeta libr. 1. Elegiarū. 10. Elegia contra inuentorem ensis hos versus annectit.

Quis fuit, horrendos primū qui protulit enses?
Quam ferus, & vere ferreus ille fuit:
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata,
Tunc breuior diræ mortis aperta via est.
Aut nihil ille miser meruit, nec ad mala nolens
Versipuer, in semas quod dedit ille feras.
Quis furor est, aliam bellis accessere mortem?
Imminet, & tacito clam, venit ille pede.

Hæc tū licēt ita essent iure ciuili Codicis, prohibita delatio & vſus armorū sine Principis licētia, in pluribus tū casibus licebat eis vti, relatis per Afflictū. d. lib. 1. consīt. Franciæ, Rubr. 9. de illicita portatione armorū. n. 4. cum ſequētib. plurib. & Hippolyt. d. §. pro cōplemento & Rebufusin. I. armorū apprehēsione. ff. de verborū ſignific. & Menoch. vbi suprā. n. 58. cū ſequent. & Ioan. Redin. de mai. princ. n. 187. cum ſeq. aliquibus, & Plaça de delīts. c. 8. n. 27. & Socin. d. Reg. 30. quas tamen limitationes reſerre non est necesſe, cum ex. l. 4. Infra iſto tit. & libr. ſit lam permiſsum, tam intra ciuitatem quā extra, iuſe itineradō, ſiue nō portare enſem, & pugionem ſine pœna, & ſic eſt innouatum de iure regio, vt aduertit Didac. Perez in l. 2. tit. 14. lib. 2. Ordin. col. 540. in princ. & Villalobos in Antinomia iuris ciuilis, & regij. verb. Arma. & Dueñas in ſuis regulis, regula. 55. num. fin.

Item

12 Item notādum ꝗ armorū quædā † ad nocendum, quædā ad tegendum, vel ad vtrūq; parata esſe tradit Cicero pro Cecina: & ad defendēdū ſunt ſcutū, clypeus, parma, vmbo, Thorax, cilicio, lorica, caſſis, Galea, & ſimilia. Ad nocendum vero, ſunt balliſtæ, colubricæ, & aliæ māchinæ, alia vero ad vtrūq; vt enſis, gladie, ſpatha, haſta, pugio, & ſimilia, & vocātur offensibilia, de quibus in l. 9. infra iſto tit. & lib.
13 & de primo vſu armorū †, & qui prius ar ma inuenerint tradit Polyd. Virgil. lib. 2. de inuento rerum. c. 8. ſequent. & Plin. & alij relati per Redin, vbi ſuprā. n. 206. vbi nu. 209. quiprimo ea meditauit, & nu. 204. plures Doctores materiam armorum tractantes, & hæc pro Rubrica.

Lex Prima.

Summarium.

Arma vnuſquiſq; debet habere ſecūdum ordinēm, & formam noſtræ. I. quæ cum longa ſit aliter ſummari non poteſt, & breuiter ab ea nos expediemus aliqua aduertenda per Reges, ac Principes ſuperiores.

SIBI, *Por quanto.* Cum hæc lex in manum veniret commētan da in hoc menſe Iunij præſentis anni. 1589. ſucceſſit inuaſio Regni Portugaliæ per Don Antonū prę ſumentem, & ſingentem ſe eſſe Regē dictī regni & pro recuperatione eius reuertentem, qua imminēte inuaſione, & auda citate cōpulſi ſunt prælati, Duces, Comites, ac Marchiones cōſuetas lanceas præſtare, & populos arma mouere, & cū hæc intentarentur vix equi, & arma reperti ſunt, tāta enim eſt armorū penuria in Hiſpania, vt neq; loricæ, armata pectora, & id genus alia nō reperirētur, neq, archabuſia, & quod magis eſt, quod puluis ſulphureus (hoc eſt puloura) nō reperiebatur, & audiui hoc in tēpore, ſtanchum elle impoſitum vt nullus aliqua, quam vna, & determinata, ac nominata perſona ſulphureū puluere facere, neq, vēdere auderet. Quæ quidē oia, vel ex eo procedunt, ꝗ lege cautū habemus quod nullus audeat, archabuſio vel atilia, apros, ceruos & ſimilia occidere, neq, in itinere portare archabuſij quin à gebellinis, & iuſtitiæ gubernatoribus vextur opponendo, *Que na es de marca, o le llena armado, o es de fuera del Reyno, o ſi caça cauiol.* quia ita homines moleſtāt, vt nullus audeat, neq, in domo etiam, archabuſia & ſimilia habere, neq, poſſunt omnes ſi ſtanca ſulphureū pulue rifacta ſunt, cum neceſſario ſit talis puluis carori vendendus precio, q̄ venderetur ſi oēs facere, vendere, ac tenere illum poſſent. & ſic lege regia eſſet cauendum omnes tenere poſſe archabuſium, & ſimilia muniticnes, & portare libere per itinera quolibet modo, dum tū ſit meſuræ limitatæ, & occidere quælibet ſylueſtria animalia & volatilia, quolibet tēpore, dū tū non ſit in tēpore *De la cria*, nam vltra q̄ eſſet cauſa oēs è exercendi in his miniſteriis, & habēdi archabuſia, & ſimilia armata, credo, equidem carnes alias arietum, boum, & ſimilū vilioris precio, & in abūdantia reperiri poſſe vbilibet, nam aprorum, & ceruorū, & ſimilū ſilueſtriū animalū carnibus, & volatilū, hominū maxima, & maior pars ſuſtentari poſſet, & ſic eutrari aliarum carnū ſumptus, & expēſæ, item eō hæc arma habebūt, & exercebunt, præſertim ſi ſtanca (ſi quæ facta ſunt) ſulphureū pulueris tolleratur, & ab omnibuſſieri, & vendi permitteretur.

SVMMARIVM.

A *Rma permiſſa portari, an clericus portare poterit. num. 1.*
Arma etiam prohibita poſſunt capi à clerico ſacerorum ordinum ea portante per iudicem ſecularem, ſiue de die, ſiue de nocte. n. 2. penuniaria vel pena coram Eccleſiaſtico eſt poena da. n. 3. & n. 4. an talis eccleſiaſticus puniet eum pena ordinaria. & num. 5.
Arma permiſſa poterunt clerici itinerando portare, num. 6.
Clerici in minoribus exercentes arma, an perdant ſori priuilegium. nu. 7.
Enſis denominatio, enſiſine in num. 8.

Lex. 4.

Summarium.

Ensem, & pugionem potest vnusquisque afferre sine pœna.

TBI, *Mádamos*, lex hæc est cor rectoria legũ iuris antiqui, de quibus diximus in Rubrica hu iustit. prohibites delationẽ armorũ indiſtinctè, vel (vt melius dicam) eſt hæc declaratoria, & limitatoria legum antiquarum, ſcilicet, quod hæc antiquæ leges prohibites arma deferri, non procedant, quo ad enſem, & pugionem, hæc enim deferri poſſunt ſine pœna, & ad hoc allegat Ioann. Redin, de Maleſtatepricipits. n.203. volu.126. tractatui diuerſorum Doct.

¶ Ibi, *Quecada vno*, ſed an clericus poſ
1 rit hęc euã arma à lege noſtra permiſſa deferre? & dicendũ eſt quod non, clericis tem omnia arma prohibita ſunt ex text. in.c. clerici, de vita & honeſtate cleri. & ibi gl. & Doct. & in Clem. 1. eod. tit. & per totũ 14. q. 8. Arma enim clericorũ lachrymę ſunt, vt in.c. cõuentior. 23. q. 8. & in.c. por ro. vbi gl. 16. q. 4. gl. in.c. ex multa. § fi. de voto. & cũ de iure Canonũ clericis iuſt pro hibitũ non eſſetur alteratũ per. I. noſtrã, neq; poterat alterari, cũ in alterã mellem non ſit manus regia mittenda, niſi vbi id, ab ipſo iure canonico, vel à Vicario Chri ſti ſummo Pontifice eſt concẽſum, & tra du Plaçade delictis. c. 8. n. 25. & hoc adeo verũ eſt, quũ clerici ſacrorũ ordinũ repe riretur arma portare in ciuitatibus, & po pulis, ſiue de die, ſiue de nocte: etiam à le ge noſtra permiſſa, poſſet optime tadex ſecularis ¶ illã tũc capere, vt per Didace. Couar. in Practi. q. 33. n. 7. quãc hoc paſsim obſeruari teſtando, refert Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. fin. q. 36. nu. 26. & nouiſsimè poſt hæc ſcripta prodijt in lucẽ opus vtile pra ctica rũ. q. D. Gutierrez. lib. 1. q. 12. n. 6. ita tenentis, & Plaçade delict. c. 8. n. 26. Pecu niariã tamen pœnã, ſi quæ adeſſet, vel arma ipſa iuris ordine ſeruato, & ita in for ma Iudicij procedẽdo non poſſet ſecularis ab eis exigere, ſed coramiudice eccleſiaſtico eſſet petenda † vt per Plateã in.§. item lex Iulia Inſtit. de publicis iud. & Did. Perez, in. l. 2. titul. 14. lib. 2. Ordi. col. 541. & Iuliũ Clar. vbi ſup. & Pala. Rub. & alios relatos per Dõ. Salcedoin practica Canonica Bernar. Diaz in additio. ad. c. 55. verſ. pro quo ettiam mire facit, cũ ſequ. contra Redin, ibi allegatũ, contrariũ male tenentẽ, & Reſpondet optime ipſe Salcedo fundamẽtis doctorũ Redin, & aliorũ, ibi, relatorũ & Did. Perez vbi ſup. & Menoch. infra allegandus, & Doctũ Paz. in ſua Practã. & licet apud Gallos ſecundum Clarum, vbi ſupra, & Salzedo, vbi ſupra, verſicu lo apud Gallos aliud ſeruetur, non eſt Gallorum mos, in hoc attendendus. Sed an iudex eccleſiaſticus clericum talem puniet ordinaria pœna pecuniaria à lege cuiuis impoſita clerico arma portan
2 tũ? Clarus, vbi ſupra, inquit ¶ ſic, & ¶ tenẽbitur eccleſiaſticus eam illi impone re, nam ſi ſecundum communiorem opi nionem aſſertam per Clarum dict. n. 26. in prim. clerici ratiũ lege regia obcomm nem, & publicam vtilitatem ligatur † te nebitur iudex ſuuseam illi imponere, & hoc mihi verius videtur, licẽt non ordina riam, ſed arbitrariam pœnam in hoc, & ſimilibus caſibus iudices eccleſiaſtici impo nere ſoleãt ſecundũ Salzedo, vbi ſupra, verſ. Tertiũ, minimẽ pag. 176. in nouiſſi ma impreſsione, & hæc conſentiunt ad l. pen. & ſi. infra iſto tit. corporali tamẽ poe na nullo modo plectetur clericus, vt per Clarum, & Salzedo vbi ſupra, & refert etiam hæc Menochius de arbitra. caſu 9.4. nu.31. cum. 3. ſequentib. ſi tinerando ta
6 me poterunt clerici arma permiſſapor tare pro defenſione † ſuppoſita pœna, vt per Hipp. Iuuiũ in Practica. §. pro cõplemen to n. 1. & an clerici in minoribus exercẽ tes arma † perdãt priuilegium Fori, vide Redin, de Maleſt. Principin. c. nõ armis. p. 2. n. 17. 4. volu. 16. Tractatum.

8 ¶ Ibi, *Pueda trar vna ſpada*, Finis denominationem deſcripſit. l. 4. tit. 21. p. 2. vbi idem in ſenſe circa defenſores patriæ ſtatuebat lex hæc Partitarum, & pœnã, alia arma q̃ hic expreſſa portantis, vide in l. ſequents, ſed cõuerti regni Granatæ, & ſic *Moriſcos*, non poſſunt vllo tempore enſem, neque pugionem portare, ex legibus nouis regijs *De los Moriſcos*.

SVMMARIVM.

Vnouis ſecuda lo poteſt interdici delatio Armorũ num. 1.

Campana ſi nõ tangatur, nõ perdet arma deferens vltra horam. num. 2.

Per la ſimplicitẽ probata à lege vel ſtatuto debent intelligi ſimpliciter & propriũ. nu. 3.

Forma vbi eſt ſubſtantialis vt impletur per aqui pollens. num. 4.

Plura vbi ex ſuperiori ſi nõ deficiat nil fit. n. 5.

Reſpectus in noſtrorũ aut veneris ſanilis cũ armis permiſsis non perdet ea, quia nõ puſſatur campana. num. 6.

Quãdũ ante horã conſuetum tangatur campana & poſt horam quis ferat enſem, an perdes illũ. n. 7 & nu. 8. quid ſi ſtabat in parte remota, ita vt exaudire campanam non potuit, & nu. 9. quid ſi eſt ſurdus.

Buſq; perdita, an conſcatur perdita vsque ad n. 10.

Prohibitũ vbi poſſe portari ſine permiſſa perdito prohibito cẽſetur & perditũ permiſſũ. n. 11.

Aliquando vel obſtetricũ, aut cirurgũ è repere ve nito arma cepit. nu. 12.

Clerici, aut ſacriſtæ, ſi poſſũt campanæ arma portare capta à vrbe poſſunt. nu. 13.

Approbãtio an requiratur aliũd, qui arma portat. num. 14.

Arma ſi quis nõ habeat in manu, ſed in terra, in x ſe, in perdet ea. nu. 15.

Lex. 6.

Summarium.

Arma de nocte non portẽtur, niſi in caſibus hic expreſsis.

1 IBI, *Rebuelen mayores*, propter quã poteſt iuuenũ hæc facienti interdici delatio armorũ, vt p Rebuf. in. I. armorũ apprehen ſione, in fi. ff. de verb. ſignific.

¶ Ibi, *Deſpues de tañida la cãpana de Queda*, 2 ed quid ſi non tangatur ? videtur quod & ad huc tunc perdi debeant arma, quia conſuetũ debet attendi, hora tamen con ſueta pulſandi cãpanam eſt per. I. noſtrã aſſignata, ergo quãuis non pulſetur lapſa illa hora idem erit, ac ſi pulſata fuiſſet, ar gum. tradi torum per Euerardum in loco ab vſitatis, vbi in verſic. hinc etiam eſt, q̃ ſi dicat ſtatutum pag. mihi. 440. in anti quis, & Angelus de Maleſtis, in parte de nocte. n. 4. ita videtur teneret contrarium tamen in propoſito noſtræ. I. tenendum credo, nam lex noſtra vt arma permiſſa portari poſsint ſolum conſiderat ſonum campanæ, & hora aſſignatio non eſt quo ad limitationẽ termini, vſquequo arma portentur, ſed tantum per quem terminũ & quando debet incipi, ſonus campanæ, & finiri, & ſic tanquam forma requiſita ſonus campanæ eſt attendendus, non ve ro horæ aſſignatio ad pulſandam campa nam, id enim q̃ principaliter diſponit, eſt attẽdendũ, nõ vero q̃ ſecũdario, verba enim ſimpliciter probata à lege, ſtatuto, vel ſi omine debent intelligi principali
3 ter T, & proprius, non ſecundario, vt per Bald. & Paul. in. l. 4. huius ſtudij. ff. de iuſtitia & iur. & pluraper Tiraq. in Tract. res inter alios act. nu. 5. cum pluribus ſequentibus, hic autem principaliter diſpo nitur, & proprius, q̃ poſt tactum, & ſonũ campanæ non poſsint arma portari, & licẽt poſt aſſignetur tempus tangendi, id ſe cundario diſponitur & in conſequẽtiam, igitur vſitata tunc non ſunt conſideran dã item lex plures generat verbũ illud, *Tañida, y ſetaña*. & ibi, *Y deſpues de tañida*, geminatio autem in iure plurimum operatur, ita vt ex geminatione colligatur voluntatem determinatam diſponẽ tis eſſe, vt omnino attendatur geminatio ex late dictũper Doctõ. in. I. Balliũtas. ff. ad Trebel. & Euerardum, in loco à geminatione. Formaq; data à. l. eſt omnino ſer uãda, neq; eſt ab ea recedẽdum. Itẽ. I. noſtra copulatiuæ hæc duo requirit, ſcilicet, vt cãpanę ſonitus fiat, & hic ſonit* ſi à tali hora vſq; ad talẽ, & hæc eſt nouaforma, & diſpoſitio modificatiua, & limitatiua,

lmo ipse deferés debet se offerre, & profiteri officiali qd tales res defert, vt ex text. in.l.interdũ.§.dui.ff.de publi. qué ad hoc fic tenendo allegat Ferrara, vbi supra in gl.exciderũt.n.2. vbi.n.3.tractat, an ignorantia in aliquo tunc excusaret, & an mi
11 nor ætas vid.d.l.6.tit.7.par.5. fed an in ca fuin quo peditionis pœna locum habet perdente ut restetur ex quibus datiũ non debetur †, vel res aliena, vide per Ferra. vbi supra. nu.5.cum seq. vbi inquit quod non perdẽtur, fed quanto tempore durabit hæc actio pro portagio consequẽdo, vel pro habẽda pœna, dic quod quinquen
12 nium † & non vltra per tet.in.l. 2. C. de vecti.& com.& tex.in.d.l.6.in fi.tit.7.par.5. fed an propria autoritate posit publica nus mittere manum in rem commissam,
13 pro qua datium solutũ non est, † Ferrara vbi supra, glos. eius, inquit, quod de iure communi, non posset, fed de consuetudi ne obtenta optime posset, quiarei, in qua datur commissum statim perditur domi nisi, & trãsuit in fiscum, vel habentẽ cau
14 sam ab eo †, non tamen transferturpossessionis vt sequito facto hominis, vt ibi inquit additio. Ferrara ex R olan. cõsi.42. nu.5. volu.3. vbi tractat de ista translatione, vbi tamen id non esset de consuetudine, iudicẽ addiri consulo.

¶ Ibi, *Donde no se acostumbran ni puedẽ llevar*, fed quam re publica nuspœnam in curret si plus debita ac iusta mercede
15 & portagio perceperit, † & in hoc distinguendũ est, scilicet, q̃ aut exigit nouũ vectigal nunquam hactenus impositum, & † tunc de iure cõmuni punitur pœna legis Corneliæ de vi publica, vt l.fi.C.ad.l.Iul. de vi pub. de iure vero nostro Regio punitur pœna.l.2. supra isto tit. & ibi dicit, aut exigit amplius quam consuetũ est exigi ab antiquo, & tunc aliquãdo puniebatur in duplum, aliquando in triplum, aliquãdo etiam extraordinariè corporaliter, prout iudici videbitur diligenter delinquentis circumstantijs pondẽratis, vt hæc probatur in.l.2.in prin.& §.1.&.l. licitatio.§. quod
16 iificiẽt.ff. de publica. vbi non solũ ipse publicanus de iustenetur, fed etiam familia eius, vt C.l. quantæ audaciæ in prin. & in §.1.cũ similibus.ff. de publican. refert Ferrara, in pract. in for. lib. pro. fol. peda. glos. fi. n.9.& ibi.additio. fi. & Menoch. de Arbitrar. iudi. lib. 2. centuria. 4. calu. 397. nu. pen. & fin. & in hoc vltimo casu quando percipit publicanus ipse, ipsum cõsuetum est iure regio punitur pœna.l.8.tit.7. par. 5. col.2. fin.

¶ Ibi, *Y que se cosian los que se pueden llevar en los lugares y partes donde se acostumbran cojer, y no en otra parte*, & hoc quia mercatores tenẽtur ire & transire per loca consueta, vbi solet solui portagium, à quibus si deuiaret, & sic à recto itinere
17 esset in culpa, † vt colligitur ex text. & ibi glos. lugares, in.l.5.titulo.7. partita 5. & ideò vt de ijs conuinci possint mercatores iustè lex nostra disposuit portagia esse petenda in locis & partibus consuetis, & non alibi, & debent ibi dem ad esse personæ ad petendum portagia de putata, aliter non tenebuntur transeuntes si non soluerint, vtin glossa sequente.

¶ Ibi, *No incurran en pena de descaminado no en otra*, nam cum superioribus verbis dicẽtium fit debere publicanos existere per se, vel per alios in locis consuetis, vbi portagia solui solent, si bidem non extiterint, nimirum quod mercator transiens & non soluens, cum non adiuit illa receptat, non teneatur ad pœnas, fed tantum ad soluendum portagium, † vt
17 in ijs verbis, nũ albus probat lex nostra, & erat antea de iure cõmuni, vbi enim mercator non reperit, cui soluat, non transfit animo fraudandi, & sic in nullam incidit pœnam, vt per Bertacht. de Gabel. parte 8. qu. in prin. refert Rolan. consi. 42. n. 5. & .10. volu. 3. fec̃ vero esset animo fraudandi portagii transiret per loca insolita & nõ cõsueta, nã tunc pœna amissionis
18 † locũ haberet imposita similibus fraudatoribus per.l.6.in prin. tit. 7. p. 5. vt ibi opti

mè a.l

mè aduertit gloss. *Todas*. sic declarando legem nostram, quæ in antiquis contexturis pœnam quadrupli imponebat, & nũc diluitur, & solummodo portagium iubet soluendum per transeũtem per locaconsuetas absque eò quod ab ipso peteretur portagium.

Lex. 8.

Summarium.

Concessiones & gratiæ à Regibus concessæ portagiorum, vel aliorum tributorum, intelligendæ sunt secundum q̃ ab antiquo consuetum erat eas solui & percipi, eo tam si aliud in eis dicatur.

¶ Ibi, *A qualesquier personas*, alle gat licet corruptè legem nostram Ioan. Garsia, de nobilit. glo. 2. nu. fin.

¶ Ibi, *Acostumbran pagar a los dichos Reyes quantos progenitores*, ex.l.5. tit.7. part.5. signabatur & constituebatur pars danda & soluenda Regi, vbi glo. *Ochauo*. hæc declarat, & Auend. cap. 4. præto. num. 7. in princ. lib. 2.

SVMMARIVM.

POntes quilibet ædificare potest & fortius reparare, n. 1.
Pontes, an possint fieri supra flumina. nu. 2.

Lex. 9.

Summarium.

Pontes in fluminibus fieri possunt, dummodo fiant absque impositione & tributo, neque impedienti sunt pontes facientes sub nostri text. pœna.

¶ Ibi, *Qualesquier personas puedan hazer, y edificar puentes, en los rios a su costa*, ita q̃ licet antea ex.l.1.tit.11.part.2. & l.20. tit.32.part.3. absque licentia Regis non poterat sibi priuatus ædificari, secũdum Bald. in Rubr. ff. de rerum diuisio. verficque ro, ãn in aquis, & pontium ædificatio, vt aut reparatio proprium erat Regis, ex lege tamen nostra quilibet potest ædificare pontes, & fortius reparare †, nam cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus, ita legem nostram ad hoc alle gat Auenda. cap. 3. præto. num. 8. in principi. libr. 2. & idem Auend. cap. 12. nu. 13. in medio libr. 1. vbi & quærit, an possint
1 fieri pontes supra flumina †, & quòd ex vtraque parte solo alieno imponantur, quòd vtique licebit, cum & ipse Auend. in dict. num. 8. afferuerit, adponitum ædificationem tanquam ad opus plus & publicum posse fundos priuatorum capi, & ad hoc allegat l. 31. titulo. 15. part. 3. quam hucusque nondum reperij, & dato quòd id posset fieri, esset vtique faciendum refecto damno & dato bono cambio Dominis italium fundorũ, ex dictis per nos in.l.1.tit.1.lib.4.supra.

SVMMARIVM.

ALmoxarifazgo, idem est quod portagium num. 1.

Lex. 11.

Summarium.

Portagia, vel alia tributa non petantur, nec portentur per ciuitates & villas regni Granatæ contra legis nostræ dispositionem.

¶ Ibi, *Ordenamos y mandamos*, vide in propositum. l. 15. titu. 27. infrà lib. 9. de ijs disponentem.

¶ Ibi, *Ni almoxarifazgos*, Idem in effectu *Almoxarifazgo*, est sicut portagium †, & sic Hispali vocatur, nos vero *Portatgo* vocamus, vt aduertit glos. per text. ibi, in.l.5.titulo.7. part.5. verficulo, *El ochauo*.

vbicumque autem lex aliquid introducit de nouo, cũ certis modificationibus, censetur omne introductũ esse, de forma substantiali, ita vt omissa forma corruat
4 actus, adeo vt per æquipollens † impleri nõ possit, vt dixi in. l. in. 26. tit. 4. lib. 4. Re cop. & vbi plura requiruntur adesse, sufficiat vnum nihil fit, debent enim omnes qualitates requisitæ † verificari secundũ Clarũ. lib. 5. recept. § fi. q. 85. verſ. vbi agitur. n. 9. nam copula requirit vtrumq; quod partum verificari ex text. glo. & Doctto. in. l. 1. ff. de Iuſt. & iur. & ex argumẽto à coniunctis, & copulatis, & sic hanc opinionem, tenet Bonif. in Tract. de Maleficiis, de forma libelli. nu. 80. ex quo inquit Iul. Clar. in praxi. lib. 5. §. fi. q. 82. num. 5. quod si in nocte iouis, aut veneris Sanctis, quibus non pulſantur campanæ †
6 repertus quis fuerit cum armis non perdet ea, & Albericũ & doct. ita tenere aſſerit. Ex quibus etiam infero, q; cum lex non ſtatuit non campanæ requirat, & certa hora tangẽdæ, quod ſi ante hora illam tangantur, & in hora determinata non, habebit † locum poena noſtri tex. contra portantem arma, vt expreſſe inquit Bonifacius, vbi ſuprà n. 81. quia præpoſtera tio ordinis vitiat actum, vt per Hypolit. in Pract. §. fecũdo, per tot. maximẽ. n. 72.
8 Sic etiam infertur, quod ſi quis ſit in parte ita remota vt audire † campanam non poſſet, quod nõ incurret noſtri tex. pœnã, vt per Ange. de Maleſ. in. d. verb. De nocte. n. 4. quod ego intelligẽdum eſſe verum, niſi ille talis iam de nocte exiens ad ambulandum per ciuitatem cõtulit ſe in partem remotã, vel in cãpum, vbi multum ſe detinuit, vel extitit in conuerſatio na aliorum, & vocibus aliorum non audiuit cãpanam tunc enim eum non excuſarem, imputet enim ſibi qui tam longe ſe contulit, vel in tali loco, vbi te audire non potuit. Sed ſi eſſet homo veniens ex itinere & intrauit ciuitatem pulſatam campana: ille talis excuſandus eſt etiam ſi eam audiret, & multo magis:
9 ſi non audiuit, & ex hoc text. noſtro permittẽte arma portari de nocte, eutibus ad labores, & ſimilia; & ex dictis per Gãdinum relatam per Cæpol. conſil. crimi. 13. n. 24. & c. 25. infertur etiã q; furdus à natura †, ſiue non à natura furdus tenebitur pœna noſtræ. l. poſt pulſatam cãpanam hora conſueta, tenetur enim. l. noſtro non ſcire quid, quid vnum ſurdum ab alio diſtinguat Ange. dict. num. 4. & an perdũ
10 enſe, cenſeatur perdita vagina † ? Bald. per tex. ibi in. l. cũ proponas. C. de naut. fœnore, inquit q; non quia commode abenſe ſeparari poteſt, reſq, licitè portatæ cum illicitis non conficiantur fecundum Auiles. c. 52. prætorũ. verbo, *En la tierra*. n. 1. & quiares quæ ſing corruptione ſubiecti ſeparari peſſunt non ſunt perditæ, vt per Ripam in Tractatu de peſte. tit. de re medijs ad confer. nu. 130. fi. l. 21. & Mexia in pragmat. Taſſæ pannis, concluſ. glo. 1. nu. 15. fol. 13. in hoc tamen contrarium eſt tenendum, & in pract. communi ſic receptum videmus, nam & vagina talis enſis perditur ſicut enſis perditur, & hoc fundatur ex doctrina Barto. & Paul. in. l. cotem ferro. §. dominus. ff. de publica. & vect. dicentium q; vbi prohibitum non poteſt portari, ſine permiſſu, perditor prohibito, cenſetur † & perditũ permiſſum illud, in quo prohibitum portabatur, & ſic perditis mercibus adductis in naui, & ipſa nauis, & facces vbi portantur, perduntur, niſi nauis vel faccus eſſet alteriusigno rantis, nam tunc poſſet ſuam nauim, vel faccum petere, niſi aliud ſtatutum, vel conſuetudo diſponeret, & tunc ille recuperaret damnum à conductore nauis, vel animalis. Eſt tamen ſingularis queſtio num credetur officiali, vel alguazello, quòd tempore vetito arma capta
12 fuerunt †, vel quod erant arma vetita, & prohibita ? & videtur quòd ſic, dictum enim notabilis viri inducit iuſtiſſimam credulitatem, ſecũdum Bald. l. iuditia. C. de crimi. vindi. credendum eſt enim bono viro, vt per glo. ſl. Titio, cui fundus ſit de cõd.

de cõd. & dem onſt. Bar. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi. ff. de mort. opet. nũtia. bene facit tex. in. c. nobiliſimus. 87. d. Alex. con. 31. volu. 2. In contrarium tamen eſt veritas in noſtra queſtione, ſino quòd non ſit ei credendum, quia officialis quando aliquod delictum committitur in ſui præſentia, debet primo examinari facere teſtes de delicto commiſſo coram ſe ſecundum Angel. in. l. 2. in. §. fi. de feriis, & allegat aliqua ad hoc, & Bald. illiccitas. §. veritas. ff. de officio proc. & Butrius in. c. ve ſtra. fin. colu. de Sacrilegiis, & clerico, & mul. & ſic debet facere iſte officialis quiretit illum portare arma, vel ſcriõi facere eius confeſſionem quod officialis reperit eum cũ armis probibitis, vel cum per miſsis hora tamen prohibita, & poſt ſonum campanæ, & ſic fit quotidie, & ita expreſſo referens Angel. & ſupradictos tenet Afflictis in conſil. Neapolita. li. 1. Rub. 9. nume. 28. fol. 51. in magnis, & ſi quis pluries in vna nocte, cum armis vetitis, vel tẽpore vetito reperiatur, pluries poſſunt et arma capi, vt per Auil. cap. 29. prætorum glos. huegos. n. 8. fol 212.

¶ Ibi, *Pl las nueſtras iuſticias ſe las quiten*. Nõ tamen poſſunt ob hoc incarcerari niſi ſint clerici, aut ſacri ſint, nam iſti poſſunt num campanæ percurrunt ciuitates, & populos de nocte capi perſonaliter poſ-
15 ſunt, & ſuo iudici ſic capti † præſentari quam primum fieri potent, ex textu, in. l. 9. titu. 3. lib. 1. ſuprà, debent tamen ſi, de ſacto incarcerentur relaxari etiã patre, vel conſocio fideiubente, vt per Hypoli. vbi ſuprà. n. 29. in pract. crimi. §. pro complemento: Notandumq; eſt etiam ex ijs verbis, q; requiritur apprehenſio, aliter enim denuntiari no poteſt de tali vltra horam
14 vetitam arma portãte, † vt per Bar. in. l. ſi Barſatur. ff. C. de fideiuſſori. quẽ communiter ſequũtur Doct. teſte Bellono, cõſ. 49. n. 4. & Iul. Claro alios allegante & teſtante ſic viu eſſe receptum in practica. §. fin. q. 82. de ſtatutis pœnalibus in genere. ſtatuto. 6. nu. 1. & Menochio de arbitra. caſu

394. nu. 49. & Hypolito in pract. d. §. pro complemento. n. 27. vbi hoc limitat vno modo ex Baldo in. l. iuſtus fuſtium. ff. de his qui not. infam. vt non procedat quoties fuit inuentus cum armis, hora prohibita, & ſic in actis deſcribi fecit pro vt in ſingulari. 395. ipſemet Hypolitus dixit, licet ego non firmo quo ad noſtrum propoſitum cum apprehenſio requiratur, & ſic reperi poſt hæc contra Baldi limitationem tenere Mexiamm prag. paniſ, cõcluſione. n. 3. licet latrõculatores aliud obtineant, & plura in propoſitum refert Cæpolain. Ib. li fugitiui. nu. 72. & 79. & 84. C. de de ſeruis fugitiuis, Ripa de peſte, titu. de Remed. ad conſ. Vbet. ca. 1. venio nunc ad modum. n. 104. Anto. Gom. l. 4. Tau. nu. 48. vbi ponit vnam quæſtionẽ, cuius deciſio mihi pro nunc non ſatiſfa-
15 cit, & ſic contra Anton. Gom. faciunt dicta, per Hypol. in. d. §. pro complemento nu. 24. Dubitat tamen ipſemet Hypoli. ibidẽ. n. 28. quid ſi inuentus fuit aliquis nõ habens Arma in manibus, ſed erant in terra iuxta pedes ipſius inuenti tacta tam cãpana per horam à lege noſtra ſignatam, an perdet ea, ? & Bal in. l. 2. §. 1. ff. de offi. præſ. vigil. inquit quòd ſic, quia præſumpto eſt cõtra eum, & ſi tunc plures eſſent iuxta arma illa, omnes punietur alia pœna contra portatores impoſita per legem aut ſtatutum, licet ſolutio vnius omnes liberaret, Romani tamen opinio, ibi pro Hypoli. regula erit tenenda, ſcilicet, q; nullus puniatur, cum ſit dubium quis proiecerit illa arma tamen cuiuſq; fuerint, per date arunt, & tenet Plaza, de delict. c. 8. n. 17. in fine.

¶ Ibi, *Par que ſe ſopa*, dicit partis confeſſionem, vel teſtium probationem naſpli alguazello nõ credetur, vt tam diximus.

SVMMARIVM.

Differentia inter arma & armaturã, & arma offenſibilia vel defenſibilia. n. 1.
Arma offenſiua & defenſiua an veniant prohibitis armis. n. 2.

Lex. 6.

Summarium.

Vbi Arma simpliciter sunt prohibita non solum offensiua, sed defensiua prohibita censentur.

Ibi, *Fuere somado*, & sic apprehensio requiritur, vt diximus. l. 5. supra eodem.

¶ Ibi, *Armas offensiuas, defensiuas*, differentiam inter arma & arma tura, † & defensiua & offensibilia, vide per l. optimam. 4. &. 10. titu. 21. &. l. 3. tit. 23. p. 2. & per Rebuf. in. l. a. morum apprehensi. pagina. 311. ff. de verborum significa.

¶ Ibi, *Las vnas y las otras las he de perder*, nisi lex nostra id disposuisset, de iure arma, prohibitis solũ offensiua, † nõ vero defensiua prohibita censebantur, secũdum Angel. in. l. armatos. ff. ad. l. Iuli. de vi publi. & Carol. à Grassallis, aliosallegãtem, lib. 2. regal. fran. iure. 17. pa. 102. in paruis, & Hippoly. in practi. 5. complemento. nu. 14. &. 19. vbi quid esset de iure Codicis declarat, & Rebuf. vbi supra. pag. 314. verſ. 2 & Iosephũ Lodo. decisio. Perusi. 31. nu. 4. & communem testatur Clarus lib. 5. fententiarum. §. fin. q. 82. statuto. 6. num. 3. & Villalobos in Antinomia iuris litera, A. num. 73. & Auenda. in dictionario, verbo, armadura, ex nostra tamen lege omnis hæc destructa est, vt aduertunt Hispani dicti, Plaza de delictis. c. 8. nu. 9. & Ioan. Redin. in Tractat. de maiestat. prin. num. 178. cum. 2. sequentibus, & præcedentibus, volu. 16. tracta. diuer. Doct. vbi in numeris. 183. cũ. 4. sequentibus, in quit hoc elle vetum quoties arma defensibilia cum offensibilibus geruntur, nam tũc omnia perdita sunt, secus si defensibilia tantum portentur, nam tunc nõ sunt perdita, & placent eius rationes sed in practi ca male admittentur à iudicibus.

SVMMARIVM.

Milites & Doct. portauntesensem vltra mẽsuram poenis spiatam non.n. 1.
In casu nostræ legis non requiritur apprehensio ad incurrendam eius panam.n. 2.
Domi an haberi poterunt ensei vltra mensurã nostri text.n. 3.
Forensis an legis nostræ pœna comprehẽdatur. num. 4.
Arma prohibita, portantes regulariter ea perdit. n. 5.
Officialis inuenciens aliquem cum armis prohibitis potest illa frangere. n. 6.
Mãdant alicui vt fecit cũ armis, ob quid arma sunt ei ablata an tenebitur mandatarius pro armis fuit. num. 7.
Commodans alicui ensem ad se vnluer audum cum alio perdit eum. n. 8.
Aliquæ ellus permittens enses contra leges deferre ex quo rixæ oriuntur, quæ pœna punietur. num. 9.
Officiales iustitiæ si aliquos viderint rixari vel lentes prohibere debent. n. 10. & 11.

Lex. 9.

Summarium.

Longitudo ferundaꝰ circa enses portandos à l. nostra describitur.

Ibi, *Ninguna persona*, sed milites & Doct. & officiales iustitiæ, & alij qui tempore, quo arma prohibita erant, poterant ea portare, de quibus per Doctores. l. 4. & 5. supra eodem, per me allegatos, & per Duenas in Regula. 55. ex lege nostra & eiusdem pœna puniri poterunt, si vltra mensuram nostri text. ensem † portauerint, & crederem intrepide quod punietur pœna nostræ. l. nam vniuersaliter hæc & negatiuã negmineem excludit, tum obpublicæ vtilitatis causam, cum quia indifficultia æquipollet vniuersali, tum etiam quia si itinerando non licet vlli hunc ensem im moderatum portare vltra nostri text. mẽsuram, quod tamen licebat in tempore, quo erat prohibita armorũ delatio, neq; id dẽlicebit per personas illas aliãs priuilegiatas nostri text. mensuram excedere, & ita videtur mihi tenendum, & id clarius ex verbis sequentibus, colligitur, ibi. *De qualquier calidad y condicion que sea.*

¶ Ibi, *De traer ni traya espadas*, ex ijs verbis notandum est in casu eius non † requiri apprehensionem ensis contra mensuram nostræ. l. portatæ, sed sufficere probare portalle, quia hæc. l. non requirit apprehensionem, sed portationem, quocaluinon requiritur apprehensio, secundum loam. Redin. optime in tractat. de maiestate, prin. num. 194. volum. 16. tracta. diuer. Doct. 4. vbi num. 195. inquit & bene quod si inuenitur ensis ea, sufficit in actis scribi eiusem si non apprehendatur, & alibi dixi, & Cæpol. l. 8. fugitiu. nu. 72. cum sequentibus. C. de fer. fugiti. & Plaza de delictis. c. 8. num. 19. vbi ita tenet & distinguit in quæst. illa an visus cum armis & fugiens in domum suam possint sibi capi à iudice cum insequente, & inquit quod si requiritur apprehensio non, sin minus sic, sed an domi haberi poterunt, videtur quod non † ex l. 1. & ibi glos. ff. ad. l. Iuli. de vi. & ex auth. de armis, quæ iura ad hoc allegat vltra alios Duenas. d. Regul. 55. nu. 3. sed contrarium in propositum nostræ. l. est verus & tenẽdum, tum quia lex solum portationem ensium vltra mẽsuram nostri text. prohibet, ergo non includuntur domi existentia, tũ etiam quia leges illæ. l. authen. de armis, loquuntur, quoties in genere arma prohibita sunt, ita vt nullorum sit licitus vsus, nos vero loquimur circa ensis portationem longioris mẽsuræ à nostro text. declaratæ, tum etiam quia dicta d. l. 1. circa hoc non est in vsu, secundum Angel. ibidem num. 4. teste Claro, in. d. q. 82. statuto. 6. num. 7. & ita tenendum est, sed quid erit in homine forensi an legis nostræ dispositione † includatur, & in hoc Hypol. in practi. d. §. pro complemento. num. 23. inquit quod sic, eo quod per totam Italiã sunt statuta prohibentia portari arma, sed melius dixisset, quod quia iure communi est prohibita armorum delatio ligentur, & idem voluit Matthæ. Afflict. in lib. 1. constitu. Neapoli. Rubric. 9. num. 24. fol. 30 ex Alex. consil. 86. volum. 4. eo quod exterus tenetur se informare de legibus regni, ego tamẽ dicere quod cum in regno nostro ex l. 4. supra eod. sit permissa ensium & pugionum portatio, licet ensis mensura per. l. nostram sit apposita excusabitur talis forensis pœnis nostri text. ensem longiorem portans, nisi diu morã in regno traxerit, ex quo præsumi posit l. nostræ scientia, vt & voluit Afflictis. d. n. 24. vbi tandem allegat plures tractates an statuta ligent forenses, & late per Tiraq. decia. consil. 74. num. 34. cum pluribus aliis volum. 2. quod nostram tamẽ legẽ dicta tenerem, & faciunt dicta per dictũ Afflictis, vbi supra Rubri. 10. n. 1.

¶ Ibi, *Pueda*, hoc enim regulare est, quod port ans arma prohibita debeat † ea perdere & ita consuetudine seruari inquit Hippoly. in. d. §. pro complemento num. 12. & Plaza de delictis. ca. 8. num. 22. vbi inquit praxim hanc ratione sumpsisse à glos. dom. l. 1. ff. ad. l. Iuli. de vi publi. cuius meminit l. 1. in. §. ex maleficijs. n. 8. de actio. Barba, de præsil. Cardi. 2. par. nu. 28. inquit enim Paris de syndic. quod officialis inuentens aliquem cum armis prohibitis potest illa frangere, † vt cosere fert & ferquitur Clarus d. q. 82. statuto. 6. num. 9. & Afflictis in. d. Rubri. 9. num. 26 dubium est an mandantes alicui, vt fecum eat cum armis, & arma eis per iustitiam sint ablata, tenebitur ne † mandantes pro armis fuit. gloſ. notat in. l. quoniam. C. ad l. Iuli. de vi publi. tenet quod non, quia in re turpi non contrahitur obligatio. §. illud quoq; inst. manda. l. ti remunerandi §. reiurpis. ff. manda. Abb. in. c. bonæ el. 2. num. 14. de postu. præl. Bar. tamẽ & Fabi. Alberi, & Salice. in. d. l. quoniã. distinguunt, nam aut erat causa licita, quia acce debat ad indulgentias & similia, & tunc tenetur ad refarciendum damna, secundũ Abb. & Inno. in. ca. sicut, de iure iurando,

aut

HAZAÑAS DE LA OHY

aut vero ad causam illicitam, vt ad se vertberandum cum alio & tunc non recuperat, vt per Ioann. Fabrum in. dict. §. illud, Bald. l. fin. de fideiusso. C. Mandat. Special. titu. de iudic. §. specialia, in fine, refert & sequitur Rebuf. depriuile. scholar. priui. 21. versi. item aliam, vbi, in fine inquit, quod commodans alicui ensem ad se verberandum cum alio, non recuperat eum
8 † ex. l. ii vtcerto. §. sed interdum. ff. com modat.

¶Ibi, *Que la tomare*, sed quid si aliquo ellus permittat ensesconstra. l. nostram defert, vt inde aliquod iniustum reportet, vel
9 rixæ oriantur, qua pœna punietur, † & in ijs & similibus, inquit textus. in. l. ciuis barbaris. C. de rmil. lib. 12. quod viuus concrematur, quem ad hoc notat Paris de Puteo, in tract. syndic. verbo, familiaris. c. 3. incipit, an ex eo quod. n. 8. vbi inquit, quod diuidentes prædam officiales comburi debent, vel si aliquem seducant, vt se armet, vel faciant contra deuentum, dicendo quod secure poterit, & post eum capiuit, nam viuus deberet comburi ex dictis, quod si hoc vteretur, quot officialium essent iam combusti, deberent tamen licet non hac pœna, alia tamẽ gra ui puniri, tanquam seductores & seditiosi & causam præbentes rixis, cum debeant eas excusare, siquidem occasionibus obuiare tenentur ratione officij, quia quos viderint ad rixã tendere prohibere
10 debent, † text. in. l. stipulationes non diuidunt. §. planè, ibi non est spectandum vt insula ruat, & sic deinde agi possit. ff. de verborum significatione. l. fin. §. ipsum autem, vbi glos. qui eos. C. de bonis quæ liberis Hippolyt. cons. 21. nume. 23. quare officiales, qui rixantes vident, neque statim ad eos accedunt, vt impediant, tenentur † absque dubio saltim in tribunali Dei omnipotentis, qui cuncta videt & iudicat, vtinquit in propositum Didac. Perez. l. 18. titu. 4. lib. 2. Ordin. col. 564. in fine cum sequente.

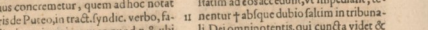

TITVLO SEPTIMO
De las Cortes y Procuradores del Reyno.

ALiter non poteſt continuari, quã quod per Regni procuratores & in curijs habendis de conuenientibus Regno & munitioni & fortificationi eius tractatur, & in armis habendis, & in fortalitijs ſeruandis & cuſtodiendis Regni defenſio maxime conſiſtit, ideò poſt præcedẽtes titulos ſequitur hic noſter.

SVMMARIVM.

CVria caput regni vocatur. n. 1. Armari aſſi miatur. n. 2.
Procuratores curiarum debent eſſe homines cordati, & c. n. n. 3.
Concilium ciuitatis an poſſit colleſtã impanere. n. 4.
Procurator excuſator mittendus eſt ad nominationem procuratoris de cortes. n. 5.
Procuratorum de cortes ſalarium de communi ſolui debet. n. 6.
Procuratorum bonum aſſenſus etiam requiritur

tur in tribunijs & colleſtis nouiter regno impanendis. n. 7.

Lex Prima.

Summarium.

Tributa monetæ & ſimilia in regno non imponantur, niſi conuocatis curijs & procuratoribus earum, & eis annuentibus.

HIbi, *Cortes*, vbi conuocãtur procuratores earũ, & in curia vbi Rex adeſt ſic congregatio, eo
1 quod curia † caput regni vocatur, vt inquit text. in. l. 1. in prin. titu. 4. part. 3. & locus vbi Rex exiſtit, vt probat text. in. l. 27. titu. 9. part. 2. & curia Regis
2 armari aſſimilatur, vt per text. in. l. 28. eod. titu. 9. p. 2. vbi glo. 1. dicit aſſimilationẽ hãc eſſe bene notandam.

¶Ibi, *Que no ſe echaſſen ni repartieſſen ningunos pechos*, hoc enim tanquam regno damnoſum & nocuum maxima cum de libertatione eſt, ſtatuendum conuocatis ciuitatibus, villis, & locis regni & pro eis ea ſtipotcoratoribus, qui quidẽ deberent eſſe † homines graues bene cordatiac ſenſati & expertes ac intelligẽtes, & timoratæ conſcientiæ, ac conſtantis animi qui poſſent reſiſtere iniuſtis conſiliis & damnoſis regno, & inſuper deberent eſſe diuites, neſpe alicuius præmij conſequendin malum moueri poſſent & ex. l. 4. ſupra eod. decerpuntur aliqua ex iſt, neque debet eſſe ciuitatis debitor vtin factoreſp6
4 diſſe inquit Ioan. Oroſci. in. l. 1. num. 36. col. 487. ff. de officio procu. Caſa. ſed an conſilium ciuitatis poſſit † collectam imponere, vide Capell. Toloſa, & eius addition, in deciſione. 347. & quid in domitis vide Dida. Perez. l. 9. tit. 11. lib. 2. Ordi. colu. 512.

¶Ibi, *Procuradores de todas las ciudades y villas y lugares deſte reyno*, quiquidem procuratores cutiarum ſunt triginta & ſex, decem & ſex ciuitatum, & duarum villarum, quarum octo ciuitates & vna villa ſunt citra portas, reliquæ vltra. Quæ ſunt, Seuilla, Guadalajara, Madrid, Burgos, Soria, Leon, camora, Toro, Salamanca, Segouia, Auila, Valladolid, prout refert Did. Perez in. l. 1. titu. 11. lib. 2. Ordina. col. 505. & noſtra ciuitas Placentina, quæ aliquãdo ſeciũdum quod de antiquis audiui procuratorem mittebat, nunc autem Salmãtina per noſtra Placẽtiæ ciuitate vult procuratorem mittere, & ciuitas noſtra ſem per requiſitioni dictæ Salmantinenſis ciuitatis contradicit, & ſic magna vt audiui ſuper hoc introductã eſt, & nondum diſfinita, & hac de cauſa mittit ſemper ciuitas noſtra excuſatorem tanquam iuſte impedita mittere procuratorem: nam licet vbi adeſt iuſta impedimenti cauſa neque procurator excuſator mittendus ſit, ex text. in. l. ſiquis iudicio. ff. ſi quis cautio. vbi Doctor. tamen in nomi
5 natione procuratores † ad conuentiuſper agendos (hoc eſt à cortes) procurator excuſator mittendus eſt pro vt ſemel & iterum in auditorio iudicatum eſſe teſtatur, Oroſcius in. d. l. ſi quis iudicio, colu. 690. num. 3. & ſalatium iſtorum procuratorũ
6 † de cortes de communi ſolui debet, ſecundum Auenda. ca. 10. pratorum. nu. 7. in fin. lib. 2.

¶Ibi, *Sean otorgados por los dichos procuradores*, nam cum prendicare poſit ciuitatibus, villis, & populis, pro quibus mittuntur neceſſario requiritur approbatio, vel improbatio tãlis procuratorũ, & in hoc licet in alijs ſardus rex conſiliũ procuratorũ horũ requirere vel ſaltim ſequi nõ teneretur, in iſtamẽ tributis † & collectis nouiter regno imponẽdis aſſenſus etiam dictorum procuratorum requiritur, ex text. noſtro pro forma & ſubſtãtia actus, & ideo procuratores ipſi plurimum debent in preſtãdo aſſenſu eſſe ſenſati & maturo conſilio ſeſe deliberare, & non aliter ſeſe prorumpere, nam vbi maius periculum vertitur ibi cautius agendum.

Lex

SVMMARIVM.

R*Ex debet requirere cõsilium suorum proceruam & subditorum in ardnis faciendis.nu.1. vbi declaratur.*

Lex. 2.

Summarium:

A,dua regni cum subditorum consilio, & conuentibus ad id congregatis rex expedit.

1 TBi, *Consejo de nuestros subditos*, in arduis enim exercendis atque efficiendis cõsilii † suorum procerum, & subditorũ requirere debet, vt de Imperatore & Regibus probat tex.in d.placet. C. de sacrosanct. Eccles. & in.l.humanum. C. de legibus, & in.l.fin.tit.1.lib.2.supra. vbi aliqua retulij, & in summo Pontifice, idem probarũt Archidi. & alij relati per Loazes, in allegatione pro marchione de los Velez. 1.dubitatione.in.7.p.parte oppidi fundamento.n.3.&.4. verum vt dixin.d.l.lib. & iterum in meo tracta. de Decurio. vocato, Curia Pisana alio nomine lib.2.ca.3. num. 1. & latissime plura inferens professus est Loazes, vbi supra in responsione ad dictũ.7.fundã.pag.392.cum sequentibus aliquibus in paruis, hęc summus Pontifex, Imperator, vel Rex, ex voluntate nõ vero ex necessitate compulsi obseruant, possunt enim si volunt arduaquæ sine procerum & Magnatum consilio efficere, licet non soleant, vt pote quia, & ipsorum Principum res vertitur si male quid contigerit ex præter missa consilij dẽ requisitione, & præsertim circa noua tributa imponẽda, vbi Principem ipsum potius necessariũ credo perquirendi consilia procerum & procuratorum regni, quam voluntarium, ex.l. præcedente, vt pote quia ex ipsorũ, quam ex alijs occasiones scandalis præbẽtur multotiũ, Ideo cautius agenda, & in ijs & in arduis alijs consilium nostri text requirendum, iuxta illud Ecclesiastij.32. fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis.

SVMMARIVM.

M*Orosus non potest quis dici, cui terminus competens ad veniendum non est assignatus.n.1.*
Curia in Regiam adeuntes bene tractandi sunt. num.2.

Lex. 3.

Summarium.

Terminus conueniens est assignandus cũ ad conuentus peragendos procuratores eorum vocantur: quibus procuratoribus hospitia sunt danda & constituenda, & conuenienter tractandi.

1 TBi, *Termino conuenible*, aliter enim in mora nõ videntur esse in culpa cõstituipossunt, † cui libet enim citationi ac vocationi terminus cõueniens est assignãdus, ne inutilis citatio ac vocatio reddatur, vt probat tex.vbi, dixi in.l.1.titu.3.supra.lib. 4.nu.1.3.&.4.

¶Ibi, *Bien tratados y aposentados*, ij enim quibus cura regni incũbit, & pro regno 2 curiam † adeunt benigne tractandi sunt, & hospitia eis præstanda, nam qui in vno oneratur, in alio debet releuari, licet hodie procuratores curiarum non onerari in aliquo, sed honorari & præmiari asseruntur & communiter fit ab omnibus concipitur, quiquidem licet re vera in maximo honore constituantur, per maximũ onus suscipiunt si attente considerassent, cum ex eorum votis plerumque vniuersa Regni salus & quies pendeat, & è contrario maxima in quietudo & maximum incommodum à fuis malis cõsilijs, si quæ mala præbuerint, oriantur, ideo attente acsensatim & mature sese in ijs gerendi sunt, ne inde nascatur iniuriæ vnde, vt ritum est Brocardicum. iura nascidebent.

Summa-

SVMMARIVM.

R*Ex potest cuilibet ciuitatis tollere facultatem eligendi procuratorem de cortes.n.1.*

Lex. 5.

Summarium.

Nullus precibus eligendus est in procuratorem curiarum, Rex tamen motu proprio potest illum eligere.

TBi, *Ganar cartas de rey*, officia enim & honores petiũ non debent, sed offerri aliter enim no tarcitur quis de ambitu, vt dixi in.d.1.titu.5.lib.3.supra.

¶Ibi, *Mas de nuestro proprio motu*, sic limitabis supra proxima verba, & .l. præcedentem, vbi electio libera competit populo cuilibet eligendi talem procuratorem, vt non procedat quoad regem qui 1 ex motu proprio potest † eligere, & tollere electionem tali ciuitati & Populo, nam cum sit supra ius potest illud interpretari & tollere.c.proposuit, de concess. præb. & .c. inter alia, de sententia exco. vbi glo. verbo. Interpretatio, notat ad ẽsperimentere iuris interpretationem, ad quem cõstitutionem l.fin. C. de legi. c. clericum. § ex ijs omnibus. 11. quæst. 1. tex. in.l. 3. tit. 1. supra. lib. 2. vbi dixi in num. 16. fed contra nostrum text. in hoc facere videtur. l. 2. &. 3. tit. 14. supra lib. 4. vbi nullæ literæ regiæ etiam motu proprio cõcessę in præ iudicium aliquorum sunt exequendæ, neque Rex potest illas cõcedere, sed potest prouidcare, vt in illis legibus. 2. &. 3. latissime dixi, & alibi pluries, in nostra tamen materia & lege dicitur Regem eligere posse hunc pro curatorem motu proprie, cum lex nostra & præcedens dicant ciuitati & Populo competere ius eum eligendi, ergo contra leges illas videtur hic hoc dispositum, cui quidem obiectioni responderi potest, vt non obslet, vel quia princeps & legislator sic voluit disponere, & leges interpretari, vel quia potest Princeps vtile præiudicare cui voluerit, vel quia nullum, vel leue præiudicũ est hoc, cum & ipsum Regem, credendum esse, hęc velle hominem conuenientem & vtile tali ministerio, vt colligitur ex verbis fina. nostri text. & fic cessat difficultas supra dicta.

Lex. 7.

Summarium.

Procurationes curiarum emi lex nostra prohibet sub eius pœna.

TBi, *De comprar*, quodiussu sanctum ac rationi consentaneũ est, quid enim speratipotest à tali emptore, aut quam non communicationem tributum & onus non consentiet, vt aliquali ple lucretur, & ideo iusse, sicut & officia iustitiæ vendi non posse statuitur per.l.7.tit.3.lib.7.infra & per nostram in ijs procurationibus statuitur, & nostram ad hoc considerat legem Matien. in dialo. relato.4.parte.c.11. num.4.& an alia officia decurionatus ta bellionatus ve vendi possint, dixin.c.fin. libri.4.mei tractat. decurionum, vel Curiæ Pisanæ.

SVMMARIVM.

M*Isse est causa legationis ad curiam, ibi omnino non debet, sed habetur pro vocando dominum.n.1.cr.2.quid neque fideiussores dare tenetur de redeundo ad primam. in.n.3.hæc etiam pro sequentur.*
Declaratur supradicta & leges nostræ in.n.4.

Lex.10.&. 11.

Summarium.

Procuratores curiariũ non sunt durante legationis tempore compellendi litibus & accusationibus, neque fideiussionę

HAZTEOIR.ORG y FUNDACIÓN MEMORIA DEMOCRÁTICA OHY

nes præstare nisi pro tributis Regijs: neque istidem secundum legē. 11. possunt cap. pro debitis suæ ciuitatis, villæ, vel populi, nisi sit debitum proprium, & pro eo fuerit detentus, vel pignoratus.

¶ IN.l.10.ibi, *Las nuestras iusticias de la nuestra corte*, hic limitatur & restringitur potestas iudicum curiæ, qui sine distinctione solent procedere cōtra incuria existentes, eo quod sit caput & communis patria, vt alibi diximus latius de Roma, fallit hoc tamen in casu nostræ. l. & id regulare est, vt missus causa legationis, vel
1 ex alia necessaria causa, † prout congregatio ad curias ex mandato regis facietas, conuentiri non posit in curia, sed habeat iusreuocandi domum, prout dixiū in meis additionibus, ad tract. de decutio, vocatum Curia Pisana, in lib. 1. c. 11. n. 7. habent tamen hic ex. l. nostra, procuratores curiarum priuilegium scilicet, quod neque fideiussores tenentur præstare de redeun
2 do † ad patriā pro suscipiendā lite, quod regulariter est in alijs, vt diximus in. d. n. 7. & hoc credo, pcessisse ex eo quod procuratores ijsunt quasi quidam legati missi à ciuitate sua vel populo ad Regis manū datum ad curias speragendas, & de iure le
3 gatus non potest conuenirī † in loco legationis pro debitis ante contractis. l. 2. §. legatis, & ibi Docto. ff. de iudi. nec pro professione ante adepta, nisi tempore legationis adepta sit. l. non alias. §. 1. & ibi Barff. de iudi. vel nisi ad hoc legatio procuratasit, ex dictis per Bar. in. l. vniuersi. C. delegationibus lib. 11.

¶ In. l. 11. ibi, *No sean prendados por deuda del tal concejo*, de nihilo videbātur hęc verba seruire, cum de iure dispositum reperiamus, quod nullus ciuis pro debito suæ ciuitatis, vel populi posset detineri capi vel exequi, vt dixi late in. l. 16. titu. 21. lib. 4. supra & sic nihil erat necesse per. l. nostram procuratores hos priuilegiari, verum tamen faciliter diluitur isthæc obiectio, si dixeris hos procuratores curiarum esse ciuitatum ac villarum rectores, prout sunt, qui quidem tanquam tales rectores conuenīri possunt pro debitis suarum ciuitatum, vt dixi in. d. l. 16. num. 5. ideo lex nostra eos etiam ab hoc onere eximit, & priuilegiat, etiam si Didac. Perez hic sub. l. 4. tit. 11. lib. 2. Ordin. colu. 509. cum sequentib. velit dicere eos non priuilegiare. l. nostram.

¶ Ibi, *Saluo si la deuda*, videtur hoc esse contra dispositionem. l. præcedentis, vbi procuratores hos curiarū eximit ab omni petitione ciuili, quomodo ergo hic dicitur, quod pro debito proprio possit detineri, & certe est magna contrarietas harum legum, nisi. l. 10. præcedentem intellexeris † vt procedat, quoties tales procuratores vocantur à cortes. l. nostra quoties non vocantur ad hoc, sed adeunt curiam pro negotijs ciuitatis & populisui, vel ex vocatione Regis ad aliam causam quā ad curiarum congregationem, & hunc credo verum & literalem harum legum intellectum, aliter enim plurimum sibi contrariarentur, neq; scio aliter pro nunc concordari posse.

TITV-

TITVLO OCTAVO
De los Embaxadores.

CVm in superiori titulo dictum sit de procuratoribus curiarū, quātamquam legati & ambaiatores suarum ciuitatum, villarum, & populorum curiam adeunt, nunc sequitur immediate tit. generalit, de ambasiatoribus.

SVMMARIVM.

Embaxador quis Latine dicatur. n. 1.
Triplex est legatus missus à Papa, ad Regem, vel pronuncium reformandam. n. 2.
Ambasiatoribus si an credendum sit sine litteris legationis. n. 3.
Ambasiatoribus donatum cedat lucro ex mittentium n. 4. 5. & 6.
Ambasiator si infirmetur in itinere expensę debent ei solui à mittente. n. 7.
Ambasiatores si decedant in itinere quomodo solendum salarium. n. 8.
Ambasiatorum vnus si decedat an possit alter explere officium. n. 9. vbi declaratur.

ET quia lex vnica habet parū condimenti in materia sua, ideo pro declaratione eius & Rubricæ aliqua notabilia in hac Rubrica declarabo, & primo quis dicatur Latine embaxador, & dicēdum est, quod Latine vocatur Ambasiator, † siue legatus, & is est, qui à Rege mittitur, vel ab alio principe ad negotia, vel ad volita tem suam alteri Regi, vel principi per ipsum ambasiatorem exprimenda & tractanda, vt colligitur ex. l. 21. titu. 9. par. 2. quæ est singularis in hoc, & horum ambasiatorum officia magna maximi honoris reputat, & qualitates requisitas in
1 eis cōmemorat, quibus addes hanc. l. nostræ scilicet quod debent etiam esse naturales huius regni: & de iure canonico
2 triplex est legatus † missus à Papa ad Regem, vel ad aliquā prouinciā reformandam, ex. capit. 2. de officio leg. in. 6. primus est Cardinalis, & hic si mittitur à Papa dicitur legatus de latere. c. t. & Doct. ibi, de off. leg. in. 6. & hic est dignior cūfit Cardinalis de latere Papæ, & assistit negotijs arduis & secretis ca. volentes & c. placet & ibi glos. de offi. leg. in. 6. alius vero est legatus ratione dignitatis, quilegationem habet eo ipso quod dignitatem adeptus est, vt Archiepiscopus Remensis, & Cantuariēsis, adhæret enim dignitā tilegatio vt patet in. d. cap. 1. de officio leg. in. 6. alius vero est legatus quia missus à Rege, & isti sunt, *lo embaxadores*, ita eos distinxit vltra alios, Fran. Mat. in decisione Delphina. 135. num. 2. & Rebus fus in. l. Sylua cædua. 30. in ordine. §. stipula, pag. 248. ad fin. ff. de verbo. signifi. Sed est quæstionis an ambasiatoribus is
3 credetur † sine literis ambasiatæ siue legationis, & dicendum est non credi, nisi literas exhibeat, secundum Bar. in. l. Patalinos. C. de collat. fundo, lib. 11. nisi sesit vir nobilissimus & præcellens & notus principi, de quo videndus est Mascardus, de probatio. tom. 1. cōclusione. 84. per totam, præsumitur tamen prosufficientia talium legatorum à principe missorum, secundum eundem Mascard. in. 2 tom. de probatio, conclusione. 592. nu. 5. sed an id quod est donatum ambasiato-
4 ribus cedat eorum lucro, † an vero mittentium sint, & in hoc fuerunt opiniones Docto. diuersę, vna pro ambasiatori-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І.І. МЕЧНИКОВА

but, alia vero pro mittentibus, vt videbis ex Docto. in.ca.p. fin. in fine. 94. distin. & in. l. fociũ qui. §. 1. ff. pro socio, & in. l. qui proprio. §. procurator. ff. de procurato. & ita hac diffensionepaccet cocordia Abb. in.cap. postulastis. num. 4. & 5. de concess. præb. vt scilicet consideremus an ambasiatores fuerint prius noti, & familiares ei ad quem missi sunt, & tunc cedunt eis, aut erant ignoti, & tunc inspicienda est qualitas donorum, nam quæ dã præsumptiue magis conueniunt mittenti, vt putas si daretur vnus leo, quædam conueniunt ipsis ambasiatoribus, puta si darentur eis congruentes vestes, & secundum hanc qualitatem fienda est interpretatio sicut & in donatis à consanguineis vitrix orieius, distinguunt multi vt licet videre ex Mascar. de probatio. tom. 1. fol. 362. conclusione. numero. 7. isthæc tamen procedere possent iure antiquo attento, quo quidem permissum erat ambasiatoribus † donari, & recipere, vt in. l. duus versi, Barbaros. ff. de bonis damnato. & l. vnica. C. publi. hæti. lib. 11. sed cum ex. d. l. 21. titu. 9. partit. 2. vbi admotante glossa alguna cosa, nihil recipiliceat ab eis, † cessabunt isthæc, nisi de facto aliquid recepissent, quia tunc & huic quæstioni locus esset. Item no. quod si ambasiator infirmetur in itinere expensæ debent † esfolui à principe vel civitate mittente eum, secundum text in. l. ficut. §. 1. ff. ex quibus causis maio. de quo per Barto. in. d. l. qui §. tandiu. ff. eod. tit. & Ananta in. eo. quam sit, de ludeis, ambasiatoresque si decedant in itinere salaria pro rata temporis, quo non seruierunt, debet restitui per hæredes ciuitati † mittenti, & si vnus ambasiatoribus, decedat, † alter solus potest explere officium ambasiatæ & valebit ab eo gestum secundum Angelum in. l. i. C. de legati. lib. 10. & Barto. in. l. 2. eod. tit. & lib. vbi ex additio. ibi optime hoc declarat quoties ad idem officium duo deputati sunt, vt vno decedente alter gereret vtriusque officium, & de mandato superioris, secus si diuersa, nam tunc cũ officia sint distincta, & distincta habeant salaria, ille non poterit illud diuersum officium explere, quod si ex iussu superioris adimpleat duplex habebit salarium vt per additio. Bart. vbi supra alia de ambasiatoribus vide poteris per Bertachi, in repertorio, verbo ambasiator, & per Marti. Landenf. in tracta. delega. maxime principum, in tomo. 16. tractat. diuersorum. Docto. nam isthæc sufficient pro nunc.

¶ Arti. 1. folum vnum verbum addo scilicet, quod casus specialis seius, p naturalibus regni adeundus est pluribus alijs regnicolis permissis & à me relatis, in. l. 14. tit. 3. lib. 2. supra in. n. 50.

TIT-

TITVLO VNDECIMO

De las imposiciones, tributos y portazgos y estancos.

SVMMARIVM.

R*Excl sui potest portagia imponere. n. 1. & sine eius licentia ciuitates non solent id imponere. n. 4. & tunc Rex cum causa id concedit. n. 3. aliter peccare & tyrannũ exercere ibidem. imo & exallor vt. n. 4.*

Quibus res inspicitur portagia, remittitur. n. 5.

Portagia imponendi potest tempore, vel pro ollegio adquisit. n. 6.

Alij mediantibus aliquibus potest ius hoc imponendi portagia. n. 7.

Immemoriale tempus requiritur ad acquirendum ius hoc. n. 8. & 9.

Priuilegium debet vt vulcat facere mentionem de aliq; portagij iure illustra. n. 10.

In præscriptione contra Regem scientia & patientia requiritur. n. 11.

Quibus rebus debet probari præscriptio hæc portandi portagia. n. 12.

Allus præsumptionis deber esse vniformis & in ante actis vt ius hoc portagiorum præscriba tur alias neque immemoriatis sufficeret. n. 13

Lex Prima.

Summarium:

Portagia imponi non possunt per alium quam per regem vel per alium ad hoc habentem Regis priuilegium, vel ex consuetudine immemoriali acquisitũ ius habentem, sub nostri text. pœna.

1 HBi, *Deles Reyes de ddenos vinimos*, ni de nos, Rex enim est qui potest portagia † hæc imponere, vt in ca. super quibusdam. §. 1. de verbo. significhi. Bart. & communis schola. Doct. in. c. 1. quæ sunt regalia, maxime Afflictis versic. vectigalia. l. vectigalia. in princ. ff. de publi. l. 1. & C. nou. vet. impo. no pos l. 2. & c. 3 infra eod. in aut. demanda. Princi. §. fed neq; collatione. 3. l. 9. tit. 7. p. 5. Ferrara in forma libpl. pedag. glos. l. 1. n. 3. & ibi additio. Rolan. Valle, consi. 34. volu. 3. n. 26. & ex nostri Auend. c. 4. præto. n. 2. lib. 2. & Auilles. ca. 24. præto glos. 1. & Lafarte in tract. de decima vendi. lib. 1. in scholio ad. l. 1. tit. 17. lib. 9. recop. n. 1. vbi amplat, & in tractatibus Doct. de vectigalibus, & collectis, & ideo si ciuitas ex magna causa velit quicquam imponere, impetrat literas à Rege, vt sibi permittatur, & solet vi 2 sa causa cõcedere, † vt quotidie videmus & testatur Guido Papæ decis. 197. relatus per Rebuf. l. numus. 214. ff. de verb. signi. pag. 935. in fin. imo & ipse Rex non debet talia portagia imponere nisi ex iusta causa propter publicas † necessitates, vide licet pro stipendijs pũtibus defensionibus strataæ publicæ, vel pro defensione fide vel patriæ contra paganos, vt & inquit glos. seguros. l. 1. tit. 7. part. 5. & nouissime Ahumada. d. l. 49. tit. 6. par. 1. glos. 3. n. 11. cum sequenti. aliter tyrannica portagia & iniqua dici possunt, & mortaliter Rex ea imponens peccaret, vt per Roland. vbi supra. nu. 26. & 27. & vbi supra Auenda n. 2. Naua in manua. ca. 25. n. 6. versi. 16. vbi ad restituendum eum obligat, & Grego. Lop. in d. l. 9. glos. fem ejan ce, vbi in quit quod etiam ipsemet ex 3 tor peccaret si sciret sine causa imposi-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

4 tum esse portagium † & dictæ tiam tenuit Decianus Tyberius, in consi. 41. n. 66 volum. 2. cuius distinctionē ibide ab eo propositam. n. 68 sciliet, quod de potestate ordinaria non possunt Reges sine causa imponere portagia hæc, de absoluta vero sic, reijciendam puto, nam in principibus Christianis non dicitur absoluta potestas, vt late fundat ijdem. I. 1. tit. 1. lib. 4. supra & sic fine causa nolunt iuri alicuius tertij præiudicare, & consequenter Regestatum non possunt sine causa portagia hæc imponere, & qualitates † iustificandi hæc portagia vid. per Castro de lege penali. c. 10. & an credatur Regi dicenti portagia & collectā imponere ex causa & vtilitate publica, vid. Mascar. in 3. tom. de probatio. conclu. 1228. n. 13.

¶Ibi, *Notiendo certas priuilegios*, & ibi, o por vso de tanto tiempo, ex ijs duobus titulis, vel qualibet eorum, scilicet, ex priuilegio Regis, vel temporis vsu po 6 test acquiri per inferiores dominos iuri imponendi † portagia in locis suis, quos & erat de iure. c. 2. super quibus fam. §. 1. de verbo. significa. & Barto. & Doctores I. si publicanus. §. fin. ff. de publi. & vectig. & in. 1. 2. C. vel. 1. non, vbi signanter per Salt. debet quæ secundum eos, & ex dictis iuribus præcipitio hæc vel consuetudo esset immemorialis, vt & optime per Zephalum consil. 129. n. 3. cum sequentibus, vbi quanto tempore quilibet certus, aliquero quatuor modis dicūt acquiri posse ius 7 imponendi collectas, pedagia, † onera, & angarias, scilicet conuentione facta inter Regem & subditos, de qua loquitur tex. in. I. fin. §. præterea. ff. mun. & hon. & per totum tit. C. de anno. & tribu. lib. 10. munera conuenta, secūdo priuilegio, vt not. omnes in rubri. C. noua vectig. glof. I. for. ma. §. liquis vero agrum, ver. leuari, in fine. ff. de censibus, & tradit Alberic. in. I. fin. C. de iurisdi. omni. iudi. & in Rubrica de munr. & honor. versi. sed pone quod, Alexan. consil. 145. volumi. 2. & est text. in. I. placet. C. de excusa. mune. & ei. I. C. de super indict. Tertio consuetudine, vt per Alberi. & Cynum, in Rubri. C. quæstionis a consuetudo, & in. d. I. fin. n. 8. C. de iurisdi. omni. iud. & per Alexan. consi. 124 n. 3. ad finem volu. 4. & de vtroque, scilicet priuilegio & consuetudine, est text. in C. seruitum. 18. q. 2. iuncto. c. contra mortem. 1. 00. distin. quarto vt delicet præscriptione, vt est text. notabilis vbi not. Bart. in I. cum de in rem verso. ff. de vsur. & in I. litibus. C. de agrico. & censi. lib. 11. non omnes in. I. si certis annis. C. de pact. Bald. in. I. solent. §. fin. ff. de offi. proconsu. & Tiberi. Decia. respon. 41. nu. 3. volu. 2. & optime per Nauarrum, in consil. 1. tit. de constit. vbi & per quod tempus liberatio consequatur ijs tamen quatuor modi acquirendi iuris hoc pedagia imponendi, ad duos, de quibus in nostro tex. referri possunt, scilicet, ad priuilegium & concessionem Regis, sub quibus comprehendi dicur cōuentio, ná quātuper vtā cōsūdo nisi de fact, necessario per vtā priuilegij & concessionis fit, & sic idem esse, iudicantidum erit, item & tertius & quartus modus, scilicet de consuetudine & præcriptione, ad vnum etiam deducitur modi scilicet, per vsum tantū temporis de quo non est memoria in contrarium, fine id per consuetudinem vel præcriptionem acquirator, & sic iure optimo noster tex. & Docto. ali ijnquunt duobus ijs modis, scilicet priuilegio, & vsu immemorialis acquiri posse hoc ius, vt inquit fran. Becius in consi. 69. nu. 5. & Iohan. Coxsilium in supradictorum propositū fecit nouissime Tiberi. Decia. d. consil. 41. per totum volu. 2.

¶Ibi, *De tanto tiempo que se pueda ganar segun derecho*, in antiquis textualibus ad sig. nabat hic per. I. veteris ordinamēti, tem pus quinqua ginta annorum, nunc autem videmus tempus ot per. I. asignari, quod de iure sufficiens sit & cū imponere collectas sit de regalibus, merito quod im 8 memorialē tpus † requiratur, ex dictis per nos in. I. I. tit. 15. lib. 4. supra. n. 41. cum seq.

seq. pluribus, per tex. ibi, & in portagio immemorialē tpus requiri, sic habemus 9 decisum † ex. I. 149. tit. 6. lib. 3. supra vt apparet ex subscriptionibus recopilatoris nostræ recopilationis ad finem huius nostri tit. n. & per. I. 8. tit. 15 li. 4. supra & nos Auiles c. 14. prętorij glos. o præscription. n. 1. cum seq. Auend. c. 4. prętor. n. 7. & 9. in prin. lib. 2. vbi inquit quod tunc no sufficiet longe ua subditorum præstatio, & quamuis subditi instrumenta facerent in præiudicium suæ libertatis non valebūt, secundum Bald. relatum per Auiles vbi supra glos. I. n. 4. & tradit etiam glos. fin mādado. I. fin. tit. 7. p. 5. vbi & inquit quod quando, conceditur per Regem priuilegium vectigal in aliquo locō imponendi requiritur, nē priuilegium & rescriptum fit, subreptitium, quod in eo fuit mentio de alijs vectigalibus sup pedagijs, quibus 10 oneratus est tali s locus, † alias nihil valet tanquam subreptitium, vt & per Auend. c. 4. prætorum. nu. 6. in fine lib. 2. & de ijs etiā tractat Villalobos, in arario com. opin. litera. P. num. 297. & 299. vbi inquit quod tunc non est necessaria in tali præscriptione in memoriali scientia principis & patientia, secundum magis com. opin. 2 vt & per Auiles c. 13. prætorum verbo, al caualas, & dixin. I. t. in. 15. & 5. tit. 15. lib. 4 supra & tenet nouissime Gutierrez, in quæstio. practi. lib. 1. q. 8. n. 1. & seq. p. 149. in præscriptione tamen 40 annorum non requirit scientia eius & patientia 11 † requiritur, vt per ipsos maxime Gutierr. ibidem. n. 2. & 3. & in nostro casu hæc. 40 sufficerent annorum præscriptio cū scientia & patientia Regis in ducta, secundum Auiles, vbi supra quod crederem si aliquis adesset titulus apparentes verus, licet nō esset verus, vel quod possessionem sufficeret hæc qua fragnaria præcriptio, vt per Auend. vbi supra. nu. 13. & in calibus in quibus scientia & patientia requiritur, sufficit officiales ac procuratores Regis id scire, vt præiudicetur, vt per Gutierrez vbi supra & eo ante eum d. I. 1. n. 15.

ti. 15. li. 4. supra. de quib° & per Menesi. in I. si quam. n. 37. cum. 5. seq. C. de serui, & 12 aqua, debet tamen hæc consuetudo † aut præscriptio amplius quam duobus testibus probari, vt per Auend. vbi supra n. 11. imo & tunc actus præstationis debet esse uniformis, & inuite factus à vassallis vt dominī ab ei has collectas exigere possint, † aliasneque im memorialis exactio 13 sufficeret, secundum Auend. vbi sup. n. 17.

SVMMARIVM.

O *Mutę exactiones de iure ciuili prohibitæ sunt & damnatæ. n. 1.*
Pedagia antiqua non licet augere, sicut neque de nouo imponere. n. 2.

Lex. 2.

IBi, *Imposiciones nueuas*, vt in. I. præcedente dictum est, prohibitæ enim sunt & dānatæ omnes exactiones de iure canonico † & ciuili. c. 1. quamquam de censibus in. 6. & non posunt imponi nisi ab habente potestatem, vt in. I. 5. proximi. ti ximus, & per Iulium Clarum lib. 4. fen tentiarum. §. fruidū. q. 19. & per Gramati. consil. 98. nu. 12. cum sequen. pluribus & Latius con. 147. & id adeo verum est, quod antiqua augeri non possunt, vt ex I. nostra probatur & in glos. sequente dicemus, & quā nova pedagia imponi non possint vide etiam Zephallum consil. 129 n. 1 & sequen.

¶Ibi. *Ni sean vsados de acrecentar*, nam si cut non licet nova pedagia imponere, sic 2 neque antiqua augere † ex. I. I. & 2. C. noua vectī. impo. non pol. pedagium enim auctum nouum dicitur, ex. I. vectigalia in princi. ff. de publi. Sal. in. I. vectigali in prin. C. noua. vectī. Rolan. Valle, consi. 42 n. 12. volu. 3.

¶Ibi, *Con directanto*, augeturin hoc poē na duplici per. I. 9. tit. 7. p. 5. impositā, vt ibi adiecit glos. verbo, doblado.

SVMMARIVM.

Personæ ecclesiasticæ ab dispositione legis non ligari possunt. n. 1.

Tributaria res in quem transit cum onere suo. n. 2.

Lex. 3.

Summarium.

Domini vel eorum hæredes non possunt noua tributa aut iura imponere in domibus aut hæreditatibus quibuscunque ab eis possessis in villis aut locis horum regnorum, nisi illa tantum tributa ipsis domibus aut hæreditatibus affixa.

Bi, *Personæ ecclesiasticæ*, sed an & personæ ecclesiasticæ legis nostræ dispositione ligari possunt, † & dicendum est, quod sic ex eo quod in commodum & fauorem publicæ vtilitatis id est, statum per Inoitram, quo casu & Ecclesiastici comprehendunt, pro vt alibi dximus, intelligenda tamen est lex nostra de clericis & personis ecclesiasticis mercatoribus, seu negotiatoribus, non vero de aliis secundum glos. clerico, in d. l. 3. tit. 7. p. 5. & ibi inquit quod tunc stabitur iuramento clerici quod nō portat causa mercantiæ.

¶ Ibi, *Ennaçe safay heredamiẽtos*, ita quod non possunt tales domini temporales in terris suis statuere quō omnia prædia, vel domus suæ iurisdictionis sint tributaria, & soluat tot tributa omni anno tali personæ, vel ad suppleēdā, si necessitate, vel opus imperbum, imō neque ipse Rex id posset facere si in illegitetur, quod id fieri iubebat, dolo vel fraude in detrimentum Ecclesiastic. & libertatis, vt dixi in. l. 1. tit. 3. lib. 1. supra.

¶ Ibi, *Eran afurados*, id est tributarij & tributo affixi, id enim vt in posterum obseruetur iubere poterunt domini tempo rales in terris suis, nihil enim nouitur in illo, sed vetera renouant, & talis res tributarian quemcunque transeat transit cū onere illo soluendi tale tributum, vt dixi in. d. l. 11. n. 8. cū seq. tit. 3. lib. 1. supra.

Lex. 6.

Summarium.

Priuilegia eximentia loca aliqua & ciuitates à solutione portagiorum seruanda sunt.

Bi, *En aquello que de derecho deuẽ ser guardadas*, & sic in terris vbi Rex ipse priuilegium tale concedens eximens à solutione portagiorū percipit portagia, non vero in villis & populis vbi perceptio portagiorū expriuilegio, vel immemoriali consuetudine alicui particulari dñio vel personæ competit, nam cum ijs non loquitur neque procedit similis portagio rum exemptio, † prout dixi in. l. 1. 4. n. 39. tit. 3. lib. 1. supra & faciunt dicta per Velascum in tom. 1. suarum cōsultatio. c. 12. n. 1. cum. 2. sequentibus.

SVMMARIVM.

Portagium non debetur de rebus, quæ pro vsu proprio quis defert. n. 1.

An deferantur res pro vsu proprio iuramento deferentis statur. n. 2. vbi n. 3. quæ tamen res dicantur.

Casus vbi de iure communi portagium non solueretur. n. 4.

Portagium & pedagium regulariter de rebus quæ negotiationis causa deferuntur, debeturn. 5.

Priuilegiati nō obligati soluere portagium vel gabellas debet saltem dona publicano offendere. n. 6.

Res de quibus datium non debetur non est necesse consignare. n. 7.

Mercatorem nō portare res vetitas sufficit per eum iurare. n. 8.

Malitiose occultas bona vel deferēs per loca in solita puniturn. n. 9.

Deferēs an debeat expectare quod officialis pedagij ipsum interroget. n. 10.

Perditis rebus ex quibus datiū debetur an debeat tollere ex quibus non debetur. n. 11.

Actio pro portagio consequendo vel pro habēda pena quanto tempore durabit. n. 12.

Publicanus non potest propria autoritate mittere manum in rem pro qua datiū solui non est. n. 13.

Dominium rei confiscatæ transit in fiscum, vel habentem conjunctum cū eo, non tamen possessionem. n. 14.

Publicanus in quam pœnam incurrat si plus debito petit. n. 15.

Mercator transiens per loca non consueta est in culpa. n. 16.

Mercator transiens nō soluto portagio quæ debū non erat, non soluere exercitor a pœnam. n. 17. fecit si causa fraudandi. n. 18.

Lex. 7.

Summarium.

Portagium non soluitur de rebus hic expressis, & pertā nō debetur si recipiēs portagium non adest in loco solito, & quam pœnam incurret mercator illud non soluens.

Bi, *Que no se lleue portazgo de cosas*, ad le quod neque de quibus cunque rebus debetur, quas quis defert † pro vsu proprio vt habetur in l. vniuersi. C. de vectig. & in l. censoria in prin. ff. de verb. significa. tradunt Bictus consil. 96. n. 9. & Rolan. consl. 34. n. 16. cum sequent. lib. 3. Ferrara in pract. in for. lib. pro solu. pedag. in glo. panni, n. 1. vbi inquit ex glos. in clement. fin. extra de censi, quod super hoc stabitur iuramento † deferentis, & n. 2. inquit quod illæ res dicuntur pro vsu proprio, quæ pro cultu atque pro quotidiano vsu ipsius personæ, † & familiæ suæ deferuntur, vt in d. l. censoria, & in. d. l. 5. conclu. 3. in prin. tit. 7. par. 2. & ibi glos. verbo, para si, cum seq. alios etiam casus vbi de iure communi portagium non soluebatur † refert glo. in. l. si publicanus 5. n. ff. de publica, & text. in. d. l. 5. titu. 7. p. 5. & ibi glos. a limitationem regulæ, quę habet, quod regulariter pedagium & portagiū de omnibus rebus, quæ causa negotiationis deferuntur † debetur de quibus exprimitur & habetur per text. in. l. interdum. §. species ff. de publica, verum tamen est quod pri-

6 uilegiati, qui non tenentur soluere vectigalia vel gabellas, del. est, saltim dona † publicano offendere alias confiscaren. secundum Rolan. consl. 79. n. 90. cum duobus sequentibus l. 3. & additio. Ferrare vbi supra in glos. panni, addi. prima licet in aliquibus ciuitatibus, consuetudo dictat quod deferens non tenetur consignare † officiali res de quibus datium non debetur, secundum Ferrara vbi supra in glos. cecideritin. n. 2. & habemus nos opti mā. l. 8. tit. 7. p. 5. hoc approbantem & dis-
8 ponentem sufficere † mercatorem ista re non portare res ex quibus portagiū debeatur, & tunc si talis Priuilegiatus secundum addition. Ferrare ibidē, portaret res alienas, & diceret esse suas, dicetur fraudā re pedagia & gabellas, & perderet omnia hæc, vt probatur ex d. l. 5. ad fin.

¶ Ibi, *Sin pagar el portazgo dos deue ayan de pena el quadruplo*, *de portazgo, y no perdimiento de las mercaderias*, de iure ciuili mercesipse perdebantur, in hoc casu, cum pe pagiū non soluebatur, vt apparet ex. l. si publicanus. § fi. in fi. ff. de publi. in. l. incē foria in prin. ff. de verbo. significa. & ad hoc facit. l. vniuersi. C. de vectiga. fed an fi malitiose quis occultauerit bona fraudandi causa, vel per loca deuia transierit, punietur amissione rerū, quas voluit occultare, & dicendum est quod sic, † ex. l. 5. in fine, & l. 6. tit. 7. part. 5. quia secundum glos. l. in ea. l. 6. casus sit specialesnō corriguntur per. l. nostram, quæ solum loquitur cum deficit malitia & intētio fraudandi, sed tantum cum quis transit per loca vitata vbi adsunt publicani & collectores portagij, & transit sine solutione, eius, tunc enim quadruplum soluit, non vero amittit res, si publicanus existit in loco solito, secus si bidem non adest, nam tunc excusaretur mercator, ex. l. nostra in fine, sed et in propositum singulatis quēlibet an deferēs res debeat expectare quod officialis pedagij ipsum interro-
10 gēt, † an deferat res, de quibus soluere debeat pedagij, & dicendū est quod non

SVMMARIVM.

STanca maximè odiosa sunt, & in iure reprobata. nu. 2.

Lex. 12.

Stanca in regno imponi prohibet lex nostra.

1 EBI, *Nunguna, ni algunas personas*, falubris decisio & vtilis bono publico, sunt enim hæc stãca maximè odiosa, & in iure re probata †, vt per Auenda. cap. 12. præto. num. 12. libr. 1. & idem disponitur in l. 19. titu. 6. libr. 3. supra, & præmaximè Dominisin terris suis, qui neque prohibere debent vassallis tre ad coquendum panem ad alios furnos, quàm ad suos, de quibus impositionibus, vltra alios per eum relatos tradit Roland. à Valle, consil. 22. nu. 1. cum sequentib. vbi num. 32. inquit quòd vassalli se opponant necconsentire videantur, & aliqua per Guido. Papæ, consil. 1. & diximus aliqua, in. l. 8. titu. 15. libro. 4. supra, & ijs titulis ista finitur.

TITVLO. XIII. DE LOS Tesoros y mineros de oro, o plata, o otro qual quier metal: y pozos de sal, y bienes mostrencos, y hallados.

Lex. 1.

Summarium.

Partem dandam inuenienti thesaurum, & diligentiam super hoc à iudicibus faciendam declarat lex nostra.

1 PRO cuius legis introductione sciendum est, quòd thesaurus † est pecunia abignotis Dominis supra hominum memoriam reposita. Inunguam nuda. § thesaurus. ff. de acqui. rer. domi. thesaurus (inquit Paulus) est quædam vetus depositio pecuniæ, cuius no extat memoria, vt iam Dominũ non habeat, sic enim fit eius, qui inuenit, quod non alteritis sit. Alioquin si quis aliquid, vel lucri causa, vel metus, vel custodiæ condiderit sub terra non 2 est thesaurus †, cuius etiam suntum

fit, hæc Iurisconsultus: ideoque hæc pecunia dicitur thesaurus, quasi reposita sit in futurum, sicut deducit Alciat. lib. 4. Parergon, & lib. 7. cap. 1. vt refert Couar. in cap. peccatum. 3. part. §. 2. in princ. & glo. 1. l. 45. titu. 28. part. 3. & ex text. ibi, sta deuitur.

¶ Ibi, *Qualquiera que supiere, o oyere decir*, notanda est illa disiunctiua, o quæ disiungit verba & disiungit sensum, ita vt in scientia, vel in auditu adem dicendum legem nostram disposuisse, & con sequenter est maximè considerandum, quòd in illo verbo, *Supiere*, & sic in scientia comprehenditur casus inuentis thesauri, & iam apprehensi per inuentorem, vel si nondum apprehensi discoopertis tamen, & in verbo illo, *O oyere decir*, comprehenduntur casus thesauri, neque nondum apprehendi, neque discoopertis, sed tantum audium esse existere in tali parte, vt ex ijs colligas perperam † dixisse 3 Auendanum, in cap. 12. prætor. num. 33. conclu. 7. in princ. libr. 1. dicendo, quartam partem à nostro text. inuentori assignatam, esse illi dandam, quoties tantum denunciauit iudicibus alicuius loci vel territori in quo ipse demoratur, qn in loco vel fundo Regis sit aliquis thesaurus & ad Regem pertineat, secus verò si iam inuenit thesaurum & apprehendit in dicto fundo Regis, quia tunc dimidiam partem habebit dicti thesauri, secundum formam l. 45. titu. 28. part. 3. fallitur enim Auend. nam lex nostra nõ sine mysterio apposuit disiunctiuè dicta verba, *Supiere, o oyere decir*, vt in primis verbis illis, *Supiere* de certa scientia & intelligentia procedente, siue ex inuentione tantum, vel ex inuentione & apprehensione, quæ est certior scientia, lex nostra loquatur, & verba sequentia, *O oyere*, tantum de auditu intelligantur, & consequenter quòd doctrina illa Auendasii, tenenda non sit, nam id fcire proprius dicimur, quòd vidimus & manu tenuimus vel tenemus, vel vidimus tantum, & consequenter, siue apprehensus sit thesaurus, siue non lex nostra procedit, idque deducitur clarè ex summario nostræ legis à Compilatore posito & iussu Regis approbato, dum designat legem nostram partem thesauri inuenti randam, dicit, correctoriaque est lex nostra iurium, aliam partem inuentori thesauri assignantium.

¶ Ibi, *Donde morare, o en el termino oniere tesoro*, notanda sunt hæc verba, vt optime aduertit Auend. vbi supra, in dict. 7. conclusione, verfic. item dicta lex, nam ex ijs deducitur verbis legem nostram non loqui, nec procedere posse, quando quis denunciat esse thesaurum extra terminos loci vbi ipse demoratur, vel illius territorij, quia in locis & termino vbi non moratur non potest quisfodere ter 4 ram ad inueniendos thesaurus †, ex dict. l. 45. titu. 28. part. 3. & l. 3. & 4. §. 2. nostri tituli permittentes, vbique licere fodere terram, loquuntur non quoad inueniendos thesaurus, sed minerasauri vel alterius metalli, vt & inquit Castaneus, in consuetu. Burgund. Rubric. 1. §. 1. verbo, Espauesi. num. 3. fol. 22. & sic optima est aduertentia Auendasii, super his verbis & veram esse credo.

¶ Ibi, *Que oyaper galardonla quarta parte*, in Codicibus antiquis manu scriptis, inquit Couarru. in cap. peccatum. §. 2. num. 4. in princip. part. 3. quòd quinta pars dabitur, sed litera nostri text. est tenenda, & sic quartam partem dandam inuentori, vel denuntiatori, vt diximus contra Auendan. in glos. 1. nostræ legis. Sed est dubium, an lex nostra sit 5 correctoria † legis. 4. 5. titulo vigesimo octauo, part. 3. alias partes tali inuentori assignantis, & Gregor. Lopez, ibidem, in glo. penul. inquit non esse correctoriam, sed quòd lex nostra est intelligẽda quoties thesaurus inuenitur in loco Regis, & sic in eo, quod Regis est, secus verò alias,

aliùs, quia tunc procederet dict. l. 45. & idem voluit Auend. vbi supra, in dict. ver sic. item dicta lex. Ego tame suia eorũ pa ee credere legem nostram esse correctoriam dict. l. 45. & similium ex eo quòd lex nostra generalis est, & generaliter est intelligenda, & procesiut ad assignãdam partem inuẽtorithesauri, & sic generaliter est seruãda, item quia fere totius orbis

6 cõsuetudine † indulsit esse testantur Paulu. & aliq relati per Couar. in dict. num. 4. contra Siluest, quòd thesaurus ad Reges & fiscum pertinet, & cum hoc sit de cõsuetudine, leges omnes ante partes applicantes inuentoribus cessabunt, & lex nostra nouissime partem assignans inuentoribus est & non alia seruãda quoũcunque in loco thesaurus inuenitur, siue proprio, siue alieno, siue publico, siue Regis, vel Ecclesiæ, vel religionis, siue casu, siue data opera, & hoc quoad partes dandam talis inuentori, quo ad partes verò dandas Domino fundi & Regiura antiqua, & præterim dict. a. 45 partita, & iuo remanent robore, & hunc credo verum nostri text. intellectum, & est consentaneum summario eius per compilatorem super eo appposito, & tunc quo ad alias partes Domino fandi & Regi dandas seruabitur dict. l. 45. & id quod de iure ciuili non est illi contrarium, quod succincte sub vnica cõclusione reassumpsit Couar. in dict. §. 2. num. 2. & latius Auenda. dict. cap. 12. præterum. num. 33. per totum. & per Anto. Gomez. l. 45. Taur. num. 51. cum sequentibus. quibus quidem lex nostra remanet declarata & intellecta.

SVMMARIVM.

Minæ & argenti fodinæ, vel venæ, ad Reges pertinent. num. 1.
Minæ & venæ semper videntur excepta in cessione castri. num. 2.
Argentariæ & metalla inuenta in prædio alieno, an sint Regis. num. 3.

Lex. 2.

Summarium.

Omnes Minæ Auri Argenti & Plumbi & alterius cuiuscunque formæ, cuiusslibet rei sit, Regi pertinent, & idem in aquis & Puteis salis, nisi Rex ea alicui concesserit, vel per tempus immemoriale ea præsciperit.

BI, *Todas las minerias de plata, oro y plomo*, iũctis verbis, *pertenecen a nos*, hic colligitur conclusio, etiã de iure antea habita & approbata, scilicet, quòd minæ & argenti fodinæ, † vel venæ ad Regem pertinent, vt est text. in cap. 1. quæ sint Regalia vsi. feud. text. in l. 11. tit. 28. part. 3. & eò quòd etiam si Rex concederet castrum, vel villam, semper videntur excepta dictæ minæ † & venæ, secundum text. in l. 5. titu. 15. part. 2. & ibi glo. *Eminerias*, & idem in Francia fuisse asserit Carol. à Grassal. libr. 1. Regalium Franc. cap. fin. pag. 303. in parum & Matth. Afflictis, decis. 321. vbi circa hæc mouet quæstionem, num scilicet, argentariæ & metalla inuenta in prædio alieno sint Regis, vel an ea tantum, quæ reperiuntur in prædijs Regis †, & in hoc deceditur tres opiniones, & in effectu, glo. *Eminerias*, in dict. l. 5. sequitur opinionem, scilicet, quòd minæ illæ sunt Regis, quæ sunt in prædijs eius, secus si essent in locis priuatorum, quia tunc non erunt Regis, nisi talia priuatorum loca essent donata ab ipso Rege reseruando sibi has minas, prout in dubio intelligunturut reseruata, redditus tamen metallorum sint Regis, vt. Linter publica. ff. de verborum significatio. de iure tamen nostro ex lege nostra,

nostra, & præsertim ex. l. 4. §. 1. infra, illo tit. includitur cẽ vbicumq; inuenitur sunt Regis, eo quòd per illum. §. 1. sunt reducta & incorporata omnia metalla & mineræ in patrimonium Regis & in corona Regãi, siue in publico, siue in priuato loco existant, ita quòd tam non esse locus dubitationi, & ad hoc in eadem. 4. §. 2. permittitur subditis perquirere minas & metalla fodiendo fundo & loca etiam priuata satisfactis Dominis de damno in prædijs suis ex hoc secuto, vt apparet ex dict. §. 2.

¶ Ibi, *Y porque soliendo*, in parte alteratur hæc nostra lex in hoc per. l. 19. tit. 8. li. 19. lib. 9. infra, vt licet videre ex subscriptione marginali ibidem descripta, & vide l. 11. tit. 28. part. 3. & ibi glo. *Delas salinas*, & vide dicenda in. l. 3. tit. 18. infra hoc libro. de quæ diximus in l. 1. n. 70. cum. 3. sequentib. tit. 15. lib. 4. supra.

¶ Ibi, *O mas los aniesfemas dela*, Vide quæ succincte dixi in. l. 3. tit. 19. glo. 1. li. 5. supra.

¶ Ibi, *Por tiempo immemorial*. Vide quæ diximus in. l. 1. glo. fi. tit. 15. lib. 4. supra.

SVMMARIVM.

Corrigitur lex hæc per legem sequentem in §. 2. in quantum ibi, permittitur perquirere minerias & metalla, etiam in fundo alieno. num. 1. & nu. 2. alia correctio iuris cum mutuo circa hæc.

Lex. 3.

Summarium.

Licet vnicuiq; perquirere Minerias, & Metalla in quibusliber locis etiam priuatis cum Dominorum licentia, & pars inuentori danda hic assignatur.

BI, *Con licencia de su Dueño*. Corrigitur per legem sequentem in. §. 2. vbi etiam contra voluitatem Dominorum fundi permittitur † perquirere has mineras & metalla etiam fodiendo terram, satisfacto tamen de damno Domino terræ, vt ibidem dicitur, aliter enim esset lex iniustissima & diabolica, vt apparet ex Afflictis, in dict. decisio. 321. & ex dictis per nostin. l. 1. tit. 1. lib. 4. supra, & in. l. sequente.

¶ Ibi, *Separta en esta manera*, Alteratur per legem. 4. sequentem. in §. 3. iuncta. l. 5. in. §. 1. cum. 4. sequentibus, vbi nouissimè disponitur, quæ pars sit danda inuentori & Regi.

¶ Ibi, *Encontar*, Ex hac lege & præsertim ex. l. sequente. §. 2. corrigitur id, quod 2 de iure † dispositum erat, ex. l. cuncti. C. de metalla. libro. 11. ad hoc allegato, per Cepolam, de seruit. rust. prædi. cap. 22. nu mero. 4. & Iacobide sancto Georgio, in Tract. de feudis. §. cum argenti fodinis. 1. parte, tomi. 10. Tract. diuersorum fol. 194. in nouis, scilicet quòd fodiens sub terra in agro alieno, non poterat impedi ri per Dominum terræ, sed fodiens suprà terram impedi poterat, ex lege tamen nostra includitur sub terra, siue suprà eam licet fodere etiam in agro alieno ad perquirenda metalla hæc & mineras: thesauri tamen inueniendi causa id non licet, vt dixi in. l. 1. glo. *Donde mare*. supra libro tit. & lib.

SVMMARIVM.

Damnum est resarcindum Domino fundi in quo Minæ quærunt. n. 1.

Lex. 4. & 5.

SVmmarinó possunt, quia multa continent diuersas dispositiones, summaturtamen dicendo, quòd hic ponitur noua forma & dispositio minarum tam circa partem inuestoribus & Regi dandam, & perquirendi ea in locis publicis vel priuatis, & alia huic minarum materiæ concernentia latè disponuntur.

In.§.2.legis.4.ibi, *Como en herederdes*, similis est, l.3.præcedens, vbi dixi.

In eo.§.ibi, *Satisfaziendo se el daño a los dueños*, Alter enim & hæc fuit & præcedes in iustissima esset ex dictis per Afflictis, decis. 321. neque valeret consuetudo in contrarium † secundum Roland. Valen. consil. 69. nu. 48. volum.2. debet tamen tale damnum appreciari per duas personas à iudice nominatas, vt apparet ex.l.5.§.15.secundum quod ibi disponitur & declaratur.

1

Leges.6.&.7.

PRo declaratione harum legum circa mostrenca bona disponentium, vide quæ diximus in.l.6.nu.17.lib.4.supra, & Casan. in consuet. Burg. Rubric.1.§.1. verb.Espauel.

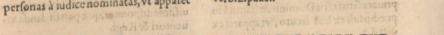

TITVLO. XIIII. DE LOS Pechos, y seruicios, y exemptos, y escusados dellos.

QVMQVE in præcedente titulo dictũ sit de thesauris & mineris, quæ Regibus reseruata sunt, nunc immediate sequitur de ijs Regibus ipsis debita, vt sunt munera ac tributa, & de exemptis ab eis.

SVMMARIVM.

PEchos y seruicios latine munera appellantur numero.1.

Munus tributum mollis diuitum.nu.32. & . n.3.quan do hic capitur

Munus, pro tributo, quid sit.n.4.& .n.5.quo tuplex est.

Munus personale quid sit.n.6.& nu.7.quotuplex sit.

Magistratum, quem esse est honor.n.8.

Munerum vacationem impetrari non censetur impetrasse vacationem muneris, cui est honor annexus.n.9.

Numerus liberorum vel ætas.70. annorum licet excusent à muneribus non tamen ab honoribus.n.10.

Excusatus ab aliquo munere ob numerum liberorum, non potest compelli post illud accepta re etiam si filij moriantur.n.11.

Munus cui honor est annexum, nihil aliud est quam officium publicum. nu. 12.

Munus personale sic dictum quod sit & quod in dici non possit quodammodo iniunctum persone alicuius officii exercẽdii sumpcio.nu.13.& .14.

Munus personale est etiam aliud, quod neque est sordidum, neque honorihus annexum.n.15.

Munera personalia, an sint quoties filijs personis imiscendæ.n.16.

In vniuersitate seculari vocãdi sunt maiores, siue masculis, siue fœminæ.n.17.

Illi qui non sunt vocati non vocantur ad Concilium.nu.18.vbi.n.19. quid in minoribus. num.13.annorum.

Munera.13.annorum, an excusetur à muneribus personalibus.nu.20.

Aliqui excusi in quibus quis excusatur à muneribus.nu. 21.

Munera personalia, an possint induci in dubiũ.n.22.vbi.n.23.quo casu tunc possetur.vbi.nu.24.an habeat quis iusum se excusedi causam si in loco originis idoneus reperiatur.

Munera patrimonialia sic principaliter rebus indicitur attenditur locus, vbires adest.n.25.

Munus

Munus patrimoniale, quid sit, num.26.

Munus mixtum, quid sit, nu. 27.

Nemo excusatur à muneribus patrimonialibus num.28.

Munerum patrimonialium quædam ordinaria, quædam extraordinaria.nu.29.

Capitatio, quæ pro singulo capite imponitur, an sit realis.nu.30.

Extraordinarium munus est,vt.nu.31.

ET pro Rubricæ & totius tituli materiæ introductione & declaratione, ac intelligentia scienduin est verbum hoc, *Pechos y seruicios*, Latine Munera † appellatur, quod verbum, Munus, vt inquit legislatorin l.munus, la primera. & in ordine.18.ff. de verb. sign. sit. tribus modis dicitur †, vna quidem, & vnde munera dici, Dari, retuli vel, Altero, Onus, quod cum remittitur, vacationem militiæ, munerisque præstat, inde immunitatẽ appellari: Tertio, Officium, vnde munera militaria, & quosdam milites munifices vocari. Igitur & municipes dici, quemadmodum ciuitas capiant. Hæc Iurisconsultus dicit, In nostro verbo titulo capitur hoc verbum munus † pro, onere, & eũ hoc modo capiatur ab eodem Iureconsulto, in l.munus, la.2. quæ est.l.24.ff. de verb.signif. diffinitur dicendo, quod munus est proprie, quod necessario subimus legę †, more, Imperioue eius qui iubendi habet potestatem, vbi Rebuf. pag.933.plura de his annectit. De quo in prælienti tract andum est. Et huius muneris quoddam est personale †, quoddam patrimoniale, quoddã vero mixtũ, prout de vnoquoque late prosequitur Barto. in.l. 2. C. de mulier. & in quo loco lib.11. & Doctores, in Tractatibus de munę, & hono. in. 12 volum. Tract. diuersorũ, & per summistas, in verbo, Munus, talia, & collecta. Et vt nihil intactum relinquamus eorum, quæ pro intelligentia dicendorum sunt necessaria, necessarium esse iudicaui, munera hæc diffinire & declarare, vt recursus hic habeatur. Et quoad primum Munus, scilicet personale, dico, quòd munus personale † & mere est administratio Reipub. vel priuati hominis, in eiusce ratione authoritatem habentis sine vlla patrimonij erogatione, vt diffiniuit Petr. Anubolì, in Tract. de munę, & hono. 2.p. in prin. n. 2. in.d. 12.volum. vbi diffinitionem hãc tenet & prosequitur & defendit ab aliquib' obiectionibus. Et huius muneris peculiaris, quoddã est honorius annexũ †, quod dam sordidũ, quoddã verò nec sordidũ, nec honorius annexũ & illud, quod est honorius annexũ est veluti, quòd aliquis fiiudex, vel magistratus, vel quòd habeat imperium, vel potestatem, nam illud est munus publicum, & habet honorem annexum †, quia honor eis datur, vt.l.2.ff. de in ius vocand. & .l.part. ff. de iudi. & prodest hoc, quia si quis impetret vocationem munerum, non censetur impetrasse vacationem illius muneris, cui est † honor annexus vt in l.2.ff. de vaca. mun. patri. & .l.cui munus. ff. de mun. & honor, & .l.18.§. muneris. ff. de vacat. & excus. mun. gl. l.vnica. C. de vacat. mun. pub. lib.10. & sic numerus liberorũ, vel ætas. 70. annorũ †, licet excusent à muneribus, vt patet ex tit. C. de ijs qui mun. lib. 6. utu. qui ætatis. vel profess. libro.10. text. in.l. 2. & ibi glo. tit.17. part. 6. Auend. cap. 29. præto. libr. tamen si munera hæc sint honori annexa nõ excusant, ex dictis iuribus, & ex.l.2.§. numerus, & in.l.in honoribus. ff. de vaca. mun. & late per Ferdi. Paez, in Tract. de munę ribus, in.10. volu. Tract. diuersorum Docto. & semel excusato aliquo, ob liberorum numerum non potest è capellitatis muneribus excusationę illus † etiãsi filij post moriãtur, secundum Tiraq. de cessante causa, limit. 4. nu.10. & in.l.1. vnquã. vers. fulceperit. n.192. Peralta, in.l. Mauius. 5. diuorum. nu.21. de legat. 2. Istud autem munus, cui honor est annexus nihil aliud est, quam officium † publicum, vt dicitur alibi, in.l. pupillus. 5. munus. ff. de verborum significe. Aliud est verò munus etiam

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

HAZOR OTA OHY KA

nus etiam personale, quod fordidum appellatur quod tamen indici non potest, 19
13 quando alicui personæ iniungitur † aliquod officium exercendum sumptuosu, & illud non est proprie munus personale vt in.l. munerum. §. 1. ff. de mun. & 14 honori. sed fordidum munus est, quando personæ indicitur aliquod munus explicandum, quia dicitur vel reputatur esse vile & abiectum, vt sunt omni officia in quibus quisque habet ex suo corpore labotare, vt lic coquus vel barbitosor vel similia, de quibus habes. ff. de mun. & hon. l. fin. §. 2. & hoc dicit quilibet text. loquens in messagiariis pascuorum vt. l. nequis ex vltimis. C. de Dignit. lib. 12. & in Autenti de testibus. §. Iancimus, & habes de istis factam mentionem in. l. maximarum. §. fordidum. Ci de excus. mun. lib. 10. Aliud vero & certio reperies esse munus personale, quod neque est fordidum, neq; honoribus annexum, vt quando 15 doim ponitur alicui actibus, quem facit, † sicut sumptum, vt in tutela vel cura, quæ sunt personalia, & sunt publica autoritate, sed vtilitate priuata, & ideo non est fordidum, nec honori annexum: idem posset dici in iudice delegato si est in administratione, vel aliter quando habet territorium vt codice, vbi & apud quem cognitres agi. possit. fi. circa mediam, & desito loquitur. text. in. l. fin. 1. §. iudicandi. ff. mun. & honori. licet possit dici quod sit aliquis honor, id iectus, vt aliqui volunt. Sed est dubium nunquid ista munera, personalia sint quibus liber personis? dicen. la Ciniaiagenia, & dicendum est quod non omnibus iniungen- 16 tur, tam pupillis † non iniuncutur, ex. l. 2. ff. de vacat. mun. secundum Guillielmi. d. Cagno. in. l. ne minem. C. de sacrosanct. Eccles. & ic in quit glos. a pregon. in. l. 5. titulo. 15 parti. 2. quo. in vniuersitate seculari vocan. di sunt mi iores. 14. anno- 17 rum † siue sint mares siue fœminæ, virgines vxorate, vel viduæ, & tandem concludit quod illi, qui non sunt vxorati non 18 vocantur ad concilium, † & in minoribus. 25. annorum quod non habeat vocem † in concilio, neque in electione tenet. Iat dicens hanc communem, in. l. de Pupillo. n. 4. ff. de nouiopere. num. quem relatum reperi in lib. 11. commu. opin. pag. 237. columna. 1. Sed annis maiores 14. annorum, minorestamen. 25. exsentur à muneribus personalibus † aliqui distinguunt, quod aut sunt talia munera in quibus indicitur periculum, & tunc non indicentur eis nisi in subsidium, quando alij non inueniuntur, vt in. l. ad Rempub. ff. de mun. & honor. si autem sunt talia munera in quibus non vertitur proptum periculum, tunc ipsis minoribus, sicut & alijs indici possunt, vt importatione armorum & similibus: Alij vero distinguunt & meo videri idem est in effectu, scilicet, quod quædam sunt munera personalia in quibus requiritur consilium & discretio, vt esse de consilio & habere Regimen aliqiod, & tunc non sunt indicenda minoribus, nisi in defectum aliorum, ex dict. l. ad Remp. & ex. l. 3. de Decurio. Quædã vero sunt munera personalia, in quibus non vertitur periculum hoc, vt facere custodiam ad portas vel muros, & ad ista possunt vocari minores, liberantur tamen ab eis propter studium, vt. l. 1. C. qui de ætate. lib. 10. & in alijs pluribus iuribus relatis per Petr. de Vvaldis, in de duobus fratribus, titu. de collectis. num. 46. & 56. sic distinguentem, & per Guillelm. de Cug. in Tract. ar. de miner. in princ. num. 8. & 9. in. 12. volum. Tractat. diuersorum Doctorum. Alios casus vbi quis excusatur à muneribus personalibus & cogi non possunt † illa acceptare, vide per Auend. cap. 19. præto. num. 24. cum duobus sequentib. lib. 1. Sed an in duobus locis possint hæc munera personalia induci, dic 22 quod die †, scilicet in loco domicilij, & originis. l. 1. C. de municipibus & origin. Sed an si quis ad talia munera vocetur eo dem tempore in ijs duobus locis, quis locus præferetur & dicendum est locum 23 originis præferẽdum †, quia potior est, vt

vt. l. assumptio. ff. ad municip. l. 1. C. de municip. & origi. & ibi glos. & Barto. & intellige de origine paterna, vel materna. l. filios. & l. originem. C. de municip. & origi. secundum Guillelm. de Cug. vbi supra, num. 10. & Petr. de Vval. vbi supra, num. 13. Habebit tamen talis iustam causam se excusandi à loco originis † habi- 24 dem adiint †, qui eligi possit, secundum Plat. in. l. ex eaplio. C. de Decurio. lib. 10. & in. l. cures. C. de incolis, eod. libr. aliter enim excusari non possit, sed omnino teneretur adire locum originis, & sic intelliges dicta per Auend. ea. 19. præt. nu. 24. verti, fastus casus, lib. 1. & voluit Petr. de Vval. vbi supra, numer. 54. & hæc de muneribus personalibus. In patrimonialibus vero est dicendum, quod aut munera patrimonialia principaliter rebus 25 indicuntur & tunc attendiur locus † vbi res ad eil, & ibi potest collectari licet ibi non fuerit domicilium, sed vbi personæ principaliter pro rebus indicuntur munera hæc Patrimonialia tunc attendimus locum Domicilij, & personam tanquam principalem, & vbi est persona & habet domicilium ibi collectatur, quia ibi præsumitur esse res. l. cures, & l. cum neque. C. de Incolis, ita Petr. de Vvald. vbi supra, num. 56. quod est singulare: & hæc quoad patrimonialia personalia. Quo ad patrimonialia vero & fiscralia. Dico, quod munus patrimo- 26 niale vero & mere ad illud, † & singulis, annis vel necessitatis, or ei pis rebus vel possessionibus indicitur lege vel Principe statuente, prout definit & declarat, Pet. Antiboli, in Tractat. de muneribs. & honor. 2. parte, num. 12. cum. 2. sequentib. in. 12. Volu. Tracta. Diuersi. Doct. Aliud vero munus & tertium, quod dicitur 27 & vocatur mixtum †, quo quod personæ pro rebus imponitur, qui partim capitã persona partim à re, prolequitur Guillel. de Cug. vbi supra, nu. 13. cum sequentibus aliquibus, & Pet. Antiboli, dict. 2. parte, num. 8. & Bellonus consil. 12. num. 3. cum sequentibus, hoc patrimonium cum mero inculcauit & male. Et 28 à muneribus patrimonialibus † nemo excusatur. l. 2. §. 1. ff. de vaca. mun. & excus. & alibi plures, quæ quidem omnia munera prosequitur Bart. in. l. 1. C. de mulierib. & in quo loco, vbi & declarat quibus possint imponi & quibus non, 29 & horum munerum patrimonialium † quædam sunt ordinaria, quædam extra ordinaria, quæ tributa appellatur indictiones & indictiones auxiliatex. vbi Bart. & omnes. In C. de indictis. libro. 10. & dicitur quando à Principe vel à lege generali super certa forma & Regula perpetua, & vniformi indictum est, & tale tributum dicitur reale, siue pro patrimonio tantum indicatur siue pro capitibus singulis, quod capitatio nuncupatur, siue pro possessionẽ & iugerum numero, quod iugatio appellabatur, vt de ijs duobus est text. in. l. immuitates. C. de agrico. & censit. libr. 11. licet enim capitatio videatur potius personale cum pro singulo capite imponeretur, tamen proprie 30 † est reale, cum personale sit, non pro singulis capitibus, sed pro industia operibus & lucro quod consequuntur homines ex operibus suis, vt est text. l. fin. in principio. ff. de mune. & honor. & de capitatione est titul. de cap. ciu. consil. libr. 11. gloss. in Rubric. C. de anno. & trib. eod. lib. & in. l. cum antea, Verbo capitis. C. de Agricol. & censi. Extra ordinarium vero † numus est, quod imponitur non 31 singulis annis, sed aliquando secundum temporum exigentiam, & hoc communi vocabulo collecta appellatur, vt est gloss. in. l. rescripto. §. fin. ff. de muner. & honorib. tradit Barto. in. l. placet. C. de sacrosanct. eccles. Socin. & alij relati per Tyberium Decian. Responf. 55. num. 4. volum. 1. vbi à num. 1. hæc describit munera & in nostro titul. in presenti de muneribus patrimonialibus principaliter tractatur, & tudem de personalibus in aliquibus legibus.

SVMMARIVM.

SAncti ac seraphici Francisci, tres ordines instituit. num. 1.
Sorores & fratres tertij ordinis possidentes bona in communi excusantur à Collectis. num. 2.
Seculi in possidentibus bona in particulari, & viuentibus in suis domibus. nu. 3.
Sorores & fratres huius tertij ordinis, non dicuntur habere Regulam. nu. 4.
Milites Alcantarae, Calatrauae, & Sancti Iacobi, laicis assimilantur. num. 5.
Oblati qui non sunt religiosi, non dicuntur personae Ecclesiasticae. num. 6. & num. 7. amplianturur.
Offerentes se & sua monasterio plenè licet habitum non mutent, ecclesiasticae personae reputantur. num. 8.
Oblati, qui dicuntur. num. 9. remissiue, & ibi quid conuersis.
Oblati & confratres sancti Ioannis de Rodas in seculo remanentes, non gaudent priuilegio Iuris, nequa à decimis excusantur. num. 10. 11.

Lex Prima.

Summarium.

Monachi & sorores tertij ordinis sancti Francisci existentes in domibus & bonis suis non excusantur à contributionibus & tributis.

EBI, *Y de tercera regla de señor* 1 *sant Francisco.* Sanctus enim ac seraphicus Franciscus tres ordines ¶ constituit. Primus fuit fratrum minorum, qui est archisimus, & caret proprio in communi & in particulari, vt in Clemen. exui de paradiso, de Verbo. signifi. Secundus est ordo sanctae Clarae, qui differt à primo, quia possunt habere bona in communi, non verò in particulari secundum glos. in Clemen. cum adeò, de senten. excommunic. Tertius verò ordo est de poenitentia, qui fuit inuentus pro Maritibus & foemineis etiam viuentibus in coniugio, & isti habent proprium in particulari, & dicuntur fratres & sorores tertij ordinis, & eorum proprie non est ordo, sed quidam viuendi modus approbatus à Papa Nicolao, & hoc tres ordines ita declarat Ioan. Andr. in Clementina, cum ex eo, de senten. excommunic. & in Clementina. 1. de Relig. Domi. & Barto. Socin. consil. 245. volum. 2. & Corneus, consil. 220. volum. 3. Francisc. Marcus, Decisio. Delphin. 965. Capici. decisio. 115. num. 9. & Io. Felin. in Tracta. quando litis. Apostolice. pag. 2. colum. 8. versic. limitatur quarto, & de hac vltima Regula tertij ordinis loquitur nostra lex, vt in glossi. sequente.

¶ Ibi, *Y se estan en sus casas, y en sus bienes,* multum ponderanda sunt verba hæc, vt intelligas quòd lex nostra non vult comprehendere fratres & sorores tertij ordinis qui viuunt in communi & in communi possident bona + & non in particulari, illos enim non comprehendit text. noster neque dici possunt laici, cum à domo vbi in communi habitant exire regulariter non possint, & habeant ministrum, cui obediunt, vt in effectu concludunt Lapus, & Cardin. Relati per Socin. dict. consil. 245. nume. 1. & Corneus. dict. consil. 220. & sic ij non collectantur nisi in casu, in quo id fieret in fraudem collectarum secundum Bal. in. I. semper. ff. de iure immu. & Abb. in cap. & plantare, extrà, de priuileg. & Petr. de Vrald. in Tracta. de collectis, num. 65. pagin. 158. in paruis, vbi additio alios allegat, sed loquitur lex nostra in illis, qui proprie dicuntur de dicto tertio ordine, qui habitant in domibus suis & possident bona + in particulari, & ij vt laici reputantur, & contribuunt in tributis & collectis Regis, prout de consuetudine esse testabatur Barto. in dict. I. semper. ff. de iure immu. quem ad hoc allegat glos. magna, in colum. 2. in. I. 1. titulo. 7. partita. 1. nam licet dicantur fratres & sorores non sunt proprie ac strictè religiosi, sed fratres de poenitêtia, neque proprie dicuntur habere regulam, sed potius 4 ¶ quandam viuendi modum, vt est glo. not. in clem. 1. de relict. domi. & in clem. cum ex eo, de sentenc. excommu. & ita hanc opinionem tenent Ancha. in cap. 1. de immu. eccles. in. 6. relatus per Ducias reg. 100. fall. 8. & Auenda. in capi. 14. preto. num. 28. libr. 2. & Didac. Per. in. I. 1. tit. 2. lib. 1. Ordin. colu. 93. & hanc veriorem tenetur Nicolaus Fetati, ij, in tract. de æstimo & collectis 4. par. cap. 1. num. 10. vsque ad. 15. volu. 12. tractat. diuersorum, fol. 183. & Aufedius, in repe. cle. 1. de offi. ord. tit. de potest. seculi. super eccles. reg. 2. in. 4. & 6. ampli. fol. 30. licet cõtrarium ibidem dicat æquiorem, & sic possunt reduci ad cõcordiam opiniones cõtrariæ Doct. circa hoc de quibus per Did. Perez. I. 19. ti. 4 lib. 4. Ordinamenti.

¶ Ibi, *Comolos otros legos*, ergo & isti laici sunt & laicus assimilatur vt per Calder. consi. 7. de iudi. & foro com pe. & faciunt dicta per Fœder de Senis, consil. 57. num. 4. in fine, sicut, & in militibus ordinum Calatrauæ, Alcantaræ, & sancti Iacobi alibi diximus non esse veré religiosos, sed 5 laicis ¶ potius assimilari, vt inquit glos. in. dd. 1. & sic idem in istis monachis & prioribus tertij ordinis in domibus suis habitantibus & in particulari bona possidêtibus, eo quòd illi nõ possunt dici vere & proprie oblati religioni, ij enim, qui non sunt plene oblati, quia se & sua non transtulerunt in religionem strictè medo non dicuntur personæ ec- 6 clesiasticæ, vt, secundum Abba in cap. vt priuilegia num. 3. de priuile. & in cap. 2. numer. 5. de foro competen. & Socin. in. ca. 3. de priuile. & Sylvestr. in summa, verbo oblatus, & decisio capellæ Tolosan. 8. & ibi additio, & nouissime Ignatius Lassarte, in tract. de Decima vendi. cap. 19. num. 89. & ideò secundum eundem Abb. in. ca. pen. de priuile. non gaudent priuilegio ordinis nisi in casibus à iure expressis: Adeò vt etiam si solum vsumfructum bono- 7 rum retinuerint, non dicuntur ¶ vere religiosi, secundum glos. sepulturam iunctio text. in. cap. fin. de sepult. in. 6. conducit text. in ca. quoniam, & in cap. ex parte, de priuil. ex quo si decedant sine electione sepulturæ in suis sepeliuntur parochijs secundum Abb. in. d. cap. pen. num. 1. & in. ca. cum & plantare, de priuileg. quòd si extra Parochiam, sepelirentur debetur quarta parochiæ, secundum Abb. in. cap. in nostra. n. 3. de sepult. vbi dicit text. vbi mentit tenendum, & sic de cimas soluent suis Ecclesijs parochialibus, secundũ Ks. buf. de decim. q. 14. verbo religiosi, secus vero si se & sua plene 8 obtulissent ¶ monasterio licet habitũ non mutassent, quia tunc ecclesiæ efficæ reputarẽtur, vt ex. c. per exemptionẽ, de priuil. in. 6. cõstat, quem ad hoc allegat Cardi. in cle. 1. in. fi. de decim. & Abb. in. d. c. cũ & plantare. n. 4. vbi vult quòd nõ subiunt tali iurisdictioni Episcoporum, & ibi additio alios allegat & remittit se ad dicta per eum, in. d. ca. 2. de foro comp. eo quòd tunc gaudent priuilegio ordinis, ex. d. de per exẽptionẽ. Et qui dicãtur, oblatio vide per Boeri. decis. 20. n. 5. Calderi cons. 6 in. fi. de regul. & glo. 1. l. 9. titu. 7. 10 par. Et quis ¶ cuiã conuersus dicatur, vide Rebu. de verbo. fig. pag. 1020. vesi. obtat, & Cardi. Z. libr. 11. c. 66. 21. per totũ quib' quidẽ rationibus

FUNDACIÓN ELEA OHY

legislator in lege nostra motus disponit hos tertij ordinis fratres & sorores domos particulares habentes, & propria bona possidentes tenere aditabiliq, quia laicis asumiuntur, neque proprie dici possunt religiosæ, neque Ecclesiasticæ personæ, & sic non gaudent eorum priuilegijs. vt inquit text. in l. 1. titu. 7 partit. 1. Ex quibus semel consultus dixi oblatos confratres vocatos ordinis sancti Ioannis de Rhodas, remanentes in mundo cum bonis suis, sicut antea, & in eodem habitu, quo antea vtebatur, licet portarêt signũ religionis talibus solium dari, quod vocatur media crux, ò el tau, non esse exemptos à iurisdictione Regia, nec à decimarum solutione, posseque habere Regis offici. secularia, nec priuilegia ordinis sui cũ eis loqui, sed cum illis, qui vere erant oblati religioni viuentes in eorum conuentis & hospitalibus vt fratres cum dicto signo dei Tau, & sic quo ad decimas vide decisum.

SVMMARIVM.

B*Accalaurei, volentes se excusare ex eo quod baccalaurei, fiet nulla excusatio eis datur à minoribus.n.1. vbi.n.2. in quibus excusantur casibus.*

Nobiles, advocati, & exempti an teneantur ad collectas, quæ bella ratione, vel casus inopinatum dicuntur.n.3.

Ius canonicum præeminentias esse quam iuis ciuile.n.4.

Lex. 2.

Summarium.

Baccalaurei in iure canonico vel ciuili, non excusantur à solutione tributorum, nisi in casibus exceptis.

1 Bi, *Bachilleres*, pondera dictionẽ ita sic ex vocabulo ceptã, vt intelligas, quòd ex eo tantum quòd baccalaurei, † sunt, volunt se excusare, hæc enim solartatione nulla eis excusatio datur, & hoc q̃ lex nostra in ijs verbis vult iũctis finalibus ibi, *excepto en los casos que por derecho son otorgados*, qui casus sunt, si legant in scholis publicis, vel in tribunalibus † aduocant, aliquo tamen horum deficiente non excusantur baccalaurei solũ prout inquit Dida. Perez, hic, sub. l. 20. tit. 4. lib. 4. ord. & diximus late in. l. 8. tit. 7. lib. 1. supra. & nouissime Ioan. Gar. in commento de nobili. glo. 35. n. 31. cũ seq. aliquibus, vlq; ad. 39. vbi legem nostrã in finalibus verbis declarat procedere etiã in baccalaureo eminentis scientiæ, vt is etiam censeatur exemptus, & ibi in glo. illa, quid de licentiatis & Doct. de quo & per Did. Per. vbi supra & latius & clarius per nos in. d. l. 8. vbi tenuimus, baccalaureos etiam aduocatos, imo & licentiatos, & Doct. non graduatos in aliqua ex vniuersitatib' ab illa. l. 8. designatis non excusari, à solutione tributorũ Regiorũ, imo & designati in illa. l. 8. debent legere vel aduocare vt dicta exemptione gaudeant, vt ibi dixi & tenet Dida. Per. vbi supra col. 14. 43 in fi. & me referẽs nouissime Gutier rez, in pra. quæst. li. 1. q. 23. & Huma da, in. l. 3. tit. 10. p. 2. glo. 8. n. 1. & 2. etiã fi lo. Gar. vbi supra. n. 9. aliud in tributis velit dicere. Sed an nobiles, aduocati, & exempti teneãtur ad collectas, † quæ bellis ratione, aut casus inopinati indicuntur, vide Fran. Marcum, decis. Delphi. 458. n. 2. 16. 18. 20. & 28.

¶ Ibi, *En derecho canonico* (inquit) ex ordine litteræ colligere, poteris præmi-

4 † præminentius esse iuſt canonicum quam ciuile, & nimirum cum ex dictis Patrum Sanctorum, & ex facra Theologia deductum sit, & circa materias spirituales & eis annexas versetur, vt per Villalobos, in Antinomia litera, A, in principio num. 15. & Dida. Perez. in q. 3. proœmi. ad leges. Ordin. & diximus in Rubri. tit. 1. lib. 2. supra. num. 1. & cum sequentibus.

¶ Ibi, *Excepto en los casos*, puta si sit bac calaureus eminentis scientiæ aduocatus vel lector, vt in glos. præcedẽte diximus, & excepta tributorum exemptione regiorũ, quoad alia priuilegia gaudebunt eis, vt in. d. l. 8. titu. 7. lib. 1. supra diximus. n. 4. ad fi. etiam si Humada vbi supra. n. 3. tẽ feratnos in contrariam partem, cũ eam non tenuerimus.

SVMMARIVM.

T*Ributa an per secularia sumates vel capita essent distribuenda.n.1. & num. 2. quid regulare eũ quòd per eos libram collecta imponatur.*

Munus an sit reale vel personale primus ceusaiusipsi citur.n.3.

Recurrendum est ad æstimum antiquum.n.4.

Pauperiores liberi non collectantur.num.5. neque pauperes.n.6.

Æstimatione bonorum facta si onus imponatur an statim auferetur vel expectabitur alia descriptio.n.7.

Villa quæ libra fi dicatur quid à habet quindecim fucularia debeat tenere decem equos, vel soluere centum aureos inter se an debeat solus per solos, vel solidum & libram.n.8.

Collecta si imponatur super sumantibus sumantes accusantur.n.9.

Infirmi si facultates eorum non sufficient ad alimenta excusantur.n.10.

Artifices nihil possidentes eiusm accusantur. n.11.

Bona si diminuantur vel augentur an diminuatur vel augebitur æstimatio.n.12.

Æstimatio verum immobilium per decurriones facienda est, mobilium verò per possessores. nu. 13. & si nulus intare compcis possunt.n.14.

Mertimonia an æstimari debeant vt collectis subiaceant.n.15.

Personæ singulæ an sint vocanda ad æstimationem bonorum.n.16.

Exclusus debet si pedrum à collectore ad vendendum.n.17.

Gravatum se dicere potest quilibet intra annum post vero non.n.18.

Diuisio sacrida est æqualiter & sine incommodo alterum ex per quæ, & quomodo sint æstimatores nominandi.n.19.

Collectæ imponenda pro quibus rebus fiet & quando.n.20.

Qualiter & quomodo vbi non adest æqualitas vel populi sint sine vicinis fiet diuisio.n.21.

Æstimum antiquũ prius est inspiciendum si reperiatur.n.22.

Bona semel æstimata si deperent vel augentur quod fiet.n.23.

Exactor an possit remittere munus illi, qui est in extrema paupertate, & remittat an soluet de suo.n.24.

Aliquis de ciuitate si non sint soluẽdo an tenebuntur qui sint.n.25.

Lex. 3.

Summarium.

Forma diuidendi tributa regi debita in præsenti disponitur.

1 Bi, *Por cabeças*, tributa hæc & seruitia an esset per capita vel perfumates & fucularia distribuenda † examinabat de iure ciuili Petr. de Vbaldis, in tracta. de collectis. num. 13. cum sequentibus, fol. 152. in parum. vbi distinguebat, quòd aut collecta est voluntaria, & tunc ciues habent inter se distribuere prout sunt in concordia, quia huic libertati non imponitur meta, vt si vult facere honorem alicui Cardinali, vel nobili venienti ad partes, nam in rebus voluntarijs nemo necessarius existit. I. tutori. C. de negotiges. Aut imponitur pro vtilitate

publica vt pro soluendis stipendijs armigerorum conducendorum ad seruitia communia, vel pro emendo Castro ipsi ciuitati, vel imponitur collecta pro necessitate publica, vt pro soluendis debitis ex contractu, vel ex maleficio, & talis collecta debet solui per solidum & libram, secundum Bal. in l. 1. etiam. C. de exec. rei iudi. id enim est regulare vt per æs & libram ¶ collecta imponatur, secudum Bart. in.l. 1. C. de Apoch. publ. & ibi glos. Bellonum, consil. 12. n. 1. facit text. in. l. rescripto. §. fi. ff. de mune. & hono. vbi dicitur quòd collecta imponitur personæ pro patrimonio, ergo pro rata patrimonij quilibet tenetur ad soluendã collectã, vt est tex. in.l. omnes vers. pro viribus. C. de mun. pub. & in.l. sancimus. iuncta glos. C. de Adoa. diu. iud. & in.l. 1. C. de mun. patri. lib. 10. ibi pro modo fortunarum, & habetur per specula. titu. de raptor. §. 1. vers. sed pone, sed si imponitur pro soluenda pœna, vide Bart. in. l. ne quid. ff. de incen. rui. nau. Corneli. consil. 122. volu. 2. & hæc verain collecta principaliter imposita, sed quando collecta descendit secundario ab alio onere tunc causa debet inspici, & ipsum principale onus, nã & sciendũ an munus sit reale vel personale prima causa inspicitur, ¶ secundum Bart. in.l. vni. C. de muli. & in quo lo. & alios relatos per Bellonum, vbi supra. n. 4. 5. & optime per Zephal. cõs. 317. n. 23. & sic si pro redimẽdo onere cap. imposito, imponitur collecta per capita, vt puta ex forma statuti, quilibet debet ire in exercitum cum de uẽum est ad compositionem, quòd soluatur tantum, vel vadant in exercitum, tunc imponitur collecta per capita, sicut enim per eam pecuniam sentiunt grauamen per capita ita per capita soluant. §. illud inst. pro socio. l. fecundum naturam. ff. de reg. iur. si vero onus sit subeundũ propter fumates, puta dicit statutũ, q̃ vnus de qualibet familia debeat ire in exercitũ, distribuitur collecta per familiam siue focos, quia tunc omnes habitantes in vna familia habentur pro vno: si verò causa ob quam imponitur collecta est debitũ vrgens vel stipendiũ soldatorum, tunc secundum libram & solidum debetur, nisi statutum distribuat ex presse per alium modum, quia per illum tunc distributio fiet, argumẽn. ff. ad Trebel. l. quotiens, & .l. nonnunquam, in dubio autẽ vbi de hoc nõ liqueret, collecta imponitur personis pro viribus patrimonij, vt. l. rescripto. §. fin. ff. de mune. & honor. & prædicta vera quando obligatio principalis, cuius loco fuit subrogata pecunia erat iam contracta, secus autem si non, nam tunc nihil possumus ex ea sumere, quia nihil est: Quæ omnia intelligo, in locis vbi non adest æstimum in similibus distributionibus factum, vel nolent deputati officiales per quos id fieri debeat, nam si adest æstimũ recurritur ad illud, & pro quantitate & rata debẽt æstimari & collectari, & quod ad æstimũ recurratur est text. in. l. incola, vbi notatur. ff. ad municipa. secundum Bald. in. l. 1. §. quibus. ff. quod cuiusque vni. nom. vel si non adest æstimum ad sunt tamen officiales, qui hoc debent facere, prout ex textu nostro constituuntur, & nominantur ad distributionem similium tributorum, tunc enim ad eos est recurrendum, & recurritur quotidie: Et in tali distributione non grauantur possessiones steriles non affe-

rentes

rẽtes aliquam vtilitatem, eò quia istud est onus fructuum secundum Bald. in. l. ad instructionem. C. de sacros. Eccles. l. neq; stipendium. ff. de impen. in re. dot. fac. Item pauperes non contribuunt, neq; collectantur, vt in hoc dicemus titulo, item deducitur onus rebus impositum, nam non dicitur bona nisi deducto ære alieno. l. sublignatũ. §. bono. ff. de verb. sign. tenet Kola. Valle, consil. 86. nu. 44. lib. 1. ex. l. nobis. §. cum autem. ff. ad. l. Rhod. de Iactu. Sed in hac æstimatione bonorum facta onus imponitur an ista tim aut. rerum, vel ex pectabitur alia descriptio, à vide Gerar. sing. 10. fetua memoriæ. Et nota q̃ si dicatur q̃ quilibet villa in qua sunt quindecim focularia vel vltra, debeat tenere decem equos, vel soluere centum aureos inter se, tunc enim licet regulariter deberet solui per solidum & libram, secundũ Innocen. in. c. grauem, de sent. excom. tamẽ hoc casu debet per focos ¶ sui, secundum Euerard. in loco à nomine effect. pag. 119. in prin. in par uis, & quia cum imponitur collecta super fumãtibus seu focularijs, ¶ fumantes attẽduntur, secundũ Bellon. d. consil. 12. nu. 5. & de ijs dixi alia in. l. 2. tit. 6. lib. 3. supra: itidẽ notandum est, quòd facultatibus diuites corpore tamen infirmi ita vt fructus suarum possessionum vix sufficiant ad alimenta ¶ sunt in his collectis subleuandi, argum. l. 1. & 2. C. qui morbo, & in. c. licet extra de censibus, ne afflictio detur afflicto, authen. nauigio. C. de fur. ca. 1. de cens. agrot. & idem in Artificibus nihil possidentibus ¶ secundũ Pet. Vual. vbi supra. n. 23. fol. 113. in parti. & Kola. Valle, vbi supra. n. 52. & 53. De quibus an personis

dũ & libra, vel per capita aut sumates fiat distributio, tradit Aegydi. Thomati in tract de collectis. 5. re tẽta proxima discussione. n. 2. &. 3. fol. 137. in. 12. vol. tract. diuersorũ, in nouis, & ibi. nume. 7. & 8. quid si bona diminuantur, vel augeantur an æstimatio diminuetur, vel augebitur, ¶ & Bello. d. consil. 12. per totum.

¶ Ibi, *La justicia y regidores.* A Estima tio enim rerum immobilium per decuriones fieri debet, mobilium verò per possessores, quorum affirmationi iuratæ assentiendũ erit, si aliter vniuersitas id liquidare non posset, secundum Aegydi. Thomati, vbi supra. n. 15. fol. 138. vbi. n. 16. quærit, quòd si nolunt iurare compelli, ¶ possunt, & inquit hanc esse suam nouam quæstionem à nemine disputatam, & allegatis hinc inde Argumentis tenet opinionẽ, quòd ad id compelli possint, & bene, hæc tamen procedunt, vbi non adest æstimum, secus si adest, vt est supra, & infra ista lege. Et an mercimonia æstimari debeant vt collectis subiaceant ¶ vide per Tyber. Decian. Responsi. 69. vol. 1.

¶ Ibi, *Y llame al procurador del comun,* non tamen sunt singulares personæ vocandæ, quia quando fit partitio collectarum per singulares personas soluendarum ad extremanda eorum bona non sunt singulæ personæ ¶ vocandæ, sed præsente syndico vniuersitatis, vel alia persona publica de mandato iudicis fit æstimatio & partitio, & illud dicitur, Padrõ, vt expressè ex verbis ipsi nostræ legis iunctis præcedentibus orationibus probatur, & illa æstimatio & partitio, & lic, el padron, debet exhiberi à collectore, tempore ¶ quo exigit pecuniam à

vicinis, & intra annum à die publicationis poteſt quis dicere ſe gravatum, poſt annum verò non ſecundum Auend. c. 1. 2. part. n. 76. li. 2. & per Aegyd. Thomiati, vbi ſupra num. 36. fol. 160. & facit pro hoc. l. 5. infra iſto tit. & lib. & an ſemel reuſione facta poſſit iterum peti vt reuidetur, Laſarte, de decim. vendi. ca. 18. num. 51. inquit quod non. De qua diuiſione faciendа æqualiter & ſine incommodo alio 19 rũ & per quos ? & quomodo ſint æſtimatores nominandi, vide Rolland. Valle. conſ. 68. num. 52. cum ſequent. li. 1. Et de collecta impone 20 da ? pro quibus rebus fiet & quãdo vide Bar. & ibi addn. in l. 1. C. de muli. & in quolo. lib. 10. Et qualiter, & quomodo vbi non adeſt ? 21 æqualitas vel populi ſunt ſine vicinis, vide text. an. l. pen. & fin. tit. 9. infra lib 7.

¶ Ibi, *Y vuelas pentanõnte veas y aurrõquiere que forma y manera ſe han ochadoy te gorido y pagado haſta aqui*, hic habes tex. probantem, quod prius ad æſtimũ 22 ab iudicum, ſi reperiatur, eſt recurrendum, prout de iure antè eſſe in hac remanet dictum lege, & tradit Per. de Vual. de collectis fol. 52. in pa. vii. nu. 15. cum ſequen. Et quid ſi bona ſemel æſtimata depereant itaq; decreſcent, vel è contrario augeantur, an decreſcet, vel augetur colle ctatis ijs, quibus decreſcunt, vel 23 augẽtur, I vide Aegidi. Thom. vbi ſupra n. 7. & 8. fol. 157. in. 12. vol. trac. diuerſorũ, vbi n. 10. annectit queſtionem ſcilicet, ſi quis in extrema pauperate conſtitutus nequeat onus inducti in uneris ſatisfacere an 24 poterit ? per exactoreim remitti, & inquit quod non poterit alias ſolue de ſuo ex. lionnes. C. de annoa. & trib. lib. 11. & ibi Bart. & ibidem ipſemet Aegidi, Thom. n. 11. exanimat quæ thonem, an ſi alij uide ciuitate non ſint ſoluendo poſſint ne 25 reliqui gravari preſtationem totius ſummę. Et quid ſi vnus priuilegiatur an alij ſoluent pro eo, ibidem nume. 12. & Aluarum Velaſcum in conſultatione Luſitania. 12. per totam maxime à num. 4. & ego dixi in. l. 25. num. 7. titu. 6. lib. 3. ſupra vbi alia diximus, & tradit Franciſ. Marcus, deciſ. 458. nu. 8 Et an cre datur teſtimonio tabellionis aſſerentis aliquem eſſe immunem, vide Didac. Per. l. 24. titul. 4. lib. 4. Ordinam. col. 1. 42. cum ſequent. & in propoſitum huius legis & ſequentis vide optimũ conſ. 66. Rolandi Valle lib. 1.

SVMMARIVM.

Oliſſa ſolueida eſt ſecundum tempus impoſitorum non vero ſecundum tempus inſtionis. n. 1.

Vici tenentur ad iſtam & contributionẽ faciendam. n. 2. & 3. an poſſint, procedente tempore petere æqualitatem ſi vſque tunc non ſeruatur.

Munera patrimonialia pro modo faculatatum ſunt impouenda. n. 4.

Grauati iccundi ſunt ex eo, quod per commentũ criminis à iuriſdictione eſt. n. 5.

Laborant dicitur pronũtiũ non eſt collectandus num. 6.

Caeus anſit collectandus. num. 7.

Principum populorumque Imperio ad aliunnandum non ad necendũ ſi. n. 8.

Lex. 4.

Summarium

Ordo habendus in diſtribuendis tributis & ſeruitijs Regis inter ciuitates villas & loca ac iuriſdictionem, declaratur hic.

Ex *Ma* ſtra *Cartas*, ex ijs collige verbis, collectam eſſe ſol uendam ſecundum tempus impoſitionis, & non ſecundum tempus ſolutionis, glo. 1. in. l. 1. col. ff. ad municip. & eſt ratio, quia res eſt tracite obligata pro oneribus de quo per Alex. l. cum ſeruos. 5. ſiquis circa finẽ delega. 1. net. Petr de Vbaldis, in. d. tract. de collectis n. 24. fol. 153. in propoſ.

¶ Ibi, *Todos los lugares de la tierra*, nam & ipſi vici tenẽtur ad iſtam & cõtributionem faciendam, ſicut & ſtatuta ciuitatum & conſuetudinibus totum regitur territorium, vt vtrũque proſequitur Alcia. in pragmatis. ca. de iuſt. nu. 75. cum. 2. ſequent. Et quid ſi vici ſoluũt duas partes & ciuitas vnã ex ſtatuti forma an procedente tempore ? poſſint vici petere ne hoc modo diuiſio fiat, vide quæ diximus in. l. 25. tit. 6. n. 5. lib. 3. ſupra vbi & alia.

¶ Ibi, *Teniendo conſideracion a los vecinos que viuen en y a la hacienda y tratos y cosas dellos*, nam pro modo faculatũ munera patrimonialia ſunt imponenda ? maſculis & fœminis minoribus & maioribus l. 1. §. 5. Patrimonioruũ. de mune. & hon. C. eo. titu. per totum, & C. quem ad ciuil. munin di. l. 8. lib. 10. &. l. infra dem, de anno. & tribut. & grauati ſeruamen accipunt, quod per commentũ, cri mineſa ? eſt ei in poſitum, le 3. gratuato. C. de cenſib. lib. 11. net. Pet. Antibolij, in tract. de mun. & hon. in. 1. parte, de modo mune. in principio. num. 126. in. 12. vol. diuerſorum tract. ſol. 30. in nouis notandum eſt etiam ex ijs verbis, quod cum patrimonia ſint reſpicientia pro partitione collectæ, ille qui eſt pauper & non habet patrimonium nõ eſt collectandus, neque ille, qui de tim ? labi rat pro victu quærendo, ſecũdum Bald. in Authen. de fund. C. ad Tertullian. glo. ſ. in. l. omnes C. de anno. & tribu. lib. 10. Gerar. ſing. 73. pauperes Mincha. controuerſi. iuris cap. 41. nu 4. &. 7. Per. de Vual. in d. tract. de collectis. n. 18. & 23. fol. 152. in paruis, Rolan. Valle. d. conſ. 66. nume. 20. &. 21. volu. 1. & bene per Aegidi. Thomati. in tract. de collectis. §. Pauperes vero. num. 1. & 2. fol. 146. vol. 12. tractat. vbi. nu. 3. quid in ea co ? & ratio horum eſt, vt inquit Mincharca. dict. num. 7. nam cum Principum, populorumque Imperium ad adiuuandum non ad ? nocendũ lit, par ei, vt qui omnes agros, cam pos, ſundos, terraſque habent, ijs ſane ad eos defendendos, hoſtium que impetum propulſandum, manus, res & pecunias, bonaq; radmo uent, & contribuant, diuerſum eſt in, ijs, qui nihil rerum ſui poſſidet in ea regione, nã terram, quam nõ habẽt tueri ac defendere non iure cogerentur, prout proſequitur Mincha. d. n. 7. &. 8. Ile declarans verſus quorundam Poetarum, & lie de bonis ſterilibus nõ ſolutur Gabella, ſecundum Bello. conſ. 12. n. 6. &. 7. & Tyber. Decian. Reſ. 6. 69. num. 6. volu. 3.

SVMMARIVM.

Mouendi ſunt prius debitores tributi antequam ſolueantur. n. 1.

Exactores tributorum non poſſunt prorogare terminum ſolutionis nõque ſummam commiſſorũ excedere. n. 2.

Exactor non poteſt conuenire debitores tributi niſi prius accepertõ nomina debitorũ. n. 3.

Lex. 3.

Summarium.

Antequam receptor & collector Regii tributi mittat eius recuperatores & ad recuperandum miniſtros, tenetur ce tiorare

tiorare concilia vniuscuiusq; capitis seu insulae districtus, vt distributiones suas faciant & solutiones paratas habeant.

1 Ei, *Notificar a los concejos*, debet enimprius moneri debitores à talis tributi, vt optime per AEgydi. Thomati, in tract. de collectis in. §. retenta proxima discussione nu. 29. fol. 159. in. 12. vol. tract. diuersorũ in nouis, 1mo & sunt eis exhibendi exsumi, vulgo el padron, vt in. l. 3. supra cod. dictum est in glos. Yllamen, vbi & intra quod tempus potest quis diecre se grauatum.

¶ Ibi, *Y lo cobre y pague al plazo y segun fuere declarado en nuestra carta de recontarse*, q̃ qua forma non poterunt exactores excedere, neque prorogare

2 sed termino solutionis, vt per AEgy. Thomati vt supra. n. 28. & ibi. nu. 25. quod punitur exigens vltra formam breuium datorum.

¶ Ibi, *Sin que primeramente el receptor del partido muestre y presente ante el la copia de como se ha notificado a los concejos del partido lo que de suso se contiene*, nam exactor non potest debitorem publicũ ob causam

3 sed tamen in certis iuriſdi conuenire pi si prius accepertit tabulari vniuersitatis nominatim breues dibitorũ ex. l. 1. C. de exac. trib. & ita sol. ferri parium volumen in quo summatim describuntur libra ciuium, cui in libro communi registrarunt sua prædia, & est summarium ipsius extimi, & in principio ipsius breuis debet esse impositio collectæ, vt puta ad ratione vnius Florenì pro singula libra registri & ex qua causa, & pariter debet esse in forma publica recepta, & sotscripta per ipsum tabularium, & nisi fata fide quod receperit breues prenarratos nõ poterit aliquem ex debitoribus compellere ad soluendum, vt per AEgydi. vbi supra. num. 25.

SVMMARIVM.

IN exactione tributorum an iuris ordo sit seruandus, & citatio requiratur. nu. 1. & 2. & n. 3. quid audiendus est reus si legitimam proposuerit exceptionem, summarie tamẽ audietur.

Actione qua mouus patrimoniale petatur. n. 4. Excepto cubi non est solia acquisiti distributio legitima est. n. 5.

Vniuersitas an adstringi possit capere bona debitorum non potentiũ soluere tributa in numerato. n. 6.

Exactor Principis in exigẽdo quæ potestate vtatur. n. 7.

Decima an debeatur partis solutæ per executorem debitorem pro tributo. n. 8.

Lex. 6.

Summarium.

Trãsactio term. no solutionis qualiter & quomodo debeat fieri executio, & solutio recipiendæ à conciliis, & danda scriptura solutionis, in presenti decretatur, & quid si soluerint debitores ante executionem factam, quod nullo iura sint soluenda.

1 Ei, *Mãdamos*, in hac exactione munerum an iuris ordo esset seruãdus? an vero simpliciter & præcise compellendo personas soluere debentes, vel executando in bonis, hæc examinabat AEgydi. Thomati, in tract. de collectis, & retenta proxima discussione. n. 30. cum sequen. fo. 159. in. 12. vol. trac. diuersorum, & ex pluribus iuribus & fundamentis concludit non esse in hac exactione tributorum publicorum seruandũ ordinẽ iuris, sed summaria & executiue procedẽdum est, ex B. l. in consil. 434. vol. 3. & in. l. 1. C. de

2 de Anno. etiã parte 1 non citata, vt ibi per eum, aliter enim male reipu. negotia expedirentur si absque citatione & processu non possent exigi collectæ, licet si debitor aliquã proponeret legitimam 1 exceptionem audiendus est super ea, ex l. si vacantia. C. de bon. vacan. ibi data ad reclamandi copia. l. defensionis facultas. C. de iure fisci. lib. 10. debet tamen summarie super his procedi, vt per AEgydi. Thomati. vbi n. 30. & diximus in. l. 14. tit. 21. lib. 4. supra. n. 1. & 2. nam cum ex lege præcedente iussum sit ac dispositum concilia esse certioranda prius per exactores tributorum vt habeat solutiones paratas ad tale tempus, si non fecerint, mirum non est si executiue cõtra debitores procedatur, & velo leuato, vt aiunt, & nu. 31. inquit ipse AEgy. Thomati, & quæritur qua actione mu-

4 nus patrimoniale 1 petatur, & n. 34 examinat qua actione erit debitor tutus ne præsset munus indictum, & an erit legitima exceptio quòd non fuit facta æqualis distributio, & inquit quòd sic 1 summarie tamen procedendo, Et in n. 40. optimam ipse AEgydi. annectit quæstionẽ quotidie contingentẽ scilicet si in exactione munerũ neque ãt aliqui ciues munus indictum realiter exoluere taliter quòd bona ipsorum capiantur re medio pignoris pretorij, poterit ne

6 iure adstringi vniuersitas ad accipiẽdum dicta bona, ita vt in redditione sui cõputi exactor liber euadat per contingantiem dictorum bonorũ pro illa quantitate, pro qua bona cepta fuerunt, & in effectu concludit esse veriorem sententiam exactorẽ dictis bonis adimplere obligationẽ suam, ex tex. in. l. fi. C. de exac. trib. nec obstat quòd forma conuentionis, legis, ordinationis attendi debet, quia non mutatur forma legis, nec ordinationis, cum in omni conuentione generali ordinatione ac institutio legis tacite & virtualiter intelligitur admissa compulsio aduersus bona debitoris publici, si non potest soluere in pecunia numerata, ex l. à. Dino pro. ff. de re iudi. Authen. hoc nisi. C. de solu. & ita in dies prædicatur in debitore quantitatis cõstante forma liquidi instrumẽti, qua inspecta condemnatur, & si non valet in pecunia soluere capiuntur bona per pignus prætorium & subhastantur, & plus offerenti dantur secundum formam iuris, & ideò non potest vniuersitas reuuere consignationem bonorũ, vt ex. l. 8. infra eo. colligitur, nisi expresse per exactorem renuntiatum fuisset, tunc enim lex conuentionis seruanda est. l. Lucius. ff. de posit. Bal. in. l. 2. C. de rescinden. vend. vbi rescisiso non datur si sit renuntiatum expresse, ita AEgydi. Thomati, vbi supra. d. n. 40 quæ sunt singularia in practica: Et exactor Principis in exigẽdo, quæ potestate vtatur, vide Menoc. de arbit. iudi. lib. 1. q. 71. n. 12.

¶ Ibi, *O parte dello por la que ansi pagare no se haga execucion*, hic habes text. clarum decidentem id quod dicebamus in l. 32. tit. 4. lib. 3. supra quòd executatus si soluit partem debiti statim facta executione, & nunc intra. 24. horas vt diximus in. l. pen. tit. 21. infra lib. 4. non debere Decimam illius partis soluræ, quamuis aliàs de iure, qui totum non soluebat nihil egisse videbatur, quoad excusationem decimæ, tamen in parte soluta optimè excusatur si intra dictum tũs soluerit, & ita quotidie inciditur ãtè practicamus & iure optimo. vtin d. l. n. 35. dixi.

¶ Ibi, *La que quiere de auer por el comino lo reper-*

HAZIENDA PUBLICA ESPAÑOLA EKA OHYU

reperta en todos los dichos lugares, vide quæ dixi in l.32.tit.6.li.1.supra sed quâ male hæc obseruentur ob iudicum negligentiam nolentiũ punire trãsgressores omnibus est notum.

¶ Ibi, *Tomen y reciban de los que fueren a hazer las pagas, la moneda que les dieren*, vide quæ in hoc propositum diximus in l.6.tit.21.lib.5.supra.

SVMMARIVM.

A *Nimalia laboris ne possint capi.pro executione debitorum.n.1.*

Lex.8.

Summarium.

Quodlibet Concilium prouinciæ caput tenetur delignare domum & locũ vbi pignora capta pro tributis & bona executa mobilia siue semouentia depositentur, & defensam figurare vbi animalia pascantur sub nostri tex. pœna.

Bi, *Y ellos los ganados de labor*, hic est text probans animalia laboris posse capi pro executione tributorum regiorum, de quo late diximus in l.fin.glos.en bienes, titu. 21. lib. 4.supra.

¶ ad l.9. & eius declarationem, vide l.11.infra eodem.

SVMMARIVM.

R *Ecedentes à loco postquam facta est obligatio pro collecta ab debant soluere sicut si non recederent.n.1.*

Populo conducente gabellas à rege & encabezando se pro omni ex vicinis, recedat an pro bonis vbi relictis debeatur gabella.n.2.

Incola & vicinus in vno quoque loco contribuet pro rata temporis quo habitauerit.n.3.

Ciues nouiter recepti non tenentur pro collectis antiquis.n.4.

Forenses possidentes bona in pro vis contribuent. n.5.6.7.

Collectandus non est quis duplici onere.n.7.

Forsfes an teneantur pro defensione terminorum, num.8.

Forenses ad ea munera personalia tenentur. num.9.

Consuetudo an valeat quòd forensis non collectetur pro bonis alibi sitis.n.10.

Collectam non imponendi an erit causalis mota super bonis illis.n.11.

Lex.10.

Summarium.

Recedentes à loco tenentur pro collectis & tributis iam ibidẽ partitis & debitis

Bi, *Despues de començado à correr el termino de la paga*, similis est text. in l.5. tit.9. lib.7. infra vbi Deo volente alia dicemus, & idem erat deiure ciuili, vt appareat ex Bar.in l.incola.ff.ad muri ci. vbi optime loquitur & ibi eius ad ditio. & idem ibi esse asserunt, postquam facta est obligatio pro collecta & tributo per populum, & est optimum singulare Gerardi à Petra sancta.10.in ordine, & per Petr.de Vualdis.in tracta. de collectis, fol. 153.in paruis.n.28.cum.2.sequent. Ex quibus idem esse semel consului quo ad gabellarum solutionem, nã si populo conducẽte gabellas à rege, & obligatione earum facta, vulgo *encabeçando se y hecho el encabeçamiento*, alii qui ex vicinis illius populi ꝛ recesserint ibi, tenentur pro parte eis distributa illius gabellæ pro bonis ibidem remanentibus, neque debet duplici gabella grauari sed vna tantum pro rata bonorũ distributa, vt in simili inquit Craueta consil.201. nu.22.& 23. gaudebit tamen ite lie rẽcedens gratia alijs vicinis in omni bus facta, secundum Bart. vbi supra, & eius additio, nisi vendiderint bona illa alijs vicinis, vel consumpta fuerint sine culpa eorum, secundum Additio. Bar. ibidem, & Gerardum vbi supra vel nisi aliud conuentum fuerit inter vicinos ipsos antequam recesserint abeuntes: nam tunc conuentum attendetur, vt ex c.65.conuẽtionis generalis regni deciditur, vbi disponitur, in hunc modum, scilicet, quòd si populus ille à quo quis recedit tempore conuentionis habet vltra. 300. incolas & vicinos in vnoquoq; loco contribuet pro rata temporis, quo habitauerit, si vero locus sit minor contribue tibi pro tpi mo anno, & non pro alijs, sed si locus est desertus ꝛ seruanda est. l. 4. tit.6.li.7.infra, & conditio. 8. dicte conuentionis generalis, vt nouissime inquit, Lasarc de decima vend. cap.4.n.41.& 42. vbi in ijs deuntur à legis nostræ dispositione & fic ex.l. nostra & ex. d.l.5. poteſt quis mutare domicilium sine præiudicio debitorum iam contractorum in po pulo illo & cõ eo.

¶ Ibi *Cuytados los vezinos que en los tales lugares se hallaren al tiempo de la paga del tercio primero*, idem diximus in glos. præcedente, si tempore contractæ obligationis in loco reperiantur insuper pẽ derandum est verbum illud, *se hallare*, ex quo deducitur, ciues nouiter receptos non teneri ad collectas pro veterib; debitis ꝛ antea cõtractis & impositis vt per Bar. in l.prouidendum.C. Decurio. &in.d.l.incolã.in 5.ff.ad munici. & Pet.de Vualdis. de collectis, fo.153.in paruis.n.30.vbi allegat ad hoc Alex.con.144.in fi vol.2.& Corne.conf.24.in princi. vol.3. & tradit Rebuf.in.1.to. cõsti. Franciit. de liter.oblig.ar.2. glos.1. n.79.& Afflictis, in cõsti. Sicil.rub. 101. de contuma. vni.n.2.fo.211.li. nisi in casu.l.4.tit.6.lib.7.infra sed an forenses habentes & possidentes bona in populo aliquo ꝛ collectari poterunt pro bonis illis, etiamsi ipsi alibi morentur & vicinitatẽ habeat, & dicẽdum est quòd sic, vt per Pet. Antibolij in tract. de mon. & liqno. 2.p.5.n.21.& sequen. fol.30.n.12. vol.tract. diuersorũ, & latissime in eodem vol.per Ab Egyd. Thomati in d tract. de collectis. 5.sane.nu.13. vsq; ad.21.fo.152.& late per Tyb. Decia. resp.55. per totum vol.1.& Zephal.conf.317.n.24.25.& 26. qui Decian' & presertim Abegy. vbi supra.n. 21.fol.155. queritur, ciuis pro rebus, quas alibi possidet ꝛ collectari poterit in ciuitate & loco vbi moratur, & in hoc ipse Abegyd. tenet contra Pet. Antibolij, & opinio ipsius Antibolij non est tenenda, quia est cõtra tex. in præsenti, & cõtra tex. meliorem in l.5. tit. 9. lib.7. infra probantẽ vbi adsunt bona ibi munera tubeundã, & fuit opinio gl. in l.vni.C. de muli. & in quo loco, & fic nihil est de hoc dubitandũ. cũ habeamus has leges expressas, neq; est quis duplici onere collectãdus, vno in ciuitate vbi degit, aliud in ci uitate ꝛ vbi bona sunt sita, sed in illo tantũ pro bonis ibi existẽtibus, & in loco vbi viuit pro bonis ibi possessis per eum. Et an pro defensione terminorum forẽses ꝛ teneantur, vel pro iurisdictione vide optime Auẽda.c.14.præt.n. 18.vsq; ad.23.li.2. Et an ad munera ꝛ personalia forẽses teneãtur. tractat idẽ Abegyd. Thovbi supra, fo.164.n.75.& ex.d.l.5. perceptur, & sic, vbi dicemus. Et an valeat consuetudo in contrarium ꝛ forensis non collectetur pro bonis alibi sitis ꝛ vide Auend. ꝛ fson. 16. per totũ, & in d.l.5. declarabimus. sed an si super tatibus bonis his sit mota cri: hæc causa sufficiens vt col le

HAVANA CUBA OHY TEKA

lecta eis non imponatur, †& AEgydi. Thomati, vbi supra, fol. 156. nu. 28. inquit quòd non excusabitur propter hoc eo quòd bona possidet licet sub lite, & Domini possidentes præstationem munerum agnoscunt pro modo facultatū. l. r. C. de munpatrim. & facit. l. litibus. C. de agricol. versi. sin autē hoc coloni, lib. 11 & quid si decrescit vel augetur patrimonium diximus in. l. 3. glos. 1. in fine, supra eodem. & an emptores bonorum tributualium teneātur pro præteritis vel futuris tributis, vide Zephal. consi. 317. num. 40.

SVMMARIVM.

ID in quo vnus priuilegiatur an præiudicet priuilegiis vel inter alios distribuatur. num. 1.

Lex. II.

Summarium.

Id quod terris dominij indicium erit inter omnes villas & oppida distributur in receptoria comprehensias & contentas, & nihil amplius partatur, & distributiones mitantur regijs calculatoribus.

Bi, *Y lo que monta el dicho seruicio se echa y reparte por las otras villas y lugares que quedan*, quod an iuste fieri possit, & id in quo vnus priuilegiatus prę iudicet priuilegianti, an verò inter alios distributur, † vide decisio. 348. c. Tol. & ibi add. late. & Boer. decis. 213. n. 3. cū sequ. Petr. Vual. in trac. de coll. ctis. n. 42. & Aluar. Velasc. consultatio. Lusitan. 2. per totā maxime a n. 4. quod est optimū ad l. 9. supra codē ad quā lex nostra screfert, in assignatione termini centum dierum constitutorum ad demostrāda priuilegia exē-puonum.

SVMMARIVM.

DIstributions facta si aliquis vicinus vendā bona alicui nobili excusabitur ne vendator pro contributione bonorum venditorum tenaetur. n. 1. & ibi declaratur.

Lex. 14.

Summarium.

Bona empta per nobiles & exemptos ab ignobilibus & contributibus exēpta sunt & libera attributis ijs.

Bi, *Que quando quier*, quid tamen si distributiones facta inter vicinos vendat aliquis eorum bona alicui nobili an iam quòd nobilis excusetur à contributione etiam bonorum illorum emptorum excusabitur venditor pro illis bonis, crederem quòd non vsque dum fiat alia noua distributio, ex dictis per Gerardum. d. singu. 10. & per nos. in. l. 10. supra eod. quòd quidem vulgariter rustici vocant & nominant, *que por aquellos bienes pagaran lo que que ayantra nueua remuneda, que es lo que se haga otro nueuo repartimiento*, ita quòd durante iam facto contributē venditor pro illis bonis pro quibus sibi partitio facta erat, vsque dum finiatur distributio illa. Intelligenda tamen est lex nostra vt procedat, nisi onus rei emptæ sit annexum, ita vt sit effectu tributaria, nam tunc in quemcunque transeat, transibit cum onere illo, vt est text. in. l. 11. titul. 3. lib. 1. supra vbi dixi: vel nisi hat emptio talis infraudem fisci, secundum Didac. Perez in libro. 1. Ordinamen. colu. 90. cum sequentibus & in libr. 4. col. 1431. & dixi in dicta. l. 11.

SVMMARIVM.

OFficium habitum in domo Regia etiam si sit coqui, honorsum est. n. 1. & 3. Cuius dicuntur. Aristices. n. 2. Exempti propter artem, vel officium nō gaudent exemptione relicto officio vel arte. n. 4. etiam si ratione industriæ sit concessum. numero. 5.

Lex. 15.

Summarium.

Ministri domus Regiæ mercedem habentes, non gaudent prærogatiua propter officium & ministerium illud concessa, si dictis officijs non vtuntur, etiam si subsitutos nominent.

Bi, *Que son nuestros oficiales*, ex hoc tamen quòd officiales dicuntur officium eorum honorolum est, nam officium in domo Regi habitum, licèt extra eam vile reputaretur, non est tale reputandum †, secundum Cassane, in Catalogo glo. mundi. 11. parte, consider. 3. fol. 253. vbi exemplificat de coquo Principis, qui dicitur Artifex †, ita quod venit in statu faciente mentionem de Artificibus, vt tenet Franc. de Crema, notab. fuo. 98. incip. Illatuto cauetur, & tamen secundum eundem Cassan. vbi supra, dicitur habere dignitatē †. secundū Roma. singul. 649.

¶ Ibi, *Si aquellos no son sin officios proprios, por do vinam y vienen por otros*, exemptus enim propter artem vel officium, non gaudet exemptione †, nisi arte illa, vel officio vtatur, vt dixi in. l. 8. titulo *De los ofados*. In. l. supra & ista lex est notabilis pro hac doctrina, & cuiusque fera notauit Didac. Perez, in. l. 8. verbo, *Aunque*. titu. 4. lib. 4. Ordin. col. 1427. in princ. & iterum fol. 13. glo. 10. eod. tit. &. lib. 4. col. 1432.

¶ Ibi, *Y si non seruieren por sus personas*, Officium etiam ratione personæ †, & industriæ eius concessum, cessat cessante personali seruitio, vt per Didac. Per. dict. colum. 1427. in princ. & probatur in. l. sequente.

Lex. 17.

Summarium.

Regis officiales mercede eius percipientes tenentur contribuere in Betica pro vincia, sicut nobiles ibidē contribuunt.

Bi, *Los quales vinen en el Andalazia, donde todos communmente pechan*, pro declaratione horū verborum, vide Otalora de nobilitate. 3. part. princ. cap. 4. num. 7. pag. 164. in antiquis.

SVMMARIVM.

OFficiales Regiæ gaudent eisdem priuilegijs, quibus officiales Regis. n. 1. Priuilegium personale vel artificiale durat durante officio vel artificio. n. 2. Vidua gaudent priuilegijs mariti. n. 3. quod se cus in filijs si priuilegium est in persona vir. num. 4. & 5. & 7. num. 8. rationem vide. Filius naturalis legitimatus ac gaudet patris priuilegio. num. 6. & 7.

Lex. 18.

Priuilegium exemptionis officialium domus Regiæ eis mortuis obseruandum cum vxoribus eorum legitimis & honestis, filijsq; tamen eo non debent gaudere.

Bi, *De la nuestra casa*, pondera verbum hic & in. l. sequente scriptum, vt ex eo colligat & intelligat officialtes et iam Reginæ comprehendi, nam officiales Reginæ † gaudent eisdem priuilegijs, quibus gaudent Regis officiales, secundum Carol. de Grassallis, libr. 1. Regal. Franc. pag. 261. in paruis, & probatur ex. l. 20. istius nostritit. & lib. & vide Boerium, decisione. 246.

¶ Ibi

HUELLAS DE LA HERENCIA

Ibi, *A los tales en su vida*, & sic persona le priuilegiũ est, & Artificiale durat enim dũrãte officio, & extinguitur cum persona ‡, ex.l.fordeforum.C. de excus.mun. lib.10.iuncto cap.priuilegium personale, de reg.iur.in.6. neque enim potest telle per petuum, quod nõ rebus sed personis contemplatione dignitatis atq; militiæ indulsisse nos constat. l. semper. §. negoriatores. & §. quibusdam. ff. de iure immuni. not. Auendaliust, cap.14. pretto, nu.26.in me. lib.2. Didac. Per.l.13.titu.4. glos.l.1. col.1432.lib.4. Ordin.

¶ Ibi, *Seguardo a las mugeres*, vt & inquit Consultus in.l. quoties. C. de priuil. Schol.lib.12.ibi,vel eorum coniuges, siue adhuc viuerent earum mariti, siue poſt mortem eorum in viduitate ‡ consultuſte ſunt, dum tamen ſeruant Caſtitatem vt inquit text.hic,de quo & nos alias diximus in.1.9.titul.11.libr.2. ſupra & Didac. Perez.l.6.verbo,*Viuo*,tit.2. lib.4. Ordin. Perez.l.6.verbo,*Viuo*,tit.2. lib.4. Ordin. & proceſſit etiam lex noſtra à diſpoſitio ne l.fœminæ.ff.de Senator.de quo & per ne l.fœminæ.ff.de Senator.de quo & per Menet.an.l.voluntas num.4.& r.C. de fideicom. & Carolus à Grasalis lib.1. Regal.Fran.titu.18. & nouiſſime legem noſtram allegans Ioa. Graſia.de nobilit.glo. 3.§.1.n.44.&.48.& facunt dicta per Caſan. in Catal. gloſſ. num. 2.parte conſidera. 40.

¶ Ibi, *Pero que los hijos pueden*, nam cum exemptio hæc detur propter officiũ Regiæ domũs, meritõ quòd ceſſet ceſſante officio.& quòd ad filios vel hæredes ‡ nõ transeat, vt.l.ſemper. §. immunitati. ff.de iure immun.l.1.§.1.C.eo.tit. Deculus intel lectu tractat. Deci. conſil. 223. nu.4.&.l. 3.ff.de cenſibus, & eſt hoc in priuilegio iſto ſpeciale, quia temporale eſt,& ob officium habitum in domo Regia conſeſſum, in alijs enim perpetuo duratura eo dem ‡ filij ſuccedunt, ſecundum Ioan.Graſiam,dict.§.1.nu.27.&.26. vbi declarat iura contraria,& num.32. an ad nepotes ex filijs extẽdatur, & num.48.an ad filias nuptas, & num.46. an ad filios naturales, & timidus tenet ad filios naturales nõ exten di contra Otoloram aliud tenentem, cum ipſemet Ioan. Garſia, ibidem num.49.ſine dubitatione tenuerit filios naturales ‡ legitimatos gaudere Patris priuilegio, cum ſecundum veram opinionẽ de qua diximus latè in.1.10.titul.5.libr.1. ſupra in propoſitum. l.12.tit.2. ſupra iſto lib.6.filij obilegitimationem ſolam non gaudent nobilitate Patris, niſi talis filius eſſet naturalis,qui aliàs ſine tali legitimatione nobilitate gauderet, & ſic teneo ‡ niſi ex tenore priuilegij aliud reſultet & colligatur filius naturalis gaudet ‡ patris priuilegio, de quo & filij legitimi aliàs gaudere debebãt. Sed eſt dubium, nam cum filius pars viſcerum patris dicatur,ſicut & vxor vna caro cum viro dicitur, quemodo vxor in noſtra lege gaudet priuilegio mariti,filius autem non, & in hoc nullam rationem congruentiæ reperio, niſi quia ſic voluit legiſlator ob ſola tuũ vxoris mortuo marito,imò & vi inuẽtetur ad honeſtẽ viuendũ, & in callitate perſeuerãdum,vt apparet ex tex.hic ibi, *No caſando y manteniendo caſidad*. & in hoc eſt caius vbi pater maius ‡ priuilegiũ trãſfert ad vxorem, quam ab filios proprios & gaudet vxor priuilegio mariti etiam exorbitante,ſecundum Auend. lict.cap.4. prætorum nu.26.in med. lib.2. & faciunt dicta per nos in.1.titul.17.lib.3.

Lex.19.

Summarium.

Limitat præcedentem legem, vt officiales Regij teneantur ad contribuiondẽ fontium, Pontium, viarum & murorum publicorum.

Ibi, *En reparo de muros y cercas y fuentes y puentes*, prout latè diximus in.1.11.tit.3. lib.1.ſupra in clericis & alijs exemptis.

¶ Ibi, *Pues que es en prouecho comun*, allegat eam Otaloram,de nobili.3.part. cap.9. nu.10.

nuro. & dixi. in. d.l.11.vbi dixi hoc procedere quoties propria populi deficiunt ex.l.20.tit.32.p.3.

SVMMARIVM.

R*Eginæ ſeruientes gaudent eiſdem priuilegijs quibus gaudent regis miniſtri. nu.1. Obſtetrices reginæ gaudent ducali dignitate.nu.1. Priuilegijs exemptis ei ciſſa ceſſante causa.nu.3.*

Lex.20.

Summarium.

Emuli regiæ ſeruitij ratione eiusdem exempti a niſi ſuit, ea mortua non gaudebunt exemptione, niſi aliud regi ſi ſum fuerit.

Ibi, *En ſeruicio de la reyna mi muger*, deſeruientes enim regiæ gaudent ‡ eiſdem prerogatiuis ‡ quibus miniſtri regis, ex.l.3.C. de præpoſit. ſacri.vbi & obſtetrices eius gaudent ducali dignitate, ſecundum Rapa.relatũ & ſecutum per Carolũ à Grasallis, li.1. regali. Fran.titu. 18. pag.4.in prin. in parvis, & itidẽ in fol.259.&.261. & diximus etiam in.l.18.ſupra eod.

¶ Ibi, *Ceſſa el ſeruicio, ola causa de las exentos*, hic habes tex. expreſſum probantẽ, ceſſante causa priuilegij & exẽptionis ‡ ceſſare priuilegium ipſum & exemptionem, vt & probat tex.in.l. Athletæ. §.1.vbi quoad in præſidatu ſunt, &. la geometræ ibi donec curã gerunt, &.l. idẽ Vlpianus.ff. de excuſ.tut. quæ iura & alia plura allegat Tira.in tract.de causa ceſſante, in regula.nu.210.vſque ad.221.pag.28.in nouis.

SVMMARIVM.

P*Riuilegium incipiens eſſe damoſum reuocari poteſt.n.1.&.2.ratio ponitur.*
Leuius quid portatur à plurib.quã ab vno.n.3.
Peccant immuniates tribuendo rem causa concedentis.n.4.

Lex.21.

Summarium.

Reuocantur exemptiones aliquibus concelſe vel non ſine collectores noſtrorũ.

Ibi, *En daño de los otros*, & ſic cũ priuilegium incipit eſſe damoſum, debet reuocari,ex causa ſuguſtum,de decimis, &.l.5.tit.20 p.1.&.l.43.tit.28.p.3.& ibi gloſſator Gutierrez,in conſi.5.& ideò inquit Lucas de Penna,in rubr.C.de excuſ. mun.lib. 10. q. immunitates ſunt reſtringendæ,eoque redundãt in dimi nutionem ‡ publicæ vtilitatis, vel re liquorum,qui ex earum immunitate grauantur,vt probatur ex.l.ſequente,leuius enim portatur à pluribus, ‡ quã ab vno.l.actores.&.ibi glo.C. de exac.trib.lib. 10.item priuatam, & ibi glo.C.de priu.dem. Augu.lib. 13.Bard.ſemel.n.3.C.de apoch.pub. lib.10. & ideò peccant immuniates ‡ has ſine causa concedentes,vt per Dida.Per.l.1.tit.4.lib.4. ordin.col. 1433.gloſ.*porque*,vbi tractat. quando rex vrgẽte neceſſitate poteſt has immunitates & honores vendere.

SVMMARIVM.

P*Riuilegij originale eſt exhibendũ pro eius probatione.n.1.*
Priuilegij requiritur ſcriptura ad ſui probationẽ num.2.
Priuilegijs nõ gaudẽt famuli quoad patrimonialia ſaltem.n.3.
Priuilegijs ordinium an gaudent hoſpitantes ceu in.n.4.

Lex.22.&.23.

Summarium.

Immunitates ſunt reſtringendæ ita vt ſolũ perſonis, quibus principaliter concelſe ſunt, non vero ſuis familiaribus etiam ſi in eis aliud diſponatur, & hoc

IMPRESO EN LA BIBLIOTECA DE CORDOBA

quoad tributa regia ob regis seruitium vel ob populi necessitatem imposita, quo ad hæc enim familiares nõ exuntur, & ex.l.2.3. id generalius obseruandum iubetur.

TIbi, *Quæ aunq; habeant tenganpriuilegios*, sed an erit necesse priuilegia hæc demonstrare, vel sufficiet testimonio alicuius publici notarij asserétis immuniratem aliqui esse concessam à Principe & in hoc tenendum est, q̃ licet ad substantiam gratiæ & priuilegij scriptura non requiratur, requiritur tamen ad probationem, & ita 1 priuilegium originale ẽ est ostendẽdum.c.Porro,de priuile.l.2.3.to.11. 12.&.4.4.tit.11.p.3.& ex aliis plurib us ita concludit late Didac. Per.in l.2.4.in glos,*ve fomedes*.per totã tit.14. lib.4.Ord.col.1.4.2.cũ.6.sequen. vbi respõdet legij, solemnibus, de fide instrumẽtum vt cõtrariam adduceit,& licet tandem ibi cogitandũ ꝓ 2 querit,hoc mihi tenẽdum videtur, idq; ab omnibus indifferenter resoluitur in priuilegio vel gratia principis,quõd ad sui probationẽ scriptura requiritur neq; testibus probari, ꝗ poterit,secundũ Molin.de primo. lib.2.c.8.n.7.&.8. neq; crederé testimonio tabellionis asserẽtis aliquẽ esse immunem,vt supra,in.l. 3.in fi. remissiue dubitauimus.

¶ Ibi, *Resultaria gran daño*.& ideo restringendæ sunt exemptiones vt diximus in.l.præcedente.

¶ Ibi *En quanto a los familiares*, de quo la te agit Boeri.decis.213.n.4.cũ seq. aliquibus,contrariũ tamẽ videbatur antea dispositũ ex auth.habita. C.nefil.pro parte,vbi Rebu.in glo.tã ipse quã corũ nũcij,& in priuilegijs scholarũ,priuilegio.1.66.&.ex tex.in.c.li 3 cet,de priuile.in.6.sed cõtrariũ hic statuitur & ideo secundũ, vt inquit Did.Per.in præsenti sub.l.1. tit.4.li. 4.Ord.col.141.in.prin.dq; exal.sequente generalibus loquẽte colligitur clare,& ideo vt euites correctionẽ,vel dicendum est, illos esse casus speciales, qui per leges nãs in præsenti nõ cessẽtur correcti vel ecõtrario dicendũ est has leges nostras in presentiin suis casibus particularib̃ 4 cedere,scilicet quo ad munera patrimonialia, quoad quæ famuli ꝗ nõ excusantur nõ obstantibus priuilegijs aliud dicẽtibus,quoad quæ personaliaverõ ius cõe remanet in suo esse q̃st optimũ ad familiares & syndicos ordinũ mẽdicantũ & ꝗS.Trinitatis& aliorũ se volentiũ excusare pri uilegijs ipsorũ ordinũ, & de ijs dabi tur in cõsilio Regis prouisio si petatur,prout ia vidi datã in qua cõtinetur q̃ solũ hospitales fratres Frãcisca nos,aut Dominicos aut Augu.excusantur solũ à receptione hospitũ mi litũ & gẽtis de guerra, & nõ quoad alia: quod vxorẽ tã talis priuilegiati hæc omnia cessant:gaudẽt enim priuilegio quocunq; ex.l.18.supra eod, vbi dixi. De.l.2.5.vide quę dixi in.l. 1.&.3.tit.10.lib.5. supra de donatio nibus Regijs tempore tutoræ vel in quietationiũ factis.De lege.27.fina li nostri titulũ dũ dicit, *vnus quisq; suos* notandũ est, tabelliones vel notarios nõ gaudere propter officia nobilitate aliqua, sed ij haberi ex hoc inter nobiles,secundũ Guid.Pap̃ decisio delphi. 9. quem sequitur Aymon Crauetą,cons.f.163.vol.1.allegAuen.in dictionario,verbo,*canallero*, in prin.&vide l.11.tit.12.5.supra.li.4 vbi aliqua dixi, & intellige nisi alias notarius sit nobilis, nam propter officium non perdet nobilitatem, ꝗ & hæc pro hoc titulo sufficiant.

TIT V.

TITVLO DECIMO-octauo, De las cosas prohibidas sacar del Reyno y meter en el, y de las que pueden andar libremente por el reyno.

QVi de no exẽptis & exemptis à tributis in præcedentibus dictũ sit, & in præcedẽte de equis, nunc de ipsis & aliis prohibitis extrahi à regno, vel portari in eo.

SVMMARIVM.

E*xtrahent res vetitas à regno tãtum vsus fui causa non incurrit penam.n.1.&.n.2.idẽ si causa transitus vel gaudii.*

Maior vigintiquinq; annorũ an incurrat penam oppidum extrahẽdũ vel contra aliam legem dispositam facientes.n.3.

Forensis licet bigam dicamus prohibente extrahẽres aliquas excusatur tamẽ ex tutela ignorantiæ.n.4.&.n.7.etiã vt ibi.nam.9 10.&.11.

Ciues possunt vetui, quæ vellet legẽ imponere.n.5

Statutum licet non posset ligare personas forensis potest tamẽ res & bonam iuriscõtorũ sita n.6.

Retentæ extrahẽ à regno neque pro redemptione captiuorum.n.12.

Extrahẽti res vetitas an requiratur quod cum effectu id fecerit.n.13.date.

Quid ꝗuis se parare ad occultandũ res ab punire tur.n.14.

Ad incurrendũ mortis pœnam extrahẽtis requiritur.n.15.vbi.n.16.quõ ista pœna mortis non solet imponi.

Testibus sufficit probare extractionem nec requiritur apprehensio.n.17.

Probatio legitima annorũ p̃ testis dicit vnus se Titium in via exportanẽ frumentum, alter vidisse eum cũ frumento extra territoriũ.n.18

Leges hæ punientis exportantes res extra regnũ sunt contra libertatem ecclesiasticam si clericos comprehendũt.n.19.&.20.

Statutum laicorũ prohibens rem alienari in fraudem an valeat.nn.20.

Lex ciuilis si potest afferre commodum vel incommodum non dicitur contra libertatem ecclesiasticam.n.21.

PRohibetur in præsenti extrahi mõtũ tam à regno, & cũ decem legibus sequenti bus prosequatur hæc materia. De qua in titu.de cursu publico, lib.12. vbi habemus.l.3.& ibi Bart.dicentẽ q̃ potest quis cõpelli per custodes regni ostendere res,quas portãt, & portantes retinere vt adimpleant & ostendant eas, vt sciatur an monetã vel res vetitas extrahant , & habes etiam.l.i.&. per totum.C.quæres expor. prohib.

Ibi, *Cogados con la codicia de la ganancia*, ego sũ tantũ vsus fui causa extrahant̃ nullã incurrent pœnã, cessat enim tunc cupiditãs adquirẽdi, & insuper adest ne cessitas se sustentãdi, & per consequẽs excusatur talis extractor non enim lex nostra necessaria ad vsum vetare vult, sed cupiditatẽ ad quirendi,& prohibitio non se extẽdit nisi vltra vsus necessarij causam secundũ Doct.in.l.cæterą,de legat.1. & Orosci.super. ff.veteri col.419. n.10.& idem esset si transitus causa, vel gustus ꝗ occasione, vt in vino,id fieret,vt vtrumq; tenet alios allegãs Mexia,in prag.panis, concl.u.glo. 1.n.27.29.&.30.& Rebuf in.2.tom. consti.Fran.tit.de pan.Merca.art.2.

versi

versi. statuit ergo, & in fine articuli illius, & Clarũ, in lib. 5. senten. q. 82 sub statuto. 7. n. 3. &. 4. Rip. de pœnis, tit. de reme. ad conf. vber. fo. 192. n. 109. cum seq. &. n. 114. cũ seq. & Auiles. c. 52. præterqd. *mutatorio*. n. 18. & Suarez, alleg. 18. vers. sed posito, & probatur ex. l. 8. infra eo. tit. &. l. Ibi, *Quæ persona in possessionem alienam sua sponte dos de facto*, sed an minor subijs verbis cõprehẽdatur? dic q. sicut minor. 14 annorũ ex tex. in. l. Imperatores, in fi. ff. de publi. & vectig. tenet quod non, Cœpola in. l. mulieris. 13. n. 16. ff. de verbo. sig. & ex tex. in. ca. 2. de delict. puer. Bal. & alij relati per Dida. per. l. 26. tit. 9. li. 6. Ordi. col. 339 & probatur ex. l. 6. tit. 7. p. 5. que sin gularis est & probãs q ẽtiã si est ma ior. 14. annorũ minor tamen viginti quinq; non cõprehendetur, neq; te nebitur legis pœna, adeo vt non sit opus restitutione, vt ibi not. glo. licet ex lege, si ex causa. § fi. in cõmissum. ff. de minoribus, restitutionem esse necessaria disponatur, prout tenebat Castillo, in. l. 1. Tauti fol. 20. col. 4. in medio, vbi ad plures leges id applicat, & Ant. Gom. to. 3. vari. c. 1. n. 61. & Auiles. d. c. 52. prætorũ glos. *cecula tiera*, nu. 10. versi. & idẽ dic in minore, sed ex dicta. l. 6. part. nulla est necessaria restitutio, & hoc nisi probaretur scienter & malitiose minorem hunc id fecisse nã tunc tenebitur, secundũ illã. l. partitur, in dubio tũ in minore dolus nõ præsumitur, & quamuis præsumeretur, restitueretur tũc aduersus tale dolum præsumptũ cum sit de præterito, ex glos. & omnib. in. l. vbi exigitur. ff. de edẽdo, vbi tã dolus versus probaretur cessare restitutio, quia non cõceditur aduersus delictũ, vt. l. auxilia. ff. de minori. quod quidẽ delictũ sine dolo non cõmittitur, & eo dato minor delinquit, & sic tunc non restituitur ex eodem etiã themate tenendũ est, forẽsem, licet dicamus, li garistatuto prohibente ẽxtrahi mo netam frumentũ, & similia, vt cõmu nem dicit Rip, vbi supra. nu. 19. & Auiles vbi supra. n. 7. cũ seq. & Mexia, vbi supra cõclus. 5. n. 78. cũ seq. pluribus, & Clarus. in. d. q. 82. statuto. 7. n. 2. &. q. 85. n. 2. &. 3. cũ ipsis possunt rebus, q volũt, legẽ ẽ impo nere. l. 1. C. de cõtra. emp. l. 1. & p totũ. C. quæres expor. proh. tradit Tyber. Decia. respon. 71. n. 2. &. 3. vol. 2. quia secundũ eum ibi licet nõ posse ligare personas potestãtes & bona in suo territorio sita, & hanc communẽ testatur cũ Rip, Francisc. Becius. conf. 60. n. 1. excusari tamen forensem est afferendũ, si ignorauerit tale statutũ, ex tex. in. c. 1. de cõstit. in. 6. &. l. fi. C. de Decret. abor. faci. cõmunẽ testatur Alex. conf. 86. lib. 4. & Becius. vbi supra. n. 12. quę quidẽ ignorãtia in dubio præsumitur, attento q ipsa exportatio nõ est de genere prohibitorũ, vt vn. d. c. 1. nisi talis forensis fecisset longã moram in loco statutẽum, secundũ Alexan. conf. 86. lib. 4. vel diu conuersatus fuisset in ipso loco, ex. l. iubemus. C. de liber. cau. vel nisi in loco circumuicinis esset similis prohibitio secundũ Ioan. And. in nouel lis. in. d. c. 1. & Doct. in. l. fi. §. & licet ff. de publi. & Alex. & Rip vbi supra. n. 121. & idẽ dicerẽ si aliqua lege iuris cõmunis antea id esset dispositum & vitatum. vt per Auiles, vbi supra. d. n. 7. & sic si idẽ q in nostra lege esset de iure communi antea dispositũ, nõ excusaret forẽsem ignorẽtia, qa in omnib. id erat statutũ, sed si id nõ est de iure cõmuni prohibitũ excusabitur ex capite iustæ ignorãtiæ, nisi vt dictũ est, in locis suis vel circun-

circumuicinis idẽ esset statutum, vel diu ibidem forensis morã traxisset, vel cõuersatus est, nã tunc iusta ignorantia non datur, sed crassã & supina, & sic non excusaret, & in hac materia an forensis ligetur statuto alienæ ciuitatis in. l. cunctos populos C. de summa Trinit. & in. l. omnes populi. ff. de Iust. & iur. tradunt oes latiũsime, nos aũt hic non in statuto sed in lege loquimur disponente cũ ca exportatione monetæ frumenti & similium extra regnum.

Ibi, *Sacas mi saqueta*, etiã ẽpro redemptione captuorũ secundũ Abb. in. c. fignificauit. n. 2. de Iudæis, sed an requiratur q cũ effectu id fit vel sufficiat reperire extrahẽtem in itinere 13 18. si deinde à recto itinere culpabilis est, vt. l. fiquis. C. de cursu pub. li. 12. & hic teneri videtur pœna legis, ex l. 6. tit. 7. p. 5. vt notabat Bar. in. l. qui fiscales. C. de nauicul. lib. 11. verũtamen qa in cõtrariũ pluraverghẽt de iure cõi cõmuniter distinguebatur, an statutum vel lex loquereturper verbũ extraxerit, seu exportauerit & nõ puniebatur, aut p verbũ extrahet, seu exportabit, & punitur & hãc dicebat cõmunem distinctionem Rip, de pestẽ tit. de remed. ad conser. vber. num. 71. cũ sequ. & cum refrens Clarus, in. d. q. 82. statuto. 7. n. 8. & Auiles. d. c. 52. præ to. n. 21. cum sequen. & Mexia, in. d. prag. panis, conclus. 1. n. 26. ſic volens intelligere & declarare legẽ nostram, & tradit Hippol. in practi. §. pro complemento. n. 26. fol. 143. in parutis, & iterum in. l. is qui cũ telo. n. 73. C. ad. l. cor. de sicar, nihilominus tã licet hę sit cõsiopinio deiure cõmuni cõtra eã tenebat Rip, vbi sup. & Clarus. d. n. 8. nunquã enim possent tales delinquentes in fragrãti crimine deprehẽdi si antequã limites exirẽt, inuenti nõ punirentur, cũ certũ sit, q postquam exierunt limites regni, non possunt officiales extra territoriũ illos persequi nec cõprehendere, propterea apud suos indistinctẽ seruari inquit Clarus, vbi supra puni re deprehensos in itinere, consitito q vellent illud extra territorium exportare, perinde ac si exportassent, & sic inquit Rip. vbi supra. n. 7. de cõsuetudine non seruari dictã distinctionem, sed q omnes repertiin via punirẽtur ac si exportasset, & sic ipse id eisdem facit ablã distinctionem. sed licet, q p aut repertus in via sponte iam retrocedebat quãdo fuit repertus, & tunc nullo modo punitur, aut fuit reperta in via cõtinuãdo & exportãdo & tũc aut cõsitetur q exportasset nã si fuisset ꝓhibitus, & punẽdus est legis pœna, aut non cõsitetur licet sit præsumptio cõtra eũ, & tunc nõ venit puniendus, quia poterat pœnitere antequã exisset à limitibus, licet tunc arbitrio iudicis puniri posset, licet si nulla subesset coniectura, q extrahere volebat, absoluendus esset & si reperitur in loco non suspecto stãdum est ipsius iuramento, vbi tũ adesset probabiles cõiecturæ q extrahere volebat, puniretur, puta si per inuia, & deserta loca esset deprehẽsus, nisi recta via esset ab hostibus inuasa, vel innũdata aqui, quia tũc excusaretur, vtoptime per Ripam, hanc & alias coniecturas describẽtem, vbi sup. nu. 77. cũ pluribus seqq. & idem si esset bonæ famæ & non solitus id facere, secundum Puteum, de Syndicatu, verbo testis, capit. 2. numero. 3. folio. 434. & post hæc scripta reperi latẽ de ijs tractantem Cœpolã, in. l. sis fugitiui. nu. 65. vsq. ad. 70. de ser. fug. vbi à n. 71. cũ sequen. tractat, quid si non sunt reperti in itinere, sed præparauerunt

HABIS ZAKA OHYA

14 se ad hoc occultando frumentũ ꝗ in domo vel alio in loco ex legibus tamen nostris videtur in ijs rebus vetitis extrahi à regno esse iam determinatũ, quando deprehensus in itinere punitur ac si iã exisset, siue vadat per iniuã & insolita, ꝗ vel recta solita & vitata loca legem scilicet. 43. infra tito titu. & libro quoties quis deprehenditur cum rebus vetitis extrahens eas per vnam aut duas leucas à finibus regni, sed & adhuc videtur legem hanc solum loqui, vt quilibet tales res possit capere, non verò ad diffiniendam dictam dubietatem de iure communi existentem, ideo videtur in suo esse durare doctrina doctorũ circa hoc, quoties nondum sunt transgressi limites regni etiam si per viam rectã 16 irẽt ad transeundum, secus si iam limites exissent, eis tamen nõ transgredientibus limina & confinia regni, tenerem tunc distinctionem, scilicet, ꝗ si vadit via indirecta & non solita & vsitata, ne vlla alia dari pot extali itinere coniectura quã extrahendi res vetitas, tũc pœna legis cũ punirem, ex d. l. 6. tit. 7. p. 5. & ex di ctis in prin. huius glo. & ex. l. 5. & ibi 17 glo. *lo lugares*. eod. tit. & par. nisi esset homo bonæ famæ & nõ solitus hęc facere, vt dixi, si verò illat per viã di rectã, tunc vtique dictæ cõmunis distinctio esset obseruanda, & attẽden de esset conieꝛtura, de quibus per Ripã, vbi supra, nã & poterat pœnite re antequam confinia exirent, & hęc mea distinctio corroborari pót ex. l. 9 infra iisto tit. & lib. licet ad imponẽ dam pœnã mꝛtis nostꝛę legis, vtiq; requiri credo, ꝗ extꝛaxerit cũ effectu, ꝗ ex ita dentaꝛunt verba illa nos 15 stꝛae legis, *de facer ns saquero*, & iterũ ibi, *si pena q si el oro y plata y vellon, o moneda de oro y plata o vellon si sacare*, ecce igitur, sactũ pærfectũ denotatur. & nõ aliãs neq; alter, ita ꝗ nõ sufficiat ad imponẽdã nꝛę legis pœnã voluisse extrahere & repertũ fuisse in via directa siue indirecta, posset tamen vtc extraꝛdina rie puniri & arbitꝛariate : neq; obstat huic opinioni, ꝗ eo iã exeũte à regno nõ potest puniri, vt inquit Clar*.* vbi supra, quia per denuntiã & testiũ probationem sufficiet id probare, neq; requiritur apprehensio, prout ex legibus istus tituli clarissimẽ patet, & ex. l. nostꝛa iubẽte, in omni an no semel saltim inquisitionẽ facienda m, & sic videtur tenendum sub sa niori consilio.

¶ Ibi, *Muera por ello*, idẽ in ducatu Medioland statutum est, & tamen, vt in quit Clarus. d. q. 82. statu. 7. n. 1. non seruatur ꝗ rigor hꝛ mortis, & idẽ in nostꝛa Hispania credo non seruꝛetur, sed aliæ pœnæ à lege nostꝛa statuꝛæ imponerentur, ad terꝛoꝛẽ enim potius impontur, quam quod executionem.

¶ Ibi, *Que vna vez en cada vn año haꝛã alome nos cada vno dellos pesquisa e inquisicion*, ecce quomodo nõ requiritur apprehẽsio in terminis nꝛæ legis & similiũ, sed sufficit testibus probaꝛi ꝗ esse deuentũ pꝛ aliquẽ nostꝛæ legis dispositionis, vt tenebat Ripa, de peste, titulo de re me. ad conser. V ber. n. 104. & c. 105. & Mexia. in. d. conclu. 1. n. 36. vbi à n. 26. plura dixit, & licet regulariter vt ibi per eos sit cõis ꝗ requiratur apꝛehensio, in nostꝛa tũ materia sufficit testibus probaꝛi, & probatur ex ijs verbis, licet quo ad armorũ amissionẽ & priuationẽ extꝛa hꝛã portorũ vel citꝛa mensꝛã à legibus designatam apprehensio in pꝛactica requiꝛitur, & Clarus vbi supꝛa. n. 7. referet etiãm dictã cõmunem in nostꝛis terminis, & licet ibi dicat, quod Ripa dixerit esse contꝛa communẽ tamen

men Ripa asseꝛit in. n. 105. quod cõmunis est sufficere testibus cõiuncti etiã vbi apprehensio requiꝛitur, de quo vltꝛa eos tꝛadit optimẽ. Cœp. in l. si fugitiui. n. 72. cũ seq. C. de fꝛuf. fug. & Redin. in tꝛact de mai. prin. n. 193, cũ. 2. vol. 16. tꝛac. diuꝛtoꝛũ. sed an eꝛit legitima pꝛobatioũ eius testis dicit, vidiꝛet Titius in via eꝛꝛoꝛ tanté fꝛumẽtum, alteꝛ veꝛò dicit, vidisse eũ extꝛa teꝛꝛitoꝛiũ ꝗ cũ fꝛumẽto, & Bal. Lobꝛeuiaꝛe. C. quo. appꝛoꝛ reci. inquit non esse plena, quia nõ sunt cõsigẽdi, ꝗ euꝛiꝛ Ripa, vbi supꝛa. n. 106. & 20. Et pꝛo intellectu hꝛoꝛum veꝛboꝛũ nostꝛi tꝛex. vide quę dixi in sui. l. 38. tit. 6. lib. 3. supꝛa.

¶ Ibi, *Ay algunos contra los prelados y clerigos y exemptos*, videtuꝛ hoc contꝛa liberꝛ tatẽm ecclesiastꝛã ꝗ ꝗ personas ecclesiasticas & eaꝛũ pꝛaeꝛogatiuas de quibus pꝛincipibus secularibus nulla est data iudicãdi potestas, neq; cõtꝛa eos dispondẽdi, ex tex. & materia in. c. eccleſi. 5. S. Mariæ. de consti. in authen. Cassã. C. de sacꝛ. eccl. c. noꝛ uerint, de sentẽ. excom. extꝛauag. vna, de cõsuet. in cõmunibus, & pꝛcõsequens cõtꝛa clericos nullã vim legẽ nostꝛã obtinere, pꝛout in simili statuto commu. opin. testatuꝛ Felin. d. c. ecclesia S. Mariæ. n. 8. & Clarꝛ. in. d. q. 82. statuto. 5. n. 2. dicẽtes, nõ valeꝛe statũ laicoꝛũ pꝛohibẽs ꝗ immobilẽ ꝗ alienaꝛi inꝛoꝛsẽ clꝛeꝛi cũ sub pœna, & ꝗ est cõtꝛa libertatẽ ecclesiasticã. & sic nõ ligaꝛe clericos & expꝛesiꝛ & clariusin statutis pꝛohibẽtibus laiqui exportaꝛi extꝛa regnũ. Ita tenet Ripa. vbi sup. n. 122. fol. 21. distinguẽs, ꝗ si fꝛumẽtũ, vinũ, vel moneta pꝛocesseꝛunt ex pꝛediꝗs vel redditibus ecclesiãꝗ non ligat clericos, ſi veꝛò ex bonis pꝛatꝛimonialib; clericoꝛũ, tunc si bona hꝛec pꝛatꝛimonialia gaudent priuilegio bonoꝛum ecclesiasticoꝛũ idemeꝛit, secus veꝛò alias, ita ꝗ ipsa, ibidẽ, vides igitꝛuꝛ quomodo dispositio generalis nostꝛæ legis claudicat quoad clericos & ecclesiasticas pꝛersonas, pꝛæmaxime cum Couꝛat. inc. possessꝛor. 5. 4. n. 8. id expꝛesse velit tenere cũ Grammatico, decisio. 100. dicente ita fuisse iudicatũ contꝛaꝛũ tũ defendit Minch. cõtꝛo. vsu. fꝛequẽ. l. c. 4. n. 8. & cũ eo Mexia in pꝛag. panis concl. 5. nu. 17 dicẽs id similibus statutis receptũ esse inplꝛibꝛ? oppidꝛũ Hispaniæ, & in puꝛnẽto turis veꝛtus & reipu. cõducibilius, & sequitꝛur nouissimẽ Dect. Salzedo, in addi. ad pꝛac. Ber. Diaꝛ. c. 55. addi. 1. vꝛsi. 3. his vbi tꝛactat à quo iudice debeat puniꝛi, nã cũ clericus, qui in hoc oppido vel regno cõmoꝛatur quasi pꝛaꝛs populi & regni videatuꝛ, & cõmoditatũ ac incõmoditatum sũ expeꝛs, pꝛaꝛ est vt statutis ę quabius regatuꝛ. Iꝛ secũdũ naturãꝛ. ff. de reg. iuꝛ nec dubiũ est quin tale statutũ vtile sit, n ã si fimes illius terꝛtꝛoꝛi abundãt vnieis sufficientibus ad victum totius populi & amplius, si vina alundẽ in idẽm intꝛomitꝛantꝛ, non possent municipes vina sua vendeꝛe, licque id vtile est vineas habentibus, reliquis non ita, id tamẽ sufficit vt statutum valeat, vt in simili pꝛ Felt. in. d. c. Ecclesia. n. 8. Fꝛederi. conſ. 55. Aymõ, & alios relatos ꝗ Minch. vbi supꝛa. id quia clericis vineas habẽtibus prodest hoc statutũ: Et sic in rꝛum propꝛiũ, ipsis etiã clericis prodest, ne bladũ, vel vinũ, vel moneta extꝛahatuꝛ a regno, ne fꝛtꝛatsis in regno hꝛec deficiãt, & qñ lex ciuilis pót afferꝛe commodũ & incõmodũ nõ dicitꝛ pꝛæiudicialis, ꝗ neq; contꝛa libertatẽ ecclesiasticã, secundum Abbãd. d. ca. Ecclesia S. Mariæ. n. 13. de consti. & alios pluꝛes relatos, pꝛ Mexiam. d. concl. c.

HUELLAS DE LA CAPILLA ALFONSINA

num.16.cum alis ante & post, & sic si lex nostra ob statum reipublicæ cõmunitati cõuenit, potissimè ad eius vel tutelam vel regimen, iuste potest fieri, & ligat clericos, vt per Coarru. vbi supra.d.n.8.& meo vidari si moneta aut frumentum extrahatur à regno, aut vinum ad exteros deferri clericis licet contra legis nostræ intentionẽ, quis bubitat nisi quod maximum damnum toti regno & clero resultaret, & cum ob publicam & cõmunem vtilitatẽ facta sit, clericos ligari, potuit lex nostra disponere, cum & ipsis etiam commodum ex ea resultare possit, & resultat, & per consequens sub censura Ecclesiæ & eius vicarij, & alterius cuiuslibet melius me sentientis sic tenendum videtur, & secundum hæc sunt declarãda dicta & allegata proprima opinione, vt dixit Mexia vbi supra.n.18.& nos alibi diximus.

SVMMARIVM.

Specialis casus hic effluitnarum quo particeps & complex delicti habet præmium.n.1. An reuelandi delictum, vt præmium consequatur, debeat illud probare.n.2. Index canini capiens res aliquas extrà regnum portatas debet de illis facere inuentarium.n.3.

Lex.4.

Summarium.

Si portans nummos sibi datos ab aliquo ad portandum eos extra regnũ, id manifestauerit, lucratur eos, & liber remanet à qualibet calumnia vel pœna, iudem denuntians, & probans aliquẽ extrassisse nummos à regno, lucratur etiam partem pœnarũ à tali extractore incurraturm.

Bi, *Yo oya y gane el que anse llenana*, specialis casus, vbi particeps & complex de licti habet præmium, 1 & partem eius, quod fisco, vel alteri propter illud delictum erat applicandum, cum de iure ex Barte. in l.3. §. si ex stipulatu. ff. ad Syllan. cõmunis sit opinio, quòd particeps delicti illud reuelans non capit partem præmij reuelanti constitutum, vt dixi in tract. de decurio. vocato, Curia Pisana. lib. 2. ca. 18. num. 23. potest enim ad hoc constitui præmiũ per correctorem ciuitatis, vt ibi dicitur, in eod. cap. 18. num. 4. & 5. & an tunc consensus concij ciuitatis requiratur & assensus, ibidem dixi, num. 25. sed an illes, qui reuelat, debeat illud probare, vt præmium nostri tex. vel similie consequatur, teneo quod sic ex tex. nostro in similibus verbis, ex dictis per me. d. cap. 1. 8. num. 24. aliter enim esset in potestate alicuius, dicere, sibi traditam esse moneta à Petro ad portandum eam extra regnum, cum sua ipsius met extrahẽtis esset, & sic eludere legem nostram, & eius pœnã, & consequenter efficere, molestiam pati Petrum illum, cuius pecuniam esse, asserebat, & sic omnino tenetur probare id, quod asserit. Et nota, quòd cum ceperis res aliquas extra regnũ portatas, facias statim 2 de illis inuentarium, alias non obtinebis, vt per Suarez allegat. 18. col. fi.

¶ Ibi, *La tercia pana*, Vide in propositum per me adducta in l. 38. glos. fede. tit. 6. lib. 3. supra.

SVMMARIVM.

Vt lex vel statutum prohibens aliquid vel de foro ff. in.n.1.

Lex.5.

Summarium.

Alienigna nõ potest Indijs contrectare, neq; emere aurũ aut, argentũ per se neque per interpositam personã sub nostri tex. pœna, & idem in Agaenis, & mulionibus disponit lex nostra.

Bi, *Ningun estrangero puede tratar*, eam in sua dispositione cum aliis multis exteris à regno prohibitis consideraui in l.14.n.50. tit. 3. lib. 1. supra.

¶ Ibi, *No puedan comprar oro ni plata*, valet enim lex, & statutum prohibẽs vendi aliquid à foreſi, & extrãeo, vt per Tiraquel. de retract. Linag. in præstatione.n.14. & quid si ne alienetur in clerico, dixi in. l. 1. supra tito tit. & lib. n. 20.

SVMMARIVM.

Monetam videri vel permutare an liceat in conscientia plures vendere quam valeat. num. 1.

Lex.6.

Summarium.

Precium solum taxatum peti potest pro moneta, & non amplius.

Bi. *No se puede llenar mas de lo que vale*, sed an in cõscientia licebit, pluris vendere, vel permutare monetã, quã taxatum sit à lege pretium eius Nauar. in addit Hispan. ad cap. 28. man. in addit. ad. cap. 23. num. 84. fol. 55. inquit, quòd licet, dũmodo ti mocium, & exiguum, & sequitur Coarru. alios referens in tract. de Monet. c. 7. nu. 3. vers. secunda conclusio, vbi in illo. n. 3. per conclusiones hæc differit, dummodo aliqua causa, videlicet, cum numismata non permutantur, aut ventũtur, vt numismata, sed ad deaurãdum aliquid, vel ad ornamentum, aut annulos, inaures, torques, & in his similia conficienda.

¶ Ibi, *Pero bien permitimos*, vide Coarru. vbi supra. n. 4. conclu. 3. de ijs differentem.

Ibi, *Que las leyes permiten*, scilicet. l. 4. titu. 18. lib. 5. supra.

SVMMARIVM.

Pro sui vsus gratia an liceat monetam extrahere à regno. n. 1.
Licentia ad extrahendam monetam à regno qualiter obseruatur. n. 2. & 3. per quod tempus detur talis licentia.
Corrector populi non potest licentiam præbere extrahendi monetam à regno. n. 4.

Lex.8.

Summarium.

Exeuntes à regno pro expeditione suorum negotiorum possunt extrahere pecuniam auream, vel argenteam, pro expensis faciendis necessaria seruato nostro tex. tenore.

Bi, *Han menester llenar mondada para su estilla expasso*, pro sui enim vsus gratia licitum 1 est pecuniam extrahere vt dixi in glos. 1. legis primæ supra eodem.

Ibi, *Mandamos, y ordenamos*, qualiter ad tẽsit concipienda licentia ad extrahendos nummos extra regnum vide tex. in. l. 20. tit. 18. par. 3. vbi glos. alia dicit, & per quod tempus detur talis licentia & per Rebuf. in. l. vni ca. C. de sententijs, quæ pro eo quod inter notab. 1. n. 13. pag. 356. corrector tamen populi non potest, talem 4 licentiam concedere, secundũ Mexiam vbi supra. conclu. 1. num. 25. & Aulet. c. 52. prætorum glos. magna nu. 26. nisi ex permissu nostri. d. seruato eius tenore, & non alias.

FUNDACIÓN FERNANDO ALBERTO OHY instituto de cultura

SVMMARIVM.

PAstoribus & custodibus quando credendum sit de morte animalium, vel eorum, quæ eis custodienda dantur nu. 1.
Epidemia accidens excusat pastorem ab interitu animalium. nu. 2.
Dominus à qui solitus dimittere oues in campo ex ciuitate pastor si eas ibi dimittat, & lupus comedat n. 3.

Lex. 21.

Summarium.

Habentes animalia, & greges intra duodecim leucas tenentur ea in scriptis de scribere, & si moriantur aliqua, vel per dantur, tenetur de ijs iurare ciuibus dominis.

EBi, *Pero si dixere que se le perdio, o murio sin auer en ella enchuiteria alguna, sea creyda por su juramento.*

Videtur hic esse text. propbantem, quod credatur pastoribus super ꝗ morte, vel amissione gregis idque clarius videtur probari in. l. 2. ti. 21. infra lib. 9. vbi dicitur, quod satisfaciet pastor domo firmando pel lecũ iuramẽto, quo dest illa pellis ani malis mortui fibi in custodia dati, & sic q̃ iod corrigãtur iura antiqua pro bantia, id nõ excusare pastores, nisi probẽt, id sine culpa sua cõtigisse, vt est text. l. siquis fundũ. 5. imperator. ff. locat notat gl. secundũ vnũ intellectũ Bart. & communiter doctores in. l. sequis ex argentarijs. 5. prætor ait in fine. ff. de edend. & notat Ant. Gom. 2. tom. variarũ c. 3. n. 12. versi. aduertẽdũ tã, ité. l. 15. tit. 8. p. 5. quæ idem designare indistinctẽ videtur, quidquid Ant. Go. vbi sup. velit, distinguere, sine ne de casibꝰ, qui sine culpa euenire solẽt, vel tũc pellis, & iuramẽtũ sufficiat, secꝰ si de alijs, qui cũ culpa, vel sũ nõ sufficiat, nisi probet, sine culpa sua id accidisse, nam hęc distinctio est cõtra prædicta iura & cõtra dictũ cõmune Bar. intellectũ & cõtra eã insurgit gl. penul. in. l. 10 ti. 14. p. 3. etiã si dictã distinctionẽ sequatur etiã Orosc. in. d. l. siquis ex argẽtarijs co. 7. 48. versiõ. vbi sic dictã legẽ part. voluit intelligere, & voluit gl. *per oira.* in. d. l. 10. tit. 14. p. 3. nã. d. l. 15. ti. 8. p. 5. nõ patitur hãc declarationẽ, cũ & in dãno quolibet loquatur, & sic de morte, qui est de casibꝰ, qui sine culpa euenire solẽt, & nihi lominus inquit lex, debere, pastorẽ probare, id sine culpa fua euenisse, probãdo tũc tẽporis in regione illa, vt ibi, inquit gl. *scilicet* tertiam, vel quartã partẽ animali gregatim pascentum mortuã esse, excusat etiam pastorem ab interitu pecudũ Epidemia ꝗ accidens secũdũ Kipã de peste 1. p. 2. p. n. 167. cum duobus sequẽt. fol. 7. vbi inquit, quomodo pastor probabit mortẽ animaliũ, & Boerius decis. 216. vel itidẽ excusabitur pastor, si probet q̃ dũs erat cõsuet. eimittere oues in tali loco, vbi pastor eas dimisit nã tũc si lupꝰ illas comedat excusatur pastor secũdũ Cepol. in. l. quis sit fugitiu. 5. apud labeonẽ. n. 5. ff. de edẽd. fo. 66. Tibe. Decia. cõl. 25 n. 16. & 17. li. 1. hæc tã omnia videtur correcta per has nostras leges in præsenti, & in d. l. 2. ti. 21. infra lib. 9. prout tenere, videtur Pal. Rub. in rep. cpor vestras. 5. 12. n. 12. & n. 15. co. 3. quẽ seq. videtur Did. Perez. in. l. cohæredis. 5. cũ filie. ff. de vulgari. n. 277. & in. l. 1 2. ti. 14. n. 2. ord. co. 555. in princ. & tenebãt aliqui relati per Boer. d. decis. 216. n. 1. & n. 2. & Casf in consuet. Bur. Rub. 4. 5. 2. n. 56. & 62. & ijs etiã agit Vasq. ex igitur quomodo aliquicx nostris iuraten ẽtãn correctione iuriã eiusdẽ. Ego tũ, si licet meũ ex igurã verbũ proferre, teneo leges nostras non derogare, neque corrigere legem illam partitarum, neque iura communia prædictam distinctionẽ facientia, ied potius in suo esse remanere, in quantum probant, non sufficere iuramentum pastoris, neque pellem ostendere, nisi & aliquibus fignis pastor probauerit, id sine culpa sua contigisse, vt inquit dicta lex part. & insuper secundum text. ibi iurauerit, id ita sine culpa sua cõtigisse, siue sint de casibus, ꝗ sine culpa accidere solent, siue non, ex hoc intelligo verum esse, quoties pastor ille ex officio publico, vel priuato ad custodiam tenetur, & in super recipit mercedẽ pro hoc, tunc enim loquitur dicta lex parti. & leges similes, quæ sub titulo de locato & cõducto loquũtur, ita vt custodia etiam in commodum pastoris resultet propter mercedem ei cõstituta, secus vero si etiam si ad custodiam teneatur ratione officij publici, vel priuati, custodia hæc est sine salario, & mercede, solumque principaliter resultat in cõmodum illius, qui animalia, & pecudes mortua non esse pretendebat, nam tũc sufficeret, demonstrare, & probare occasionem illam amissionis, vel mortis ad se excusandum, & excusabitur custos, nisi è cõtra probetur, culpa sua occasionem contigisse & ita procedant. l. 20. tit. 13. par. 5. & l. 10. titul. 14. p. 3. & hic vltimus casus limitetur, vt non procedat in casibꝰ nostræ, & d. l. 2. titul. 21. libr. 9. infra, vbi iuramentum sufficit, & pelles, tanquam casus speciales, quia sic legislatorꝰ id specialiter in eis voluit, statuere, aliæ vero leges generaliter & sic duitatur correctio, quæ omnino cũtanda est, & post hæc scripta vidi Peraltam in. l. cũ ita legatur. 5. speciies nu. 5. de legat. 2. dictam distinctionẽ volente cum doctoribus ibi, quæ notanda sunt, quia non sic reperies de declarata, & congesta, & procedunt hæ nisi aliud de consuetudine anti quã in regione illa, vel ex contractu partium resultet, nam vũc consueti do seruabitur, & itidem contractus à partibus super ijs initus prout quotidie recurrimus ad contractus, & obligationes à pastoribus pecudum factas cum populis, & vicinis eorum.

SVMMARIVM.

FRumenti appellatione non continentur legumina nu. 1.
Legumnum appellatione continentur ciceres, lentes, fabbe, pisa, & similia, non tamen vna nit cannabis. nu. 2.
Triticum si prohibeatur exportari legumina com prehendentur nu. 3.
Statutum omnem bladum exportantem an ciprohendat leguminaa. nu. 4. & an tunc liceat exportare bladum, spelta, vel aucnam numer. 5.
Statuto prohibente extrahi triticum an liceat ex portare farinam. nu. 6. & 7. 12. & 13.
Premodum non prohibitum potest fieri transitus in effectum non permissum nu. 7.
Portando farinam fraudari poterit Episcopus, cui ex consuetudine vel priuilegio debetur certa parma mensura frumenti pro qualibet modio quod portatur in ciuitatem. nu. 8.
Contraria opinio imo quod extrahens farinam cõprehendatur legis nostræ & similium pœna nu. 9. & sequen. fundetur.
Prohibiti extrahere ligna extra territorium non possunt extrahere naues & galeas quæ ex illo ligno funt. nu. 10.
Prohibitum portare ligna Saracenis & Barbaris non potest eis vendere lignamina galearum numer. 11.
Frumenti appellatione non venit proprie farina, nu. 12. & nu. 13. ad aliumdo declaratur.
Lex pœnalis etiam si sit odiosa excedituet ob fauorem publicum nu. 14.
Prohibitus extrahere frumentum an sit prohibitus extrahere farinam nu. 15.
Sacus vbi portatur frumentum an erit etiam prohibitus n. 16. vbi n. 17. 18. an res licite extrahi confiscabitur propter illicitam cum ea extractam. 5. nu. 18. & 19. contraria pars fuscitur & nu. 3. limptatur. 5. 16.
Patris ratione totam ausertur nu. 18.

HUELLAS DE LA CULTURA CATALANA OHY

Naui conficiata an conficiatur cõficiata scapha, & conficiato asino conficatur ne falma conficiatur nu. 19. & sequent.

Res vsui suoij non confectur conficiatur ob confiscationem reum alterius suoij illicita at portantis nu. 20. usq; ve ibi nu. 21.

Vales statutum & confuetudo vt res licitæ, propter illicitas conficientur nu. 22.

Dominus rerum vbi illicita exportantur an habeat regressum adres suas vel contra exportantem nu. 23.

Domini ignorantis ipsius iuramento probabitur missi contra prohetur nu. 24.

Lex vel statutum etiam si dicat debere stari iuramento alicuius probari potest contrarium nu. 25.

Res licita & illicita conficiantur quoties insepa rabiles sunt nu. 26.

Extrahens sui vsus causa res vetitas si mutato proposito eas vendat an excusetur nu. 27.

Agricultores forensij si frumentum sua agricultura in suum extraxerint Regnum potest an punientur nu. 28.

Lex. 25.

Summarium.

Panis, & legumina extrahi à regno non possunt sub nostri text. pœna.

1 Ob I. *Pan ni legumbres*, caute adijcitur verbum (legumbres) quia non continent frumenti appellatione † legumina ex l. I. frugem. §. frumentum. ff. de verb. sig. & l. penum. § sine autem frumentum, & §. fi. ff. de pen. leg. & l. mella. in fin. ff. de aliment. & cibariis leg. & hoc verius esse testatur Ripa de pest. titul. de remed. ad conseruand. vbert. n. 53. fol. 19. & Rebuf. in d. l. frugẽ, pag. 500. verſic. 5. sub nomine, vbi pag. 498. verſi. legumi 8 nibus, inquit, leguminum † appellatione contineri ciceras, lentes, fabas. pisa, & alia id genus, non tamen venit cannabis, vt ibi inquit ipse Rebuf. sed si prohiberet triticum † exportari, legumina comprehendentur, quia est ampla tritici appellatio, vt per Ripam vbi supra nu. 55. Sed quid si statutum puniat exportãtem Bladum, an etiam contineatur † exportans legumina, dicendũ est quod sic secundum gl. & Bart. in l. 1. §. eo. ff. de aqua pluuia arcen. & Rip. vbi supra nu. 56. vbi nu. 57. quærit, an tunc licebit portare hordeum, spelta m, vel auenam, † & post disputationem inquit, & concludit, quod sublato communi vsu loquendi, nõ licebit, eo tamen vsu attẽto licebit: Sed an ex simili statuto, vel lege, vetnostra prohibentibus extrahi tritic um, comprehẽdetur etiam † farina, & videtur, quod non quia verba statuti non conueniunt, & sic non conuenit depositio. l. 4. §. ties. ff. de dam. infect. l. quod constitutum. ff. & test. milit. fruméti enim appellatione nõ cõtinetur farina, mutata enim forma mutatur res, fruméti naq; potẽtia permutationẽ in farinam adeo victa est, quod ad suas vires, suaque initia amplius reuerti non potest. l. Iulianus. §. sed siquis. ff. ad exhibẽd. l. quæsitum. §. illud. ff. de leg. 3. à vers. bisque statuti, non est recedendũ. l. non aliter, deleg. 3. per medium quõ prohibitum potest fieri transitus in effectum non permissum l. 1. per iusiurandum. §. & si hæc iussor. ff. de accept. & sic dixit Pelin. in c. ecclesia sanctæ Mariæ, decõstitut. quod portando farinam fraudari poterit episcopus, cui ex consuetudine, vel priuilegio debetur certa parua mensura frumenti pro quolibet modio † quod portat in ciuitatem, ex quibus hanc opinionem reuierunt Dynus in. d. l. quæsitum. §. illud, & Gand. in

in tract. malefi. Rubr. de rebus non por. contra debit. q. 4. versi. item pono. dicẽs ita fuisse Paduæ iudicatũ, & hãc æquitur subdẽs esse cõmunẽ, & 9 ita vidit de facto seruari, in tract. de statut. 2. p. q. 5. in 2. p. tom. 6. tractat. diuer. do ct. Bald. in margarita. verbi frumentum. Pro contraria tamẽ par te, imo quod extrahẽs farinam comprehendatur legis nostræ, & similiũ 9 pœna, † & pro hoc facit, text. in. l. si cui lana. ff. de leg. 3. vbi lanæ appellatione etiam comprehendituir lana filata, quæ semper lana dicitur, donec pondtur in tela, & sic dicemus, quod appellatione frumenti continetur farina, donec conuertatur in panem, & frumenti, & farinæ eadem est vsus. l. in venditionibus. §. fin. &. l. sequent. ff. de contrahend. empt. imo & fortius dicendum videtur de farina, quam de lana, eo quod farina non videtur noua species à frumento, sed ea, quæ prius fariniabat, deteta potius apparet. l. adeo. §. cũ quis ff. de acquirend. rerum domi. Item & quia prohibiti extrahere ligna ex tra territorium non possunt extrahẽ 10 re naues, & galeas, † quæ ex illo lig no fiunt, ex text. in. c. ita quorundã. de Iudæis. Vbi prohibitus portare ligna Saracenis, & Barbaris non po 11 test eis vendere ligamina † galearũ, quem text. ad hoc alia adducens alegat Boerius decif. 177. num. 4. item quia ne fiat fraus legi, idẽ dicendum de farina, quod de tritico, ex tex. in. l. sed Iulianus. §. mutui. ff. ad Macedon. vbi prohibitio Macedoniani de non mutuando pecuniam numeratã filio familias extenditur ad frumentum, & farinam, ne fiat fraus legi, itẽ quia militat eadem ratio in farina, quod infrumento, eo quod ratio, & mens statuentium fuit prouidere, ne prouenias caresti a propter exportationem frumenti, quæ ratio etiã militat in exportãte farinam, ergo etiã militabit dispositio. l. à Titio. §. illud ff. ad. l. aquil. & in tabibus nõ verborũ sonus, sed effectus attendi debet, ex quibus hanc secundam opinionẽ tenent Bart. & Rainer. in. d. §. quæsitum, & Bald. sibi contrarius in. l. nõ dubium. C. deleg. & in. l. quod non ratione. ff. eod. & Rebuf. in. d. l. frugem. pag. 500. versi. & prohibitus, & Guid. Pap. decis. delphi. 173. sic plures per parlamentum delphinatus iudicatum fuisse confirmans, & magis ample Alex. consl. 130. incipienti, super eo, de quo quæritur, an fides col. 1. vol. 6. & eam etiam sequitur Auil. c. 52. præt. glo. *in la tierra*. nu. 19. vbi falso allegat Albericum pro hac opinione, & hanc etiam secundam opinionem sequitur eam dicẽs communem Ripa in tract. de pestitiu. de remed. ad conseruan. vbertat nu. 50. vbi incepit à n. 43. cũ sequẽt. quem refert viuius relatus per Iulũ Clarum li. 5. recep. sententiarum. §. fin. q. 82. statuto. 7. nu. 6. vbi inquit, ita vidisse semper seruari, & sequitur Bertach. de Gabel. in. tr. q. 2. par ticule. 8. partis princip. & Fracif. Lucan. in tract. de Fisco. 4. p. nu. 19. in 12. volum. tract. diuer. do ct. & nouissime Mexia alios allegans in Pragtassæ panis concl. 4. per totam. Neque obstat quod appellatione frumenti non venit farina, quia id verum de proprietate † vocabuli, & sic si alicui legatur frumentum, censetur legata farina secundum Bald. in l. 1. Cde fruct. & lit. expens. & Bar. in. d. l. à Titio. §. illud. ff. ad. l. Aquil. & ibi glos. Nos autem non dicimus in hac secunda opinione, quod ex vi verbi comprehendatur farina, sed tantum ex mente statuentium, quæ mens nõ minus est obseruanda, quã verba

verba.l. nominis, & rei. §. verbum ex legibus.ff. de verborum significi. item & quia id verum est, quod fari na non continetur appellatione fru
13 menti in oratione, & dispositione † affirmatiua, vt cum quis tenetur dare frumentum, farinam dare non teneatur, & ita procedat. 1. opinio secus vero in prohibitiua dispositione quia in prohibitione totum negatur. glos.fin.l. hoc genus.ff. de condit. & demonstr. R ebuf.d. pag.500. in fine. Neque obstat quod lex est pœna lis, & sic odiosa, & ideo non extendenda, ex.c. odia.de Reg.iur. in. 6. quia cum sit in fauorem publicum introducta, amplianda est, & non res
14 tringenda, † præfertim ex identitate rationis. Lillud. C. de sacrof. eccl. Roland. à Vall. consil. 72. nume. 34. cum aliquibus sequentibus libr. 1. etiam si agatur, de fauore publico secundario. l. hoc modo, in fine. De cond. & demonst. citam in pœnalibus. l. cætera. §. hoc senatus consultum, & ibi Iaf. notab. 5. ff. de legat. 1. traditur per Felin. in. cap. translato. de constitu. Hippoly. in practi. §. aggredior. num. 54. vbi plura de vtilitatis publicę fauore. Ex quibus etiã idem erit dicendum in exportante
15 panem coctum, † cum sit eadem ratio, vt tenet Rip. vbi supra nu. 52. & Mes. d. conclu. 4. nu. 3. fol. 67. col. 4. Boerius decis. 177. numer. 5. etiam si Auil. dict. cap. 52. d. numer. 19. aliud velit in pane coctu, sed fallitur, quia est eadem ratio, quæ tamen vbi deficeret, non veniret panis coctus appellatione frumenti secundũ præ dictos, maxime Rip. d. nume. 52. Sed est quæstionis non minus singularis, an faccus, vbi portatur frumen-
16 tum, vel farina etiã ammittetur, † & sic vt alij aliomodo quærunt, an res licita portari confiscabitur pro-
17 per illicitam cum ea portatam, † & videtur, quod consideretur ex text. in. l. cotem ferro. 4. li dominus. ff. de Publ. & vectig. & ex. l. qui Saccum ff. de Furt. & ex. l. 26. notiri. tituli & libri, & quia faccus est quid accessorium ad ipsum frumentum, & sic debet sequi suum principale. l. eos. C. de vsur. cum vulgar. Item & propter partem minantem ruinam, quis mittitur in possessionem totius domus ruinosæ. l. si finita. §. ex hoc edicto. ff. de dam. infect. & facit. l. si peculium. de pecul. & de except. reiudicat.
18 l. si quis cum totum, & ratione † partis totum aufertur. l. etiam si partis. ff. de legat. 1. l. 1. & 2. C. de plus petit. & lic hanc opinionem tenuerunt Dyn. & Iacob. de Aret. in dicto. §. si Dominus, sequitur Castillo, in. l. 1. Taur. fol. 20. column. 4. in fin. versicul. & nota super hoc duo menti tenenda, & hanc dicit esse communem, siue sint res licitæ portantis, siue alterius, modo sit sciens, & consentiens, Boerius decis. 178. numero. 25. quem refert Clar. d. quæst. 82. stat. 7. numero. 9. Pro contrariavero parte, imo quod illicite solum confiscentur, facit, quia separatorum causa, separata est ratio. l. fin. ff. de calumniat. l. rescriptum. ff. de ijs, quibus vt in dicto. & pro hac opinione allegatur text. in. l. Publicanus. §. 1. ibi, vt si quis amplius. ff. de Publicanis, & vectigal. l. Sancimus. C. de pœnis, & argumento. l. 1. §. idem Labeo. ff. de aqua quotid. & æstiu. et. l. 1. §. si dux. ff. quorum legat. Neque debet extendi pœna vltra delictum, vt in dicta. l. Sancimus, sed in pœnis stricta interpretatio est facienda, vt. l. interpretatione. ff. de pœnis, et sic confiscata naui non censetur confiscata
19 scapha, nec confiscata † salma censet-

censetur asinus confiscatus, et è contra, quibus hanc opinionem tenuerunt Cyn. in. l. cum proponas. C. de Nauti. fænor. Bartolus in dict. l. cotem ferro. §. Dominus. Angelus in. l. vsuras. ff. de vsuris. Baldus in dict. l. cum proponas, & hanc communiter sequuti affirmat Albericus in tractat. de statut. 4. parte quæstion. 4. numero. 5. & eo relato dicens eam vt mitiorem sequendam Clarus in dict. numero. 9. & sequitur eam Bertach. de Gabell. part. fina. quæstione. 12. & sequent. & Ripa in dicto. tractat. de pest. in titulo de remedio ad conseruandum, vbert. numero. 131. vbi pro ea dicit facere, text. in. l. Nam quod liquide, in principio. ff. de pœnu legat. vbi in legato pænotis, quod est fauorabile, non veniunt vasa, ergo in confiscatione odiosa confiscato frumento non censetur vas confiscatum, & hanc itidem opinionem sequitur Auiles dicto. capitul. 52. glos. *En latino*. numer. 1. & Mex. in pragmat. Panis conclu. 1. glossa. 1. numero. 15. & 21. Suarez allegat. 28. folio. 144. versicul. sed posito quod omnia in antiquis, & sic ex hac vltima communi opinione reijcienda est distinctio Baldi in dicta. l. cum proponas, & relatorum ab eo distinguentium, quod si res licitæ, & illicitæ erant delinquentis, omnia confiscabuntur, fecus vero alias, hæc tamen distinctio est contra hanc communẽ ideo reijcienda, nam res cõmodatæ, & alienæ clarum quod nõ sunt cõfiscãdę, nec res vnius socij alterius socij illas portantis contra deuentum
20 inscio † altero socio, & non consentente, fecus aliàs, vt per Ripam vbi supra n. 131. & Mex. vbi supra nu. 16. &. 22. & sic hęc opinio secunda tenẽda est, & Sequenda. Quam limitabis primo in duobus casibus, in quibus procedit prima opinio, & eiusfundamenta, primo enim limitatur, vt non procedat hęc secunda opinio, quoties lege, vel statuto aliud disponi
21 tur, † tunc enim saccus, & plaustrũ, & schapha, & asinus confiscabitur, vt in. l. sequenti pro prima opinione allegata disponitur expressę, pro ut de iure, & consuetudine fieri, po
22 test, & valet tale statutum, † & consuetudo, secundum Baldum in dict. l. cum proponas, & Francisc. Liceą. in tractat. de fisco. 4. part. numero. 11. in. 12. volum. tractat. diuers. doct. & tunc si res licitæ sunt alienę, et non illius, qui eas portat, Dominus, qui ignoranter cõmodauit, habebit regressum contra exportantem, qui si nõ fit solũdẽo, restituetur ex clausula generali contra statutum, et sic
23 recuperabit † eas, vt per Ripam vbi supra nu. 132. cum duobus sequentibus, et Mex. vbi supra nu. 17. et tunc ignorantia domini rei illius iuramẽto probabitur, † vt per Rip. vbi sup.
24 n. 135. nisi contrariũ probetur, quia quãdo ex legis vel statuti dispositione defertur iuramentum, potest nihilominus aduersarius probare cõtrarium, etiam si lex, vel statutum dicat stari, debere iuramento † secundum
25 l. 2. §. si absens, vbi DD. ff. si ex noxali caus. agat. quam sequuntur relati per Tiraquel. de Retract. linag. §. 4. gl. 1. nu. 1. cum alijs sequentibus, vbi n. 3. hanc dicit magis cõmunem sententiam, et Hoied. de Ben. ef. in compat. 1. p. c. 13. num. 45. in vol. 15. tractat. diuers. doct. p. 1. vbi nu. 4. cũ sequentibus disserit cũ Felin. et doctoribus in. c. cognoscentes de constitu. n. 12. et ibi D. c. n. 18. an probatio ignoratię, quę fit iuram. illã allegãtis dependeat ex iudicis arbitrio vel nõ, secun-

secundo limitatur hęc secunda com-
munis, vt non procedat, quoties res
licitæ, & illicitæ inseparabiles sunt
26 † vtrumentum, & aliæ mores com-
mixtæ nam tunc omnes confiscan-
tur secundum Albert. vbi supra. d. q.
14. n. 5. & Rep. vbi supra nu. 131. vbi
inquit, quod generaliter res, quæ
possunt sine corruptione subiecti se
parari à re confiscata, non compre-
henduntur in ipsa cõfiscatione. Quæ
omnia notabilis, quia nõ sic reperies
cõgesta, ac declarata, vt erius, quod
pro vsus sui causa licebit exportare
frumentum extra regnum, puta si
cum familia se ibidem confert, & fru-
mento suo ifabitur super hoc, vt
verumque tenet Ripa vbi supra nu.
108. & 109. & in d. 1. supra cod. dixi
mus, & ibi idem Ripa num. 111. cum
duobus sequentibus tractat, quid si
dum sui vsus causa extrahit, mutato
propósito vendiderit, an reincidat
27 in pœnam, † & qualiter probabitur
animus hic ibidem declarat. Et quid
28 si agricultoribus forensibus partem
suam frumenti portãbus † ad suum
regnum, vel partem suam vendenti
tibus vni ciui, vide Rip. ibi nu. 107.
& 108.

¶ Lex. 26. & 27. immediate se-
quentes eandem prohibitionem pa-
nis extrahi à regno prosequuntur,
de quibus iam dictum est, in prece-
dente. l. 25. ibidem dicta videnda
sunt.

SVMMARIVM.

VIctualium nomine venit panis nu. 1.
sustinatores, & regatarij prohibiti eme re victualia ante horam nonam non poſ-
sunt ante illam horam emere hordeum, farinam
& similia in ipsa proprietate vocabuli nu. 2.
Inuitatis ad nuptias qui dant dania necessaria pro
equorum sustentatione nu. 3.
Verbum, libere, aliam liberum, & sponteaut nam
& generalem sine restrictione denotat numer.
4. & 5.
Panis & victualia an possunt extrahi de vno loco
ad alium in regno etiam si dicatur quod locus
ille prius est prouidendus mu. 6. & tunc dicte
retur.

Lex. 28.

Summarium.

Quod intra regnum, & in locis de señorio prohibetur non potest panis extrahi, & aliarum sustentationum, nisi quod libere de vno ad alium intra regnum exportentur.

Bi, *Vtrad viandas.* Ponderanda est dictio illa (*Vtrad*) latine ali' alia, aliud, quę à sui natura est repetitiua similiũ, vt sic intelligas hic esse text. probaatem, quod panis poſ-
1 ſeet dici † victualia; nam cum ijs ver bis text. noster, victualia, nominet per dictionem repetitiuam, & simili tudinariam, necessario fatẽdum est, legem nostram probare, panem dici victualia, & consequenter victualiũ appellatione panem, & sic fenum, auenam, hordeum, & similia ad victũ equorum deputata cõprehendi, quia dicit canon visitatori danda esse victualia, & sub hoc nomine includun tur fenum, & similia necessaria pro equitaturis. c. cum Apostolus, de cens. c. li episcopus, de offic. ordi. in 6. ex quo inquit Bald. cons. 193. qui dam nomine. vol. 5. quod auctionatores prohibiti emere victualia ante horam nonam, non possunt ante il-
2 lam horam emere hordeum, † fænũ, & similia inspecta proprietate voca buli, sequitur Rip. in. d. tract. de pe-

ste in titul. de remed. ad conferuat. Vber. n. 58. & Rebuf. in. l. verbo vi ctus, pag. 328. vers. notandum est. ff. de verbo. significa. qui aiunt, quod ar rento vsu communi loquendi per excellentiam solum comprehẽdun tur appellatione victualium necessa ria ad victum hominis, & ideo non sine mysterio lex nostra ad excludẽ dam difficultatem talis cõmunis vsus loquendi, verbum, pan, prius præpo fuit, vt intelligeretur, quod non solũ victualia ad victum hominis ne cessaria comprehenduntur, sed ad equorum sustentationem conue nientia. Ex quo Rebuf. vbi supra tra dit pro inuitatis ad nuptias, q̃ talibus etiã necessaria pro equorũ sub
3 stentatione danda non sint, † si in lo co illo hospitia adsunt, secus verõ alias, licet inter nobiles personas in uitantes ad nuptias alios extraneos à loco illo in distinctẽ prouident vi ctualia pro hominibus, & equisne cessaria.

¶ Ibi, *Y mandamos q̃ libremẽte se pueda sacar el pan y vitallas de vn lugar a otro dẽtro del reyno,* notãdum est aduerbiũ illud, *libremẽte,* Latinẽ libere, vt intelligas facultatẽ hic concessã libere in toto regno ex trahendi panẽ, & victualia † de loco
4 ad locum nullis restrictionis, aut limi tationi subiacere, de ea enim intelli gitur facultate, quæ nec iure, neque æquitate, neq; ratione aliqua regula tur, sed in absoluta illius residet po testate, est enim maxima vis dictio nis huius (libere) cũ potestãtem tri buat faciendi actũ sua sponte † alte rius volũtate non requisita, vt vtrũ q; dictum refert, & tenet cũ aliis ab eo relatis Mœnoch. de arbit. iud. lib. 1. q. 7. n. 33. & 34. cũ aliquib' sequẽ tibus. Itidẽ etiã aduertenda sunt ver ba sequentia nostra. *Y que la saca fe ca-*
mun en todos los nuestros reynos, & ibi, *y que*
ningun tenga poder de la vedar sin especial licen
cia y mandado nuestro, dum cum, ijs enixis
verbis, & geminatis lex nostra lo quitur ex geminatione verborum, & sensuum in idem recidentium eni xam legislatoris voluntatẽ compre hendendo ex late dictis de geminatione per Doctores in. l. Ballista. ff. ad Trebe. & per Eueraz. in loco, à ge mination, vt sic ex lege nostra rectẽ intelligens esse dispositum, ita liberã esse potentiam extrahẽdi victualia, & panem de vno loco ad alium in toto regno, q̃ nullo modo posit, prohiberi, nec vetari per iudices alio quos, etiã si dicant, q̃ prius prouidẽ
6 dus est populus, † a quo talia extra hunturs, idq; verba illa, *sin especial licencia y mandado nuestro,* quasi cum rex sibi hãc potestatem reseruauerit, omnibus alijs eam ademisse, videtur, regem autem hanc licentiam non concede re, nisi cum causa asserendum est, quia leges suas obseruare, credere debemus, neque leuiter eas subuer sursum esse, causa autem, quæ nam alia esse potest, quam quod populi prius prouideantur, vt apparet ex. l. 29. immediate sequenti, hanc tamen causam rex sibi reseruabit ex. l. nostra, ergo iudices inferiores regis etiam sub prætextu huius cauſæ nõ poterunt prohibere extractionem hanc à loco suæ iurisdictionis ad alia regni locum, & perconsequens ex ijs omnino sit asserẽdum assumptum Auenda. cap. 19. præt. num. 35. in fine. libr. 1. ei attributum à Mexia in pragmat. tassæ pan. con. 1. numer. 56. non esse compatibile cum dispositione nostræ legis, dum eam voluit declarare, vt procedat, prouisio prius populo, fallunturẽ enim meo videri in hoc, & sic in terminis vidi iam prouisione regia legem nostrã seruari iustã, & quãuis per iudicem

HUELLAS DE LA OHY

responsum fuit, imo per ciuitatem dictum, quod erat penuria in populo illo, qui prius prouidendus erat de pane, nihilominus secunda prouisione fuit iussum, vt non obstante responsione illa lex nostra seruaretur, & ex dicta.l.29. sequenti haec opinio corroboratur, & fulcitur contra Auenda. & Mexiam, ita vt nulla responsio congrua possit, in contrarium assignari. Præsertim q̃ Auenda. ibidē & ante eū Afflictis decisione Neap. 290.n.9. idē asserēs loquūtur queties ad partes prohibitas extrahi, talis panis extrahatur, ⁊
7 & victualia cum licentia regis, tunc enim nimirum si licentia illa sit interpretanda, vt potius populi regni prius remaneant prouisi, vt inquit dicta.lex.29. quia in dubio principis videtur, id obseruandum velle, sed vbi ad loca permissa à lege sit extractio, nullo modo fieri potest prohibitio prætextu cuiuscunque causæ, nisi ex speciali licentia, & mandato regis, nam cum lex ei reseruat, omnibus aliis adimit potestatem dispensandi, & interpretandi legem, cum eius sit interpretari, cuius est condere, & sic populi prętendentes hanc extractionem prohibere, adeant regem, & eius consilium significantes ei necessitatem populi, vt dignetur, prębere prouisionem, ne extrahantur panis, & victualia à populis illis, nisi prius facta æstimatione, & cala, & cata, & prouisio populi pro anno illo, & pro semine anni sequentis, vt inquit dicta lex.29. vt vtantur, tales populi remedio.l.18.titu. 11. supra. lib. 5. permittentis pro tanto capi panem pro prouisione depositorum publicorum, vel vicinorum, qui vt ibidem, & alibi dixi, poterunt petere panem illum pro tanto ex dictis per Couarru. libr. 3. variarum. cap. 14. numero. 6. & sic vidi iam concessam prouisionem à Regio consilio cuidam villę, vt daretur ei, & vicinis frumentum decimarum pro tanto ab arrendatoribus earum, & dabi tur quotidie petēbus hęc prouisio in consilio, *per carta acordada*, vt si bene memini dixi in.d.l.18.

¶ Ibi, *Pietdan*, hunc ad alios casus per me congestos sub. l. titulo. 25. lib. 4. supra, vbi priuationi officium est locus, adde.

Lex.29.

Summarium.

Carnes, & panis non extrahuntur à regno, neque in locationibus redditurum regalium contrarium apponatur proconditione, & cedule, & prouisiones contrariæ obediantur, & non admipleantur, & denuo ad hoc Regię prouisiones in senata Regio, licentiaque extrahendi non aliter detur nisi prouisio prius Regno.

Bi, *Sean obedecidas, y no cũplidas*, vide, quæ in propositum diximus in.l. 1. numc. 17. & in.l. 2. numero. 53. titu. 14. lib. 4. supra.

¶ Ibi, *Sin hacer primer auiso*, pro hori declaratione vide, quæ diximus in.l. pręcedente.

¶ Lex. 29. sequens est declaratoria, aut limitatoria nostrę, & prędecedentis, & allegat eam in sua dispositione Auenda. cap. 19. prę. nu. 35. ad finem lib 1.

SVMMARIVM.

VInum quatuplex, sit remissiue.n.1.
Prandium canimum, quid sit.n.2.
Vinum non est mustum neque è contra, neque vinum est acetum vel contra.n. 3.
Copulæ natura est inter diuersa apponi. n.4.

Ace-

Acetum non continetur appellatione vini.n.5.
Mustum non licet reddi pro vino mutuato. n. 6. neque contra.
Vini appellatione an vna continebuntur.n.7.
Vini appellatione non continetur exportatio aquæ tiscemæ seu pasamæ, cerusiam, aphronitum, cytum aromaticum & similia.n.8.
Filum vini exportatis contra legem cauta quis non teneatur.n.9.
Salem deinde ciuis licitum videbatur quicunque emere & vendere, sed Dominis temporalis vsur paucrunt contrarium.n.10.&n.12.in contrarium argutur, & vbi declaratur, & n.13.
Salinaria vocantur domini vbi sal portatur & vendituri.n.11. vbi debentur certa tributa à dominis terre.n.12.
Salinas quis priuentur si tuerit.n.13.
Salinaria priuata rex capere non potest nisi data æstimatione priuatis illarum Dominis. num.14.
Salinaria omnia inre nostro regio in regem sunt incorporata.n.15.

Lex. 31.

Summarium.

In hoc regno nō immittatur vinum Aragonię, Nauarræ, & Portugaliæ, neque alię res in lege nostra contentæ.

Bi, *Vino*, quotuplex sit vinum, ⁊ Bohcrius in decis. 177. num. 10. ex Aulo Gelio li.14. noctium Atticarum. ca. 30 vbi inquit tria esse genera vini, nigrum, album, mediū, quod vocant, *Kirron*, gilauum, & nonum, vetus, medium, & efficere nigrum vires, album vrinam, medium *Tem*, nouum refrigerare, vetus calefacere, medium vero esse prandium canimum. Quid vero significet prandium ⁊ canimum, rem leuiculam diu, & anxie quæsiuimus, prandium autem absemium, in quo nihil vini potatur, canimum dicitur, quoniam canis vino caret, cum igitur medium vinum appellasset, quod neque nouum esset, neque vetus, & plerunq; homines ita loquantur, vt omne vinum, aut nouum, esse dicant, aut vetus, nullam vim habere significauit, neque nouj, neque veteris, quod medium esset, idcirco pro vino non habendum, quia neque refrigeraret, neque calefaceret, hæc Aulus Gelius vbi supra, alia per doctores in.l. vinum. ff. si cert. petat. videri possunt.

¶ Ibi, *Vn mosto y vinagre*, hic habes tex. probantem, quōd vinum non est mustum, neque acetum, & contra acetum, & mustum ⁊ non dici, possunt vinum, nam cum text. hic loquatur copulatiue per dictionem illam copulatiuam, y, omnino est intelligendum, esse diuersa omnia illa, inter quę copulatiua apponitur. Hęc enim
4 est copulę natura, ⁊ vt inter diuersa apponatur secundū glos. & Doct. in.l.1. ff. de Iust. & Iure. pro vt & Mischeæ. 6. habetur, dum dicitur, tu seminabis, & non metes, tu calcabis oliuam, & non vngeris oleo, & mustum, & non bibes vinum, pro vt eā sic intelligit Mōtolonius in suo prōptuario iuris, verbo, mustum, & sic inquit tex. in.l. si quis vinum, in prin. ff. de vino, trit. & oleo leg. quōd ace-
5 tum non continetur ⁊ appellatione vini, nam siquis legauerit vinū, omne illud continebitur, quod ex vinea natum vinum permansit, & sic acetum non continetur, quia vinum non permanet, neque itidem minus permanet mustū, quia nondū vinum est, vnde dicit Bart. in.l. cum quid. ff. si cert. petat. q̃ pro vino mutuato ⁊ nō licet reddi mustū, neq; è cōtra refert, & sequitur Mōtolon. in d. suo prōptuario iuris verb. mustū, gl. 1. & sic non sine mysterio lex nostra non fuit contenta loqui per verbū, vino, vt mustū, & acetū cōprehendere ret, sed specificauit omnia hęc. Sed

an, vuas, appellatione vini continebuntur, ¶ ita vt licut de ijs terris in
7 presenti prohibitis non licet portare vinū, ita neq; vuas, & de proprietate sermonis, non est idē ex. l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino, trit. & oleo leg. sed ex mente idē est dicendū, si ex eis vinum esset faciendum, ne fraus fiat legi, pro vt de farina diximus supra lib. tit. & lic de idit Baldus in. l. quod non ratione. ff. de lega. ſequitur Rupin tract. de peſt. titu. de remed. ad conſeruand. V. bert. nu. 60. vbi cum tribus ſequentibus inquit, quōd non continebitur exportatio
8 aquatitium, ¶ ſeu poſitam, ceruiſiā, zidronicum zitum, aromaticum, & ſimilia vina artificioſa. Sed an continebitur exportans ſilam ¶ cauſa gu-
9 ſtus, & dic quōd non cum Salicet. in l. t. C. quæ res export. non poſſ. & ita contra Bald. ibi, verius eſſe dicit Rip. vbi ſupra. num. 64. cum pluribus ſequentibus, & humanius, & quita ſibi placet.

¶ Ibi, Sal. de iure communi licitum
10 videbatur vaiicuique ſi ſal emere, & vendere, qua etiam in fundis priuatorum poſſunt eſſe ſalinæ. l. magis puto. in prin. ff. de rebus eorum. Dūtamen tēporales vſurpauerunt contrarium vt inquit Andre de Iſern. in cap. 1. ver. reddituś, quæ ſunt Regali, in vſibus Feud. vnde ſalinaria vocātur ¶ domus, in quibus ſalem faciūt
11 deportare dominiterrarū, & à preponitis illius officij venditur, & emiptur, ita quōd nullus alius audet niſi ſiquid certam menſuram pro ricecſ
12 farijs ſuis emere, vel vendere ſecundum Hoſtien. in. c. ſuper quibuſdam. dol. 1. de verbo. ſignifi. vel vt inquit Innocent. ibi ſalinaria dicūtur ¶ certa tributa danda domino terræ, vt permittat, ſalem emere, & vendere: in contrarium tamen videtur, imo quōd etiam de iure cōmuni licet ſalem emere, vel vendere ſolis à principe deputatis ex textu. in. l. liquis fine. C. de vectig. & communi, & faciūt etiam tex. in. Linter publica. §. 1. ff. de verb. ſignifi. ſed dicendum eſt, leges has in ſalinis publicis loquij, in quibus totum emolumentum eſt Regis, & in his conducendis poſſunt homines ſocietatem inire. l. 1. §. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomi. & qui eas conducit, publicanus appellatur. l. ſed lii. ff. de publ. & Ancus
13 Marcius rex Romanus primus ¶ ſalinas inſtituit, teſte Plinio lib. 31. c. 7. in priuatis vero ſalinis, ex quib' priuati commodum percipiunt, vt Narbonæ, in l. magis puto. §. 1. ff. de rebus eorum. & l. generali. §. vxori. ff. de vſufru. leg. & l. forma. §. ſalinæ. de cenſibus procedunt prius dictæ, vt de iure communi nō eſſet prohibitū cuilibet, ſalē emere, & vendere, eo ¶ proprietas omnis ſalinarū nō ſpectat ad principē, ſecundum Iſern. & Aluarotū in. d. c. 1. quę ſunt regaliā illa priuata ſalinaria iure capere, nō poteſt, niſi data æſtimatione priuatis. l. ſi locus. §. fin. ff. quemad. ſeruitū amitt. Deci' in. l. id, quod noſtris. ff. de reg. iur. imo firmat Petr. Iacob. in Pract. Rubr. de iuris, in fin. denſorium eſſe, omnia pertinere ad regē, quæ ſunt deſcripta in illo titu. quæ ſunt regalia, qua illa cōſtitutio eſt localis, ideo in ſuo loco ſeruetur, ſed illi principes, qui alia quādoq; vſurpant, ita firmiſimē tenent, vt diuelli ab eis, vix poſſint, id, vt Rebuf. arbitrari dicit. in. d. l. inter publica. §. ſalinarū. pag. 159. 1 iure primogenituræ occupantes, vel forte ſocietatis, & qua in. l. ſi nō fuerint, in fine. ff. proſcio, ſed iuſti iudices hoc prohibēt: hodie tamē, inquit Rebuf, vbi ſupra omnia ad principem trahunt iniuſti iudices, ſed væ illis, quia maximam rationem de ijs ſummo iudici præbebunt, id eo aduertant conſulentes principibus, quæ cōſulenda nō ſunt, & omna regalia eſſe putātes, & aſſimantes, cū non ſint, vt dictū eſt, qui bus dici poteſt, ſalem eorū euanuſſe, & ad mihil valere. vltra, niſi vt mitatur foras, & conculcetur ab hominibus. ex. l. tamē. in. tit. 8. lib. 9. infra,
15 omnia ſalinaria incorporata ſunt in Regiam coronam, & quōd alibi non fiat ſal, & in. l. 2. tit. 13. ſupra cod. Puteiſalati Regis ſūt & ſalinaria, & red ditus ſalinarū ad Regem ſpectant. c. 1. quæ ſint Regal. c. ſuper quibuſdā §. præterea, de verb. ſignifi. l. ſi quis. C. de vectig. late Decius. conſ. 292. & Guaguii. lib. 7. c. 2. relati per Caſſa. in catalo. gloriæ mund. 7. p. conſ. 22. & Carol. Agraf. lib. 1. regal. Fanc. iure. 18. pag. 2. in fine cum ſequenti, ſic dicentes, cum multa bella inter Philippum Valleſium Regem Francorum, & Edoardum Angliæ Regē mota eſſent, & cum Philippo parum pecuniæ ſupperiterent, nouam exigēdæ pecuniæ formam excogitat, qua ſine cuiuſcunq; conditionis diſcrimine omnes regnicolæ tenerētur ſal, quo nemo facile abſtinet, cōparare non aliūde, quā ex publicis, quę inſtitutæ rat propturijs.

Lex. 38.

Summarium.

Iudices prohibitorum poſſunt, informationes facere, & qualiter, & quomodo, & de aſſecuratione teſtiū, declarat lex noſtra.

Bi, *Fega poſuiſſe cedula quando*, pro intellectu huius legis & verborum, vide, quæ diximus in. l. 38. titulo. 6. ſupra lib. 3. vbi legem hanc declaraui, & intellexi.

SVMMARIVM.

VLtra vnam vel duas leucas exiens à regno cum rebus vetitis non poteſt punire vel punitentia proſit. n. 1.

Ex legis permiſſu propria authoritate aliquid capiens nullam incurrit pœnam. n. 2. duntaxat intra. 24. horas iudici preſentet & manifeſtet num. 3.

Lex. 43.

Res prohibitas extrahi à regno repertas intra vnam, vel duas leucas à finibus regni vnuſquiſque ſua autoritate capere poteſt, & proximum noſtræ legis petere.

Bi, *Y pallaren que las facen de dētro de vna o dos leguas de los fines de nueſtros reynos*, qua ſi ſtic de vero animo ¶ extrahēdi eas cōſtet, & ſic neque pœnitētia tūc locū habebit, ſi repetrātur, & capiantur ſiper quemlibet, de qua pœnitentia loquebatur Suarez allegatio. 18. fine.

¶ Ibi, *Que por ſu propria autoridad*. & ſic nulla iudicis interuenīēte licentia, vel mandato, & in hoc caſu non incurretur crimen aliquod, cum ex legis permiſſu fiat, ſicut neque incurritur, ſi cum ex partis mādato, & conſenſu, vt in. l. 2. tit. 13. lib. 8. infra faciunt, quæ diximus in. l. 1. glof. fin. & in. l. 5. num. 9. & 21. tit. 13. ſupra. lib. 4. & vide, quæ in declarationē huius legis dixi in. l. glof. facar. ſupra iſto tit. & libro.

¶ Ibi, *Dētro de veynte y quatro horas*, aliter enim ſi intra illud tempus non præſentauerit, & iuſtitiæ ¶ notificauerit, & inuentarium, & memoriale earū fecerit, fraus contra cum preſumitur ſecundū Suarez alleg. 18. col. ſi.

ibi legem nostram ad hoc allegat, & regulariter hoc est, quòd intra viginti quatuor horas tenetur aliquem vel res aliquas capiens ex delicto in flagranti commisso, & reperto iudici præsentare, ex.l. cap.5.ff.de adulterijs. vt in.d.l.,diximus.n.4.&.5. tit.13.supra lib.4.

¶ Ibi, *Y probada la dicha saca*, & sic solú hoc sufficit probari, scilicet, quòd à duabus, vel vnica leuca exierat limites regni cú rebus vetitis, & qui contrarium dixerit, probare tenebitur, vel non extitisse extra fines, vel sui vsus causa, vel transitus gratia portasse, & exijsse, vel alia ex causis excusantibus, & demonstratis ex conieckturis à Ripa in.d.tracta. de peste, tit.de remed.ad conseru. vbert. fol. 19.n.71.propositis, quæ etiam illãte lege nostra procedent, vt eam voluit declarare, & intelligere Mexia, in.d.pragma.tassæ pan. fol.15.col.3. concluz.n.26.ad finem.

¶ Ad.l.48.dum omne genus armorũ prohibet, extrahi à regno, adde, vt etiam defensibilia censeantur in eius propositum prohibita, ex eo, quod qui totũ dicit, nihil excludere, videatur, & ex. l.7.tit.6. supra isto libro, vbi diximus aliqua, & ex Cipha per Menoch. de arbit.iudic.casu.95 n.4.&.26.quibus prolixus hic titulus remanet expeditus.

TITVLO VIGESSIMO

De los Lacayos, y otros criados,

Finalis huius libri.

ET titulus hic ad præcedentes cõtinuatur, quasi titul' hic sit proibitiuus & taxatiuus familorũ pro seruitio habendorum, & nisi sic cõtinuaueris, difficulter eius cõtinuationem dabis, licet non sit continuatio ita necessaria, vt reprehendendus omnino sit compilator huius recopilationis, quamuis non sit ita concludens continuatio.

Familiæ appellatione continentur famuli.n.4.
Famuli differunt à seruis.n.5.
Bona Ecclesiæ vacantis, quinto per ciedat sibi cum potere, debet intelligi deducitis expensis famulorum salarijs ac oneribus.n.6.

Rubrica.l.1.

IN rubrica ibi, *Y otros criados*, famulorum origo ↑ ab oscis dependet, apud quos seruus famul nominabatur, vt legitur apud Ennium li.8. seruum mortalem summum fortuna repente reddit, vt summo regno famul optimus esset, & inde famulor

famulos verbum Authore Nestore, & familia & familares, qui ex eadẽ familia sunt, ita Rebu.in l. pronuntatio 5. familiæ in prin. pag. 853. in fin. ff. de ver. signifi., & famuli dicuntur ↑ qui quotidie famulantur l.1. C.de ijs qui in Eccle. manum. Paris de Pu. in trac. Syndicatus, 5. an ex eo quod fuerint familiares, pag. 110 tom. 14. diuersorum tra. nunc autem dici possunt Cõductij seruitores, idest qui pretio seruiunt, vt inquit Abb.an. c. nullus n.6. de iud. vbi Apostilla eius de famulo, artificij, & operarijs, tradit & per Bal. in l. aduersus & sequenti C. locati, & ille proprie dicitur famulus, ↑ qui viuit expensis alicuius c.fin. de ver. signan. 6. l. Si chorus, de legatis 3. l.1.2. 4. familiæ ff. de vi bon. rap. Guido Papæ. sing. 321. & appellatione familiæ continentur ↑ famuli. l.1. 5. familia ff. de vi & vi armata Innocen. in c. si verò de sent. ex comm. & hæc pro cognitione huius verbi criados. Differuntque à seruis, nam si dominio seruos habemus, seruiunt, non famuli, Altia. in l. moorum. ff. de ver. sig. seruiq. stricto modo dicuntur carentes libertate, largo vero modo etiam seruientes pro mercede, qui famuli proprie dicuntur, vt diximus, & dixit Abb. in Rubrica, de Iudeis, & tradit de ijs nouissime Hippolytus de bona Cossa intract. de seruis vel famuli, in pr. 1. p. tom. 6. diuersorum trac. vbi q. 193 inquit optime, quod si quis ex priuvel consuetudine sibi pretendat cõpetere bona Ecclesiæ vacantis, debet intelligi de ijs tantum quæ solutis expensis, & famulorum salarijs ↑ atque oneribus superfunt, ex Rota dec. 702. per Caprefenti. 5. porro de offic. ord. in 6. Tra. de retract. 6. 15. gl. 1. nu. 7. prout quotidie in Regio consilio iubetur solui antequam Camera Apostolica Bona relicta Episcopo mortuo percipiat & capiat, & ad hoc fit inuentarium & secretum bonorum ipsorum vt alibi dixi.

SVMMARIVM.

Famulus plures habens vltra tassam in panis tur duplici pœnam.1.

Lex.I.

Summarium.

¶ Nullus potest vltra duos famulos (lacayos nuncupatos) vel duos famulos calcaris habere, sub nostri text. pœna.

TIbi *en pena de veynte mil maravedis cada vez*, sed quid si habet in simul plures famulos ↑ punietur ne duplici pœna, & dicendũ est quod non. secun. Bar. in l. inficiando. 5. infan'n. 6. ff de furtis. & per Capolam in autb. sed nouo iure nu. 71. cũm. 3. sequen. C. de seruis fu & Boer. decis. 219. parte. 2. fol. 1.

SVMMARIVM.

Tempore seruitij completo potest famulus à Domino recedere sine vllius licentia & alteri seruire sine pœna n.1.
Famulo ante tempus impletum recedenti in de beatur salarium n.2.
Dictus nec negatiua copulatiua est n. 3. & nu. 4. infertur ad legem hic.
Lex vbi vnius disponit & alterum præsupponit vt habeat locum dispositum debet verificari præsuppositum n.5.
Ignorantes recipiens famulum alterius non punitur n.6.
Omne quod agitur contra legem prohibitorium debitum est n.7.
Legem non concumbit, qui legis qualitatem ascit. n.8.
Dominare quis non tenetur n.9.
Ignorantia facti alieni præsumitur iusta, & iuramento eam allegantis probatur n. 10. neque necesse est eam allegare vt n. 12.
Iuramento alicuius fiatur in deponentibus ab anima n.11.

Contrahens cum alio licet debeat scire eius cõditionem non procedit quoties ignorantia est mul tum probabilis & iusta.n.13.
V xorata mulier si sine licentia sui mariti recepit famulum alterius an punitur. tit. 14.
Poenitentia in delictis quando locum habet. n.15.

Lex.21.

Summarium.

Famuli seruiẽtes vni quãdo & quomodo possint ingredi cũ alio domino ad seruiẽdum sine poena, vel quãdo non possint absq; poena, declaratur ex nostra.

Ibi, *Sed desideriis*. Ponderãdum est vltimũ hoc verbum ad intelligendum legem nostram tantummodo loquitur cũ ante tempus, impletũ famulus à dñi seruitio recessit idq; clarius colligitur ex hac lege infin. ibi, *enim si se fuerit dei seruicio de su amo auiendo recebido deuera adelitiadas*, & ibi, *no auiendo acabado deseruir el tiẽpo*. non vero loquitur lex nostra postquam tempus couentum ad seruiendum ſ̃ est impletum, nam tunc libere poterit cum alio Domino ingredi, aliter enim esset liberos homines seruos facere, si etiam impleto tempore seruitij esset habenda licentia à Domino vt posset alteri seruire sine pœna, & esset aliquij qui eis prębere licentiam non vellent, & liber homo non est aditirngendus seruire vni Domino si nolit & non alteri, & sic practica communi videmus sic legem nostram intellectam, & interpretatam, & cum sit lex pœnalis in quantum fieri potest est restringenda, vt terminos suos & verba non transgrediamur. Sed an debeatur salarij ratio ante tẽpus impletum ſ̃ recedenti, tradit Bald. in.1.2 dem mater. 8. C. locati, & diximus in.l. titu. *de les pigeris*. lib. 4. supra.

Ibi, *Nõ puedan assentar ni seruir*. Pondera dictionem illam ni, latine, nec vel neque, quæ copulatiua ſ̃ negatiua est, vt diximus in.l.10. titul. supra libr. 4. vt sic intelligas, non sufficere cũ alio dño se cõuenire famulũ vt incurrat nostri tex. pœnã, nisi & in simul ci seruiat, neq; sufficiet vt seruiat. nisi sit per viã ſ̃ cõuentionis, & pacti nã ad verificationẽ copulæ requiritur virumque copulatum verificari, vt dixi in.d.l.10. ex quo decerpes, quam pessima & mala sit ali quorum iudicum cupiditas, qui legis nostrę poena punire volunt tutores cõsanguineos, vel amicos, & charitatibus homines vel mulieres, qui minorum suum, consanguineum, amicum vel pauperem, à Domino cui seruiebat, recedentem, & in dominibus suis recipientes absque vlla conuentione seruitij, sed vt interim quod in domum Domini reuertitur, vel foris se confert ibidem se contulit, ne remaneat talis famulus destitutus auxilio, domo, vel remedio aliquo, & ideo boni timoratæ conscię tię iudices has & similes cauillationes effugere debent, ne dum Burse consulere volũt, animas damnet, & condemnẽt, & verba sequẽtia nostri text. ibi, *no otra persona le pueda recebir ni acoger sin expresa licencia y consentimiento del señor*, nihil supradictis obstant, nam debẽt intelligi, *recebir ni acoger*, scilicet per viam pacti ad seruiendum, cum sequentia ex præcedẽtibus fint declarandą, & quia cum lex nostra præsupposuerit nullum, talem famulum ante tempus recedentem, debere recipere ad seruiendũ, neq; ipse famulus posset cum alio ad seruiendum conuenire, verba illa sequentia, *Recebir ni acoger*, sub illo præsupposito ad seruiendum, sunt intelligenda, nã quoties lex vnum disponit, & alterũ præsupponit, vt habeat locũ dispositum, debet verificari præsuppositum, ex glos. commu. recepta, in.l. si mancipia. C. de seruis fugit. & quia si aliud dicerenus, lex nostra auferret charitatẽ, puniretq; charitatibus, cõsanguineos, tutores, & amicos, quos nec ipsa receptationis lex punire vult. & sic dicta sententia est tenenda, quę quidẽ clarius in lege nostra de corpitur, in sequentibus verbis, *y el que recibiere con su seruicio*. iunctis antecedentibus verbis, *y sin la dicha licẽcia y consentimiento assentare con otro*. ecce ergo quomodo requiritur pactus, & in super quod pactio fiat ad seruiendum. ſ̃ Ibi, *No otra persona alguna le pueda recebir ni acoger sin expresa licencia y consentimiento del señor*. ex ijs verbis notatur potestas, dum dicit, *sin licencia y consentimiento del señor*, quod requiritur licẽtia illius, qui famulum alterius recepit ad seruiendum, vt sciat alteri ante seruire, alter enim non venit ignorans puniẽdus, † nam cum ex lege nostra pars pœnæ fisco applicetur, et criminalis causa iudicatur, ex glo. commu. approba. in.l. pen. ff. de sepul. viol. de qua diximus in lib. 4. supra ad ho die iure Regio procedat, & omne id quod agitur contra legem prohibitam † delictũ est, ex.l. nemo Martyres. C. de Epis. & clerie. vetamẽ desitũ dicatur dol⁹ requiritur ex.l.1. C. ad.l. cor. desicar. aliter nõ punitur, vt per Hippo. in.l.1.§. præterea nu. 11. & .l. Lege Cornelia. §1. nu. 4. ff. de sicar. ignorãs tamen non præsumitur dolum habere, quia ignorat, quod fa cit, & sic non delinquit, nõ enim legem contemnit, qui nescit qualitatem legis ob quã † incurritur pœna ex tex in.l. si ignorans. ff. locati, quę ad hoc alia bona in propositum referendo allegat, Felin, in.c. cognoscentes nu. 7. de consist. & Bald. in l. quicunque, in principio. C. de seruiągl. & facium optime dicta persoa. Andr. in.c. cum quis, de Reg. iur. in 6. in mercuria. & Abbãt. cap. a nobis 1. de sent. ex commu. Felin. in. c. si vero. eo. titul. quia diuinare † quis non tenetur, vt in arg. inquit consultus, in.l. si fideiussor. §. si cum debitor. ff. mandat. & ibi glos. d. Alex. consil. 205. vol. 2. maxime nu. 5. ergo in præsenti scientia requiritur illus, qui famulum recepit, itaut sciat famulũ hunc alteri tunc seruire, vt pœna legis nostre puniatur, & sic hæc ignorantia cum sit facti alieni præsumitur iusta, & iuramento † eam allegantis probatur, ex text. in. ea. nulli, in fine, de electio. in. 6. & in. c. in tua, qui mat. acũs. pos. &c. cap. præsumitur, de reg. iur. in. 6. & in dependentibus ab animo statur iuramento † alicuius, secũdum glo. communiter approbatam, in.l.1. ff. de itin. act. prio. imò & ignorantiam facti alieni non est necessę allegare, quia præsumitur probabilis, † nisi scientia probetur, secundũ Bald. in.l. quicunque nu. 1. C. de ser. fugit. in tantum quod licet contrahẽs cum alio debet † scire illius conditionem, ex.l. qui cum alio. ff. de regul. iur. hoc tamẽ non procedit, quoties ignorantia est multum probabilis & iusta, secundũ Dec. & Cagnol. ibidem, vel cum resultaret delictũ, secundum Deci. ibidem, ex quibus & alijs in facto pronũciaui liberam, quandam mulierem famulum alterius ignoranter recipientem in suo seruitio. Sed an si mulier vxorata sine sui viri licentia receperit famulum † contra legis nostræ dispositionem incurret nostræ legis pœnam, dixi in.l. 55. Tauri posita pro legetitul. 1. supra libro quinto.

Ibi, *Sin expresa licencia*, & sic tacita non sufficit ex dictis per nos in.l.

HISTORICKÁ OHYBNÁ KNIHOVNA

titulo. 3. supra eodem. libro. 3.

¶ Ibi, *Y el que le recibiere en su seruicio*, pondera verbum illud, *recibiere*, vt intelligas ex receptione sola ad seruitudum, committi delictum, & delictũ esse perfectum, & consequenter nõ esse locum purgationi moræ, ita vt etiam si receptor hic offerat talem famulum primo domino non excusãtur à pœna ob delictum illud commissa, & incursa, eo quòd pœnitentia in delictis non habetur ob, † quoties res in pristinũ statum restitui nõ potest, circa quod tamen vide diũtionem Bar. in. l. qui ea mente. n. 3. ff. de furtis.

¶ Ibi, *sobre lo qual*, scilicet, an famulum dominus eiecerit, vel famulus ipse à domino recesserit, stari dicto prioris domini disponit ver siculus hic, & per consequẽs ad proximiora verba refertur, nõ vero ad alia ante dicta.

Ibi, *Pero bien permisimos*, hæc est limitatio, omnium supradictorum, scilicet, quòd si ante seruitium impletum ipse famulus recesserit, posit nihilo minus in ejusdem loci districtu, imò & in subarbijs eius in operis vel manuum labore, & officio capestri, vel alteri domino seruire extra locum illum, & eius suburbia, non vero in loco illo vel intra eius suburbia, dum tamen id non fiat in fraudem, quod quando fiat in fraudem declaratur in verticulo sequente. *y se entienda fer hecho enfraude*, ex quo notabis differentiam in eo quod famulus seruiat à jornal, vel ad officium aliquod in operis & labore capestri, vt hæc fieri possint per famulum in loco illo & suburbijs eius ingredi tamẽ cum alio domino ad seruiendum, non posit in loco illo neque in eius suburbijs, & hæc clarè deducũtur ex lege nostra, cum indicto primo. *extra suburbia* non exceperit, in secundo verò sic, & ideo firmatur in primo casu regula contraria.

Ibi, *Conque lo suso dicho no se entienda*, limitat verficulus hic duos verficulos præcedẽtes abinde, *pero bien permitimos*, & inferius, ita vt licet in ijs verticulis sit permissum famulo seruire alteri domino extra locum illum, vel suburbia, vel intra locum & suburbia eius ad officium, vel operas, vel laborem campestrem, ita vt dominus illum compellere non possit, vt redeat ad illi seruiendum. hæc tamen non procedunt si iam famulus ipse pecuniam recepit anticipatam, vel vestes, nam tunc compelli poterit redire ad implendum tempus seruitij omissum & insuper tenebitur pœna nostræ legis, & hæc sunt literales huius legis declarationes per aliquos malè intellectæ, & lex nostra nouissime iubetur seruari per. c. 50. curiarum de Madrid. anni. 1590.

SVMMARIVM.

Correctio paterna erga filium. Domini erga seruum. maris erga vxorem. animodo nõ sit excessiua permissa neque iniuriantur ex hoc. n. 1. & 2.

Famuli debent dominum adiuuare clamore & armis. n. 3.

Famulus si occidat inimicum domini propinqui domini defensione an teneatur. n. 4.

Lex scriptor punit filium patrem vxoremque vsque ad exhæredationem. n. 5.

Seruum licet vinculis continere si contra dominum insurgitur. n. 6.

Iniuria personalis etiam cum manu facta dicitur atrox. n. 7.

Percutere cum manu aperta in facie est magis ignominiosum quam cum pugno. n. 8.

Grauior est iniuria illata à fratre amico vel ab eo quem nunquam offendi quam ab hoste. n. 9. & facta à communis quam ab extraneo. n. 10.

Pater licet possit remittere iniuriam illatam filio ab extraneo, non tamen à communio. n. 11.

Socius si infidus parat socio proditur est. n. 12.

Vbi lex iubet aliquem puniendam tanquam falsarium non est puniendus parua criminis falsi. num. 13.

Verbum habeatur improprietatem denotat & fictionem. n. 14.

Aliud est esse crimen vel habere pro crimine. n. 15.

Ignosciendum est ea, qui pronocatus vicisse velutis. n. 16.

Famulus percutiens dominũ non imponitur vera pœna diuo. f. n. 17. & 18.

Curatus punitur in casu nostræ legis. n. 19.

Lex. 3.

Summarium.

Famulus iniurians dominum verbo vel facto qua pœna puniendus est.

Ibi, *Que le iniuriare a su señor y amo*. Quamuis enim patri filium, marito vxorem, domino famulũ liceat aliquando corrigere increpãdo verbis, & facto moderate, & hæc non solum non vocatur iniuria, sed potius virtus ac salutaris (licet aeris) ad bonos mores, & ad honestam disciplinam correctio, cum ad corrigendum & emendandum eos fiat, & ad virtutis & obedientiæ institutionẽ, nulla, fali correctione, siue filius, vxor aut famulus sit, iniuria fiet, sed virtutis materiam corrector pater marítus aut dominus suppeditant, & animi vicij ja subriter † medentur, ex. l. 3. & ibi Bal. C. de pat. por. c. sicut alterius. 7. q. 1. iuncta glo. verbo iudicari. l. cõgruit. 5. furiosi, & ibi Bald. ff. de offi. præsi. l. seruí & filij. ff. de furtis. l. respiciendum. 5. furta domestica. ff. de pœnis. l. præton. § præterea. ff. de iniur. 5. fin. institut. de his qui sunt sui vel alij iur. l. 2. 5. ff. ff. cod. ti. cap. duo ista nomina. 23. q. 4. & ex. l. 3. in fine titu. 17. par. 4. & hoc quia correctionis ius & castigatio moderata datur in isce casibus superiori in inferiorem vt per Menoch. de arbitr. iudicãdi. 3. 4. Alex. cons. 75. li. 3. hæc tamen excedi seruo, vel famulo cõtra dũm, vel filio cõtra patrẽ, vxori contra maritum, natura fieri denegat, & æquitas, nõ enim hos in suos superiores seruire, & eos facto, aut verbis in iuriare licet, & in seruis, filijs & filiabus, & vxoribus hæc notoria † erãt, ex dictis legibus, & ex dicto titi. 17. p. 4. & ex. l. 5. &. 6. tit. 21. ca. p. & ex l. 16. tit. 8. p. art. 7. in famulis tamen hoc idem esse, quamuis liberi sint, ex. l. nostra nouissime disponitur, debent enim domino obsequium & operas, & quali quadam seruitute adstringuntur ad hoc. & debent dominũ iuuare clamore † & armis & quo quomodo poterunt sine periculo suo, vt inquit glos. per tex. ibi. in. d. l. 19. tit. 8. par. 7. & ea dem glos. *parcellos*, in. l. 5. tit. 21. par. 4. & Plaza, de delictis. cap. 22. num. 17. quem sequẽtes sequitur Hippoly. bona cossa, in tract. de famulis & seruis. q. 66. in. 1. parte tomi. 6. tract. Doctorũ & an si occidat inimicum Domini ipsũm domino defendendo teneatur, † vide Blanc, in præct. crim. in. 5. iuris permissione. num. 33. vbi inquit non teneri, sequitur Hippoly. Bonacossa, vbi supra. q. 78. & ideo quibus obsequij debent & tenẽtur eis præstare, iniquum est castigare & iniuriare eos facto vel verbo, quibusde causis iustè à lege nostra punitur talium perpetrator, nam si filium patri iniuriam dicẽtem lex punit acriter, † ita vt eum exhæredare potest ob hanc causam, ex tex. in auth. vt cum de appellatione cognos. 5. causas, &. l. 4. titu. 7. p. 6. cum nullus sit amor, qui vincat paternum erga filios, & seruum licet vinculis continere si contra dominum insurgat, & inobediẽs sit, † secundum Bal. in repeti. l. Imperium

1 2 3 4 5 6 7

PYSZNA OHYDNA ZEKA OHYDNA

dum col. 6. ff. de iur. om. iud. & glo. 7 a. l. 6. tit. 21. p. 4. & cum occidere si cum vxore eum reperiat, ex. l. qui seruum. ff. de verbo. obliga. & dicta 9 l. 6. & l. 19. tit. 11. parti. 5. notat Oroscius, in. l. 1. ff. de ijs qui sunt sui vel ali. iur. col. 255. in prin. cur & non idem erat disponendum contra famulum conductitium etiam liberum 10 domino insestantem, & iniuria affi- cientem, & sic lex nostra iuste constituta est.

¶ Ibi, *Pouendo las manos en el*, quæ quidé est atrox iniuria etiam si sanguis nó exeat ex iniuria illata verbo vel facto, tum quia iniuria personalis etiã 11 cum manu facta dicitur grauis & 7 Atrox, † secundum Angelin tract. maleficij. verbo Sempronium mandatorem, & Cyn. Bal. & Saly. in. l. non ideó minus. C. de accusatio. relatos & secutos per Fran. Marcum, decis. Delphin. 905. num. 11. & 12. fol. 306. veluti si traxit per capillos & barbam, vel si alapam dedit, quæ in nostra Hispania grauissima iniuria reputatur, vt in alijs locis consuetudine etiam habetur, quòd percutere aliquẽ cum manu aperta in facie, est magis ignominiosum, quàm cum 8 Pugno, † vt ibi. n. 8. inquit ipse Fran. Marcus, & Iulius Clarus, li. 5. select. sent. 5. iniuria, in princ. & tex. in. l. 10. tit. 9 parti. 7. tum etiam quia ex qualitate personæ, & sic domini, cui famulus reuerentiam debet iniuria atrox dicitur ex d. l. 20. ex̃plificando in facta à filio patri, vel à nepote auo, vel Domino a vassallo, & famulo, & ideo merito lex nostra tanquã atrocem iniuriam punit hanc cũ manibus domino à famulo suo factam, & sic videmus, quòd iniuria illata personis iudiciarijs ac publicis officialibus, aut aliquibus de senatu, vel concilio, aut Episcopo, aut sacerdotibus ad sacrificia facienda & celebranda constitutis, & vestitis atrox est, vt in. 5. atrox, in fin. de iniur. grauiorque est iniuria † illata à fratre & amico, vel ab eo, quem nunquam offendi, quam ab hoste, & inimico, vt inquit Tyberius Decia. respon. 82. num. 5. volu. 2. & facta à coniuncto itidem est grauior, quam facta ab extraneo † l. cum oportet, in verb. grauius. C. de bon. liber. Hippoly. sing. 573. grauior, idem Tyber. Decian. 35. num. 30. volu. 1. vbi. n. 29. ex hoc singulariter infert, quòd licet pater possit remittere iniuriam illatam filio, ex. l. sed si vnius. 5. ff. de iniur. non tamen poterit † si à coniuncta persona est illata, ex tex. in. l. Lucius ff. soluto matrim. quem ad hoc commend. Roma. sing. 93. incip. tu habes, Iaf. in. l. in personam. ff. de pact. ex text. in. l. Papinianus, in prin. ff. de inoffi. testam. vbi omnes notãt teste Arias Pinelo, in. l. 1. 3. parte. n. 105. C. de bon. mater.

¶ Ibi, *Sea amido por alcue*, nam si infidiaspare socius aduersus sociũ † proditor est. C. Quilisarius. 23. q. 4. & ciũt in propositũ cõsiderata per Dida. Per. in. l. 1. tit. 15. lib. 8. Ordin. glos. 1. & nota dictionem illã, *sea amido*, vt sic habeatur por tali alcuoso, & cõsequenter verus alcuosus nõ sit, sed protali habendus, & cum nullum simile sit idem. l. quod Nerua. ff. de posit, nõ puniretur poena aleui vero imposita nã vbi lex iubet quem puniri tanquam falsarium, non est punendus pœna criminis falsi, † ex text. in. c. nonnulli in fine, ibi tanquam falsarius puniatur, de rescrip. vbi Bal. & Rebu. in cõpen. alij. rerũ ecclesi. n. 10. & idẽ Rebuf. in. 3. tomo const. Fran. tit. de sent. art. 3. glos. 1. vna. n. 39. ité quia verba illa, *sea amido*, latinè, habeatur, improprietatem † denotãt, & fictio, ex l. iuris ciuilis. ff. de cond. & demonstra. not. Bart. in l. si is qui pro emptore col. 5. & 15. ff. de vsuc. pro emp. T. ir. in. l. ii vnquã verbo fuí ceperit liberos n. 45. de reu. don. & sic aliud est, esse ciuẽ vel haberi pro ciue, † quia illud veritatẽ dicit, hoc fictione iuxta. gl. in. l. mercis appellatione, & ibi Bar. ff. de verborum sig. & Tir. vbi sup. in verbo reuertatur. n. 221. & sic in præsentia iudicis, esse Aleuosum, vel haberi pro tali, quia primum veritatẽ dicit, secundũ verò fictionem, & cum verus aleuosus ute dici nõ possit in præsenti, merito quã pœna veri Aleuosi non puniatur, sed ficti & improprij, & consequẽter pœna mortis, *Aleuoso* imposita, non punietur, sed alia mitiori corporali attẽta qualitate personarũ famuli & Domini & diuti corporali, quia si corporalis non esset, minus puniretur in hoc casu, quam in sequente cum famulus nõ inieciẽt & imposuit manus in Dominum, sed voluit eugianãdo ensem vel capiendo arma contra eum, quo in casu lex nostra pœnam vereciundiæ lex nostra illi imponit, si vilis est famulus, ergo in primo dicto casu quando cum effectu manus imposuit, si ethomo vilis poterit verberibus affici, & ad triremes damnari, cõsiderando causam & occasionem si quam famulus habuit, vt minoretur pœna. nam legem nostram non est cẽsendum velle tollere defensionem de iure naturali permissam, neque itidem tollere causam vrgentem à Domino illatam impellentem famulum ipsum ad hæc faciendum. Ignoscendum est enim ei qui prouocatus vlsiscì † se voluit, vt l. abstentem. ff. de pœnis, & sic tunc famulus minus punietur, attentis qualitatibus personarum. Ieremes dicis non imponeturhuic famulo pœna amissionis membrorum, quia dictatis bonorum veris † dictatis imposita per l. 10. tit. 23. in fin. lib. 9. neque iudex priuabitur gaudere immunitate ecclesiæ, quæ mea & noua cõsiderationes sunt & verè meo videri.

¶ Ibi *sino de palabra* hic est tertius casus & tertia nostri text. dispositio in qua pœna arbitrio iudicis relinquitur considerata qualitate personarum & verborum, quasi in duobus præcedẽtibus non verseturita liberum Arbitrium: & notandus est secundus nostri text. casus, siliicet cum famulus incepit euaginare ensem, vel arma alia capere contra Dominum, quasi casus hic sit specialis in quo conatus punitur † & grauiter, cum dura sit quælibet corporalis pœna, cum regulariter conatus puniri non soleat, neque delictumnon perfectum, vt alibi diximus & in l. sequente.

SVMMARIVM.

VERba de affectam perfecta & consumata in nellegenda fuit. n. 1. scilicet si in scudatario volente deos calais vxorem Domini. n. 2.

Famulus deos calais ignorantes vxorem Domini vel familiam non punitur si errorem iustificet. num. 3.

Adulterium non committit cognoscens vxorem alterius credens non esse coniugatam, neque con iugata credens esse suum maritum vt in famula fingente se esse suum maritum punitur tum famulus n. 4. & 5.

Famulus cœnti cum Domina, quæ meretrix est non incurrit nostra legis pœnam n. 6.

Accusationem contra famulum commiscentem se cum aliqua Domini famula solus Dominus & non alius instituere potest n. 7.

Mitius agitur etiam in pœnis corporalibus cum nobilis quam cum ignobilis. n. 8.

Ancillam alterius corrumpens non tenet nr pœna legis partitæ sed de seruo corrupto n. 9.

Lex nostra in intelligitur de familia domino domus assimiate cuiuantla n. 10. & ibi intra quartum gradum.

Lex nostra in intelligitur in virgine domi retenta & educata n. 11. & quid si esset mulier vidua honesta, vel religiosa. n. 12.

Secunus si euiteri cum Domina amlio concumbentem, in

tur.n.13.
De obstaculo delictis perpetratis puniendis sunt.n.14.

Lex.4.

Summarium.

Summ. Pœnam imponendam famulo accessum carnalem habenti cum muliere famula, aut seruientem à domo Domini sui, declarat lex nostra.

1 Si *accesso carnal*, quasi secus si osculum vel tactus mãillarum tantum accesserit. vt tunc legis nostræ pœna locum non habeat, cũ lex nostra accessum consummatum requirat, & sic delictũ perfectum, sed alia mitiori arbitraria puniretur osculator talis & tangens dictus, verba enim de actu iam perfecta, & cõsummato intelligenda sunt † in quacumque dispositione, et sic cum effectu. c.relatum, de cleri. non resid. l. 1. §. hæc autem verba, & ibi late Ias. nu. 6. ff. quòd quisque iur. glo. in. cap. super quæstionum, verbo si non possunt, de offi. deleg. & in. cap. qualiter, de pact. Hippoly. in. l. fi. si qui cum telo nume. 52. de sicar. pœnaque à iure imposita habet locum in actu iam cõsummato, non autẽ in cępto tãtum, vt per Feli. in tracta. de conatu, col. 3. & faciunt dicta per Dida. Per. l. 2. tit. 13. lib. 8. Ordina. neque punitur affectus, nisi sequatur effectus, osculum tamen & tactus mãillarũ pręludia sunt copulæ carnalis, neq; per ea censetur earo copulata & cõmixta, & consequẽter cessat nostræ legis pœna consummationem copulæ requirentis. quod secus est in feudatario si per lasciuiam aufus fuerit † osculari vxorem domini, nam hic beneficio priuabitur, secundum Couarru. in. 4. par. 2. cap. 7. §. 6. num. 3.

2 & itidem si per errorem credens nõ esse domini vxorem † vel famulam, famulus ad eas accesserit non puniretur legis nostræ pœna, dũ tamen errorem iustificaret, ex glos. in. c. 1. qui. mo. seu. amit. allegata ad hoc per Ang. de Malefi. in parte, & appęfate, in fi. verbis, vbi disputant an in delictis præualeat opinio, vel veritas, nos tamen habemus. l. 5. titu. 17. parti. 7. iun cta glos. probantẽ, quòd non committit adulterium cognoscens vxorem alterius credens non esse coniugatã, † vel cognita ab alio
4 credens maritum suum esse ad suggestionem vel dolum alterius, vel coniugata cum alio credens primũ virum esse mortuum, vel à quibus, tum admisit de nocte credens suũ maritum, puniretur tamen tunc familus, † & sic inquit Rebuffin casu simi.
5 li, in. l. inter stupram. 100. pag. 590. versi. ego quoque mudi. ff. de verbo. signifi. fe vidisse apud Parisium, & mulum laqueo suspensum, quòd fur tim maritum simulans vxorem eius dominam suam noctu quiescente in thoro maritali cognouisset.

6 ¶ Ibi, *Con alguna muger*, intelligendũ tamen sit hoc esta, nam si esset meretrix † non incurret famulus pœnas nostri text. ex dictis in simili per Boerl. decisio. 217. numero. 14. vbi ita tenet.

7 ¶ Ibi, *O feriendo de la casa de su señor, o ama*, Didac. Perez. d. l. 1. tit. 1 §. li. 8. Ordinam. pag. 283. in col. 1. super ijs verbis inquit, accusationem, nõ admittẽdam † super hoc ab alio propinam quàm à domino quòd quidem durum videtur, nam reipub. interest delicta puniri, maximi luxuriæ, lex quæ nostra non solum domino actionem præfixit, sed indiffinctẽ pœnã proposuit talibus delinquẽtibus, ergo quilibet licebit delicta hęc accusare

fare. Itẽ quia l. 2. ti. 1. li. 5. fu. quæ antea erat pars quæda nũ te. id expres. disponit vt nullũ alius quã pater vel mater admittatur in casu illius legis ergo in nostra cum id non exprimatur aliud esse censendum erit nihilo minus tamen quia lex nostra principaliter domino prouidere intendit & magna est authoritas angeli ab ipso Didac. vbi sup. allegãtis, licet possit hęc opinio licet difficulter apud iudices obtineretur.

9 ¶ Ibi *vna opinia publicamente*, idem erat antea statutum ex d. l. 1. tit. 15. li. 8. ordinamenti, non est enim lex nostra noua in hoc. & licet dura videatur seruanda tamen est, sicut Ieprospex it. ff. qui & à quibus, tum ob gravitatem delicti, cum ab eo in quo confido sim dolusus. & is, qui meum tenebatur defendere honorem debo nestat me, & famam denigrat meam
10 & famulę & ancillę meę genus quod dam Aleuosię exercent, vt. præcedente diximus tum etiam quia delictum hoc plurimum commitebatur à famulis & ideo fuit necesse rigurosa pœna delinquentes tales punire, vt metu & terrore pœnæ se abstineant vt inquit singularis l. 5. tit. 27. par. 2. quam in propositum considerauit Dida. Perez d. l. tit. 15. lib. 8 ord. pag. 283.

¶ Ibi *le saquen a la verguenza*, hic habes tex. probantem quod etiam in
8 pœnis corporalibus mitius agitur † cum nobili, quam cum ignobili pro ut considerat Did. Perez d. p. 283. gl. *pro daiego*, & dixi plura in meo tract. de Decur. li. 1. c. 12. n. 20. cum quatuor seq.

¶ Ibi *del reyno*, sed an illius vbi deliquit, vel ab omnibus populis, quæ sunt regis, vide Dida. Perez vbi sup. p. 28. gl. *del Reyno*.

¶ Ibi *vn parienta del señor o ama*, intelligein eadem domo viuente non vero aliter, nam cum lex nostra de multiplicibus domi habitantibus disposuerit &. de famulis, prosequens hanc materiam circa consanguineam idẽ est supponendum disponi scilicet quæ domi habitet, & ex verbis sequentibus etiam id clare deducitur & est fine dubio, nam & ancillam propriam si quis non domi sed extra domum viuentes corruperit non tenetur pœna † l. fi. ti. 19. par. 7. sed tenebitur de seruo corrupto, ex l. in ter liberas. ff. de adult. not. Bar. Soc. consi. 48. n. 9. lib. 1. & sic est fine dubio verba hęc de consanguinea domi retenta esse intelligenda, vt & optime post vidi animadversum per Dida. Perez hic p. 287. d. lib. 8. ord. verbo *en su casa*, & ex l. 6. titu. 10. lib. 8. id deducitur. Sed an & intelligetur lex nostra etiam de illa, quæ est Domino domus † affinitẽ conuicta, & crederẽ quod sic quis est eadẽ ratio vt & diximus in l. 2. ti. 1. n. 3. li. 5. sup. sed intra quantum gradum an intra quartum gradum attento iure can non. vel decimo attento lur. Ciuil. & crederem in materia nostri text. quod intra quartum gradum fiet cõputatio & non vltra, cum Dida. Perhic sub d. l. 1. tit. 15. lib. 8 ord. p. 282. verbo con la parienta. & p. 287. ver. *parienta*.

¶ Ibi *o doncella que criia en su casa*, Did. Per. hic in d. p. 282. in g. *que criia*, intelligit hoc esse verum, si Dominus talem virginem in domo nutriuit, secus si extra domum nutrita est, nam tunc legis nostræ pœna locum non habebit, ego tamen salua eius pace contrarium teneo scilicet legem nostram procedere † etiam si non fuisset in domo Domini nutrita, sed
11 extra domum nutriuit eam, tempore tamen delicti commisi in domo

ex-

existebat, & alimentabatur & nutriebatur, idque ex ijs verbis nostræ legis colligitur, dum dicit, *quæ cria en su casa*, ponderãdo verbum illud, *cria*, quod est temporis præsentis, quo de lictum committitur, & non dicit, *nuere criado en su casa*, colligiturque clarius ex l.6.tit.20.lib.8. infra dum dicit, *y con dauzella que tenga en su casa*, ad quam legem se nostra referre vult, dũ mãdiori rigore tunc plectendum famulũ hunc text.hic disponat, & rigor hic erit ab illad.5.propositus, & intelligi sufficere domum esse conductãtiam, siue propriam, quia lex nostra habitationem non vero domus proprietatem considerat vt satis in hoc perplexus tenet Dida. Per.in.d.glo. que crie, sed quid si haec esset mulier
14 vidua Thonesta, vel virgo aut religiosa, ex.l.fi. in fine titu.19.p.7. con cremar? disponitur vbi glo.firmiore, legem nostram allegat, & latius tractat, in. l.15.titu.17.in glos. con su fieruo, ea.par.7.vbi est lex probãs, quòd si seruus coierit cum domina ambo l concrementur, sed si cum filia seruum dãs reperiret, vel cũ vxore posset eũ occidere, secundũ tex. in.l.6.tit.21.p.4.& l.19.tit.11.par.5. quã ad hoc allegat Orosius, in. l.1. ff.de ijs qui sunt sui co.25.n.prin.

¶ Ibi, *O una que le cria su hijo*. nota ver bum illud, *cria*, quod est præsentis temporis, vt sic qualitas adiũcta ver bo debeat intelligi secundum tempus verbi, ita vt tunc temporis cum famulus ad illã accessit, mulier hæc filium domini nutriat domi, secus vero si ante nutriuit, tunc tamen non nutriebat, quia tunc pœna in princ. nostri text. apposita punietur tanquam mulier ea domi habitantẽ cognoscẽs, nõ vero tanquã nutricẽ, ita intelligit & bene Did. Per. d.l.1.n.15 lib.8. Ordina. pag.282.infine, & probatur ex. d.l.6.titu.20.lib.8.infra.

¶ Ibi, *Y haga justicia con mas rigor*, da quo rigore disponitur in.d.l.fin.tit. 19.p.7.& nouiter in.d.l.6.tit. 20.li. 8.infra ad quam nostra quoad dictũ rigorem remittere se voluit, debet tamẽ attenta qualitate facũ id temperari, vt ex sequentibus verbis disponitur, & bonus iudex arbitratur, qui semper debet in mitiorem partẽ inclinari, & pietati, & misericordiẽ, se accommodare.

¶ Ibi, *Amos sida tercero*, agentes enim & consentientes eadẽ pœna punietur prout & in.l.1. titu.1.lib.5. supra dispositur, circa mediatores clãdestini matrimonij. vbi nu. 43. diximus: Imò & mediatores ij esset acri ter punendi & castigandi tanquã principales delicti intercessores, & perpetratores: plerq; q; enim hæc nõ fierẽt mala nisi intercessores ij adesset. Alia ꝛn propositũ huius legis dixi. in l.7.tit.8.lib.5.supra.

SVMMARIVM.

Receptores furũ alios occultatores aut punientur vt fures.n.1.

Lex.5.finalis.

Summarium.

Ementes à famulis res aliquas ex contentis in nostra lege tanquam furti occultatores & factores puniendi sunt.

IBi, *Ni cõpre de criado o criada*, ampliat dispositionem legis.16.tit.11.lib.5.supra quæ in seruis loquebatur vt ibi dixi. ¶ Ibi, *Que sea auido por encubridor*, notanda est hæc improprietas verborũ vt scias non pœna ordinaria occultãtis furẽ & res furatas esse puniendũ hũc emptorẽ, sed alia minori arbitraria, ex ijs, quæ diximus in.l.3. verbo *sea auido*, supra titu.18. & lib. quibus totus iste titul' & liber remanet expeditus ad laudẽ & gloriã omnipotentis Dei ciusq; B. Matris & sanctorũ 9. mẽsis Februa. anni huius. 1590.

I. I.

LIBER SEPTIMVS

De los Ayuntamientos de los concejos, justicia y regidores, y de sus ordenanzas.

QVI quidem liber ad prętedẽ di difficiliter cõtinuabitur, nisi dixerit, quòd cũ superiori libro dictũ sit de personis vt de militibus, nobilibus, & ignobilibus, nunc autem sequitur in hoc libro de cõciliis quæ ex dictis tribus statibus constituuntur, & de eorum bonis & commerciis, & alij & isto modo con tinuabis eum.

SVMMARIVM.

Ciuitas est ciuium multitudo.n.1. vel vbi per alios.

Ciues ipsam ciuitatẽ & vniuersitatẽ efficiũt.n.2.

Concilium dicitur est à societate multorum. nu. 3. vel ut vbi.

Concilium ciuitatum dicitur triplex.n.4.

IN cuius Rubricæ propositũ cõducũt verba illa Aristo. Politicorũ 1.c.1. in princ. scilicet, omnẽ ciuitatẽ societatem quandam esse, omnemq; societatẽ boni cuiuspiã causa cõstitui esse videmus omnia namq; eius, quod specie boni præfert gratia, omnes agũt) dubitari nõ potest, quin omnes societates ad bonũ aliquod spectent, sed ea maxime, & ad id quod in bonis principatum tenet, quæ cunctarum est facile princeps, & alias omnes amplectitur, hæc autẽ est ciuitas appellata, ciuilisque communitas. Quæ, vt inquit idem Arist. vbi supra li.3. c.1.in prin. ciuitas est
1 ciuiũ multitudo, & Cicero de somnio Scipionis inquit, quòd cętus, hominum iure sociati, ciuitates appellantur, & idem Cicero pro Sestio, conuenticula hominũ, quæ postea ciuitates nominatæ sunt. Siquidem ciuitas nihil aliud est, quãm ipsorum ciuium collectio, ipsiq; ciues ipsam
2 ciuitatem, & vniuersitatem efficiũt, secũdum Cardi.in cap. requisisti, de testam. Barto. in. l.aut facta.5. fi. ff. de pœnis, probat text. in. l. ciuitas. ff. si cert. pet. l. ciuitates. ff. quod cuiusq; vn. nomi. l. omnibus ciuitatibus. ff. ad Trebel. & hæc ciuitas & populus proprie nõ pro ipso loco, neq; profiscta persona capitur, sed pro ipsis singulis loci habitatoribus. Ex quibus concilium nominatur, & deriuatur, & sic inquit Alberic. in dictionario,
3 concilũ dictũ est à societate ꝓmũ torum in vnũ: vt hæc & alia per Iacobat. in tract. de concilijs li. 1. arti. 1. nu. 1. cum pluribus sequẽtibus. vbi plura de eius Etymologia, & diffinitione, &c. n. 10. inquit quòd concilũ dicitur cœtus, congregatio, coadunatio siue collectio personarum in vnum authoritate superioris disposita ad tractandum communi intentione de rebus necessarijs, & quoad

FUNDACIÓN CULTURAL MAPFRE VIDA
BIBLIOTECA OHY

nostrum propositum videtur bona
distinctio qua conuenit in omnibus
4 cum suo definito. Et concilium hoc
sciuitatis triplex est, Primũ enim est
concilium magnum ardum & ge-
nerale, sciliicet congregationis totius
populi, inquo conueniunt omnes
& constituunt, & hoc cõmuniter vo
catur *cõcio abitro*. Secundũ concilium
est, quod vocatur conciliũ generale,
idq; tertiũ constituit concilium mi-
nimũ ad regendum ciuitatem castrũ
villam, & populũ: Primum conciliũ
pôt quicquid vult, quod sibi à prin-
cipe diuino, vel humana lege prohi-
bitum non est: secundũ vero potest
quidquid potest primum, nisi sit à
primo prohibitũ: tertium potest om-
ne, quod sibi permissum est ab ipso
secundo, vt latius dixi in meo tract.
de Decurio. lib. 2. c. 18. n. 22. vbi, ho-
die, asseruimus, in ciuitates ipsas &
populos, singulares de ciuitate pote
statem transtulisse, de quo concilio
ciuitatum & populorum lex nostra
disposuit, & totus titulus noster.

SVMMARIVM.

DOmus vna altius quam alia eleuari non po-
test inter Florentinos. n. 1.
Iudex in domibus publicis habitare antiquitus de-
bebat. n. 2.
Rectores compelli possunt venire ad domum
publicam ex causa publicæ vtilitatis. n. 3. aliis
multari possunt vt ibi, & ibi declarator.
Congregatio rectorũ debet fieri in domo publica
certis temporibus neque debent semper congre-
gari ad libitum superiorũ. n. 4.
Domus de ayuntamiento debent fieri sine magno
ciuium incommodo. n. 5.
Ædificia antiqua ciuitatis prius sunt reparanda,
quam alia de nouo erigenda. n. 6.
Opera publica expensis ciuitatis facienda sine prio
cipis licentia fieri non possunt. n. 7.
Horrea publica aut publica stabula iudex sine li-
centia principis facere potest. n. 8. vbi idem in
necessarijs ædificijs publicis.
Expensis quibus fit faciendã domus publica. nu-
mer. 9.

Lex. I.

Summarium.

Domus publicæ ad concilia congregan-
da in qualibet ciuitate & villa cõstruẽ-
dæ sunt.

BI, *Entonbleces se las ciudades*,
ob quã quidem formo
sitatem & apparẽtiam
adest in aliquibus loci
statutũ, & consuetudo
vt altius vna domus
quam alia non eleuetur, neque ædi-
ficari possit, sed vt omnes in ea-
dem permaneãt altitudine, vt apud
Florentinos ¶ inquit glos. l. 1. C. de
ædif. priua. adesse, refert Meneses. l.
altius. nume. 8. C. de præsu. & aqua
vbi. nu. 9. & 10. & ampliat vt & alie-
nigena & clerici ligentur hac con
suetudine, fuit enim semper maxima
cura legũ latoribus publicorũ ædifi-
ciorũ aspectus. l. 2. in fin. C. de ædif.
priu. & sic lege cautum erat, ne ædi-
b* affixa legari possent, ne publicus
deformaretur ciuitatis aspectus. l. ę
tera, de leg. 1. l. 2. C. de prẽd. & om. re.
nauicu. lib. 11. l. 13. titu. 9. par. 6.

¶ Ibi, *En las ciudades y villas*, & sic non
in vicis, vulgo *aldeas*: in quibus tãtus
splendor domus publicæ non requi
ritur, cũ vbiq; possint homines facili-
us congregari, vt inquit Auend. c.
20. pr. pt. in. fi. verficulo, vt aũt. lib. 1.
licet & in vicis etiam hodie idẽ fiat.

¶ Ibi, *En tener casas grandes*, sicut & olim
fabricanda prætoria & domos publi
cas statuebatur, vt essent vsui publi
co, & quibus iudices inhabitarent, vt
1 Inulli. C. de off. Rectõ. qua domo
2 publica facta, ibidem & nõ* alibi iu-
dex inhabitare debeat, secundũ Bar.
in. l. Aquilius Regulus. ff. de dona.
de quibus domib* publicis habemus
etiam. l. prætoria. C. de operi publi.

¶ Ibi,

¶ Ibi, *En que se ayuntẽ las justicias y regidores
y officiales, à entender en las cosas cumplideras a
la republica*, quod esset maximi momen
ti si ad id congregarentur, sed plerũ
q; ad destruendam Remp. congregã
tur, præsertim vbi adest multitudo
rectorũ, & partialitates hinc inde cõ
trariæ cum deberent pro bono pu-
blico, vt inquit tex. noster cõgrega-
ri, & vt cõsuli possent vtile populo-
rum, vt in. S. senatus consultũ, init.
de Iust. & Iu. Et ad domũ hanc publi
3 cam ¶ compelli possunt rectores ve
nire ex causa publicæ vtilitatis secũ
dum Abb. in. c. quia propter. not. 2.
de electio. & qui moniti non vene-
rint, possunt à iudice multari, etiã
si tot ex consiliarijs venerint, quot
corum præsentia posit actus expe-
diti, secundum Plate. in. l. in filijs. C.
de Decurio. lib. 10. quòd intelligẽ,
vt dixi in meo tract. de Decurio. l. 1.
c. 2. nu. 7. si iudex in mandato deue-
niendo pœnã expresserit nõ venis
tibus impondam, nam tunc eam
exequi poterit. Debet q; congrega-
tio fieri certis temporibus neq; de-
bent ¶ semper cõgregari ad libitũ
4 superiorũ, secũdũ Abb. in. c. his quę
col. 1. de maio. & obed. Panin. & de
potes. cap. sedeuae. §. & q̃ cętus, & à
quo sint vocãdi & cõgregandi, dixi
in. d. trac. de Decurio. & an sit necef
se actus fieri in eadẽ domo, & nõ ex
tra, diximus. l. 13. titu. 6. lib. 3. supra.

¶ Ibi, *Fagan su casa de ayuntamiento*, si cõ
modẽ fieri pôt intelligẽ, & sine ma-
gno ciuiũ incõmodo, secũdũ Bal-
5 in. l. singularium. C. de oper. pub. da
ta enim difficultate maxima ædifica
tio difficilis reputatur impossibilis,
vt. l. 16 dubiũ in fi. de leg. 3. & l. si alie
ni ff. de solutio. glo. in. l. fidei comis.
§. si seruo, de leg. 1. not. Felin. in. C. Ec
clesia S. Mariæ col. 34. de consti. &
in maxima difficultate idẽ citat Ca-
stro de lege pœnali, fol. 4. in paruis,
difficultas aut nõ minima reputatur,
si sint alia ædificia publica indigẽtia
refectione, vel imperfecta, nã prius
6 sunt hæc perficiẽda, ¶ ? alia inchoan
da, vt in. l. fi. & ibi Bal. C. de oper. pub.
& in. l. nemo iudicũ, eo. tit. & in. l. fi.
in. prin. ff. de ope. pub. & notat Auẽ.
c. 3. pract. n. 1. lib. 2. vbi ampliat etiã
si pecunia legata sit ad nouũ opus in
choandũ, deficiẽtibus tũ operũ anti-
quorũ reparationibus, noua hæc do-
mus consistorij fieri poterit ex legis
nãæ permissione absq; alia principis
licẽtia, licet regulariter opera publi
ca expẽsis publicis facienda nõ pos-
sint fieri sine regis licẽtia, ¶ vt. l. ne-
mo, & . l. fi qñ. C. de oper. pub. notat
Auẽd. d. n. 1. vbi in versiculũ tãi regu
la inqt fallere hoc quotiesiõrrea pu
7 blica; aut publica stabula essent faciẽ
da, nã tũc solus iudex ex sũmptu pub
co posset id facere ex tex. in. d. l. ne
mo, & Auend. vbi supra. idẽ dicit es-
se in quibuscunq; ædificijs publicis,
quorũ ædificatio necessaria est popu
lo, nã prę cedẽte necessitatis infor-
matione id fieri posset, vbi. nu. 2. idẽ
de reparatione eorũ dicit: Ego tamẽ
etiã tunc concilium requirerem, vt
eius permissũ & cõsilio hæc fierẽt, &
hæc quib* expẽsis sit faciẽdã domus
8 cõsistorij, dixi in. l. 13. tit. 6. l. 13. supra
& quãsis imitatione Gutier. in prac. quæst.
li. 1. q. 36. vbi nos refert & sequitur,
& quãsis limitationẽ nostrã in. d. l.
15. n. 7. in fi. dicat se nõ examinare, ¶
tunc, tamẽ eam verã iudico, ex. l. 20.
tit. 2. p. 3. quã ibi allego pro mea li-
mitatione & ex. l. omnes la. 2. C. de
oper. pub. etiam comprobatur.

SVMMARIVM.

NVllus ingredior exuere in cõsistorio ciuita
tis qui pôt nisi quibus à iure permissum est. n. 1.
Prætorium signis bis aut plures instruxerit aequal
ter possessionem ingredientibus. n. 2.

Possessio multum opitulatur etiam in iure eligendi ad adquirendū. 3. vbi id in electione actiua, non vero in electione passiua. nu. 4.
Possessio non adquiritur exactibus meræ facultatis. n. 5. nisi vt vbi. n. 6.
Aliud est ius aliud facultas. n. 7.

Lex. 2.

Summarium.

Quæ personæ, & quæ non, possunt ingredi conciliū, & in eorum negotijs se intromittere, declarat lex nostra.

1 IBi, *No entren mi esten con ellos en su ayuntamentos*, hic habemus regulam, quam alijs à me citatis in. l. 1. tit. 1. li. 2. supra. addes, scilicet, ꝓ nullus pōtingredi, & existere in consistorio ciuitatis, nisi tantū illi, qui sunt in iure expressi, & est ratio, quia deputari ad aliquē vsum, vel ad aliquod ministerium, illi tantum & non ali, vti debent, ex. d. quicunq; & ibi Bal. C. de oper. publicis, quem ad hoc. & legum nostram colideat Auend. c. 15. præto. n. 1. lib. 2 & dixi ego in mea Curia Pisana de Decurio. lib. 1. ca. 10. sed an siquis ingressus fuerit cōcilium semel his aut plus acquiret possessionem ingrediendi, & Bar. in. l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itinerac. priu. n. 1. inquit, q̄ si ciuitas pateretur aliquem esse in concilio, ex eo solo actu non adquireretur ei quali possessio, sed opus esset, quod per triginta dies interueniret, in conciliō, sed vbi conceederetur esse ex decurionib⁹ & prioribus conciliij ex eo solo actu quasi possessio esset adquisita, & idē cenſuerūt alij plures, quos retulit Mænoch. de arbitraūt. lib. 2. casu. 160. n. 1. & sequitur Cæpol. de ser. rus. c. 41. n. 25. Barba. cons. 68. colu. 2. & Cæpen. li. 2. de Cōcur. in. c. possef. parte. 2. Rebuf. in. 3. tom. cons. Franciscus de mater. possessorijs in præfatione. n. 188. quos adhoc allegauit ipse Mænoch. de retin. poss. remedio. 5. n. 12. nā & in iure eligendi acquirēdo multū 3 opitulatur ꝓ possessio, vt no. in. c. cū ecclesia sutrina, de caus. pos. & proprietate Liberti de iureparto. in. 10. &. 11. ar. 3. q. prin. 1. partis. li. 2. Abb. cons. 54. li. 1. Soci. cons. 58. li. 2. Cōcur. in prac. c. 14. n. 2. Menes. in. l. 1. C. de serui. & aqua. n. 14. & Bertach. de episco. 3. p. lib. 1. n. 7. & Iaso. & Angel. in. §. æquē si agat, inst. de actio. & quanto tēpore ius tale eligēdi acquiratur, vide Balbū, de præscrip. 1. p. 5. p. prin. q. 8. Ripā, in. d. c. cū ecclesia. nu. 126. cū seq. & hoc vt dixi est quoad acquirēdū ius eligēdi, & sic in electione actiua quādo extranei, & quinō sunt de capitulo admittuntur ad electionē faciendā, sed in electione passiua, licet ꝓ mille annos aliqui 4 nō habentes ius & iustitiā ꝓ eligātur & nominētur, nō propterea adquirit possessionē, vt in posterūpis, vel alij de eorū collegio eligantur, quia ſtis sunt actus merę facultatis, ex quibus nū quā adquiritur possessio, vel quasi, vt per Doct. maxime Ripā, in d. c. cū ecclesia sutrina. n. 43. de casa pos. & prop. & Angel. n. 20. Inst. 4 in. §. æquē si agat, inst. de act. Rebuf. in. 3. tomo. const. Fran. tit. de mat. posse. l. n. 177. Menoch. rd. casu. 160. n. 7. vbi ex hoc plura inferūt, & Balbus, de præscrip. 4. p. 5. p. prin. & optime Burg. de Par, cons. 10. n. 29. cum seq. vol. 1. in. qua quidē simplici facultate nunquā præscriptio procedit nisi a repore prohibitionis, vel negatio 6 nis, ſ secundum dictos Doct. & dixi mus in dicta Curia Pisana, lib. 2. ca. 26 n. 2. etiam si in memorialis præscriptio, vt per Rolan. Valles, cons. 53. nu. 25. cum seq. vol. 2. & iterū cons. 21. n. 20. & 27. eo. vol. & cōes dicit Balb.

Balb. vbi supra. d. 2. p. 5. p. q. 5. & 6. & Villalob. in tractio mille com. opinitera. P. n. 327. cum duobus sequen. vbi ampliat, & Anto. Gabriel. in cōmu. opin. tit. de præscriptio. conclu. 10. Tiraq: de retract. cōuentionel. §. 1. gloss. 2. n. 27. quicquid velit Io. Gar. in tracta. de nobilita. glo. 35. nu. 54. cum sequen. Est tamen verū, ꝓ si facultas procedit ex aliquo cōtractu, & sic depēdet à iure aliquo, ita quōd facultas hæc denotat ius aliquod nā tunc præcribitur, vt optimē per Rolan. Valle. consil. 21. n. 51. volu. 2. & Octauian. decis. Pedam. 115. n. 2. vbi optimē dicunt aliud esse ius, aliud fa 7 cultas, ſ nam in iure, vt diximus, præscriptio procedit, etiam si adfint actiones quandocūque & similes per petuitatem denotantes, vt in l. 6. tit. 15. n. 30. cum sequen. lib. 4. supra di xi, quæ nota, quia nō fiereperies de clarata.

¶ Ibi, *Que resulten a los q̄ lo contrario hizieren*, eam in hoc alegat Auenda. cap. 23. prætorum. n. 4. lib. 2.

SVMMARIVM.

Consensus & negligentia iudicis debet adsperi vt puniatur ꝗ extraneus à consistorio, ibidem intraueat. n. 1
Casus vbi concilium ciuitatis habet iurisdictionē. n. 2.

Lex. 3.

Summarium.

Pœnā imponit lex nostra iudici permittenti ingredi in consistorio & concilio ciuitatis vel ville personas alias quā rectores & conciliij officiales.

1 IBi, *Que consintieren entrar*, fortiſ cattiua est legis præcedentis, & pœnam etiam imponit iudici negligenti per consensum personas extraneas à cōcilio ibidem ingredi, debet tamen 1 interuenire consensus ꝓ vltra negligentiam, neque sufficeret negligētia sola iudicis ad id non adauertētis, nisi esset requisitus, nullus enim de negligentia tenetur si sit leuis aut leuissima, licet si tanta esset negligentia, quōd esset lata & sic dolo proxima, vtiq; teneretur, ex dictis per nos in l. 4. n. 10. tit. 6. lib. 3. supra.

2 ¶ Ibi, *Entrengey tome*, hic est vnus ꝓ casibus vbi cōcilium ciuitatis habet iurisdictionem, quem & alios retulit Auend. c. 1. prætor. n. 31. per totū, li. 1. dixi in l. 2. tit. 13. n. 60. li. 4. sup.

SVMMARIVM.

Nisi quæ sunt gratia debent omnes cōsentire. n. 1.

Lex. 5.

Summarium.

In diuersitate votorum quid nam obseruandum est in Decurionum collegio.

1 Bi, *Que fuere la mayor parte*, idq; verius est, cum de negotijs iustitiā tāgentibus agitur & tractatur, sec⁹ in ijs, quę sunt de gratia, in quibus ꝓ omnes debēt cōsentire vt per Fell. & omnes, in. c. cum omnes, de consist. & nos diximus aliqua, in tract. de Decurio. lib. 1. c. 2. & iterum lib. 2. c. 14. vbi in. c. 15. egimus de remedio āminori parte intentando. & ca. 17. quid erit faciendum si Decuriones sint in pari votorum numero.

¶ Ibi, *Lo que el derecho dispone*, vt diximus in d. c. 2. n. 5. dictitract. de Decurio. vbi legem nostrā in hoc allegauimus & consideratiuimus, & ibidem in li. 2. c. 4. tractauimus quis de dicto collegio pri⁹ loquatur & vide etiā Auen. c. 15. præto. n. 6. & 7. li. 1.

SVMMARIVM.

POpulus Romanus non potest reuocare potestatem quam transtulit in Imperatorem. n. 1. Iustitia. l. quod senel. ff. de decret. ab vrdi. facien. n. 2.

A Decretis decuriorum licet non appellatur, propterea tamen queratur remedium adhibere potest. n. 3. Vrbi quid tribus modis potest. allegari contra ea cum sequen. numerti.

Declaratio facta per summum pontificem in præiudicium iuris alteri quæ sibi non tenet. n. 4.

Iniustitia statuti & Decreti à concilio edita nũquam transit in sem iudi. n. 5.

Statuti licet verbis generalibus sit conceptum dicitur speciale si in effectu est singulare. n. 6. vbi reuisiuæ conectare appunctuar ex quibus statuti conditio speciale & an præiudicium.

Lex. 6.

Summarium.

Decreta Concilij valida sunt & firma, & si aliquando populus contradixerit. n. 1. & ex cum xaudire dicit, & iustitia ministrare.

1 BI, *Quæ vala y sea firme*, quod enim semel ordo decreuit non oportet rescindi, Diuus Adrianus Nicomediensibus rescripsit, vt in. l. quod semel. ff. de Decret. ab ordi. facien. qua le ge notabat Bart. in. l. non ambigitur n. 1. ff. de quod populus Romanus non potest reuocare potestatem Imperatoris, cum in eum iam omnẽ transtulerit, qui quidem Bartolus in. l. omnes populus. 29. in fi. ff. de Iust. & iure, legem illam, quod semel intellexit, † postquam ex tali decreto secutus est quasi contractus, qui resultat ex litis contestatione, & hac cõmunẽ intelligentia testatur Orosci. in ca. Iomnes, colu. 6 4. versi. 27. sed an lex nostra pariatur hanc declarationem dubitabile est licet meo videri eodem declarinda est modo deficientibus contradictoribus, nã in existentibus, si deiure iniusta fuerit ha de crea, reuocari perinidice possunt, & ibi Bar. & Orosci. plate tractant quando priora statuta per posteriora reuocantur: Et an id quod semel in concilio actũ est, potest statim in alio concilio diruẽ & euertiti di xi in d. meo tract. de Decurionibus. a. c. 14. n. 14.

2 Ibi, *Que las nuestras iusticias*, hic habes tex. probantẽ, quod licet à Decretis in concilio Decurionũ factis nõ appelletur, per viã tamen queretur † remedium adhiberi potest, quia nẽ trã sunt talia decreta in remiudicatam & tribus modis potest allegari contra ea: primo per exceptionẽ doli, vt pote si facta sunt & statuta in odio alicuius particularis persone contra dicentis, & in præudicij iuris ea tãquæsiti, tũc enim iniqua sunt, & nullius momẽti, secundũ Abb. in. c. cum omnes notab. 5. de cõstit. & in conf. 55. col. 2. lib. 2. & dicit Bal. in. c. 2. de iure iur. q. statuta, quibus dol' inest nõ tenẽt, allegat. tex. quẽ ad hoc vni cum dicit, in. l. rin. ff. de excep. dolij, & dicitur, secundũ Bal. in esse dolũ, cum fit in odiũ particularis personæ, refert & sequitur Iason. conf. 151. circa primum. n. 3. libr. 2. beneficit quẽ notabiliter decidit Anchar. conf. 298. præmitto pro clariori ad fin. 3 declaratio facta per summum Pontificem in præiudicij iuris alteri, † quẽ sibi non tenet, tanquam non æqua & contra ius. l. quoties. & l. rescripta, C. de preci. imp. off. r. de quo alibi dixi latius ad ibi dicta, me remito circa istud dictum Anchar. secundo per appellationẽ in talibus decretis remedium haberi potest secundũ Bar. in d. l. omnes populi. q. 9. prin. n. 33. ff. de Iust. & Iur. & l. fi. ff. de appel. re sp. Bal. in. l. iudicibus. C. de appel. cũ similibus vt per Iason. conf. 90. materie digestis. num. 4. lib. 2. Decius, conf. 361. omissis. n. 7. tertio quando non esset appellatum agi potest per

viam

viam querelæ post tẽpus datũ ad appellandum, vt est tex. in d. c. cũ omnes, vbi Abb. not. 5. Deci. conf. 528. pro resolutione. n. 7. & in. d. c. cum oẽs. n. 5. & talis iniquitas, seu iniustitia statuti & Decreti nunquã trãsit in tẽ iudicatam, vnde quandocunq; ex interuallo absq; appellatione per viã querelæ sequi potest retractatio talis Decreti, vt compro bat Felt. in. d. c. cum oẽs col. 1. versi. secunda conclusio & Decius, consi. 335. vsiso, colu. 8. & Francis. Bertus, consi. 3. n. 70. & 71. à quo desumpsi cum eius cõsilia non passim habeantur, vbi n. 72. inquit ex Bal. in. l. quisq; C. quorum appel. non recip. q. statutum licet verbis generalibus sit conceptũ, dicitur speciale, si in effectu est singulare, vt & per Felt. in. d. c. cũ omnes. n. 4. & statutum non solũ verisi, sed & opere debet esse generale, vt per eundẽ Bal. in. c. cũ ordinem, de rescrip. sensit Detiin. ca. consuluit. 3. nu. 4. de appella. & alia plura ibidẽ ipse Fran. Bertus, allegat singularia, & per Iason. consi. 120. in fi. lib. 4. & cõiecturas Betius. vbi supra cõsideratur, ex quibus hoc præiudicii in statutis colligitur & decerptur.

SVMMARIVM.

A Ciues non possunt neq; condemnari impedientes gubernationẽ populi & ciuitatis. n. 1. Lex vel statutũ vbi profert aliquẽ rem cũ qualitate aliqua debet vtrumq; probari. nu. 2. & vbi ex hoc infertur ad assistantiam.

Casus alius vbi rectores ciuitatum habent iurisdictionem. n. 3.

Iudex qui pæitur rescissentiam est iudex cõpetens ad punienda eam. n. 4.

Lex. 7.

Summarium.

Ciuitas villa & vicinarũ gubernãda sunt constitutionibus ac consuetudinibus

concilij, aspiratũ neq; se ẽdala induce dã sunt, & adersus concilia ad imponendũ gubernationem & iustitiæ executionẽ; aliter enim iustitia & rectores id punire poterunt secundum ius.

1 IBi, *Se han gouernado segũ las ordenanças y costumbres q̃ tienen*, hic habes tex. probantem, quod statuta populi obseruanda sunt, de quo in. l. sequente dicemus.

2 Ibi, *Para embargarles en regir y gouernar*, notanda est qualitas hæc vt dispositio nostri tex. locũ habeat, scilicet, q̃ dictæ adunationes & cõgregationes fiant ad hoc, vt iustitia & rectores nõ possint regere neq; gubernare rẽpublicam, neq; vt exequi possit iustitia & per consequens non probata hac qualitate, non possint accusari neq; condemnari impedientes † gubernationẽ populi & iustitiæ executionẽ, ex remedio nostri text. quia vbi lex vel statutũ profert aliquid cũ aliqua † qualitate, debet vtrumq; probari, vt. l. 1. 2. ait prætor, vbi in princ. not. Bar. ff. ne quid in fum. pub. vnde lo. Andr. in. ca. de homi. in. 6. refert se euasisse quendã prælatũ à pœna illi ca. 1. quod capitulũ punit acriter facientes Assasinari aliquẽ Christianũ, nã contra prælatũ solũ erat probatum fecisse Assasinari quendã hominẽ, & non fuit deducũ, neq; probatum, quòd ille assasinatus fuisset Christianus, ob quod euasit prælatus pœnã illius capitulũ: refert & sequitur in nostris terminis Alex. consi. fi. n. 3. cũ seq. vol. 2. vbi tractat quomodo probabitur andata vel assonata.

3 Ibi, *Y respidere*, hic est vnus de casibus vbi rectores iurisdictionem habẽt, & eã † exercere possũt, quas notat legẽ nostrã considerãs Auenda. ca. præto. versi. nona conclusio. nu. 31. lib. 1. & iterum. c. 3. præt. num. 4. versi. 10. deducũtur lib. 1. ex lege nostra

stra considerat & notat, ¶ ille, qui
4 patitur resistentiam est, ¶ iudex com
petens ad puniendum esse.

¶ Ibi, *Quando las ordenanças y costumbres.*
Quinquaginta casus vbi est expres
sum à iure, quòd corrector teneatur
seruare cõsuetudines locorum quo
rum est corrector, vide per Luc. de
Penna. in. l. missi opinatores. C. de
exactor. tribut. lib. 10.

SVMMARIVM.

S*Tatuta populorum facere an solis iudicibus cõ
petat. n. 1.*
*Statuta populorum singulares personas cõcernen
tia sunt ambitiosa & citandi sunt illi, quorum
interest. n. 2.*
*Confirmatio regis an requiratur omnino pro ob
seruatione statutorum ciuitatis. n. 3. & n. 5.*
contesto & n. 6. limitationes.
*Ciuitatum quorum interest in decretis populo
rum quoties sunt ambitiosa, tolla decreta & ir
statuta. n. 4. vel si sunt nimis grauosa, vt ibi.
num. 5.*

Lex. 8.

Summarium.

In condendis statutis debent iudices ser
nare ordinem & tenorem huius legis.

Bi, *A las justicias de las ciu
dades y villas pertecciere*, hic
videtur esse text. pro
bãtem solis iudicibus
ciuitatum & villarum
competere facere statuta, l contra. l.
6. & c. 7. supra isto titu. libr. & con
tra. l. 14. titu. 6. lib. 3. supra expres
se disponentes etiam cum consilio
& assensu Decurionum esse facien
da, ideò vel dicendum est, quod nos
tra suppleatur per illas, cùm non sit
nouũ leges posteriores per priores
& è contra declarari, vel melius ꝗ
lex nostra loquitur quoad hoc, scili
cet vt fiant statuta nec ne, hoc enim
solum ex potestate correctoris & iu
stitiæ pendet vt inquit Auend. c. 19.
præto. num. 5. versic. tertio limitã
tur cum sequentibus lib. 1. constitu
to tamen & declarato per iudiciũ
& correctorem, quod conuenit statu
ta fieri, tunc in condendis eis de
bet concurrere concilium talis ciui
tatis vel villæ vt significant verba il
la. d. l. 14. ibi, *con acuerdo*, prout optime
considerat Auend. vbi supra n. 6. in
prin. & colligitur etiam ex lege nos
tra, dum dicit hæc verba, *les parecieren y
conuiene hazer.*

¶ Ibi, *De las partes a quien tocaren*, & sic
sunt præiudicialia & ambitiosa de
creta, & consequenter citandi sunt
illi, quarum interest, & Rex 1 adeũ
dus ex. l. 1. & ex. l. Ambitiosa. ff. de
Decre. ab or. faci. notat Orofcr in. l.
oõs populi. n. 13. ff. de Iust. & Iur. &
sic lex nostra in ijs nõ in alijs loqui
tur & disponit, & vbi adsunt cõtra
dictores dictorum statutorum & per
cõsequẽs in eis vt obseruentur cõ
firmatio regis requiritur, non vero
in alijs nõ ambitiosis, in quibus nõ
fit informatio de qua hic, & in. l. præ
cedente in fi. allegaui Betium cõsi
cturas ponentem & describentem.

¶ Ibi, *Se deua mandar guardar o cõfirmar*, hic
est tex. cui Ioa. Garsia, infra referen
dus, asserit satis audacter totum mũ
dum respõdere nõ posse pro opinio
ne sua, scilicet, ꝗ statuta facta à con
ciljs ciuitatũ & villarũ omnino sunt
per regẽ confirmẽda pro obseruã
tione ipsorũ, & quòd antea non sunt
obseruanda, ꝗuam quæstionẽ mul
to ante ipsum ego examinaui in. d. l.
14. tit. 6. lib. 3. supra. & inclinauiui
cet aliquantulum dubius in contrai
nam opinionem, scilicet quòd regu
lariter statuta ciuitatum & populorũ
interim quòd non infirmantur
vel confirmantur per Regem ob
seruanda sunt, & nunc maturius
consideran hanc etiam vt verior
rem

verior em amplector opinionẽ, tum
quia hæc ex d. l. 14. probatur & colli
gitur clarè, tum etiam quia ex. l. 6. su
pra isto tit. & lib. semel Decretum in
concilio est omnino seruandum, &
si quis contradixerit audiendus est
super eo, & fic supponit lex illa,
interim seruandũ, tum etiam ex alijs
in dict. l. 14. per me adductis in con
firmationem huius opinionis, quam
& nouissimè poũ reperi secutum
fuisse Matienzo, in. l. tit. 1. 4. libr. 5.
supra, num. 2. sunt verbatus in chan
cellarijs & curijs, & sequũtur aliq ri
lati per Hondad., in. l. 12. tit. 1. p. 1. gl.
1. num. 6. vbi nu. 9. hanc communem
testatur, & verior testatus est, Ben
uenutus, per me in. d. l. 14. relatus, &
facit pro hac etiam opinione expres
sa lex. 5. 4. titulo. 5. libr. 2. supra. vbi
iubetur Dominis Regni consilij, vt
nullo modo statum iudicibus inhibẽ
ant super executione Decretorũ
ac statutorum ad Regis gubernatio
nem factorum, sed potius prius de
bere se super eis informare à cõdi
toribus eorum, & adhuc informa
tione habita non iubet lex illa dan
dam inhibitionem, si ergo inhibitio
nem denegat & prohibet lex illa ne
impediatur dicta executio, ergo cla
re probatur ex ea nostra opinio, qa
inhibitio non datur, nisi vbi executio
conceditur, & sic postquam le
gem hanc. 54. pro hac consideraren
dam opinione reperi ante considerã
se Aurles, in cap. 17. præto. glos.
Prouer, nu. 1. dum dicit relata opinio
ne contraria esse contra Pragm. 47.
in volumine antiquarum pragmatica
rum quæ iam est. d. l. 54. ab ipsi met
Regibus Ferdinando & Elisa
beth condita, ex quo clarius est eos
dem in dict. l. 14. adem disposuisse, &
vt apparet ex subscriptione marginã
li dict. l. 54. dabitur ad hoc Regia
prouisio, cũ ibidẽ appareat ita semel
fuisse datam, & sic Aurles, vbi supra,
n. 2. hãc nostrã tenet, & pro ea reper
tã dicit, tex. expressissimũ in. l. 4. tit.
14. lib. 8. infra, ibi, *Y entrestas, y son dellas*,
in quibus verbis nulla est necessaria
inductio, & hæ possunt dici leges
pro hac opinione, quãqus respondẽ
ri nõ potest, & licet videatur legem
hanc. 4. casum specialẽ determina
re, tamen in omnibus vbi eadem
ratio, idem est dicendum ex di
ctis per nos in Rubric. tit. 4. lib. 3. su
prã nullaque ratio differentiæ dari
potest in statutis factis in terminis il
hus. l. 4. quam in alijs quibuslibet sta
tutis populi statum & gubernationẽ
concernentibus, sed eadem potius
militat, & sic est ibi text. expresissi
mus pro hac opinione, etiã si dictus
Ioan. Garsia, de Nobilita. in inscrip
tione. nu. 12. 13. & 14. audacter ni
mis proruperirit (vt de alijs adueritit
Oroscius, per me allegatus in. d. l. 4.
tit. 6. lib. 3. supra) in contrariam opi
nionem, carpens ibidem ipse Ioan.
Garsia, Auẽdasium, & nos, eò quòd
secuti simus dictam contra eius opi
nionem, cum ibidem ego aliquantu
lum dubius extiterim, & nunc indu
bie sequor eam contra ipsum Gar
siam, & sequaces, cum Horoscio præ
ceptore meo, & Auend. Matien, &
Benuen. ibidem relatis, & quamuis
Ioan. Garsia, vbi supra, dicat à nobis
cauendum, rectius fecisset si ipse cau
tè nos legisset, & leges cõsidersasset,
legiq; nostræ, in præsenti, cui totũ
mundum asserebat Garsia, respondẽ
ri nõ posse, in dict. l. 14. satisfecimus,
& respõdimus, scilicet, quòd lex nos
tra in præsentẽ loquitur in decretis
& statutis ambitiosis & præiudicialis
bus aliquibus personis, & ab eis con
tradictis, & per consequens in alijs
non ambitiosis, & vbi contradicto
res

res tales deficiunt, firmat lex nostra Regula in contrarium, iuncta dicta l.14. nostram in presenti declarante, & quòd in ambitiosis lex nostra loquatur: patet quia informationes fieri iubet, à personis interessantibus, & de iure tũc citatio requiritur quoties ambitiosa † sunt statuta, ex l.1. & l. ambitiosa, ff. de Decret. ab ordi. faci. vt in glo. præcedente diximus, & ex dictis per nos in l. 6. fuprà isto tit. & libr. Item & ambitiosa dicũtur eo ipso ¶ nõ apparent rationabilia, vel sunt nimis gratiosa secundũ Bal. in l. iuslli. C. de fent. & inter omnia dictem quia in præsenti nullũ adest verbum disponens, interim ¶ confirmãtur nõ obseruetur, & sic hoc remanet in dispositione aliorum iuris: Ex quibus tantum abest ¶ lex nostra faciat pro opinione Gariæ & sequacium, ¶ potius cõtra eum & pro nobis facit, prout faciũt aliæ leges tam à me allegatæ, & dict. l. 14. tit. 6. libr. 3. supra, nam quoties lex vnum dixerit & disposuerit esse seruanda statuta facta vel facienda de nouo à populo, verba eiusdem legis finalia disponentia esse Regi mittenda, sunt intelligenda sub præsupposito illo, quòd seruentur, nam quoties lex vnum disponit, & alterum præsupponit, vtha beat locum dispositum debet verificari præsuppositum, ex glo. singul. & communiter approbata in l. si mancipia, C. de ser. fugit. quam commendant relati à Francis. Becio, c. 511. 53. num. 7. & secundum hæc est declaranda lex nostra, nam dict. l. 14. est nostræ legis in presenti declaratoria vt apparet ex subscriptione marginali dict. l. 14. & per consequens non est contraria, etiam si vellemus dicere legem nostram non loqui in decretis ambitiosis, & sic male dixisse Ioan. Garsiam, vbi suprà dum asserit quòd lex illa. l. 14. ex nostra esset, declaranda, scilicet, quòd in illa. l. 14. esset, ex nostra in presenti præsupponẽdum, statuta esse iam confirmata, in quo in duobus præsertim errauit. Primo cum vt apparet ex subscriptione dicta marginali illius. l. 14 a Cõpilatore, imo potius ab ipso Regenostro, qui omnia cõtenta in hac legũ Cõpilatione approbauit, illa lex 14. est nostræ declaratoria, nullo modo est dicendum ex nostra illam esse declarandam & supplendam. Secundo quia cum illa. l. 14. condita fuerit à Regibus Ferdinando & Elisabeth, anno milesimo quingentesimo, nostra verò lex in præsenti à Carolo Quinto Imperatore nostro, Anno 1539. quo iure quovè colore potest affirmari nec præsumi, q legislator illius. l. 14. præsupposuerit ex nostra lege, confirmata esse statuta & sic q Ferdinandus & Elisabeth, qui mortui fuerunt multò antequam lex nostra esset condita, præsupposuissent ex nostra lege eis incognita & incõdita tempore ipsorum, esse ibidem statuta confirmata, certè ridiculum hoc cẽsetur, & vt per capillos ac pervim leges à suis terminis extrahere, vt apparcant coloratè fundare opiniones ab aliquibus, proteruè vt in hoc proposito inquit Oroscius, vbi supra, secutis, non præuidendo legum tempora, & editores earum, nec subscriptiones legum marginales, quæ non in vanum, sed potius cum maximo mysterio sunt appositæ. Præmaximè cum lex nostra in presenti nihil meminerit, sint nè interim obseruanda necnè dicta populorum statuta, pendẽte dubio an confirmabuntur, & sic lex nostra potius pro nobis quam contra nos est: & quia dictæ leges. 5.4. titu. 5. lib. 2. suprà, & l. 4. tit. 1. 4. lib. 8. infra, ex re-

fissimæ sunt pro hac nostra opinione, quibus neque ipse Ioan. Garsia, neque alius, quilibet sit, respondebit, sicut non respondit dict. l. 14. ne que nostram iuridice intellexit, & sic ab eius opinione cauendum censeo, nec putet quis, me hęc dixisse in retorsionem verborum ab ipso Garsia, contra & aduersus me scripta, prolatorum, sed vt veritas elucidetur, mei enim non est, nec vnquam fuit immodesta verba contra aliquẽ proferre, sed cum omni moderamine & cauto ac nobili modo scribendi meam proferre sententiam & contrariam asserẽtes referre, vt cui mea non placuerit, aliam, si verior videbitur, sequatur, veritatem enim semper sequi in animum duxi, & verbis humilibus, non vero iactãtibus & superbis, ex omnibus patefacere, absque aliorum iniuria, nec mihi deficerent sermones, si aliud vellẽ, sed abfit à me, malo enim in ijs deficere, quàm alios ledere: Ex quibus omnibus efficiẽdã conclusio, scilicet, quòd statuta à populo facta ad eius & Reip. gubernationem & commodum confirmanda sunt à Rege, interim tamen quòd confirmantur, vel sic firmantur, obseruanda sunt. Quæ quidem conclusio ex lege nostra, secundum meum intellectum, non procedit, quoties ea † statuta sunt ambitiosa, & aliquibus præiudicialia, & ab eis, quorum interest contradicta, nam in nõ ambitiosis, sed in bonis statutis lex illa. 14. loquitur, quæ quidem nostram declarat, vt in bonis, & sic in non ambitiosis, non sic obseruanda legis nostræ forma & ordo, sed in ambitiosis tantum. Secũdo non habet locum dicta conclusio quoties in tali populo residet curia Regis, nam tunc cum talia statuta facere nõ possint Iustitia & Recto res talis loci, quia Rex & eius curia ibidem existit, nimirum si confirmatio requiratur, vt obseruari possint, vt dixi in dict. l. 14. num. 11. & tenet Francisf. Marcus, de cis. f. Delphi. 804 num. 5. Item & tertio limitatur vt nõ procedat dicta conclusio, quoties ta le statutum autoritatem taugeret superioris, vt & ibidem dixi. Quarto, non procederet dicta conclusio quoties talia statuta essent contra ius Regium, nam tunc interim quòd non confirmantur non sunt obseruanda, quia non licet inferiori tollere legẽ superioris. l. 8. C. de testam. & ex dictis per Fran. Marcum, in dict. nu. 5. qui videtur ibidem se insinuare in nostram opinionem, dum ibidem in fine opinionum refert Bald. in Lrecepti tia. C. de consti. pecun. ita tenentem.

De lege. 10. quæ de iuratis loquitur, diximus in Tract. de Decurio. libr. 3. cap. 2. ad ibi dicta me remitto, de quibus & aliquia dixit Didac. Per. hib. 7. Ordina. pag. 412. col. 1. in fin. cum sequentib.

SVMMARIVM.

C*Laues portarum ciuitatis apud quem debeant esse, aliis contentis addcta, ex lege 1. meu nostra determinatur. n. 1.*

Lex. II.

Summarium.

Claues portarum ciuitatis apud quem debent esse.

B I. *Las tengan los regidores dellas a quien el Cuerpo las encomendare.* Olim erat cõtentio de iure communi apud quem deberet esse custodia † clauum alicuius Reipub. & portarum ciuita-

tis,

ciens, nā nonnulli dicebant, quōd apud solos iudices, argum. text. in l. officium. §. 1. ff. de re milit. Aliq dicebāt, quōd apud consules ciuitatis, vt probat Guido Papæ, consil. 1. num. 7. & Ripa, in Tract. de peste, titu. de remed. ad cōser. V ber. num. 184. vsque ad. 192. quos retulit Auend. cap. Prætorum. 21. num. 1. lib. 1. Ex lege ta mem nostra vides determinatum, q̄ illi vicini talis loci debent eas habere, quibus concilium eas dederit, vel officiales iustitiæ eas habebunt, qui de consuetudine eas habere solent, dum tamen non sint Prēlati, diuites homines aut alij Potentes. Hodie tamen iustitia & concilium ciuitatis solent nominare personas, quæ tempore saltim pestis (à qua Deus nos beat pro sua clementia liberet) eas habeant.

De lege finali, vide similes in l. 1. §. &. 12. tit. 8. libr. 9. infrā.

TITVLO SEGVNDO,

De la guarda que se ha de hazer a las ciudades y villas, de los Priuilegios y costumbres, que tienen en elegir y nombrar officiales.

ET cum in titulo Prædente dictum sit de concilijs, nūc autem de Priuilegijs & consuetudinibus suarū ciuitatū & villarum obseruandis agitur.

SVMMARIVM.

B *Beneficium Principis debet esse manſuum. num. 1.*

Regis ſcientia & patientia, an requiratur in iudicenda conſuetudine contra ius. nu. 2.

In conſuetudine iudicenda, non requiritur iam bini actus iudicialis ſententia confirmatus. n. 3.

Lex Primā.

Summarium.

Priuilegia officia ac exemptiones ciuitatum villarum ac populorum omnino seruanda sunt.

1 HBI, *Les ſean guardadas,* Decet enim beneficium cōcessum à Principe esse manſuum, vt in cap. decet, de regul. iur. in. 6. & in l. beneficium ff. de conſt. Princ. & ibi glo. & Doct. plura dicunt.

¶ Ibi, *Y buenas y ſeas y coſtumbres,* Ex ijs verbis Auend. in cap. 1. prætorum, nu. 24. in princ. lib. 1. & in cap. 8. n. 3. in princ. eod. libr. & in Dictionario, verbo, *Coſtumbre,* concluſ. 3. colligit, quōd in cōſuetudine bona inducta, vel inducenda, etiam contra regem, non requiritur ſcientia & patientia eius, cuius doctrina ſic generaliter dicta vera non eſt, erit tamen ſi cum intelligas procedere, in conſuetudine, aut præſcriptione immemoriali, in ea eam ſcientia & patientia

tia nō requiritur probari, ſecus vero in quadrageneria, vt latè diximus in l. 1. n. 15. cum ſequētibus aliquibus. tit. 1. lib. 4. ſupra, & Dueñas, in Regul. 141. limit. 4. & nouiſsimè poſt hæc ita declarauit Gutierrez, in ſuis Pract. Queſt. libr. 1. c. 85. per totum, ſufficiet tamen, vt diximus in d. l. 1. & dixit Corduba, in *Summa de caſo.* q. 78. fol. 228. col. 2. cum ſequentib. in paruis, tunc probare ſcientiam & patientiam Magiſtratuum ac Prætorū illius loci in caſu dicto, quo ſcientia & patientia Regis requiratur ad inducendam conſuetudinem aliquam, vel præſcriptionem, & ita eſt declarandus Auend. vbi ſupra, aliàs malè loquerētur, & ipſemet in dict. cap. 3. num. 4. verſi. item in quantum, cōtra ſupradicta adducit vnū, ſcilicet, quōd ad inducēdam conſuetudinem nō requiritur de eius eſſentia binus actus iudicialis ſententia confirmatus, ſed potius abſque ijs introducta cōſuetudo valebit, dum tamen cum patientia populi introducta ſit, vt ait tenet glo. 7. l. 5. titu. 2. p. 2. & Molina, de primogen. lib. 2. cap 6. nu. 27. fo. 254. & eſſe conſentire communi Doctorum ſententiæ teſtantur Doctores relati ab Humada, in d. l. 5. glo. 7. num. 3. quōquid ipſe ibi. nu. 2. velit diſtinguere inter actus iudiciales, & extraiudiciales probandos: quōd ſi in noſtro caſu & propoſito legis noſtræ Auendanus, patientiam & ſcientiam populi requirit, cur non erunt requirenda in conſuetudine inducenda contra Regem minori tempore quam immemoriali.

SVMMARIVM.

V *Sueta conſuetudine poteſt adquiri ius eligendi officiales, non tamen eos abſtollere. nu. 1.*

Conſuetudo contra ſtatutum legis noſtræ ad. l. 1. tit. 3. lib. 3. ſupra, & ad. l. 1. tit. 1. lib. 4. ſupra, & dilatur in num. 2.

Excepto debet eſſe de Regula eſſat vbi abſurdum, & vitiuſum inducereturnu. 3.

Lex. 2.

Summarium.

Populis ex priuilegio, foro, vſu & conſuetudine, aut ex priuilegio Regis ius habētibus eligēdi officiales publicos ciuitatis aut villæ, aut loci ſeruādum eſt.

1 BI, *Y ſoy coſtumbre,* hic habes text. quōd vſu & conſuetudine poteſt adquiri ius eligendi Rectores iuratos tabelliones & alios publicos officiales, quē text. ad hoc cōſiderat Auen da lib. prætorum. cap. 1. num. 9. verſ. ſecundum. & iterum in eo. lib. c. 10. num. 3. & ſic licēt creatio tabellionū & iudicum ad Regem pertineat, vēl cui ipſe cōceſſerit per priuilegium, vt apparet ex l. noſtra, & ex l. 2. titu. 4. p. 3. & dixi in Rubr. tit. 25. in prin. lib. 4. ſupra, tamen per conſuetudinem etiā & vſum adquiri poteſt, vt & lex noſtra probat, & facilēr dicta per nos in l. 1. tit. *De lai p eſponſionnes.* lib. 4. ſupra, & in l. 3. n. 6. tit. 5. lib. 3. ſupra. Et quæ cōſuetudo debet eſſe hæc, in l. 4. & 5. infra iſto tit. vide his determinatum & dictum. Deo volente, ſit hæc obſeruatio, ſtatuta antea conſuetudo in hac Placentina ciuitate, nā iph eos creabāt, recēſit tamen in ea ab vſu: in vicis tamen & populis iuriſdictionis vſque nūc dur it cōſuetudo hoc, nam concilium ciuuſibet loci non nat tabelliones ſi publicos & de contrejs in eodēm loco, & cum hæc nominatione examinantur in Conſilio Regio, & approbatur & prouiſionēs aliter factas dicti populi cōtradicit, prout in facto contradixi & admiſſa fuit cōtradictio, & ſupplicatio à prouiſione quadam aliter facta, in conſilio

lio Regio: nam & secundum. l. 5. infrà eodem, prouisiones aliter & contra talem consuetudinem factæ non sunt exequendæ licèt obediantur, vt ibi videbis, & hoc cum vacant per mortem, non verò si per renũtiationem, vt in l. 4. infrà eod. dicemus.

¶ Ibi, *Que nos solemos prouocar, y no las debas cindaclos*, cum in principio lex notefira dixerit valere ¶ consuetudinem eligendi Rectores & alios officiales concilij, & in hoc versiculo excoperit electionem iudicum, & officialium iustitiæ, videtur circa hæc denegare consuetudinis introductionem & validitatem, quia exceptio debet esse de Regula & consequenter, præmaximè in hoc lex nostra contraria videtur legi. 1. titu. 9. libro tertio, supra, & l. 1. titu 30 decimoquinto, libro quarto, supra, vbi manifestissimè probatur ius eligendorum iudicum consuetudine & præscriptione adquiri posse, & censeo hanc ita esse maximam contrarietatem, quod de rigore cogit nos dicere, quòd aut lex ista in hoc correcta est per dictas leges contrarias, aut illæ per nostram, cum in effectu, vt apparet ex subscriptionibus marginalibus earum, illæ conditæ sunt à Rege Alphonso, Anno millesimo trecentesimo octuagesimo sextoj, nostra vero à Ioanne Secundo, Anno millesimo quadringentesimo trigesimo quinto, & lex nostra tãquã non nor corrigat illas, vel versus nostra corrigatur per illas saltim per illam. l. 1. titulo decimo quinto, libro quarto, supra, cum à Rege nostro PHILIPPO SECVNDO, Anno. 1566. sit confirmata, & consequenter hæc, vt non nor seruanda contra nostram legem, & sic etiam consuetudine adquiri ius eligendorum iudicum: vel vt euites correctionem, & hoc verius esse iudico, lex nostra & verba eius declarentur per illas, vt procedant nostri textus, verba, nisi aliud de consuetudine habeatur ex legibus illis nostræ contrarijs, & licèt hæc sit maxima suppletio ad nostram legem dictò modo per me ponderatam, sed vt ora iuribus concordentur, præsertim ius ius Recopilationis, ita tenendum erit, quia verum est dictum assumptum dictarum legum. 1. titu. 9. lib. 3. supra. & 1. tit. 15. libr. 4. supra, & seruandum, & mirum videri non debet si in hoc casu cesset Regula illa, quòd exceptio debet esse de Regula, vt euitemus correctiones & contrarietates legum nostrarum & absurditates, quo casu cessat Regula illa ¶, vt per Euerard. in Centuria locorum, cap. de exceptione ad Regulam, versic. & procedit iste modus arguendi in dubio. pag. 35. in paruis & antiquis.

Lex. 3.

Summarium.

Seruanda est consuetudo ciuitatum & villarum quòd ad petitionem eorum, vel maioris partis prouideantur per Regem officia publica.

IBI, *Que a peticion de los concejos y officiales, bellos*, loquitur lex nostra in ciuitatibus & villis, vbi de consuetudine officia hæc Rectorum tabellionũ, procuratorũ & aliorũ officialium

officialium dictarum ciuitatum, & villarum prouideantur ab eis, idque patet ex præcedente lege, & in idem sequente, & ex nostræ legis principio, & sentit Auend. cap. 10. pretio. num. 3. in princ. libr. 1.

¶ Ibi, *O de la mayor parte*, nam cum habita dicta consuetudine prouidere ciuitatũ & villas hæ officia, non consistit in mera facultate, sed in iustitia, & sic non fit negotium gratiæ, sed iustitiæ, merito quod votum maioris partis sufficiat, neque omnium in casu de colonibus requiratur, prout de iure in similibus iustitiæ negocijs habetur, per Doctores, maxime Bellin. in cap. cum Ecclesia sanctæ Mariæ, de constitut.

SVMMARIVM.

L. *Ex nostra quo ad possessionem loquitur & sufficit quadragenaria, nam, quo ad proprietatem vero immemorialis requiritur, vt ibi. Le loquent per verbum*, Costumbre, *denotat proprietatem, & prouentum, vio, possessionem. num. 2.*

Declaratur legis huius dispositio per. l. 3. tit. 4. in fine ibi. sin officios vacantibus per mortem, nisi si per renuntiationem. num. 3. nisi vt. ibi.

Lex. 4.

Summarium.

Ciuitatibus villis & vicis seruãda est possessio quadragenaria, & priuilegium eligendi & nominandi tabelliones publicos & notarios, & ita summatur secundum veritatem, & tenendum intellectum.

IBI, *Siendo el vso de quarenta años*, ex ijs verbis de vsu tantum mentionem facientibus intelligendum est legem nostram quo ad possessionem loqui, & 1 hæc sufficere ¶ quadragenariam, quo ad proprietatem vero requiritur immemorialis, prout ex. l. sequẽte pro-

publi-

RONCAL BIBLIOTECA OHY

publicam se obligare & confiteri, q̃ officium illud habent à dicto populo, & quòd illud non resignabunt in aliquem nisi cum populi licentia, & in illum, quem ad hoc populus nomi nauerit, sed cum cautela hæc facienda sunt & consilio, nè videatur confidentia, quæ per pragmaticas notatur *De los officios de ayuntamiento*, Madrici factas, reprobata est sub grauibus pœnis, & sic lex nostra satis remanet declarata.

SVMMARIVM.

1 *Ex nostra quo ad proprietatem loquitur. num vtro. 1.*

Immemorialis consuetudo vim habet priuilegij, num. 2.

Scientia & patientia Regis nõ requiritur in immemorialis, sed in quadragenaria sic. num. 3.

Decem annorum spacio naturalitas acquiritur vicinis in alteno loco. 4.

Vicinitas. l. 1. tit. 3. libr. 5. huius sufficit adquiri per habitationem decem annorum cum animo ibi remanendi, vel per contractum matrimonij. num. 5.

Lex. 5.

Summarium.

Obseruanda sunt priuilegia & consuetudines immemoriales ciuitatibus villis & vicis eligẽdi ad officia publica concilij, vt ad Rectoras, Tabellionatus, Fidelitates, & œconomos concilij, & alia similia officia, & prouisiones Regiæ, in contractum concessæ non valent, lex 5. præcedens in possessione intelligenda est. & in ciuitatibus, & populis vbi desiciunt dicta priuilegia, vsus, aut consuetudines, Regi soli pertinet hæc officia prouidere.

1 LBI, *Costumbre antigua*, Pondera verba hæc multum, vt intelligas legem nostram quo ad 1 proprietatem loqui, & sic quo ad petitorium, vt diximus in lege præcedente.

¶ Ibi, *Yguale al priuilegio*, & sic immo 2 morialis debet esse, hæc enim vim habet priuilegij, vt est text. in cap. præterea. §. super quibusdam, extra de verb. signif. l. 1. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æstiv. l. 5. tit. 31. p. 3. vbi glo. quod tempus sit hoc (examinat) vt immemoriale dicatur, de quo & per Balbum de præscript. 2. p. prin cip. quæst. 2. num. 1. cum pluribus sequẽtibus, & melius per Aymon Craueta. in Tracta. de Antiquit. tẽpo. in 6. incip. absolutis differentijs. n. 9. & per Caua. in cap. Possessor. 2. par. §. 3. de regu. iur. in. 6. vbi latè de præscriptione immemoriali, & centenaria: hinc hæc immemoriali non requiritur scientia? & patiẽtia Regis, quia habet vim tituli & priuilegij, in quadragenario vero requiritur, vt inquit Couar. vbi supra, in initio partis. 2. num. 8. & diximus in l. 1. supra isto tit. & libro.

¶ Ibi, *La ley del Rey Don Alonso*, quæ est præcedens, & in possessorio loquitur, vt ibi dictum est.

¶ Ibi, *Quede en uso*, Regulariter enim 3 his eligendi rectores tabelliones & alios concilij officiales in Rege residet, vt dixi in Rubr. tit. 3. libr. 4. sup.

¶ Ibi, *Sean vecinos y moradores*, idem disponit. l. 1. titulo sequẽtis, vbi Deo volente dicemus.

¶ Ibi, *Diez años*, cuius spatio natu- 4 ralitas † acquiritur, vt probat text. in l. 2. & ibi glo. C. de incolis. lib. 10. tex. in l. 2. tit. 24. p. 4. & in l. 32. tit. 2. p. 3. & idem crederem si in loco illo matrimonium exterus ab eo contraxerit cum naturali & vicina, quia secundum dicta iura ex hac causa naturalitas adquiritur, dum tamen ibidem habeat animum remanendi, & itidem non sit extraneus a Regno. & dictas leges Partitarũ allegauit Auẽda. cap. 3. præto. num. 5. versic. naturalis autem. libr. 1. & Auiles cap. 17. Præto. in principio, fol. 159. colu. 1. versic. facit alia ratio, & ego in l. 19. titu. 1. lib. 1. supra, & ex ijs declaribus. l. 1. tituli sequentis, de vicinis loquentem populi illius, vt sufficiat † si naturalitas loci illius adquiratur per aliquem ex dictis modis. 5.

¶ De lege. 6. vide quæ dixi nus. l. 29. titu. 25. lib. 4. supra.

SVMMARIVM.

Leges hæ in quo casu loquantur. num. 1.

Prælatus † prouidetur inter deuolutio, tenetur in fundatio. seruare qualitates à iure requisitas. num. 2.

Iuris ad officia publicam si prouisa sint, pretio, aut vel dono aut promissione est facta eorum prouisio nulla est. nu. 3.

Emens officium priuilegio illius gaudere non debet. num. 4.

Populus Romanus, nullo titulo venditionis suffragia concedebat. num. 5.

Officia Regia venditi non posse per legem nostram asserebat Tellius, & examinatur veritas in præsenti. num. 6.

Calculus an debeatur ex venditione officiorum publicorum decurionatus tabellionatus & similium. num. 7.

Simoniacum est beneficia Ecclesiastica precio, aut dono habere, & nulla est satisfi prouisio, sicut & prouisio officiorum publicorum sic habita nulla reputatur. num. 8.

Princeps omnia in derogationem iuris ciuilis concedere potest. num. 9.

Preces pro digno in electionibus beneficiorum Ecclesiasticorum iuris simoniam inducent, non tamen nocent electo, quod secus in electione ad officia secularia publica. num. 10.

Iurandum est in renuntiatione beneficiorum Ecclesiasticorum nullam simoniam intercessisse. num. 11.

Lex. 7. & 8.

Summarium.

Ad officia prouidenda per ciuitates, villas, aut populos libere non

autem precio, dono aut prouisione fiat vera præstanda sub pœnis legibus ijs statutis, sit lex. 8. est septimus confirmatoria & augmentatiua pœnarum.

1 LBI, *Porque la ambiciosa auaricia*, quæ omnino fugienda est tanquam radix omnium malorum, vt diximus in l. 1. titu. 5. num. 21. cum sex sequentibus libr. 3. supra, sed videmus hodie sic ambitionem & auaritiam radicatas non solum in inferioribus verum & in superioribus personis, quòd vereor aliquod similtrum ob hanc causam successurum (quod Deus optimus maximus dignetur auertere. Quid enim sine precio conceditur, quid sine interesse? quid nõ corrumpitur auro? omnia tam precio æstimantur, siue sint officia publica, siue non, siue administrationis, siue iurisdictionis.

¶ Ibi, *Que tuuiere voz y voto en cheqio para elegir algunos officios de algunos ciudad, villas, o lugar*, & sic leges hæ nostræ. 7. & 8. quas commentamus loquuntur, cum priuilegio aut consuetudine id habẽt ciuitatis rectores vel aliæ personæ, quæ gratis† vota præstare tenentur, nõ verò precio, dono, aut promissione, quas leges ad hoc referens literã nostræ legis. 8. considerat Dida. Perez, in l. 22. titu. 2. libr. 7. Ordinam. pagi. 409. vbi cum sequent. aliquas questiones in nostrum propositum annectit, vbi in pag. 412. versi. omnia, inquit omnia requisita nostræ legis & sequentis esse seruandã in renuntiationibus officiorum publicorum factis in manibus aliorum, quam Regis, virtute priuilegij aut consuetudinis, quia quamuis sit recessum à persona nõ tamen à forma,

alioquin ad superiorem deuoluere-
tur potestas ipsorum, ex glo. dispo-
sitione in Clemen. vni. de supplend.
neg. præla. & ibi alia allegat, & fa-
ciit dicta per nos in l. 8. tit. 6. lib. 1. su
pra. quod etiam si prælatus prouide-
2 at † iure deuoluto capellania aliquã
tenetur in prouisione seruare qualita-
tes omnes in fundatione requisitas:
Ex quibus infero non placere opinio
nem eiusdem Didaci Perez, vbi su-
pra. pagi. 410. afferentis in col. 2. il-
lius paginę, & dicẽtis ꝗ si idoneus
& habilis lit electus ad aliquod ho-
rum officiorum publicorum à dictis
Rectoribus & personis, quibus ex
priuilegio aut consuetudine id com-
petit, valere electionem, quantum
previs eligentes præstiterint vota pro-
tio dono aut promissione aliqua, co
quod tunc deficit ratio procemialis
dictæ pragmaticæ, quæ est. l. nostra
8. scilicet, quod multotiẽs indigni
prouidebantur hac de causa, & sic
cessante hac ratione, cessaret & eius
dispositio, displicet enim mihi hæc
opinio, & consequenter teneo,
quod etiam si sint prouisi idonei pre
tio tamẽ vel dono pacto aut promis-
sione interuenientibus, nihil valeat
3 prouisio, † & quod pœnæ notatæ
legis tunc incurrẽtur, nam non fuit
principalis causa constituendi leges
nostras illa sciliicet, quod inhabili-
bus prouderentur officia hæc, sed
abusus vendendi vota hẽc & electo
rum suffragia, vt apparet ex procæ-
mio nostrę legis. 8. quæ fuit Pragma
tica Regum Catholicorum in volu-
mine pragmaticarum per ipsum Di-
dac. Perez collectarum, in pragmat.
65. *Que es toda dissolucion y desorden es vendida de vender y comprar de los officios*, & hic
hoc voluit lex nostra prohibere, &
confirmare dispositiones antiquas
idem prohibentes, nam emens offi-
4 cium priuilegio † illius gaudere non
debet, ex text. in. l. vnic. C. de le-
gatio. libro. 10. ad hoc relato per Re-
buf. in Tract. de nominatio. quæst.
5. num. 11, & incommoda magna,
quæ ab inde Reipubl. prouenieban t
euitare voluit legislator, nã & habi-
les ad regendum si precio dono aut
promissione vota adquirunt hæc &
officia, quomodo gubernare scient,
cum malum principium habeant, pe
ius medium, & pessimum finem cen
sendum est habere, precio enim ven
dent, quod precio emerunt, & ma
lè conseientiati præsumuntur, vt &
alibi dicemus, & ideò leges nostræ
in presenti indistinctè intelligendę
sunt, & obseruandæ, præsertim
cum dicta pragmatica loquatur per
verbum, *Aunque no sea habil*, quod
verbum, habilem etiam compreh-
endit, dictio enim illa, *Aunque*, La-
tinè, quamuis, inclusiua est, alio-
rum casuum, non vero exclusiua,
& id deducitur clarius ex conclusio
ne petitionis, quę generalis est, dum
dicitur, in dicta pragmatica, *Por de que
nos suplicamos pedia* (fiscalis, scilicet Regis:) *mandassemos prouer è remediar en lo su-
so dicho por manera que los dichos officios fuessen de aquis adelante mejor prouridos, e cessasse
las vẽtas y conuenciones que se hazen entre aner*)
ita quòd duo ibidem petuntur, sci-
licet quòd respublicę essent melius
gubernatę, & quòd venditiones &
conuentiones cessassent, & cum
rex ibidem & hic disposuerit conu-
entiones cessare debere, genera-
liter inter omnes eas prohibet, tan-
quam gubernationi rerum publicã
conuenientius & rectius, neq; solũ
ad prouisionem inhabilium respex-
it, sed ad generalem conuentio-
num prohibitionem, volut ad imme-
diatum

diatum remedium euitandi eas &
melius gubernãdi respublicas, & cõ
sequẽter opinio dicta Didac. Perez,
vbi supra, mihi non applaudet, &
cõtra leges nostras & earum dispo
sitionem esse credo, & sic cum ius
suffragiorum olim populo Roma-
5 no † competebat, & in Magistratib
bus decernendis, & in legibus con
dendis & ferendis verabatur, nulli
venditionis titulo suffragia super ijs
concedebantur, vt ex Iis sit Iuuena-
lis, Satyra decima, dum dicit: Exquo
suffragia nulli vendimus, & refert
Orosius, in vl. de quibus. n. 153. col.
193. ff. de legibus.

¶ Ibi, *Que pierda*, Alios casus vbi
emissioni officiorum locus datur re-
tulimus. l. 23. tit. 25. lib. 4. supr. & vltra
hanc pœnam ex. l. 8 sequente, quam
hic commentanius augetur, vt ele-
ctio nulla sit, & alia continentur ibi
dem, cum sit dict. l. 8. suppletiua no-
stræ legis. 7. ideo ambasin simul com
mentemus.

¶ Ibi, *Y como se manda por los fe fueg.* quæ
est. l. 6. tit. 9. lib. 3. supra, vbi plura
diximus, & in omnibus officialibus
Barateriam cõmittentibus hoc idem
admittitur, secundum Auend. cap. 2.
præt. nu. 18. lib. 1. & sic in tabellionib
us idem statuitur, *En el arancel de los officiales publicos*, lib. 4. supra.

¶ In. l. 8. ibi, *Vender, trocar, ni dar en pago*, ex ijs verbis Tellius, in. l. 26.
Taur. numero. 9. cum sequentib.
afferebat hic esse legem probantem
quod officia hęc iam vendi non pos-
6 sint per Regem, † nec per alium,
sed vt inquit Cordoua, in summa.
quæst. 117. & 134. communis est
in contrarium & opinio Tellij non
est attendenda, prout non attendi-
tur, de quibus dixi late in Curia Pi-
sana, de Decurio. libr. 4. cap. 7. per
totum, quæ hic repetere non est ne-
cesse, & nouissimè tetigit Gutier-
rez, in lib. 2. practic. quæst. n. 64. &
Hunada, in l. 1. titu. 13. part. 1. glo. 3.
per totam, vbi num. 3. dubitauit an
lex nostra. 8. hodie procedere pos-
set cum praxi communi habeatur
horum officiorum venditio, & in-
quit, legem nostram esse antiqua-
tam & in nostro foro, obligare, qui
quidem Humada, si perpendisset le-
gem nostram de confirmatoriam le
gis præcedentis, non vtique hoc af-
fersisset, nam cum lex præcedens
loquatur, quoties officia hæc per
alios, quam per Regem prouidenda
sunt, ex priuilegio aut consuetudi-
ne à tabius habitorum, & obten-
torum, quibus quidem personis non
licet precio, dono, pactione aut pro
missione vota sua præstare, & elec-
tionem facere personarum ad hæc
officia lex nostra. 8. præcedẽtis con
firmatoria & augmentatiua pœna-
rum in eadem materia est intelli-
genda & intelligitur, prout ex ver-
bis eius clare patet, & itidem ex
summarijs earum, & per consequẽs
leges nostrę. 7. & 8. hodie in vsu
sunt, & in foro fori, & Poli oblig
gant & debent seruari, & in hoc nul
li dubium, non enim loquũtur quan
do per Regem hæc officia dãtur ven
duntur aut donantur, nam circa pro
uisiones à Rege faciendas horum of
ficiorum etiam virtute renuntiatio
num à particularibus personis ea
posidentibus fastarũ, practica com
munis & doctorum opinio in suo es
se remanent, vt hæc fieri possint
per Regem, neque circa hoc leges
nostræ hic loquuntur, sed vt dixi
circa illa officia per vota particula
rium personarum, ciuitatum aut vi
larum prouidenda ex vi priuilegij,
aut antiquæ cõsuetudinis, in ijs enim
leges nostræ. 7. & 8. omnino seruan-

HUNTINGTON LIBRARY COPY

dæ sunt in vtroque foro absque vllo dubio, & licet principium nostræ legis. 8. generale videretur, restringendum tamen est ex sequentibus verbis, & ex lege præcedente, vt tota lex. 8. in officijs ijs per vota prouidendis per alios quam per Regem ex vi priuilegij aut consuetudinis antiquæ intelligatur, nè demus legé confirmatoriam & pœnarum augmentium excedere terminos legis confirmatæ, cum id non sit in dubio censendum. Ex quibus omnibus idem Humada, vbi suprà, num. 8. inquit, deberi gabellam ex venditione dictorum officiorum Decurionatus?, scilicet tabellionatus & similiũ, licet tandẽ non videatur remanere cũ hac opinione, sed cum contraria, scilicet, quòd ex eorum venditione nulla debeatur gabella, prout praxi communi videmus non peti nec deberi, & nouissimè, quasi hæc sint iura quædam incorporalia tenet Lasarte, de decima venditio. cap. 9. nu. 43. & addo ego aliam vrgentem rationem ad hoc, scilicet, quòd quamuis Rex vel particularis persona possidens aliquod horum officiorum, illud alteri vendat, nunquam fit venditionis mẽtio, sed per viam simplicis renuntiationis conceditur à Rege, & ad supplicationẽ renuntiantis Rex gratiam concedit & beneficium suum impartitur, vt renuntiato effectum habeat, & cum ex gratia concedatur animum si gabella non debeatur, neque peti possit, prout quotidie videmus non deberi, neque percipi.

7

¶ Ibi, *Ni despues de auidos*, Intelligę, ex vi promissionis ante adeptionem factæ, hoc enim reprobatur, vt ex verbis ijs & præcedentibus clarissimè colligitur, & dixi de ijs promissionibus plura in. l. 1. num. 23. titu. 6. lib. 3. suprà, & Menoch. de Arbitra. iudi. casu. 342. num. 28.

¶ Ibi, *Na por virtud delle, y promission que sobre ellas se diere, no se pueda tener ni ganar derecho alguno a los tales officios*, Idem in renuntiationibus & electionibus, & collationibus beneficiorum Ecclesiasticorum institutum est, & simoniacum ? reputatur, cap. quam pio. t. quæst. 2. cap. cum pridem. & cap. si. de pact. cap. vnico. vt ecclesiaſ. bene. sine dimi. conf. text. cum glo. in cap. 2. de electio. in sexto. glo. in cap. ex parte. de offic. delegat. Rebuf. in concordata. titu. de collatio. & in practic. benef. titul. de permu. num. 5. 2. Aymon, consil. 1. 22. colu. 1. l. 6. titu. 10. part. 1. Intellige tamen hæc & legem nostram in ijs verbis, quoties partes id inter se machinarentur nul la habita superioris ratione, secus verò si hæc partes fecerint, & conuenerint quatenus principi placuerit & non aliàs, nec alio modo, nã tunc si Princeps concesserit & confirmauerit valebit prouisio & confirmatio eius, Princeps enim omnia poterit in derogationem nostræ legis & iuris positui cõcedere. cap. proposuit. de concess. præb. notat Didac. Perez. l. 22. titu. 2. lib. 7. Ordinam. pag. 411. col. 4. versi. item quod, vbi inquit hæc verba, imò hodie officium tabellionatus & alia huiusmodi officia Princeps concedit ex renuntiatione, dato renuntianti certo precio, & ideo censentur bona patrimonialia, & compellitur quis vendere officium publicum, vt satisfiat creditoribus eius, & si pater emit tale officium imputatur filio in legitimam, & conferuntur, & æstimantur in bonis proprijs possessoris pro bonis firmis, & sic inquit Hispaniæ præticiari apud supremos causarum iudices, vt & nos dixi-

8

9

mus in Curia Pisana libro. 4. capa fin. hæc tamen dicta Didaci Perez intelligo vera ex lege nostra quoties talia officia habeat quis à Rege, hęc enim venduntur per possessores, & ea in emptores renuntiant renuntiatione ordinatia nulla facta in ea mentione de precio contento, & rex admittit has renuntiationes & ad supplicationem renuntiantium ea prouidet illi, in quibus fauorem renuntiatio fuit facta, benẽ tamen scit Rex & intelligit esse vendita & precio habita: & validæ sunt similes prouisiones etiam si legi nostræ non derogetur, & censetur per Regem confirmatæ, quia per ipsum quotidie venduntur. In illis tamen officijs, quæ ex votis ciuitatum & villarum ac locorum & particularium personarum ex priuilegio vel consuetudine prouiden dis aliqui, si precio fiant renuntiationes & electiones, nisi Regi manifestetur, precio, scilicet pacto & promissione aliqua esse factum, nulla est Regis prouisio & confirmatio, & sic sunt verba nostri text. intelligenda & dicta per Didac. Perez, vbi suprà.

¶ Ibi, *Y la persona que lo comprare*, Nihil distinguit lex nostra sit persona hęc habilis ad officium illud nec nè, sed indistinctè excludit omnes personas ementes precio supplicatione rogitu, vel dono, officia, de quibus in nostro text. & sic lex nostra emptiones, dona rogitus ac permissiones repellit & reprobat, ita (vt iam in hac diximus lege) quantumuis emptor ille, vel impetrator importunus sit habilis & idoneus ad illud officium, habeat locum dispositio nostri text. sicut si inhabilis esset, & hoc clarius deducitur ex verbis præcedentibus annullãtibus prouisionem & receptionẽ tam quam talis precibus impetratam, & vt licet obediantur prouisionę Regiæ non tamen exequentur, etiam si ad rogitum aliorum id fat, quod in ijs officijs secularibus in nostra lege designatis amplius quam in officijs Ecclesiasticis dispositum reperimus, in quibus precęs pro Dagno quamuis sint prohibitæ in electionibus, & indicant simoniam, non tamen nocent electo, nec simoniacam electionem faciunt, secundum glos. in capit. Moyses, verbo, Rogauerint. octaua, quæstione prima, capite, illud, iuncta prima glossa octaua, quæstione secunda, & ibi Archidiac. capit. quibusdam, iuncta glos. actionis, prima, quæstione prima, quæ quidem considerabat Didac. Perez, in dicta lege vigesima secunda, titulo secundo, libro septimo Ordinament. pagina. 411. in fine, pro sua opinione, quam hic in terminis nostræ legis refutamus, vt habilem ad inhabilitpretioementem & habentem officia hęc dono promissione, rogitu suo vel aliorum non distinguamus, quin prouisio sit nulla, vt dictum est.

10

11

¶ Ibi, *Aya precidos y pierda los tales mercedes*, idem in notatijs Ecclesiasticis vẽditis per possessores earum dispositum fuit in concilio Prouinciali Compostellano Salmantiæ celebrato, Anno millesimo quingentesimo sexagesimoquinto, Actio. tertia, Decreto vigesimoquarto, statutum est.

¶ Ibi, *Tiene que no dio mi promesa*, idem in renuntiatione Beneficiorum Ecclesiasticorum ? iurari solet & iurari dum est quod habere sine vllo precio & absque labe simoniæ talis renuntiatio sit, ex Regula. 8. cancellaria Apos. Innocen. III. quam ad hoc consi-

dæ sunt in vtroque foro absque vllo dubio, & licet principium nostræ legis.8.generale videretur, restringendum tamen est ex sequentibus verbis, & ex lege præcedente, vt tota lex.8.in officijs ijs per vota proiudendis per alios quàm per Regem ex vi priuilegij aut consuetudinis antiquæ intelligatur, nè demus legé confirmatoriam & pœnarum augmentium excedere terminos legis confirmatæ, cum id non sit in dubio censendum. Ex quibus omnibus idem Humada, vbi suprà, num.8.inquit, deberi gabellam ex venditione dictorum officiorum Decurionatus ¶, scilicet tabellionatus & similiũ, licet tandé tandem non videatur remanere cũ hac opinione, sed cum contraria, scilicet, quòd ex eorum venditione nulla debeatur gabella, prout praxi communi videmus non peti nec deberi, & nouissimè, quasi hæc sint iura quædam incorporalia tenet Lasarte, de decima venditio, cap.9.nu.43.& addo ego aliam vrgentem rationem ad hoc, scilicet, quòd quamuis Rex vel particularis persona possidens aliquod horum officiorum, illud alteri vendat, nunquam sit venditionis mẽtio, sed per viam simplicis renuntiationis conceditur à Rege, & ad supplicationé renuntiantis Rex gratiam concedit & beneficium suum impartitur, vt renuntiatio effectum habeat, & cum ex gratia concedatur animum ligabella non debeatur, neque peti possit, prout quotidie videmus non deberi, neque percipi.

¶ Ibi, *Ni despues de amidos*, Intellige ex vi promissionis ante adeptionem factæ, hoc enim reprobatur, vt ex verbis ijs & præcedentibus clarissimè colligitur, & dixi de ijs promissionibus plura in.l.1. num.23. titu.6.lib.3. supra, & Menoch.de Arbitra.iudi.casu.342. num.28.

¶ Ibi, *Nipor virtud della, y promission que sobre ella se diere, nio se pueda tener ni ganar derecho alguno a los tales officios*, Idem in renuntiationibus & electionibus, & collationibus beneficiorum Ecclesiasticorum institutum est, & simoniacum ¶ reputatur, cap.quam pio.1. quæst.2.cap. cum pridem. & cap. fi. de pact cap. vnico. vt ecclesiast. bene.sine dimi. conf. text. cum glo. in cap.2.de electio.in sexto.glo.in cap. ex parte. de offic.delegat. Rebuf. in concordata.titu.de collatio.& in practic.benef.titul. de permu.num. 5 2. Aymon,consil.1 22.colu.1. l.6.titu. 10.part. 1. Intelige tamen hæc & legem nostram in ijs verbis, quoties partes id inter se machinarentur nul la habita superioris ratione, secus verò si hæc partes fecerint, & conuenerint quatenus principi placuerit, & non alias, nec alio modo, nã tunc si Princeps concesserit & confirmauerit valebit prouisio & confirmatio eius, Princeps enim omnia poterit in derogationem nostræ legis & iuris positiui cõcedere. cap. proposuit. de concess. præb. notat Didac. Perez.l.22.titu.3.lib.7.Ordinam.pag.411.col.1.verbi. item quod, vbi inquit hæc verba, imò hodie officium tabellionatus & alia huiusmodi officia Princeps concedit ex renuntiatione, dato renuntianti certo precio, & ideo censentur bona patrimonialia, & compellitur quis vendere officium publicum, vt satisfiat creditoribus eius, & si pater emit tale officium imputatur filio in legitimam, & conferuntur, & æstimantur in bonis proprijs possessoris pro bonis firmis, & sic inquit Hispaniæ practicari apud supremos causarum iudices, vt & nos diximus in Curia Pisana libro. 4. cap. fin. hæc tamen dicta Didaci Perez intelligo vera ex lege nostra quoties talia officia habuit quis à Rege, hæc enim venduntur per possessores, & ea in emptores renuntiant renuntiatione ordinaria nulla facta in ea mentione de precio conuentio, & rex admittit has renuntiationes & ad supplicationem renuntiantium ea prouidet illi, in quis fauorem renuntiatio fuit facta, benè tamen scit Rex & intelligit esse vendita & precio habita: & validæ sunt similes prouisiones etiam si legi nostræ non derogetur, & censentur per Regem confirmatæ, quia per ipsum quotidie venduntur. In illis tamen officijs, quæ ex votis ciuitatum & villarum ac locorum & particularium personarum ex priuilegio vel consuetudine prouideantur alicui, si precio fuit renuntiationes & electiones, nisi Regi manifestetur, precio, scilicet pacto & promissione aliqua esse factum, nulla est Regis prouisio & confirmatio, & sic sunt verba nostri text. intelligenda & dicta per Didac. Perez, vbi suprà.

¶ Ibi, *Y la persona que lo comprare*, Nihil distinguit lex nostra sit persona hæc habilis ad officium illud nec nè, sed indistinctè excludit omnes personas ementes precio supplicatione rogitu, vel dono, officia, de quibus in nostro text. & sic lex nostra emptiones, dona rogitus ac permissiones repellit & reprobat, ita (vt iam in hac diximus lege) quantumuis emptor ille, vel impetrator importunus sit habilis & idoneus ad illud officium, habeat locum dispositio nostri text. sicut si inhabilis esset, & hoc clarius deducitur ex verbis præcedentibus annullã tibus prouisionem & receptionẽ tam quamsiatis precibus impetratam, & si licet obediantur prouisiones Regiæ non tamen exequentur, etiam si ad rogitum aliorum id fiat, quod in ijs officijs secularibus in nostra lege designatis amplius quàm in officijs Ecclesiasticis dispositum reperimus, in quibus preces pro Deo quamuis sint ¶ prohibitæ in electionibus, & inducant simoniam, non tamen nocent electo, nec simoniacam electionem faciunt, secundum glos. in capit. Moyses, verbo, Rogauerint. octaua, quæstione prima, capite, illud, iuncta prima glossa octaua, quæstione secunda. & ibi Archidiac. capit. quibusdam, iuncta glos. actionis, prima, quæstione prima, quæ quidem considerabat Didac. Perez, in dicta lege vigesima secunda, titulo secundo libro secundo Ordinament. pagina. 411 in fine, pro sua opinione, quam hic ni terminis nostræ legis refutamus, vt habilem ad inhabilitatem ementem & habentem officia hæc dono promissione, rogitu suo vel aliorum non distinguamus, quin prouisio sit nulla, vt dictum est.

¶ Ibi, *Ayo perdido y pierda las tales mercedes*, idem in notarijs Ecclesiasticis vẽditis per possessores earum dispositum fuit in concilio Prouinciali Compostellano Salmanticæ celebrato, Anno millesimo quingentesimo sexagesimoquinto, Actio.tertia, Decreto vigesimoquarto, statutum est.

¶ Ibi, *Iure que no dio ni prometio*, idem in renuntiatione Beneficiorum Ecclesiasticorum ¶ iurari solet & iurandum est quòd ligere sine vllo precio & absque labe simoniæ talis renuntiatio fit, ex Regula.8. cancellaria Apos.Innocen.III. quam ad hoc

considerat Didac. Perez, vbi supra, pag. 413. col. 1. in fine, cum sequent. & sic quotidie practicatur in renuntiationibus beneficiorum ecclesiasticorum, & hæc pro hoc titulo.

TITVLO TERCERO DE los Regimientos, juradorias, y los otros officios publicos de los Concejos.

VM superioribus titulis dictũ sit de conciliis, & seruanda con suetudine ciuitatum vbi villarum ac populorũ & priuilegio prouidendi officia conciliorum, nunc immediatè sequitur videre in hoc titulo de officijs ipsis rectorum & iuratorum ac aliorum publicorum conciliij officiorum.

SVMMARIVM.

NAturales ciuitatum & villarum præferendi sunt in officijs publicis, num. 1.
Vicinus quis dicatur, reuisitatum. 2. & quis naturalis.
Testes testamentorum non requiruntur vicinitas eiusdem strictæ propriæ sunt, sed sufficit quod sit habitator. num. 3.
Vicinus non requisitus alicuius loci illic qui originarius sibi ibeni non habetur. num. 4.
Officia bellonium, an possint dari recepto in ciuem, qui naturalis non erat. num. 5.
Certi dicuntur qui tantũ loco in quo domicilium habent. num. 6.
Alienigenæ vegnæ per decennium in regno morantes possunt esse ciues ciuitatis. num. 7.
Qualitates à lege nostra requisitas debet habere recipiendus ad officium publicum temporis quæ requiritur. num. 8.

Lex. I.

Summarium.

Officia perpetua ciuitatum, & villarum ciuibus & habitatoribus earum, vel saltũ naturalibus, qui ibidem venerint ad habitandum, & non aliter conferendã sunt, & hoc dicit secundum verum & literalem intellectum.

IBI, *Saluo a los naturales dellas, que sean en ellas vezinos y moradores*, allegat eam in hoc Auenda. cap. 15. præto. n. 17. in prin-
1 lib. 1. naturales sq; ipsarum † ciuitatũ & villarum præferendi sunt, vt & in L. 1. tituli sequentis disponitur, tanquam melius sciẽtes illorũ consuetudines, & statuta ipsarũ ciuitatum & villarum, & quibus amor patriæ, & descendentium suorum impellet ad recte officium gerendũ, prout in multis aliis, quę retuli in l. 14. nu. 50. tit. 2. lib. 1. supra, idem in fauorem naturalium regni statutum est, & originariorum particulariũ locorum. Fit tamen aduertẽdum, q; non sufficit in casu præsentis legis esse naturales, sed & insuper vicinos & habitatores, vt ex verbis sequentibus patet, *Que sean en ellos vezinos y moradores*, & prout batur
4 origine non iudicabitur vicinus in

batur clarius ex. l. 5. titul. præcedentis. Et quis dicatur vicinus, præter † Barto. & alios relatos per Burgos de Paz, in. l. Taur. num. 363. vbi allegat Signorol. de Homodeis, consi. 33. ad latẽ tractantem. in num. 364. inquit ipse Burgos, vicinum illum dici, secundum loci cõsuetudinem, qui de eadem est contracta, ex. l. cum delaniõnis. §. Aliũd. ff. de fundo instruc. & sic, qui maiori parte anni ibidem domicilium habeat, vt ex dicta. l. cum delaniõnis. §. Sabinus. notat Auend. cap. 23. prætorum. num. 5. ver sic. dicitur autem, vicinus, libr. 1. vbi & in versic. sequente declarat quis dicatur naturalis, & allegat de ijs Boerii. decis. 13. per totam, neque requiritur ita stricta & vera vicinitas, vt omnino constare debeat, recepti fuisse in vicinum à concilio populi illius & fideiusionem dedisse de stando ibidem per decennium & soluendi onera & tributa vicinis imposita, sed sufficere quòd in loco illo vt vicinus habitauerit & habitat, propalique à populo censeatur, & communi æstimatione reputetur, prout
3 in testibus testamentorum † nuncupatorum inquit optime Burgos de Paz, vbi supra, num. 367. ita quòd sit ciuis prout ex consuetudine vulgi assumitur, ex eil. §. Asinam, & ex l. librorum. §. quòd tamen Cassius. de legat. 3. quod & suadeur secundum Burgos. ibidẽ nu. 368. quia hoc verbum vicinus, iure cauetur esse explicandum communi vsu loquendi, vt sat constat ex. l. sed si accepto ff. de iure fisci, & melius in. l. vt Alphonus. ff. de verb. signifi. vbi Rebuf. & sic tenet Barto. in. l. si tertius. col. 1. ff. de aqua plu. arcend. & consequenter Adoptatus manumissus, seu originarius propria aut paternaf
6 hoc casu, neque poterit dici vicinus, prout in propositum nostræ legis eã allegando inquit idem Burgos, vbi supra, nu. 369. cum sequentib. & probatur ex. l. nostra, dum in fine distinctiue loquendo, inquit originarium venientem ad habitandum in populo posse eligi in officialem publicum perpetuũ dicti populi, in quo distinguit illum à vicinis, prout eam in ijs verbis optimè cõsiderat Burgos, ibidem num. 371. Item & ex ijs verbis habes notare, quòd cum text. nostet requirat esse vicinos & naturales nõ poterunt dari officia hæc recepto in ciuem nisi naturalis sit †, secundum Peleer, de maior. 1. par. quæst. 51. nu. 28. & sic recipiẽdus in officio aliquo publico & perpetuo alicuius loci debet probari quòd est vicinus & naturalis, illius loci & habitator eius, vel saltũ naturalis ex origine pater na veniens ad ibi habitandum, & insuper quòd est idoneus ad officium illud, & ipse vel eius antecessores nunquam fuerunt puniti ab officio sanctæ Inquisitionis, neque infamis est aut vilis mercator vel aliud vile officium exercens tunc temporis, licẽt hoc de naturali non ita exactè requiritur in practica.

¶ Ibi, *O seyendo naturales*, ex hac distinctiuo, O, Latinè, aut, colligitur clarè hic esse text. probantem naturalem alicuius loci & originarium eius non esse eiusdẽ loci ciuẽ, prout in ijs, præcedente dictum est.

¶ Ibi, *A fazer moneda en ellas*, idem dicendum esse de illo, qui naturalis neq; ciuis est, in loco tamen illo per decennium habitauit, cuius virtute ciuilitas acquiritur, vt ex text. in. l. 5. in fin. tit. præcedentis clarissimè colligitur: Nam cuius dicitur † quis illius loci in quo domicilium habet, vt per Zephalum, consilio. 424.

HVMANIDADES DIGITAL UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

num.51.volum.3. & notat in propositum nostræ legis Acend.cap.19.pref tor.num.17.lib.1.& Burgos de Paz, vbi supra,num.372.ex text.in.l.2.in fin.tit.24.par.4.& in.l.32.titu.2.p.3.& Socin.Iun. consil.7.num.6.lib.2. Imò & ex his legibus idé iudicarem in eo,qui matrimonium in loco contraxit animo ibidem permanendi,cú ex dictis iuribus per matrimonium contractum ciuitas acquiratur. Ex quibus inquit Burgos de Paz,in dict. l.3.Tauri,num.373. auditu se percepisse, quód licet nullus in regno proxeneta esse possit, nisi sit regni naturalis, tamen alienígenæ per decennium † in regno commorantes sunt admittendi ad dictum officium,& sic ijs attentis cessat doctrina Baldi relata per glos. *Veiores*, in. l.2.titul.19. part. 3. Insuper notandum est,quód qualitates has à nostro text.exigitas debet habere recipiendus ille ad officia hæc perpetua sempore quo assumitur ad illud officium †, secundum Bartol.in.l. Impuberem.ff. de fallis.& Suarez,alleg.ti.fol.147.pagini. 2. in medio in antiquis, imo & non sufficeret qualitatem illam superuenire officio durante, quandoquidem statim exercendum est officium hoc, ex doctrina Bart.in.l.excusantur, in princ.num.10.ff. de excusatio. & ex dictis per Gutierrez consil.1.& alibi nos diximus factiua ne minimus.

SVMMARIVM.

EX *pali Regis & Regno non per exteros, sed per Regnicolas regn. num. 1. & num.2. ad officia publica amplianda, & num. 3. idem in Francia dispositum est.*

Exteri à regno qui dicantur. num.4.

Lex. 2.

Summarium.

Exteri à Regno non possunt in eo obtinere officia,aut iura: neque Rectoria ciuitatis & villarum,aeq; gubernationis earum,neque vecaria, pitcaria, nec frumentaria & similia.

1 TRI *que est Regem dictus noster Regnum,*expedit enim Regi & Regno nó per exteros,sed per Regnicolas Regni ciuitates & villas gubernari,tum nè Arcana Regni publicentur per exteros tales, tum etiam ob amorem Regnicolarum Regno & suis adhibendum, & ipsorum cum eis,nd vt alibi dixi,facilius quis conuersatur cú cane suo,quam cum homine extero, & facit illud Euclisiasi.cum extero non facies consilia, nesciis enim quid pariet, diximus l. 14.tit.3.lib.1. supra, num.19. 20. & 26.cum sequentib. & nu. 31. vbi in num.30.nostram legem allegaui, & Auendaúium eam allegantem.ff. de fallis.& Suarez,alleg.ti.fol.147.pagini. 2. in medio in antiquis, imo & non sufficeret qualitatem illam superuenire officio durante, quandoquidem statim exercendum est officium hoc, ex doctrina Bart.in.l.excusantur, in princ.num.10.ff. de excusatio. & ex dictis per Gutierrez consil.1.& alibi nos diximus factiua ne minimus.

SVMMARIVM.

SPecialitas officiorum reuocantur nè detur vna capitanea mortis.nu.1. nisi le patre ad filium.ibi.& num.3. quid contra.

Diffositum in vna ex correlatiuis,cessare & in alio num.3.

Lex.3.

Summarium.

Specialitas ad officia publica secularia dandæ vel concedendæ non sunt nisi tantum de patre ad filium: et regie prouisiones in contrarium datæ & concessæ se reuocantur & annullantur, etiam si interueniat secunda iussio.

1 BI, *Nè detur vna ello specialitas nè detur vna capitanea mortis.* & hoc ne detur votum captandæ mortis, nam specialitas istæ dabantur officiorum nondum vacantium, quod quia periculosum erat vitis ea possidentiú officia,in præsentí iure optimo † reuocantur, sicut in beneficijs Ecclesiasticis erat dispositú & reprobatú,ex.c.ne captandæ, de concess. præb. & ex alijs pluribus iuribus per me relatis in.l.3.tit.10.lib.5.supra & ex Socino, notabile glos.fi.l. 3.titu.5.p.5.

¶ Ibi, *Solus de patre ad filio*, in quibus nulla dari potest sinistra suspicio, quia melioremamicum nemo habet quám patrem, & coniunctio hæc patris & filij nihil mali suspicari permittit. Sed an idem erit econtra de filio ad patrem, † & credetem quod sic, quia eadem datur ratio, cú sint vna caro & carnem suam nemo odio habuit, & patér & filius proino capite computantur secundum glos.l. 2.C. qui ætate, libra.10. notab. secundum Bal.in.l.etiam col.pen.C. de execu. rei iud. Alex.consil.48.nu.2.vol.1.& ibi additio, & dispositum in vno ex correlatiuis censetur, & in alio dispositum, † vt per Buerard in centuria in. c.a natura correlatiuorum, & facunt etiam quæ diximus in.l.a.tit. lib.2.supra.num.2.& hanc credo veritatem licet à nemine viderim con fideratam in propositó nostræ legis.

SVMMARIVM.

DVo *simul honores quis capere non potest. nu.1.& 2. declaratur.*

Voces plurium obtinere non potest qui in iurisdictione contentiosa.n.3. secus in voluntaria. n.5. & n.6.opinio autoris.

Aduocatus & assessor non potest quis esse.n.4.

Plurialitas etiam in officis & beneficijs Ecclesiasticis reprobata est.n.7.

Vnumquidq; inquit melius perficitur dú circa vnú intenditur quam circa plura.n.8.

Intelligitur verbo,alij, si tomen etro, nostri text.n.9.

Passisse duorum officium potest renuntiare vnum etiam si sit lapsus terminus nostri text. & euitabit penam.n.10.

Dictio vsque in præsenti exclusiue ponitur.n.11.

Dictio,desuper, Latine possumus, excludit præteritum.n.12.

Mensis quot dies habeat.n.13.

Index & tabellio non potest quis esse.n.14.

Pena etiam vbi ipso iure incurritur declaratio requiritur.n.15.

Prouisiones dantur in regio senatu ne quis duo officia incompatibilia obtinere possit.n.16.

Lex.4.

Summarium.

Rector vel quilibet concilij officialis nó potest habere in concilio vltra vnum officium: neque duas rectorias in diuersis locis, neque aliam legem nostra prohibita obuinere sub eius pœna.

1 BI, *Mas de vn officio*, duos enim simul honores quis capere † non potest, vt.l.libertus. 5. præscriptio. ff. de mu. & honor. & .l.fi. C.de assessori.l.quisquis. C.de postulan.l. hac parte. C.de proxi. sacro. Scrini. lib.12.t.1. C.de mun.non cont. lib. 10. quę iura ad hoc allegat glos. in pragm. sanctis. tomo.1.titul.de col-

latio.§.cui rei,glo.pluralitatis col.2.
fol.170.in parus, vbi id præsertim
2 procedere ait, quoties per actum †
vnius impeditur exercitui alterius,
facit quòd notatur in.là Decurio.
natu.ff.de vacati.muo.& hoc est quòd
dicit glos.*Dos officiis*,in.l.60.tit.5.p.1.
quòd sì dos officia habent administrationem ambo obtineri non pos-
funt,cum Io.de Plateo,in.l. 1. C. de
dignita.lib.12. & regularitet verum
est,quem non posse duo officia gerere nisi ex causa,secundum glos. in
c.ex literis,de prouisione Pel. tamen
ibi.n.10.inquit,quòd in iurisdictione contentiosa † non potest quis vo
3 ces plurium obtinere, secundù Spe
cula. tit.de assessore.§.fin. quia non
4 potest † esse aduocatus & assessus,se
cundum Bart. in.l.iubemus,la.1.C.
de sacro.Eccles.secus vero in velu
tariajurisdictione † vbi non est impe
5 dimentum iuris vel facti,in eo enim
potest quis duplici officio fungi, ex
l.si consul.ff.de adoptio.vbi Bart. &
6 Humada.in.d.60.tit.5.p.1. ego tamen † siue in voluntaria siue in con
tetiosa jurisdictione dicerem, quòd
vbi per legem prohibitum est duo of
ficia habere siue administrationè habentia siue non,siue sint compatibilia siue non, seruanda est omnino le
gis dispositio vbiverò non esset lex
prohibens duo officia in simulo btinentis,in incompatibilis non sunt bene posiunt in eodem subiecto concurrere, sed si compatibilia essent
exercitunque & administrationem
requerent,prout in assessore & aduocato,nullo modo obtineri possèt
vt & diximus in Curia Pisana de De
curio.lib.2.cap.22.sic & in officijs &
7 beneficijs ecclesiasticis pluralitas
reprobata est,vt per glos.præg. fun
ctio.vbi supra & Ogedam in tracta.
de benefi;compati.& incompati.& horum; ratio est , quia vicem duorum vnus gerere non potest.l.si plures.ff. de pactis,glos.per text. ibi in verbo consistentes in auth.vt deter.
fit num.cleri.col. 1. vnumquodque enim opus melius perficitur dum cir
ca vnum intenditur, quàm dum circa plura,† secundum Aristotel.3.me
8 taphys.bonus text.in.c. diuersis falla
cijs,de cleri.coniug. dicens diuisum
in duo plenam sui non habere potestatem,& ibi glos.& sic quis non de
bet diuersis fungi officijs, vt late vi
tra dictos per Pet. Antiboli,in tract.
de munerib honor.c.3.n.61.

¶ Ibi, *Y si tomaren otro officio, que pierda el que primero tenia, y no le aya mas*, idem probat text & ibi Bart.in.l. quisquis.C.
de cohortali.lib.12. & glo.prag. fancti.in tit.de collatio.§.cui rei,verbo pluralitatis fol.170.tomo.1.in paruis & probat text.in.c.vt quis.25.de ele
ctio.in.6.not.Dida.Perez.l.22.pag.
411.col.2.versi. quid autem,tit.2.li.
7.Ordin.& ex ijs verbis & præmaxime iuncta secunda & finali dispositione nostri text.infero , intellectù assignatum per Dida.Perez.in.l.1.ti.
tit.5.lib.2. Ordi.col.428.relatum & secutum per Humada,in.d.l.60.tit.
5.par.1.glos.3.non posse compati ad
hæc verba,dum dicit,quòd hæc verba intelligantur quòd non vacat ita
tim primum officium ,sed demum si
post requisitionem habantur duo me
9 ses,nam verficulus hic, † nullum ter
minum continetur,sed potius vult q
perdet primum sine temporis præfixione,dum dicit, *pierda el que primero tenia y no le aya mas*, præsertim iunctis verbis præcedentibus, *y si tomare otro*, quæ verba tempus apprehensionis cõsiderant & non vltra quid, & qualitas adiuncta verbo debet intelligi secundum tẽpus verbi, ita vt statim quòd secundum capit perdit primum , in eodem

eodẽ consilio habitum , & in hoc casu nullus terminus assignatur, prout
assignatum reperimus quoties in di
uersis concilijs & locis quis in simul
adipisciturduo officia , vel vnum ha
bens adipiscitur aliud in alio diuer
13 so loco,in hoc enim casu lex nostra
14 in finali dispositione terminum as
signat, & iudem in secunda eius dispositionem vsit. *y en el mismo*, dum de
rectoria & tabellionatu alius loci lo
quitur duos menses cõstituit lex no
stra post requisitionem labendos, quõ
fecit in dicta prima eãdispositione,
& sic non celentur cõstituti credere
15 tamen verbi, y cum verbum, *pierda*, no
stri text.Latinè amittat vel perdat,nõ
sit latæ sententiæ,sed feredæ, vt per
Tiraq.l.si vnquã , verbo reuertatur
nume.51.cum.5. sequentibus, interim quòd non priuatur primo officio poterit eius possessor illud re
10 nuntiare † & cuitare pœnam etiam si
fine lapsi duo menses & plus antequam priuetur primo officio,non tamen exit necessaria requisitio in primo hoc casu hujus legis vt possit obtinens duo primo priuari, & declarari illud amisisse , sicut requiritur in duobus sequẽtibus casibus eo quòd in eis sic reperimus dispositum , nisi velis hunc primum casum per sequẽtes intelligere & declarare,est tamẽ nimis legem nostram supplere, & declarare ac restringere.

¶ Ibi, *Y asta dos meses*, non credo includere puri in præsenti dictionem
11 hanc, *asta*, † Latinè, vsque, cum pœna
lis lex sit , & magis adhæreamus fic dispositioni & regulæ iuris , q̃ dies termini non computatur in termino maximè attenta illa dictione, *Despues que fuere requerido*, quæ dictio *despues*, ex
12 cludit præcedentia,† vt dixi in mea
Curia Pisana de decurionibus, vel si dies illæ esset computandus, compu
tarẽtur de momento ad momentum, vt in eadem curia diximus. Et mensis quot dies habeat, † vide Lauren.
Silua.in tract.de feud.recog.q.ij. fo.
74.p.i.vol.10.trac.diuer.DD.& Mẽ
noch.de Arbit. iudi.lib.2.cent.1. casu. 90. & an posit quis esse iudex † & tabellio vide Detium,cons.142.

¶ Ibi, *Por el mismo hecho*, & sic ipso iure ita quòd lapsis illis duobus mensibus ipso facto vacent officia, hæc tamẽ licet ita sint declaratio amissionis requiritur, id enim regulare est, vtin libro. 4.supra diximus apponẽdo regulam, scilicet quòd etiam vbi pœna incurritur! ipso iure declaratio requiritur pœnæ incursæ.

¶ Ibi, *Y antes mas mandados*, vsque nũc lex hæc in præcedentibus duobus casibus locuta est , cũ duo officia in eodem consistorio, vel in eodem populo possidentur cõtra tenorem & dispositionem nostri text. In hoc verò versiculo vsque in finem loquitur lex nostra , quoties quis duas rectorias in diuersis locis obtinet & possidet,quo in casu† post requisitionẽ possidenti factam vt vnam dimittat, duo menses labantur absque vnius renuntiatione, ambæ rectoriæ remanẽt ad prouisionem regis,& hoc est quod dicebat Bart.in.l.duum virum C.de Decuri.lib.10. & dixi in dicta Curia Pisana de Decurioni.lib.2.ca.
22.per totum.Et sic ex cap. 54.curiarum de Mi.drid.anni. 1578, dantur prouisiones in regio senatu , ne quis duo officia incompatibilia † obtinere posit.

16

Lex. 5.

Summarium.

Pater & filius, vel aliæ duæ personæ non possunt vnum & idem officium habere & facultas regia in contrarium lata nulla est.

Ibi,

UNIVERSIDAD DE SEVILLA

IBi, *Iuntamente*, ex ijs verbis & ex præcedẽtibus & sequẽtibus clarissime colligitur legẽ nostrã tunc demũ procedere, cũ pater & filij* vel aliæ duę quælibet personæ vnũ & idẽ habent officium, ita vt alternatim illi seruiant, quasi secus si vnusquisque eorum de per se duo posideret officia, vnusquisque suũ, hoc enim nõ est ex lege nostra neque ex alia prohibitum, vt latius consideraui in. d. Curia Pisana, lib. 4. cap. 1. nu. 2. & 3. idq; clarius colligitur ex tex. nostro idem in alijs quibuslibet personis, quam patris & filij disponente.

SVMMARIVM.

REctor potest abesse à ciuitate, solut tamẽ nõ ultra legis penam. n. 1. & 2. nu. 2. an possint acceptare officium extra terminos ciuitatis. n. 3 Decurio habitans in rure potest cogi redire ad ciuitatem. n. 3.
Decurio absens non est tutus in conscientia, neque alij ci consentientes. n. 4.

Lex. 6.

Summarium.

Rectores absentes nihil lucrari possunt, nisi in casibus hic in lege contentis & declaratis.

IBi, *O estuuiere ausente no sea pagado de su salario*, hic videtur tex. probans, quòd rector potest abesse à ciuitate † cum incurlione huius pœnæ, lex enim nostra sola hac pœna amissionis salarij contentatur, ergo ea soluta abesse potest, & fic probat lex, ſupis Decurio la. 1. C. de Decurio. lib. 10. notabilis secundum Bar. ibi: quòd cõsiliarij nõ debẽt recedere à ciuitate sine licentia alias puniuntur, siue velint recedere causa legationis siue rei propriæ, & ob id non possunt acceptare aliquod officium † extra terminos suæ ciuitatis. l. curialis vltra terminos. C. de Decurio. lib. 10. ex quo inquit Bart. in. l. 1. ff. de Decur. q Decurio habitans in comitatu vel rure cogitur redire † ad ciuitatẽ, & habemus de hoc tit. C. si curiales derelicuit. rus habit. malu. lib. 10. quem ad hoc allegat Petrus Rauena, sing. 8. 14. quidã mihi dixerat, vt ibi inquit, q reuocari grauari & puniri poterit, & faciũt dicta p Aules. c. 5. 4. præt. gl. partiere. nu. 2. quẽ & alia allegaui in d. Curia Pisana, de Decurio. li. 3. c. 4. vbi & dixi q licet lex nostra solũ salarij amissionem imponat, non excludit quin nõ posit per iudicẽ sub alijs pœnis talis rector absens à ciuitate cõpelli in ea residere, & iuste, nã & rector talis absens † non est tutus in conscientia, neq; alij rectores id permittentes, vt inquit Cordoua, in summa. q. 5. per totam, sed hẽc parui penduntur per eos & alios exactiorẽ rationẽ reddituros penes summũ iudicẽ: & circa hæc nostræ legis verba vide Auenda. c. 3. præto. n. 3. Ia.

SVMMARIA.

OFficia iurisdictionis vendi & emi non possunt. n. 1. & omni iure prohibitum est vt sic. Contra ementem hæc officia præsumitur omne malum. n. 1.
Simonia & maximum ambitionis committitur in emptione officiorum etiam secularium. n. 3. & 5. & ibi quomodo anno committitur.
Parci sunt vendere iustitiam & committere simoniam. a. imo vt ibi grauius est vendere iustitiam quam prædendam.
Culpa omnio grauior est quãto res in qua committitur est sanctior. n. 5.
Ea quæ sunt publici iuris æstimari non possunt. num. 6.
Titulus id. l. Iultam de ambitu an habeat locum in Papa vel Rege. 7.
Officia iustitiæ cum veniunt cum vniuersitate & sic cum populo vendito optime fieri potest. n. 8.
Ius patronatus transit cũ vniuersitate vbi. n. 9.
Officia iustitiæ neque locari possunt. n. 10.

De

De iure diuino non reperitur expresse prohibita officium vendato. n. 11.
Amisitus quòd de iure cinili dicitur, de iure canonico vocatur simonia. n. 12.
Emptor horum officiorum eorum priuilegio gaudere non debet. n. 13.
Emptor horum officiorum infamiam incurrit, & item effectu damnandus inhabilis perpetuo ad illa. n. 14.

Lex. 7.

Summarium.

Nulli officium iurisdictionis vendatur, & nullus emat sub pœnis in hac nostra & alijs legibus detalij, vt in auth. vt iudi. sine quo. fus. § hæc autẽ colla. 1. glos. in. l. 2. de mutilegul. li. 11. tex. in. ca. cum ab omni, de vita & honcleri. de quo latissime agitur per Benedic. in. c. Rayn untius, verbo duas habens, num. 52. cum sequẽtibus, & omni iure id prohibitum esse testatur, Socin. consi. 146. volu. 1. & tradunt plures relati per Auenda, responso. 9. num. 1. & id in Francia esse vetitum inquit Rebuf. in. 2. tomo consti. Fran. titu. de magist. Artium artículo. 3. glos. vni & in. 3. tomo. titu. de salarij taxatio. l. artic. 1. glos. vna, num. 7. cum sequentibus, & itidem Neapoli. vt per Affitiãs, in constit. Siciliæ rubric. 60. § 1. num. 2. contraementem enim hæc iurisdictionis of ficia præsumitur † omne malum, secũdum Bar. & Plat. in. l. vna. C. de mutileg. lib. 11. neq; enim, vt inquit ipse Bar. relatus per Orosciũ, in. l. Barba rius. n. 8. col. 193. ff. de offi. præto. in iurisdictiones venales esse debẽt, imò & in emptione etiam horum officiorum secularium iustitiæ simonia, & maximum vitium ambitionis cõmittitur, † secundum supradictos Doct. & maxime Rebuf. in. d. tit. de salarij taxatio. art. 1 glos. vna. num. 11. nam vt ibi dicit num. 7. ex Casiador. lib. 6. Epistol. varia. Epist. 21. paria sunt vendere iustitiam, & simoniam † cõmittere. c. accepimus, in fin. de purga. cano. imo grauius esse dicit ibi Rebuf. vendere iustitiam, quam præbendam, quia Christus est iustitia. c. existimant. 11. q. 3. & culpa tanto grauior est, quanto res in qua committitur sit † sanctior vt ait Boeri. relatus per Lucam de pen. in. l. 1. colu. 9. C. de desertori. li. 12. & hoc cum iudex vendit iustitiam, vt ibi loquitur Rebuf. qui quidem iudex secundum eũdẽ ibi nominatcus hæreticus vocari potest. nos autem loquimur cum vendit tur officium iustitiæ, & adhuc tunc simonia cõmittitur, vt ibi per Rebuf. n. n. eõ. 2. sequẽtib. vbi tres casus cõstituit, primus, quòd officium iustitiæ emi non debet, & emens simoniacus est, vt & per Sylueſt. in summa, verbo, simonia num. 9. ad finem secundus quòd non licet dari iudici pecuniam etiam in causa iusta, vt ita mei fauoré sententiam ferat, sic enim corrumpi videretur. l. 2. in fi. ff. de cond. ob turp. causam, & an sit hoc simoniacum, vide Sylueſt. vbi supra num. 10. tertius, quòd licet iudici nõ habenti alunde stipendia pro laborẽ aliquid recipere, vt ibi per Rebuf. & primus casus nostræ legis materiam concernit, & ratio eius est, secundum Auend. d. respon. 9. num. 2. verſie. & ratio, quia ea, quę sunt publici iuris non† possunt æstimari rẽquam deficiat pars substantialis ventationis, vt not. Barto. in cap. 1. § ea dem lege, de lege Conradi. in vſ. feud.

FACSIMILE OHYUN MIN HONG

feud. & in.c.1.§.ad hæc, de pace iur. fir. & ob id videtur, impossibile honorum officiorum venditio: sed melior ratio est, ob maximum damnũ Reipeminens si venderentur officia iustitiæ, quis namque emptor esset, qui quod pretio enim, pretio non venderet: Item inhabiles & infimi homines, diuites tamen, emerent hæc iurisdictionis officia, habiles vero, & idonei & benemeriti ob paupertatẽ reijcerentur. Item & ambitionis vitium introduceretur, quod est maximum & reip. pernicio sissimum, de quo conqueritur in propositum, Iodocus, in sua practica, tit. 1. §1. de emptio. officio. per totũ: Sed quot nũc vendãtur officia per correctores populorum. vt emptores pro suis nomi nent locum tenẽtibus, suo tempore patebit, & nunc etiam manifestatur, ob hoc enim & hisce de causis istas secum ferunt, qui iustitiam facere nesciunt, neq; audent multoties ex quo multa imminere credo mala, nam vt inquit Ripa, in tract. de peste ex mala iuiustiæ administratione pestes oriri solent & ideo deberet maxima super ijs inquisitio fieri, & emptores & venditores perpetua infamia essent notandi, & alijs legũ pœnis afficiendi, & tempore quo ad officia prouidẽtur id deberent iurare, & lege Regia esset cauendum, vt in conscientia venditores essent aditri cti pretium restituere cuidam loco aut operi publico, & emptores pretium istud ad hunc effectum perderent, neque in conscientia possent redditus ac emolumenta ex officio illo adquisita sua facere, sed in bonũ commune talis populi esset cõuertenda & expendenda, & alijs etiam pœnis fisco & denuntiatori ac iudicialis causæ applicandis inducerentur ita vt iam quod timore conscientiæ non abstiniissent, saltim formidine pœnæ. temporalis sese refrenarent à similibus abusibus delictis & peccatis. Et idem etiam esset prouidẽdum contra correctores iura & salaria officiũ suorum in parte vel in toto percipientes, nam & hęc est quædam officiorum palliata venditio. quæ si ad aures nostri Christianissimi Regis ac domini peruenissent non dubito quin ea mederi iuississet. Et an in Papa vel Rege habeat locum titulus † ad.l. Iuli. de ambitu, in Bartatin.c.ex parte, de offi. del. n.14. & Abb. consi. 54. vol. 2. num. 12. Dubitari tamen potest, nam nonne videmus quotidie vendi officia iustitiæ cum venduntur villæ cum omni iurisdictione mero & misto imperio, quomodo hoc fieri potest, in quo dicendum est, ideo id iuris quia vendãtur. † cũ vniuersitate, & sic nimirum quod cum ea transeat iurisdictio & iustitia, veniunt enim quasi in consequentiam, sicut & cum venditur vniuersitas quædam in qua adest ius patronatus, quod quidem alias vendi non potest, vt in.c.de iure de iurepatronat. & tamen cum vniuersitate vendita transit, † vt in. eas, ex literis, de iurepatrona. nisi specialiter excipiatur, vt in.c. cum seculum, & in.c. ex literis, eodẽ, & voluit glos. fin. in.c. cum Bertoldus, de re iudi. & ita respondit Afflict. in.d. lib. 1. consit. Sicil. rubrica. 60. §. 1. num. 3. & ita etiam de ijs tradit Matienzo, in dialogo relatoris parte. 4. cap. 10. nu. 7. vbi num. 10. rationem etiã ad hæc annectit, & tradit Nauarrus, in manuali Latino. c. 25. nume. 7. pr. cotũ. Imõ neque † locari possunt officia iustitiæ, ex.l. sequente, & ex. l. 1. tit. 11. lib. 3. supra & de ijs iridem dixi in.l. 13. tit. 10. lib. 5. supra. Est tamen notandum, quod licet hæc officia iustitiæ

iustitiæ vendi non possint, de iure tamen diuino non reperitur † id expresse, prohibitum, secundum Bal. in.d.l. Barbarius, idẽ de facto maxime à Papa vel Regibus vendi solens, vt sunt rectoriæ & notariæ secundum Auendã. d. respon. 9. num. 2. versũ. & licet, de quo alibi latius, & videnda est etiam de ijs, decis. 749. Francisci Marci, in propositum multa dicentis.

¶ Ibi, *Solo puede cumplidas en las leyes de nuestros reynos.* Leges tas regni nostri nondum reperij, nisi dixeris esse. l. 7. & .8. tit. 2. supra, illo lib. licet dici possit in differentibus casibus loqui, & id ad has diuersis non referri fateor, nũc vtique nunc alias non reperitur: de iure tamẽ communi habemus tit. ad.l. Iuli. de ambitu, nam id quod de iure civili Ambitus vocatur, de iure canonico simonia dicitur, † quando ambitus committitur cum pecuniaria mutuum redemptione, secundũ Bart. in.l. iff. ad.l. Iuli. de ambitu, Matienzo, in.d.c.10. num. 8. de quibus per Iodocum, vbi supra. nu. 9. et. 11. & ideo quæres, quæ sint hæ leges ad quas nostra se refert: sed vltra alias pœnas est vna, scilicet, quod emptor 13 talium officiorum iustitiæ † eorũ privilegio gaudere non debet, secundũ text. in.l. vniuersi. C. de legatio. lib. 11. ad hoc allegatum per Rebuf. in tractatu de nominatio. quæst. 5. nu. 17. & in.d. tom. 2. const. Fran. tit. de Magist. Artifi. artic. 3. glos. vnica, vbi in quit quod hodie plures sunt, qui nõ gauderent, si hoc mordicus seruarẽtur.

¶ Ibi, *Y de mas que sea infame*, & itidẽ esset damnandus vltra infamiæ † pli 14 cæ pœnam, in perpetua inhabilitate, vt probat tex. in.l. si quem quã, in fine. C. de Episcopis & cleri. & in l. vni. iff. ad.l. Iuli. de ambi. nec Iodocus, vbi supra. d. num. 11. vbi & inquit, quod etiam id permittens & cuius permissu id fit punitur.

SVMMARIVM.

Locari non possunt officia publica neque iustitiæ reddituum. n. 1.

Lex. 8.

Summarium.

Officia iustitiæ locari nõ possunt sub nõ titi text. pœna.

Bi, *No sean oficios de arrendar ni arrienden los dichos officios*, idem en Alcaldes de sacas disponiturijn l. 1. tit. 11. lib. 3. supra & in notari. 5 redituum

1 † idem inquit tex. in. l. 4. titu. 25, li. 4 supra aliqua dixi. & legem nostrã ad hoc considerat Matienzo, in dicto dialogo relatoris. 4. par. cap. 11. num. 1. & Dida. Per. in. l. 16. titu. 14. lib. 2. Ordi. & habemus nũc pragmaticam sanctionem editam Madritij anno presenti. 1590. prohibentem locari officia tabellionum de camara & procurationes, receptorias & tabellionatus del numero sub pœnis ibidem contentis, & cum eius declaratio dum hęc primo scriberem spẽ ataretur nolui quæstiones aliquas inserere, quę post modum fuit promulgata & in dubijs antea mihi, propostis, fuit, secundum responsum meum percunctantibus, datum prouisum. Et cũ lex nostra esset in obliuionem iam translata, sanctione illa iustissima & sanctissima fuit renouata quoad officia tabellionatus & conductores ac locatores prouiserũt de remedio ne officia perderẽtur licet vereor, ne cum cautela, aliqua fue-

fuerint facta, nam condita lege excogitatur etiam & malitia ad subterfugiendam pœnam temporalem, namspiritualis pœna à talibus in hoc mũdo nõ attęditur, & malę, nam quam commutationé dabit homo pro anima sua, & ideo cũm rigore essent legũ nostrarũ pœnæ exequęndæ in trãsgressores, & iudices negligentes in executione eãdem puniendi.

¶ De legibus 9.dc.10. dixi eas referendo in mea Curia Pisana, de Decurio.lib.4.c.1.nu.4. vbi in illo cap.in serui plura decurionibus prohibita, & ab eis fugienda.

SVMMARIVM.

VAcatio per renuntiationem non includitur sub alio expresso modo vacãti.nu.1.nec quę sub mandato de primo vacaturo, vt ibi. Vbi nullus ęst vacandi modus expressus omnis venit.n.2.

Resignatione perditur titulus & possessio quælibet.n.3.vbi amplianturomis vt ibi.

Duodecim modos, quibus vacãt Beneficium describit.n.4.remissione & alio placet ibidem.

Vacantis per renuntiationem comprehendatur expresso vacandi modo.n.5.

Princeps potest creare nova officia & tertia consumere.n.6.vbi declaratur.

Lex.11.

Summarium.

In ciuitatibus villis & populis vbi certus adest numerus rectorũ & aliorũ publicorũ officiorũ possessores, si aucta fuerint offęcia hæc, si vacauerint, conuertuntur, & Regiæ literæ cõtrariæ annullentur loquuntur tamen lex nostra in autũ per Regem Ioannem secundum.

¶ Bi, *Quę no sęa per renunciationẽ*, hic videtur text. probans, quod vacatio per renuntiationem, aut resignationẽ nõ includitur sub alio † expresso modo vacandi, neque sub mandato de primo vacaturo officio, aut beneficio per mortem prouidendo cõtinetur vacans per renuntiationem, ex text. & glos.in.c. suscęptum decęrs.crip.in.6.c.2. de renũc.eod.lib.c.dudũ, de præben.in.6.quę iura ad hoc allegat Corras.in paraphrasis.de cõtit. de mandato Apostol.nu. 51. sed vbi nullus † est expressus modus vacandi omnis venit, secundum glos. vacat in.cap.quą sæpe, de præben. in.6.& glos.mori.in clemen.1.vt ietępen.glos.in cap.si propter tũ debita, de rescrip.in.6.glos.mortem in c.grãdi, de supplen. neg.præla.in.6. Anchar.cons.117. Deti.cons.224. Gometi. in Reg.Can. de infir. resignquæst.32.num.4.& 6.& q.35.& de beneficiis vacan.per obitum Fami.Car. quæst.7.late Felin.c. in nostra col.37.nu.37.de rescriptis, nam per resignationem † perditur titulus & possęssio quælibet, Rota, antiq.2.de renunti. resignatione enim admissa ius aliquod apud resignantem non remanęt, sed intelligitur abdicatum ab eo omne ius etiamsi in supplicatione adit clausula cum reservatione fructũ, nominis, stallũ in choro, & vocis in capitulo, secundum Veralum, in.3.parte decisio Rotæ, decisi.81.resignatio, & Staphile.de literis gratiæ & iudicium, de varijs modis vaca.num.9.& 10.fol. 54. quod intelligerem procedere & esse verum nisi in casu in quo resignatio esset facta cum clausula, nõ alias neque alio modo in fauore talis, quia secus ęnt, ex dictis per Rebuf. in praxi beneficiũ, de resigna.condit. & per Oldra. cons.282.num.2.& in materia beneficiali duodecim modis, quibus vacat beneficium describit, † Pauinus, de potęst.cap. sęde vacan. pręludio. 7.& triginta duos modos retulit Rebuf.

buf. in concor. Fran. tit. de Regia ad præla. nomi. faci. §. monasterijs, verbo vacantibus, & quamuis text. nostęr expressęrit excipiendo vacationem per renuntiationem, cum prius de vacatione per mortem dixerit, & sic ex dictis videbatur non esse necęsse excipere renuntiationem, tamen ideo excepit propter generalitatem illam in verbis præcedentibus appositam, dum dicitur, *aut ęx quałcunque mania*, quibus verbis ne videretur vacationem factam per renuntiationem comprehendi, expręssę excepta fuit. Et an includeretur vacatio per † priuationem, ex dictis Doctor. decęrpes & maxime ex Gometio, in. d. regu. de impetr. bene. vacan. per obit. car. q.7. per totam.

¶ Ibi, *Ec consumam aquellos que ansi vacaren*, ex hac lege notari potęst, quod princeps potęst creare nova officia & item numerum officiorum consumere de plenitudine potęstatis, † secundum Cassane. in consu. Burgun. rubrica.1.nu.104.& 105.fol.121. vbi & inquit quod licet princeps possit reducere numerũ officiariorũ ad minorem numerum, tamen talis diminutio vel reductio non debet afferre præiudicium officiarijs iam electis tempore reductionis, sed tãtum præiudicabit creationi officiorũ nouorum, vt tenet Iacobus Rebuf. in. l. comperimus. C. de proxi. sacro. scrini. lib. 12. & ibi Bar. & ample. Bald. cons. 327. incip. pridie enim consulii col.1.& 2. lib. 1. & ideo iuste lex nostra prouisit in officijs vacątibus, non vero in non vacantibus, & ita etiã declaratur ex.l.14.infra eo. vbi in glos. excepto'

¶ Ibi, *Las obedęcan, pero que no las cumplã*, hicęst text. contra miseros iudices videntes Regias literas esse iniustas & statim eas obediũt & adimplent, cũ deberent potius Regem de ijs certiorare, vt late diximus in.l.14.tit.3.lib. 1.supra & in.l.1.titu. de las prouisiones lib.4.supra.

¶ Ibi, *Sipor algunaimportunidad*, quæ quidem in ijs, quæ iuris dispositioni contrariantur, inuenitur importuntas, vt in.d.l.14 diximus, quibus quidem importunis precibus sæpe numero iniustia impętrantur & damnosa conceduntur, & ideo non statim sunt exequenda.

¶ Ibi, *Pienden los officios*, alios casus vbi priuationi officiorum locus est posui in.l. 23.tit.25.li.4.supra.

SVMMARIVM.

OFficia vendi possę hodie decurionatus & tabellionatus.n.1.

Lex.12.

Summarium.

In prouisionibus rectoriarum duæ clausulæ apponendę sunt, prima quod nõ ęsę vltra numerum antiquum, secunda dũmodo prouisus nõ habeat aliã rectoriã.

Bi, *Ordenamos*, ex hac legali ordinatione & maxime iunctis l.7.& 8. tituli præcedentij, dũ hic disponitur, duas tãtum clausulas esse apponendas in prouisionibus decurionatuũ, & dum in dictis legibus 7.& 8. solum prohibętur, vendi officia electiua, & quæ votis adquiruntur, colligitur inquam, quod tam hodie ex ijs legibus sic considęratis permissa est horum officiorum vęditio † & per consequens in eis pro debitis, cõtra Tellũ l.26. Tau.

num. 11. de quo latè diximus in Curia Pisana, lib. 4. cap. fin. & alibi, quæ hic non est necesse referre, de quo & per Matienzo, in Dialogo Relatoris. 4. par. c. 9. cum duabus sequentibus, ad legis nostræ dispositionem quotidie per Regem abrogatur, derogatur enim Rex eam dum condit, & vendit, vt non obstet venditionis, interimque Rex legem tollere & interpretari, neque sibi legem imposuit, aqui resistere non possit, & consequenter ob necessitates imminentes excedit Rex numerũ antiquum licet hæc nisi ex magna & vrgente necessitate non fiunt, neque fieri debent, nam ex multitudine decurionum causatur confusio, maxime in ciuitatibus & villis partialitatum, vino & in vicis, vbique enim iam animi regentium partisti sunt in varios sensus ac voluntates, nec voto viuitur vno, medatur, qui potest.

Lex. 14.

Summarium.

Officia auctaab inuictissimo Imperatore & Philippo secundo eius filio, si vacuerint, consumenda sunt, & ad numerum antiquum tedigenda, nisi fuerint perfectum ad legem antiqua habentiam disponendi de eis, vel certè, qui remanserint, & vixerint post. 20. dies à lege constitutos.

Bi, *Que vacaßen desposeyr*, intellige per mortem, vel per amissionẽ & priuationem, quia simplex hic modus vacandi omnia hęc comprehendit, ex dictis in l. 11. istius tituli, & itidem renuntiationis comprehẽderet vacationem, nisi obstarent verba finalia nostri text.

¶ Ibi, *Se consumiessen*, in pluribus capitulis curiarum Madritij factarũ à dicto Rege ac domino nostro Philippo secũdo post legis nostræ dispositionem idẽ statuitur est, sed nunquam vsque nunc vidi obseruatum, licet audiui in aliquibus vacantibus per mortem fic esse executum, & iustissime, nam conuenientissimum, & sanctissimum est sic fieri & obseruari, absque obstaculo aliquo necessitatis non vrgentissimę.

¶ Ibi, *Excepto*, hęc est vna limitatio prędcedentis dispositionis, vt scilicet, sita demum vacantia consumantur, si ille, ob cuius mortem vel delictum vacant, non habuisset à Rege facultatem disponendi de illis, nam si eam habuisset, non essent consumenda: & idem si possidens renuntiauit officium, & post renuntiationem vixit viginti dies à lege. 4. titulo. 4. istius libri assignatos.

¶ Lex. 15. est etiam eiusdem materię, in qua solum ponderabis ver bailla in principio eius apposita, dam dicit, *los daños y inconuenientes que se siguen*, & ibi, *El daño y ossasion q trae la mal mendo de los officiales*, vt intelligas, q̃ damnosa est nimis rebus publicis augmentato officiorum publicorum, & maxima versatur vtilitas in consumptione eorum, & id ita est notorium vt nulla indigeat probatione, multitudo enim personarum confusionem generat, nisi omnes in Deum & eius seruitium dirigant voluntates & vota sua, nam tunc multitudo bonorũ esset potius procurãda quam minuenda, sed cum hodie in conci-

concilijs publicis populorum non in vnum dirigantur sermones, sed vnusquisque quòd suum est, quærit, vt inda est multitudo & consumenda sunt officia: Et addit hæc lex. 14. circa hæc officia ab Henrico quarto aucta, & à Regie Ioanne & alijs Regibus ab anno. 1440. vsque ad annum. 1480. quod statim quod vacauerint absque alia declaratione aut prouisione nouæ sunt consumpta, & quod non possint renuntiari, & renuntiationes aliter factas & ad missas nullas & inualidas declarat lex hæc. 15. & renuntianti, & illi in quem renuntiantur pœnas priuationis imponit: & esset vtile memoria horum officiorum habere in regio consilio, vt exequiid posset, & sic iam hodie in curijs de Madrid anni. 1590. in cap. 18. statutum est, vt officia decurionatus populorũ posint ab ipsis populis pro tãto redimi præcedente in regio consilio informatione necessaria, & sic iam vidi executum. Sed an hæc de renuntiatione sint intelligenda in officijs auctis ob precium, vel remunerationem alicuius seruitij, dubitabile esset, ex dictis per Gutierrez in repetitione, l. nemo potest. n. 176. de lega. 1. sed esset hæc nimia restrictio admagnam legis nostræ generalitatem, & vnusquisq; videat, quid emit, cum legis nostræ dispositionem ignorare non debeat.

¶ Et hæc nostra lex. 15. procedit & intelligenda est nisi in casibus duobus per legẽ sequentẽ propositis, scilicet, de illis, qui in Mauroũ bellis mortui sunt, vel cum essent captiui officia sua renuntiauerunt in vnum ex filijs suis dummodo talis filius eis non vtatur officijs vsq; dum sit decẽ & octo annorum impletorum.

¶ De lege. 17. nihil aliud sumendum iudico considerationẽ dignum, quã quia verba *Si mopere essent attẽdẽda*, dũ dicit, *conuiene que se deen y pronuncian a personas habiles, y varones prudentes de buen entendimiento y temerosos de Dios, y sabios y pusiessen todas las inclinaciones naturales y interesses la republica por justicia y razon y experiencia teniendo respecto a esto, y a los officios, y no a las personas.* Singularia sunt hæc verba, licet præposterata, nam prius deberet dici, *que se den y pronuncian a personas temerosas de Dios*, Nam in hoc consistit principalior sufficientia, & experientia & bonum publicum, timens enim Deũ faciet bona ecclesiastl. 15. & iterum. 19. da locum timori altissimi, quia omnis sapientia timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni sapientia dispositio legis, & Prouerbio. 1. timor Domini initium sapientiæ, & 15. capit. per timorem Domini declinat omnis à malo: & Ecclesiast. 1. plenitudo sapientiæ timere Dominum, & iterum ibidem capit. 40. facultates & virtutes exaltant cor, & super hæc timor Domini, & in ni hil melius, quam timor Dei, vt ibi capit. 23. prope finem & ideo viri timentes Deum essent eligendi, nam ij sapientes sunt, Deus ediuuat illos, experientiam quærunt à dictis, & sanctis cum opus est, non se iactant vbique, neque præcipitant sententias suas, sed cum omni timore & tremore iustitiam quęrunt, & quę sua sunt vnicuique tribuunt, neque sufficit scientia & experientia, vbi deficit timor Domini, & vbi timor hic deficit, quotidie erratur: Et cum in prouisionibus officiorum hęc non considerentur, neque informationes de hoc fiant in iudices & administratores Reipublic. & populorum nominantur male conscientiti homines auidi ac cupidi, & sic impij, & peccatores in loco iudicij existunt: de quo cum alibi

dixerim sat sit hoc aduertisse, medecatur qui potest.

Lex.20.

Summarium.

Rectores, iurati, aut rebelliones populorũ non debent esse regatarij & negotiatores victualium sub pœna priuationis officiorũ: quod alias verò negociationes senatores Regij habita informatione, ea quæ conueniunt prouideant.

IBi, *No vsen del dicho officio y trato*, iusta lex & sancta, si seruatur vbique, sed vereor ne in aliquibus violetur locis. Et hæc & alia rectoribus prohibita retuli in mea Curia de Decurio. lib. 4. cap. 1. per totum.

¶ Ibi, *Y en quanto a los otros tratos*, idem fuit dispositũ in. l. 25. tit. 7. li. 3. supra vbi diximus.

SVMMARIVM.

NON debet percipere expensas ille, qui pro negotijs propris curiam adiuit. n. 1.
Rectori iuris curiam præbentium est salarium de propris populi pro quo vadit. n. 2.

Lex.21.

Summarium.

Rectores aut iurati negotia propria habentes in curia non possunt ea venire pro negotijs suæ Reip. sub legis nostræ pœna.

IBi, *Mandamos*, vide etiã l. 39. tit. 6. lib. 3. supra vbi & aliqua diximus remissiuè.

¶ Ibi, *Bueltas*, quia non debet percipere expẽ-
1 sas ille, qui pro negocijs propris † curiam adiuit, ex glos. pen. in. cap. vt præteritæ, de electio. Imõ & committit delictum legatus regis aut pronunciæ, si dum in legatione est pro se libellum præsentat, vt licet videre ex Angel. consil. 319. non enim dicitur vere Reip. causa abesse, qui sui priuati negocij causa in legatione est, secundum text. in. l. non vere, & l. Reip. causa. ff. ex qui. cau. maiores. glos. pen. in. c. a. de priuil. in. 6.

¶ Ibi, *Salario*, ex hoc verbo colligo, quòd rectoribus & iuratis ciuitatum & populorum euntibus curiam pro
2 negotijs, ciuitatis † aut populi debet constitui & præstari salarium, vt notat Auenda. cap. 2. præto. num. 8. lib. 1. & quid pro existentis operum publicorum, dixi in l. 24. tit. 6. lib. 3. supra & hęc pro hoc titu.

TITVLO

TITVLO QVARTO
De la renunciacion de los officios publicos.

ET quia ea, quæ electione aut mercede adquiruntur, plerũq; non renuntien tur perdũtur, ideo post titulum præcedentem, vbi de officij renuntiabilibus actum est, sequitur titulus noster prouidens de renũtiationis remedio.

SVMMARIVM.

LEx nostra an corrigat leges. 1. & 2. sim. 3. istius lib. n. n. 1.
Parentibus bonis prouidentur etiam officia decurionatus. n. 2.
Rex in conscientia tenetur officia hæc idoneis prouidere. n. 3.

ET pro declaratione rubricæ solũ scire oportet, quid
1 sit renuntiatio † siue resignatio, & dicẽdum est, quòd propriẽ rei vel iuris spontanea resũtio cap. super hoc, de renunti. quẽ adhoc allegat Rebuf. in. l. inter duoritum. 191. in ordine. ff. de verborum signifi. pag. 849. & tex. in cap. quam periculosum. 7. quæst. 1. quem adhoc considerat Angelus de Clausio, in summa, in verbo renuntiatio, vel vt breuius diffiniuit idem Rebuf. in prãnoi benef. titu. de Resigna. in princi. pagina. 314. scilicet, quòd renuntiatio siue resignatio est iuris sui libera dimissio seu cessio, & dixit iuris sui ad differentiam alieni, quia iuri,
2 quod tertius habet † in beneficio, renuntiando nihil ago. cap. dilecto, in fin. de prebend. Et etiam dixit iuris, quia si nullum ius habeam non possum renuntiare, vel resignare. l. si vniuersæ delegatis, Codice. l. tra ditio. ff. de acquiren. rerum domi. l. obseruare, in fi. ff. de offi. proconsul. dixit, libera dimissio ad differentiam coactę dimissionis, quę nullius est momenti, ex dicto ca. super hoc, de renuntia. & renuntiare idem est quòd repudiare † siue resignare, vel
3 cedere. l. naturaliter. 5. nihil commune, in fin. ff. de acquiren. poss. l. 1. sed & siquis. 5. quę situm ibi, sponte renuntiatum est. ff. siquis cautionat. Rebuf. fin. l. inter duoritum. 5. diuortium. ff. de verb. signi. pag. 594. in prin. Et huius renuntiationis siue resignationis etiam quoad rectoriis & officialibus duplex est forma: Prima est tacita, altera vero expressa, sicut in
4 beneficijs distinguit etiam Rebuf. in d. titu. de Resigna. titu. de tacita renunti. Et tacita est, cum per secundi officij ademptionem primum vacat, vt in casu. l. 3. tituli præcedentis: Expressa vero est, quę à resignante verbis ad hoc accõmodis fit, & hęc etiam est duplex, sicut in beneficijs Ecclesiasticis, distinguit Rebuffus vbi supra in. d. praxi benefi. titu. de resigna. expressa: vna enim est pura

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ

& simplex, quæ ex mera liberalitate procedit: Altera verò conditionalis, scilicet, quæ sit sub conditione, vel ob causam, vt quia officium rectoriæ ubi renuntio ob tale præditu, vel ob causam aliam permutationis vel venditionis, vel, vt tibi detur in solutiones legitimæ à me tibi ob uenientius, vel ad implementum legati alicuius, vel ratione sanguinis, amicitiæ, vel affectionis, & dicitur hæc in fauore, & quotidie in vsu habetur, renuntiat enim obtinentes rectoriam, vel officium aliud publicum renuntiabile in manibus Regis in fauorem talis, & non alias neque alio modo, aliter si non admittatur per Regem renuntiatio, renuntians protestatur in renuntiatione sibi eâ retinere, nec perdit renuntians officium illud Idoneo is, apud quem resignatur, admittat resignationem, ex tex. in. cin. de renuntia. resignatio enim debet fieri in manibus eius, qui conferre potest officium resignatum, vt in l. 5. infra isto tit. dicemus, & sic facta apud eum resignatione supradicto modo, si non conferat officium, neque velit conferre, remanet apud resignantem, eo quod non fuit impleta conditio, in fauorem talis & non alias neque alio modo, motandum tamen est in transcursu pro rubricæ complemento, quòd etiam siquis non renuntiet in manibus Regis, sed coram tabellione aliquo vadebit renuntiatio † quoad renuntiantem & resignantem, vt non repetat officium per viâ contractus & ob causam permutationis, editionis aut alterius onerosæ facta sit, ex tex. in cap. quod in dubijs, & c. 23. de renuntia. notat Rebuffan. d. titu. de resignat. expressa num. 1. pag. 316. in ea resignatione tamen liberali & mere gratuitâ, hoc non habet locum in ijs officijs publicis, quia reuocari potest renuntiatio à renuntiante interim quòd coram Rege non præsentatur, vt quotidie visemus fieri.

SVMMARIVM.

Ex nostrâ tam corrigat leges. 1. & 2. tit. 3. libr. lib. in. n. 1.
Potentibus hodie prouidentur etiam officia decurionatus. n. 2.
Rex in officiis tenetur officia hæc idoneis prouidere. n. 3.

Lex. 1.

Summarium.

Qui sint prouidendi in officijs publicis vacantibus per mortem, vel resignationem, declarat lex nostra.

IBi, *Mandamos que los que vacaren por renunciacion*, hic constituitur primus casus, & prima dispositio nostræ legis, scilicet in officijs publicis vacantibus per resignationem, & in ijs inquit, quòd habita informatione qualitatis & sufficientiæ idoneitatis quæ personæ in cuius fauorem fit renuntiatio prouideatur, ex quo videtur, quòd text. hic in ijs verbis, & præsertim attenta secunda dispositione nostræ legis, scilicet, quando vacatper mortem, vt vna ab alia differens sit, corrigat leges. 1. & 2. tituli præcedentis. † vbi in. 1. illa 1 lege disponitur, † officia hæc alijs quâ naturalibus & vicinis populijs Illus habitatoribus non dentur. in secunda vero lege dicitur, quod exteris à regno nõ prouideatur lex tamẽ nostra in hac sua prima dispositione hæc non requirit, sed tantum quòd qualitas & sufficientia consideretur, ergo correctio indicitur, quæ tamẽ vt euitetur, prout est omnino vitanda) eo quòd est miserrimi ingenij eâ inducere & non euitare dicendum est,

est, legem nostram per illas intelligi & declarari, scilicet, vt sub verbis, *qualidad y habilidad* in nostra infertis lege qualitates ab illis alijs legibus necessariæ, & inducẽ inspicantur, vt concurrant in illo in cuius fauorem renuntiatio fit, prout quotidie per informationem factam & missam regi & eius supremo consilio fiat, & constare debet, vt renuntiatio admittatur, & in hac renuntiationis vacatione Iudicius proceditur, & Iudicior sit informatio, quãm in illa, quæ per morte, in qua quidẽ rex prouidet, cui vult officii vacãs, inspiciendo tamen qualitates prouisi ne sit exterus, & idem vt sit illus loci vicinus sibi ibidem Idoneus reperi potest, sin minus alienigena dum tamẽ regnicola sit persona talis per Regem præficitur & nominatur tali officio, & sic lex nostra non est contraria primæ & secundæ titulı præcedentis, non est enim nouum leges præcedentes per sequentes intelligi & declarari, & econtra, vt in. l. non est nouum, ff. de legibus, potentibus tamen nõ prouidebantur antea hæc officia, secundum Auenda. capit. 19. præto. numero. 18. verisculo notabis 2 igitur. lib. 1. hodie tamen in multis† partibus (prout Toleto & Hispali) potentibus prouidentur.

Ibi, *Enlos que vacaren por muerte*, hic est secundus casus & secunda nostræ legis dispositio, cum per mortem vacant officia hæc, nam & tunc Rex qualitates & idoneitates prouidendi respicit, & iure optimo, nec posset sala conscientia Rex aliter officia hæc prouidere, quam idoneis ibi dẽ existẽtibus † vt inquit Dida. Per. 3 l. 23. titu. 2. lib. 7. Ordin. pag. 414.

Ibi, *Y las preferimos*, ex ijs verbis col ligitur clare vera esse dicta per nos in glosis præcedẽtibus, vt cõcordemus legem hanc cum. l. 1. & 2. tituli præcedentis, & not. in propositum Auend. c. 19. præt. n. 17. lib. 1. de naturalibus præterendis.

Lex. 2.

Summarium.

Renuntiationes officiorum nullo modo admittendæ sunt nisi de patre in filiũ, cum Regis assensu & voluntate, non excedendo numerum antiquum, & filio tali idoneo existente.

IBi, *Salvo de padre a hijo*, antiquata sunt hæc verba hodie & vsu contrario abrogata, in quoscunque enim fit ad renuntiatio horum officiorum, & admittitur verum tamen est quòd huic legi in concessione derogatur, & eius dispositioni, & sic nihil obest, nam & ille, qui legem condit, potest eam, cum voluerit, abrogare, & suspendere ac declarare, vt prouisis non obstet.

Lex. 3.

Summarium.

Ciuitates villa, ac populi ex consuetudine aut priuilegio officia hæc publica prouidentes, non possunt per renuntiationis modum illa prouidere, nisi obseruauerint tanc contenta in lege nostra.

IBi, *Establecemos*, declaratoria est legis 4. tit. 2. supra isto lib. vbi diximus & declarauimus, & ad ibi dicta te remitto.

SVMMARIVM.

Renuntiatio ex resignatio an per procuratorẽ fieri possit. n. 1. dum tamen habeat speciale mandatum ad hoc.
Renuntiantes debet viuere per viginti dies post renuntiationem. n. 2.
Viginti ij dies à quo tempore currant. n. 3.
Viginti ij dies renuntiationis an debeant esse completi, vel sufficiat cœpere vigesimum Die. n. 4.

HUNTINGTON LIBRARY

Natura dilationum post. postea. posteaquam. n.5 ex 18. & 9. & 11.

Terminus currit de momento ad momentum. n.6. nisi vt ibi.

Actus vt valeat & non pereat in dubio debet intelligi. n.7.

Dies termini computatur in termino. n.10.

Dies computatur iure Romanorum. 24. boerarium. 12.

Renuntiationem in aliquem idoneum factam possit Rex non admittere. n.13.

Quare lex nostra assignauerit potius viginti quã 30. dies. n.14.

Lex. 4.

Summarium.

Renuntians officium publicum renuntiabile viuente debet post renuntiationẽ viginti diebus, aliter enim per mortem vacabit, & Rex illud prouidebit absq; renuntiationis obstaculo.

Bi, *Entonces le renuncia*, sed an per procuratorem poterit? hæc renuntiatio fieri, & dicendũ est, quòd per procuratorem ad id specialiter
1 constitutum fieri poterit, tum quia id possum per alium, quod per me l. certe. §. 1. ff. de precario. cap. cum olim, de offi. deleg. cap. mulieres. §. illi verò de senten. excommu. tum etiam ex clemen. vnic. de renuntia. vbi Card. inqui. in. 1. oppo. requiri speciale mandatum, quia procurator, seu administrator sine speciali mandato non potest donare. l. contra iuris. §. fin. ff. de pact. l. creditor. §. Lucius. ff. mandati. & ita expresse hanc opinionem tenet Didac. Perez l. 22. tit. 2. lib. 7. Ordi. pag. 412. versi. virum autem.

¶ Ibi, *Veynte dias*, idem in beneficiorum Ecclesiasticorum renuntiatione † disposum est, ex regula. 18.
2 cancellariæ Apostoli. Innocen. 8. & Pauli tertij. reg. 19. de infirmis bene. resig. quã refert Gometi in cad. reg. & Mandosi. ibidem, vbi ipsi & alij scribentes super ea plura dicũt, quæ hic possent transcribi, per ipsos tamen videri poterunt, & ob traudes & ne Regio præiudicetur patrimonio statutum est, vt ex text. nostro clare colligitur, & in materia beneficiali sic ob fraudem eutandam asserebat Gometi. ibidem quæst. 25. & Didac. Per. eam allegans in. d. l. 22. glos. 1. tit. 2. lib. 7. Ordina. pag. 406. in fine, vbi in pag. 407. versi. quæritur vtrũ, in quit legẽ nostrã esse fauorabilem, & non odiosam, & ad hoc ibi alios allegat, ego tamen odiosum iudicaui in mea Curia Pisana lib. 41. cap. 2. Sed à quo tempore currant
3 iij viginti dies, ipse Dida. Per. in ead. pag. 407. in prin. versi. quæritur? primo, inquit, quod à tempore, quo ad missa fuit resignatio per Regem, ita
4 ꝑ post factã & admissam renũtiationem per Regẽ currãt ij viginti dies, vt ex ipse Dida. Per. repetit, in eadẽ pag. 407. vers. sed est dubiũ, & iterũ in glos. fi. illiusmet legis. 22. pag. 413 de quo miror virum valde peritum & expertũ hanc afferere opinionẽ, cum & vsu communr & praxi noto ria receptum sit, à die renuntiationis etiam nondum admissæ per Regem in ijs officijs publicis currere hos viginti dies & numerari, & itidẽ ex eadẽ d. l. 22. quę est nostra in præsenti, nõ requiritur admissio, vt ij viginti dies
5 currant, sed sufficit renuntiatio, & sic ab actu renuntiationis currunt, vt patet ibi, *Se no vinere veynte dias despues que fuere otorgada*, quæ verba sunt ita clara, vt nullam putauerit Responsionem: nisi velimus dicere ipsum Didac. Per. ibidem, in verbis sequentibus dum dicit per Regem,

gem, vel aliũ, qui habuit potestatem recipiendi eam, intellexisse de tabellione coram quo renuntiatur in illis verbis, vel alũ qui habuit, &c. & verbaẽlla, per regem intelligantur, quoties in manibus regis ipsius fit renuntiatio, ꝑ si hoc voluit dicere Didacus Perez, prout ex eodẽm est, voluisse, benẽ locutus est, alter enim malè loquerctur, cum renuntiationes quotidie fiant corã tabellionibus publicis, & à die renuntiationis coram eis factæ dies ij viginti numerantur. Sed dubitatur an ij viginti dies debeant esse completi,
4 vel sufficiat tangere? vigesimum diẽ & dicendum, est debere esse cõpletos, neque tangere vigesimum diem sat fit, vt tenet Dida. Per. vbi sup. pagi. 409. in prin. & dixi in dicta Curia Pisana. d. li. 4. c. 2. n. 2. & 3. Imõ & ꝑ plures dies totus in quo renũtiatio fit, non cõputatur in termino cum sitat de hora renũtiationis, sed ab ipsa potius hora numerantur ij viginti dies, ita vt de momẽto ad momentũ sint numerãdi, & currãt, vt expressẽ tenet Gometius, Leon, in sua Centuria informationũ iuris, c. 22. n. 5. & sequent. quem sequtus fui in mea Curia Pisana, dict. lib. 4. cap. 2. n. 22. cum sequent. aliquibus ponderãdo ad hoc verba sunt. ibi, *No vals si no vinere veynte dias despues que otorgada tal renunciacion*, ponderando dictionẽ illã, *Despues*, Latinẽ, Post, vel postea quã, postquã, quarũ quidẽ dictionũ ꝑ natura est, ꝑ vbicũq; adjunctum ali cui actũ fuccessiuũ, qui ad sui perfectionem non habet † terminũ præfinitum, significant tactum cœptum sed non finitũ, & sic fũ dictũ statutũ, ꝑ si quis fuerit inuentus post sonum campanę quod pœnã duplicetur, qui tunc sufficit quod sit in cepta sonatio campanæ propter vim illius dictionis, post, adiectæ actui successiuo, secũdum Socin. l. 2. §. creditum. n. 6. ff. si certi pet. sed si actus illę successiuus, cui adijcitur aliqua dictarum dictionũm, habet terminum præfinitum, vt in nostro casu, tunc inspicitur finis actus illius, & requiritur eius implementum, secundũm Bart. & omnes, in dict. §. creditum, & cũ in text. nostro requiratur actus renũtiationis consummatus & perfectus, statim ꝑ facta est renuntiatio adest perfectio, & ex tũc currũt ij viginti dies: tũ etiam quia de iure est, ꝑ termini currũt de momẽto ad mo-
6 mentum! nisi aliũd sit expressum, vt communem testatur Corneus, consil. 279. volum. 4. Tiraq. de retract. Linagiel. §. 1. glo. 4. num. 9. & Villalobos, in zario ꝑ pin. comm. litera T. num. 19. ac proinde ab illa hora, qua renuntiatio facta est viginti ij dies incipiunt, & implentur de momento ad momentum, & hoc ſi con stat de hora ſactæ renũtiationis, sed ſi de ea conſtare non poſſet, tunc vtiq; totus ille dies in quo facta est renũtiatio computatur, neque dies ille excludendus est ab ijs viginti, sed numerandus in eis, cum lex nostra nõ loquatur per prepositiones illas, ꝑ, vel ab, quæ exclusiuæ sunt, prout loquitur Gomez in quæst. 39. Regulę Cancellę infir. reſig. & quia semper debemus capere intellectũ,
7 † per quem actus valeat, & non pereat, ex l. quotiẽs ff. de rebus dub. & hæc præsumptio per quam actus, sustinetur aliis præualet, præsumptionibus, & cum in meliorem partem trahitur, prout est, ne perdatur officium, ob quod renuntians tractat de damno vitando, Rex verò de lucro captando, & ita tenui in dicta Curia Pisana, dict. cap. 4. num. 4. & 7. etiam si Didac. Per. in d. l. 22. pa

gina.407. cum sequent. aliud velit tundare, & male meo videri, contra quem, & vltra ibidem, dict. nu.6.& 7.per me dicta, considero etiã quòd lex nostra & pragmatica, quam in il lo cap.4. refero non dicunt, *Despues del dia de la renunciacion*, sed dicunt, *Despues de otorgada la renunciacion*, & fic actus
9 multi diffrunt, nam in primis verbis clarum est, quòd dies ille remanet exclusus, in secundis verò vertebis, non excluditur dies renuntiationis, sed tantum actus ille renuntiationis factæ, & tempus in quo renuntiatio fit, ea tamen facta statim incipiunt ab eo momento currere vi ginti dies, vt inquit Tiraquel. de retract. Linagi. glos.11. num.2.4. sicut
10 & incipient currere alio die post renuntiationem si lex nostra loquereturpor verba, *Despues del dia de la renunciacion*, quæ tamen non loquitur. Item quia sit actur ipse Dida. Perez ibidem, quòd si contstat de hora renuntiationis currunt dies 13 viginti de momento ad momentum, ergo & cum de hora non constat, current à principio illius diei factæ renuntiationis 13 viginti dies, & sic computabitur terminus in termino. item quia dictiones illæ postea inter ea,
8 quæ naturæ talis † sunt quòd in eodem tempore concurrant, non inducunt temporis interuallum, secundum Romani relatum per Tiraquel. in.l.si vaquam, verbo, & postea, num. 3. C. de reuocand. donationes, qui licet illum non sequatur ibidem
11 num.7. tandem concludit ex subiecte rei argumento iudicandum, denotare dictas dictiones interuallum temporis an non, nostra tamen materia distinonem non requirit, imò potiùs vult statim facta renuntiatione coram tabellione & testibus currere hos viginti dies, igitur habemus intentum, maxime in odium pœnæ hic appositę si non vixerit renuntians dictis viginti diebus, nam perditur officium, in cuius pœnæ
9 odium † dictio postea intelligitur in continenti, secundum Corset. singul. incipi. postea: dictionesque post & similes tempus præteritum excludunt, non verò sequens, ex l. Æmilius.ff. de minori. notãt Doctores in cap.cum tu.de testib.Parisi. consil. 31. num. 83. volum.1. & cum constat de die renũtiationis non excludit illum sed præcedentem diem. Item quia de iure ciuili dies termini
10 computatur † in termino, vt magis communem testatur Corneus, consi. 279.num.4.lib.4. relatus per Villalobos, in Annotationis iuris ciuilis & Regij, verbo, Dies. & lex septuagesima Tauri, quam ibi allegat non probat contrarium, quia loquitur in casu speciali, vt optimè aduertit Olanus, in Concordia Antinomiarum, verbo, Dies termini. num. 36. cum sequentibus, & dato quòd in hoc adsint hinc inde opiniones, in propositum tamen nostrum hæc est tenenda ex dictis, scilicet, quòd dies renuntiationis computatur in termino dictorum viginti diẽrum, totus ipse dies si de hora factæ renuntiationis non constat, sed si de ea constaret, tunc vtique ab ipsa renuntiationis hora current. Et quia licet dictio post adiecta alicui diei vel actui excludat diem, vel actum
11 illum †, vt inquiunt Rebuf. in . l. Labeo.5. item si Dominus, verficulo, & hæc. pagina. 139. ff. de verborum signific. & Tiraquell.de retract. Linag. 5.1. glossa vndecima. numero.50. pag.193. tamen nihil hoc obstat, nam quãtumuis excludatur per hanc

hanc dictionem tempus renuntiationis, ea tamen facta statim currunt viginti dies, vt in simili inquit Tiraquel. dict. glos. 11. num. 28. & cum de momento & hora renuntiationis non constet, nimirum si totus ille dies computetur in termino, eum id fit regulare ob euitandum odium, vel fauorem adipiscendum, secundum Tiraquel.in dict.glo.11. nu.45. & quia secundum eum ibi num. 22. contra legislatorem, qui legem dicere potuit apertius est interpretatio facienda, & ex aliis iuridictis per Tiraq. in numeris sequentibus maxime in nu. 34.hæ fortuncare poteris. Et compu
12 tatur ille dies more Romanorum! vi gintiquatuor horarum à media nocte vsque ad aliam mediam noctem, quia vbi ius ciuile facit mentionem de die, de tali intelligitur, secundum Rebuf.in.l.2.5.fin ff. de verb. signifi. pag.30.in medio, vbi pag. 29. ad fin. ita expressè tenet, & inquit lic fuisse pronuntiatum, & idem Rebuf.in pri xi beneficiorũ. in fin. refig.glo.9.& Tiraq.dict glo.11. num.7. pag.186. & in beneficijs conferendis restatur idem seruari Iosephi. Ludouic. decis. 116.num. 7. par.2. Et an Rex possit renũtiationem in aliquem idoneum
13 factam non admittere !, late Matienzo,in Dialog.Relato.4.part.cap.12. per totum, nũquam tamen vidi eam non admissũ, id tamen potius cõtrarium. In supradictis tamen semper consulo, vt ex empus computetur de momẽto ad momentum, si de hoc constare possit, vt veritas conseteretur, & vera relatio fiat, ne aliter graues conscientiam tuam. Et quare lex assignauerit potius viginti quam triginta
14 dies ! dubitauit Gomezi. in dict. Regul. Cancel. de fin. refiguan. quæstione.25.

SVMMARIVM.

Renũciari non potest officium nisi coram concedente. n. 1.

Lex.5.

Summarium.

Renuntiatio officij publici resignabilis intra triginta dies à die renuntiationis numerandos præstantada est coram Rege.

1 Ibi, *Antes no*, non enim potest officium resignari, nisi coram concedente !, ex dictis per Rebuf. in praxi benefi. titu. de refig. express. num. 14. pagin. 476. in fin. in antiquis, & in nouis, est in num. 11. pag. 315. per text. in cap. admonet, & in consulto di mittere, & in cap. fin. de renuntiatio. & Roma. singul. 352. an tabellio, qui in telliges, ne videamur nos contrariare dictis in l. præcedente, vt sufficiat præsentare resignationem coram tabellione publico factam per renuntiantem & ab ipso tabellione signatam per ipsum renũtiantem, vel pro curatorem suum ad hoc specialiter constitutum coram rege intra triginta dies ab hac lege constitutos, non verò vt intelligas quòd coram alio, quam coram ipso Rege renũtiari nõ possit, nam equidem coram publico & approbato tabellione renuntiatur quotidie, sed vt admittatur resignatio debet fieri præsentatio cũ renuntiatione signata coram ipso Rege intra terminum nostræ legis.

SVMMARIVM.

Publicatio pronũciationis facta de Decurionũ requiritur quid fiat intra. 60. dies post gratiam factam. n. 1.

Posso-

Possessionem decurionatus an sufficiat per procuratorem capi.n.2.
Possessio mobilium, & immobilium, & iurium & actionum potest per procuratorem capi.n.3.
& etiam per actum fictum procuratoris vt ibi.

Lex.6.

Summarium.

Postquam admissa est per regem renuntiatio, & expeditus titulus nouus in fauorem illius, cui datur & conceditur, tenetur iste nouus successor se cum titulo præsentare in concilio ciuitatis vt Iæ aut populi vbi tale officium est constitutum, & capere possessionem ipsius officij intra. 6. dies à die concessionis numerandos sub nostri tex. Pœnis.

1 BI, *Le presente en el concejo*, Ex ijs verbis habes notare, quòd sicut in beneficijs ecclesiasticis ſ. requiritur publicatio ex Reg. Cancella. A post. de publi resig. ita etiam in officijs secularibus publicatio requiritur intra sexaginta dies à lege nostra constitutos post diem gratiæ à Rege factæ numerandos, vt bene aduertit Dida Perez, in dict. l. 22. titu. 2. lib. 7. Ordi. pag. 412. col. 2. in fi. cum sequentib. & sic plures ex quæstionibus per Doctores, in dict. Regula Cancella. motas poteris hic adaptare.

2 Ibi, *Y tome possession del*, sed an sufficiet per procuratorem capere hanc possessionem ſ, videtur quòd non, quia tenetur iurare statuta ciuitatis villæ, aut populi vbi officium illud consistit, & capitula alia, quæ ab omnibus iurari solent, quod iuramentũ personalem præsentiam requirere videtur, & per. l. 3. tituli sequentis disponitur, quod non detur hæc possessio, nisi prius iurẽtur ibidem contenta, & per consequens alij committi non possunt, quia industria personæ videtur requisita: Nihilominus tamẽ cõtrarium verius mihi videtur, imò quòd per Procuratorem ad hoc specialiter constitutum id fieri possit, nam id regulare est, quòd per talem procuratorem possit hæc possessio capi, tam mobilium ſ, quàm immobilium, & etiam iurium & actionum ex. l. 1. 5. per procuratorem ff. de acquir. possess. tex. in cap. accedens, de præbend. & verobique scribentes, optima. l. 3. tit. 30. part. 3. adeò vt etiã per actum fictum factum per procuratoré acquiritur dominio vera possessio, secundum Dyn. consil. 15. quæstio talis est, Bart. & Ial. num. 296. cũ sequentib. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsucapio. potest enim quis per alium, quod potest facere per se ipsum vt in Reg. potest quis, de reg. iu. in. 6. neque obstat quòd debet iurare, nam & Prælatus tenetur iurare statuta sue ecclesiæ, & nihilominus per procuratoré capit possessionem sui Episcopatus, vt quotidie videm', sicque & sponsalia per procuratoré fieri possunt, sol etque procurator in animam domini sui præstare iusiurandum. c. nouit. de officio dele. & in alijs casibus relatis per Doctores, maxime Pet. Peknum, in dict. cap. potest quis. Industriamque personæ nõ videmus in hoc casu de iure requisitã, & sic iure optimo potest per procuratorem capi possessio hæc, quoniam & procurator nomine Domini iuramẽta præstare poterit, & itidem ipse Dominus cum primum venerit ad consistorium poterit implere obligationem hanc iurandi statuta (sicut & prælatus facit, cũ primum (capta iam possessione Episcopatus) ingreditur ecclesiam suam Cathedralem. & licet hæc scrupulo nõ carere aliqui dixerint, hęc mihi posterior placet opinio. Habes tamẽ notare, quòd

quòd hodie habemus quandam nouam pragmaticã, quam retuli in mea Curia Pisana, de decurio. libro. 4. capitulo. 2. circa has renuntiationes & possessiones officiorũ capiendas disponens ad euitandas fraudes solitas fieri, ne officia perderentur, quam post hæc in vltima impressione nostræ Recopilationis faciendã insertam reperies, & hęc pro hoc titulo.

TITVLO QVINTO.

De los proprios y rentas de los concejos.

LEt cum superioribus titulis dictũ sit de concilijs populorum & officijs publicis eorum, nunc consequẽter de bonis proprijs agendum est in hoc titulo.

SVMMARIVM.

R *Respublica duplicis generis communia bona habet. num. 1.*

Lex Prima.

Summarium.

Propria ciuitatum & populorum & officia eorum ab aliquibus occupara restituenda sunt non obstantibus Regijs litteris & prouisionibus contrarijs.

1 BI, *Ensus proprios*, & hęc sunt propria ipsorum locorum, non vero publica, omnis enim res. duplicis generis bona cõmuna habet: quædam enim sunt, quæ velut in peculio, vel in pecunia ipsius populi cõsistit vt. l. sed Celsus, in princ. ff. de contra. empti. l. 15. tit. 5. part. 5. vt. luti serui, mole dina, reddit us & similia, quæ sunt velut quælibet priuatorum bona, & hæc titulisimè publica appellantur, vt i. l. inter publica, & ibi glo. ff. de verbo. signifi. & qua verè publica nõ sunt, datur eorum proprij & vera venditio, quod nõ est in alijs, cuę sunt in publico vsu, & de his bonis, quæ sunt velut patrimonia populorum loquitur Iurisconsultus in tit. ff. de admi. rerum ad ciuit. pertin. & tex. in. l. 10. tit. 28. part. 3. & Iex nostra & sequentes, debentq; hæc bona communia, quæ sunt in redditibus populorum in communem omnium vicinorum vtilitatem erogari, vt probatur in. l. 20. titu. ſ. part. 3. ibi *Deuen ser mezclados pro comunal de toda la ciudad, o villa cuyos fueros*, velut in pluribus exemplis positis per Auend. cap. 10. pra to. nu. 3. cum sequent. libr. 2. Quædam verò bona sunt in vsu publico & communi, vt Plateæ, theatrum, viæ & similia, quæ nunquam occupanti concedun tur, vel quæ cęlo terraque inuenium tur, & occupanti naturali iure conceduntur, & licet proprię non sunt reipub. particularia, sed totius orbis, sunt tamen in vsu publico, & conceduntur, vt dix imus, occupanti, vt. l.

fin.& ibi Paul.fic diftinguens. ff. de vfucapio.& de ijs bonis loquitur Bal. in Rubric.C.de cótra.empti.& Bar. in.l. prohibere.§. planè.ff. quo d vi aut clam.l.9.tit.28.par.3.de quorum vfu abunde tradit Auend. cap. 4. & 12.præto.lib.1.& nos diximus in.l.1. tit.15.lib.4.fuprà, quæ funt neceffaria pro noftri titufi declaratione, & fic confideratuit Auend.cap.10.præto.num.1.&.2.lib.2.& Rebuf.in.l. in ter publica.17.in ordine. pagin.155. verfic.Glo.primæ cum fequentib.ff. de verb.fignifi.& nouiffime Humada,in.l.5.tit.26.part.2.gl.6.n.16.cum fequétib. vbi late examinat in cuius dominio funt hæc bona, & diximus in dict.l.1.num.56.cum fequent.tit. 15.lib.4.fuprà.

¶ Ibi, *Que las tiendas, y boticas, y alhondigas, y lonjas, y fuelos*, in quibus etiam habebit locum difpofitio. l.3.tit.7. infra ifto lib.remedium adhibens contra occupatores bonorum concilij ciuitatis aut alterius populi, ex text. in ea.l.3.ita difponente, & ex noftro hic,ita adnotante Auend. cap.4.præto.nu.32.verfic. item remedium lib.8.& id fine dubio eft,cum habeamus hat leges ita difponentes.

SVMMARIVM.

Ex in dubio non videtur velle alicui præiudicare.num.1. infi vt.n.3.

Tollere vni & dare alteri, non licet nifi ex caufa publica.num.2.

Lex.2.

Summarium.

Beneficia principium concedentium propria ciuitatum vel populorum nihil valent.

IBI, *De guardar fus derechos, y rentas, y proprios, a las nuestras ciudades, villas, y lugares*, rex enim

1 in dubio non videtur velle alicui iuri præiudicare, ex.l.1.§. fi quis à Principe. ff. ne quid in loco pub. in cuius propofitum plura dici ind. 14.tit.3.num.39.lib.1. fuprà, & in.l. 1.titu.1.lib.4.fuprà, & in aliis pluribus locis, & fic in noftra lege dicitur, quód non eft voluntatis Regis iuribus & proprijs ciuitatum & villarum & vicorum præjudicare, nam poftquam Rex vniculque ciuitati, vil læ, aut populo terminum affignauit, & terras ac redditus cócefsit vt propria illius effent, non eft cenfendum velle donationem hanc reuocare, cú priuilegium eius debeat effe manfurum, vt & notat Areti.confi.15. col. 2.& eo relato Auend.cap.12. præto. num.20.in prin.lib.1. & diximus late in.l.1.tit.15.lib.4.fupra,nu. 56. cum 2 fequentib. neque licet vni tollere ¶ & alteri dare nifi ex caufa publica, ex.l.item fi verberatum.§.1. ff.de rei vend.& in.l.Lucius.ff. depofiti. & l. 2.tit.1.par.2.& Auend.dict.nu.20.& diximus in dict.l.1.tit.1.libr. 4.fuprà, 3 nifi rex ex certa fcientia terras ¶ hac concederet derogádo legibus & priuilegijs,nam si id faceret, obtempérandum effet, fecúdum Bald.in cap.cum adeó, de refcript. raro tamen id facit, & tunc cum caufa, & populo citato, & non contradicente, vt inquit tunc fieri poffe Auend. dict.nu.20. verficul. & in rali.cafu, & habemus etiam.l.11.tit.7. infra ifto lib.vbi id 9 in noftra prohibetur, & ad adminiftratores ciuitatum & populorum extenditur, vbi & alia dicemus annuente Deo.

SVMMARIVM.

Abelliones & alij hic prohibiti non poffunt conducere redditus Regis.n. 1.

Procurator communis, vulgo Procurador del comun.ciuitatis vel villæ, & procurator terræ an

re an poffint conducere Regia redditus.n.2. nifi vt vi.dicit.

An deciuat Ecclefiarum & Ecclefiafticorú cenfeantur prohibiti conducere decimas & alij hic contenti.n.3.

Bona Populorum & vicorum ciuitatis vel villæ fubiectorú an poterint decimas vel tabelliones vel aduocatias illas ciuitatis vel villæ conducere.num.4.

Vicarius populorum habentur vt proprie eorum num.n.5.

Lex. 3.

Summarium.

Perfonæ in lege noftra contentæ conducere non poffunt propria, vel reddius concilium, neque cenfus ac bona Regalia quæ effe fideiuffores, vel affecuratores cóductorú fub noftre legis præa-

IBI, *Que ni poffliein*, & fic neq; iudex fraternitatis, vulgo, *Alcalde de Hermandad*, hæc pote rit facere, nam & hic iuftitia dicitur, & ad eam adminiftrádam in populo illo electus eft & nominatus, & eadem ratio militat in eo, quæ in alijs iudicibus ordinarijs, præcftim cum in præcedétibus verbis, *Ningun alcalde*, generaliter loquatur, & de alijs omnibus dixerit, ita vt in ijs verbis, *Ni juftitia*, iudex fraternitatis etiam comprehendatur, & amplitutie non verró reftrictiuè verba hæc intelligamus, maxime in hac Mapliania fauore publicum concernento.

¶ Ibi, *Ni del numero*, Ampliantur per noftram legem.lex. 4.5.&.9.titulo 10.lib.9.infra, prohibentes tabellionibus ¶5, *Del numero*, redditus hos Regios conducere, ¶ vt iam lege noftra addantur tabelliones ij perfonis ibidem prohibitis códucere Regios hos redditus, & fic lex noftra eft ampliatina dictarum legum, prout ex fubfcriptione marginali noftri text. colligitur, vbi inferitur capitulum 25.anni.1525. à Carolo.V. Toleti conftitutam, quod in tabellionibus concilij loquebatur, & per cap.77. Annu.1528.per eundem Carolum ad tabelliones numeri extenditur, de quibus & in.l.2.titu.7.libr.3.fuprà vbi & alia dixi, & hic concludat Auilesc.12.præto.glo. *Officiales*.

¶ Ibi, *Ni otros officiales que han de ver hazienda de concejo*, idem in aduocatis populi illius difponitur,per.l.4. tit.10. libr.9.infra,de quibus perfonis legé noftram confiderando tradit Auen. cap.12.præto.nu.13. verfi. Octauum eft,lib.2. ex quo infero male dixiffe eundem Auend.cap.19. prætorum. num.24.verfi.& hac ratione,lib.1.di centem, quód deputati & alij, qui tantum confulunt, & affiftunt concilio ciuitatis non cenfebantur per legem noftrá prohibti conducere red ditus populorú & Regis, nam id ex lege noftra in ijs verbis, & ex repetitis in fine noftræ legis dum dicitur, *Por los otros officiales que no son de los fufodichos que no han de ver hazienda de los concejos*, vide tur comprehenfum, ergo deputati & affiftentes concilijs, qui debent videre diftribui bona ciuitatis nullo modo poffunt conducere bona hæc, cótra Auend.vbi fuprá,quod intelligo de deputatis ad videndú bona cóciliorum diftribui, & de confultoribus corú à ciuitate nominatis & defignatis,quorum cófilio hæc fieri debent. Ex quibus infero, quód procurator communis, vulgo, *Procurador del comun de la tal ciudad*, ¶ *o villa*, & procurator terræ & diftrictus, vulgo, *Procurador de la tierra*, qui in cóciliis affiftit, vt videant an ibi aliqua ftatuantur in præuidicium communis vicinorum ciuitatis, vel terræ fuę, vel an in ijs fiat aliquid contra pręminentias ciuitatis, aut terræ, non videtur, quód fint cóprehenfi fub noftræ legis præhibitione,

1 *re an poffint conducere Regia redditus.n.2. nifi vt vi.dicit.*

An deciuat Ecclefiarum & Ecclefiafticorú cenfeantur prohibiti conducere decimas & alij hic contenti.n.3.

Bona Populorum & vicorum ciuitatis vel villæ fubiectorú an poterint decimas vel tabelliones vel aduocatias illas ciuitatis vel villæ conducere.num.4.

Vicarius populorum habentur vt proprie eorum num.n.5.

25.anni.1525. à Carolo.V. Toleti conftitutam, quod in tabellionibus concilij loquebatur, & per cap.77. Annu.1528.per eundem Carolum ad tabelliones numeri extenditur, de quibus & in.l.2.titu.7.libr.3.fuprá vbi & alia dixi, & hic concludat Auilesc.12.præto.glo. *Officiales*.

¶ Ibi, *Ni otros officiales que han de ver hazienda de concejo*, idem in aduocatis populi illius difponitur,per.l.4. tit.10. libr.9.infra,de quibus perfonis legé noftram confiderando tradit Auen. cap.12.præto.nu.13. verfi. Octauum eft,lib.2. ex quo infero male dixiffe eundem Auend.cap.19. prætorum. num.24.verfi.& hac ratione,lib.1.di centem, quód deputati & alij, qui tantum confulunt, & affiftunt concilio ciuitatis non cenfebantur per legem noftrá prohibti conducere red ditus populorú & Regis, nam id ex lege noftra in ijs verbis, & ex repetitis in fine noftræ legis dum dicitur, *Por los otros officiales que no son de los fufodichos que no han de ver hazienda de los concejos*, vide tur comprehenfum, ergo deputati & affiftentes concilijs, qui debent videre diftribui bona ciuitatis nullo modo poffunt conducere bona hęc, cótra Auend.vbi fuprá,quod intelligo de deputatis ad videndú bona cóciliorum diftribui, & de confultoribus corú à ciuitate nominatis & defignatis,quorum cófilio hæc fieri debent. Ex quibus infero, quód procurator communis, vulgo, *Procurador del comun de la tal ciudad*, ¶ *o villa*, & procurator terræ & diftrictus, vulgo, *Procurador de la tierra*, qui in cóciliis affiftit, vt videant an ibi aliqua ftatuantur in præuidicium communis vicinorum ciuitatis, vel terræ fuę, vel an in ijs fiat aliquid contra pręminentias ciuitatis, aut terræ, non videtur, quód fint cóprehenfi fub noftræ legis præhibitione,

UNIVERSIDAD DE OVIEDO

hibitione, & ex ijs verbis, *Ni otros officiales que han de ver hazenda de concejo*, colligitur clarius, quia isti duo procurator es, communis scilicet vicinorum ciuitatis, vel terræ suæ iurisdictionis, nihil aliud agunt, quam contradicere ea quæ in talibus conciljjs in præjudicium suarum partium statuitur, non verò videntbona propria conciliorum, neque de eis administrandis, 2 intromittunt, & cũ non conueniunt verba legis, neque eius conuenit dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. l. 1. §. loquitur. ff. de aqua quoti. & æstu. late Mexia in. 1. de Toledo, in. 11. partis fundamento 2. num. 2. & 3. & quia lex nostra prohibitiua & pœnalis est, neque de vna persona ad aliam debet fieri extensio in qualibet dispositione, vt alibi diximus, & sic videtur ita tenẽdum, nisi in casu in quo esset cõsuetum, & ij procuratores assisteret in expedendis vel reuidendis proprijs talis ciuitatis & populi, nã tunc & ipsi conferentur cõprehensi sub legis nostræ dispositione, & hæc mihi pro nũcplacent, latius qui cõsilium aut sententiã super ijs præstare voluerit cõsidet rabit, nollem enim nouarum opinionum propositione aliquem lædere.

¶ Ibi, *Ni sean fiadores*, vt est text. in. l. Curialis. C. locati. Platea in. l. si quis procuratore. C. de decurio. libro. 10. Boeri. decisi. 315. nu. 2. & Auiles, vbi suprã, vbi ampliat ad sacerdotes & milites.

¶ Ibi, *De rentas de propios, y concejales, ni de rentas Reales*, sed an & de Decimis Ecclesiarum clericorũ, vel religiosorũ censentur dictæ personæ? prohibitæ conductionem facere, & videtur dicendum ꝓ sic, nam ex illis decimis Rex habet tertias coronæ Regis incorporatas, de quibus in tit. *De las terrias del Rey*, infra lib. 9. ergo cũ ibidem includantur redditus Regij necessario videtur dicẽdum idem esse prohibitũ. Nihilominus tamen cõtrarium mihi verius videtur, nã decimæ Ecclesiasticæ non sunt de proprijs ciuitatũ, neq; de redditibus Regijs, sed Ecclesiarũ & ministrorũ ipsarũ, vt in toto titul. extrã de decimis, & in partit. 1. tit. 20. & in lib. 1. supra & ipsis Ecclesijs & ministris eius principaliter cõpetunt, & quãuis in eis Rex habeat ex cõcessione Romani Pontifi cis partem, tanquam decimalia tamẽ sunt censenda, & sic de eis debet iudicari, licut de alijs decimis, nã subrogatus debet sapere naturam illius in cuius locũ subrogatur, & ꝓ principaliter agitur est attẽdendum, nõ vero id quod incidẽter, vt per Tiraq. in Tract. res inter alios acta, & ex di ctis per nos, in. l. 34. tit. 6. lib. 3. supra & cum principaliter decimæ condũcantur, licet sub eis tertiũ deãde Regi contineãtur, non videtur hoc sũ deliberatione dignũ in propositũ nostrum, & cum in decimis lex nostra & similes non loquãtur, neq; disponant meritò dici poteit earum dispositiones non habere locũ in decimis, maximẽ si Regis nomine tertiũ eius separatim ab alijs decimalibus admi nistrentur & cõducantur, prout fieri solet, nã licet quo ad has tertias tunc dici posset legẽ nostrã & similes locum habere, non tamen quo ad alia bona decimalia Ecclesiarũ & personarũ ecclesiasticarũ vel religiosorũ.

¶ Ibi *De las rentadas, y villas y lugares, dado su nicrcio los dichos officiales*, sed an de vicis & populis tali ciuitati subiectis idem di 4 cendum ſerit, & in hoc duo cæsus sunt considerãdi. Primus circa officialeas talis vici & populi subiectũ, & quoad propria eorũ, & redditus Regios ab ipsis vicis & populo Regi soluendos, nihil dubiũ quin officiales talis vici & populi hæc cõducere nõ possint, cũ de omnibus ex ista loquatur. Secundus casus est, circa officiales ciuitatis volentes conducere propria vici & populi alicuius illi ciuitati subiecti, vel redditus Regios ibidem Regi soluendos, & in hoc casu idem videbatur dicendum, sicut in primo casu circa officiales ipsiusmet vici & populi, sed an circa officiales ciuitatis loci & vici illius saltũ circa rectores & tabelliones del numero, dubiũ mihi videtur, nam ꝓ idem sit in eis facit, nam & isti iuis tẽporibus visitant vices & populos iurisdictioni, suæ ciuitatis subiectos in simul cum iustitia & rationes quærunt & gerunt propriorũ talium vicorum, & fic videntur cõprehendi sub dispositione nostræ legis & similiũ, & quia cum lex nostra fauorabilis sit territoria comprehendit, ex dictis per Alexand. in l. si finita. §. si de vectigalibus. num. 6. ff. de damno infecto. cum quo est communis, secundum Gome. in. 8. rursus. num. 19. Institu. de actio. & traditur per Balb. in Tract. de præscriptio. 3. part. 5. partis principquæst. 2. in contrarium tamen facit lex nostra, ibi, *Donde tuuieren los dichos officios*, ergo non extra illum locum, quia qualitas adiuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi, ex iuribus vulgatis, & quia videtur non militare rationem nostræ legis, nihi lominus tamen dubiam credo esse quæstionem hãc circa rectores & tabelliones ciuitatis illius, cui vici illi & populi subiecti sunt, nam circa cor rectores & officiales suos talis ciuita tis nulli dubium nisi quod neque in vicis suæ iurisdictionis non possunt conducere propria locorum illorum neque redditus Regios, eo quòd in ciuitate & tota eius iurisdictione prohibitum est per alias regias leges, ne emant bona aliqua neque negotientur, quod non est in tabellionibus & rectoribus ciuitatum cũ ea populos iurisdictionis suæ ciuitatis subiectos, & sic circa tales rectores & tabelliones latius erit cogitandum.

5 ¶ Ibi, *Ni de las carnicerias dellas*, hic habes text. probantem quòd vecatis populorum habentur, vt propria eorum & sic in eis sicut in alijs proprijs procedendum est, & dispositum cẽ fetur, & habent locum omnia circa propria locorum disposita, vt diximus in. l. 2. num. 13. titulo. 1. libro. 2. suprã.

¶ Ibi, *Recebidos a la possession*, vide ad quid notaui & consideraui hæc verba, in. l. 5. tituli precedentis, verbo, *Y tome la possession*.

SVMMARIVM.

BOna ciuitatis vel *villæ non est de essentia vt locentur, nam ꝓ personas nominãdas à concilio administrari poterunt. num. 1. hodie secus. num. 5.*

Locatio in publica subhastatione facta ecclesiæ est omne dolo & fraude. num. 3. potest tamen probari contrarium, vt num. 3. & num. 4. declaratur.

Ex locatione ad diem certum faciendo collegitur vera certificatio ad locandum. num. 5.

Assignatione diei ad vltimum subhastationem si aliquis licitationem fecerit non licebit diem illum prorogare. n. 7. nisi consuetudine aliud sit introductum. vt ibi.

Præco si dictitat ad præconizandum per ciuitatem loco publico est ex potest locatio bonorum fere numer. 8. vel per tubam & sonum Campanæ si ita est consuetum, vt ibi. num. 9.

Subhastationis forma quæ sit. n. 10.

Subhastatio quid sit. n. 11. & ibi è quo dicatur & desinatur.

Bona ciuitatum vel villarum non possunt extra formam nostri textus locari. n. 12.

Interest nostra comunitas fundos adquirere etiam supra iustam æstimationem. n. 13.

Præconia in loco consuetudo sufficit dari etiam si ibidem non sit res locanda. n. 14. vbi quid si adeptis, vel sint in diuersis territoriis.

§ Terminus

Instituto de Investigaciones Históricas UNAM

Terminus Præconiorum arbitrarius erat hodie in rebus ciuitatum & villarum locandis tam est taxatum ad nouem dies.n.15. vbi quo in ven ditionis. vel & an minus vel prolongari possint.

Præconium qualibet horũ nouem dierum dari an sit de subhastatio.n.16.

Iudex licet præcipiat alicui quod intra nouẽ dies ad quitten.n.17.

Vltima subhastatio nõ debet fieri in aliquo horum nouem dierum sed eos elapsos est assignãdus dies para el Remate, vel intra nouem dies ad diem primum secũdum vel tertium. post nouem dies.num.18.

Vltima subhastatione vitẽ & vetũ fatta non ad mittitur alius licitator.nu.19.

Adiectio del quarto non admittitur in aliis bonis quam Regijs.n.20.nisi vt vbi.

Per viam Restitutionis benẽ admittitur nouus licitator.n.21.

Plus offerenti dando est res licitata.nu.22. & n.28. declaratur.

Lege nostra veterata corrigitur dispositio distinctionis Bart.in.l.si tempora.C.de fide instrum. lib. 10. nu. 23.

Non ad pretium, sed ad maiorem conciliorum vtilitatem est attendẽdum, de quo & de hac vtilitate meliori.nu.24.

Idoneus debet esse ille, in quem bona conciliorum subhastantur.nu.25. & ideo fideiussores dantur quotidie per talem etiam si idoneus sit.

Licitatore secundo plus dante an primus ante eum liberetur.nu.26.

Si quis per errorem adiectionem fecit super precio, quod in rei veritate non erat ciũtum, an valebit.nu.27.

Quilibet admittitur ad locanda predia Reip.quinon sit in iure prohibitus.nu.29.

Requisita in rebus ciuitatum adhibenda.nu.30.

Aliquid si est expendendum pro reparanda re locata ciuitatis iudex cum vectore habet potestatem consumendi tertiam partem pecũniæ.nu. 31. vbi ad omnes locationes rerum pertinet ad ciuitatem.

Fatta locatione flatim conductores possunt vti ea & recuperare & administrare ac si haberent mandatum.num.32. imo & inter ipsos conductores consetur adesse mandatum ad agendum. num.33.

Restitutio etiam potest agere contra conductores & eorum socios flatim fatta locatione, & adiuuiente termino solutionis de pecunia peroundo ipsos ac si a principio ipsi soli conduxissent.num.34. vbi an idem sit in alijs socijs.

Lex nostra non loquitur in rebus, quæ in foro vendantur, vt frumentum, vinum, oleum & similia, quia hæc sine præconio vendantur.numero.35.

Solemnitates esse adhibitas quis debet probare.numero.36.

Rectores tanquam administratores reip. tenentur de negligentia.num.37.

Lex. 4.

Summarium.

Forma locandi propria & redditus populorum describitur in præsenti.

1 IBI, *Y lo mouieren de arrendar.* Ex ijs verbis colligitur clare, quòd non est de necessitate locare propria ciuitatis, ville, aut populi, nam & per suos administratores possent coli prædia publica & fructus percipere sicut tutor & curator in bonis pupilli, vt in. l.15. titu.16.part.6.ibi, *Hæter labrat lat hredades*, nam intelligitur suè per se, siuè per colonũ, & ita lex nostra innuit, dum in casu in quo propria funt locanda, inquit, seruandas legis nostræ solennitates, & per consequẽs quod non subijcitur necessitati, vt locari omnino debeant, sicut & Rex ipse suos redditus per suos thesaurarios administratores ac collectores plerumque administrat, & hoc præsertim cum non reperitur, qui precio iusto ea conducat, verum quia regnius gubernantur per plures bona communia, nam videntur quasi neglecta, vt in.l.2.C.quando & qui.4.par. debe. Ideò vt neq; iustitiæ & rectori bus imputetur, frequẽtior ethorum bonorum cõmunium locatio, & vtilior : & exclusiua est omnis doli & fraudis locatio hęc publica subhastatione facta, vt probat Abb.consil. 69.volu.2.& Ripa, Responso.9.sub titulo

De los Propriosy rẽtas &c.l.4. 138

titulo de legibus & proprietatur ex.l.32 tit.26.par.2.& ex.l.32.titu.5.part.5. & faciunt notata per Barto.in.l.2.C. de præd.cur.& Ange.in.l.precia rerum.ff.ad.l.falci. potest tamen proba ri 3 cõtrarium, & transfert onus probandi in aduersarium, quia nõ est iuris & iure præsumptio, sed iuris tantum, vt per Mascardũ, de probatio. cõclusio.655.& quæ cõsiter iam solẽt locari bona hæc ciuitatis, & populorũ, sicut & pupillorũ & minorũ sic semper cõsulo fieri vbicũq; fieri potest. Habes tamen notare q in subhastatione bonorũ executatorum quæ fit in executione contractus publici sententiæ aut confessionis iudicialis, vel priuatæ scripturæ recognitæ cum minori precio vẽdi soleant quã debeat fieri & submissa voce præconia dentur, fraus præsumitur licet publica subhastatio 4 dicatur, secundum Didac.Pet.in.l. tit. lib.3.Ordin. col.1073.in prin.& facit in Argumẽtum.l.4.o.in fin.titu.5.part.5. Ex qui bus habes etiam notare, q licet de iure in locationibus non requiratur subhastatio, secũdum gl.in.l.quãuis, in verb.Prædij.C.de vend.rei ciuit. lib.11.& in.l.3. verb.Licitatio. C. de fund.patri. lib. 10. tamen verum est & erat, in rebus priuatorũ, secus si lo centur res publicæ, vt hic, & notabat Bertachi.de gabellis.2.p.q.6. & seq.per.l.penes.C.de vectig.& com. notat Rebuf.de præconijs,in.2.tom. consil.Franc.art.4.gl.vnic. n.32. & idem est in rebus pupilli minoris, vel Ecclesiæ, vbi & quãdo locãtur, secũdũ Guido. Damhoud. in tract.de subhasta.c.1.n.15.cũ seq.& c.2.vbi c.4. tractat, de subhastationis forma & modo, ibidẽq.n.1.asserit, in hac subhastationũ materia opiniones Bart. Bald.& Speculat. & eorũ dogmata & interpretamenta omnes sequi Doctores passim & laudant & afferũt. 5 Ibi, *Dia cierto*, nã ex tali assignatione colligitur vera certificatio ad 6 licitãdum ?, facit tex.in.l.at qui alitter.§.1.ff.p vi aut clam. & ibi proba tur.q si assignatio diei esset obscura nũ valeret, vt pRoma.cõsi.379. & fa cit lex,ea quæ.§.fi.ff.de contr.empt. notat Auẽd.d.c.12.præto. n.4.requi sito.2.lib.2.vbi tũ inquit q posiquam semel assignatus fuerit dies ite *Para el remate*, si aliquis fecerit licitationẽ, quę vulgò dicitur, *Postura*, postea non 7 licebit variare ? in assignatiõe termi ni, quia esset in prejudicium iuris ad quiliti, secundum Platea.in.l.2.C.de fund.reip.lib.11.& Bart.in.l.si tẽpora.C.de fide instrum.lib.10. in versic. Quinto quæro vtrũ. n.5. & quando fit, *En el mundo*, loquitur.l.32.tit.27.p. 2.in hoc tã posterior dicto praxis se in contrarium habet in hac ciuitate Placentina in qua id assim affirmare, in ea enim quotidie fiunt in bonis pri uatis, siue reip.siue minorum etiam si fit assignatus dies & terminus ad vltimam adiectionem, & sic *Para el remate*, & etiã si dictũ fit quod die illo & termino elapso res illa remaneat subhastata *De vltimo remate*, facta licitatione aliqua, si alius maiorem licitationẽ fecerit intra terminũ illũ cum hac cõditione, quòd terminus assignatus *Para el remate*, prolõgetur in longiorem terminum, vel in breuiorẽ, admittitur talis licitatio, & de hac in specia tur Bart.in.d.l.si tempora.n.5.non di cit id ad quod Auend.vbi supra.cum allegat, sed potius contrarium, nam Bart.ibi.loquitur, quoties iam ẽt lapsus dies & terminus assignatus *Para el remate*, tunc enim mirum non est si alius non admittatur nisi per viam restitutionis in rebus publicis minorũ Ecclesiæ, vel Regis, vt inquit Bart. vbi supra, n.7. & alibi diximus latẽ,

secus verò est si antequam dies ille & terminus assignatus *Para el remate*, labatur, alius cõparear plus offerens tunc enim nimirum si admittatur plus offerens intra terminum illum cũ cõditione, vt longius prorogetur, quia tunc nondum est adquisitum ius primo offerenti ex assignatione terminj, cum intra terminũ illum alius possit comparere, & maiorem licitationem facere.

¶ Ibi, *Per pregon.* si in loco idest præco, nam si ibidem deficeret per edictum fieri posset in valuis ecclesiæ positum, vel in alio publico † & consueto loco, nam ita solemnitas edicti æquipollet voci præconis & plus, vt est text. in. l. loca, & ibi notat Platea. C. de loca. prædi. *Fiscal.* lib. 11. & per Angel. in Authen. de alien. & emphyteut. §. hoc etiam, colla. 9. & Auenda. eos referens, in dict. cap. 15. num. 2. versic. & aduerte, lib. 2. Itidem si consuetum esset has publicationes fieri per tubam vel sonum campanæ sufficiet, neque hoc debet omitti, vt notat Bart. in. l. 1. C. de pascuis publi. & Bald. in Rubr. C. de re fcinden. vendi. Belin. in cap. cum M. col. 3. de constitu. Auend. vbi suprà num. 3. vbi tamen adesset præco per præconium hęc fieri deberent, eo vero deficiente per edictum & proclama, vt dictum est, nam præconium est inclamatio. & præco est, qui hæc programmata inclamat, cuius etiam officium est edicta Regis & præceptum Magistratum publicare, & programa dicitur Edictum publicum, vt in Rubric. C. commina. Epis. programmata, vt not. Rebuf. in. 2. tomo constit. Franc. titu. de præconijs, in princ. Et sic inquit Barto. in. l. licitatio. ff. de publi. & vectig. subhastatio nis formam esse, quod edicto † aut præconis voce notũ manifestumque fit dicendo, quòd quicunque talem rem emere aut comparare voluerit coram talibus infra tot dies ad promittendum, vel licitandum compareat, & plus offerenti dabitur, vt refert Iodocus Damhouderius in Tract. de subhastat. cap. 4. nu. 4. & sic secundum eundem Iodo. ibi. c. 1. num. 9. subhastatio est res venalis publice † expositio cum præconis voce, vel edicto, vel proclamatione, quæ pluris licitanti, seu offerenti conceditur, vt probatur in Autlien. hoc nis porrectum. C. de sacros. eccles. & in l. 1. C. de fide instrum. & iure hal. ff. lib. 10. & dicetur subhastatio ab hasta rio, quod secundum Papiam, locus est vbi venduntur, vel vendebantur proscriptorũ bona, vt ibi per Iodocum, vel secũdum Rebuf. vbi suprà, num. 6. subhastatio vocatur illa venditio in publico loco facta: quia olim ea, quæ publicè vendebantur, veteres hastæ supponebant, & hasta in Auctionibus ponebatur, vt terror esset debitorum, quorum Bona venderentur, ne vendere impedirent. Et idem fiebat, quãdo illa ad fisci vtilitatem vendebantur, vel bona debitorum fisci, vt in tit. C. de fide instru. lib. 10. Ex quo nunc intellexi à quo habuerit originem hic Placetiæ tempore publicæ feriæ in die sancti Andreæ quolibet anno habẽdæ in portis publicæ Domus de consistorio apponitur quędam hasta cum vna rode la per tempus, quo feria illa durat, quod credo processisse à dicta antiquitate apponendi hastam in subhastationibus publicis, vt nemo audeat per tempus illud feriatum impedire rerum venditionem. Et notandum est quòd absque nostri text. solemnitate non possunt locari propria hæc civitatis vel populi, nisi Rex præberet licentiam ad contrarium observandum & faciẽdum, secundum Humada. l. 5. tit. 26. par. 2. glo. 6. nu. 18.

¶ Ibi, *Pregonando*, intelligo in locis consuetis, & vbi bona sunt sita, nam verisimile est, q ibidem facilius emptor reperietur quàm alibi propter affectiones vicinorum, qui sæpe habent fundos conuicinos, quos nostra interest adquirere etiam supra iustam æstimationem. l. si cui, de lega. 2. l. 1. 5. sed si alij. ff. ff. id qd in fraudatro. notat Pelaez, de maiora. 1. par. q. 58. nu. 23. & ante eũ Rebuf. in dict. tit. de præconijs, art. 1. glo. 2. n. 6. vbi n. 7. inquit, q non intelligit, q super fundo ipso locando, vel vendendo debeat præconium fieri, sed sufficit, q in ciuitate vel locõ consueto præconia dentur, ex. l. vnica, in fin. versi. edictis. ex more propositis. C. de iust. codi. confir. & in locis frequentioribus ciuitatis, per text. in. l. iubemus, ibi in frequentioribus locis proponendi. C. de defensori. ciuit. q si locus ille esset pesse consectus in alio proximo loco debet præconizari, & multiplicari, vt Doct. notant. in. l. 1. 9. si iusserim. ff. de acquir. poss. quæ enim proximè sunt inesse videntur. l. lecta. ff. si cer. pet. sed si in pluribus locis res sitę sunt, ita vt sub diuersis tribunalibus & territorijs existant, tunc in quolibet territorio debent præconizari & publicari, secundum eundem Rebuf. vbi sup. art. 7. gl. vna. num. 5. & Pelaez, vbi sup. id ad bona vẽdita virtute executionis fuerit ęs petitæ applicans, ita vt ex contrario facto multæ executiones rescindi possint & annullari.

¶ Ibi, *Por nueue dias*, de iure communi, excepta venditione rerum fiscalũ & minorũ & Ecclesiæ vbi viginti dies dabantur ad subhastationẽ, tem pus hoc erat arbitrarijs in rebus alias ciuitatum † & conciliorũ, vt no tat Bart. in. l. licitatio. in princi. ff. de pub. & vectig. quem & alios refert & quitur Auendad. cap. 12. prĉto. n. 2. lib. 2. & Menoch. de arbit. iudi. lib. 2. cent. 2. casu. 171. n. 28. & Clarius in ea dem cẽtua. casu. 129. per totũ, ex lege tamẽ nostra vides determinatũ, q in locatione bonorũ & redditũ cõciliorum ciuitatum villarũ & populorũ nouẽ dies dẽtur & assignantur, in vẽditione vero triginta dies assignari solent. Et nouem q dies de qui bus in nostra lege nimiũ nõ possunt, prolongari vero sic, & valebit subhastatio, vt per Auend. d. n. 2. & Iodocũ, in d. tract. subhastationum. c. 5. n. 2. & sic, secũdum Auend. vltra nouẽ dies durabit & hodie arbitrium iudicis & decurionũ ad subhastationem vltimam faciẽdam rei locãdæ, sicut olim durabat. Ex quibus deducitur q nõ est de subhastãtia quod quolibet die! horũ nouẽ prę conizetur, sed sufficiet interpollatim prę conizari, dũtãm per nouẽ dies dẽtur præconia publicę & in loco cõsueto, nam si nouẽ dies prolõgari possunt ergo nõ quolibet die præconia danda sunt, item quia licet tẽpus censeatur esse continuũ, ex text. in. c. 1. & ibi Ioãn. And. de vita & hon. cleri. in. 6. c. laudabile, cum glo. de frigi. & malef. Alex. in Rubr. de diuerf. & temp. præf. Ant. Gom. tom. 3. c. 1. nu. 3. tamẽ adhuc dicitur continuum, etiam si adhit interuallum. c. finit tibi, de consecr. dist. e. tex. l. 1. §. 2. & 3. ff. de aqua quotid. & cẽsi. quos allegat Additio. glo. continuatis, in cap. quamuis, de offi. ordin. in. 6. nam & secundum illam gl. quãtumuis dicatur aliqui per iudicem, quod intra decem dies continuus accedat ad eum, adhuc datur † vnus dies ad quietem, quam gloss. allegat Orosc. in. l. 1. ff. si quis cautio. fo. 688. in fin. neque vitatur cõtractus licet

licet interuallum transeat inter præconium & obligationem secundum Auiles.c.32.præt.glo.*De pijar*, n.5. & sic neque vitiabitur vltima subhastatio licet inter vnum & aliud præconium interuallum adsit, dum tamen in illis nouem diebus non vnum aut duo præconia dentur, sed plura potius licet non quoliber die præconi zetur, vt inquit glo. *Pregnian*, l.32. titulo.5.part.5.

¶ Ibi, *Sellando desponet dia para el remate*, nota dictionem illam, *Desponet*, vt intel
18 ligas non ↑ ad vltimum nouem dierum signandam esse vltimam subhastationē, sed ipsis nouem diebus clausis signandus est dies ad eam, neq; dico ↓ assignatio huius diei sit omni no facienda lapsis tam nouem diebus, sed ↓ dies ille assignādus sit illorum dierum post nouem dies labentium, qui quidem & intra hos nouem dies poterit dies aliquis assignari, in quo nouem ijs diebus elapsis fiat vltima subhastatio, & detur vltimum præconium. Dilatione enim nouem dierū, stante non sit Remate neque est aliquid aliud faciendum, quam præconizare, vt.l. siue pars. C. de dilatio. notat Baend. dict.cap.12.num.5.lib.2. præto.

¶ Ibi, *Y serematen*, quo quidem remate facto iuste iuridice absq; dolo fraude & collusione non admittitur
19 amplius adiectio aliqua ↑ precij, vt remoueatur res ab emptore vel conductore & detur nouo huic adiectorijex text.in.l.Lucius.5.fin.ff.ad mu nicip. & ibi glos.alia iura allegat, & notant. Bart. & relati per Auend.d. c.12.præto.nu.9.lib.2.& Iodocus,in dict.tract.subhastatio.cap.3.num.9. Adeō vt neque adiectio, *Dolguarto*, admittetur, prout admittitur in ga-
20 bellis,que quidē adiectio,*Dolguarto*, non practicatur in alijs bonis ac red ditibus quām Regi debitis, non verò in alijs bonis ciuitatum & conciliorum, vt per Auenda.vbi supra.n.10. & .11.nisi id in pactum deductum sit vel statuto, aut cōsuetudine obtētū, vt per eundē Auēd.ibidē, & Auiles, vbi supra.nu. 9. Cessante verò pacto statuto aut consuetudine, *Hecho el remate*, nullus alius admittitur licitator,
21 nisi per viam restitutionis in casibus in quibus dixi in.l.2. glos. *Porque diga*, titulo.1.libr.2. supra, & me referens Doctor Gutierrez, dixit, in suis pra ctīcis Quēstionibus libro. 1. quēstio ne. 78.

¶ Ibi, *Que mayores precios diere*, plus enim offerenti est danda res ↑licitata, per
22 tex. in Authen. hoc ius porrectum. C.de Sacrof.Eccles.l.si tempora. C. de fide instrum.lib.10. vbi Barto.in quit, illa verba inducere obligationem, ita quōd non sit gratificationi locus, vt ē per Bertachi.de Gabellis. 2.parte,quæst.9. facit glos. fauere in cap.venerabilem, de electio.notat R.buf.vbi supra.artic. 7.glos.vnica. numero.18.& tradit Auend. d.cap. 12.nume.7.& Auiles cap. 32. præto. glos.*De pijar*, qui ambo inquiunt lege nostra attenta ↑ corrigi distinctionē
23 Barto. in.dict.l.si tempora.nume. 4. & in.l.licitator, vbi Angel. altercat, ff. de public. & vect. idem Angel. in.l.is, qui bona.ff. de pignori.qui di stinguebant, q̄ si verba præconij diceba nt, quōd plus offerenti daretur omnino esset dādum, si verò hoc nō dicebant, non astringueretur ad hoc ciuitas, quę quidem distinctio ex lege nostra cessat, nā siue præconium dicat, quōd dabitur plus offerenti in die signato *Para el remate*, siue hoc non dictet præco, omnino vltima subhastatio est facienda in fauorem illius, qui tunc maiorem auctionem & licitationem fecerit, & id expresse

presse in ijs verbis probat lex nostra dicēs: *Y seremate en aquel que mayores precios diere*, & ponderandum est q̄ lex nostra nō dicit, *Que mayor precio diere*, sed in plurali, *Que mayores precios diere*, vt intelligamus, q̄ nō ad solū precium numerarium est attendendum, sed etiam
24 ad quamcumq; vtilitatem concilio rum, de qua vtilitate & meliori conditione ponit exēpla, text.in.l. eum qui emit.5.melior est duabus sequen tis.ff.de in diem addictio.& not. Lucas de Pēna,mil.cōgruit.C.de locati. prædi.ciuil.lib.11.& Rebufin.d.art.7 glo.vnic.n.21.& diximus in propositum aliqua in.l.2.tit.1.lib.2. supra, & notat Auiles. c.32.præto.glo.*De pijar* num.6.vbi & inquit q̄ est aduertē
25 dum, q̄ ille in quem subhastatio ↑ vltima fit, sit idoneus ad soluendum ex text.& ibi Bald.in.l.& si proponeba tur.ff.de in diem addictio.& in dict. §. melior, & hac de causa licet lex nostra non requirat, q̄ fideiussores præstet ille, in quem fit vltima subhastatio, de consuetudine tamen semper petuntur & dantur, ne posteà iu dex & decuriones commissarij teneantur, & cum de consuetudine id fiat, tenentur omnino fideiussores recipere & petere, secundum Auiles, dict.num.6.& Auenda.id pro requisito ponentem in dict.c. 12. num.13.

Sed an per secundum maiorem lici-
26 tatorem liberetur ↑ primus ante eum minorem summam offerēs, & dicendum est q̄ sic, per text.ind. Valerianus.ff.de prætorijs stipula.↑ stipulatus es.ff.de fideiussl.l. cum plures. 5. lege. ff.locati. dicit singulare, Cremensis,fing.41.tu fois quōd forma, vbi refert Bald.dicentem ex eo fusse lucratum cētum ducatos: quia per secundum actum ante rem recēptam à prima licitatione videtur recessum,vt in Authen. qui mo.testa. infir. ↑ posteriore, & nouissimē factum præualer.lex pacta nouissima. C.de pactis.tradit plura Cassan.in Catalog.glor.mund. part.fina.conside. fina.& hanc opinionē vltra Bald. & Cremens.vbi supra,tenet Paul.de Castro,in dict.l.licitato. in princi.nu.3. ff.de publi.& vectig. vbi dicit se recordari vidisse Bald. consulere pro hac parte in ciuitate Arimini dum esset Papię, & sequitur Hippolit. & Boeri.relati per Additionā: Cremensis,in dict.singul. 41. & Auiles, vbi supra.num.8.& Auenda. dict.ca.12. prætorium.num.8.versic.item infertur.libro.2. Contrarium tamen, imō quōd primus non liberetur, tenuit Bart.in dict.l.licitatio.ff.de publica. per textin.l. Sabinus.ff.de in diem addictio. quem ad hoc refert Rebuf. vbi supra,nu.21.eum tamen pro concordia intelligens, quoties secundā licitatio non est acceptata, secus vero si acceptata fit, nam tunc procedit Baldi & sequacium opinio, & bene prout & tenet Cassan.in consuetud. Burgun.Rubr.5.§.2.nu.23.& .24.Sed quicquid sit de iure ciuili, de iure tamē Regio in reddituibus Regijs habemus.l.11.tit.11.lib.9. infrā. opinionē Bart. approbātem & subētem esse ré deuoluēdam *Eu quoiha*, ita vt primus nō liberetur licitator, quā legem ad hoc cōsideat Castillo.l.70.Taur.n. 37.& de ijs fractionibus,vulgo, *Quiebras*, vide optimē perBoer.dec.143. per totū,& Cassan.vbi supra, & Bentuenut.in Tracta. de mercatu.titu.de Decoctoris.§.9.num.8.fol.331.in partis, vbi cum sequentibus numeris alias quæstiones proponit. Sed reipsa, quod remedij dabitur cōtra cōductorem si deferat rem locatam, & de nouo locatur à Republica, quod vulgo dicitur, *Torno fecen quiebra*, qualiter agat de interesse, Auenda. vbi supra,

num.16.versi.&qualiter, remittit se ad Iasin.l.diem functo,nu.34.ff.de offic.assessor. Et vt euitares tu conductor primus hac inconuenientia consuleremdum quod quãdo fecerishãc licitationem dicas, *Hago esta postura con tanto que en mi se remate,o que se remataren en mi, y no de otra manera*, sed raro recipietur hęc licitatio maximẽ in Reddditibus Regijs:sed pro Reipub.commodo essent statuta facienda, quod propria ac redditus Reip. locarentur eisdem conditionibus, & grauaminibus ac formis,quibus locantur redditus Regij, prout in Ecclesiasticarũ decimarum locatione de consuetudine habetur. Sed quid si quis per errorem putans primum licitatorem † tantum posuisse rem aliquam,super hac licitatione aliam maiorem fecerit an tenebitur ex ea,vide glo. *Prometido*,in l.13.titu.26.part.3.& Auend. dicto cap.12.præn.7.lib.2.Notandumq; itidem est pro complemento huius glossæ, quod in quantum in ea diximus, bona Reipub.esse locanda ijs, qui maiora precia obtulerint, vt lex nostra probat,est intelligendũ dũ tamen non excedant verum valorem & precium, nam in foro conscientiæ vltra precium iustum non est licitum res locare, quia non debent plus offerentidari, sed iustũ preciũ offerenti, secundum Auenda. vbi suprã, num.8.versic. & nota, inquit tamen ibidem, quod in dubio licitatio designat iustum precium. Etan rectores aliud facientes teneantur in conscientia ad restitutionem, & memini me hanc quæstionem legisse apud Nauarra, in Tract. de restituti.& dum hæc scriberem non potui reperire, solummodo enim reperi quòd in conscientia non licet plus iusto precio vendere vel locare,conducere vel emere, vt per ipsum Nauarra, vbi suprã, tomo.2, lib.3. cap.2.num.13.cum sequentib. aliquibus, vbi, hanc asserit esse præram & tenendam sententiam, & contrariam erroneam, & consequenter neque rectores ciuitatum aliud facientes excusabunur.

¶ Ibi, *Eu las personas prohibidas*,de quibus in lege præcedente diximus, & de illis & alijs tractatur in titulo. C. quibus ad conducti.lib.11.& cum numerentur personę prohibitæ, Regula erit in contrarium,scilicet, quod quilibet admittitur ad locanda prædia † Reip. qui non sit in iure prohibitus,vt colligitur ex l. ad officium. C.cõmuni diuidun.& voluit Auend. d.c.12.n.13.requisito.8.vbi in fi.in qt, quòd licet decurio prohibeatur conducere bona suæ Reipub.non tamen prohibetur ea retinere, ex text. expresso,in.l.decurio.ff.de decurionib.& ibi gl.9 non vsquequaq; firmum reputo propter leges nostras Regias, de quibus ante latius dixisse credo.

¶ Ibi, *Hago,juramento*, hic est aliud requisitum pro locandis rebus ac redditibus conciliorum, quod quidem rarissime obseruatur, neque tale iuramentum vidi, neque audiui factum, neque receptum a conductoribus, ita vt in desuetudinẽ abierit. Ex quibus omnibus habes requisita adhibẽda† in locatione rerũ ac redditui populorũ.Primõ enim dies certus est assignãdus ad licitandũ & subhastandũ. Secundò, per præconiũ publicũ vel per modũ consuetũ est publicãda locatio & licitatio. Tertiò,per nouem dies est præconizandũ. Quartò,dies vltimę subhastatiõis debet assignari ad aliquem ex diebus currẽtis post dictos nouem dies præconij. Quintò, debet subhastari in maiori licitatore. Sexto,quòd non locetur personæ prohibitæ locari similes res.

Septimo quòd detur idoneo & cum fideiussoribus. Octauo debet licitatio & subhastatio fieri iudice præsente, vel saltim præsentibus officialibus Reipu. quibus à concilio id cõmissum est,aliter non valet licitatio, secundum Bald.in.l.fin. C. aqua vetig& Auenda.d.cap.12. præton.n. 6. Nono quòd conductor † uret se nõ conducere dictos redditus, vt sint personæ alias prohibitę eos conducere,& hoc in locis vbi ita vtitur, in alijs verò vbi simile iuramentũ abijt in desuetudinẽ non erit necesse il lud facere, quibus requisitis impletis locatio bonorum ac redditum conciliorum non erit irrita, vt inquit Auenda.vbi supra num. 14.vbi in fine inquit, quòd si pro reparanda re locata aliquid erit necessarium expendere † iudex habet cum rectoribus potestatem, consumendi in reparatione rei locatæ tertiam partẽ pensionis ac emolumenti locationis, ex L. restauationi. C. de diuersl. prædvrb.lib.11. vbi platea,adomnes locationes etiam rerum priuatarum id extendit,quod est singulare: factaq; locatione conductores eius statim dicuntur habere ius in rebus & redditibus locatis,& tanquã procuratores concilij & cõmunitatis poterũt vti omni jure cõcilijs a quibus cõdũxerũt,competente,etiam si non fuerit datum † mandatum vulgo recudimiento,secundum Bart.in.l.in Prouinciali. §. fi ego. ff. de nouì. operi. nunti.imò si sunt plures arrendatarij videtur inuicem habere mandatum † ad agendum, vt not.Iasin.l.si vnus ff.de pactis,& eo refato Auenda.d.c.12.præto.num.15.vbi.nume.16.in quit, quòd resp. etiam poterit agere cõtra socios in locatione illa per cõductores nominatos ac delignatos † sine mandato Reip. ac si à principio ipsi socij conduxissent, sicut contra ipsos principales cõductores,& notat Anchar.cõn.132. & an idem esset in alijs socijs vide Bertachi. in re perto.suo verbo,socius,versi.120.& in.n.17 ipse Auenda.vbi supra intel ligit legem † nostram non loqui in rebus,quæ in foro venduntur publico,in quibus non cadit particularis affectio,nam tales res vt frumentũ, vinum & oleum sine licitatione vẽdi possunt,& valet venditio, & hæc pro huius legis declaratione sufficiant,cætera per Doct. videbuntur. solum tamen, vt nihil necessarium omittamus erit cõueniens scire, quis debet probare solennitates † omnes & sic requisita interuenisse in talibus locationibus,& in hoc die, quod si instrumentum dicat solennitates interuenisse,qui contrarium dixerit probare tenetur,nam pro instrumento præsumitur.l.cum precibus. C.de probatio.si vero instrumentum nihil diceret,& emptor vel cõductor eas allegauerit, probare illas tenebitur l.ei qui.ff.de proba.ita Bart. Plat. & Rebuf. in.l.1.C.de fide instru.lib.10. quos& alios referẽs sequitur Rebu. in.d. titu. de Præconiis. ar. 7. glos. vnica.n.23.&.24.in.2. tomo conisli. Fran.Et no. q̃ rectores tanquam administratores Reipu. & bonorũ eius tenentur refarcire ciuitati id, quod per eorum negligentiam † amisit.l. fin.C. de iure Reipu.lib. 11. & habet hypothecam in bonis ipsorum.l. 2. C.eo.titu.& lib.Rebuf.in.l.inter publica, pag.151.ff.de.verbo.signi.

SVMMARIVM.

Ciuitates vllæ & populi habent fundatã suã interuienienem intra terminos sui districtus. num.1.

Occupant terras publicas iniuste cenetur occupasse.n.2.

Ciuitates non possunt compromittere super terminis sui sine Regis licentia.n.3.

Lex.21.

Summarium.

Ciuitates villæ & populi non sunt spoliandi vicis terminis & locis, nisi præuia citatione aliter enim restituendi sunt.

Bi, *Estando en possession de los no sean desapoderados*, habent enim ciuitates villæ & populi fundatam suam intentionem intra terminos sui districtus postquã termini † sunt diuisi, vt inquit Auenda. cap. 4. præto. num. 3. in prin. lib. 1. & sic alius possidẽs terras has præsumitur eas † occupasse iniuste & de facto, & nisi ostendat titulum cogitur ad restitutionẽ possessionis, qua quidem detentor ipse ciuitatem vel villam spoliauit, secundũ Auendau. vbi supra. num. 10. vbi inquit quõd in hoc casu defpolio cum violentia constaret non loquitur lex de Toledo. 3. titu. 7. infra isto lib. neq; auditur volens docere de titulo, sed ante omnia restituere debet secundum text. in præsenti, dum in finalibus verbis dicit, *scan restituydos sin alonga miento de audiencia y juyzio*, nisi notorie cõstaret in cõtinenti de titulo spoliantis, secundũ quod dixi in. l. 2. gl. pen. tit. 13. lib. 4. supra, & de ijs etiã aliqua dixi. l. 1. titu. *de las prescripciones*, eodem lib. 4. dum de ijs terminis ciuitatum disseruimus aliqua, sed an super ijs 3 terminis posit † cõpromitti per ciuitates & villas fine licentia Regis, vide gl. magnam, in. l. 24. tit. 4. p. 3.

¶ Ibi, *sin que sean llamadas y oydas*, nullus enim etiam detẽtor debet re sua priuari nisi prius audiatur, ex tex. & ibi Doctõ. in. cap. licet Episcopus de prebẽ. in. 6. & alibi dixi.

TITVLO SEXTO

Del repartimiento que pueden hazer los pueblos, y de la quiebra que se ha de hazer a los lugares despoblados.

VPeriore titulo dictum est de proprijs ciuitatũ villarum & populorum, & quia in de fectum horũ proprioru ũ fit aliquando collecta communis pro subueniendis necessitatibus communibus & publicis, nunc consequẽter subsequitur titulus nostẽr ponens formam & modum circa hæc obseruandum.

SVMMARIVM.

Ciuitas imponere collectas non potest quia est de regalibus. n. 1. nisi pro suis necessitatibus vt. nu. 2. vbi quõd sit bodie. num. 4. amplier num. 6.

Vsque ad tres mille maraptinos potest sine Regis licen-

licentia imponi collectã etiam per viã fisci in pane vel vino aut vtilitatibus ad limitationẽ l. 16. tit. 18. lib. 9. infra p. obiectum imponi si sum. n. 5.

Collecta tam aliquista bene potest præscribi. n. 5.

Licentia præsumpta non sufficit vbi expressa requiritur. n. 7.

Limitatur legis nostræ conclusio quõd vltra tres mille maraptinos non potest imponi collecta sine licentia Regis. alijs modis. n. 8.

In Francia idem quod i nostra regione. tit. 5. n. num. num. 9.

Lex.1.

Summarium.

Concilia ad quam vsq; summam defectum proprorum possunt diuidere ad subueniendas necessitates communes & publicas sine puncta, & quam pœnã incurrent contra facientes absque Regia licentia.

Bi, *Sin nuestra expressa licencia*, licet de iure cõmuni ciuitas imponere † collectas non posit, quia est de regalibus, & de Principi reseruatis, ex cap. 1. quæ sint regalia, not. Bald. in l. etiam. C. de executi. rei iudic. & est in. l. 1. vbi diximus titu. 11. supra lib. præcedente, tamen ciuitas & villa pro suis necessitatibus † bene poterat imponere collectam, vt not. Bart. in. l. 1. C. de superindicto, & in l. 1. C. de muli. & in quo loco lib. 10. & concludit Alex. multa allegãs in l. si non obtulit. ff. de re iudi. & hoc de iure communi esse indubitatum asserebat Cassan. in consu. Burg. rubric. 1. 5. 4. in glos. & furfes. n. 47. & Afflictis, & Grãmaticus relati per Auenda. cap. 14. præto. n. 2. in fi. lib. 2. vbi ampliabant etiam pro necessitate vicorum, & aliorum, qui sunt intra prouinciã. Ego tamẽ etiam de iure communi id non ita indubitatum video, sicut asserit Cassan. & sequaces vbi supra: nam Siculus. ciper tenit, de immuni. Eccles. colu. 7. tenebat, quõd ciuitas etiam pro vtilitate publica non poterat imponere collectas, ex. l. vni. c. de superindicto lib. 10. & ibi Bar. Alex. & Iacob. Rebuf. sed pro necessitate ciuitatis bene posset, & idem in prouincia tenebat Barto. Imol. & Rebuf. in ea. l. vni. C. de superindict. lib. 10. & in. l. vni. C. de muli. & in quo loco, & in l. Placet, de excuf. mun. lib. 10. idem Ang. Bar. Bald. & moderni. l. 4. §. actor. ff. de re iudi. & ibi Io. de Imol. & Bald. in. l. etiam. C. de execu. rei iudi. & glos. & Bar. in. l. 1. §. quõd si nemo. ff. quõd cuiusque vni nomi. & per eundem Bart. in cons. punctus questionis talis est, quidam nomine, & facit quod notat Innocen. in cap. graue, de sent. excom. per Ang. in authen. qui. mo. nat. ess. fui. §. liquis igitur in. 2. & in præallega. §. actor, Bal. in. l. ciuitas. ff. si cer. pet. propter quõd Iacob. Rebuf. in. d. l. vni. C. de super indicto, formãs quẽstionem in consulibus, rem distinctione concordare volebat, scilicet, quõd aut consules volunt facere collectam propter necessitatem, sine qua non possunt perficere suam administrationem, vt puta propter litem vel debitum exoluendum, & tunc possunt, vt in. d. l. 1. ff. quõd cuiusque vni. nomi. cum glos. aut propter publicam vtilitatem, vt quia vo sunt constituere salarium Medico, vel Aduocato, & itidem possunt, ex Lambitiosa. ff. de Decr. t. ab ord. faci. & l. vni. C. de Decret. Decuri. lib. 10. aut volunt facere collectam propter ludos, vel pro nouo Aduentu Principis, & nõ possunt, vt. l. 1. C. de prebend. sala. quod intelligit inuitis & nolentibus, vt in. l. 4. C. de spectaculis

RON BIBLIOTEKA OHYIN.PL

lis lib. 11. & hoc esset verum, nisi consuetudo esset in contrarium, tamen vt alicui donaretur non poterat imponi collecta, secundum Bar. in prę dictis locis, quia esset decretum ambitiosum, ex. d. l. ambitiosa, neque id dem pro utilitate publica totius Imperij, nisi cum licentia Principis, l. 1, §. q. si nemo. ff. ę quisq; vni nom. & ibi Bar. & in. l. 1. C. de muli. & in quo loco. l. vni. C. de superindicto, Angel. de Clausio, in summa. §. tallia. versi. 2. & seq. quos omnes ad hoc al legat additio. capella Tolosa. q. 347 & distinctio Iacobi Rebufi etiam de iure cõmuni refutari posit, ita vt res hæc esset in conflictu opinionis, hac de causa le x nostra vt opiniones fe daret procesisit disponendo, posſint iudex & consules ciuitatis collectam imponere in ciuitati, & vici itidem cum consensu iudicis & consulum ciuitatis, cui sub sunt ex lege sequente, vltra vero tres hos mille morapetinos nullo modo sine Regis licẽtia pro nulla necessitate pro nulla vt causa potest imponi collecta, vt vides ex ijs legibus nostris, & sic in parte approbatur & in parte corriguntur opiniones Doctorum: vt inquit Auen. vbi sup. n. 4. in vbi vers. & illas leges inquit optimę, ę vsque ad hos tresmille marapetinos non solũ imponi pót per via collectæ, sed etiam 3 i sisæ in pane, vel vino, vel in alijs vi tualibus, & sic limitatis. l. 11. 8. gabel Iarũ transcriptã, in. l. 16. tit. 18. lib. 9. infra prohibentem imponi sisam, nã procedet quotiescũque vltra hos tresmille marapetinos imponenda esset, secus vero si vsque ad eos, ex text. nostro, qui tanquam specialior declarat generalem illius. l. 1. §. di sispositionem, prout tenet Auenda. vbi supra, & bene, quæ quidem nostri text. conclusio ampliatur primo, vt consuetudo etiam immemorialis contraria nihil opituletur, † ex. l. 25. tit. 6. lib. 3. supra, reprobante contrariã consuetudinem, quo casu etiam immemorialis reprobata censetur ex dictis per nos in. l. 3. titu. 1. libr. 2. supra & tenet in nostrum propositum Auiles, in cap. 24. præcipio. glos. ó præscripcion numero. 10. & Auenda. dict. cap. 14. num. 5. lib. 2. vbi inquit ex hoc corrigi dicta Barto. & Alex. ibi relatorum contrarium volentiũ: non tamen negatur secundum eum, ibi eo num. 5. 11 fine, quin collecta id adquisita & alicui debita præscribi non posit, quã bene poterit 5 † ex Barto. in. l. si publicanus. §. in omnibus. ff. de publ. & vectiga. secundo ampliatur noster text. vt etiam si fit casus in quo princeps aditus. 6 cederet collectam ad huc tunc non licet ciuitati vltra taxam nostri text. eam imponere, † quia sola opinio, quòd princeps eam concederet non est iusta concedendi causa, vt excusetur à pœna concedens, quia non sufficit licentia præsumpta vbi expressa † requiritur, vt hic, ex communi asserta per Corset. in sing. ver 7 bo licentia, & tenet expresse Auendañio, in. d. cap. 14. num. 6. tertio ampliatur nostra lex & conclusio eius etiã si pro donãdo principi in aduentu, vel quolibet alio casu, non licet excedi meta nostri text. vt tenet Auenda. dict. numero. 6. verfic. tertio extende, & Auiles, cap. 14. proto. glos. *sin nuestra licencia*. n. 1. limitatur, tamẽ nostra lex & eius dispositio quatuor modis à me propositis in dict. l. 25. titul. 6. lib. 3. supra & quatuor modis limitabat eam Auenda. dict. cap 14. nume. 7. 8. & 9 qui si bene inspiciantur non sunt omnes limitationes, quia excepti debet esse de regula, quia prima limitatio & tertia ibidem propositæ, cum aliqui hõmines particulares nõ per modum concilij, sed inter se ad aliquem bonum finem se congregãt & ad illum implẽdum finem aliquid de suis pecuniis aut bonis contribuunt, hæc non sunt limitationes nostræ legis, quia lex nostra loquitur quoties ciuitas villa aut populus se congregant ad collectandum exteros vicinos, & hoc est differens à dictis duabus limitationibus. Item & quartus casus ibidem ab Auend. propositus in num. 9. scilicet, quod possunt compellãi ciues aliqui diuites mutuare ciuitati pro subuentenda aliqua necessitati, neque itidem hic est casus nostri text. quia hic omnes vicini collectari prohibentur vl tra metam hic taxatam sine licentia Regis, vt & semel collecta soluta nihil amplius tenetur concilium eis soluere, in casu vero Auendasii, nõ collectãtur omnes, sed nvus aut duo diuites, & id, quod mutuant, est ipsis postea soluendũ, & sic male hos tres casus pro limitationibus nostri text. ibidem Auenda. confiderauit, licet veri sint in suis terminis: Secundus verò casus ibi per eum constitutus num. 8. scilicet ob magnam & eminentem necessitatem, hæc est vera limitatio ad legem nostrã, quam & posui in d. l. 25. & sic non dantur vl tra illas tres aut quatuor limitationes ibi à me constitutas. nostro text. in præsenti, & vltra ibidem descriptas. reperi nunc alam ex. l. 41. tit. 13. lib. 8. scilicet ob causas supradictis in illa. l. 25. per nos. Et idem quod in 9 nostra lege vt in Francia † asserebat Rebusi. tomo consti. Fran. tit. de lite. obliga. articu. 2. glos. 1. numero. 80. & 81. & Carolus a Grassalis, lib. 1. regali. Frãci. iure fin. versic. ius in dicendi. pagina. 300. in pariis.

SVMMARIVM.

Lex hæc declarauda est per legem præcedentẽ, num. 1.
Vici vbi solent per se contribuere tunc poterunt inter se tresmille morapetinos imparti. n. 2. & n. 3. declaratur.

Lex. 2.

Summarium.

Nulla diuisio fieri potest per statum tributariorum & plebeiorum nisi præsente iustitia & rectoribus populi ciuitatis aut villæ: illus, vbi status ille plebeiorum de per se vniusrisiatem constituat.

Bi, *Ningun repartimiento*, intellige legem hanc cum distinctione hæc & partcum lege nostra non est vltra tres mille morapetinos, secundum dispositionem legis præcedentis, non verò vt intelligas legem nostram velle derogare legi præcedenti quia ei non derogat, sed nostra potius per illam † declaratur.

¶ Ibi, *Sin ser a ello presentes las justicias y regidores*. idem notabat Barto. in. l. omnes populi qui est. 1. ff. de Iusti. & Iure, & Auend. cap. 19. præto. num. 10. lib. 1. vbi limitat, nisi vici legitime præscripserint contrarium, vt & per Ripam, de peste. 2. parte. nu. 468. & probatur ex text. nostro in finalibus verbis. Item nota quòd ex lege nostra videtur probari ẽ clarius ex. d. l. 25. tit. 6. li. 3. supra ę vbi vici & sic loca ciuitati aut villæ subiecta solet † perse cõtribuere, tunc poterũt inter se hæc tria milliaria morapetinorum distribuere, secus vero alias, quia tunc non possent, sed vna cum ciuitate & villa vel ciuitate esset hæc partitio & contributio faciendæ horum tria millo

mille morapetinorũ, vbi vero vici solent per se imponere collectã tũc ciuitas, vel villa poterit imponereciui bus suis tresmille morapetinos, & vici ei subiecti alios tresmille inter se, etiam si sint plures vici, non enim po
3 terit quilibet ¶ vicos inter se illos distribuere, vt vtrumque considerat Auend. d. cap. 14. præcto. nume. 4. in princi. & num. 10. lib. 2. vbi in. co. n. 20. quærit, an vici petere poterunt, quòd fiat diuisio inter eos & ciuitatem aut villam, cui subsunt & dicit quòd non, sine autoritate superiris, aut cõsuetudinis, vt ibi per eum, & vide glos. por lo, in. l. 20. titu. 32. parti. 2. an vici possint reclamare ma le fuisse factam distributionem.

Lex. 3.

Summarium.

Reparationes murorum, & eis adiacentium ciuitatis, aut villæ, quibus expensis sint faciendã in casi in quo pro tributis reparationibus est imponenda alicua collecta.

LIbi, *Quando se quiere de hazer y repartir algun repartimiẽto*, notanda sunt verba hæc, vt scias, quòd quãdo repartitiones hæ sint faciendæ non semper est imponenda collecta vicinis & habitatoribus, sed tunc demum cum deficiũt propria ciuitatis & villæ, tunc enim eis defici-ntibus si collecta imponatur, contribuent in ea ciuitas, vel villa, & omnes vici ei subiecti, secundum quod dixi. in. l. 2. titu. 5. libr. 6. supra.

SVMMARIVM.

C*Asus specialis est illę vbi vicini, nouiter venientes contribuunt pro tributis præteritis. n. 1. vbi vide an id probet.*

Lex. 4.

Summarium.

Pro locis desertis alicuius ciuitatis aut villæ quo modo collecta est imponenda aliis non desertis, & itidem si terã populentur, quid fiet.

LIbi, *Mandamos*, hanc legẽ & dispositionem allegat in suo casu nouissimẽ, Lasarte, de decima venditio. cap. 4. num. 42. lib. 1.

¶ Ibi, *Y vinieren en ellos tantos vezinos poblados*, hic est casus specialis vbi vicini ¶ nouiter veniẽtes contribuunt pro tributis præteritis tempore alicuius vicinorum contractis, cum regulariter de iure aliud sit, vt dixi in l. 10. titu. 14. lib. 6. supra quod tamen si bene consideras lex, nostra non probat, sed potius contrarium, nam tributa præterita & debita antequã tales vicini populaerent loca hæc deserta non tenentur vicini non populatores soluere, sed illa tantum, quæ post populationem decurrunt, prout deducitur ex illis verbis, *que ellos sean obligados a lo pagar de alli a delante*, ergo non includuntur tributa præterita vsque tunc decursa, sed abinde decurrenda, & per consequens non probat lex nostra casum specialem contrarium, nisi dicamus, quòd eo quod tributa hæc habent dependentiam de præterito dicuntur præterita non tamen vt decursa ante populationem soluant noui populatores, sed decurrenda populatione facta, licet habeant dependentiam à tributorum distributione antea facta. Et quid erit si in populis regni sint aliqua loca diminuta & alia aucta, ita quòd

quòd æqualitas antiqua non est conueniens seruabitur tunc dispositio legis sequentis, quæ est eiusdem materiæ, non tamen aperit à quot annis & in quot annos esset eius dispositio exequenda, ideo conuenit ex tempus assignare vt eius dispositio verificari posset, & nunc & totiens, quotiens opus fuerit, quod quidem à ciuitate medebitur si regnum vel aliqua eius prouincia in Senatu regiõ peteret, prout ex tenore legis sequentis colligitur. Et hæc pro hoc titulo sufficient.

TITVLO SEPTIMO

De los terminos publicos y de dehesas y montes y pastos de las ciudades, villas y lugares.

CVM superioribus titulis dictũ sit de propriis ciuitatis villæ & populorum, in quibus etiam prouincianorũ cum modo adesse solent exitus defensæ & prata publica, nunc consequenter subsequitur titulus noster.

SVMMARIVM.

MOntes dupliciter designantur, sti. n. 1.
Montium vsus omnibus communis est. n. 2
Termini à montibus differunt. n. 3. & in declarat quomodo diuidatur terminus in terras baldias, & alias. n. 4.
In vsu & commoditate hæri terrarum publicarũ simcin possit sic in agricultura excusandi omnequæ seminando est. n. 5. & deficiente consuetudine vsu adeundus est pro eius declaratione. n. 5.
Regis proprium est præsare & statuere ordinem quo eius subditi vtantur incommoditate terrarum publicarum. n. 6.
Regia licentia necessaria est vt vsus terræ publicæ mutetur in alium vsum. n. 7. & 8. 13. & 16.
Bona publica ciuitatum & populorum quæ & qualiter. n. 9. & 10.
Forma legis de Toledo seruata circa restitutionem terrarum publicarum exegentibus eadem ratione sine obstaculo appellationis, non vero alias. n. 11.
Limitationes legis nostræ remissorum. 12
Alienationis verbo quid amplectatur. n. 14.
Ab solum de venditione facta mentio non habetur aliqua contractus. n. 15.
Rex est administrator bonorum publicorũ in regnoedo pignorando & alienando. ea. n. 16.
Regis licentia an requiratur in compromisso facendo super rebus municipalibus. n. 17.

Lex. 1.

Summarium.

Termini montes exitus & hæreditates cõciliorum per aliquos ciũtatis aliis concilijs sunt restituendæ, non tamẽ possunt concilia ipsa vẽdere cultiuare aut alienare, sed vsui publico & communi sunt reseruandæ, & si aliud est factũ erit deliuerandum.

1 TIbi, *Montes*, dupliciter ¶ hoc intelligi potest, vel de montibus inalto positis sine lignis agriculturæ solum appropriatis, vel

INSTITUTO DE ESTUDIOS ALBACETENSES "DON LOPE DE SORIA" OHY im. JUAN GIL-ALBERT

vel pastibus animalium, vel de montibus ad scindenda ligna deputatis, vel ad vsum glandis legendæ secundum naturam & proportionem terræ: Et vtroq; modo sunt in vsu communi & publico, non tamen debet esse omnes ad vsum lignorum, nam sic fere totus terminus esset in vsu montium, sed certa montium pars solet limitari ad vsum glandis legendæ, alia ad vtilitatem pastuum ouium & aliorum animaliũ, alia vero ad agriculturam, vt sic omnibus prodesse possint, nam vni ligna vendunt, alij culturæ intendunt, alij autem oues creant, vaccas & alia generis huius vel alterius in pastibus publicis pascendo cum eis, sicut alij vicini & habitatores terræ, & in effectu sic voluit Auend. c. 4. præto. n. 9. versi. & hæc dupliciter lib. 1. & diximus in l. 5. tit. 7. lib. 3. supra, vbi alia in propositum cõducibilia retulimus. Et vsus horum montium communis est tõmnibus habitatoribus terræ ex. l. 9. tit. 28. p. 3. quã corrupte allegat Auend. c. 12. præto. n. 1. li. 1. & probatur etiã ex tex. nostro, quem adhoc consideraui ipse Auend. in. d. c. 4. præt. nu. 9. versi. facta autem eo. li. 1. c. nu. 4. verficulo item fontes cum sequen.

¶ Ibi, *Y terminos*, ex hac copula, y, quæ solet quasi semper inter diuersa poni, vt per glos. & Docto. in. l. 1. ff. de iust. & iur. colligitur, terminos differre, à montibus, vt per Auend. d. cap. 12. præto. versi. & dicta lex, li. 1. nam alia pars terræ publicæ extra montes, est intra terminos ciuitatis vel villæ, quæ non est deputata alicui communi vsu, & solet dici, terras baldias, in quarum vsu & commodiate antiqua ciuium consuetudo siue in agricultura siue in pastu, siue in aquis diuidẽdis siue inscindendis lignis seruanda est, † vt elegantissime

4 nis seruanda est, † vt elegantissime nor. Bald. in. c. 1. §. 1. de pace constan tol. 4. in parte sicut ab antiquo, vbi allegat tex. in l. domini prædiorum. C. de agricol. & censi. li. 11. & Auẽda. d. c. 4. præto. n. 9. versic. alia pars terræ, cum sequen. vbi & inquit con suetudinem hãc esse omnino seruandam, quòd ti consuetudo circa hæc non adsit tunc, secundũ Auend. ibidem versi. si vero non sit cõsuetudo, tunc adeundus est rex † vt eius arbitrio sint terrarum distributio, sicut in diuisione aquarum statuitur in. l. de vsu. ff. de var. & extra. cog. proprium enim Regis est pensare & statuere † quo ordine & qua cultura debẽt vti subditi sui in proprium commodum terrarum regni, vt. l. 1. tit. 11. p. 2. & facta diuisione Regia authoritate tunc ipsi vicini singulatim ventur terminis & terris in communem eorũ vtilitatem, vt per Auend. d. nu. 9. versi. ideo cum sequen. quę diuisio cum facta sit in qualibet ciuitate & villa & terminis suis ipsi iam vicini consuetudine introductũm habent modum & formam eis vtendi, ad mutandum tamen hanc formam antiquitus habitam, putaq; illud quòd erat pasturaq; propriatum cũluuetur, Regia autoritas esset necessaria, quę dabitur ipso pria aliqua fuluemendanecessitate esset culturę tradendã terra illa, aliter enim videtur quòd dam noua impositio, quę non nisi autoritate regia fieri potest, sed si in vicinorũ com modum resultaret, ita vt sicut antea pastu illius terræ vtebãtur, nunc pos sint eã cultiuare omniũ consensu in publico concilio habito id fieri posset dũ tamen id in futurorũ vicinorũ damnum non resultaret, neq; in fructifera remaneret in posterum terra illa licet securius esse iudico & con sulo vt insistiẽte inhac terrarum mutatione saltum de pastu ad cultu-

ram

7 ram Regia procuretur † autoritas, vt & vult Auend. d. ca. 12. præto. nu. 29. versic. si tamen, & ex dispolitione. l. 12. infra isto lib. & titu. de cerptur.

¶ Ibi, *De los concejos*, non intelligas quòd hæc sint propria conciliorum, vulgo, *proprios de concejo*, sed quia in vsu publico & communi vtilitate sunt constituta, vt ex. l. 9. tit. 28. p. 3. colligitur, & ex dictis p. Auẽd. c. 4. præt. n. 8. versi. item ex his cũ sequen. lib.

8 1. nam quæ dam Ibona sunt à legibus huius regni deputata in vsum publicum, quæ ad vtilitates particulares, & proprias singulorum deuenire nõ possunt, vt est platea, via, defensa exitus, mercatorum forum, Ripæ, Riui & flumina publica, montes muri, & viæ iuxta muros, pontes fontes publici & hæc in communem & publicum vsum vicinorum deputãtur, vt colligitur ex. l. 4. &. 6. tit. 2. 8. & l. 7. tit. 29. & l. 20. 22. & 23. tit. 32. p. 3. quæ dam vero sunt bona ad vniuersi tatem pertinentia & non sunt in vsu

9 publico, † sed redditus talium bonorum feruiunt in communi, vti in casu. l. 10. tit. 28. par. 3. & bona illa post sunt mutari in alterum vsum, & ad alias deuenire personas, quod nõ est in præcedentibus bonis: Alia vero sunt bona appellata vulgariter, *tierras*

10 *baldias*, quæ sunt de termino ciuitatis aut ville, non tamen sunt à lege deputata in certum vsum, & in ijs consuetudo vtendi eis seruabitur, vt dictum est, ita hæc hæc consideratur Auenda. dicto cap. 4. præterisi. num. 8. & c. 9. vbi & quibus modis & temporibus hęc adquiri possint, declarat, & ego dixi in. 1. 1. nume. 60. cum sequentibus aliquibus titu. 3. lib. 4. supra quę hic repetere non est necesse, sed tantum scire quòd de dictis bonis loquitur lex nostra.

¶ Ibi, *Sean luego repartidos*, nam spoliatus est ante omnia restituendus, vt sunt iura vulgaria, & in legibus titu. 13. lib. 4. supra clarius id patet, & ex sequentibus quatuor legibus nostri titulí: Et cum procedere vult ciuitas spoliata vel villa aut vicus, secundum terminos. l. 3. de Toledo infra isto titulo, forma ibidem assignata cum. l. 4. sequẽte seruanda est, & operabitur, vt illa forma seruata executio sententiæ restitutoriæ fiat

11 sine obstaculo † appellationis, vt ex l. 5. &. 6. infra eodem constat quod non erit si forma illa non seruetur, nam ea non seruata non exequetur sententia restitutoria parte condemnata appellante ab ea, nisi constitisset esse omnino appellationem friuolam, ex cap. appellationibus friuolis, de appellatio. in. 6. quòd iudex bonus arbitrabitur secundum iuris obseruationes, & dispositio-

12 nes: limitabis † tamen legem nostram vt non procedat in casibus descriptis per Auenda. capit. 12. præt. nume. 29. versic. 1. cum duobus sequentibus libro. 1. quas in progressu huius tituli referam.

¶ Ibi, *No se pueden labrar*, similes sunt text. in. l. 6. &. 7. istius tituli. & in. l. sed & Cesius. ff. de contra. emptio. not. Rebus f. inter publica, pag. 155. de verborum significa. & hoc nisi populus creuit, & necessaria est agri cultura pro frumentis colligendis, nã tũc arari poterũt, vt per Auend. dict. cap. 12. & num. 29. versic. & non omittam cum sequenti. dum tamen

13 secundum eum ibi, interuenitur † ad hoc Regis licentia quam tamen facilitèr ipse Rex præstabit si de necessitate & commodo cõstiterit, & quòd sine magno pastus incommodo fiat, vt inquit Mexia, in. l. de Toledo in. 9. fundamẽto. 2. p. n. 54. & . 55. & facũt dicta p. Suarez alleg. 15. in fi.

¶ Ibi, *Ni enagenar*, alienationis ver-
14 bum † generale est, per text. in.§. alienationis in auth. de nõ ali.re. ecclesia. col.2. & latissima est eius significatio, secundũ Anchar. cons.102.6 tra, col.1. omnis enim cõtractus per quem dominium trãsfertur compre henditur, & sic vsucapio, transactio, promissio, obligatio, pignoris datio vbi non est spes luitionis, vt hæc & alia prosequitur singulariter Rebuf. in I. Alienationis verbum.28.ff. de verbo.signi. pag.222. cum sequen. aliquibus. Sed cũ ex venditione dominiũ transferri intendatur, & trãsferendum omnino sit vt effectus vẽditionis sequatur, & cum itidem alienationi verbo venditio cõprehendatur. l.fi. C. de reb. ali. non ali. in.§. alienationis, late Fabian. de Monte de emptio. & vendi. q.4. v. rti.22. siue alienatio prohibita fuerit a lege, siue a testatore, vtin. dl. fi. not. Socl. consil. 75. vol. 1. quomodo in verbo præcedente hoc nostrum, quod cõmentamus, de venditione fuit facta mentio cum omnis superfluitas cũtanda sit, & dicendum est ad maiorẽ claritatem id esse factũ, & quia si so-
15 lum de vẽditione † fieret mentio regulariter non cõprehenderentur alij contractus, ex. l. volutas. C. de fideicom. & Rebuf. vbi supra, pag. 222. ideo post mentionẽ factam de vendi tione, fuit verbum generale constitutum, *ni enagenar*, vt omni alius contra ctus quilibet is sit cõprehenderetur, si ex eo dominiũ transferretur, adeò vt & locatio ad decennium, quæ dicitur ad longũ tempus esse tur etiam prohibita, ex. ca. nonnulli, de rebus Eccle. non ali. not. Rebuf. pag. 224. in prin. cum licentia tamẽ Regis ad populi petitionem alienari possunt, & sine licẽtia eius nullo modo, quia
16 ipse est administrator † horũ bono rum in vendendo pignorando alienando, vt per Paul. Cas. in. l. continuus. §. cum quis. nu. 4. ff. de. verbo. obli. & ibi Bar. n. 5. & Humada, in. d. l. 5. tit. 26. p. 2. glos. 6. n. 10. & an in compromisso faciendo super reb.
17 ciuitatis licentia † Regis requiratur. vide glos. *oftoned.* l. 24. tit. 4. part. 3. Et an Rex ipse posit alienare populis non petentibus, tradit Humada, in d. l. 5. tit. 26. p. 2. glos. 6. n. 4. cum plurib us sequen. quæ cum otium habuerit is videbis.

¶ Ibi, *Para el pro commũal*, vt in. d. l. 9. tit. 28. p. 3. cõtinetur & supradictum remanet.

¶ Ibi, *Y si alguna hã labrado*, non con tratur. l. 7. &. 9. in. fo. vt ibi dicã.

SVMMARIVM.

L*Ex hac specialiter prouidet contra rectores ciuitatum bona ipsarum occupantium. nu. 1.*
Et, quæ communiter omnibus prosunt, ea ipso specialiter quibusdam vtilia sunt, præponimus. nu. 2.

Lex. 2.

Summarium.

Officiales cõcilij restituere tenentur, id, quod à conciliis ipsis & bonis eorum occupatum & detentum habuerint sub nostræ legis pœna.

EIBi, *Qualquier ale cde meyor, o regidor*, specialis lex hẽc est prouidens contra officiales cõciliorum iniuste occupantes † & detinentes eorum bona, secundum Aucnda. in. c. 4. prætorum. nu. 32. in fi. lib. 1. & Mexia, in. l. de Toledo, in fundamento. 1. partis. n. 15. fo. 3. nõ tamẽ ex hoc tollitur, quin & remedio legis Toleti sequentis & eius in structionis vti non possit ciuiũs & villa spoliata bonis suis, nam equidẽ poterit, ne quin earum fauorẽ est introductum in odium ipsarum retorqueatur, contra. l. quin in fauorẽ. C. de legibus. Et cũ lex nostra specialiter prouideat contra rectores & officiales cõcilij non potest argui de superfluitate, sed potius notãda est aduersus rectores ciuitatũ villarũ, & vicorum, qui semper intendunt occupare, & appropriare sibi res & bona ad ciuitatem & villam pertinẽtia in detrimentum ipsarum ciuitatum & villarum, cum iuxta officium eis cõmissum debuissent ad commoda publica excluisis suis particularibus attendere, ea enim, † quæ cõmuniter omnibus prosunt, iis, quæ specialiter quibusdam vtilia sunt, præponimus, vt in authen. res quæ. C. de com. de legat. vt ratio nulla, de præben. vbi Dect. n. 2. l. 1. tit. 28. p. 3. Loaizes, de matrim. regis Angliæ, fo. 21. col. 2. n. 1. nã quæ sunt publica, & ad vsum publicũ destinata, nemo potest etiam Rex dimi nuere ex lege nostra & ex sequẽte, & not. Signorel. de Homod. cons. 26 col. 7. & Auilẽs. ca. præpto. verbo, ter ra. n. 2. & vide. l. 1 tit. 5. supra. isto libro nostræ similem.

¶ Ibi, *Y ademde de las otras penas cõtenidas en las leyes destos reynos*. Scilicet in lege præcedente, & in. l. sequente, quæ est antiquior hac nostra, vt ex earum subscriptionibus marginalibus patet, & sunt saluitferæ iuriæ & vtiles dispositiones si bene obseruarentur, & exequerentur.

SVMMARIVM.

L*Ex hac en habeat locum in locis ducum comitum & marchionum. n. 1.*
Dictio præterea, vel maxime implicatiuæ sunt eiusdem iuris sed per maiorem. n. 2.
Lex nostra. an comprehendat Ecclesiam & ecclesiasticos personas. n. 3.
Quilibet de populo. an possit secundũ terminos nostræ legis denuntiare? petere vt procedatur. n. 4.
Præscriptio nunquam currit contra vniuersitates & ciuitatem ad petendum bona publica occupata. n. 5.
Libertates remotio nullitat. ex. n. 6.
Domus vicinales alienãdi aut concitiarum competẽdantur in dispositione nostræ legis. n. 7.
Commissio particularis an requiratur vt procedi possit secundum terminos nostræ legis. n. 8.
Etsi minus † possitur & occupatur ciuitas est. n. 9
Ciuitas intra terminos sui territorii habet fundatam intentionem. n. 10.
Tacitus non est qui in possessiũ refragãte in vti præsumptione. n. 11.
Adversus spoliatum præsumptum vel clandestinũ habet locũ exceptio dominij sui? obseruetur. n. 12
Citra iniuste occupãtes & sine titulo refutãtes lex nostra loquitur nõ vero contra titulo possidentes. n. 13.
Dominium non probatur per possessiũem etiam præsumptam. n. 14.
Possessorium remedium nõ datur si à quo difficilter recuperari es posset. n. 15.
Titulus principalior demonstrandus per reũ contra quem agitur ex remedio nostri lex. est licentia præscriptis. n. 16.
Princeps potest dimare ex causa publica terminos & terras ciuitatũ, non vero sine causa. n. 17.
Titulus etiam contra remedium nostræ legis est possessio immemorialis. n. 18.
Possessio immemorialis pro hac titulum. n. 19.
Plateæ extras aut defensa publica an possint temporè immemorialis præscribi. n. 20. vbi quid in modo possunt alienari.
Dec. latur. l. 7. tit. 29. p. 3. n. 20. & 21.
Bylea vel defensa mõtis publica potest adquiri per vetustãtem. n. 21.
Bona publica & terræ si redigãtur in vsum & cõmodum particulare ciuitatis alienius præscribuntur. per. 40. annos. n. 23.
Æstiũs falta in plateis & defensis publicis cum populi consensu fuissent relinquã dum tamẽ vsi publicis non offendantur. n. 24.
Demolitio factorũ in vsu publico fit fiori mẽda to iudicis secularis etiã si fiat ab Ecclesia. n. 25
Dominiũ in antiquis probatur per iudicia. n. 26.
Titulus circa terras tenhedas baldias vocatas quã do probetur. n. 27. cum seq.
Appellationes terræ vel agri nõ venit plãtata vel vineata. n. 28.
Restitutio datur cõcilio intra quadriennium possimpletam præscriptionem. n. 29.
Lex nostra nõ inquatur quando cum licentia populi adest possessio. 40. annorum. n. 30.
Quadraginta annorum possessio cum quolibet colorato titulo in terris plantatis & aratis sufficit vt non demittantur. n. 31.
Plantata & adificata populi restituuntur de-

bent in eodem esse conseruari.n.32.nisi vt ibi.
Titulus etiam erit ad excusandum quem à restitutione vel occupatio ex publico fecitcet, estimum & alibi rato eius in libro publico.n.33.
Titulus alius considerat per autore pro excludenda pretensione contra petentes terram aliquam.n.34.
Confinia & limites multis modis probãtur.n.35
vbi quod probatio per alterius esse potior.
Probatio per testis oculorum nunquam cõstetur exclusa.n.36.
Limitum continuatio debet fieri recta via, & nũ indirecta.n.37.
In probãdis cõfinibus & in cũtrarijs probationibus quæ de antiquiori probat, præfertur.n.38.
Publicatio aratri liberatio sunt modi significãtis possessionis terminorum.n.39.
Probata antiqua possessione præsumitur antecessores iuste possedisse & fuisse instituam.n.40.
Verũ dicitur & est id quod præsumptione est probatum.n.41.
Testes deponẽtes de limitibus solo affixis & in terra natis, vel per montes vel flumina aut vinculos præferuntur.42.
Præsumptio naturalis præfertur alij cuicũque opinioni.43.
Ex contigitate & vicinitate verisimilitudo capitur.n.44.
Vna scriptura per aliam declaratur.n.45.
Si dominũ vel vectigalia tale prædium non nisi solum corpus considerando, etiã si adjecta, qui est sub talibus limitibus, & tot ingerum, si plura ingera post apparent erunt donatarij, & emptores.n.46.cum sequen.
Demonstrationis sensu dicta non disponunt.n.47
Casus vbi inquisitio fieri potest contra occupatores terminorum publicorum.n.48.
Appellatio non admittitur quoties agitur remedio nostri tex. etiam inter duo concilia.n.49.
In casu nostri tex. admittitur probatio de dominio per notas phationes vt euitetur restitutio.n.50
Cum ea admittetur in testes in causiuis tex.n.51
Testium repulsa non admittitur in causa summaria.n.52.nisi vt ibi.
In casu nostri tex. an possunt instrumenta contradici.n.53.
Prima nostræ legis non incurritur vbi non est obseruata eius forma.n.54.
Appellatio in casu nostræ legis non perdit effectũ devolutiuum, sed tantum suspensiuum.n.55.nisi vt ibi per totum numerum.
Restitutio an admittetur in casu nostræ legis contra sententiã secundi iuris, ex eius latamen.n.56
In appellationibus nostræ legis an debeat citari sit recurrendum vel an ad sententiã regis.n.57

Lex.3. Toleti anno. 1480. constituta.

Summarium.

Forma & ordo habendus & habenda per iudices in restitutione terminorũ & bonorum occupatorũ & iurisdictionũ ciuitatibus villis & populis facẽda, describitur in lege nostra cum. 3. aut. 4. sequentibus.

¶ Bi, *Los procuradores de las ciudades y villas*, quorum procuratorum concursu Curiæ congregantur, vbi disceptandũ est de præiudicialibus ac damnis ciuitatibus villis & populis regni obuenientibus vt medeantur, & lex nostra confirmata fuit quadam pragmatica Madritij facta anno. 1352. per me relata in meo reportorio de cortes sub.l.5.tit.1.lib.7.vt me referens inquit Dida. Perez, hic sub.l.5.tit.3. li.7.ordi.pag. 417. quæ quidẽ pragmatica insertur sub.l. 5 infra.titu tit.&.lib.

¶ Ibi, *De nuestros reynos*, sed an in locis ducũ comitũ & marchionũ habebit locũ lex nostra & eius dispositio & Auend.d.c.4.præt.n.50.vers.sed quæro. cum seq. lib. 1. argut & contradicens ꝓ videtur quod nõ, ex l.fi.in.fine, titu. 14. lib. 3.ordi.vetere est lex.7.tituli proxime præcedentis, quæ videtur decidere quoad id, quod est Regiæ coronę, procedẽ dum esse ad restitutionẽ occupatorũ non extra eã, prout sunt terrę domũ norũ, quę non sunt dictę coronę, & cum nõ conueniũt verba neq; dispositioni. 4. §. ceteris. ff. de damnino. cũ similibus ibi allegatis, hoc tã nõ obstãte inquit & bene Auend. ibidẽ contrarium esse tenẽdum, imo quod lex nostra Toleti habeat locum non solum in terminis Regiæ coronæ, sed & in terminis locorum dominorum

huius

huius regni, & quod ipsi possunt quidẽ dicibus fuis committere vt procedatur secundum formam nostræ legis, nam lex nostra generalis est, & sic vniuersaliter in toto orbe seruanda, dominis inferioribus, vt diximus in tit.1.lib.2.supra fol.1.ordi.& ex 3 lege nostra probatur clarissime, ibi *de nuestros reynos especialmente, & no esta contra Real*, nam cum dicat, *especialmente*, Latine, præsertim, vel maxime de cuius natura est, quod limpiscet idem iuris, sed per notorem vt est.tex. & glos.in dictis ff.ad.l. Aquil.& glos. in.l. quod ꝓ minor, in. 5. restitutio. ff. de minori. & per Barto. in extrata. qui reprimendum, verbo maxime, & cũ sic quod statuitur in locis coronæ Regiæ consetur etiam statutũ in locis dominorum inferiorũ, quod ibi intelligit verum Auend. in locis dominorum populatis tamen & habẽtibus zemp. secus verõ si fuit termini Heremi dominorum, nam de his non loquitur nostra lex Toleti, & tũc in eis ad querelam dominorum erdo iudiciarius erit seruandus, non vero forma nostrę legis, quę in rebus publicis eãtum loquitur nec obstat supradictis illa lex.fin.tit.14. lib.3.ordi.veterna secundum nostrã est intelligenda, & qualiter sit transcripta in.d. 7. titu. 5. supra. isto libro verba illa finalia de corona regia loquentia non sunt ibidem iam inserta & sic nihil dictis obstat, ex quibus hanc etiam opinionem tenet Mexia in. l. de Toledo, in primę partis. fundamento.n.112. cũ sequentibus.

Ibi, *Especialmente*, tanta est enim hominũ cupiditas, & hisce præsertim temporibus, vt nirãtur tõtis viribus accedere ad iurisdictiones, honores, possessiones, & bona conciliorum, vt inquit Ferrara in præct. in forma libe. in act. confes. versi. plenam, & vt ꝓ malis medela adhibeatur lex huiusmodi ad remedio prouidet, ita vt lex ter in ciuilibus regulariter inquisitio nõ fiat in hoc tamẽ casu fieri possit.

¶ Ibi, *Y otras personas*, ancius series & tenor comprehendat Ecclesiam & ecclesiasticas personas, Auend. cap.4. præt.nu.17. in prin.lib.1.voluit ꝓ non, cũm lex nostra contra seculares loquatur, & sit noua dispositio corrigens.l. iudices. C. de iudicijs, & multa alia iura in propositum allegata per Asiticis, in consist. Sicil.lib.1.rubri.73. incip. bayulos, & per Hippoly.singul. 13. in fine, ita ꝓ cum contra Ecclesiam agitur admittitur appellatio, & idem videtur tenere Mexia, in l.de Toledo.1.funda mento.part.2.n.3.cũ seq.fol.36.mihi tamẽ tenendũ videtur legẽ nostram & sequentẽ & earũ tenores cõprehẽdere etiã Ecclesias & ecclesiasticas personas occupantes absq; iure bona & terras populorum ita ꝓ possint cõpelli secũdum tenorem nostrarũ legum per iudices suos restituere, ꝗ occupata nõ tamen est eis denegandã appellatio, neq; est exequendũ ea nõ obstante cõtra Ecclesiã ecclesiasticas personas hospitalia & monasteria & ordines militares etiã si fecũ dũ tenorẽ legis sequẽtis procedatur prout ex ea clarissime colligitur, quæ nostrę declaratoria est, nã cum lex nostra sit iusta, sancta & fauorabilis ac vtilis reipublicæ ita obligat ecclesiasticas personas sicut laicos, debettamẽ vnusquisq; sub suo iudice cõuenirẽ secũdum ꝓ dictũ est, & ex dictis per Doct. Ignatius de Salzedo, in addi.ad prac. Ber. Diaz. c. 55. addi.1 versi. fi si clericꝰ cũ aliquibus seq. li cet ex lege nra aliud detur intelligi in locis vero de abbadẽgo itidem & clarus est locus nostræ legis, secundum Auend. vbi supra. n. 33. in fine.

¶ Ibi, *Especialmẽte de nuestra corona Real*, ex ijs verbis notaui in glo. 2. nostri, legis, quòd lex nostra etiam in terris dominorum locum habet.

¶ Ibi, *Que quando algun concejo*, sed an idẽ sit si ab vno tantũ vicino alicuius ciuitatis ville, aut populi id petatur tãquã ab vno de populo, † & dicendũ est, q̃ si bona petatur fide, valet quod a ctũ erit, & habebit locũ petitio, cũ actio sit popularis, de qua in. l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iure iur. notat Matth. Afflict. in consti. Sicil. rubri. 37. n. 10. quem sic tenendo refert Auend. d. c. 4. præt. n. 31. in prin. lib. 1. vbi ad istud inquit posse induci l. 10. tit. 11. p. 3. & ibi itidem inquit, q̃ si populus vel vniuersitas vult petere terminos occupatos a dño, vel ab alijs, & dominus loci prohibeat peti ob id nunquam contra vniuersitatẽ† currit pręscriptio terminorũ, & sem per potest petere quod vsurpatũ est ex. l. 10. tit. 29. p. 2. & itidẽ tenet Mexia, in. l. de Toledo, in. 9. fundamento. partis. n. 78. vbi. 2. n. 88. hoc intelligit procedere. quoties nullũ reme diũ dari posset ad remouendũ ꝓbitũ culũ istud, secus verò si dari potest, puta quia dominus prohibens est inferior a Rege & recognoscit superiorem, nam tunc debet populus adire Regẽ & senatũ eius, vt id medeatur, quia vbi potest tolli impedimentum nihil prodest, vt ibi per Mexiã cum aliquibus numeris sequẽtibus, & alibi nos diximus, & ita teneo, licet idem Auend. cap. 12. pręto. num. 2. lib. 1. velit dicere quòd alius quam vniuersitas petat tuendus erit in possessione reus, quasi excludat alium agentem, quam vniuersitatem, sed fallitur meo iudicio, nam si vnus de populo petit tanquam vnus de populo, nomine vniuersitatis petit, & per consequens militat ratio & dispositio nostri text. & quia possessio non datur in occupatore, cui ius resistit. ex cap. ad decimas, de restitu. spol. in. 6. & ex traditis per Cottar. in pract. c. 17. n. 6. Et qualiter formabitur libellus in remedio nostri te. x. tradit Aulles. d. c. 6. præto. glos. ley de Toledo fol. 119. n. 6. scilicet, com pareo † coram vobis, & conqueror de Titio & dico quòd cũ ciuitas hæc vel villa aut populus (pro quo agitur) possederit & possidet talem terminum, dictus Titius turbat dictam ciuitatem, villam vel populũ in possessione sua, quare peto vsque ad tales terminos & fines dictæ ciuitatis villæ vel populo adiudicari, & tales debere esse confines & terminos declarari, & super talibus finibus silentium dicto Titio imponi, quem tamẽ libellum ego intelligerem quoties termini occupãtur per aliquem, sed si certa pars terræ petita sub confinibus ciuitatis vel villæ ab eà ab antiquo possessis posita petatur, tunc melius meo iudicio ordinabis libellum dicendo: coram vobis compareo & conqueror de Titio, & dico quòd cum talis ciuitas, vel populus habeat suos terminos distinctos & diuisos per sua confinia & limites, intra eos dictus Titius habet iniuste & contrairus occupatam talem partem terræ in tali parte & sub talibus confinibus & limitibus turbans dictam ciuitatem, villam, vel populum in sua possessione, quam de iure suo iustam habet in tota sua iurisdictione termino & territorio, quare peto breuiter, & summariè secundum formam, ordinem & terminos legis de Toledo Titium ipsum excludi à turbatione dicta, & ciuitatem villam, vel populum in sua possessionem defendi, & si de aliqua decidit possessione restitui, & in pristinum statum reduci & reponi turbatoré ipsum vel spoliatore sub grauibus compescendo pœnis, ne deinceps contrarijs attẽtæ & ꝓ suis expensis si aliquid ibidem ædificati habuerit demoliatur, super quibus omnibus & singulis & annexis & dependentibus peto mihi ius & iustitiam ministrari omni meliori modo, & expensas peto & protestor, & iuro, &c. & peto quòd procedatur secundũ formam & ordine nostræ legis & eius terminis absignatis & obseruatis. Et hoc mihi videtur cõgruentior libellandi modus in materia nostræ legis, ex qua si bene inspiciatur colligitur clare.

¶ Ibi, *Y otras cosas pertenecientes al tal concejo*, & infra in hac columna dũ dicitur, *o otra qualquier cosa comun q̃ ocupe*, per hæc verba etiã cõprehenduntur domus, † *tiendaty alhondigas de concejo*, & alia descripta in. l. 1. tit. 5. supra illo lib. quã ad hoc fic tenẽdo allegauit Auend. dict. c. 4. prætorum. num. 32. versic. item remedium lib. 1. de Mexia, in. l. nostra de Toledo, in. 1. fundamento partis. 1. n. 15. fol. 7.

¶ Ibi, *El pesquisidor que sobre ello por nos fuere dado*, & sic particularis commissio † requiritur vt executio nostræ legis locum habeat, nam si absque commissione hæc processum fuerit, non habebit locum executo sententiæ parte condemnata appellante, nam cum lex nostra sit noua, & noui iuris introductiua, ita vt non obstante appellatione executio sententiæ sit faciendasi secundum legis nostræ formam processum fuerit, quę substantialis forma est, & omnino seruanda sub nullitatis pœna, vt tenet Mexia, vbi supra, in. 12. fundamento partis. 2. numero. 1. cum sequentibus, merito quòd omnia ab eadem proposita requirantur in progressu litis & sic quòd commissio specialis requiratur Regis, vel eius supremi senatus, vt videtur voluisse Auendãno, dict. cap. 4. præto. numero. 31. versic. tamen in ciuitatibus, vbi numero. 32. in principio, inquit, facillime debet Regẽ concedere iudices ad inquirendum super terminis ijs, 6. 9. 5. titul. 17. partita. 3. ma xime contẽtatiũ defensas, aut prata, quæ vulgo, *pedas arrotadas*, vocantur, de quibus in. l. 13. infra eodem, vbi aliqua dicemus. His tamen non obstantibus contrarium multitudinem videtur, imò quod specialis commissio non requiratur, sed quod corrector tãlis ciuitatis aut villæ poterit procedere secundum terminos nostræ legis, & sic procedendo eius remedium locum habebit, vt colligitur ex lege nostra, ibi *que el corregidor, o otro juez, &c.*

¶ Ibi, *Llame a la otra parte*, nam etiam detentor & occupator † iniustus ciitandus & vocandus est, vt late diximus, in. l. 2. titulo. 13. numero. 3. cum sequentibus pluribus, supra libr. 4.

¶ Ibi, *Treynta dias*, per legem sequẽtem septuaginta constituuntur.

¶ Ibi, *Y muestre el titulo y derecho que tiene*, nã cũ ciuitas & villa possidens terminos sub certis limitibus, & in traillos cẽseatur de iure habere fundatam suam intentionẽ tam quoad dominium quam quoad possessionem, vt inquit Auendãno, cap. 12. prætor. numer. 3. lib. 1. & in capit. 4. num. 4. versic. constito, cum sequentibus. 1. & iterũ ibi. nu. 5. versi. patet. & diximus in. l. 1. tit. 15. n. 58. cum aliqui bus sequenti. li. 4. supra nimirũ si, vt ibi dixit Auend. cogatur occupator terrarum intra terminos illos existentium demonstrare titulum, vt inquit lex nostra, neque quis est tuen-

11 tuendus in possessione † refragante iuris præsumptione, secundũ Couar. in practi.c.17.n.6.versi.vndecime, cum sequen.& Auenda.c.4.pręto.n.7.versi.si vero regio li.1.& facisti dicta per nos in.1.2.titu.1.lib. 4.supra, & per Mexia, in.l.de Toledo.9 fundamento partis 2.n.15.16.& 17. fol.82. Sed cum hic agatur de remedio restitutorio, & sic spoliationis quomodo admittitur exceptio tituli, cum in remedio restitutorio soleat dici non habere locũ regulam illam, frustra petis quod statim restituturus es, sed omnino sit facienda restitutio spoliatæ possessionis non obstante exceptione dominij, & dicendũ est ideò id esse vel quia lex nostra loquitur in spolio præsumpto vel clãdestino sine violentia per occupationẽ terrarũ facto, in quo admittitur probatio dominij in continenti † facta, ex.l.27.titu.2.p.3.& in.l.9.tit.10.eo. par.g. non est in spolio facto per violentiã in quo non auditur volens docere de titulo etiam in cõtinenti in odium violẽtiæ, ex regula spoliatus est ante omnia restituendus, vt.c.in literis, de restit. spoli.& in.l.iquis ad se fundum.C.ad.l.Iul.de vi.& probatur ex.l.5.tit.10.p.7. & ideo nimi rum si lex nostra titulũ admittat etiã probandum per testes nouiter receptos & examinatos intra terminum nostrę legis, quod non est in spolio cum violentia facto in quo exceptio dominij nõ admittitur nisi statim cõstet de dominio ex titulo, vel probatione probata inter easdem partes, vt diximus latissime in.l.2.tit.13.nu. 73.cum sequen.pluribus fib.4.supra & ita hanc rationẽ ad nostram legem assignat & considerat, Auenda.d.c. 4.pręto.n.12.vbi.nu.10.&.n.11.inquit legem nostram in dicto spolio præsumpto loqui non vero si cum violẽtia, & Mexia, in.l.de Toledo.in.9. fundamẽto partis.2.n. 19.&.21.fol.83 vel quia ex cõsuetudine & sic a fortiori ex legali dispositione, vt hic, in ducti potest, quod simul de possessorio & petitorio agatur, vt not. Anto. de But.in.c.h.in fine, de ordine cognit.& expresse Auẽda.d.n.12.versi. titũ potest cum sequen.& ideo iuste lex nostra admittit probationẽ tituli siusta enim causa ostendũtur, quare conciliũ non possidet, sed reus cõuentus, etiã si allegetur præsumptum spolium, nõ fit restitutio, vt not. Innoc.in.c.cũ ad fedẽ de restit.spoliat. Afflictis, decis.Neap.392.nu.27. & sic contra injuste & indebite occupantes nostra lex loquitur non verò contra † possidentes cum titulo, secundũ Mexia, vbi supra in.1.fundamẽto.2.par.n.1.fol.35.& Latius in.2. fundamento eiusdẽ.2. par.n.1. & sequen.ad hoc ponderando verba nostrę legis, ibi, *injustè, vno deuidamente*, & bene: debet tamen à reo conuento probari titulus vel ius certũ ex text. nostro in ijs verbis, *mustêre el titulo o derecho que tiene*, & sic ius proprietatis non vero antiquioris possessionis, eo quod in hoc casu nõ sufficit probare possessionẽ ad probandũ dominiũ, qd qui dẽ etiam præsumptiue nõ probatur per eã, † vt noc.Bar..n.l.si duo, in fine.ff.vti possidẽ.& Auend.in.d.c.4. n.8.in prin & iterũ ibidẽ.n.13.ad finẽ, eo q cõstito q res occupata erat intra confinia talis ciuitatis vel villę probata est eius intẽtio tã quoad dominiũ quã quoad possessionẽ, & lic resistit ius possessioni cõtrariẽ ab occupatore allegate, & percõsequens nihil prodest, neq; quoad dominium inducit probationẽ, & cõsequenter reus conuentus debet ostendere titulum & ius certum, vt inquit Auenda.d.n.13.in fine, & Mexia, vbi supra in dicto.9.partis.2.n.20.fol.83. Aliã rationem quare lex nostra admittit tituli probationem reddere poteris, scilicet, quia cum ciuitas sit persona potens & à qua, facta ei restitutione, difficulter res restituta recuperari posset, ideò denegatur ei possessionis restitutio, nisi in defectum probationis tituli à reo conuentu demonstrati, vt regulare est, in hoc casu, in quo & denegatur possessio †, vt colligitur ex Abb.consil.55. & aliis relatis per Auendicti.nu.14. & diximus in.l.3.nu.55.titu.1.lib.4.supra. Sed est necessarium videre in casu & remedio nostræ legis, quem titulum tenebitur demonstrare reus conuentus ad excludendam ciuitatem, villam, aut populum à possessionis petitæ restitutione, ex remedio nostrę legis intẽtata, & quia hic est principalior nostrę legis punctus cum ita te declarandum iudicaui. Et in primis principaliorem titulum reputo, licẽ tiã Principis datam † ciuitati vt huic reo cõuento daretur terra illa super qua lis mota est, hæc enim licẽtia est verus titulus, ex.l.11.infrà isto tit.& libr. Rex enim est legimus administrator rerum ciuitatum & villarum ac populorum & bonorum eorum, & ad eum super ijs est recurrẽdum. Et ante assignationem terminorum potest illas, cui voluerit donare, post assignationem verò non liceret nisi ex populi consensu & ad huc non nisi ex causa publica id Rex faceret, vt vtrumque membrum † prosequitur Auend.in dict.cap.12.num.19.&.20. Rex enim ipse nisi ex causa & cum maxima moderatiõe & percõsequentione id facere nõ solet, vt experientia cõpertum habemus, maxime ipse temporibus in quibus magnæ necessitates populis contigerunt ex militũ congregationibus & missionibus in quibus partes vbi pro eorum sustentatione & expensis magna consumpta sunt bona pro quibus damnis reparandis necesse eis fuit imponere cẽsum & alienare aliqua ex publicis, & id neque rex concẽdebat, nec alienari volebat, nisi adhibita causę cognitione necessitatibus illarum & expensarum factarum, & quẽd non habebant populi alia bona ex quibus id fatis fieri ac solui posset, & aliis, quæ in ipsa schedula Regia iubebatur probari, quorũ informatio cum ipsa originali schedula Regi remittebatur & camerę suæ, & ab inde cũ maxima deliberatiõe prouidebatur id, quod iustum erat, & necessarium pro illorum necessitatum reparatione & satisfactione, & titulus ob hęc datus à rege datus censebatur ad petitionem populorum, & hic est verus titulus pro defensione habitorum à populo illo. Secundũ verò titulus erit, possessio immemorialis †, probãdo q̃ reus cõuentus & antecessores sui possidẽt & possedẽrũt rem illã per tãtum tẽpus, cuius in contrariũ non est memoria articulãdo immemoria lẽ ipsam & probãdo eam iuxta iuris formã, sufficeret probansenim eam, probat se esse verum † Dãm & possessorẽ, vt in cap. super quibusdam. 5.1. de verbo.signifi.l.1.5. denique, de aqua plu.arcen.per glo.1.1. de serui. & aqua, vt per Feli.& Ripam, relatos per Auend.lic tenentem in dict.cap. 13.pręto.num.5.libr.1.& de hac immemoriali tradit plura Couar.in Regul.possessor.2.par.5.3.num.6.&.7. de regul.iur.in sexto, & not alibi diximus. Quod adeò verum est, quod secundum Auend.dict. cap.12. num. 6. non solum procedit quo adtermino sze rbidos, vulgo *Baldios*, sed etiã intra illud, quod dicitur, *Pleço, Eaido*, † nam licet ita sint impręseri

HAZI MINISTERIO DE CULTURA OHY

ptibilis, ex.l.7.tit.29. part.3.& ex.l. viam publicam. ff. de via publi.neq; in talibus posuit cõstitui seruites perpetua, ex.l.13.titu.31.part.3.& sic nõ possunt pro censu obligari, sed neq; pro censu vniuersitatis vendi,secundum Alex.in.1. commodis. ff. de reiudi.& præsumitur publicum omne quod eit intra limites illos, secundũ Bald.in Rub.C. de contrah.emptio. secutum per Socin.consi.227.volu. 1. Tamẽ hæc præsumptio excludituR per probationem possessionis immemorialis,& priuata esse præsumitur & non publica terra illa petita, cessaret tamen hæc præsumptio ex tali immemoriali causa fti quoquo modo constasset terram illam fuisse publicam,ex.l.fi.arbiter, & ibi glos. ff.de probatio. notat Felt. alios allegans in.c.dicut olim. de re iudi.& sic cum de certa parte agitur, non verò de tota platea, vel defensa aut exitu præscriptio immemorialis procedit, secundum Auenda. dict.num.6. vbi num.7.&.8.Respondet legibus contrarijs vt non obstent huiusmodi allegationi. Ego tamen in.1.1.num.54.tit. 15.lib.4. supra, tenui & nunc etiam teneo contrarium,vt verius, imo q etiam in parte plateæ exitus, aut defensę publicę non procedat præscriptio immemorialis quo ad proprietatem, quo ad quam impræscriptibilis sunt,licet quo ad vsum& seruitutem pasculandi bibendi& similium benè procederet hæc immemorialis præscriptio. Et cum quo ad proprietatẽ non procedat vlla præscriptio, & pars exitus defensæ aut plateæ sit in ipsis exitu platea vel defensa inclusa, nulla ratione effici potest quin illa pars sit publica, cũ alię partes & publicæ sint,id enim iudicandum est de parte quo ad de toto, & accessorium naturam sequitur principalis, quod si totam plateam exiuũ vel defensam impræscriptibilis esse fatetur Auendcur & non partem sub toto & in toto illo comprehẽsam non nedemtur etiam impræscriptibilis,& sic amplatio hæc Auenda. quo ad exitum plateæ & defensam non placet, vbi tamtum quo ad vsum pascuandi vel nisbendi& similium, non verò quoad proprietatem& sic cõsului cum aliqs in quedam colmenario posito ab immemoriali tẽpore in quadam defensa publica boyal,vel quando defensa exitus & platea non redeunt ex tali præcriptione in potestatẽ priuatorum, sed manent semper publica, vt est videre in defensa, quę est cõmunis duabus ciuitatibus vniuersitatibus vel populis,nam per prohibitionem vnius vniuersitatis cõtra homines illius alterius vniuersitatis ad quirtur ius, vt illa defensa,quę erat communis remaneat apud vnam ex illis vniuersitatibus publica & in vsum publicum tantũmodo altera vniuersitate à communione & iure eius exclusa, vt per plures allegationes concludit Iacobus in sua practica, titulo de seruitutibus, & voluit glo. l.7. tit.29.part.3.& Auend. eos allegans in dict.cap.12.nu.9.& in dicto Colmenario, sic ego concluti, & alij adhæserunt huic meo consilio, scilicet, q Colmenarijs illius terra publica remaneret, vt oẽs illius pastu vti possent, nec prohibere,per Dominum colmenarij,prout volebat & præten debat, & sic vsum non verò proprietatem præscribere, & secũdum hęc dicta.l.7.titu. 29. part.3. ſ Est declarãdũ, procedatq; quotes nititur per præscriptionem bona talia,quę sunt publica,facere particularia & priuata, sed ſi semper publica manẽt, lex illa hoc non vetat,vt optime probat Auend.in eo.cap.12.nu.9. &.10.vbi num.

num.11.ex supra dictis infert, q maa nente syluæ vel defensa publicæ potest adquiri præscriptione ius venandi in illa per certos homines alijs exclusis,& ius piscandi,& hoc est q diximus supra nos tenuisse in dict.l.1. num.6.& tit.1.5.lib.4.supra, quod ius piscandi, bibendi vel pascedi potest hæc præscriptione immemorialis adquiri in defensa plateæ aut exitu publicis,nõ tamen proprietas,& secundum hæc etiam est intelligendum id quod inquit Auend.dict.c.12. nu.11. verſic. Quarta conclusio.cum.nu.12. Itidem etiam notandum est in declarationem supradictorũ q ſi id quod est occupatũ per aliquẽ particularẽ ad petitionẽ ciuitatis villę vel populi restituatur ciuitati ipsi villę vel populo,& ipsemet populus retinet huiusmodi bona non in forma plateæ aut exitus viæ aut defensæ publicæ, sed retinet sibi illa ędificia, plantas, aut arbores ibi constituta per priuatum illum occupatorem & restituto rem, & vtitur populus eisdem veluti bonis ipsius particularibus, & non in vsu communis facultatis, in huiusmodi casu, quia rediguntur ad bona communia in redditum solius vniuersitatis, & non in vsum omnium, tũc ſi eis huiusmodi bona sic redacta possederit per spatium quadraginta annorum præscribet ea, vt in.l.7.tit.29 part.3.ibi, *Vesto es por que maguer sean de todos comunalmente,no vsan comunalmẽte dellas todos*, mutãt enim talia bona naturam primæuam mutato vsu possessionis, vt in.l.23.tit.32.part.3.ibi, *Deuen vsar dellas anſi como de las otras rentas comunales que auieren*, ſi ergo sic vti eis debent,præscribi poterunt, cũ cesset prima causa ob quam impræscriptibilia redde bantur,& sic debet cessare effectus, ex cap. cum cessante, de appellat. & ex notati per Docto.in.l. maritum. ff.solut. matrim. ex quo infert idem Auend.dict.cap.12. num.16. verſic. & ex hoc infertur, lib. 1. quòd ſi defensa, quæ debet esse in vsu pascendi tantum pro bellijs Agricultur,& non pro alijs,quam defensam vulgus vocat, *Dehesa boyal*, ſi talis defensa mutatur ab vniuersitate,& aratur vt fructificet frumenta & ordea in redditu populi ad soluenda vectigalia Regia, puta seruitia& similia(ysynũc fit, *Para pagar los deles ocho millones*,) vel forte quot annis venditur herba ad dicta onera soluenda, tali casu lapso decennio quo consuetudo hæc & populi voluntas hoc approbantis colligitur, dicta defensa,quæ iam non est in commodo publico & vsu communi, poterit sicut alia bona, quę sunt in redditu vniuersitatis præcribi spatio quadraginta annorum, vt ex ratione dict.l. 7.titu.29.part.3.inquit Auenda.vbi supra, colligi, quod vt firmum non refero,obstat enim & nimis huic illationi *De la dehesa boyal*, prohibitio. l.12. infra isto titu.& lib. Item intellige supradicta quòd ædificia facta in vijs, plateis& defensis publicis populo restitutis potsint populo volente facta remanere, quoties non nocent vijs publicis & plateis & pastui communi,nam tunc volentibus & consentientibus singulatim omnibus in publico concilio non sunt demolieda ex dict.l.23.titu.32.part.3.secus verò si impediant cursum publicum & pastum,vel aliter offendant, nam tunc iudex populi poterit ea diruere non obstante consensu cõcilij, nec sunt tũc retinẽda vt inde populus cõmodum,vel redditum percipiat,vt dedicitur ex.l. 7. infra isto tit.& libr. ibi, *Pero en quanto toca a los poyos, y aximezes,&c.* quæ sic est intelligenda ne obstet legi.9. huiusmet tituli & libri. ædificia non esse demolienda disponenti, vt &

HAKANDO DIGITALNA KNJIŽNICA

& ibi dicemus, & ita inquit Auend. dict. cap. 12. num. 17. & 18. vbi asserit, q̃ hęc demolitio poterit fieri per iu-
5 dicem ꝗ secularem etiã si ædificium factum sit ab Ecclesia, vt per eũdem Auend. c. 19. præto. num. 39. eod. lib. & Menochũ, de retinen. posse. fremed. 3. nu. 489. Et notandum est pro hac secunda forma probandi, quòd
26 si de antiquis agatur per indicia? probatur dominium & per famam publicam & possessionem, vt optime per Beroium, in quæstione familiari. 65. num. 6. cum sequeat. Tertio modo probatur titulus circa terras zerbi-
27 das ꝗ, *Baldus*, vulgo dictas, de quibus noster est sermo, quando cum popu li licentia datur aliqua pars terræ hujus alicui vt ibidem seminet hordeũ auenã, vel aliud genus leguminũ, vel vt ibi plantet arbores, vel vt ædificiũ faciat ad populi ornatũ, & ea sic iusto titulo possederit spatio. 20. annorũ seminando & arando, vel plantando arbores, vel ædificando: nam licet sit prohibitum administratoribus ciuitatum & aliis regulariter terras has dare vicinis, ex. l. 11. infra isto tit. & lib. notat Auend. dict. cap. 12. num. 21. & 22. Tamen si dantur per populum & concilium eius ad plantationem seminationem vel ædificationem, licet licentia sola esset inutilis, tamen si cum ea probetur possessio illa. 20. annorum & quòd plantarum est, aratũ, vel ædificatum & factum id ad quod fuit concessa talis terra valet vtique & tuendus est in possessione possessor hic imposito sibi solario & cẽsu, ex. l. 9. infra isto titu. & lib. quam sic semel feci practicari, & tenet per eã Auend. dict. cap. 12. num. 24. versic. item dictum cap. cum sequẽtib. nam appellatione terræ vel agri non ve-
28 nit plantata, vel vineata, vt in. l. nul la, & ibi per Bal. & Apostil. C. de ac-
quir. poss ef. secundum Auend. dic. 12. num. 22. & 23. ibi in versic. quòd intelligerem, hoc intelligit adeò esse verum, quòd etiam si vellent possessores arbores dirumpere & tollere & ædificia destruere non possent, nisi essent, vt diximus, ædificia & plantationes publo nocua, & ornatui eius, nam tunc essent diruenda ex di ct. l. 7. infra, eod. & prosequitur ipse Auend. ibidem num. 27. versi. si vero cũ eum sequentib. vbi idem inquit si adesset titulus hæreditarius, putã ga possessor talis terræ eam habuit à maioribus suis titulo hæreditario vel
29 alterius, vt ibi per eundem Auend. n. 29. vel allo particulari vel vniuersali cũ possessione. 40. annorũ & ædificatam, vel aratam & cultuatam secundum terræ illius qualitatem, & sequitur Marianus de Toledo in 9. fundamento. part. 2. num. 42. fol. 86. dat. quòd tunc conciliũ restituito intra quadriennium ꝗ post impletam præscriptionem, secundum Suarez, alle gationem. 15. allegatũ ad hoc per Auẽ dam. dict. num. 7. versi. si tamen, vsq; in versic. sequente, addit ad Suarez, de plãtatis solum loquẽtem, vt idem sit de aratis, vel ad cultuãdappropriatis, prout sunt terræ dictæ, *Parachezeles* licet secundum eam dict. in eod. n. 27. versi. in plãtatis, quòd quia plus in plantatis quãm in aratis, scilicet, q̃ post factam plantationẽ si terræ sunt habitæ à concilio perpetuò durabũt apud possessores etiã si possederint minori tempore. 40. annorũ, & istud operatur licentia populi & bona fides causata ex titulo illo imposito eis solario, siue censu ex dict. l. 9. infra eod. nam si vltra quadraginta annos dictã bona lic fuerunt possessa in tali cẽsu libere & sine vllo solario præscribẽrentur, nam dicta. l. 9. infra eod. non loquitur quando cum li

30 centia ꝗ conciliũ adest possessio maior. 40. annorum. In terris vero aratis, de quibus lex illa. 9. non meminit, vel in plãtatis habitis tamen alio titulo quam Regis vel conciliũ qua-
31 draginta annorum spatium ꝗ cum titulo dotis vel hæreditatis requirẽre vt possessor tueatur in possessione imposito sibi censu ex dict. l. 9. si probet eas arasse temporibus congruentibus, vt voluit Auenda. dict. cap. 12. num. 27. versi. quando vero, & in versic. in plantatis. Imo & plantata si ad populum reuertãtur eique restituantur ex aliqua causa debent, vt dicta
32 remanet, conseruari in eisdem plantis & ædificijs, secũdum. l. 7. infra eod. & secundũ hæc est declarãda lex. 1. supra isto titu. disponens. quòd omnia plantata vel ædificata in publicis terris & partibus demoliantur, nam non procedit in ijs, quæ per spatium quadraginta annorum cum quolibet titulo possessa sunt, vel per spatium viginti annorum cum licentia Regis vel conciliũ plantatæ sunt, ædificatæ, vel cultuatæ, nam non auferuntur à possessoribus, sed impõnitur census, secundum quod in dict. l. 9. infra eo. disponitur, nisi ædificia essent multũ nociua tunc enim diruũtur, ex dict. l. 7. infra eod. & sic declarat dictam legem Auend. d. cap. 12. præto. nu. 29. in princ. lib. 1. & Humada, in. l. 5. titu. 26. part. 2. glo. 6. nu. 10. cum sequent. Quæ notabis, quia non sic reperies congesta & declarata. A fius & quartus titulus vel quintus posset esse vt possessor in possessione tueretur, scilicet, quoties res, quæ petitur, fuit in extimo publico ꝗ posita & allibrata
33 tãquam illius à quo petitur, nam quo ad ipsum populum agentem alio nõ petente probatur dominium ex extimo illo, secundum Paul. in. l. si pater. C. de Actio. emptio. notat Soci. con
sil. 90. col. 4. volu. 1. & Auenda. dict. c. 12. nu. 29. versic. item vltra, vbi in versic. alios, allegat. l. 10. tit. 14. part. 3. alios modos assignantem, quibus titulus iste probari posit. Vt tamen ego considero alium probandi modum titulum hunc, saltim possessor excusetur à petitione cõciliũ, scilicet probando, quòd res illa existit extra limites & territoria populi illius, vel quòd populus ille petens nõ habet fines ꝗ terminos limitatos & confinibus distinctos, nam hoc probato, obtineret vtique possessor hic conuentus & excluderetur conciliũ à petitis, cõ quòd lex nostra solum loquitur & procedit, quoties populus habet terminos distinctos, & facta est assignatio terminorum illius loci ab antiquo, idque debet conciliũ probare vt obtineat, vt iam in hac diximus lege, & tenet Mexia, in l. de Toledo, in dict. 9. fundamento, 2. part. num. 2. cum sequentib. aliter enim dicerentur *Tierras Realengas*, vt in quit Auend. in cap. 4. præto. num. 5. versic. patet ergo, libr. 1. & Humada, in dict. l. 5. tit. 26. part. 2. glo. 6. nu. 15.
34 Probantur limites & confinia ꝗ multis modis, & decem modos concludentes probationem terminorũ, not. Guido Papæ, decis. 193. & octo descripsit Cassa. in Consu. Burg. Rubric. 1. §. 1. glo. 0. *territoriu*. verbo, Multa. & Auend. dict. cap. 4. num. 19. & Auiles, cap. 6. præto. glo. *Lalay de Toledo*, num. 14. cum sequentib. & Mexia, vbi supra. num. 2. cum sequentib. & Mascard. de probatio. tom. 1. concl. 393. cum. 9. sequent. & in probationibus confinium & terminorum probatio per aspectũ est potior, ex text. in l. si iruptione. 5. ad officium. ff. finit. regun. l. 4. tit. 1. 4. part. 3. l. fin. titu. 15. part. 6. notat Auend. in dict. ca. 4. num. 19. versic. adeo. libr. 1. Hippoly. t. in pract.

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES JURIDICAS UNAM

in pract.§.secunda.n.23.cũ plurib.se
quent.&Mexia,vbi suprã,nunquãq;
36 probatio hæc per aspectum ¶ colo-
rum censetur exclusa,secundũ Iasi.n
l.cũ.§.in pocularibus.nu.6.ff.de iur.
iur.& requisita vt iure fiat hęc oculo
rum inspectio,siue per iudicem cau-
sæ,siue per commissarium eius, vide
per Rebuf.in.3.tom.consti.Franc.tit.
de dilatio.art.2.glo.2.nu.21. cum seq.
& continuatio limitum attento iure
communi & omissa prouincię con-
37 suetudine debet fieri recta via ¶ &
non indirecta,vt in.l.adeò.§.insula.
ff.de acquir.rer.dom.cum quo con-
cordat.l.27.titu.28.part.3.not.Soci.
consi.181.col.3.vol.1. Auen.d.n.19.
versic.& continuatio,& Mexia,vbi
supra.nu.6. & in consiltu probatio-
num se inuicé contrariantium, prout
quotidie contrariantur, & in finali-
bus quæstionibus antiquior proba-
tio tam testiũ, quam instrumẽtorum
38 debet ¶ præualere, secũdum Alberi.
in.l.in finalibus.ff.fiat.reg. & Auen.
d.n.19.versi.& ob id,& glo.*Mojones*.l.
fi.tit.15.p. 6. itadum est enim vetu-
statj,vt.l.2.C.fini.regun.in Authen.
de admi.offi.in fi.col.3.l.siue posside
tis. C. de probat. & testes de actibus
positiuis deponẽtes præferendi sunt
alijs de eis non deponentibus: qui
actus positiui sunt, liberatio pascula
tio,vel aratio terrarũ,qui sunt,modi
39 significatiui possessionis ¶ termino-
rum,secundum Bald.l.licut.§.1. ff.q.
cuiusque vni.nom.sequitur Afflictis.
decisio.376.& Auend.d.c.4. nu.20.
versic.& inter alios,& probata in ijs
40 antiquæ possessione,præsumitur an
tecessores iustè possedisse, secũdum
Bald.in cap.si diligẽti,ad fin.de prę-
script. & præsumitur possessorem so
uere iustitiam perennem,& habere ta
lis possessio vim vtili, constitutio-
nis & priuilegij,vt per Rolan.Valle,
cõsil.3.n.96.97.&.107.vol.1.&præ
sumptio oritur ex antiquo actu, vt
not.in.c.veniens,de verb.signif.& q
constat præsumptuè satis dicitur ap
parere,secũdum Abbin.c.scribam,
de præsump.Bald.in.l.fi.ff.de hær.in
stit.Afflict.decis.13.n.24. & verũ di
citur & est,q præsumptuè est proba
tum ¶ aque vt verè probaretur,se-
cũdum ¶ yraq.in.l.si vnquã,verbo,
Donatione largitus.n.38.cum seq.
pag.238.& sic Antiqui limites præse
ruitur,vt per Franc.Marcũ,decisio.
Delphin.216.Iridẽq;testes deponen
tes de limitibus solo affixis & in terra
tis, vel per montes, vel flumina
42 ¶ aut riuulos distinctis præferun-
tur testibus de limitibus diuersis de-
ponentibus, qui solum sunt positi su
pra terram, vel in arboribus & posi-
tis per manus hominum,ij enim mu-
tabiles sunt,appositi verò à natura
immutabiles vt flumina, & æterni vt
montes, & in eis quod olim fuit ve-
rum, & hodie etiam est verum. l. qui
bona.§.fi.quis istipulaturus.ff.de dã-
no infect. notat Bald.in dict.l. in fi-
nalibus.ff.fini.regun. & vbi dicit con
currunt rationes & præsumptiones,
naturalis præfertur, accidentalis.l.
eum qui probabilem. C. de episco-
pis & cleri. & ibi Bald.inquit, quòd
43 præsumptio ¶ naturalis prealeat al-
teri cuicumque opinioni, & tenet
Crauet. consil.250.num.2. volum.1.
& quia limites vt tales sint, debent
esse erecti & terræ affixi. l.1. §. qui
in rebus. ff. de falsis. l. qui tabulas,
in princip. ff. de furtis, & debent ire
recta via non vero indirecta & tortuosa, vt. l. adeò. §. insula. ff. de ac-
quirend. rerum domin. Item & præ-
feruntur testes de limitibus depo-
nentes in fauorem rei ad exclusen-
dum delictum reo impositum ex oc-
cupatione limitum,& eorum functio
ne,

ne,præfertur enim præsumptio ex
clusiua delicti,secundum Roma.con
sil.68.ex Bart.doctrina,in.l. non lo-
lum.§.sed vt probari.ff.de nouij ope-
nunt. quam sequitur totus mundus,
secundum Iasibi,sequitur Gramma-
decis.18.nu.2. & quod præsumptio
est potẽtior,quæ benignior,ex Bart.
in.l.si pupillo.ff.ad.Trebell.Iasi.in.l.
nominatim.nu.fi.ff.de libe.& postli.
Alciat.lib.in princ.nu.34.ff.de verb.
oblig.præmaxime si terræ conui
cinę itidem limitantur per eosdem
limites, quibus terra de qua est quæ-
stio,nam ex contiguitate & vicinita
44 te ¶ verisimilitudo capitur & colligi
tur, ex text.in.l.si seruos plurium.
§.hinde legat.1.l. hæredes palam. §.
sed si notam.ff.de testam.quę iura ad
hoc allegat Dynus, in capit. inspicius
mus,de regul. iur. in.6. Mantica de
conie.ct.vlt.volum.lib.6.tit.13.n.32.
& Mascard.tom.3.de proba.conclu.
1409.vicinitas,& prius in.1.tomo.
conclu.271.Castrum,sicut & vna scri
ptura per aliam declaratur, & vnum
45 priuilegium ¶ per aliud,vt hęc & alia
per Iaso.in.l.triticum.num.6.ff. de
verbo.oblig.fol.127.quæ & alia mul
ta in facti contingentia in quadã ocu
lorum inspectione ab vno ex audito
ribus Pincianæ cancellariæ facta al-
legaui,quę longum esset hic referre,
& alijs itidem præsumptionibus iu-
stificari poteſt,per coniectura enim
limites probantur, vt per Mascard.
dict.tomo.1.conclu.193.cum.5.se-
quentib.Quem post supradict.s vidi
vnum tamen in proposito voluo te sci
re tanquam singulare, scilicet, quòd
si dono tibi vel vẽdo talem fundum
talis nominis solum fundi illius cor-
pus considerando, cetiam si adiciam,
46 qui est sub talibus limitibus ¶ & tor
ingerui, si post apparerẽt alia plura iugera cõiuncte erunt donatarij. & em
ptoris,ex text.in.l.si venditor habẽs,
in princ.& in versic.fin minus. ff. de
actio.empti. vbi si vendo tibi seruum
cum peculio, quod peculium est dece
mi aureorum,si peculium est maius
erit emptoris ¶ sin minus deber sup-
pleri vsque ad illa decem,& ratio est
quoniam tunc solum corpus consi-
deratur & illa decem vel limites &
iugera causa demonstrationis adji-
ciuntur, & appnuntur ¶ & ea quæ
47 demonstrationis causa ¶ dicũtur non
disponunt,ex.l.ijs verbis.C.de testa-
milit. & cum non disponãt non obli
gant, & sic augmẽtum est emptoris,
vel donatarij, prout in specie consu-
luit Oldrad.consi.1.197.communiter
approbatus secundũ relatos per Bur
gos de Paz,consi.25.num.22. & in.l.
3.Tauri,num.268.&.269.& Socin.
Iun.consi.42.nu.4.volu.2. & Anto.
Gom.tom.2.cap. 2. num.16. Afflict.
decisio. 63. num. 3. & ibi Additio.
vbi declaratur quando dicetur incep-
tum à corpore, latè per Pinel.in d.
2.C.de refc.vend.3.part. c.2.nu.3.cũ
plurib.sequent. & illam Oldradi do-
ctrinam sequitur Dect.consi.147. &
Soci.consi.fi.lib.3. vbi optimè infert
ad plura,& Tyber.Decia.Resp.44.
per totum lib.1.declarat & exornat,
& Alex.consil.8.lib.4. neque obsta
bunt doctrinæ adductæ per Bart. So
cin.consil.98. volum.1. quoniam vt
ibi ipse attestatur in facto illius con-
silij alia diuersa & vrgentia interue-
nerunt ad contrarium consuledum,
quæ in transitu retuli vt cum casus
euenerit ciras partem tuam defendere
ex dictis Docto. veriora colligendo.

¶ Ibi, *Oetra qualquier cosa*, & sic etiã
pro officijs conciliorum & iurisdi-
ctionibus & similibus locum habẽt,prout iam dictum remanet.

¶ Ibi, *Pesquisa,simplicitery deplano*, hic
est vnus

est vnus casus vbi in ciuilibus potest fieri in quisitio cõtra occupatores ter
48 minorũ publicorũ ¶, quẋ & alios refert Auiles. c.16.præto.glo. *Lo*.nu.5. cum sequentib. fol.119. & quòd fiat simpliciter & de plano est maximi effectus, vt constat ex dictis per Doct. in Clem.sæpe, de verb.signifi. & per Marant.in præct.4.p.dist.9.num.12. & per nos in.l.1.nu.125.cum sequ. aliquib.titu.17.libr.4. supra quorum duos effectus describit Auend.dict. cap.4.præto.num.16.lib.1.scilicet.vt non admittatur testium repulsa in causa nostri text.vt infra in glo. *Nitacha de testigos*, dicemus. Item quòd etiam si inter duo conciliaagatur remedio nostri text.non admittitur appella-
49 tio ¶ in isto possessorio,& ob id non procedit practica Marantæ,in tit. de appellat.num.301. posita,vt aduertit Auend.abidem. d.nu.16.

¶ Ibi, *O testigos*, & sic nouis testibus,pbari poterit. Sed an & ex parte occupatoris nouis testibus probari
50 poterit dominium in iudicio ¶ restitutorio,vt impediatur restitutio petita ex remedio nostri tex. & credetem quòd sic, & quòd est hic specialis dispositio in hoc, ita vt licet de iure ciuili in remedio recuperãdæ possessionis(secundum aliquorum opinionem)admittebatur exceptio defectus dominij & proprietatis, hoc tamen verum est & procedit, dum tamen non ex nouis probationibus id probetur, sed ex probatione probata anteà inter easdem partes in alio iudicio, vel ex sententia vel instrumento,vt diximus in.l.2. num.42.titu.13.lib.4. supra,tamen in remedio nostri text. id est singulare, scilicet, vt admittantur probationes dominij & eius exceptiones probatæ etiam ex nouis dictis testium nunquam antea super hoc examinatorum, & hoc nulla alia ratione, nisi quia procedit tur in casu nostri text.ex præsumpto spolio,vt supra dictum est,& ideo ni mirum si hæc probatio, quæ alias in remedio probati spolij & veri & nõ præsumpti nõ admitteretur admitte
52 tur In terminis nostræ legis. Sed an admittentur ¶ ciues in testes pro ipsa ciuitate vel contra,& cõtra eam nul li dubium: pro ea verò an admittẽdi fint,vide quę late diximus,in Tract. de decurioni. Curiæ Pisanę.lib.2.ca. 19. per totum, maximè in additione magna.

¶ Ibi, *Dentro del dicho termino*,ita vt si lapso eius termino fiat probatio nihil prosit, nam cum lex sita sit noua dispositio cum nouis modificationibus facta, quidquid in ea expressum
53 est, censetur esse de forma substantiali, ita vt ea non est obseruata coruuantin contrarium acta,vt in simili diximus in.l.1. tit.10.lib.4. sup. & in terminis nostri text.dixit Auend.d. cap.præto.4.num.17. verfic.item est aduertendum,lib.1.

¶ Ibi, *Nitachas de testigos*, nam cum ista causa sit summaria non admittitur ¶ testium repulsa, vt not. Roma.
54 singul.283.& Maran.ca.1.& Lanfran. relati per Auend.dict.cap.4.nu.16. in princ.co quòd præiudicii in summarijs est reparabile, secus verò si ir reparabile esset,nam tunc admittentur testium reprobationes, secũdum Rebuf.in tract.de repro.testi. artic.1. gl.1.&.2.nu.14. relatum per Auend. dict.num.16.sed cum ex lege sequẽte sint termini prorogati, datur potestas reprobandi testes,vt ibidem expresse disponitur.

¶ Ibi, *Ni de las scripturas*, putã si esset allegandum, quòd erant falsa instrumenta ¶, cancellata,fraudulenta,
55 nulla, vel à notario aut tabellione publico non cõsecta, vel q̃ non erat tabellio. Hæc enim in materia legis nostræ allegari nõ possunt,cum sit causa summaria, & in qua simpliciter & de plano procedendum est, & attenta lege nostra id sine dubio procederet, sed cum ex sequente terminus prolongetur, & datur facultas reprobandi testes,poterunt & instrumenta contradici.

¶ Ibi, *Los lugo fu otra figura de sayzo*, & sic absque obstaculo appellationis, vt in glo. *Ranque*, titus legis dicemus.

¶ Ibi, *Pierda y ayaperdido*, quam tamen pœnam tunc incurreret resistens hic, quoties in sententia illa & processu super quo lata est obseruatus fuit ad vnguem tenor nostræ legis, secus verò si non esset, 56 nam tunc neq; dicitur ¶ perturbari concilij,neq; contrauenire sententiæ,neq; incurritur legis pœna,secũdũ Maxiam, hic supra.d.l. *De Toledo*, in.4.fundamento.2.p. nu.2. fol.52. vbi eum sequentes id fundat, eo q̃ vt ipse ibidem in. 5. fundamento eiusdem partis, fundat sententia nulla non est sententia, & in.6.fundamẽto, etiam ex alijs pluribus id fundat & prosequitur.

¶ Ibi, *Y que pierdan*, in casu proximè præcedente hæc intellige, scilicet, cum legitimè & iuridicè lata sententia secundùm terminos nostræ legis contra talem occupantẽ officia hęc, & restitutionem rei iam facta concilio condemnatus ille adhuc persistit resistendo & turbando concilium in possessione sua,tũc enim amissio officij locũ habet, non verò pro primo occupatione, & itidem idem dicendum,quoties in defectum officij est imponenda pœna amissionis ter tię partis bonorũ,vt inquit versiculus sequens, *Y p̃ no tuuiere*, qui in casu in quo loquitur versiculus hic, *Pierda los oficios*, intelligẽdus est,cum subrogatum fapiat naturam illius in cuius locum subrogatur, ex iuribus vulgaribus.

¶ Ibi, *Aunque la parte que tuuiere hecha la tal ocupacion apelo*, hic versiculus cor respondet primæ nostri text. dispositioni,scilicet, cum proceditur ad restitutionem rei occupatæ contra occupatorem, tunc enim suspendessum est seruato legis nostræ tenore exequenda est sententia absq; obstaculo appellationis,quod intelligę, vt nõ tollatur ex toto appellatio,sed tantum q̃ appellatio non obstet quin executio fiat, ita vt hæc appellatio non habeat effectum suspensiuum, non tamẽ perdit deuolutiuum ¶, nã executione sententiæ facta prosequi potest appellatio, vt colligitur ex si nali versiculo nostri tex. *Y porque estas cosas*. Limitatur tamen hæc nostri text.conclusio aliquibus modis.Primò quoties non appellatur à sententia, sed ab inordinato processu, tunc enim admittenda est appellatio,secundum Bald. in cap.ex conquestione, col.1.de restit.spol.Bart. 1.2.col.2.ff.de appe.recip. Ias.in.l. 1.notab.3. ff.de bon.poss.secund.tabul.Mexia,in.d.l. *de Toledo*, in resp. ad.2. quæstionem. 1.part. num.49.

Secundo limitatur nostra lex, vt procedat respectu executionis sententiæ in possessorio, secus verò quo ad condemnationem fructuum in ea factam, quo ad eam enim bene admittitur appellatio & suspendetur in executione quo ad fructus, & ita colligitur clarè ex nostra lege dum tantum quo ad restitutionem possessionis loquitur, & verba profert, nihil autem de fructibus meminit, vt scribit Baldus

in lege prima. C. si de momentanea possessio. Afflictis, decisione septuagesima septima, & alij relati & secuti per Mexiam, vbi supra, numero quadragesimo octauo, folio centesimo sexagesimo octauo. & Auendañum dict. cap. 4. præto. numero decimo septimo. versic. item ex serie. Tertio limitatur nostra lex, vt non procedat quoties agitur contra Ecclesiam, aut Ecclesiasticas personas, hospitale, vel monasterium, vel ordinem militarem, tunc enim ex lege sequente suspenditur executio sententiæ interposita ab ea appellatione, & refert Auendañus, dicto numero decimo septimo, versiculo, Itaque quando. & tunc appellatio est interponenda & præsentanda coram supremo Regio senatu, non verò in chancellaria secundum legem sequentem, vbi repetemus. Nota tamen quòd si Ecclesia, vel aliqua ex dictis personis in hac limitatione contentis tantum pro fundamento suæ intentionis ostenderunt solummodo licentiam concilij locitilius, & fateretur se nullum alium titulum habere, neque possedisset longo tempore, in hoc casu etiam contra Ecclesiam & personas ecclesiasticas & loca pia fiet executio non obstante appellatione, vt colligitur ex lege quinta, infrà, isto titulo & libro, adnotante sic subscriptione marginali posita in columna penultima, in fine, legis quartę sequentis. Nam etiam si anteà ex lege nostra præsentato titulo concilij, interim quòd disputatur de eius validitate esset admittenda Appellatio, tamen iam ex lege quinta, infrà eodem, non admittitur, si solum modo titulus concilij præsentetur, prout inquit Auend. dict. numero 17. versiculo, Item quando, & Mexia, vbi supra, numero. 50. fol. 169. Sed an admittetur ¶ restitutio iam quòd cesset appellatio, & in hoc videtur non cessare, eo quod lex nostra non excludit expressè restitutionis remedium, sicut Appellationis, & restitutio non censetur exclusa, nisi aliud expressè dicatur, vt diximus in lege prima, titulo sexto, numero vigesimoprimo, libro quarto, supra & latè per Franciscum Beccium, cõsilio duodecimo, numero sexagesimooctauo, cum sequentibus, & ita in terminis nostrę legis tenet Auenda. dict. c. 4. præto rum, numero decimo septimo, in fine, cum principio sequętis libri primi, & Mexia, in dicto Responso ad secundũ fundamentũ, primæ partis, numero quadragesimoquinto. folio 168. Sed eorum pace dixerim, Milii videtur in terminis nostræ legis contrarium, nam lex nostra postquã exclusit appellationem, & itidem nullitatem, omne etiam quodcunque aliud remediũ excludit, & subvniuersali illa, *O de otro qualquier remedio contra la sentencia*, restitutio censetur exclusa, vt neque per eam executio sententiæ impeditur, vt in simili latè diximus, in. l. 2. num. 4. & 5. titulo. 19. libr. 4. supra, & in. l. 4. titulo. 17. num. 5. cum sequentibus. eodem lib. Et hoc (supposito pro vero) esse processum in causa secundum tenorem nostrę legis, & eo fertur, tunc enim etiã si inspectis probationibus videretur iudicem ius partis cõuentæ lęsisse non impediretur executio sententię ob restitutionẽ cõtra eã intẽtatam, & ita mihi videtur salua in omnibus dictorum patrum & aliorum censura, & versiculus nostræ

nostræ legis in finali eius columna, ibi, *Pero si las tales sentencias fueron dadas sin llamar, e sin oyr las partes*, non obstat; nam loquitur & procedit, vt ex præcedentibus versiculis apparet, quoties executio sententiarum iam productarum petitur, & ex tenore earum, & processu apparet formam nostræ legis non esse seruatam, ex eo quòd pars condemnata non fuit audita, quia tunc non est exequenda, sed de nouo est processus summandus, nos verò non loquimur in hoc casu, sed cum pars est audita, grauata tamen in cõdemnatione in hoc enim casu dicimus nullitatem & restitutionem denegandas, vt non impediant executionem sententiæ condemnatoriæ latæ contra talem occupatorem, idque etiam collegitur ex alijs verbis, versiculi sequentis nostri text. dum de pendentia litis dixit, addit, *Y no embargante otras qualesquier causas y razones que allegare para impedir la execucion*, notãda sunt enim hæc vniuersalia verba, & geminatio, vt etiam in contrarium allegata quæcunque sint non impediunt executionem, nisi illa tantum, quæ impedire lege nostra attenta dictum est.

¶ Ibi, *Que parezcan ante nos en el nuestro concejo*, hoc vt inquit subscriptio marginalis nostri text. alteratum est per. l. 21. titulo. 4. libro. 2. supra, scilicet, quod super appellationibus prosequendis in ijs cauſis non est adeundus Rex, neque eius senatus 57 supremus, sed cancellaria ¶ districti illius, in quo fuit restitutio occupatorum ex dict. l. vigesimaprima. fallit tamen eius generalis dispositio in casu. l. sequentis, propositæ sub versiculo, *Salvo si la sentencia fuere dada*, scilicet, cum processum est contra Ecclesiam, aut ecclesiasticas personas, hospitale, monasterium, vel ordinem militarem, nam tunc etiam à sententia lata cõtra Ecclesiam, & personas ecclesiasticas, & hospitale, & monasterium, vel ordinem militarem, in gradu appellationis adeundus est, Rex & eius Regius senatus, & hic casus cum sit specialis & in fauorem dictorum statutos non censetur derogatus per dispositionẽ generalem dictæ. l. vigesimæprimæ, sed potius hæc. l. vigesimaprima, per supradicta declaratur, vt non procedat quo ad hæc.

¶ Lex Quarta sequens est declaratoria huius. l. nostræ tertiæ, & ideo quæ in hac. l. 3. dicta sunt, sunt etiam pro declaratione huius. l. 4. dicta, vt ibi videri potest, & sic non est necesse iterum ea repetere.

¶ Lex Quinta itidem est, declaratoria dictę nostræ. l. 3. & eiusdem materiæ, & circa eam solum notare debebis quod licet titulus solus con cilij per reum conuentum allegatus non sufficiat, tamen si cum eo concurrat possesio longa & res illa sit plantata, vel ędificata sufficiet adimpiendam executionem sententiæ, condemnatoriæ durante appellatione, vt ex. l. 9. infrà eodem dispositum est ad huius declarationem aliàs nullo modo leges hæ se compatipossent, & in. l. 3. supra eodem diximus.

Lex. 6.

Summarium.

Quæ sunt illa, quæ reducenda sunt ad pastum communem, declarat. l. nostra, quæ quidẽ breuius summari non potest.

TLEX. ita diuiditur in quatuor casus: Primus apponitur in principio. ibi, *Por ende para obrar*, vsque ad versiculum. *Y los otros terminos*, & ab inde vsque ad versiculum, *Y los terminos y exidos*, ponitur secundus casus, & ab isto versiculo, vsque ad versiculum, *Y en quanto*, apponitur tertius casus: & ab isto versiculo, *Y en quanto*, vsque ad finem apponitur quartus casus, & in versiculo, *La qual todo*, in fine nostræ l. inbetur omnia dicta in ijs quatuor casibus esse, omnino seruanda & exequenda & in relatione senatui Regis supremo mittenda illa, quæ in exequutione supradictorum egerint, & hæc continet tota nostri text. dispositio, quæ solum loqui tur quo ad reducendum ad pastum illa, quæ cum antea pastui communi essent deputata, in culturam redacta sunt, vt ad pastum antiquum communem reducantur & restituantur.

¶ Ibi, *Rompian los pastos*, ex quo magna in sommoda prouenieban, vt in quit noster text. hic, expedit enim Reipubl. pastibus abundare, ita vt licet militum animalibus sint danda ¶ pascua & alimenta, id tamen ita fieri debet si fine læsione curalium & vicinorum id fieri possit, ex text. in. l. 2. & ibi Doctores. C. de pascuis publi. libro. 11. Adeò vt si statuto vsu munito concedatur singulis de populo certo tempore anni, quod ex rum animalia cujuscunque sint generis syluas publicas, seu ipsius populi pascua depascantur: & deinde maior pars ipsius populi statutum hoc reforment, & constituant, nulli licere sub certis pœnis syluas seu pascua, aut eorum partem cum animalibus pasci, nisi illis tantum, qui bus agri & terra arantur, quod ab hac reformatione, seu statuto ¶ vtpote inique, appellare licet, imo & hoc vltimum statutum esse diruendum, eo quod prædicto vltimo statuto cuies oppidorum expelluntur ab vsu communium pascuorum, contra. l. 1. C. de pascuis publ. libro. 11. & in. l. in tantum. §. 1. vniuersitatis. ff. de rerum diuisione, & ex eo etiam quia pauperes tali reformatione onerantur, quos ipsis pascuis iure vti possunt ex eis est ambiguum vt colligitur ex. l. 4. titulo. 28. part. 3. & tener in expressis terminis Ripa Responso 92. quem refert & sequitur Burgos de Paz in. l. 1. Tauri, num. 152. cum tribus sequentib. vbi & alia infert, vbi in l. 3. num. 502. cum sequentibus pluribus examinat an pascua pro modo possessionum, vel indigentiæ cives habere ¶ debeant, & an plus diuitibus quam pauperibus sint applicanda: & nota quod pascuorum quædam sunt ¶ æstiua, quædam hyberna, vt inquit Ripa vbi supra, nu. 12. & rerum experientia vbique & præsertim in ijs prouincijs *De Estremadura*, clarius apparet & quotidie videtur, locantur enim hybernalia suo tempore & æstiua itidem suo, quæ vulgo vocantur, *Inuernaderos*, y *veranaderos*, ibi, *Simlicencia suprà*, ex his verbis iunctis verbis sequentibus, *Sin embargo de qualquier apellacion*, colligit Auenda. cap. 4. præto. num. 17. versic. *Item quando*, libro. 1. quod vbi adest licentia Regia in terminis occupatis per personas particulares appella tio ¶ ab eis interposita à sententia condemnatoria de restituendo cas suspendit effectum sententiæ, vt in l. 3. supra eodem, diximus: Neque obstat versiculus nostri tex. ibi, *Y los terminos y exidos*, vbi appellatio reijcitur

tur etiam si adsit licentia, quia non reijcitur si durante tempore licentiæ fieret cõdẽnatio restituiotia, sed tunc demum cum tempus licentiæ est adimpletum, & sic non est contrarius versiculo nostro.

¶ Ibi, *Y redusir à pasto comun*, iudicem enim decernere debere eam manere depascendi necessitatem ¶ quam statuit antiquitas, disponit Imperator. l. 1. C. de pascuis publi. libro. 11. & notat Ripa, Responso. 93. num. 13.

SVMMARIVM.

CIuitas potest ædificatum vendicare. numero. 1.

Maior fatuor publicus vertitur in conseruatione plantarum & vinearum & ædificiorum ciuitatis restitutorum, quam in destructione. nu. 2. vbi amplatur.

Statuto fieri solet vt ligna de secis & non de viridibus sant. n. 3. Nisi aliter vtatur, & tunc ordo nostri text. erit seruandus, vt ibi.

Locatio pasturum communium nihil valet nisi omnes præsentes consentiant, vel cu licentia Regis fiat. num. 4. quod ibi discutitur & examinatur.

Diruenda sunt ædificia & plantæ si vtji publicis impediant. num. 5.

Ædificium vbi lædit viam potest iudex illud propria autoritate diluere. num. 6. & hoc de causa potest ius prohibere ne quis proprium fundum vellet aut circundet, vt nu. 7. & num. 8. quod ex hac causa potest appendicia frangere, nisi vt ibi.

Ciuitas vel tatior & pulchrior effecitur potest iudex destruere domos parietes prædicij salato pre cio. num. 9.

Lex. 7.

Summarium.

Omnia restituta ciuitas siue montium vi nearum & ædificiorum vt aliarum rerum conseruanda sunt pro bono communi, & vtilitate, nisi impeditiua sint publici commodi, hoc dicit in summa,

1 Bi, *Otros edificios*, potest enim ciuitas si vult ædificatum vendicare ¶, ex text. vbi glo. Barto. & Platea in. l. 1. C. de diuersis prædi. lib. 11.

¶ Ibi, *Y fueren restituydos*, intelligendum in casu, in quo de iure essent, restituenda, & restituta forent, non vero ex hoc intelligas quod indistincte restituantur, sed in eo casu in quo de iure restitutio fit, eo quod possessor non docet de titulo, vt in. l. 3. suprà eodem dictum remanet & sic declarabis. l. 9. infra eodem, vt dixi in dicta. l. 3. & in eadem. l. 9. repetemus, nam hæc. l. 9. loquitur & procedit quoties non aufertur terra, aut ædificium à possessore quia probauit titulum, nostra vero cum aufertur.

¶ Ibi, *Los conforten para el bien y pro comun*, cum in hoc maior fauor publicus vertatur ¶, vt inquit Auenda. in nostræ. l. propositum, in cap. 12. præto. num. 23. versicul. Cum in hoc tantus. libro. 1. vbi in versic. quod intelligerem, amplat hoc, vt etiam si ædificantes, vel plantantes voluerint diruere ædificia, vel arbores asportare non possint, & nota quod bona populi restituta quæ debent, in redditu populi remanere & non in communi. vsu ¶ possunt præscribi etiam si fint plantata ¶ secundum Auenda. cap. 12. numi 6. in fine libr. 1. & alibi dixi in. l. 3. supra eod.

¶ Ibi, *Y de ende en ellos hore y pedon*, hoc regulariter iubetur seruari in. l. 2. infra eod. vbi cõsui mõtes ad ligna faciẽda scindi possunt, imo & in locis bene gubernatis solet statuto, ordinari, quod ligna solũ de siccis arboribũ ¶ fiãt, nõ vero de viridib ¶ sed vbi aliud liceret, debet seruari ordo nostri text. tus, scilicet, vt cũ moderamine scindãtur, ita vt non toto incisi arbores remaneãt, sed relinquatur *Horee y pedon*,

pendon, idque quotidie inter partes conuenitur dantes & recipientes de sensas aliquas habentes montes arbores ad cultiuandum. Et nota quod in præsenti versiculo. *Saluo los montes*, vsque ad finem. I. triplex casus constituitur in modo fruendi terminis restitutis ciuitatibus, villis, & populis. Primus casus est, in isto versiculo: *Saluo los montes*, scilicet, vt si montes sint magnorum multorumque arborum, de quibus montibus hic loquimur, deputentur ad vsum hic lignorum scindendorum. Secundus casus est in versiculo sequenti: *Y que los aires montes*, scilicet, vt si mon tes ij non sint ita populosi sicut in versiculo sequenti dicitur, tunc non scindantur, sed remaneant potius ad glandes legendas, & tutamen armentorum tempore hyemis, & ipsi montes & alij etiã termini fient etiam pro partu communi armentorum. Tertius vero casus constituitur in versiculo: *Y las yhias, y huertas y plantas*, scilicet, vt si restitutia ciuitatibus, villis, & populis, sint plantata tunc remanean t pro proprijs concilij, & hoc non omnia debent esse, vt in hoc titulo, diximus, ad scindenda ligna, vel pro pastu, vel pro proprijs conciliorum, sed diuisi & applicari certa pars lignis alia pastu ræ, alia vero culturæ, & alia proprijs conciliorum, nisi aliud videatur conuenire, nam tunc eum licitatis Regis facta relatione moderabitur, & modum fruendi designabit, eo quod vt alibi diximus, ipse est administrator generalis eorum & moderator verus pro vtilitate vicinorum.

¶ Ibi, *Y los otros terminos*, hic decepitur aliud esse, mons, aliud vero terminus vt iam diximus in hoc titulo, & notat Auend. dict. cap. præto. 12. nu. 29. versic. & dicta lex tertia, lib. 1.

¶ Ibi, *Embien ante nos*, hic colligitur conclusio contradicta per Auendaño, dict. cap. 12. præto. num. 25. in princip. libro. 1. dicentem, locationem fiue arrendationem pasituum communium in redditum populi nõ valere †, si omnes habentes, ius pascendi non assentiant, nisi fieret ex Regia licentia, quasi velit quod si omnes, habentes ius pascendi assentirent valeret sine Regia licentia, nam est expresse contra textum nostrum, & sic assumptum illud Auendan. à contrario sensu est falsum & non tenendum & cõtra illud est noster text. hic, qui postquam pasturandi & scindendi & vtendi montibus & terminis publicis & conciliorum restitutis ciuitatibus & populis modum constituit, & inquit quod si ciuitatibus, villis, aut populis aliud vsum fuerit conuenire id cum Regia licẽtia fiat, & non aliter & licet videatur id procedere in terminis restitutis ciuitatibus & populis, idem tamen est in illis, quæ semper fuerunt ciuitatum & populorum, neque in manus particularium personarum peruenerunt, ita vt restitutionem facere necesse foret, nam ex. l. 1. supra isto libro & titulo. Generaliter id vetatur, & antiquus vsus terminis publicis seruandus est, & si aliud est faciendum debet fieri cũ Regis licentia & non aliter, vt eadẽ. l. 1. diximus, & sic assumptum Auendañi non est verum à contrario sensu, nisi Regis adit licẽtia quæ soler dari licet cum maxima consideratione, & cauta cognitione pro soluendis tributis & oneribus impositis ciuitatibus, vel lis, populis, & habitatoribus earũ, & sic videmus fieri & non aliter. & itidẽ & à fortiori resultat esse falsa nec sequenda dicta per Auenda. in eod. nu. 5.

num. 25. versic. item licet, dum inquit, quod maior pars populi sufficeret ad locationem hanc faciẽdam, sicut & sufficeret ad hoc, vt Rex licentiam concederet, & valet quãtumuis alijs dissentientibus, nam licet hoc de Regia licentia cõmaiori parte populi, sit verum, illud tãmen quod Regia licentia non requireretur est falsum, & secũdum hæc intelliges dicta per eundem, Auend. in eodem cap. 12. num. 16. versicul. ex hoc infertur, & dicta per eundem Auend. cap. 12. num. 1. lib. 2. de proprijs ciuitatum, quod locentur, procedunt in diuerso casu, & sic circa propria & redditus proprios ciuitatis & populorum, quæ solent quasi semper locari, secundum quod disponitur in. l. 4. titulo. 5. supra isto libro.

¶ Ibi, *Pero en quanto a los poyos*, versi. hic limitatiuus est præcedentium & itidem dictorum & dispositorum in. l. 9. infra eodem, scilicet, quod si ædificia in publico facta & restitutæ ciuitati villæ aut populo, eo quod in solo publico facta, vel itidem in publico plantata, essent impeditiua cursus platearum aut calliũ, vel viarum publicarum, tunc vtique non sustinenda, sed diruenda † sunt, ita notat Auend. c. 12. præto. n. 24. versi. quod si. ex supradictis libr. 1. & clarius ibidem num. 17. in princ. & num. 18. versic. qd si & sic voluit. I. nostrã cũ. l. 9. infra eodem concordat, Doct. Humadain. l. 5. titu. 26. part. 2. glo. 6. nu. 10. & supra. in. l. 3. diximus iterum.

¶ Ibi, *Calles*, vbi enim ædificium publicam lædit viam, aut vtilitatem propria etiam autoritate potest iudex † demolire, vt notat Bald. l. 1. pipilli. ff. de rerum diuisione, & facit l. Proculus. 5. fin. ff. de vsufruct. & l. præscriptio. C. de oper. publ. & hoc est, quod prouidetur in toto titulo, ff. ne quid in loco pub. notat Iaf. in lide quibus. num. 21. ff. de legibus, & ex. l. 2 3. titul. 3 2. part. 3. Id videtur consideratum dum dicit, *Caesbos logares seles fueron dexados para apoyamos e pro comunal de todos los que hi vieren, y no los deue ninguno tomar, ni labrar para si mesmo*, quam ad hoc considerat Auend. cap. 4. præto rum. num. 7. versiculo quod iure. libro. 1. & iterum corrupte tamẽ cam allegando, in eo lib. cap. 19. nu. 39. versiculo & quando, & itidem in capitulo. 12. num. 17. in princip. vbi in versiculo, & talis, ampliat etiam si ædificiũ sit factum ab ecclesia, prout in. l. 3. supra eodem, diximus, & hac de causa, ne via publica occupetur & transitus eius impediatur potest iudex prohibere, ne quis proprium fundum vallet, aut circũdet †, etiam si fundus esset, longa à ciuitate, si scandalum ex hoc oriri potest, secũdum Platea. l. 1. C. de fund. limitroph. & Auend. dict. cap. 19. numero. 39. vbi sic inquit intelligendam glos. & text. in. l. per prouincias. C. de ædifi. priua. & hac de causa potest iudex frangere pondera & mensuras quantumcumque iuxta ea via publica † pendentia, secũdum Cassan. in consuetud. Burgund. titulo *Des justices*, §. 1. in princip. num. 97. ad fin. fol. 20. licẽt secundum Auendan. dict. cap. 19. num. 39. versiculo item limito pergulas, quibus vendentes vtuntur, vt se tueantur à vento & pluuijs non debet iudex prohibere, ex Bal. in l. Basilicam. C. de operis publi. itẽ supra dicta intelligẽ nisi occupatio hæc esset, temporalis, & non perpetua, puta dum aliquid in ciuitate ædificatur, nam lapides & rudera, ac ligna possunt poni in via publica, ad tempus, nam si ædificatio licita est, omnia illa ad cam-

necessaria sunt toleranda, vt nominatim not. Bald. in l. præfes. ff. de officio præfid. l.s.l.quo minus. num. 68. ff. de flumi. quos fequitur referens Auen. dict. ca. 19. num. 39. verfic. & iftam. Imo vt via latior efficiatur, vel pulchrior ciuitas poteft fedi dum Auend. ibidem dict. num. 19. in principio. iudex de facto proijcere † & deftruere domos parui preiudicij futo precio dominis: & hęc quo ad occupantes vias publicas, quo ad illas tamen quæ funt iuxta muros, loquitur text. in l. 2. 2. ritu. fi. p. 3. & quæ eruptant vias publicas vide per eundem Auend. dict. cap. 19. num. 40. & iterum in dict cap. 4. nu. 9. verfic. facta autem per totum.

Lex. 8.

Summarium.

Balcona & fimilia diruenda funt, nec reædificanda fi rua, vta viæ & calles fint clara, & non occupata fub nomen & text. pœna.

1 Ibi, *Paffeliczos, y valcones*, poft multum tempus a publicatione huius. l. lapfum, vidi executionem eius in hac Placentina ciuitate fieri, & iuftificatur eius difpofitio, tum ne profpectui publico offiaciatur, tum etiam ne viæ publicæ obfeuentur, & fic lati or aperiatur defi cis via, de quibus balconibus meminit Cæpola, de feruit. Vrba. prædicta. 62. de feneftra. num. 13. vbi fe remittit ad alia loca.

¶ Ibi, *Ni reedifiquen, ni renouuen, ni adobe*, hic eft fpecialis cafus vbi non licet reparare, nec reædificare, vel conftruere ædificia, cum regulariter omnibus id licitum fit de iure in rebus fuis; & hoc efficit vtilitas publica, quam multa funt fpecialia in iure introducta, de quibus per Hippolyt. de Marfil. in practcrim. 8. aggredior. nu. 61. cum fequentib. plurib.

SVMMARIVM.

LEx hac. [illegible], & l. 1. fupra eodem, in quibus [illegible] ones loquantur. num. 1.
Legis. 11. in. eod. declaratio. nu. 2.
Lex noftra non procedit quoad ædificata in platea & vias publicas. nu. 3.
Lex noftra etiam in terris aratis procedit pro eo fu imponendo. nu. 4.
Ædificanti in publico poteft cenfus imponi. nu. 5. vbi quod in ædificante in itore maris.

Lex. 9.

Summarium.

AEdificatum plantatum vel in folo publico cum licentia concilij & per vigiti annos, poteftium non eft demoliendum, fed cenfus fuper eo imponendus ad menfuram in. l. noftra declaratam, & eft fingularis lex, quam iam femel feci practicari, multo ante Capitationis huius publicationem.

LEGI, *Con licencia de los tales cofcejos*, & l. 1. l. 1. fupra hoc tit. non loquitur cum adeft licentia concilij, fed potius ea deficiente, lex vero † noftra cum adeft licita licentia & poteftio cum ea. 20. annorum, tunc enim fi folatria hæc publica fuit ædificata & plantata non fuit diruenda nec auellenda à poffefforibus, fed eis potius cenfus imponendus, vt in noftro text. di fponitur & fic eas declaratum in. l. 3. fupra eod. & not. Auenda. dict. cap. 12. parto. num. 29. lib. 1. & legem in fua difpofitione confideratAnto. Gom. in. l. 46. Tauri, num. 13. in fin. Neque obftat. l. 11. infra eod. † prohibes concilijs & rectoribus eorum datas concedere particularibus perfonis ex termi-

terminis publicis & communibus, quia. l. illa procedit generaliter & vniuerfaliter prohibendo, fed fi conceffe fuerint ad plantationem ædificium, vel culturam, & plantatæ ac ædificatę fint vel aratæ fuis temporibus, *y a fus bojas que digen*, tunc vtique non diruentur neque tollitur à poffefforibus, fed imponetur cenfus de quo hic, & fic. l. illa. 11. per noftram declaranda eft ne fibi contrariantur, prout non contrariantur & ita intelligit Auend. d. cap. 12. num. 23. in princ. neque obftat. l. 7. fupra eodem, ibi, *pero en quanto tocas*, quia loquitur ibi dixi quoties ædificia læc effent nociua, & impeditiua viarum & fic quoad plateas & vias publicas & exitus occupatos non procedet. l. noftra, quia illa omnino refti tuuntur cóciliis & ad plateas & vias ac exitus publicos rediguntur prout antea, quia effet alias nimis nociua impofitio cęfus, quibus quidem declarationibus leges ipfę optime fuftinentur, & practicatur quotidie.

¶ Ibi, *Y por iuengo tiempo*, fi cilicet. 20. annorum vt ex noftra. l. patet, dum infra in decifione meminit de. 20. annis, fed fi licentia concilij, vel titulus alius non adeft quadraginta annis effent neceffarij, & fufficerent, vt per Auenda. d. cap. 12. prętorum, nu. 27. & 28. & in. l. 3. fupra eodem, diximus iterum.

¶ Ibi, *De vna cafaon a effa parte*, non intelligas quod iffi viginti anni fint nu meradi à data noftrę. I. fed à data pręfentis & ita cenfit cóciliij, alias pars aut nihil operaretur legis noftrę difpofitio. & quia cum. l. futura regulariter refpiciat, non hęc fed prætenta omnino refpiceret, vt poft vidi con fiderafle Auenda. in. d. hęc cap. 12. n. 23. verfic & illa pragmatica lib. 1.

Ibi, *Se les pouga censo*, cum in hoc confiderat Auend. d. cap. 12. præto n. 23. in prin. lib. 1. qui in. num. 27. verfi. & in quantum. l. noftram pro cenfu imponendo intelligit etiam procedere in rebus tamen aratis † licet non plątatis, quamuis in aratis ibidem in. di num. 27. verfi. quando vero, quadraginta annorũ fpatium requirat cum tuulo, vt fic in hoc diftinguantur à plantatis in quibus cum titulo viginti anni fufficiunt, vt in. l. 3. fupra eodem, dictum eft, &. nu. 28. ipfe met Auenda. inquit quod fi cum titu lo poffeffe fint iftę terrę cum transfcurfu plufquam. 40. annorum, nihil folatij nomine eft imponendum, fed liberę apud poffefforem relinquendę intelligitur tamen noftra. l. vt nõ procedat fecundum quod in glof. 1. noftrę. l. diximus, quoties effent. no ciua talia ędificia, quia tunc omnino funt deftruenda, & l. noftram in hoc de cenfu imponędo allegat Suarez allegatione. 15. verficul. & quia, & Grego. Lopez in. l. 3. ritu. 32. par. 3. & quis cenfus fit iftę in glof. fequęre videbis, itidę non procedit fi in platea, via publica, vel exitu fit plantatum: nam tunc deftruitur & diruitur ex. l. 7. tit. 29. par. 3. vt jam dictũ eft.

Ibi, *Cinco maranedis por cada ablçada*, oli in ex. l. 1. C. de diuer. pręd. lib. 1. & in. l. fi legatum. §. fin. ff. de operib. pub. & in. l. 1. §. nequis nemine. ff. nequid in loco pub. & in. l. pręfcriptio C. de oper. pub. indeterminatum erat & incertum pretium, ex. l. tamẽ noftra videmus. iam decifum, nifi in cafibus de quibus per Alex. in. d. l. §. nunc videmus. ff. de nouj. oper. nun. vt inquit Auenda. d. cap. 12. prętor. lib. 1. num. 23. verfic. ex quo con c'uditur, & hoc nimirum eft, nã è difi cãti in publico † imponi poteft cenfus, fecundũ Roma. ind. d. l. 1. §. quod fiquis, per text. l. 1. §. fiquis. ff. ne

quid in loc.pub.& Alex.relatus per Horos.in.l. in tantum in prin. ff. de rerum diuisione colu.331. vbi tamen inquit ædificanti in litore maris non esse censum imponendum cum iure permittente id faciat, vt per Auend. in.d.c.12.n.27.versi.item quę dicta.

Lex.10.

Summarium.

Donanda non sunt per Regem restituta conciliis ciuitatum & populorum.

Bi, *Y en lado de la cosa publica*, cui quidem nunquã princeps vult præiudicare vt in.l.2. §. fiquis à principe.ff. ne quid in loco pub. deduxi plura in propositum in.l.14.tit.3.lib.1. supra num.38.cum sequẽtibus aliquibus, imo non potest princeps vt vbi dixi, absque peccato alicui tertio præiudicare,neque tollere ius quæsitũ, nisi expublica causa& adhibito bono cãbio,vt diximus in.l.1.titu.1.lib.4.supra,& in aliis pluribus locis,& ideo nimirũ si Rex in præsenti sibi auferat facultatem similia bona restituta conciliis & ab occupatoribus abiata,aliijs quẽ cõciliis tradendi& dãdi: esset enim vnũ altare cooperise, alterum dis cooperiendo, vt dicitur, imo & proprius diceretur, quod esset,sumere panem filiorũ & dimittere canibus.

SVMMARIVM.

T*Erminorum publicorum ciuitatis villæ aut populi non debet Rex mercedem facere nisi ex causa publica.n.1.nisi vt sibi.*

Corrigitur per tex.nostrum.l.3.tit.ff.p.3.permittens dari publica per concilium ciuitatis.n.2.

Omnis populus consentiente an possint donari bona num.3.

Compromissum factum ab vniuersitatibus super iure pasturandi an valeat.n.4.

Domini in terris sui an possint dare licentiam capiendi publica.n.5.

Iudices & rectores ciuitatis non possunt alicui cedere viam publicam sine speciali regii licentia.num.6.

Lex.11.

Summarium.

Beneficium à principe non passim concedendum,bonorum publicorum ciuitatum & populorum,neque conciliã & iustitiæ possunt in contrarium præbere,& super datis iustitia ministrãda est.

Bi, *No se deziesse merced*, intellige per Regem, nã populi nullo modo cẽdere possunt, vt in verficulo, *pero mandamos*, nostræ. l. disponitur, Rex autem non debet facere quia postquam fecit assignationem terrarũ ciuitati, villæ, vel populo, hanc donationem non debet reuocare nisi ex causa ꝓ publica ex.l.item si verberatum.§.ff.de rei vẽdi.l.2. titu.1. par.2.dixi.in.l.1.titu.10.lib. 4. supra & in alijs locis,si tamen Rex ex certa scientia id vellet derogando legibus & priuilegijs contrarijs, & sic.l. nostræ,&.l.2.tit.5. supra iũto lib.vaderet vtique tale beneficium,secundum Bald,in.c.cum adeõ,de rescriptis.relatum & secũdum per Auend.c.12 præto.num.20.in prin.lib.1.

¶ Ibi, *Pero mandamos*,hic corrigitur l.3.titu.fin. par. 3. permittens ex licentia populi capi posse ꝓ publica, & sic datas dari per concilia populorum, ex.l. tamen nostra id vetatur, neque est contra.l.6.supra eod.quia vtibi dixi illa quantum ad hoc procedit quoties dantur terræ ad ædificium,vel plantationem,nostra vero quoties nõ datur ad hoc item & nostra procedit etiam in terris datis ad plantandum, & ædificandum & nondum est trãsactum tempus. 20 annorum de quibus in illa.l.6. tunc enim etiam si adsit licentia populi deberetur, nisi præcessisset tempus. 40.annorum nam tunc etiam sine licentia populi non deberetur secundum quod diximus in.l.3.& in.l. 6.supra isto tit.& lib.ad ibi dicta me remitto,ne sepius eadẽ repetamus& l.nostram ad hoc considerat Auend. d.c.12.præto.num. 21. li.1.& Mexia de Toledo. in. 9. fundamento secũdæ partis. n.44.cum seq.

¶ Ibi, *Que la justicia y regidores*, ergo si omnis populus id vellet, valeret vtique tabis data,¶ quia.l. nostra id non prohibet,neque censetur velle corrigere.l.fi.C.de vendi.reb. ciui.lib. 11. disponentem quod si omnes de populo ad id congregati adhibita forma & solennitate illius.l.id concessissent, valeret vtique concessum, quia.l. nostra tantum loquitur quoties iustitia, & rectores ciuitatis id faciunt,non vero si omnes ciues,secundum Auenda.in.d.cap.12.nu. 21. verfic.iure autem cum sequentibus, libro.1.vbi num.22,id ampliat etiam quoad actiones ad terminos vel errarũ, nam & hæc sine licentia Regia alienari non possunt: attenta tamen nostra.l. &.l.1. supra eodem titu.& l.2.titu.5.supra eodem lib.ego tenerem quod etiam si omnes ciues consentirent,nũ licentia Regis adhiberetur,nihil posset fieri contra.l. nostræ prohibitionem, neque valerent in contrarium acta, & sic vidi postquam hæc scripta haberem quod tenet Mexia in.l.de Toledo.9.fundamento.2.part.n.45. contra Auend. & alios ibi relatos,& an valeat compromissum factũ ab vniuersitatibus super iure pasturandi, vel similibus commoditatibus terminorum,¶ vid. optime Corneum conf.148. volum. 1.ibi,*no pueden dar*,neque minus vendere secundum text.in.l.15.tit.5.par.5 vbi glos.optime & .l.1. supra isto tit. & lib.aliquando tamen nuntijs Regijs altiquid dant secundum Auend. c.10.præto.n.11.lib.2.

¶ Ibi, *Sin preceder licencia nuestra*, vel dominorum¶ in terris suis, secundũ Auenda. cap. 12. præto. nume.24.in princip. quod dubium apud me est, eo quod comitiij non possunt derogare. l. nostræ Regiæ & similibus ex dictis per nos in rubric.titu.1.lib. 2. supra.dicet de fact. id aliquando domini faciant, sed fortassis quia nõ cõtra licitur multa enim, per patientiam tolerantur, quẽ in iudicio deducta fuissent non toleratentur.

¶ Ibi, *Ni valgan las dadas en que no conste ve interuenido la dicha licencia*, intellige Regia,de hac enim locuta est. l. nostræ permissiue & sic de ea tantum debet intelligi ita vt ibi ipsa non interueniret, nihil valeant datę concessę per iudices vel rectores ciuitatis terminorum publicorum contra.l. nostræ dispositionem, nam officiales Regis non possunt concedere aliquam viã publicam alicui priuatæ personę¶ sine speciali licentia Regis, secundum Bald. in Rubrica. C.de contra. emptio.colu.1. quem & Matth. Afflict. referens sequitur Cassan.in consuet. Burgun.rubrica des iustices,rubrica 1.num.37.fol.15.& alia huic nostræ l. concernentia diximus, in.d.l.3. & 6.supra eo.ex Auenda.d.c. 12.præt. n.21.cũ tribus seq.vbi de nostra tractauit.l.prout in dictis legibus resoluimus.

Sum-

UNIVERSIDAD DE OVIEDO

SVMMARIVM.

DEfensa bovm ad id deputata non potest eum alijs pasci animalibus. n. 1. nisi, vt ibi. Rusticus vt pascere possit cum suis boui defensam bovm requiritur quod sit habitator illius populi. n. 2. vide ibi.

Pena damnificantium Prata exitus aut vineas. num. 3.

Animalia inclusa in custodia publica an dabuntur sub fideiussoribus. n. 4.

Custodes pratorum si animalia ibi capta pro pretio dimittent sunt grauissime puniendi. n. 5.

Custodes defensæ alterius quam de la labor no sunt pignorare nisi a iudice saltuo sint constituti. n. 6. vide ibi.

Custodes capientes pignora non possunt sibi ipsi id applicare nec capere pœnam sine iudicis mandato & pignoratione. n. 7. vide. 8.

Lex. 12.

Summarium.

Defensa pro animalibus culturæ deputatæ custodiendæ sunt, pœnæque contra transgressores constituitæ exequendæ per hæredes & conductores, vel quoti bet alios laboratores terrarum illius populi, vel familiares eorum.

BI. *Por quanto no*, ratione finalē nostri tex. vt sic ea cessante cessare debeat eius dispositio, & consequenter vbi non adest cosuetudo deputādi tales defensas pro pastu boum
1 ¶ & animalijs culturæ solumodo, nō impedientur vicini alia animalia ibidem immittere, vbi tamen talis consuetudo adesset, hæc & non alia sunt immittenda, & ita apparet ex ijs verbis. & seq. *Pero la qual sispre fueron stinadas*, & ibi, *en que ay la dicha costumbre*, & iterādū, *saluo tansolamente con los dichos buyes*, nisi sit pro alijs talis defensa sufficiens, nam tunc seruabitur dispositio. l. finalis infra isto titulo, & libr. versū. *porque*.

¶ Ibi, *Los herederos y vezinos y moradores en ellos*, ex ijs verbis videtur quod si
2 non est habitator illius loci ¶ non potest depasci cū animalibus suis, etiā si habeat partem, & sic hæres terrarū illius loci, & hoc ex copulatiua, y de cerpit & colligit Auend. d. c. 1. præt. n. 13. lib. 1. vbi tamen in quit aliquando fuisse iudicatum in chancellaria, *que los herederos pazan aunque no sean moradores*, imo & non solum aliquando, sed & semper sic fuit iudicatum, & iure optimo, nā copulatiua hæc, y, inter ista verba apposita resoluitur in disiunctiuam, pro vt multoties sit in iure maxime vbi resultaret absurdum, pro vt hic resultaret nisi sic intelligeretur, nam ex. l. 9. tit. 28. parti. 3. habitator solūmodo alicuius loci gaudet eius pastibus publicis & communibus, ergo absurditas esset, dicere, quod si non est habitator nō gauderet pastu huius defensæ boum cultu rę, nisi esset, vicinus & hæres, ergo vt hęc euitetur absurditas necessario est fatendū, copulatiuā in præsenti in disiunctiuam resolui, & consequenter ille qui solum est heredero, gaudebit pastu dictæ defensę boyal, cū suis animalibus culturę, pro vt iudicatum quotidie fuisse in chancellaria inquit Barg. de Par. in. l. 3. T. aur. n. 391. cum sequentibus.

¶ Ibi, *Cada vn pena de cinco marauedis por cada cabeça*, intelligę nisi plus, vel minus percipiendi ex consuetudine, nam tamē consuetudo seruabitur, vel statutum vsitatum, aut à Rege constitutum, vbi tamen hoc deficeret. l. nostrę pœna imponetur, & quæ sit pœna damnificantis prata aut exi-
3 tus aut vineas ¶ aut messes. vide per Auenda. cap. 1. prætor. num. 1. libr. vbi num. 3. an imponi possit pœna quinti

quintū, & vid. l. 15. infra eod. titu. perintentem imponi posse pœnas contra fendentes montes, de quo & dixi in. l. 5. titu. 7. lib. 3. supra.

¶ Ibi, *Que puedan fer prendadas*, de pignoratione armentorum contra legis aut statuti prohibitionem de pascentium in publico, vel in priuato loco. vid. l. 24. titu. 15. parti. 7. & dixi plura in propositum in. l. 1. glos. pen. titu. 7. lib. 5. supra, & an animalia inclusa in custodia ¶ publica da-
4 buntur sub pignoribus mortuis vid. Auenda. cap. 4. præto. num. 30. ad fin. lib. 1.

Ibi, *O ronceros*, quiquidem & alij custodes pratorum & vinearum si recepto pretio dimiserint animalia gra-
5 uissime ¶ puniendi sunt, ex text. & ibi Platea in. l. 1. C. de fun. & fal. rel dom. lib. 11. & Rebuff. in. l. vinculorum 22. 4. in fine. ff. de verbo. signifi. pag. 693.

¶ Ibi, *O otros labradores*, ex iam si in custodes talis defensæ deputati nō sint secundum Auend. d. c. 1. num. 13. in princi. lib. 1. & hæc, in defensa de qua hic, *que esta diputada para pasto de ganados de labor*, procedunt: nam si defensa esset, propria populi, & non tantummodo in vsum agriculturæ, de quo est tex. in. l. fed & Celsus ff. de contrahend. emptio. in isto casu quia pignorare est de mere imperio, vel mixto sola vniuersitas sine autoritate dominij illius loci aut saltim iudicis, non po-
6 test huiusmodi custodes ¶ ad pignori capienda creare, quia esset tribuere speciem iurisdictionis, quam non potest dare, secundum Auenda. d. c. 1. num. 13. versū. si autem, qui licet ita teneat, ego tamen cum Bald. in. l. 1. nu. 2. C. locati teneos, scilicet, quod resp. potest creare custodem publicum. vt bene per Alber. Brun. cons. 101. & ita quotidie apponūtur custodes non solum pro custodia defensarum publicarum, sed etiam priuatarum, qui nominantur ab ipsis dominis & præbent eis mandatum sufficiens ad hoc eorum tabellione publico, & pignorant, vel ad locum destinatū ducunt animalia reperta ibidem damnum dantia, & ineludunt ibi, vel pignora capiunt, vsque dum pœna vel damnum soluatur, licet vt creditur tali custodi de damno secundum. l. 7. titu. 4. lib. 4. fori, debēt præsentari coram iustitia & rectoribus ciuitatis tales custodes & iurare priusquam damnum fiat, & ita vtitur & practicatur quotidie, nā custodes ij non iudicant, sed pignorant, recurritur tamen ad iudicem pro condemnatione faciendæ pœnæ, vel damni, & probatur ex nostra. l. vt in glos. sequente, & ex statutis ciuitatū & populorum sic est positum.

¶ Ibi, *Con tanto que las dichas prendas se lleuen luego ante la justicia*, hic videtur tex. probans quod capiētes pignora nō possunt sibi ipsis illa applicare, neq, itidem poterunt capere ¶ pœnam fi-
7 ne iudicis condemnatione, de quo traditur in custodibus pratorum & vinearum, Auenda. cap. 1. præto. nu. 13 ad fin. cum sequenti. lib. 1. & in iudice diximus in. l. 11. titu. 6. lib. 3. supra vbi nouissime Ioann. Gutierrez sub lib. 1. præct. quæstio. q. 35. num. 4. de uiauit à nostra opinione, vt in glos. sequente dicemus, vbi & an si pars volens soluit pœnam recipi potest.

¶ Ibi, *Y si alguno no quisiere pagar las dichas penas*, ergo à contrario sensu colligitur quod si voluerint soluere pœnas possit custos, vel heres, vel habitator loci reperiens animalia damnum dātia pœnas ipsas recipere absque condemnatione, cum lex tunc demum iudicem adeundum dicit, cū reus nō vult soluere pœnas, vel tradere

dere pignora prout voluit Auend. d.ca.1.n. 13.&.14.lib.1.&.iterũ in.c. 13.num.12.eod.lib.sed falua eius pace & alterius melius sentientis contrarium crederem † esse de ire, ino quod etiamsi pœnam soluat, non potest hi sibi capere custos vel pignora tor, vel tradere alij absq; iudicis cõdemnatione, idque probo ex.l. nostra, nam si hunc casum cum pœnam non vult soluere damnificator æquipar.t.hostra casui illi, scilicet, cum pignora non vult tradere, ita vt in ijs casibus iudex prouideat, & in casuũ quo custos capit pignora inquit text. nostet in præcedentibus verbis quod statim sint illa pignora cotam iudice portanda, ergo itidem & in pœnis, nam cum lex duos casus æquiparat dispositum in vno censetur & in alio dictum & dispositum, ex dictis per Doct.in.l.4. l.au.&.ali bi diximus, sicut & in iudice idem diximus in.l.11.tit.6.lib.3.supra, quod non possit super pœnis cõdemnatis per eum concordiam cum reo facere si sententia non est lapsa in rem iudicatam, nam licet vt ibi dixit Gutierrez sub lib.1.prac. quæst.q.35.n. 4.pro iudice sit præsumẽdum, quod nihil iniquum faciet, hoc non sufficere credo, nam leges sicut & formam rectè iudicandi proponunt, ita & iniquitatibus obuia re intendunt, & ansum & occasionem leges calumniandi interciduntur, & consequenter in nostra.l.custodibus, & habitatoribus vicinis, colonis, & agricolis incidẽda est occasio, ne forte si absq; iudicis condemnatione pœnam capere possent, & manifestare ci nil tenetur faciliter se concordarent, in damnum aliorũ agricolarũ, quibus ex.l. nostra pœnæ hæ sunt applicãdæ, quæ & leges nolunt, & vetare æ cuitari omnibus procurãt modis, plurimum tamen circa hos custodes operaretur inuetera cõsuetudo inter vicinos populi illius, circa quos ab appre hẽsis damnum dantibus volentibus soluere pœnam, accipiũt eam, cum certa & determinata est per populorum statuta, neque vlla requiritur sententia iudicis, nam negotium hoc iam iudicatum est, & damnificator soluendo sponte pœnam acquiescere videtur condemnationi à lege vel statuto facta, neque requiritur in notorijs ordo iudiciarius, sed si damnificator renuerit tunc vtique esset, iudex adeundus, & sic vbi daretur hęc consuetudo sic faciendi per custodes seruari poterit quod totum contrarium est dicendũ in iudicibus, quibus nul la consuetudo, nullum velamen iuuaret, vt absque condemnatione pœnas caperet etiam notorias, prout disstinguit Auenda. id late prosequens in.d.cap.1.num.13.14.&.15.lib.1.& diximus in.d.l.11.tit.6.lib.3.supra.

8

SVMMARIVM.

IN concessione territorij alicui baronij per Regẽ facta non venit id, quod antea erat vicinis concessum.n.1.

Rex si concedit ciuitatem cum terminis & aquis solum iurisdictionem concedere videtur non vero terminos ipsius ciuitatis.n.3.

Rex sicut sine causa non tollit rem primatam, ita neque quæ communis fuit.n.3.

An ex consensu populi & domini illius possit quis defensare aliquam sui termini partem. n.4.

Herba nascens naturaliter in terra collectis iam fructibus est & debet esse in pascua communis, neque potest dominus terræ illius defendere, vicinos ne immittant ibi animalia. n. 5.

Lex nostra licet loquatur localiter videatur, tamen idem per eam est iudicandum in quibuslibet locis vbi est eadem ratio.n.6.

Lex. 8.

Summarium.

Hæreditates & cortijos regni Granaten

sa nullo modo possunt defensari defendi aut prohiberi fructus naturales, eorũ abique Regali licentia, & mandato, neque in ea possint pignorare si non sunt plitata vel pœna seminata sub nostri tex. pœna.

Pi, *O hijo ermos merced*, nã quod particulares vicini possidebant tempore donationis alicui baronia à rege factæ, quod ita per occuptationem, vel ex alio legitimo titulo, vel à lege, erat acquisitum, id nullo modo venit in cõcessione illius territorij alicui dominio, † vel baroni facta, vt est tex. & ibi Bald. in.e.1. de capit qui cuis. vend. scribens quod si imperator cõcessisset alicui ius Castri cũ pertinẽtijs fecerit, in huiusmodi concessione nõ venient defensæ, vel molendina, quæ communitatis propria erant, neque res vicinorum singulares, quã tantũ videtur Rex concedere quod eius erat propriũ. si domus. §. fin. deleg. 1. l. vxor patrui. C. de lege. 1. qui tabes nã. ff. de contrah. emptio. & Bald. sequitur Arr. tit. consi. 15. volu. 3. cum enim ab ipso Rege (cuius proprium est pro ut eis diuidere. l. si eadẽ. ff. de officio. assessorum. l. 1. C. de metropo. vc. lib. 11. c. 1. † præterea dautus de prohibẽdo. feud. alie. per Frederi. notat. Brunus cons. 93. in causa & site) illud territorium integrum assignatum prius iam fuerit, formãque limitibus Rex ipse dederit, nimirum si noui domini non possint terminos hos diuidere, neque permitte re intra eos ædificari, vel septa, & nus defensas fieri herbarum, vel fundorũ vt inquit Bald. relatus per glos. in.l.5.tit.28.par.3. & Bertran. cons. 1.3.par.& Auend.c.4.præt.n.7. lib. 1.& Mexia. in loco nunc allegando num.67. contra Suarez contrarium asserentem allegationc.7. colu.pen. versũ. habito, quem in hoc reprobat idem Mexia in.l.de Toledo.9.fundamento.2.partis.num.75. vbi tamẽ inquit eius dictum procedere posse quando de consuetudine immemoriali aliter in regno esset, assuefactum, vt ante ipsum Mexia dicit Auend. d.ca.4.num.7.versic. quod notat.ex Boerio, decisione.c.227.nu. 16. & sic si.Rex concedit villas aut ciuitates cum suis terminis & aquis iurisdictionem tantummodo concedere † videtur non vero terminos ipsos talis villæ aut ciuitatis, secundum Mexiam vbi.supra.n.77.

¶ Ibi, *Que sin nuestra licencia, y especial mandato no los puedan defesar*, quam quidẽ licentiam non passim & indistincte Rex ed concedere potest, licet enim sine causa publica rem priuatam tollere non debet, ita quæ communia sunt prohibere, ac quę omnium sunt tollere, † vt fertile Isernia in titu. quæ sint Regal. verbo, portus colu. 2. & eo relato Mexia in d.l.de Toledo in.9 fundamento.2.partis.n. 69. & ante eum Auend.d.c.12.præto.n. 31.in prin.lib.1.à quo multi eo tacito desumpsit Mexia in ea.l.de Toledo, & ideo Rex difficulter licentiam hanc & cum maxima deliberatione & causa cõcedere debet, & nõ alias: aduertendumque est hic esse text. contra Auenda.cap.12.num.30.lib. 1.& Mexiam in.d.num.69.&.70.dicẽtes, quod ex volũtate & consen- 4 su † populi & vniuersitatis, possint domini in aliqua parte defendere, & sic commoda pasturæ prohibere, vel si omnes ciues singulatim voluerint sponte renuntiando iuri suo, & obligãdo per pactũ se & suos ad observantiã huiusmodi defensę possint id facere. nã ego semper dubitaui & dubito de hac opinione, & teneo id nõ sufficere, sed expressam Regis licentiam

KATEDRA OHYBY PRAVA

tiam omnino requiri, ex text. nostro & ex.l. 1. titu. 14. §. 8. lib. 3. supra, vbi id etiam asseruimus, nisi vt ibi dixi id fieret ad paruum tempus.

¶ Ibi, *Ni debesse*, eam in hoc consideratur Auenda. cap. 4. præto. num. 7. in prin, & num. 12. versic. item nota & cap. 12. num. 30. & 31. lib. 1. & Mexia vbi supra. nu. 66. & 68. & Couarruin præt. cap. 37. nu. 2. in prin. & num. 3. versic. quiquid sit, &. n. 4. in fine lege nostram allegat.

¶ Ibi, *Ni deffendan la yerna ni otros fruttos que naturalmente la tierra lleua*, iustificant hęc verba doctrinam Fabri. in rubri. de lege fusi. cani. tollen. relati per Auend. cap. 13. præto. num. 8. & ca. 4. num. 31. versi. item nota, & cap. 1. n. 30. lib. 1. & Coua. d. cap. 37. num. 3. versic. qui quid. dicentis, quod herba nascens naturaliter in terra colle-
5 cta sian fructibus, est & debet esse dominis pastu communi, nec potest dominus terræ defendere alios vicinos immittêtes animalia sua ad pasturam dum talem herbam temporibus con suetis, prout quotidie fit, *en los alcaqueles cerrados*, vbi pagin. 573. ex hoc inferit porra vt possit herba ibi nascês depasci per animalia vicinorum, & vide Couarru. d. c. 37. n. 2. cũ sequen. alia in propositum adducêtem & notata quod licet ista fex videatur localis circa Mauros regni Granatæ, tamen idem est iudicandum in quibus libet locis vbi eadem ratio de cidendi dari potest, ex dictis per nos in rubric. titu. 4. lib. 3. supra pro lege 14. sequenti. sufficiunt in hac. l. dicta & quod. l. hanc. 14. in finali eius colum. & dispositione, allegat eam Auenda. in dict. c. 4. præto. num. 12. versic. & ideo lib. 1.

SVMMARIVM.

R*Ipa quæ sit, & quæ dicatur, num. 1. vbi & quadis titui.*

Riuum habeni an possit in Ripa eius salices plantare. n. 2.

Illud quod personiter est expediendum non potest committi. n. 3.

Cinitas potest imponere pœnas pro conseruatione montium publicorum. n. 4.

Populus potest res suas per custodes publicos custodere. n. 5.

Lex. 15.

Summarium.

Plantandi montes & frondosi arbores, & pro eorum conseruatione & montium nouorum & antiquorũ faciendæ fuerũt statuta & ordinationes.

1 Bi, *En las riberas*, quæ sit Ripa ? & alia hucusq. cernentia dixi in. l. 5. tit. 7. lib. 3. supra & ri pa dicitur fluminis, littus vero maris, licet aliquando ad maiorem declaratio-
2 ne dicitur ripa fluminis, & littus maris, vt. l. 2. & l. nemo. ff. de eremo diuisione. l. qui autem. ff. de acquirer. dominio. optime per Rebuf. in. littus est. 96. ff. de verbo. significę. pagi. 572. vbi pagin. 573. ex hoc infert, aliquas vtilitates, quas longum esset referre & ariuum habens possit in
2 ripa eius salices plantare, vide Rebuf in. l. subfundum in princi. pag. 294. ff. de verbo. signi.

¶ Ibi, *Por suspendonarse, su lo comete*, nã illud quod personaliter est expediẽdum non potest alteri committi, ? glos. personaliter in. ca. prælatorum
3 de accusatio. not. in. c. cuiti dilecta de rescrip. neque habet locum regula qui per alium de reg. iur. in. 6. notat glos. iuncto text. versic. publice & personaliter, in clemen. 1. de vita & honest. cleric. not. Bart. in. l. aut qui aliter, §. hæc verba. ff. quod vi aut clam, &. l. hæc verba. ff. de adulte.

quod

quod no. pro statutis imponentibus pœnam aliquid personaliter faciẽti.

¶ Ibi, *Alos vezinos*, idem credẽrem quoad alios, qui & si vicini nõ sint, habitatores tamen sint illorum locorum, nam cum & ij gaudeere possint si velint dictis terminis, vt l. 4. &. 9. titulo. 28. partu. 3. minirum si teneantur ad hanc contributionem, nã qui commodũ sentit, sentire debet & onus ex regula, qui sentit cõmodum de regulis iuris, in. 6.

Ibi, *Y su las penas*, & sic ciuitates ? in
4 hoc casu imponere possunt pœnas & statuta pœnalia facere pro conseruatione & plantatione montium in qua publicum versatur commodum, vt dixi in. dicta. l. 5. titulo. 7. lib. 3. supra.

¶ Ibi, *Y que deputen las personas*, aliquãdo enim custodia datur, ab homine ad custediendum defensãs populorum, quia necessaria est custodialis defensa, vel alterius saltus publicus vt. l. 1. ti. 12. §. ff. de fund. instru. populus eiusque vniuersitas ? necessrem suam per custodes publicos custodire, vt in quit Auenda. in. c. 1. præt. n. 13. in princi. lib. 1. secus vero secundũ eũ ibi, si defensa sit propria populi: nã tunc secundum eundem Auendã. ibidẽ in versicũ autẽ, nõ potest sola vniuersitas sine authoritate saltim iudicis custodes hos ponere ad pignorandum, quod tamen iam supra hoc titulo, reprobaui, nam vbi quo poluntur per dominos defensarum, & pignorant, non tamen cre ditur et cede iamus dato, nisi cum licentia iudicis id fecerint, vt in. l. 12. n. 6. supra hoc tit. diximus.

¶ Ibi, *Fuera ordenado*, & id etiam cle ricis tenebantur seruare quia reddunt de iniumne & publicum omnium commodum, secundũ Auend. cap. 4. præto. num. 25. versic. & sicut lib. 1. quod si iudices in suis locis seruare nõ fecjunt hęc puniũtur in syndicatu, vt dixi in. d. l. 5. titu. 7. lib. 3. supra, & ex verbis seq. id colligitur, ibi, *porque es bien vniuersal al bien y pro comun*. Lex sequens. 17. ponit formam & ordinem seruandi, & exequendi dispositionem nostræ. l. 15.

Pro legibus. 18. & . 19. & . 20. eius declaratoriæ & restrictoriæ, solum sciredebes, & notare quod in scinden dis lignis etiam si sit pro vsu domus Regiæ certus ordo seruãdus est, quo mediante: montes non disipentur & destruãtur, & sic hac de causa in plurib us locis statutũ est, quod ligna solũ fiant de arboribus siccis, vel infructiferis, vt dixi in. d. l. 15. tit. 7. lib. 3. supra, vel vbi sicci arbores deficiũt, iubetur secundum quod in. l. 20. infra eod. disponitur, & in. l. 7. supra. eod. quod inquolibet arbore relinquatur *horca pyrulos*, quod, verũ intelligere ma, vt dicebam nisi adinsicci arbores, & ęsij, nam tunc de ijs ligna potius faciẽda sunt quã de fructiferis, & nõ cæsis, vbi de hoc, vt dixi, esset in lo, co statutũ, quod de siccis fiãt ligna.

SVMMARIVM.

M*Onasteria concilia, & hospitalia an veniãt appellatione personæ. n. 1. vbi aliqua inferuntur cum num. sequenti. vbi n. 4. in propositum nostræ legis aliud est.*

Bona communicatio prolata contra quasdũ quæ personas non comprehendit vniuersitatem. n. 2.

Prouincia deuoganda quibusdãq; personis non deuoganda collegio. n. 3. vbi id in procuratore cessitius contra quemlibet personam, & n. 6. declaratur id de procuratore.

In lata significatione appellationę veniunt capitula & alia corpora insumata. n. 5. vbi ex hoc declaratur aliquæ Diuisiones.

Qualitatem vnam sufficit rem aliquam acquisiuisse, vt perpetuo illam consecuta. n. 7.

Res semel alienabilis effecta perpetuo talis re-

X *manet*

mant. nu. 8.

Legis nostræ dispositio, an cessauerit iam. numero. 9.

Concordia & intellectus legis nostræ. cr. l. 3. supra cod. & l. 24. infra eod. nu. 10.

Conductor desciuit per plures annos, an posit vltimo anno eum excoriatum, & de restituendo, relinquere. nume. 11.

Lex 22.

Summarium.

Defensæ pastui deputatæ si cultiuatæ & cæptæ fuerit a tempore constitutæ in nostra. l. reducantur ad pastum antiquum.

IBi, *Vt de omnes quælesquier personas*, cum in verbis præcedentibus lex nostra de Ecclesijs, monasterij, hospitalibus, & concilijs, dixerit, & in ijs loquatur per verbum, *omnes*, Latine alius, alia, aliud, quod est repetitiuum similum, secundum Bald. in l. conuenticulam. C. de Episcopis & cleric. manifeste videtur probari in nostra. l. cum adunxerit dictionem illi, *omnes*, illam aliam, personas, quod monasteria concilia, & hospitalia sunt personæ, & quod appellatione personarum venient, contra quod videtur, quia actiones debent cadere in subiecto bene disputito, vt fuit sententia Aristote. & tradit Domi. in. cap. sicut colum. 27. quæstio. 1. sed in collegio, concilio, vniuersitate, monasterio, & hospitali non datur subiectum, cui conueniat verbum personæ, ergo. l. non potest, ex quo inquit Domi. vbi supra, quod excommunicatio prolata contra † quæcunque personas non cõprehendit vniuersitatem. c. Romana §. vniuersitatem, de sententia excom. n. 6. quia excommunicatio ligat anima mam, & vniuersitas non est materia subiecta ad hoc, cum animam non habeat, & idem inquit Decian. l. similia colum. 3. ff. de iurisdi. omnium iudic. & reassumit latissime Felin. in. cap. eam te in. 12. colum. cum sequentibus de rescripto. item & ex hoc in collegio, vniuersitate, vel monasterio, vel simili, corpore repræsentato, non cadit administratio sacramentorum, debet enim eorum administrator confessiones audire, & sacramẽta omnia fidelibus suis administrare, quod personis representatis & fictis non conuenit, vt in fœmina & vniuersitate not. Abbas, & omnes per text. ibi in capr̃nona de pœniten. & remis. Sanctus Thomas in. 4. distinctione. 25. quæstione. 2. sunt enim huiusmodi personæ corpora inhabilia, cum respectu sexus, tum etiam respectu corporis imaginati: ex quo Romanus consil. 436. ait quod priuilegia derogatia quibuscumque personis, non derogant † collegio: & procurator constitutus contra omnem personam non poterit agere contra vniuersitatem, vel capitulum per dictum Bald. in Rubrica. C. ad Trebellian. & in authen. item quicumque. C. de episcopis & clericis Felinus dicto capite eam te, in. 2. columna de rescript. & in cap. dilectus. 2. columna penult. de simon. Paul. in dict. authenti. item quicumque. Romanus. l. si quis mihi bona. §. seruus ff. de acquirend. hæredit. Iacobus de Sanct. Geor. in. l. collegium. C. de hæredi. institu. Cassaneus, in consil. 1. dubio. 5. Deci. in. d. l. si familia: igitur ex dictis assumptum nostræ. l. procedere non pót. Sed ijs nõ obstãtibus

4 bus in propositum nostræ. l. verum est dictum † assumptum, nam cum l. nostra continet materiam fauorabilem, & reipub. conuenientem, & sic eius verba late sint interpretanda quoties datur fauor hic & lata interpretatio appellationę personæ in distinctè comprehẽdunt omnes tã masculi quam fœminæ, & vniuersitates, & capitula, † vt tradit Domi. post Ioann. And. & alios in. ca. cum in illis. 5. in fine, de prebend. in. 6. cum concord. vt scribit Iaso. in. l. si quis maior colum. a. C. de transactio. & Roma. dict. consil. 436. quod indultum. & in hoc casu est intelligendum id quod dixit Bald. in. l. qui cũque in. 7. columna de feruis fugi. & in. l. metum. §. aduertendum. ff. quod met. causa, dicens indistinctè contrarium, sic & in hoc casu intelligitur dictum eiusdem Bald. in cap. 1. de noua, form. fide dicentis, mandatum contra personas comprehendere vniuersitatem, capitula, & repræsentatas personas, quem sequi vi detur Barb. in. ca. cum non ab hominę in. 1. notabi. de iudi. & consil. 47. colum. penul. volumi. 4. tamen intelligendum est hoc, quoties tale mandatum est ex parte rei conuenti, & datur † ad ipsum defendendum, quod est fauorabile, vt inquit Cassa. vbi supra, & sentit Alexan. in apostil. ad Bar. in. l. mortuo. ff. de fideiussor. & sic in procuratore rei procedet hoc dictum Bald. & Barba. eum sequentis, nam in procuratore actoris in contrarium est communis, & ita Rotę iudicatum esse reperiasset tum per Gometi. in regul. de idiomate quęstione. 2. in fine, vbi & in quæstione appellatione, vbi verba debent proprie accipi intelligitur, vt appellatione personę non cõprehendatur vniuersitas, & similia corpora repræsentata: & sic iure optimo in nostra. l. sumptuus assumptum illud, quod appellatione personarum veniebant monasteria, & vniuersitates, & collegia, & sic eis numeratis, dicit. l. nostra, & alię quę cumque personę.

¶ Ibi, *De dozę años a esta parte*, ergo si ante hos duodecim annos ruptæ fuissent, non habebit locum. l. nostrę dispositio, nam limitata causa limitatum producit effectum. l. age cum Geminano. C. de transactionibus, & ad tempus prohibitum, post illud cessetur permissum ex text. & eius materia. l. in tempus. ff. de hęredi. instit. idq; adeò in nostra. l. verũsse credo, quod si semel ante terminum nostrę. l. ruptę fuerunt. hę defensę, quantumcunque post multum temporis non rumpantur, neq; arentur, postea vero ruptę sint, non habebit locum. l. nostra, sufficit enim rem in tempore habili acquisiisse vnam qualitatem vt perpetuo illam conseruet, † secundum glos. sufficit in. l. videamus. ff. qd̃ met. causa, cõmendatam ad hoc per Otaloram de nobilitate. 3. part. 3. partis princi. cap. 6. nume. 4. cum. 2. sequenti. & sic res semel effecta alienabilis perpetuo tamet † i. l. codicillos. ff. de legat. 2. Molin. de primogen. & Ioannes Gutierrez in consi. 21. nume. 16. vbi in causa ibidem relata ipse & ego informationem illam iuris fecimus & missimus, Regijs' auditoribus Pinciaris, & eius de causa fuit postea Regia lex statim sequens facta, quę in plurimum correxit ius, & est. l. satis exorbitans, & ambitiosa meo videri, sed est dubium, num dispositio istius. l. cessauerit iam, † ita vt tempora ab ea constituta sint computata à data nostrę. l. & adimpleto eius mandato vlterius non

procedāt, nec sit necessaria nec seruanda eius dispositio, & videbatur dubium hoc constituere, verba ita
acsta parte, ergo vsq; tūc & non in po
steram, item quia, si cū. l. nostra, tem
pore quo fuit condita, fuit adimpleta cessabit dispositio eius, nihilominus tamen contrarium teneo, & sic quod & nunc & quotiescunque casus ab ea propositi contigerint, & nunc, sicut ante eius dispositionem, habebit locum nostra. l. quia eius ratio non defecit, scilicet, ne deficiāt pastus, & ne desenfæ, & terræ pastui deputata mutetur forma & consuetudo ac vsus vtēdi ea. lex que sem per est in viridi obseruantia, & adeuitandum hoc dubium in curijs de Madrid. anni. 1573. fuit iussum vt observaretur, & quod pro eius obseruantia darētur in consilio Regio pro uisiones necessariæ, & lex nostra nō
10 est contraria. l. 2. supra eodem, ¶ vt ibidem & in hoc titulo, diximus, & intelle & tum huius. l. ne contrarietur legi. 24. & ipse desenfpit Gutierrez consil. 34. num. 2. sed nullo modo sunt contrariæ loquuntur enim in diuersis casibus, nam. l. nostra loquitur in defensis, quæ solo pastui erant deputatæ, & vt non rumpantur aut arētur sex vero sequens. 24. loquitur in differenti casu, scilicet, cū quis vult conducere pastus alicuius defensæ, ne conducatur per conductorem non habentem animalia ad pascendum ea, vt reuēditioni herbarum via præcludatur quod est differens, licet quoad casum ibi propositum pē ipsum Gutierrez lex nostra obstare videbatur, sed ei respondet ibidem ne intentui suo obstare posit, sed quia alio in loco apponi non poterit quæstio quotidie contingibilis in ijs partibus & similibus vbi defensæ vel terræ aliquē conducuntur ad culturam per quatuor quinque aut plures annos solet dubitari an in vltimo anno possit conductor talem defensam & terram relinquere ¶ excoriatam, & consumptam, *y de rastrojo*, quę quidem quæstio cum sit difficilis nostrę materię videbitur per Iosephum Ludouicum in decisione Perusin. 62. per totam partis secundę.

SVMMARIVM.

L*Ex nostra an habeat locum in defensis ad pasturam & culturam locatis. n. 1. & num. 5 & in concordia antecedenti.*
Mixtum comprehenditur sub simplicibus ob fauorem publicum. n. 2.
Habens potestatem legitimandi spurium, & item legitimandi incestuosum, an possit spurium, & item legitimare. n. 3.
Legitimandi facultas fauorabilis est. n. 4.
Lexis nostræ dispositio an cessabit si tempore conductionis non habet conductor armenta & gregem, cum tamen posset. n. 6.
Qualitas excludens vel admittens quando debet adesse. n. 7. & 8.
Lex nostra an procedat si tempore conductionis herba habebam pecora ad pascendum post vendita reuendit. n. 9.
Vendition non datur in herba sed locatio, & fructus debetur gabella. n. 10.

Lex. 23. Quæ secundum ordinem nouiorem est. 24.

Summarium.

Carens gregibus non potest defensas, pastui destinatas conducere sub pena nullitatis text. potest tamen pastum necessarium & tertiam etiam partem vltra conducere, & quod superest alteri habenti gregem locare pro eodem precio, sub amissione totius gregis.

1 I Bi, *Debesas de yerua*, sed an idē erit in defensis ¶ pastus & culturę, vel cul turę solum locatis, & videtur quod sic, quia lex hæc fauorabilis videtur cū cōcernat publicū comodū, ne ob hāc causam pastus deficiant, & reuendition i herbarū locus detur, quo casu ob fauorem hunc, mixtum com
2 prehenditur, sub simplicibus, ¶ ex. l. si ita scriptum, in prin. ff. de liber. & post. & l. clemēs in prin. ff. de hære. insti. not. Iaf. in. §. omnis institu. de action. n. 28. & ibi additio, & sic secū dum est ibi. n. 30. & 31. habēs potestā tē legitimandi spuriū, item & legitimādi incestuosum poterit legitimā
5 ri spuriū & incestuosum simul, ¶ & ibi hāc dicit magis communē opinio nem, quia legitimandi facultas fauorabilis dicitur, vt per Vllalobos in ærario mille commu. o. ja. verbo legi
4 timādi ¶ facultas, cōmunem etiā dicit Alciat. in. l. 2. nu. 46. ff. de verb. oblig. ergo idē in nostro casu dicendum videtur, nihilominus tamen
5 contrariū tenendum credo, ¶ tū quia lex nostra expresse, *de debesas de yerua*, loquitur & pœnalis est, & exorbitans, in quibus casibus mixtū non comprehēditur sub simplicibus, vt per additio. Iaso. in. d. n. 28. & quia regulariter mixtū non comprehenditur sub 6
simplicibus, ex. c. mandato de simonia. l. vim passam. §. præscriptione iū cta. l. mariti. §. hoc quinquennio. ff. ad. l. Iul. de adulter. & quia publicus etiam & maximus versatur fauor publicēs in cultura terrarum & earūm agricultura, quæ maxime in iure est priuilegiata, vt licet videre per Cassanę. in catalogo gloriæ mundi, parte. 11. consider. 37. & sic licet in curijs de Madrid anni. 1563. petitum fuit ob cuitandas plurium iudicium malitias, volentium legem nostram in defensis de labor intelligere nihil prouisum fuit, & vt capitulum non prouisum, nō fuit insertum in sequēdā impressione nostræ recopilationis, in qua capitula decisa in curijs post primam editionem factis inseruntur: & ita hanc opinionem videtur tenere Gutierrez in. d. consil. 34. ego tamen in hac cōtrariętate distinguerem, scilicet, quod si solebat defensa illa in toto, vel in parte cultuari & arari, tūc vtique esset clarior casus quod. l. nostrę dispositio locū non habeat, quia cessabat fraus & occasio fraudādi. l. nostram, & hęc etiā verba cessabant, cū dicant, *debesas para yerua*, si vero non solebat arari, tunc vtique fraudis coniectura fumi poterat ob fraudandam. l. nostram cōdū xisse defensam herbę ad pastū & culturam, & tūc posset procedi ad. l. nostræ executionem, licet & in hac cōtrarietate, & dubietate opinionū sem per inclinarem me in mitiorem partē pro reo: cū casus occurrerit vnus quisque latius pensitabit, & ex dictis per Alciat. in. d. l. 2. in prin. num. 4. & sequen. ff. de verb. oblig. hęc profequentur & declarabuntur.

¶ Ibi, *No teniendo ganados*, quid tamen si postea emat armenta an cessabit. l. nostræ dispositio, & videtur quod non, ¶ quia lex nostra tempus locationis & conductionis considerasse videtur, dum dicit, *no sean vsados arrendar*, iunctis ijs verbis, *no teniendo ganados, para labrar*, & sic qualitas illa habendi pecora debet adesse tempore, quo herba conducitur, nam qualitas adiuncta verbo, debet intelligi secundum tēpus verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxali. & qualitas aliquem admittens, vel
7 excludens ad aliquem actum ¶ debet esse tempore actus, ex glo. constitutus & ibi Docto. in clementina secūda, de ætate & qualitate, dixi in l. 4. titu. 1. libro. 2. supra. numero. 2. Nihilominus tamen contrarium est

FUNDACIÓN BIBLIOTECA OHY

renendum, imo quod etiam si nõ habeat tẽpore locationi, pecora aliqua quibus eum herbam depascatur, si tamen postea habuerit tẽpore, quo pascenda eit herba illa sufficit, nã omnia in contrarium dicta non procedunt, quoties in tẽpore disponendi, vel exercendi actum illum adest qualitas illa, ꝗ vt in terminis. d. §. si extraneus, tenet Bar. in. l. ex facto in prin. n. 1. ff. de vulg. & pupil. & in terminis. d. glos. in. d. clemen. 2. tenent ibi Doct. maxime Imol. & quia in hoc casu militat ratio nostræ. l. scilicet, ne patꝰ deficiat, vel hant cariores & reuẽditionibus locus denegetur, & par est aliquid esse de per se, vel per relationẽ ad aliud, & sufficit quod ex æquipollentibus fieri, verum tamẽ est quod si esset homo solitus reuendere & in quo fraus præsumeretur & denunciatio fieret antequã emeret emptor herbæ, pecora ad illam herbam pascendam non vtique excusaræ eum licet post emeret, deberet tamẽ fraus hæc liquido probari, & cõfuetudo hæc per illum faciendi, & quod intelligebatur post venditionẽ emisse pecora, vt euitaret pœnam & fraudis præsumptionem, cum alias hęc facere soleret sine pecoribus, & reuendebat, & pecora non trahebat quę iuxta rectus debet cõsiderare, eũ casus occurrerit. Sed quid si dum herbã cõduxi pecora ad alius pastũ aggregem habebã, posit tamen ex ali qua de causa vendidi pecora illa, an sine pœna potero vendere herbã illam, & in hoc nulli dubium quin possim, ex doctrina Bartol. & omniũ in. l. cætera. §. sed si parauerit de legat. 1. & Hippolyt. sing. 86. & Tiraquiẽ vtro. retract. in præfatio. num. 78. vbi hoc intelligit, cum Bartol. procedere dummodo contingat in illo proposito, alias enim præsumeretur id fuisse abinitio propositũ reuendendi, vt postea fecit.

¶ Ibi, *Cioui æquos*, si personæ viles sint, vel ignobiles, seu sicut nobiles; nam nobilibus non est imponenda similis pœna, vel alia infamatoria, vt alibi dictum est.

¶ Ibi, *Et arrendamento non vada*, non solum locatio & conductio à tali tãcta contra. l. nostræ dispositionem, sed etiam locatio illa, liquam ipse primus conductor alteri fecit, nam cum principalis causa non subsistit plerumque neq; ea, quæ sequuntur locum habent ex. l. cũ principalis. ff. de reg. iur. & sublato principali tolli tut accessorium ex. l. fin. ff. de constpecu. & resoluto iure dantis, resoluiturius accipientis, neque potuit primus conductor in secundum plus iuris transferre quam ipse habet, & sic secunda locatio ab eo facta nihil valebit. & notandum quod hęc nullitatis pœna nõ habet locum, neque censetur repetita in versi. & diuisiõ tione sequẽte, cum sit diuersa diuisitio & diuersus casus, & vnusquisq; casus pœnam specialem sub se continet.

¶ Ibi, *Pueda arrendar*, non dicit, *vẽder*, quia in herba nõ datur, venditio, vt per Lasarte de deci. vẽd. c. 2. n. 5. 3. li. 1 & sic in pluribus partibus ex herbæ locutione nõ debetur gabella, quia licet sonet contractus in vẽditionem non est vendito sed locatio, licet in hac nostra Placentina ciuitate ex antiquissima consuetudine indutũ est deberi gabellã ex tali locatione herbarũ, & vocatur, *Herbaglio de cavallo*, vt ibidem videt.

¶ Lex finalis nostri titu. declaratoria 1. 2. supra illo titu. prohibente in defensis boum, alia pecora quam agricultuꝰ non esse imminenta, vel fallit tamen vt in versic. *y porque*, nostrę. l. & hęc pro hoc tit.

De la Caęa y pesca, y que no se maten terneros ni terneras.

CVM in defensis pratis & mõtibus tã volatilia quam terrestria animalia reperiantur, & in riuis ibidem sitis & trãseuntibus piscatilia iridẽ adsint, & vitelę creentur & nascãtur, post titu Lum prędcedentem de mõtibus terminis publicis & defensis tractãte, iuste sequitur hic noster de aucupio venatione ac piscatione tractans, & in hiuus tubricę declarationẽ plura ad notãda & singularia differemus ante quam ad textualiũ declarationẽ deue niamus.

SVMMARIVM.

VEnatio quid sit. n. 1. et. n. 2. 3. 4. tres habet species & n. 5. quę sit venatio licita, et quę nõ. Piscatio piscaria & piscatura iijs nõminibus vocatur & quę sit. n. 3. et n. 4. quod dupliciter exercetur, et an licita sit et quinam. Venatio et piscatio quo iure sint introducta. n. 5. Venatione & piscatione an possit quis prohibere alium? n. 6. Diuersarũ cũm prohibent vassallis ne piscentur aut venationẽ faciant in tali loco et parte debẽt vassalli protestari contradicendo, ne videantur consentire. n. 7. Ius venandi aut piscandi adquiri potest. n. 8. Venatio & piscatio potest per principem prohiberi ex causa. n. 9. & per dũs inferiores etiã adeũpar, vt ibi. & n. 10. pœnitur triplex causa prohibendi. Pœnitur pœnę ne venetur aut piscetur instrumento quo eũ animalia vel pisces destruantur. n. 11. Crudele est pœna corporalis pœtis ingredientes loca ve tita venationis causã. n. 12. n. 13. vt ibi. Princeps debet refarcire damna data à venationis prohibitione ab animalibus inclusis. n. 13. Venari an liceat in alieno territorio. n. 14. vbi & an ciuitas possit exercẽre prohibere venationẽ, aut piscationẽ in flumine vel loco. (n. 15. Sex casus vbi non licet piscari in flumine publico. Fundum alienum licitum est ingredi ad venandũ vel piscandum. n. 16. nisi vt ibi, & ibi quid in conscientia, & ibi amplitatur.

1 BI, Caęa, Latine venatio nũcupatur, & est venatioꝰ ferarũ persequutio, seu aliter dicendo, venatio est exerci

3 bo, venatio, & itidẽ venatio ꝗ quãdã est, & dicitur oppressiua hominũ, & hæc est omnino illicita. c. non est. §. his itaq. 6. dist. vt sic tabulatur Nemrot Genes. ca. 10. in bello tamen iusto intellige, licita est hæc venatio, quẽdã adulatoria quę sit per verba, & hæc etiã est illicita. c. qui venatoribus. 86. dist. c. sunt nonnulli. 56. d. ca. plurimi. 6. q. 1. quadã vero venatio dicitur clamorosa saltuosa & laboriosa, vt ad apros, vrsos, leones & similes bestias feras. ca. 14. nemo retia, de pace tenen. l. 1. C. de vena. fera. lib. 11. & talis venatio est licita laicis, secus clericis, nisi in casu necessitatis, quãdo tales bestię deuastarent fructũ bonorũ Ecclesiæ, vel religionis, quia tũc talis venatio esset eis licita, secundũ Gansfre. in summa de cleri. venato. & Henri Bohic in. c. 1. eod. tit. alia vero dicitur arenaria vel arenosa, vt cũ gõtra ferã bestiã in arenã pugnat, prout fuit mos Romanorũ antiquorũ vt in spectaculis populor ũludi loco exhiberẽtur ferę bestię, cum quibus homines aliqui decertãrẽt, & ab arena Arenarij dicti sunt. l. obcærnẽ. §.

si ea ff. de testis.l.hæ demũ. ff. de opc. liber. hos bestiarios appellat Iulius Capitolinus in Antonino philosopho, qui exercendæ virtutis suæ gratia, in arenã descendebant, non infames, sed laude digni existimabantur I. Athletas. ff. de his qui not. infam. sed si adiaæc precio operas suas locarent infames reputabãtur & viles l.ar.ratem senatus. ff. de postu.l.2.§. fin. vbi omnes. ff. de his qui not. infa. hæc tamen venatio est mala ex.cap. infamis §.tria.3.quæst.6. & non solum clericis, verum & laicis est interdicta, siquidem ex quo hominũ interitus sequitur peccatum est mortale, vti admonuit Turrecrema in.c.a. qui venatoribus. 86. distin. n. 3. qui hoc declarat nisi hoc fiat ex causa necessitatis ad mortem euitandam, nec dissentiunt Abb. & cæteri in. cap. 1. de cleri. venato, & summist.e verbo, venatio. Quædã vero venatio est spacio casu seu recreatiua ad exercitandũ calorem naturæ, & talis dum tamen nõ sit de prohibitis & infestis, vel alio tempore prohibito facta, est permissa maxime laicis, secundum glos. & Henri. in. d. c. de cler. vena. Hostien. in summa de cleri vena. §.11. & clericis etiam dum tamẽ raro fiat per eos & tempore congruo, vt tenent dicti Docto. & Bern. Diaz in pract. crimi. c. 67. vbi nouissime eius additionator Salzedo, plures Doct. de his agẽtes retulit, & differit an expositis etiam hęc vltima venatio licita sit, & ex.c. quorundam. 24. dist. & ibi glos. omnis venatio episcopis est prohibita, & sic inquit ibi glos. secundum Hieronymum non inueniri neque legi venatorem sanctũ, & licet Beatus Eustachius qui fuit venator dicitur beatus fuit, qua non permãsit in venatione, sed dimisit & penitiuit, alias exultẽre venatore nõ reperitur Sanctus, secus vero in piscatore. ca. Eſau. 86. d. vbi ponit glos. rationẽ diferẽtię, scilicet, quod venatio sit cũ clamore, piscatio sine eo, vel quia maior delectatio est in venatione, qa tũc nihil potest cogitari de diuinis, sicus in piscatione, nisi & piscatio esset continua & fieret causa voluptatis, nã tunc etiã clerici censetur prohibita, si ex ea Ecclesia damnum pateretur in spiritualibus & temporalibus, & sic potest procedere quod dicebat Specula. in tit. de cler. vena. vers. piscationibus, dicens etiã piscationẽ clericis prohibitã, ita Fran. Mar. de cisi. delphi. 530. nu. 8. alias rationes quare venatio clericis prohibetur nõ vero piscatio, vide per Sebast. Medi. de venatione. q. 8. n. 2. cũ seq. & ibi, n. 13. cum seq. reassumit, quę venationes sint clericis prohibitę, episcopis tamẽ causa recreationis honestę, vel ex necessitate vt suã sanitatẽ defendat, venari liceret, vt per Menoch. de arbit. cent. 5. casu. 413. n. 13. & hoc dũ tũ ipsi episcopi, nõ venẽtur suis manibus, sed venari videant, vt probatur ex. l. 57. titu. 5. parti. 1. ad hoc allegata per Salzed. vbi supra in. 1. additione in prin. & de ijs venationibus, licet nõ ita clare & late agitur per glo. & Doct. in. c. 1. de cler. vena. per tum misi. verbo. venatio, & per Fr. & Mar. & Menoc. vbi supra, per Sebastia. de Medi. in tract. de venatione in prin. n. 34. cũ seq. & in. q. 1. & . 3. in 17. volumi. tract. diuersorũ. Doct. & Cassane. in cathal. glori. mun. 11. parte. considera. 49. cum seq. Monachis tũ nec recreationis gratia licet, etiã si suos redditus habeant in venatione, debent hęc per alios facere, non per se nec eis interesse, secundũ Doct. cum muniter teste Dida Perez. l. 1. tit. 22. lib. 2. ordi. col. 693. in medio, & vide c. 13. sess. 24. concil. Triden.

¶Ibi,

3 ¶Ibi, *Ypsa*, Latinẽ, piscatio, piscaria, & piscatura à doctoribus vocatur, & est quasi piscium captio, & potest definiri sicut venatio, in glo. pręcedenti diffinita est, scilicet, quod piscatio est quasi piscium persecutio, vel est exercitium ordinatum ad piscium captionẽ, & genus piscandi duplex est & dupliciter exercetur f, scilicet, retibus & hamo, secundum glo. Archid. Turrecre. & Bellamc. cap. 5. et aliũd. 24. quęstione. 1. de retibus dicitur capit. non turbatur, ead. causa, & quæstione, an sit licita piscatio & quibus personis, & in hoc Turre. relatus per Cassane. in Cata. glor. mundi. dict. 11. part. consider. 5. inquit quod si fit propter necessitatem, vt sunt illi, qui de ea victum quærunt, est licita, & dicit id tam esse cõclusionem Gregorij super Ioa. 21. vbi legitur, Apostolos post Christi resurrectionem redijsse ad opus piscationis, quod idem dixit si propter solatium adhibitis circũstantijs, de quo & per Menoc. de arbi. dict. lib. 2. centuria. 5. ca. fu. 413. nu. 20. &. 21. Sed quo ad venationem & piscationem inuestigãdum est quo iure sit venatio f & piscatio introducta, & in hoc dicendum est, iure gentium ex. 5. feræ. In tit. de rerum diuisibi, feræ igitur & bestiæ, & volucres, & pisces, & omnia animalia, quæ cælo, & terra nascuntur simul atq; ab alio capta fuerint, iure gẽtiũ statim illius esse incipiunt, quod enim ante nullius est, id naturali ratione occupanti cõcedit, vt & in. l. 1. & . 3. &. l. quod in litore. ff. de acquirend. rerum domin. l. 1. ff. de aquiren. possessio. l. 17. titu 28. p. 3. summus enim Deus omnia animalia creauit in hominũ vsum, & cibum Genes. c. 1. facit. Iin pecudum. ff. de vsur. & Cicero lib. 3. de finibus, cumq; hæc animalia ipsa natura secerit, plane licet per eandem naturæ legem cuilibet primo capienti, ea acquirere, vt per Couar. in cap. pecuniam. 2. part. §. 8. nu. 1. Sact. Thoma. 2. 2. q. 66. 4. artic. 1. Soto de Iust. & iur. lib. 4. q. 5. artic. 4. communis secũdum Iaſ. consil. 179. volum. 4. Eman. Suarez in fus com mu. opin. verbo, Venatio. quos & alios alia adducẽs refert Sebastã Medi. in dict. tract. de venatio. q. 2. nam cum ex communi iure & vsu aquæ, mare, & ripę eius, & aer omnibus sint communia, vt per. l. 3. titu. 28. part. 3. ideo omnis homo, secundum text. ibi, potest eis vti libere. Sed an prohiberi poterit quis per aliquẽ eis vti, & regulariter dicẽdum est, quod non, etiam per principem, eò quod princeps non posit ea, quæ sunt iuri gentiũ, & naturalis, tollere, ex. 5. sed naturalia inst. de iure natu. gent. & ciui. & quia quæ nullius in bonis sunt capientis fiunt, vt proxime dictum est, & per consequens princeps, & à fortiori domini inferiores in terris sũi hæc prohibere non possunt, prout tenuerunt Hostient. & alij plures relati & secuti per Couar. in cap. pecuntam. 2. part. §. 8. nu. 1. vbi hanc ex Iaſ. consil. 179. lib. 4. testatur esse communem opinionem, & tradit glo. fin. l. 6. tit. 28. part. 3. & Mencha. de succes. creat. §. 26. num. 79. & Didac. Perez. in. l. 1. tit. 22. col. 693. lib. 2. edi. & Iacob. de sancto Georg. in Tract. de feudis sub. §. & cum venationibus. 17. volum. Tracta. diuersorum Docto. vbi pluribus modis respondet text. in cap. nemo retia. de pace tenen. & eius vsu. in vsib. feud. qui si bene cõsideretur non modo non est contrarius, sed facit & pro hac opinione, vt optime considerat Couar. vbi su-

prā, & de ijs etiam tradit Francisc.
Marcus, decis. Delphina. 530. n. 14.
cum tribus sequentib. & Valasc. in
Ille consi. 22. nu. 27. cum sequent. vo
lum. 2. vbi tamē inquiunt quod quā-
7 do domini terrarum ſ faciū thas pro
hibitiones debent protestari & con
tradicere, ne videantur consentire,
& præscriptione acquirant ius hoc
prohibendi venari aut piscari in cer
ta silua defensa vel flumine prout
8 acquiri ſ posse inquit Auend. c. 12.
præcto. nu. 11. &. 12. lib. 1. & late Bal
bus de præscripto. 4. part. 5. partis
princip. quæst. 6. per totam, & Aymon in Tract. de Antu. temp. 4. par.
5. materia ista singularitatis. nu. 79.
cum sequent. aliquibus. Ex varijs ta
mē causis secundū dictos Doct. pro-
hiberi possunt venatio & piscatio
9 per principem nō recognoscētem ſ
superiorem, & per dominos inferio
res ex iustissimis causis ad tempus
& non in perpetuum, vt per Iacob.
de Sancto Georgi. vbi suprā, & Co
uar. vbi suprā, nisi secūdum eum ibi
jus id per immemoriale ſ præscriptio
nē legitime quis acquisierit. Imo &
tūc cauēt est recipida & seruanda
præscriptio hæc tā in foro exteriori
quā interiori, præsertim si ea initiū
à tyrannide habuit, vt & hæc per Re
bus. in. Linter publica. 17. ff. de ver
bo. signifi. pag. 160. & tradit Sebast.
Medi. in Tract. de venatio. quæst. 5.
fol. 397. in. 17. volu. Tractatuū, vbi
10 o inquit ex triplici ſ de causa hęc pro
hiberi posse. Primo si venationis lo-
cus sit cōmunis ciuitatis aut oppidi,
vetari potest, à principe vel à domi
no per viam gubernationis, nam fe-
ræ volucres, & pisces non solum
ornamento sunt, verum & necessi-
tati seruiunt, ob idq; non est vsurpi
temeritati venatio cōmittenda, sed
debet ordine ac lege fieri ne dispe-
rent. Secundo, quia Princeps etiam
cōmunia loca Reipub. potest alicui
proprio vsui dicare, neque ad hoc,
vt quidam putant, requiritur cōsen-
sus populi, iustum quippe est, vt pro
sua dignitate, gratia recreandi ani-
mi, venationē habeat paratam, præ-
terquam quoad apros, & cervos, &
id genus, bestiarum, nō decet à ple-
beijs venatij impeti, sed vt reseruē-
tur ingenuis, qui præliorum simu-
lacra aduersus eos imitentur. Ter-
tia ratio est, quia prohiberi potest
venatio, nēpe quia est in loco non
communi oppidi, sed proprīa ipsius
domini, quo suam custodit venatio
nem, nam si potest fundi dominus
particularis prohibere, ne quis ve-
nationis gratia illud ingrediatur,
multo magis princeps, quod tamen
in magnatibus & principe inferio-
ribus non procedit. Imo & prin-
ceps ipse in totum prohibere non
debet venationem, sed pro loco &
tempore, adde tu, & pro forma pi-
scandi, aut venandi, nam vt cum
fraude venatio aut piscatio non fiat
prohiberi potest, vt si fiat cum in-
strumenta, vel modo, quibus qui-
11 dem omnia illius generis ſ animā-
lia capi possent, & postea non in-
uenirentur, vt inquit Rebuf. in. l.
vnica. C. de venatio. fera. libro. 11.
& eius nepos. Pet. Rebuf. in. 3. To-
mo confit. Fran. titulo de vsu & cō
suet. in præfatio. numero. 48. & Co
uarru. vbi suprā, num. 3. versic. Se-
cundo. & hoc ex quod leges nostræ
prohibere voluerunt, ne ermen-
tur animalia & pisces, modum, &
formam, venandi & piscandi, & lo-
cum, & tempus, leges nostræ de-
clarant in præsenti, & in propoſi-
tum dixit Sebastia. Medina, in dic-
to Tractatu de venatione, quæ-
stione. 5. per totam, in. 17. volum.

Tract.

Tract. vbi & inquit quod in prohi-
bitione etiam cauendum est ne pō-
næ acerbæ statuantur, quia illud non
æstimatur furtum, aut latrocinium,
proinde ac dum domus aut burſa ex
pilatur: vnde crudele est pœna cor-
porali plecti ingredientes loca vetita
12 venationis ſ causa, sed satis si duplū
aut simplum perdeant, & retta ac in
strumenta quibus venātur ac piscantur,
quod si in ijs cesserent contumacia
possent relegari, quod si contem
ptus superioris adesset, tunc non ra-
tione venationis prohibitæ, sed con-
tempus posset pœna corporali puni
ri pro modo contemptus, de quo de-
bet expresse constare, itidem & in
prohibitione hac debet adueri vę
damna data ob eā resartiantur à prin
13 cipe ſ his personis, quæ damna passa
sunt ab animalibus à principe ipso in
setu inclusis, ytbæc & alia aduertē-
da prosequitur Sebast. Medi. in dict.
quæst. 5. & Couar. vbi suprā. nu. 11.
14 & ca in alterio territorio liceat venā
ri vid. Francis. Marc. decis. Delphina.
533. ex quibus habes prohiberi non
posse venationes & piscationes, nisi
per principē, & tunc ex causis publi
cis, vel si ex causis priuatis causa re-
creationis ipsius principis facietus sē-
tū, Gnō, vulgo nuncupatū, & tūc cum
moderamine & adueteūjs dictis fa-
ciendum est, posset tamen ciuitas in
cuius territorio est flumen exteris
piscationem fluminis illius prohibe-
re per. l. Diuus. ff. de seruit. rusti. prę-
di. l. 16. titu. 28. part. 3. not. glo. fi. l. 6.
15 eod. tit. & part. & sex casus ſ in quibus
piscari non licet in flumine pu-
blico, vid. per Cepolam de serui. rust.
prędi. titu. de piscatione, & Balbum
de præscript. 4. part. 5. part. princip.
q. 6. n. 4. cum sequent. & vide Anto.
de Cordoua, in sua summa. q. 115. per
totam, vbi plura dicit in conscientia
16 annotanda, ex supradictis etiam in-
ferur licite posse ingredi fundum ſ
alienum ad venandum vel piscādum
nisi venatio, vel piscatio sint fructus
& in redditu ipsius fundi consistant,
adeō vt etiam ij, dominō prohibente
fiat venatio in fundo alieno non te-
neatur capiēs restituere in conscienti-
a, neque itidem in iustitia, animalia
ibidem capta licet venator teneatur
actione iniuriarum, vt per Seb. Medi.
vbi suprā, quæst. 6. ſ. 11. ſ. 7. & compro
bat Couar. dict. cap. peccatum. 2. p. ſ.
8. num. 4. versic. Quarto ab eadem,
& latius & nouissime Humada in. l.
12. tit. 20. part. 1. in glo. 2. nu. 1. cum se
quentib. plurib. vbi respōdet leg. 47.
tit. 28. p. 3. & alijs legibus, quæ in con
trarium facere videbantur, & in. n. 9.
versic. Quinto ab eadem, id ampliat
procedere etiam si dominus agri ius
venandi alicui locauerit, qui in vniu-
ersum venationē in eo fundo pro-
hibuerit, ea ratione quod ipse capere
vellet easdem feras intra proprū
agrum enutritas, & pecunia vēdere.
Tenebitur tamē venator talis in alie
no fundo capiens animalia ad restitu
tionem damni in eo fundo, ob vena-
tionem facti & contingētis domino
prohibenti, & in hac æstimatione ha
benda est ratio animalium, quæ nisi
extraneus venatus fuisset, dominus
fundi eiusve conductor habuisset,
suaque fecisset per apprehensionem,
habendaque itidem erit ratio vena-
tionis, quæ in eo fundo per dominū
solum exerceri solebat, ita vt hic
venator, qui domino prohibente a-
grum alienum ingrediturnon tenē-
tur ad restitutionem ratione captorū
animalium, sed ratione damni illati
per venationem ipsi domino, qui ve
nari iure & iustitia solitus intra pro-
prium agrum fuerat, vt inquit Couar.
vbi suprā, num. 11. versic. Præterea.

vbi, &

vbi, & inquit ad damnum factum in segetibus & fructibus illius fundi teneri tales venatores: aliud & itidem damnum in piscatura considerat Couar. vbi suprà. num. 12. versic. quin & præter. inquit tamè, ibi, Couar. n. 14. &. 15. quod licet animalium captorum in septis & saltibus euagantium sit captio propria capientium neque teneatur ad restitutionem, tenebuntur tamen ferarum & piscium, qui pri uatim alicuius proprij sunt, puta quia priuatim inclusa sunt viuarijs, leporarijs, piscinis, & stagnis, vt ibidem per Couar. dictis numeris. 14. &. 15. & per Sebast. Medi dict. quæst. 7. vbi hæc ampliat & limitat, quæ longum esset referre. Et hæc pro Rubric. declaratione sufficiant, vt ad declarationem legum deueniamus vbi alia declarabimus Deo volente alia per Sebast. Medi. vbi suprà videri possunt.

VMMARIVM.

Cuitas potest ex causa publicæ vtilitatis prohibere venationem & piscationem. n. 1.
Ecclesiastice personæ tenentur etiam seruare leges nostras venationis & piscationis. nu. 2. vbi coram quo iudice agendum.
Clericis repertis cum instrumentis prohibitis ad venandum, vel piscandum, possunt ex primi per seculares officiales. num. 3.
Venatores, vel piscatores, contra legis nostrarum dispositiones venantes, vel piscantes, peccent mortaliter. num. 4. & ibi quid si in die festo.
Ludere contra legis dispositiones, an sit peccatum. num. 5.

Lex Prima.

Summarium.

Tempore quo animalia nutriuntur omne genus venationis cessare debet sub nostri text. pœna.

LEI, *Tiempo de crie*, Hæc est vna de iustissimis causis prohibitioni venandi & itidem piscandi occasionem præbens, ne tunc omnia animalia capiantur, & publicæ vtilitati lædatur, qua de causa & ciuitas ad hoc posset statuta facere 1, vt inquit Deci. con. 179. relatus per glo. fin. in d. c. tit. 28. part. 3. & legum nostrarum ad hoc notat Couar. in dict. cap. peccatum. 2. p. §. 8. num. 3. & eo relato Sebast. Medi. in dict. Tract. de venatiõe. quæst. 11. per totam.

¶ Ibi, *De qualquier estado y condicion que sea*, & sic ecclesiæ personæ censentur etiam prohibitæ contra prohibitionem nostrarum legum venari aut piscari, nã cum leges nostræ publicam concernant vtilitatem & commodũ publicum, imo & priuatum commodum cuiusliber, ecclesiastici, etiam tenentur has seruare leges 1, vt in propositum nostrum inquit nouissime Docto. Salzedo, ad præd. Bernard. Diaz. cap. 67. addi. 1. vbi tamen inquit pœnam nostræ. l. & sequentium imponẽdam talibus ecclesiasticis per suum iudicem debere imponi, vt & ipse dixit in cap. 55. ibidem. & nos ali bi diximus. Inquit tamen ibidem in eod. c. 67. addit. 1. in versic. illud autẽ nouũ, quod si clericus repertus fuerit cum instrumentis prohibitis venationi vel piscationi, poterunt ab eo capi per iudices seculares eos sic reperientes 1, prout quotidie fit cum perdicis in iabula reperiuntur ad venandum, vel aucupandum, vel cum retibus prohibitis. Sed an venatores seu piscatores cõtra prohibitionem harum legum venantes, vel piscantes, peccent mortaliter 1, & in hoc quoad restitutionem nulli dubium, quin ad eam non teneantur, vt tenet Couar. dict. cap. peccatum. 2. par. §. 8. nu. 3.

nu. 3. & Sebast. Medi. in dict. Tract. de venatione. q. 7. nu. 14. &. q. 8. nu. fi. volum. 17. tractatuum diuersorum, vbi & inquit quod etiam si in die festo quis venetur aut piscetur, licet malefaciat non tenebitur ad restitutionem captorum animalium & piscium in capo, vel flumine publico, sed an peccabunt, & in hoc Menesis. in. l. per agrum. num. 8. & de serui. & aqua, inquit, quod hic, quod durũ videtur, quia lex nostra satis contentatur pœna ab ea imposita, & nihil vltra exigit, licut & ludere contra leges non esse peccatum 1, asserit Nauarr. Manuali. capit. 19. numero. 6. &. 7. non est enim Regiæ intentionis obligare ad peccatum cum pœnã imponit temporal sem secundum eundem Nauar. ibidem. cap. 23. nu. 56. licet in contrauenientes iudicis præcepto præcipientis non piscari aut venari per aliquem, asserit Couar. d. §. 8. nu. 4. in princ. & Didac. Perez, in l. 2 titu. 9. lib. 2. Ordin. col. 502. versic. hinc etiam est, & quamuis res dubia fuerit apud aliquos in mitiorem partem inclinarem, ne leges sint laqui animarum, cum ipsæ satis pœnæ temporalis contentant, & hoc dum tamen non fiant venationes & piscationes in die festo dum diuina celebrantur officia, licet hæc de peccatis theologis & cõfessoribus, potius determinada relinquere sit melius, qui circumstantijs circumspectis hæc deliberare poterunt.

Lex. 2.

Summarium.

Tempore niuis, venari non licet sub pœna in lege præcedente contenta.

LEI, *De fortuna y pieue*, Allegat Couar. in dict. cap. peccatum. 2. part. §. 8. num. 3. & Sebast. Medi. in dict. Tract. de venatione. q. 11. Est enim & eadem tutio ratio, sicut tempore quo prægnantes sunt animalia hæc sine perdices.

¶ Ibi, *Con ningun genero vi instrumento de caça*. Et sic neque retibus aut instrumentis permissis venari licebit hisce temporibus, hic & in lege præcedente contentis.

SVMMARIVM.

Prohiberi potest piscari, aut venari, certo instrumento. nu. 1.
Pœna nostri text. vt incurratur, debet esse actus perfectus. nu. 2.
Perdices habere in domo, ad aucupandum prohibetur his, non vero si recreationis causa habeantur. nu. 3.

Lex. 3.

Summarium.

Venari non licet instrumentis & rebus hic contentis sub pœna hic contenta, & quod nemo perdices habeat ad venandum, neque in domibus sais sub nostri text. pœna.

LEI, *Con lazos de alambre*, Potest enim prohiberi ne tali instrumento venetur aut piscetur 1, ne publica lædatur vtilitas in captione, multa animalia aut piscium ex tex. in c. 1. §. nem o retia, de pace tenẽda, & eius viol. not. Couar. d. 2. p. §. n. 8. nu. 3. & Sebast. de Medi. de venationib. q. 10. n. 1. eo quod lædi dum eum, ibi, feræ, volucres, & pisces, non solum sunt pro ornamento vniuersi, sed etiam prouvtilitate hominũ, vnde princeps prohibet venationem, quæ fit cum instrumento, tonæ,

HYPERMEDIA ENTERTAINMENT. BIBLIOTECA OHY

næ, quia eo plures extinguntur, & capiuntur feræ, atque inde sequitur animalium silueſtrium, & ferarum in numero extinctio, quæ Reipub. incommoda eſt: nó enim retia laqueí, aut alia inſtrumenta permittítur ad capiendas venationes niſi vrſos, lupos, & apros, ex dict. 5. nemo retia, not. Guid. Papæ deciſ. 218. n. 2. quod concludat ad legem. 7. & 8. infra eod. & Cæpola de ſeruit. ruſti. prædi. cap. 21. num. 8. & 9.

¶ Ibi, *Ni con otro genero de inſtrumento*, obſcura ſunt hęc verba, & diminute fuerunt apposita per compilatorem, nam in originali dicitur, *Nisiro genero ni inſtrumento dello*, vt deſignaretur, non quod omne inſtrumentum, quo cum animalia & perdices capi poſſunt, prohibeatur, ſed tantum illud, quod ſimile præcedétibus, & proxime dictis ſimile eſſet, ita quod cum eo venatio deſtrueretur, & extinguebatur, non vero cum alio, in quo ratio hæc deficeret, nã lex de habilitate eſt reſtringenda, ex. 1. vt gradatim ff. de munere, & honor. & ex præcedentibus & ſequentibus declarandæ ſunt interme dia, cumque ex præcedentibus & ſequentibus de inſtrumentis ijs venationem extinguétibus loquatur lex noſtra, verba hęc intermedia, *Ni con otro genero de inſtrumento*, De ijs intelligenda ſunt, aliter enim & lex noſtra abſurditatem contineret & ſuperfluitatem ſi indiſtincte de omnibus inſtrumétis intelligeretur, & quia cum lex noſtra prouidere voluerit extinctioni animalium, vbi hęc ceſſat diſpoſitio ceſſare debet, & ſic præticã cõmuni declaratum videmus, nam cuniculi cum canibus & retibus venantur, lepores iuidem, & perdices cum cane & balista, & ſimilibus, quibuſcum animalia non deſtruuntur, neque fugantur, & niſi ſic intelligeres deſtrues legem noſtram, & præximæ vſum quotidianum.

¶ Ibi, *Ni con reclamos ni huyeres*, Hæc enim venatio frauduletur dici poteſt & cum fraude facta, vtpote quia hęc inſtrumenta erernant animalia & aucupia, & deficere faciunt, & ſic iuſte prohiberi poſſunt, & ſunt prohibita, ſecundum Rebuf. 1. 1. C. de venatio. fera. & Petr. Rebuf. 3. Tom. conſtit. Franc. tit. de vſu & conſuet. in præfatione. n. 48. & Mexia in pragm. panis, conclu. 4. nu. 1. 9. & Sebaſt. Medicis. d. Tract. de vena. quæſt. 10.

¶ Ibi, *Que lo contrario hiziere*. Notat vero verba hęc, quia denotãt factum non non verò faciendum, & ſic cum delicta hęc cum affectuſunt facta & perfecta non vero ſolo intentata ſolummodo, poena enim in mite imposita locũ tantũ habet in actu conſummato, nõ vero incepto tantum, niſi aliud dictum ſit, vt per Didac. Perez in l. 1. 16. titu. 3. col. 1. 45. lib. 1. Ordin. & iterum in. l. 2. tit. 13. libr. 8. Ordin. & nos alibi etiam diximus.

¶ Ibi, *Ni los tengan en ſus caſas*, intelligo *para cazar*, vt in præcedẽtibus verbis dictum eſt, ibi, *para cazar*; nam quãdo lex vnum diſponit, & alterũ præſupponit, vt habeat locum diſpoſitũ debet verificari præſuppoſitum, ex glo. ſingul. & communiter. De ijs intelligenda ſunt, aliter enim & lex noſtra abſurditatem contineret & ſuperfluitatem ſi indiſtincte de omnibus inſtrumẽtis intelligeretur, & quia cum lex noſtra prouidere voluerit extinctioni animalium, vbi hęc ceſſat diſpoſitio ceſſare debet, & ſic præticã cõmuni declaratum videmus, nam cuniculi cum canibus & retibus venantur, lepores iuidem, & perdices cum cane & balista, & ſimilibus, quibuſcum animalia non deſtruuntur, neque fugantur, & niſi ſic intelligeres deſtrues legem noſtram, & proximæ vſum quotidianum.

¶ Ibi, *Ni con reclamos ni huyeres*, Hæc enim venatio frauduletur dici poteſt & cum fraude facta, vtpote quia hęc inſtrumenta eremant animalia & aucupia, & deficere faciunt, & ſic iuſte prohiberi poſſunt, & ſunt prohibita, ſecundum Rebuf. 1. 1. C. de venatio. fera. & Petr. Rebuf. 3. Tom. conſtit. Franc. tit. de vſu & conſuet. in præfatione. n. 48. & Mexia in pragm. panis, conclu. 4. nu. 1. 9. & Sebaſt. Medicis. d. Tract. de vena. quæſt. 10.

¶ Ibi, *Que lo contrario hiziere*. Notat vero verba hęc, quia denotãt factum

præmia hæc constituũtur & dantur, secũdum Aued. c. 2. parto. n. 8. in medio. lib. 1. vbi. nu. 9. quærit an possint absq; legis licetia constitui præmia hæc, stãte. l. nostra nolli dubium quin non sit necessaria dicta Regis licentia, cum hic concedãtur, & dentur apprehendentibus & capientibus, non vero reperiẽtibus solum, secũdum Mexiã in prag. paniis, cõclu. 1. fol. 17. n. 34. & probatur ex tex. nostro dum dicit, *Que les trouueren*, & tunc etiam si ca su & non ex proposito lupos capiãt debebitur præmia cõstituẽtum secundum Auend. vbi supra, præmium tamen iudex solus, nisi simul cum concilio constituere non potest, vt dixi in. l. 4. tit. 8. supra. lib. 6.

¶ Ibi, *Por cada cabeça de lobo*, Quid si reperiat quis & capiat lupã prægnantem †, an debeat habere vnũ vel plura præmia, & respondet Bald. in. l. fi. ff. de lib. causa, quod habebit vnum præmium & nõ plura, secus verò esset, si caperet lupam lactantem cum lupatinis, vt inquit Imol. in. l. in lege. ff. ad. Falcid. & Felin. in. c. sicut, de homici. & Sebast. Medi. in. d. Tract. de venatio. q. 42. & hoc est quod inquit tex. noster. *Y por cada cama de lobos.*

¶ Ibi, *Venado conyeno*, hic clarius probatur qualitatẽ hinc herbæ esse probandam, vt pœna legis nostræ imponatur occidenti ceruum, vel aliam prohibitam venationem, quę omnia notanda sunt, quotidie enim præ manibus habentur.

SVMMARIVM.

Fauea et faceu & capiendus ayres, vrsos, & lupos licitum est hoc ne in itineribus fiant. n. 1. & 2. Declaratur. d. 2. tit. 11. q. 7. eodem. n.

Lex. 6.

Summarium.

Fauea et capos in montibus facere nemo audeat sub nostri text. pena.

TIBI, *Capot granded*. Qui enim vrsorum ceruorumque capiendorum causa, facerent, coq; aliquid deciderit sacrilegus sit deterius, lege Aquilia obligati sunt, vt. l. qui fouea. ff. ad. l. Aquil. 7. tit. 15. par. 7. notat Capola de seruit. Vrba. cap. 80. num. 12. vbi idem esse, dicit insoffatis ad frumenta collocanda, quę solent dici *Alholies de pan*, tradit idem Cæpol. de seruit. rust. cap. 21. nu. 12. & Couar. in. d. ca. peccatum. 2. p. §. 8. & Sebast. Medi. d. Tract. de venatione. q. 13.

¶ Ibi, *En los montes*. Intelligẽ in quibus hæc fieri non solent, ne sit corretoria. d. l. qui foueas. &. d. l. 7. partitæ, in itineribus solum prohibẽtium fieri, & in alijs locis, vbi nõ solent fiori, quasi vsus & cõsuetudo ea faciendi in tali, vel tali loco certiorietur homines vt illuc non vadant, neq; animalia sua mittant, quod si non fecerint, sua sit culpa, & ita declarandam. l. nostra in ijs verbis tenendũ est, ne sit correctoria turiũ antiquorũ, & sic etiã int. Illiges. l. 21. tit. 15. p. 7. que capos hos & foueas videtur ãmittere.

¶ Ibi, *Por el peligro*, quod omnino vitandum est, vt inquiunt dicti Doctores & iura.

SVMMARIVM.

Colombaria, an licita in consientia habere possint. nu. 1. & nu. 3. quando in actu venatione & piscationes esse in fructu. nu. 3. & 4. & vsus fructus industriales, vel in mobilia reputentur.

Vsus fructuarius potest venari in fundo, in quo habet vsumfructũ, neque potest à proprietario prohiberi. nu. 4.

Columbas capere iuxta columbarium delitium est. nu. 6. & vbi declaratur.

Casus speciales nostræ legis, vbi statur iuramento damnum passi. n. 7.

Iuramento aliquotiẽs quotiẽs si ordinũ est pro plena probatione non admittitur probatio in contrarium. nu. 8. & vbi declaratur.

Lex. 7.

Summarium.

In columbarijs, vel in alijs domibus particularibus instrumenta, ad capiendas columbas, vel ad attrahendũ mean non adsint sub nostri text. pena, & alia circa hæc in. l. nostra contenta seruentur.

1 TIBI, *Palomares*. An licite hæc colũbaria † in consientia tenẽri possint, vid. Siluest. verbo, Restitutio. 3. q. 4. & Antonio de Cordo, in *Summa de casos de consientias*. q. 121. vbi, tradit an licite colũbæ aucupari vendi & emi possint in consientia.

¶ Ibi, *Ni añagazes*, & vltra pœnam nostri text. tenetur artibus & fraude columbas alterius columbarij † ad suũ attrahens ad restitutionem secũdum Couar. in. c. peccatum. 2. p. §. 8. n. 12. versic. Tertio. & Sebast. Medi. dict. Tract. de venatione. q. 65.

¶ Ibi, *Y vender palomar, si no fuere al duelo del palomar*. Hic videtur probari, aucupia, venationes †, & piscationes, licitam esse in fructu, vt probatur in. l. venationem ff. de vsuris. Item. fi. 5. aucupiam. l. vsufructuarium. ff. de vsufruct. & ideo vsumfructuarium posse venari in fundo in quo habet vsumfructũ †, neque posse à proprietario prohiberi, ne venetur ipse vsufructuarius. l. vsumfructũ. ff. de vsufruct. &. Item fi. 5. aucupiorum. eod. titu. notat Franc. Marcus, decisine Delphina. 532. Sebast. Medi. in dict. Tract. de venatione, quæst. 15. & 16. vbi an sint fructus † industriales, & in quæst. 17. an inter mobilia, vel immobilia computẽtur, & an decima debeatur ex eis, vid. Franc. Marcum, decisione. 531.

¶ Ibi, *No ayan ocasion de tomar palomas*, nam columbas capere in colũbario, vel iuxta de iure prohibitũ est, & furto tum † cõmittitur, vt per Dynũ & Doctores, in. §. pauonũ. Inst. de rer. diuis. & Guido Papæ decis. Delfin. 218. n. 2. quod intellige verũ quando abire & redire solent, prout sunt domesticæ, quæ in colũbarijs, dumbusq; retinẽ ri solẽt, secus autẽ in silucstribus, ex §. pauonũ. Insti. de rerũ diuis. & d. l. 23. tit. 28. p. 3. & notat Couar. in d. c. peccatũ. 2. p. §. 8. n. 14. per totum, & Sebast. Medi. d. Tract. de venatio. q. 65. vbi inquit reuertendi animũ delinere habere, cũ reuertendi consuetudinem deseruerint, & hac de causa, ne q; occidi possunt tales colũbæ domesticæ, & reuertentes, vt per Couar. dict. nu. 14. versic. 4. & Cordouam in dict. q. 121. vbi de ijs late agit.

¶ Ibi, *Que el tal juramento baste por entera prouança*, Specialissimus casus est hic, vbi statur iuramẽto damnũ † passi, & fortassis nõ reperias similem, & hoc quia id quod fit in campo difficultẽt probatur, tum etiã vel deteriorẽtur homines ab hoc delictõ, tum etiã quia non imponitur delinquẽti pœna corporalis, quo casu id fieri potest, vt inquit Hippoly. in pract. §. ex prædicta. n. 75. adeò vt non admittetur probatio in cõtrariũ, quia quoties iuramẽto alicuius stãdum est pro plena probatione, non admittitur probatio in cõtrarium, secũdũ Auiles, c. 52. pra. to. verb. *En tierra*, nu. 14. fol. 255. Paul. tamen Castro, in. l. fi. n. fi. ff. de præto. stipul. cõtrariũm videtur tenere, sed Paul. loquitur quoties lex tantum dicit quod stetur iuramẽto, damnum passi, secus verò si vltra addiderit, sci licet, qđ vltra non posit inquiri, vel quod habeatur ꝑ plenaria probatione vt hic, nã tunc nõ admittetur probatio in cõtrariũ, secũdũ Auiles, vbi sup. & Cæpol. caute. 104. multa sunt, in fi. ex Ial. in d. l. §. si abſens. n. 6. ff. fi ex

ex noxali causa, agatur, vbi alijs modis limitatur.

Lex. 9.

Summarium.

Nullus in fluminibus ad piscandũ immittat aliquam ex rebus in hac. l. contentis sub eius pœna.

BI, *Ne ecchon en los rios cosas de cal viua, y venenos*, Pisces enim taxo infecti solent esse nocui hominibus eos comedentibus, imo & animalibus bibentibus ex aqua illa, & ideo iure optimo prohibitio nostra. l. procedit, quam ad hoc not. Auend. cap. 19. prætorum, num. 30. illatione. 8. lib. 1. & Mexia in pragm. tassæ pani. 4. conclusione. num. 19. ex Matth. Afflict. in consti. Siciliæ, Rubric. 41. in consti. quicumque toxicum, lib. 3. & Sebast. Medi. alios allegando in dict. Tract. de venatione. quæst. 10. nu. 5.

SVMMARIVM.

Piscationes in quibus aquis communes sint. numero. 1.

Piscatores, an dicantur negotiatores. nu. 2.

Vendito lacu, an veniant etiã naues piscatoriæ. num. 3.

Vendito fundo, an veniant pisces, ibi, existentes. num. 4.

Denuntiare non licet de venantibus & piscantibus contra leges Regias lapsi reuibus mensibus. num. 5.

Lex 10.

Summarium.

Piscari in flumine cũ pãnis & rebus alijs hic declaratis & tempore quo nutriuntur & pisces frcant, prohibet legis huius conditor sub eius pœna.

BI, *Con paños de xerga*, Destruunt enim hæc pisces, & publicæ vtilitati nocent, quæ conseruatione piscium cõsistit, & ideo neque tempore quo nutriuntur licebit, vt inquit text. hic, sicut in ventione dictum est an. l. 1. supra isto titu. & lib. & per Mexi. in dict. pragm. tassæ panis. 6. clusione. 4. num. 19.

¶ Ibi, *Que no saquẽ los rios comunes de madera*, hoc nimi etiãpiscaturas ermat, & pisces destruit, quã est maxime nociuũ, & negotiatoribus & piscũ depopulatoribus admittur occasio destruendi piscaria, & pisces in breui tempore: sed in quibus aquis † communes sunt piscationes, dubitat Balb. de præscript. relatus per Sebast. Medi. in dict. Tract. de venatione, sub titulo de piscatione, quæst. 58. & inquit, quod in mari, flumine publico, in stagno, lacu, & similibus. Iaso. l. possideri. §. nouerca. num. 22. ff. de acquirend. poss. ff. & Corneus consil. 211. num. 2. & 3. volum. 4. sed an piscatores dicantur negotiatores, ibidem in quæst. 59. tradit ipse Sebast. Medi. & inquit quod non: ex. l. legatis feruis. de legat. 3. quod intelligit ibi verum, quando domino tantum piscantur, secus si vt venderent pisces, quia tunc viderentur negotiatores, & consequenter gabellam ex tali venditione deberent. Et an vendito lacu veniant etiam naues † piscatoriæ, ibidem in quæst. 62. inquit Sebast. Medi. quod sic, licet vendito fundo in quo sunt pisces non veniẽt pisces † in venditione, non magis quam veniirent nec pulli, aut cætera animalia, quæ in fundo sunt, prout non venire, probatur ex. l. Iulianus. §. fi. cum. l. sequent. ff. de actio. emptio. Et notat quod lex hęc dicit,

Los

Los rios, vt scias non comprehendi riuulos, & torrentes, qui in æstate deficcantur, nam flumen dicitur continuo decurrens & perennis, torrẽs qui æstate siccatur, vt per Calepino, verbo, Flumen.

Et habes notare quod in cunis de Madrid, Anni. 1573. prouisum fuit prout in nouiori quam mea impressione huius Recopilationis reperies inserti & declarati, quod intra tres meles à die venationis, vel piscationis, denuntiando est de venatoribus & piscatoribus trãsgredientibus legũ harũ dispositiones, non verò post & sic denuntiatior vt continetur tenetur omnino probare, quod intra hos tres menses facta est denuntiatio, alitẽr non obtinebit, & sunt hæc iustissima prouisio, vt cupiditati iudicum, & an licita sit piscatura in Rubric. nostri tituli diximus.

¶ De lege fin. nostri text. de vitulis tractans, dixi in. l. 2. verbo, Terneros. titu. 14. supra lib. 5. ad ibi dicta te remitto, & de laudatione carnis vitulæ & aliarum carnium, vide Cassane. in Catalogo glor. mundi. 12. parte, consider. 85. & hæc pro hoc titu. sufficiant.

TITVLO NONO,

De los que se van a morar de vn lugar a otro.

QVM superioribus titulis dictum est ã terminis publicis & piscaturis ac venationibus, quæ omnib' habitatoribus locorum communes sunt, & eis potiuntur, & quia dubitari posset, an tales habitatores ijs fruentes rebus, possint populum derelinquere, in quibus de dictis commodum reportarunt, ideo post titulos præcedentes subsequitur hic noster, & sic sic continuaueris difficulter continuari potest.

SVMMARIVM.

Vrbibus licet transire se & sua ad alias ciuitates & populos. n. 1.

Oppida horum Regnorum an compelli possint aliquẽ recipere in ciuem. n. 2.

Ciuitatem statuere minime posse iniuste à ciuitate expulsum non amplius recipendum. n. 3.

Titulus non licere habet. metro. lib. vt. localis est. numero. 4.

Femina originaria vnius loci licet alibi nubat nũ propterea vocatur forensis. n. 5. vbi inferitur ad gabellas. & nu. 6. quod quid desinat esse ciuis.

Sententia vicinitatis vel plurralitatis facit ius quo ad omnes. n. 7.

Lex Prima.

Summarium.

Vnusquisq; libere potest transire ex vnis

locis ad alios habitandos, neque prohiberi potest sub nostri text. pœna.

BI, *Lapudan hæc*, Hæc est conclusio totius nostri tit. & materiæ, scilicet, quod ciuilibet libera est potestas
1 transferendi se & sua ſ. de vno loco ad alium, ne libertas à iure naturali concessa restringatur, contra dispositionem l. Titio centum. §. Titio. ff. de condi. & demonſtr. potest enim quis vbicumque ei placuerit ni prohibeatur iuste, domicilium habere, vt in l. nihil. ff. ad municipalem, tradit Bart. in. l. assumptio. & in. l. de iure. ff. eod. tit. & Abb. in cap. ſi. notab. 2. extra de paroch. Soci. Iun. conſi. 7. num. 5. volum. 2. adeo vt licet, fuerit anceps quæstio in chancellaria Pinciana, an oppida horum regnorum
2 posint compelli aliquem † reparere in ciuem, probabilior tamen & verior ac tenenda ſententia est, quod cõpelli posint, tam ex dictis & ex. l. nostra, quã etiã, quia Reipu. interest oppida ciuibus ampliari, vt in. l. 2. C. de indict. vidui. tollen. & ex. l. fin. §. penult. ff. de bonis damnato. ex quo non immõdice ciuitates illustratur, vnde interrogatus Homerus, qui esſent maximus ciuitatis ornatus, inquit, pueri & turres; per pueros populi amplitudinem ſignificans, qui bus & alijs rationibus hanc tuetur ſententiam vt probabiliorem, Burgos de Paz in. l. 3. Tauri. num. 573. cum aliqui. ſequentib. vbi & inquit ciuitatem statuere minime posse, in-
3 iuste à ciuitate † expulsum, vllo tempore ad ciuitatem recipiendum, quia statutum ſapiens monopolium iure diruitur, ex. l. 1. de monopolij, neque aliud ex. l. ff. ad muni. colligi potest, nã licet ciuis à ciuitate recipiendus fit, vt talis dicatur, nullo modo ex inde colligi potest ciuitatem non esse cogendam illum recipere, ſed potius contrarium ex dictis. & hoc verum est niſi in materia titu. & l. 1. C. non licere hibit. metroco. libr. 11.
4 localis enim est titulus ille †, & ſic ad alia non extendendus: ex quibus domicilia contrahantur vltra text. & ibi Doctores, in cap. cum nullus, de tempo. ordina. libr. 6. & l. 2. titulo. 24. part. 4. & l. 32. titulo. 2. part. 3. tradit Menoch. de arbitr. iudi. caſu 86. per totum, vbi ſingulariter loquitur. Habes tamen notare quod ſomina originaria vnius loci licet ali-
5 bi nubat † non propterea vocatur ſoreniſs, vt inquit Decian. Reſponſo 71. num. 1. volumine. 2. nam vt inquit Bald. in. l. 1. §. quod autem. ff. de tutori. & curato. dat. ab his relatus p gl. *Natural.* in dict. l. 32. illi proprie di cuntur de loco aliquo, qui ratiõ: originis ſunt de illo loco, ex quibus ſemel in facto dixi, quod ſi mulier hæc in ſua ciuitate originaria, vel quilibet alius originarius, vendat, aut cõtrahat, non dicetur forenſis, neque vt talis ſoluet gabeliam, gabellario, *Dei vicino*, ſed vt originarius ſoluet eam, adeò vt etiam ſi mulier hæc eſſet alibi nupta, idem dicendum eſſet, nam licet nupta, quandiu eſt nupta, definat eſſe ciuis propriæ originis, hoc eſt verum in quantum retraheretur à ſeruitijs viri, non vero
6 in alijs †, ſecundum glo. *De caſuarientio*, in dict. l. 32. vbi allegat Plateam limitantem. Et notandũ itidem est, quod ſententia vicinitatis, & popularitatis lata in contradictorio † iudicio ſa
7 cit ius quoad omnes, ſecundum Additio. Barto. in. l. quotiescumque. C. de decurio. libr. 10.

¶ Ibi, *Saluo ſi per concordia*, Verſic. hic limitatiuus est præcedẽtis diſpoſitionis & de nis & concluſionis, in glo. præceden te à nobis formata, eſticitque in hac materia magis pactum expreſſum ciuium ei vicinorã oppidorum, quam ſtatuta & ordinationes ipſorum populorũ, vt ex. l. noſtra clariſsime probatur, ſed an conuentione partium poſsit quis adſtringi ad perpetuo viuendum in aliquo loco alibi diximus.

SVMMARIVM.

Cuitas, an poſsit decedere immunitatem eius municilio. nu. 1.
Cures non ad quintantur ad eõtributionẽ veterum debitorum. nu. 2.

Lex. 2.

Summarium.

Domini locorum exemptiones non poſsunt tribuere trãsferentibus ſe ad habitandum in locis & terris ſuis, ſub pœna nullitatis talium exemptionum, & aventes prodiores iudicabuntur & conſiſcationem bonorum patientur.

BI, *Que la tal exempcion no vale*, Eſt enim in præiudicium Regis & ſuorum iurium, & contra. l. præcedentis diſpoſitionem, & ne eius terrã inhabitabilis relinquatur & deserta, cum potius augenda & amplianda ſit, vt inquit Conſul. in. l. 2. in fin. C. communia de manu. ibi ciuitatem noſtram ampliandam potius quam minuendam eſſe cenſemus, & ex. l. 2. C. de indi. vidui. tollen. & l. ſi quis patronorum. §. idemque iuris est. C. de bon. libe. & glos. quamuis. in cap. ex parte de reſti ſpoliat. & an poſsit concedi per ciuita-
1 tem immunitas † nouello ciui, tradit Roman. conſil. 252. & dixi in mea Cura Piſana de decurio. & an noui ci-
2 ues teneantur † ad contributionem debitorum veterum, dixi in. l. 10. tit. 14. lib. 6. ſupra.

¶ Lex. 3. ſequens est ampliatiua noſtræ. l. 2. ſcilicet, vt quæcunq; obligationes à talibus perſonis factę dominis terrarum vbi ſ. ſe conſentunt, nulla etiam ſint, licut & exemptiones fuerũt, & quod nihilominus tenean tur tales cõtribuere pro bonis in terris Regis relictis.

¶ Lex etiam. 4. ampliatiua est, in quantum ibidem dicitur quod poſsint habitantes in terris Dominorum ad oppida Regis ſe conferre, & bona libere ibidem trahere, & relicta in locis, *De Señorio*, poſsint cultiuare & adminiſtrare & nullo modo in hoc poſsint impediri, & ex iſtis legibus ceſſant dicta per Aegidi. Thomati, in Tractat. de collectis, in. §. incipienti pauperes, num. 13. in. 12. volumine. Tract. diuerſo. Docto. fol. 148. vbi dubitabat cum alijs, an ſine licentia ciuitatis, vel Domini poſsit incola, alibi ſe transferre.

SVMMARIVM.

Tributa debita ratione rei, ibi ſunt exigenda vbi res ſunt, n. 1. vbi. n. 2. in conſtituendo immemoriali contraria valeret.
Electus in loco originis & in loco domicilij, vbi ſeruiet. nu. 3.

Lex 5.

Summarium.

Habentes bona in vno loco contribuant pro eis, etiam ſi in alio viuant.

BI, *Que pechen y pagnen por los tales bienes, en las tales villas y lugares donde los dexarõ*, Tributa enim debita ratione rei, ibi ſunt exi
1 genda vbi res collocata est †, quemadmodum in decimis, not. glo. in ſum ma. 13. queſt. 1. cap. ſignificauit, & ibi

HUELLA OHYM. FUNDACIÓN

glo.de parrochi.cap.quoniam.&ibi glo.fin.&in cap.Apostolicæ,verbo, consuetudo.& glo.in.c. cum fint de decim.Didac.Perez in.l.1.glo.1.q.3. tit.5.lib.1.supra,tradit in propositum nostre.l.Auend.ca.14.præto. nu.34. versic.item alij volunt.lib.2. & ibidé num.18.alia in propositum prosequi tur,& iterum in respon.16. & Bart. Soci.consi.129.lib.1.&tenet Tyberius Decia,in Respon.55.n.18.volu.1. Et Craueta,in consil.201.vbi nu.14. inquit valere statutum, ꝓ forensis grauiores collectas soluant, quam ciues. Et diximus alia in.1.to.tit.14.lib. 6.supra,sed an cosuetudo immemorialis contraria valeret, crederem quod non†, ex text.nostro omnem & quamlibet consuetudinem reprobantem, quo casu immemorialis etiã censetur reprobata, vt diximus in.l. 3.num.25.titu.1.lib.2.supra. Et tradit Pelaez de maiora. 4.part. quæst.20. num.51. sed Auend. in Respons.6. in propositum nostræ. I.in num.3. in versic.fed prædictis, cum sequentib. distinguit, vt quoad præiudicium Regis, de quo lex nostra loqui videtur,etiam immemorialis non valeat; sed quo adipsos populos contendentes valeat, nimis tamen suppletiu est hæc distinctio ad.l. nostram,quæ populis & vicinis populorum prouidere vult, & tic dulia mihi videtur dicta distinctio Auend. ibi, *Como personales*, his verbis destruitur opinio Angel.in.l. 1. C. de muli. & in quo loco, & in.l. cum neque. C. de incolis, dicentis, quod forensi possidenti aliquid in ciuitate, vel comitatu nõ potest indici onus custodiæ, neque potest indici collecta, & fuit opinio Barto. in dict.l.1. & in dict.l. cum neq; & in.l.forma.5.1. ff.de cens. teste Ægidio Thomati.in Tract. de collectis, sub §. expofuimus supra,num. 35.volum.12. Tract.diuersos.fol. 164. & Zephal. consil. 317. num. 23. & infra. Quod quidem ex l. nostra cessare videtur, siue sint per sonalia munera solum, siue realia, siue mista, & diximus in dict.tit.14.supra ipso.lib.sub.1.10.crederem tamẽ quod si in illo loco vbi habet bona eligere tur ad munera personalia, & in loco vbi habitat inde eligatur ad alia compelletur† vbi, prius electus fuit munera subire & adimplere,

2

3

sed quo adipsos populos contendẽtes valeat, nimis tamen suppletiu est hæc distinctio ad.l. nostram,quæ populis & vicinis populorum prouidere vult, & tic dulia mihi videtur dicta distinctio Auend. ibi, *Como personales*, his verbis destruitur opinio Angel.in.l. 1. C. de muli. & in quo loco, & in.l. cum neque. C. de incolis, dicentis, quod forensi possidenti aliquid in ciuitate, vel comitatu nõ potest indici onus custodiæ, neque potest indici collecta, & fuit opinio Barto. in dict.l.1. & in dict.l. cum neq; & in.l.forma.5.1. ff.de cens. teste Ægidio Thomati.in Tract. de collectis, sub §. expofuimus supra,num. 35.volum.12. Tract.diuersos.fol. 164. & Zephal. consil. 317. num. 23. & infra. Quod quidem ex l. nostra cessare videtur, siue sint per sonalia munera solum, siue realia, siue mista, & diximus in dict.tit.14.supra ipso.lib.sub.1.10.crederem tamẽ quod si in illo loco vbi habet bona eligere tur ad munera personalia, & in loco vbi habitat inde eligatur ad alia compelletur† vbi, prius electus fuit munera subire & adimplere,

TITVLO DECIMO.

De los Nauios.

TITVLVS hic continuari ad præcedentes potest, hoc videlicet modo, quod cum dictum sit de venatione, & piscatione, quæ quidem piscatio in fluminibus & mari fieri solet, nunc consequenter sequitur videre de nauibus, quæ in fluminibus & mari quotidie versantur.

SVM-

SVMMARIVM.

PLanstrorum & nauium præstationes de Regalibus sunt.n.1.

Nauium appellatione omnia nauigiorum genera continentur.n.2.nauis scapha non est instrumẽtum nauis.nu.3.

Qualitates res & accidentia, quæ rebus addunturdifferentiam specificam non constituunt neque res facile differre faciunt. n.4.

Naues in multiplices sunt differentia.n.5.

Nauigia etiam pro omni genere nauis capiuntur numero.6.

Naues habent quasi membra.sa.n.7.

Nauigantes se flumini nemo prohibetur. num. 8 nisi si vt ibi.

Nauis reparata nauis tabulis an sit eadẽ vel alia numero.9.

Nauis soua sa quis ex alienis tabulis reficiat an remanebit sua.n.10.

Nauis si repare, quo recedit refectione indigebat, & itidem cum ad locũ destinatum peruenit præsumitur medio tempore etiam refectione indiguisse. num. 11. vbi infertur ad incertum nauium.

Nauis dominium non transferitur per sola emptionis titulum, sed per traditionem. nu. 12.

Nauigare licet, vtile exercitium sit & necessarium tamen est periculis plenum. num. 12. vbi periculis.

Socius est in culpa si res societatis per mare vehere voluerit.nu.14.nisi vt ibi.

Maris procellæ inexorabiles sunt & nemini parcunt.n.15.

Nauigantes miserabiles personæ dicuntur. numero.16.

Nauis paratur ad hoc, vt nauiget.nu.17. vbi infertur ad socios nauis dissentientibus, an nauis nauiget,vel stabitur.

Lex Prima

Summarium.

Nauis vt sistat pro tuitione maris, disponit l.nostra.

1 IBI, *A nuestro Real*.n.1. Plaustrorum enim & nauium præstantiores inter Regalia numerantur, vt apparet ex titu.que sint Regalia.

¶ Ibi, *Nauios*, verbum hoc generale est, & sub eo omnia nauigiorũ genera† continẽtur, idq; probatur ex tit. C.de nauibus non excus.lib.11.& ex l.fi.ff.de fund.instr.ibi,scapha† nauis nõ est instrumentũ nauis,& text.in.l. 7.tit.2.4.part.2.Etenim mediocritate non genere ab ea differt, de quo me minit l.sf. in.l.1. nu.67. ff.de acquir. possess.& facit.l. quemadmodum.§. si nauis & sequent.ff.ad.l.aquil.& l. 1.§.nauim,&.§.igitur. versic.quæ dam autem naues.ff.de exercitor. & quid Accurs.scripsit in.l.1.§.quis tunc igitur.versi.de exercitori.ff.naut.caup. & denotari euidenter potest ex allusione, seu vocabuli deriuatione, ex quã propria vocabuli significatio sumitur.l.pupillus,§. territorium.ff.de verborum signific. not. in. l. tuguri,§ eodem titu.Bartol copiose scripsit in l. omnes pupili. num.59. ff. de Iust. & iure, & legitur in.l.2. verbo, Appellata. ff. si cert. petat. nam siue afsentiamus his.qui nauim, & no, verbo,quod est nato, deductũ aiunt, siue ꝓcequentibus,qui Græcum vocabulum esse tradidere, ab illis enim naus,naos,vel neos, quod est nauis & nao,siue nauo, quod est fluo,vt sic nauis tanquam fluens omnia instrumenta fluentia per nuos, vel mare comprehendatur, & sic verbum nauis generale sit, vt dictum est ex dictis iutibus, & ex.l. 1.§. ait prætor. ff. de flumi. & ex. l. 1.§. magistes. ff. de exercito. ibi, nauem (ait) accipere debemus, siue marittimam, siue fluuiatilem, siue in aliquo stagno nauiget, siue Synedra sit, est enim genus nauis Synedria, quæ spaciandi causa fabricatur, & in qua sint sedilia. Qualitates namque & accidentia, quæ rebus addũt, differentiam specificam non constituunt neque rem specie differre fa-

4

ciunt, licet substantialia sic, vt sensit consultus in.l. fi. ff. de fundo instru. glo. in.fin. §. quoties. verbo. Nauo. ff. de publi. not. Bart. in.l. i. n. 19. ff. de actio. & oblig. & per eund. & alios in l. ius ciuile. ff. de iust. & iur. & sic quatumuis accidentia addantur rebus & qualitates] non immutatur species, & res, sed eædem sunt, & cõsequenter nauis generale nomen est omnia illa instrumenta cõprehendens, quibus cũ naugatur, siue in flumine, siue in mari, siue in stagno. Naues enim in multiplici sunt differẽtiæ, quæ dã marinę, aliæ fluuiales. l. 3. ff. de excusa. nu. Maritima, quæ in mari ducitur. I. semper. §. Dius Adrianus. ff. de iure immu. & harũ quædam sunt longæ. l. 2. ff. de capti. aliæ vero sunt naues onerarię. d. l. 2. quę ad onera vehenda paratæ sunt, & quędam sunt naues lignariæ, ad ligna deferenda, alię fenariæ ad fenum apte ferendũ, aliæ frumentarię, vinariæ. I. vulgaris. §. fed & ſq. de nauij. ff. de furt. aliæ cartbonariæ & id genus, alię piscatoriæ naues sunt, piscium capiẽdorum causa paratæ, quas naucellas Iurisconsulti vocat in. l. item pictoris. §. 1. ff. de fund. instru. actuariæ vero aliæ vocantur in. d. l. 2. quæ remis aguntur & cito agipossunt, de quibus, & in. d. l. 7. tit. 4. part. 2. Et omnia hę etsi quæ sunt aliæ sub dicto nomine nauis cõtinentur, vt apparet ex dict. eius alliusione, seu deriuatione, sic & naugiaſ capiuntur pro omni genere nauis. l. 2. §. vim fluminis, ibi, naugium, non stetit. ff. ſi quis cautio. Authen. naugia. C. de furt. notat Rebuf. in. l. malũ nauis. 42. ff. de verb. signi. pag. 1070. cum ſequenti, habẽque naues quasi membra suã, veluti gubernaculum, malum Antenas, de quibus in. l. ſcapham. ff. de euictio. & in. d. l. malum, & de armamentis nauis, vid. l. Marcellus. §. armamenta. ff. de reiuendi. & adde ad prædicta l. nauí. ff. de euictio. & in notabili quæstione ex his argumentum sumit Socin. consil 55. num. 5. & 8. volum. 4. nauesque priuatum habere non erat de iure prohibitum l. 1. C. de naui. non excus. libr. 11. nauigareque in mari † & flumine publico nemo prohiberi potest. l. 2. §. ſi quis in mari. ff. ne quid, in loco pub. §. & quidem. Instit. de rerum diuisio. & ff. vt in flumi. pub. naui. licnisi ab eo qui ibidem habet iura Regalia, nam tunc impediri posset, secundum Bart. in Rubr. dict. titu. ff. vt in flum. pub. nau. lice.

¶ I bi, *Y reparen*, Egent enim plerumque naues reparatione, vt innuit Consultus, in. l. fin. ff. de exercit. nec etiam longo tempore durãt, licetnouis tabulis. reficiantur, secundum Angel. in. l. foramen. ff. de seruit. vrba. prædi. sed an ſi nauis dissoluta & refixa † ipsiẽm tabulis cõpacta vel refecta fit, an alia nauis erit dicenda, vel eadem, Respondit elegãter Iurisconsult. in. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verborum obligat. & in. l. quod in rerum. §. fin. de legat. 1. in. l. quires. §. aream. ff. de solutio. & in. l. quid tamen. §. in nauis. ff. quibus modis ſ, vsusfructi. amitta. ex quibus iuribus deducitur, quod ſi nauis ea mẽte resoluta est, vt in alium vsum tabulę destinarentur, ſi mutato consilio nauis reficiatur, non prior nauis, sed dalia dicenda est. Quod verum ſi carina nauis dissoluta & mutata ſit, id ẽ verum, ſi nauis penitus, seu in totum vno cõtextu dissoluta fuerit, secus ſi per partes dissoluta, & per partes refecta, tunc enim eadem nauis dicitur, & vide Alex. in. dict. §. sacram. num. 11. & ad prædicta facit. I. ponebatur. ff. de iudi. & plenè scripta per Felin. in cap. cum accessissent. num. 56. de consti. & facit. I. Mucius & ibi Bald. ff. de rei vendi. sed an ſi quis nauem ſuam ex alienis † tabulis refecisset, an nihilominus nauis refecũtis maneret, & manere iuris consult. in. d. I. Mucius. ff. de rei vend. respondit, contra vero erit, ſi ex alienis tabulis ad vſum nauis paratis nauẽ quis ædificasset, ſit enim nauis domini materiæ, nam proprietas totius nauis carinæ causam ſequitur, vbi vero quis ex aliena materia, vt ex cupresſo, ſecit tabulas & ex tabulis ædificauit nãtim nauis est facientis, lege, ſed & ſi ex meis. ff. de acquir. rerum domi. I. ſi conuenerit. §. liquis ſic cauerit. ff. de pigno. action. quę iura a glof. & Doctõ. hanc interpretationem receperunt, cuius rei ratio reddit ur, quia altero cãsu ad prætẽtem, & rudem materiam res reduci potest altero vero nõ potest. §. cũm ex aliena, instit. de rerum diuisi. & notandũ est quod ſi nauis tempore, quo ex aliquo loco recedit, refectione eget & cũ ad destinatum locum † prouenit, similiter refectione ageret, præſumitur, quod & medio tẽpore, quo naugauit, refectione indiguisset, vt optime per Sigismund. consil. 195. in quæstione, quod optimum & notandum, quia naues plerumque vitium facere ſolẽt, & merces ibidem includ ſæ madefactæ deteriores reddũtur, & magistri nauium integras in locatione promittũt, vt damna ex hoc obuenientia petere ſciat, item nota quod cum ſolo emptionis titulo nõ transfertur dominiũ nauis, † ſed per traditionem vt optime per Socin. consi. 55. lib. 4.

¶ Ibi, *Rebus reproſarias*, huic periculo naugãtes ſubiecti ſunt ſicut & multis aliis, nã licet naugare † exercitium vtile & necessarium ſit, & ad ſummam reipub. pertinet. I. tãn prin. &. §. ſi is qui nauem. ff. de exercit. ac naues ipsas ad mercatoram exercẽdam necessaria instrumenta esse nemo est, qui nesciat, tamen periculis & rebus plena est naugatio, itaut Nacarlis Scythes, naugantes tantum ab esse à morte dicere cõsueuerat, quãtum digitorũ nauis esset crassitudo: cuius sententiæ Satyricus assentit, dum ait.

Digitis à morte remotis,
Quatuor aut septem ſi ſit latissima teda,

Et Bias ille philosophus Prienneńsis naugãzes, inquit, nec inter viuos, nec inter vita funẽtos censebat, vt per Isa. in. l. I. num. 9. ff. ſiquis cautio. & Sene. in Medea.

Audax nimium qui freta primus
Rate tam fragili perſida rupit
Terraſque ſuas poſt terga videns
Animam leuibus credidit auris
Dubiaque ſecuus aquora cursu
Potuit terrẽ videre lẽgno
Intor ʼrite mortiſque vites
Nimium gracili limite dũcto.

Et Horatius, & plures alij plura de naugantibus dixere, vt refert Minchaca, controuer. illustri. c. 20. nu. 11. cum ſequentib. pluribus, vbi nititur probare, cõtra naturam esse nauigationem, & ſic Plutarchus in vita Catonis refert, Catonem dicere consueuisse, pro tribus rebus per omnem vitam pœnitentiam egisse, ſi quod arcanum mulieri credidisset, ſi per aquam traiecisset, quo poterat terra proficiſci, ſi aliquis dies per incuriã ſine ſtudio transiisset, ex quibus dicit Iurisconsul. in. I. cum duobus. §. damnum in fine. ff. pro ſocio, in culpa ſocium esse, ſi mari † merces adiuuere voluerit, cum terra potuisset, nisi aliter sit ſolitum, † incertam enim & periculosam naugationem appellat Imperator in. I. ciuitas. C. de officio rect. prouin. Bald. consil. 345

pro domino Arnaldo, colum. fin. vo lumine. 2. dicitq; glos. in c. nouimus 17. q. 2. in illis verbis text. naugiali ideli, vxorem duxili, vt enim naugans se varijs periculis subiecit, nec proprie motu regitur, sed ventis, sic vxorem habens Aduersæ namque nauis procellæ sunt inexorabiles, & nemini parcunt, † vt Bald. & Salice. scriperunt, in. l. 2. C. de nau. seno. qui homini potenti & crudeli comparabant mare & ideo & merito pru dentissimi viri, legumque latores ag gresten eorum miserati, quoad eius fieri potuit, naufragijs consulere studuerũt, vt in tit. ff. de incen. rui. nau. & in Auth. nauigis. C. de furtis extra de rapto. c. excommunicationi. cap. Rhodiæ. 2. ditin. vbi glos. & Doct. & sic naugantes tanquam miserabi les personas esse de foro, ecclesiastico † in quit. Speculi. in. titu. de compet. iudi. adi. §. 1. versu. 28. & de mari multa tradit Cœpola de serui. rust. præd. sub titulo de mari, & sequenti.

¶ Ibi, *Anden por la mar*, nauis enim ad hoc † paratur, vt nauiget, glos. in. l. si nauis. ff. de reiuend. & Iustinian. in quit. in. l. vtiques. culpa. ff. de reiuendi. in. l. arboribus. §. nauis. ff. de vsufructu. ex quibus verbis sumpsit argumentum. A ceursius socium inuito socio re communi ad vsum, in quem parata est, vti possit: at vt sint duo socij & duj vnus nauij, & vnus eorum vult congruo tempore ad naigandum ipsam nauim naugiatũ mittere, alius vero mauult eam in portu permanere, præferturille, qui nauiad vsum paratam vti velit, & vtilitate agere, recusante socio, & tradunt Bart. & Paul. in. l. hæc distinctio. 5. cũ fundum. ff. locati, & idem Bart. in. l. serui electione. §. labeo. ff. de legat. vbi latissime Iaf. & Doct. sciribunt in. l. duo fratres. ff. de acquiren. hære. & in. l. Sabinus. ff. communi diui Iaf. in. l. quominus num. 159. ff. de flumi. & eleganter & late idem Iaf. consil. 98. accedo, colum. 2. lib. 1. & copiose, Socin. consi. 58. in causa, pertotum volumi. 4. ex quibus deducitur, quod vbi negotiũ est late, vt ex parte expedirí non possit, socium inuito socio, si vtiliter agit re communi, vti posse ad rem paratam, facit text. in. l. heredes. §. si vnus. ff. fam. hercis. & alibi si bene memini credo me dixisse latius.

15

16

17

SVMMARIVM.

FLumen quid sit & à quo dictũ. n. 1. & in quo differt à lacu seu stagno.
Flumina quotuplicia sint. n. 2.
Flumina publica nullo modo impedienda nauigantibus piscatoribus & alijs. n. 3. usq; ad 5.
Nauticam consuetudinem esse spectandam. n. 4. & quid si deficiat consuetudo vel. 1ex quod fieri in nauticis negotijs. n. 5.

Lex. 2.

Summarium.

Nullus impedias flumina autrãsitus per quæ solent nauet transire & piscatores, & alij vicini cõmodum reportare sub nostri text. pœna.

1 Bi, *Rios*, Latine flumen, siue fluui dictus à fluẽdo, quia nihil aliud est flumen, † quam fluens aqua, vt inquit Seneca quarto natural. & ex text. in. l. 1. §. flumẽ. ff. de flumi. & ideo differt à lacu siue stagno, quia flumẽ fluit, & discurrit de loco ad locum: lacus autem stagnum, & sic stagnantes aquam, & sic lacus & sequen. ff. vt in flum. pub. nauil. hæc. valebit ergo argumentum non fluit aqua, neque

neque exitum habet, ergo non est flumen, cum valeat argumentum ab etymologia vocabuli iure deriuatione. l. 2. ff. de acquir. posse. l. 2. §. mutui datio. ff. li cert. peta. & fluminum 2 † quædam sunt publica & naugabilia, & vtilia dicuntur regalia, vt in. c. 1. quæ sint regal. in vsi. feudo. & ideo ista sunt principis, neque alicui licet aliquid sibi in eo adiẽrbere absque ipius principis concessione. l. quo minus. ff. de flumi. quædam sunt publica, sed non naugabilia, & in istis partẽ rabili licet iure proprio, cum sint publica sine permissione, vel principis, vel eius reipu. cuius sunt. Quædam vero sunt priuata, vt riui extra. l. 1. §. riuus. ff. de riuis, & præterquæ in fundo nostro nascuntur item priuati riuis sunt stagna, lacus, fossæ. l. 1. §. stagnum, &. §. lacus, &. §. fossa. ff. vt in flumi. pub. nauil. hæc. vt prædicta declarat Bald. consi. 188. dicitur quod opus publicum, volum. 2 & tradunt omnes in. d. l. quominus. ff. de flumi. & ea quæ sunt priuati iuris in nihilo differunt à cæteris locis priuatis. l. 2. §. hoc interdictum, cod. titu. ex quibus vt in nostri text. materiam nõ egrediaris decerpes, quod 3 flumina publica nullo modo sunt impediendanauigantibus, † piscatoribus, & alijs personis ex eis commodum reportantibus sub nostri text. pœna: quod intelligo nisi ex consuetudine immemoriali ius impediendi fit acquisitum vt in tit. præcedente diximus, vel habuerint priuilegia Regis ad hoc vt probat nostra. l. in finalibus verbis, nam licet naugare cuilibet liceat in mari aut flumine, prohiberi tamen potest ab eo, qui habet iura regalia secundum Barto. in Rubrica. ff. vt in flumi. publi.

¶ Ibi, *Acostumbran aprouechar*, hæc est enim regula generalis, nauticam 4 fieri, & consuetudinem † expectandam esse, dum modo legi non aduersetur, hoc est à lege non reprobetur l. deprecatio. ff. ad. l. Rod. de iacta. fin. in auth. de vsur. naut. vbi glos. & maris consuetudinem seruandã scribit Bald. in. l. obseruare. §. antequã. ff. de offi. proconsul. probat Cœpol. de serui. rusti. præd. tit. de mari col. penul. Brunus in tracta. de consiu. verbo, mare. si enim lex ipsam consuetudinem reprobaret, nõ valeret, vti in authen. naugia. C. de furt. sic enim legem deprecatio, interpretãdam esse plerique placuit & videbis Barto. in. l. omnes populi. n. 2. ff. de iust. & iur. in ijs tamen quę nautica consuetudo non viget, neque legis dispositio reperitur, & licus scriptum, & non scriptum esset, in nau 5 ticis negotijs † ad peritos, & valentes nautas confugiere debemus, est enim regula generalis, peritis in arte standum esse. l. 1. ff. de vent. inspi. glo. longiori. in. §. præterea. institu. de rerum diui. quam regulam plenę quidẽ declarant Abba. Felin. & Decti. in. c. proposuisti de probatio.

SVMMARIVM.

NAucleruſ sint nauicularius quis dicatur. num. 1.
Magister nauis quis dicatur. n. 2. & 4.
Exercitor nauis quis dicatur. n. 3.
Nauta qui dicatur. n. 5.
Nautæ, qui merces ob mercedem vehendas accipiunt, locatores dicti, & mercatores, conductores. n. 6.
Magistro nauium incumbit cura mercium ibi gestarum. n. 7. & an tunc debeat pars citari. n. 8.
Ego nauis æquiparatur. n. 9.

Lex. 3. & 4. eius declaratoria.

Summarium.

Naues exterorum non sunt onerandæ in porti-

portibus maris existentibus ibidem ra
uibus regnicolarum, quorum naues in
hoc præterendæ sunt, etiam si extite-
rint in portibus aliquorum dominorũ
particularũ, sub pœna in ijs legibus
contentis, exceptis vassallis regni de In
glaterra.

Ibi, *Et naues, alijs de ex-*
tranges, hic est vnus de
casibus specialibus in
iure nostro descriptis,
in quibus regnicolæ
præferuntur exteris,
quorum casuum plures descripsimus
in.l.14.tit.3.libr.1.supra.n.50.

¶ Ibi, *Et mercſes dici nauis*, quipuidé
1 nauclerus † vocatur, eo quod nauſ
gubernat, & nauis imperat, quęcun
que ad faciendam nauigationem per
tinent, vt apparet ex.l.5.titu.2.4.par.
2.& etiã dicitur nauicularius, vt in
titu. de nauicular. & in tit. de prędi-
nauicul. lib.11.l.1. quod cuiusque vni
uer. nomi. & l. semper. §. negotiator.
res. ff. de iure immu. & magistrũ
2 † nauis vocat iuris conf. in.l.1.§. ma-
gistrum. ff. de exercit. actio. cum, cui
totius nauis cura mandata est. Magi-
stri autem imponentur, vel locandis
nauibus, vel mercibus, vel vectoribus
conducendis, armamentis ve
emẽdis: Magistrum etiam accipimus
non solũ, quem exercitor præpo-
suit, sed & cum, quem magister, ibi-
3 dem: & exercitorem dicimus eum †
ad quem obuentiones & redditus na
uis omnes perueniunt. §. exercitorẽ
ibidem, ita Rebuf. in. l. malum versi.
nauclerus, pag. 1071. ff. de verbo. sig.
4 potest etiam magister † hic nauta ap-
pellari, quod est verbum generale,
nam vt inquit iurisconsul. in. l. 1. §.
qui sunt. ff. naut. caup. stab. nautæ ap-
5 pellantur omnes, qui nauis † naugã-
di causa in naui sunt, & in. l. vni. ff.
fur. aduersus naut. caup. inquit idem sunt
que plura officia vertantum in na-
ue, quia recensere longum esset, &
aliqua referuntur in. l. 5. cum sequ-
titu. 2.4. part. 2. & vide etiam quid de
magistro nauium dixit imperator in
l. quoties. C. de naufra. lib. 11. notan-
dumque est, nautas, qui merces ve-
6 hendas accipiunt, & † propter hoc
mercedem recipiunt locatores dici,
& mercatores ibidem merces inclu-
dentes, conductores appellari, vel
quia operas ad exportandas merces
locant, vel quia nauticũ vsum præ-
stant: mercatores vero conductores
dici, qui ibidem ducendas merces cõ
ducunt, ex Barto. in. l. si vno. §. item
cum quidam in princ. & num. 20. ff.
loca, & in. l. opus quod, eod. titu. &
scribunt idem Barto. & Ias. in. l. 1. ff.
de præscrip. verbis, & vid. Bart. in. l.
certi iuris. C. locati, & probatur ex
l. 13. tit. 8. part. 5. vbi imponitur ma-
7 gistro † nauium cura custodiẽdarum
mercium, & quod sua culpa perdan-
tur tenetur ad restitutẽ earum, de
quo late per Aracham, in tractat. de
nautis in. 3. par. in tom. 6. parte. 1. tra
ctatuum diuersorum Docto. vbi plu
res quæstiones circa hæc annectit,
& posuit hunc tractatum cum tracta
tu de mercatura, qui ibidem in. 2. par
te, annectit vnum singulare verbum
Barto. in. l. 2. C. de naufra. scilicet,
quod in examine peragendo casus
† & naufragij partem citari, quæ in
longinquis forsan partibus commo-
ratur, nõ esse necessarium, idque mi-
rabile esse, subdens sic posse intelli-
gi, legem, scire oportet. §. sufficit. ff.
de excusa. tuto. ibi, cuius fidem suffi-
cit affirmare ex ipsa naturali iustitia,
& Idem probat Anania. ca. ex com
municationi, colum. antepen. de ra-
ptori. & placet Hippol. singu. 25. cla-
rum est in iure, & non improbat De-
cius consil. 82. viso processu, colum.
1. & fin. quod & mirum mihi non vi-
detur,

detur, cum eiusdem iuris sit in illo,
qui equum aut mulam conductam
vehit pro itinerando, & in loco ali-
quo equis hic, vel mula infirmatur
& moritur, nam tunc sufficit de hoc
fieri informationẽ in loco illo, parte
& sic domino illius equi vel mulæ
non citato, & valet vinque ex eo
quod casus ibidem occurrit, & saluũ
manet ius domino ipsi probandi cõ-
trariũ si potuerit, & nauigij ad equũ
& è contra potest ad hoc sumi ar-
gumentum, cum ego nauis à quipa
9 retur, l. 3. tit. 8. titu. 2.4. par. 2. & vide
l. 8. istiusmet tituli, amplianteṁ no
stramd. 5.

SVMMARIVM.

Nauis si patitur naufragium merces ibidem
collocatas adueltæ litori nõ sunt ipsi, sed
eiusmodi naues erant. n. 1.
Incensa domo si aliquis surripit aliquid vim pu-
blicam committit. n. 2.

Lex. 9.

Summarium.

Naues fractæ in mari & merces ibidẽ con
tentæ & inclusæ sint illorum, quorum
antea erant, & surripiens ea tenetur fur
ti, & idem est de rebus in mari proiectis
ad nauium subleuandam.

Ibi, *Scaie dadas a aquellos cuy-*
yas eran antes q̃ el nauio que-
brasse, nam vt inquit Im
perator in. l. 1. C. de nau
fra. lib. 11. quod si quipa
de naufragio nauis † ex
pulsa fuerit ad litus, ad dominos ea-
rum pertineat, & fiscus meus non se
interponat. Quod enim ius fiscus ha
bet in aliena calamitate? vt & in su-
stien. nauigia. C. de furti, & in titu. ff.
de incen. rui. naus. & adeo hoc verũ
est quod consuetudo in contrarium
non valeret, cum à dicta auth. naui-
gia sit reprobata, & si de facto fiscus
aliud permittit & petit, vt inquit pe
tere, Benedictus in. cap. Rainuntius
verbo, & vxorem num. 392. de testa.
male agit, & hæc non est consuetu-
do, sed corruptela, neque valet vt in
propositum inquit Rebuf. in. d. l. ma-
lum versi. naufragium, pag. 107. ff.
de verbo. significa. & Conar. in. cap.
peccatum. 3. par. §. 1. num. 5. vbi in-
quit, non dubitare iniquum esse tale
consuetudinem nec dubitari posse.
Quid enim obsecro (inquit ibi Co-
uar.) naufragijs miser fecit, vt dignus
sit amissione rerum, quæ ad ipsum
lege naturæ pertinent? Quid itidem
principem Christianissimum moue-
re potest, vt tam impiam & crude-
lem consuetudinem probauerit, aut
eam à iudicibus seruari permiserit?
Vnde Rebuf. in proœmio. 1. tom.
contti. Fran. glos. 5. n. 74. scribit nõ
esse in conscientiæ foro tuto domi-
nos hæc bona occupantes.

¶ Ibi, *Como de hurto*, notandum est
verbũ illud, como quod siquidẽ sint
litudinem deportat nõ vero veritatẽ,
ita vt non puniatur pœna furti veri
ordinaria, sed tantũm exit ordina-
ria ex dictis per Rebuf. de ali. rerum
n. 101. & nos etiam alibi diximus: sic
2 quę & incensa domo † surripiens ali
qua ex bonis ibidẽ existentibus vim
publicam cõmittit, vt est ex. l. 3. per-
tetam. ff. ad. l. iul. de vi publi. & in. l.
1. tit. 10. parti. 7. & lex nostra ex du-
bius sequen. itidem confirmatur, &
probatur etiam in. l. quo naufragiũ
fit de incen. rui. nau.

SVMMARIVM.

Omnes portantes merces in nauis tenentur con-
tribuere pro damno ibidem contingente ex
casu

casu fortuito.num.1.
Dominus domuum contiguarũ domui diruptæ ne tenendum transferet non tenetur pro domo illa destructa sed ille qui in incendio culposus fuit.num.2.

Lex.10.

Summarium.

Proiectum in mari ob tempestatem solendum ab alijs in naui illa existentibus.

Bi, *Scan tenidos de pagar cada vno segun la cantidad que traxeren en el nauio*, hæc est singularis conclusio & specialis casus, & hoc propter casum fortuitum tẗpestatis in mari superuenientis in quo nulla culpa imputari poest nautæ & magistro nauis, ideo ni mirum si inter omnes alios partiatur † damnum, & sic ex hoc deducitur quod si culpa nauis, magistro imputari posset, tunc ab ipso & non ab alijs nautis esset refarciendum, sicut in incendio domus alicuius in quo si destruatur domus alqua de incendium transeat ad alias non tenentur vicini pro reparatione illius domus
2 destructę, sed ille, qui † incendiũ posuit, vel cuius causa successit, vt per glof. in.l.12.tit.15.part.7. & per text. in.l, & Bald. relatum & secutum per Menoch. de arbi.iud.casu.390.n.14. vid.Roland.Vallę consi.95.volu.2. & glof.d.l. 12. hoc limitat vno modo, & notandum quod tex.hic generaliter disponit, hex vero sequẽs specialiter, & sic nõ sunt contrarię neque superfluæ, & per hoc titulus iste remanet expeditus.

TITVLO VNDECIMO

De los officiales y jornaleros, y menestrales, y mesoneros.

Lex.1.

Summarium.

Sutor aut alius coriorum officialit nõ potest in simul esse coriarius, neque domũ aliquam ad hoc habere potest.

V periori dictum est titulo de nauib' in quibus plurimi sunt operarij pluraque sunt constituta officia diuersa, & quia illa sunt specialia ad nauigandum, nunc consequẽter subsequitur titulus noster generaliter disponens de officialibus, operarijs, & menestrales, & hospitalarijs.

Bi, *Cuesta ni tenga*, hic habes text. probantem si bene illum consideres quod duo officia incompatibilia non potest quis habere, neque exercere, pro vt diximus

diximus in curia pisana lib.2.cap.22. n.9. & infioc tom. iterum diximus.

SVMMARIVM.

L*Abor non debet esse vacuus nec sine mercede.num.1.*
Menestrales qui sint.n.2.
Rustici laboratores an differant a menestralibus. num.3.
Cuiusis fundisqet artifexus alicuius artis. potest compellere aliquos ex artificant illud artificii. num.3.
Obligatus ad aliquid faciendum tenetur afferre instrumenta.n.4.
Obligatus aliquid facere suis expensis debet id ad impletur.& cuiusis verbis.
Laborator ex mandato cum locantis laboratis in re alicena non teneturc.n.6.cuiusis verbis.

Lex. 2.

Summarium.

Operarij ac menestrales alij á qua diei hora tenentur ire ad laborandum.

Bi, *No sean defraudados*, quia labor non debet † esse vacuus neqi debet † esse laborator sua mercede defraudari, vt.l. penul.§.illo. C. de necess.serv.Bald.in.l.penul.præcipimus.C.de impub.& alijs.notat Aules.l.nostra allegans in.c.17.præto. glof. menestrales.n.12.&.2.

¶ Ibi, *Y menestrales*, qui sunt, vltra
2 hic enumeratos † alij de quibus in. l. 5. tit.10.par.2. quam ad hoc allegat Auenda.d.c.19.prætorum.num.28. versi.pro vero lib. 1. vbi allegat etiã ad hoc glof.in.l.1.§.1. de tributo,& per glof.in.l.legatis de lega.3.&.vbi Barto.& Alex.in.d.l.C.de naui.lib. 11.& licet idem Auenda. vbi supra num.29.versi.9.dixerit ex.d.l.5.laboratores, vulgo *labradores*, venire

3 etiam † apellatione menestralium, il la tamen lex meo videri potius probat contrarium, cum eos a menestralibus differri dicat, & sic Cassane. in catalo.glori.mundi.11. parte consid. 46. eos vt differẽtes ab officialibus, de quibus in alijs considerationibus dixerat, maxime in. 2. consideratione, licet ratione laboris, & quia locant operas suas, sicut alij officiales, etiam appellatione de menestrales comprehendi dici possit, & est notandum vnum bonum verbum de quo per Lucam de Pena, in.l.2.m.2.ca nicos.c.de excus.artifi.lib.10.relatum per glof.menestrales in.d.l.5. scilicet, quod si cuisis indigeat † artifici
3 bus potest compellere aliquos, vt discant illud artificium, & exerceant pro vtilitate reipubl. & officiales dicũtur ab officio officis per antiphrasim, quod nemini officiant, sed omnibus prosint, vt docet Lucas de Pena in.l.prohibitum colum. fin. C.de iur fis.& Rebus.l. pupillus.§.munus, versi.vnde quidam pag.10.51.

¶ Ibi, *Consu herramentas*, hic est tex. probans quod ille, qui tenetur ad aliquid faciendum tenetur afferre in
4 strumenta, † quibus id fiat, & sumptu suo se debet alimentare, & sic de pecunia promissa pro labore, vt ex.l. suo victu.ff. de oper.libert. notatur, quia sicut ibi facit propter remunerationem, ita hic propter mercedem, qui etiam tenetur aliquid facere suis
5 expẽsis id debet adimplere, † vt per Baeça de decim. tuto.c.1.num.17.& est communis secundum Ias. in.l.cũ seruus.nu.4. de lega.1. notat in nostris terminis Aules.d.ca.17.prætor. d.glof. menestrales.nume.4.5.&.6. vbi ex Bar.in.l. si non sortem. §. libertus.ff.de condi. indeb.nu. 31. id intelligit nisi aliter se habeat consuetudo, nam tunc illa seruabitur, vt & inquit

HUELLAS DE LA BIBLIOTECA OHY in memoriam

inquit Euerardus in centuria locorum, in loco ab vsitato seu à solitis pag. 440. in prin. in paruis, & alias de operarijs quæstiones annectit ibi Auiles cum sequen. numeris.

¶ Ibi, *Vt deceat le laueur, imo & ante occasum solis si sciebant quod laborabant in re aliena tenentur laborem derelinquere, nam licet laborator cõductus ex mandato sui conducentis laboret in re aliena non teneatur, secundum gloss. & ibi Barto. in. l. in rem. §. tignum. ff. de rei vendi. quam sequitur Soci. consil. 54. numero. 26. 29. 30. & 31. volumi. 4. & Roland. Vall. consilio. 54. volu. 1. Anto. Gom. de delictis ca. 3. nu. 14. & Auiles. c. 17. prætorum glos. mene strales. n. 14. cum. sequen. Ferrara in præct. in forma lib. pro turba posse. glos. animo & intentione, & Mæno. optime de retinen. posse. reme. 3. nume. 31. 4. cum sequentibus Iuli. Clar. in præcti. crimin. §. fin. quæst. 60. nume. 16. vbi omnes limitant, nisi tales laboratores essent requisiti per dominum verum terræ ne ibidẽ laborarent, nam tunc si fecerint tenebuntur: item si sciebant id non posse facere, quia terra erat aliena, vel erant vicini, & consanguinei in quibus scientia præsumebatur nam tunc idem esset: idem si venirent ad laborandum cum armis, nam tunc mala fides præsumitur in eis, secus si bonę fidei essent, vt dictum est, quę nota quia quotidiana.

Lex. 3.

Summarium.

Concilia taxant salaria & mercedes laboratoribus præstanda.

Bi, *Mandamus que vela y sea guardada*, hic est tex. probans quod populus in rebus suis vtenuis & fruendis & conseruandis possunt sine vlla dubitatione, vel confirmatione statuta condere, maxime si illa sint temporalia super victualibus, vel similibus negotijs, vt not. Bal. in Rubrica de consuetudine columna. 4. & alij relati & secuti per Auenda. in cap. 19. præto. nume. 5. versic. supra dicta conclusio, de quo & nos late tractauimus in hoc tomo sub isto lib. 7. ad ibi, te remitto.

SVMMARIVM.

Mercenarius dignus est mercede sua. n. 1. Mercenario an sit soluendum diersa de die in diem an vero toto opere perfecto. n. 2. vbi quid in medico procuratore, vel advocato.

Lex. 4.

Summarium.

Operarij in eiusdẽ diei noctes satisfaciendi sunt & merces constituta eis soluenda, neque vltra duodecim operarios debet quis secum ferre.

Bi, *Le pagar*, dignus est enim mercenari⁹ mercede sua, vt habetur Luce. 10. & Leuit. 19. non morabitur opus mercenarij tui apud te vsque mane. Deutero. etiam. 24. nõ negabis mercedem indigẽtis, & pauperis fratris tui, sive adventæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est, sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam ne clamet contra te

tra te ad dominum, & reputetur tibi in peccatum, & Thob. 4. cap. quicunque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat, & attendite qui merces mercenario retineris verbum Ecclesiast. 34. qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario fures sunt. & Mala. 3. accedant ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & periuris, & qui calumniatur mercedem mercenarij, vnde dicit Augustinus ad Macedonium, vt refertur in c. non sane, in principio. 14. quę. 3. non quicquid abinuito sumitur iniuriose auertur, nã plerique neq; opera rijs volũt reddere mercedes suas, nec tamen hæc quæ ab inuito accipiunt per iniuriam accipiunt, sed potius per iniuriam non darentur, & an mercenario merces soluenda sit minusta in & sic de die in diem, ian vero demum toto opere perfecto, tradit Bart. in. l. qui insulam. §. qui ædem. ff. locati, & latius Montolonius, in suo prõptuario iuris, verbo mercet, in glos. quicunque, & quia præ manibus liber hic non habetur refero, inquit enim, quod quandoq; merces, seu pecunia promittitur pro sumptibus magis quam pro labore, vt pecunia quæ datur legatis missis à republica ad principem, vel alium, & illa debet solui in initio, & sic ante exhibitionem operarũ. l. legatus. §. 1. ff. de legationibus. l. fi. C. eodẽm lib. 10. & facit. l. si vero non rẽmuneranda. §. fin. ff. mandati, quãdoque debetur pecunia pro mercede, seu labore, aut exhibitione operarum, & tunc inspicienda est in primis, quod actum est, & illud seruandũm, postea considerandum est quid, nã sit verisimile esse actũ, quãdo expresse actum non fuerit, nam adhuc illud erit obseruandum, vnde si qualitas personæ suadeat verisimile esse actum, vt sibi tanquam pauperi & egenti soluatur a principio totum, vel pars, prout aliquando solui solet, vel per dies singulos, aut per menses, ita erit faciendum, alioquin debetur merces in fine tẽporis, nisi sit merces quæ non daba tur ex conuentione partium, sed statuto, vel lege, vel consuetudine aut dispositione principis, vt sunt salaria, quæ debentur rectoribus, seu potestatibus, aut officialibus terrarum, vel dominorum, talia enim sunt in initio soluẽda. l. 1. §. diuus & ibi Bar. ff. de vari. & extra. cogni. l. post duos C. de aduo. diuers iudi. l. 1. C. de Princi. lib. 12. & ita etiam tenet Bal. Paul. & Alexan. in. l. di m functo. ff. de offic. assesso. Bald. l. diuortio colum. 4. ff. solut. matrimonio, illud tamen salarium quod aduocato debetur non ab initio sed infine esseluendum, secundum Inno. Ioann. And. & Anto. de Butri. in. c. propter sterilitatem de locato. de quo habemus. l. regiam sub titu. *de les abogados*, lib. 2. supra. vbi diximus, & idem dicendum in medico vt in fine ci debeatur. l. Ar. chiatri. C. de profes. & medi. lib. 10. fic & in procuratore, vt per Bald. l. 1. C. mand. l. 5. o. l. diem colum. 3. ff. de offi. asset. ita resoluit Barto. in. d. l. 1. §. diuus, licet non ita ample. & Alexan. d. l. diem colu. 1. qui tamen in aduocato aliter concludit, vt, scilicet, in initio solutur, sed cõtraria opinio estcõmunior licet vt dixi. l. regia. sit seruãda, pro qua est bonus tex. in. l. qui operas in fine. ff. locati ita Montolonius vbi supra circa hęc tamen multũ opera-

HYKOMPLETNA OHYIN

tur consuetudo, vtinquit Auiles cap. 17. prætorum, sed menestrales. num. 3.

SVMMARIVM.

SEcate fumento adhuc qui seminauit habet ius inagro restili adgrama quæ ibi manserunt. num. 1.

Lex. 5.

Summarium.

Colligere spicas non possunt homines & mulieres aptiad lucrandam mercem & salatium, sed mulieres vetulæ, & debiles, & minores nondũ apti ad lucrandam mercedem pro labore sub nostri text. pœna.

Bi, *Nosdiguen las mugeres de los yngueros*, lex hęc inuitat mulieres iuuenes & fortes ad laborandum, & saluet vetulis & imbecillis ac minoribus nondum aptis adlucrandum pro labore salarium, & sic metitur laborem secundum rusticitatem aut imbecilitatem, & sic ineis propositum notare, quod secato frumento, adhuc qui seminauit ius habet in agro restili, ad grana, † quæ ibi manserunt, vt poslit ibi immittere porcos seu pecudes ad comedendum illa grana etiã si seminetur in loco publico, secundum glos. per text. ibi adnotantem in. l. 10. titu. 15. partita. 7. verbo, *Rastrojo*, vbi inquit quod de hoc communiter sunt statutain populis, vt intra certum diem id possit facere, eo vero elapso non.

SVMMARIVM.

HOspitia publica fieri Regi & suis iudicibus pertinet. n. 1.

Hospitalarij, & caupones non possunt hordeum alijs quam hospitibus vendere in sit locus fraudandi tassam hordei. n. 2.

Pro abundantia hospitum permittitur hospitalarijs & cauponibus emere in grosso & vendere minutatim. n. 3.

Hospes & habitator differunt quantum interest inter domicilium habentem & peregrinatem. n. 4.

Statuta contra habitantes non comprehendunt hospitem sicut neque scholasticos. n. 5.

Habitatio quomodo probatur, remissum. n. 6.

Non habitantes in ciuitate an gaudeat priuilegio ciuitatis. n. 7.

Hospitatus in domo mea per multos annos an adquisierit sus aliquod contra me vt tenear hospitare eum. n. 8.

Hospitalarij publici tenentur omnes illi venientes recipere. n. 9. nisi vt ibi. n. 11.

Locator mularum tenetur omnino locare. n. 10.

Hospites recipere quilibet tenetur in aduentu Regis, vel vbi multitudo magna soldatorum superaueniit. n. 12.

Hospes primus iam hospitatus præferendus est secundo venienti nec debet ob secundum eyci. n. 13. nisi vt ibi.

Tassatio vistualium vbi curia adest debet fieri per iudices curiæ, & item in tassatione hospitum. n. 14. & 15. 17.

Stabularij & cauponis bona parum durant, quia non enim est improbum. n. 15.

Hospitalarij non debent carnes vendere transeuntibus, quam in mercede vendatur habita honesta lucra. n. 16.

Hospitatores tenentur dimittere in hospitio per hospites & aduentum. n. 18. nisi vt ibi.

Hospitatores stabularij tenentur pro familia sua. n. 19. cum aliquantulum sit limitatio. vbi an pro aduentu illum teneantur.

Amicus seu tractur res custodienda an teneatur pro ea. n. 20.

Casu quo bellica sit clausa tradatur hospitatori, & aperta reddatur, quod erit, remissum. n. 21.

Lex. 6.

Summarium.

Ordo & forma hospitalarijs signata pro venditione

venditione palęæ & hordei, & pro priuato habitationis habendo in. l. nostra constitutur.

1 Bi, *Ordenamos*, Regi enim pertinet, & suis † iudicibus vt fiant publicaho spitia, vt est tex. in. l. titulo. 11. parti. 2. nã reipu. interest vt forenses habeant mansiones, cum hunismodi receptacula pars sint alimentorum de quibus per Abb. & Doctos. in capi. de emptione & venditione, & cum priuati regulariter non teneantur nisi in casibus exceptis hospitia prebere, vt in toto titulo de meta. & epidiblib. 12. & in. l. 1. §. munus. hospitijs. ff. de mune. & hono. & in. l. 2. § 1. ff. naut. caup. stabul. necesse est, vt iudices curent solertissime vbi forenses recipi debeant, vt hæc referens inquit Auenda. in. c. 8. præg. n. 11. lib. 2.

¶ Ibi, *Que coda mesonero que quisiere vender cenada en su meson*, pondera, hæc verba, *en su meson*, nam ex eis demonstratur eius dispositionem in ijs verbis, & † sequentibus demonstrare velle, quod loquitur circa ea, quæ in suo hospitio talis hospitalarius vendit hospitibus, non vero si alijs quam hospitibus: alijs enim vendere † non poterit hordei minutatim, vel in grosso pretio constituto & dando hospitibus, aliter enim facilter pereos posset defraudari pragmatica taxatiua panis, qualitas enim adiuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi ex foris broardico, hic tamen verbo, *vender*, adijcitur qualitas hęc, *en su meson*, & hoc pro hospitibus constitutum est, ergo alijs quam hospitibus non est censendum. legem licentiam præbuisse ven dendi hordeum vltra tassam legis, si consideramus tassam pro hospitibus constitutam, quę soleat semper esse vltra legis tassam cum aliquo moderato lucro, vbi adest sterilitas hordei, & panis, & pro hac mea consideratione facit doctrina Ioannis Auireę, in additio. ad Speculum. titulo. de instruct. edi. §. nunc videndum, & aliorum relatorum per Alciat. in capi. perniciosam. numero. 107. de officio delegati, ecquod statua mandante quod iudex adhibeat fidem libris mercatorum intellligitur in causi mercantili, quod notandum est, quia vidi iam denuntiatum cuiusdam hospitalarij vendentis hordeum cuidam non suo hospiti precio, quo erat pro hospitibus taxatum, tanquam excedentus taxam pragmaticę panis.

Ibi, *Por grauado*, *o por celemin*, vt enim hospitantes habeant abundantes alimenta & prouisiones permittitur eis vt possint emere in grosso, & reuendere † minutatim, secundum Angel. in. l. annonam. ff. de vari. & extraor. crimi. quem referens sequitur Auenda. d. cap. 8. num. 3. lib. 2.

¶ Ibi, *Mesoneros*, differunt hospes & habitator, quantum inter est inter domicilium habentem & peregrinantem, siquidem hospes non habitat sed tantũ per hospitatur, ex. l. 1. §. 1. ff. de ijs qui deiece. vel effuso, habitare vero dicitur qui vbi non momenti causa inhabitat, siue moratur. l. lex Cornelia. §. si tamen, & §. ceterum ff. de iniurijs, & habitare dicitur,

HAYMOND OLIVA OHYON COLLECTION

qui maiori parte anni habitat. l. cum delationis. §. Sabinus. ff. de fund. instru. vbi Barto, vel vbi retinet familiam. l. 1. §. domum. ff. de liber. agnoscend. vbi Barto. Felinus. c. quoniam columna. 1. de offi. ordina. & ibi munera subire debet. l. 1. & per totum C. de munici. & origin. lib. 10. Barto. consilio. 42. visa inquisitione, hospes vero non cum familia neque animo permanendi hospitatur, sed animo potius reuertēdi, & sic habita tor dici non poteit neq; cōprehendi tur habitatoris appellatione, & sic statuta contra habitantes non comprehendit talem hospitem sicut non
6 comprehendit scholasticos, † vt not. Docto. in. l. cum filius familias. ff. si
6 cert. peta. & quo modo † probetur habitatio docet Barto. in dict. consil. 42. & Socin. consilio. 13. insignis Doctor. nume. 14. volumin. 4. & si
7 quis, non habitet in ciuitate † an gaudeat priuilegijs ciuitatis, vide Barba. consilio. 73. magnanimus volumine. 4. & an hospitatus in domo mea per multos annos, & similiter eius antecessor an per hoc caufetur in futuro consuetudo, † vel præscriptio, vt tenear, Rolan. Valle consil. 22. numero. 22. volumine. 2. inquit quod non.

¶ Ibi, *Por los aposentamientos*, in quibus isti hospitalarij statim quod signum hospitij apposuerunt, teneantur omnes ibidem venientes ad hospitandum † recipere argumento,
9 text. in d. verum. ff. de furtis, & notat Bart. in. l. 1. ff. nau. caupo. stab. & Cassane. in catalog. gloria mund. 11. parte conside. 46. verficulo, & facit & Auend. dicto cap. 8. prætorum numero. 2. in princip. lib. 2. Aulles capit. 17. prætorum glos. *a razonables*, numero. 8. vbi amplia at notarium, & ad locatorem equorum, vel mu-

10 larum, † nam licet abinitio in eorum arbitrio est, ne quem recipiant apponendo tamen signum patens quasi contrahere cum peregrinis, & aduenis videtur, & facto eis promittere, vt eos recipiant, resque eorum & personas saluas faciant, & idem facto ficut verbo, voluntatem suam declarare. l. de quibus. ff. de legibus. cap. dilecti. de appellatio. facit text. in. l. vnica in fine ibi nec repellere possunt iter agentes. ff. furadue. nauita Rebuf. in. l. pupillus. §. aduena pagi. 1057. in prin. ff. de verborum significatione, & in. 2. tomo constitution. Fran. in dict. de hospitibus nume. 1. vbi limitat, & limitant supra dicti Docto. nisi hospitū
11 esset iam repletum, † secundum Bar. in dict. l. vnica Frederi. consilio. 113. vel nisi fuerint banniti & alias improbati, vel malefici & suspecti homines vel mulieres, nam tunc non tenetur eos recipere, imo debent denuntiare iudici loci, facit. l. 1. & sequentes. ff. de recepta. vbi Barto. & alij, item nota quod in aduentu Regis, vel quando multus numerus Armig rorum † adfuit tenetur quilibet hospites recipere. l. 1. & 2. C. de metat. lib. 12. vbi Barto. & alij, licet in Armigeris & soldatis, clerici, & nobiles laici, & Doctores, ad vocati excusantur, vt alibi diximus, & notandum quod inter hospites præferendus est, qui prius
13 receptus fuit, nec caupo propter superuenientem aduenam primum repellere potest. l. vnica in fine. ff. furadue. nau. vbi Angel. quia melior est conditio occupantis. c. si duo de procurato, in. 6. & qui vigilauit prouenit alium, & suam conditionem fecit meliorem. l. pupillus ff. quæ in fraud. creditorum. nisi ex magna causa, vt is episcopus vel legatus Regis

gis superueniret, vt inquit Angel. l. 1. ff. nau. caup. relatus per Auend. d. cap. 8. nume. 2. verficulo. imo etiam li. 2. quod intelligo non vt ejectatur in totum ab hospitio, sed a cubiculo domus vbi erat hospitatus, & dabitur ei aliud inibi, non enim debet ab hospitio repelli, si ipse ibi nulla hospitia inueniret argum. l. habemus. C. de sacrosan. Eccles. vbi notatur teste Rebusin dict. 2. tom. constitu. Fran. titu. de hospitibus num. 5. & 6. vbi & inquit primum hospitem rejeciendum, si esset riuosus & in iurriosus ita vt non expediebat eum sic pati. ex. l. si conuenerit in fine. ff. pro socio, nā tunc ratione vitandi scandali repelli poterit argum. cap. nihil. de præscriptio. nihil multa Felinus de hoc, & sic quotidie dantur hi hospitalarijs mandata per iudices ne similes homines recipiant in suis hospitijs, & certiorentur iudices de ei.

¶ Ibi, *Y mandamos que los nuestros alcaldes*, hic habes tex probantem, quod
14 vbi curia adest tassatio † victualium & habitationum iudicibus curiæ vulgo Alcaldes de Corte, pertinet, quē ad hoc allegat Auend. c. 19. præto. n. 5. versic. & inde lib. 1.

¶ Ibi, *Tassen lo que han de llenar*, ne sit in arbitrio stabularij & cauponis extorquere ab hospitantibus quantum voluerint, si quidem caupones stabularij, tabernarij & hospites solent in ijs excedere metas rationis, secundum Rebuf. dictu. de hospitibus, & Cassane. in catalog. glor. mun. 11. parte conside. 46. in princip. & Auend. dict. cap. 8. nume. 2. lib. 2. & Aulles. cap 17. præto. glos. *a razonables*, nu. 6. & Mexia in prag. tassæ panis conclusione. 4. num. 14. ad fin. & sic inquit Angel. in. l. 1. in fine. ff. furt. aduer.
13 nau. quod videmus † paucos hospi-

tes diuites, & eorum diuitias modicum durare, & in mendacijs non iustificabuntur, est enim nauta, caupo, stabularius, & publicanus genus improbum. l. quantæ. ff. de publi. ex quo inoleuit practica, vt detur eis aranzel, vt in propositum inquit Mexia in pragmati. panis, conclusione 4. nume. 14. & in præconijs quotidie dandis per iudices nouiter aduenientes, quod vocatur præconium, *de buena gouernacion*, sic iubetur in vno capitulo, quod hospitalarij habeant bene hospitia preparata & habeant itidem aranzel renouandum in tantum tempus, vt apparet ex Doctore Paz in sua practica. 8. parte tomo. 1. cap. vnico numero. 13. & exigentes vltra tassam non solum in foro forij, sed & in conscientiæ foro tenentur, secundum Auenda. dicto cap. 8. prætorum numero. 3. in prin. lib. 2. neque debent pluris vendere
16 transeuntibus, quam in mercato † vendatur habito tamen honesto lucro, vt inquit Rebuf. dict. titu. de hospiti. conclusione. 8. n. 14. & diximus alibi, in lib. 2. Curiæ Pisanę in. c. 18. num. 27.

¶ Ibi, *Las justicias y regidores*, quidem vbi curia Regis non adest tassam in ijs stabularijs & cauponibus imponunt sicut alijs quibuscumque victualium † rebus, vt latissime per Mexiam in dict. conclus. 4. nu. 11. cum sequen. pluribus, vbi quę considerare rectores debeant in hac tassatione declarati.

¶ Ibi, *Y que no vsen de fraudes fal y dolosamente*, tam ad iustitias in compellendo caupones exercere officium fideliter & cum diligentia, quā ad ipsos met caupones vt hęc obseruent, possunt verba ista referri, cum de vtrisq; supra dictum sit, tenentur enim iudices vt diximus visitare ho-

spitia tenẽtur que uidẽ ipsi hospitantes & caupones & eorum uxores & famuli bona & res quas hospites in hospitium immittũt fideliter & cum
18 diligentia † custodire: eò enim ipso quod ibidem introducuntur videntur eorum curam suscipere, ideo si perceant tenentur. l. 1. in fin. ff. naut. caup. Barba. consil. 53. volum. 1. debentque hospitibus restituere quicquid ab eis acceperint custodiendũ, vt in toto titu. ff. naut. caupo. quod si non restituerint actionem, sed actum prætor in eis pollicetur. l. 3. §. 1. ff. eod. tit. nisi vt ibi, in §. at hoc edicto, res damno fatali periertit, vel vis maior contigerit, vt & probatur in l. 26. titu. 8. parti. 5. imo non solum res, sed & personas custodire tenẽtur, nam si tenentur pro rebus fortitus pro personis. l. nauta, in fin. l. licet. §. in factum &. l. debet. ff. naut. cau. adeo vt etiam pro sua familia
19 caupones † teneantur, imputent enim sibi si malorum hominum opera vtuntur, vt. l. fin. ff. eodem, &. §. fin. instituta pro sotio, explorare enim debent caupones, cuius fidei & innocentiæ essent famuli sui ante quam eos in suum seruitium recipẽrent ideo culpæ nomine ciuiliter tenentur, si aduena in nulla fuerit culpa, & datum fuerit damnum à suis non à familiaribus, secus si à viatoribus inter se absque cauponum culpa vnic. in fine. ff. de furt. adue. nau. l. debet. §. 1. ff. naut. caupo. statuo, consuluit Ioãn. Andr. consil. 2. adeo vt etiam caupo protestetur in contrarium tenebitur, quia cum ex necessitate officij tenetur, protestatio officio cõtraria nihil iuuat, ex eodẽ trinam I. nol. in c. Cum ana, de electione, & Auendas cap. 8. prædo. nu. 4. lib. 2. ampla etiam vt quantumcunque hospitans hic famulum furantem exhibuerit non liberetur à solutione rei furatæ & damni illati, quia in habentibus officium publicum in optione damnum passi est contra quem velit suam actionem dirigere, an contra hospitem an vero contra familiam, secundum Aufred. decisione. 195. ne videlicet fraudem committant caupones exhibendo famulum pauperrimum & non soluendo, qui sic eludat quoscunque aduenas, ita Rebuf. l. pronuntiatio. §. seruitutum. ff. de verborum significa. pagi. 860. nisi secundum eundem Rebuf. ibi & in. 2. tom. consulti Fran. titu. de hospitibus. num. 13. famulus communi opinione haberetur in bona reputatione, & fidelis reputatus erat, & bonus, tunc enim excusaretur caupo ex delicto talis sui famuli, si contra ipsum cauponem aliquid culpæ in illo delicto extitisse non probaretur, item excusatur caupo si hospes posuerit res suasin euidenti loco periculoso, secundum Bald. l. 1. & in. l. certi iuris. C. locati, & Auend. cap. 8. num. 4. lib. 2. quod intelligo verum & procedere, nisi hospitator ille scuisset res illas in sua domo positas, nam tũc tenerẽtur etiã si in loco non tuto sua domus essent positæ, ex text. expresso in. l. 26. tit. 8. partit. 5. ex quo etiam intelliges supradicta, sesiset, quod non teneretur caupo pro furto commisso per aduenam aliquem in hospitio existentem, vt id verum sit, quoties hospitator, & sic caupo non recepit res illas furatas, secus vero si recepisset eas nam tunc tenebitur etiam de facto aduenæ, secundũ glo. *quæ vinum*, per tex. ibi in. d. l. 26. titu. 8. par. 5. & voluit Ant. Gom. tom. 2. c. 7. n. 2 post principiũ. & sic declarabis & intelliges dictã per Auen. d. c. 8. n. 5. in prin. & per Rebuf. d. titu. de hospitibus

num. 7. dicentes pro furto aduenæ & viatoris cauponem non teneri. Vlterius etiã excusatur caupo si viatori suo tradidit claues cubiculi, nã tũc excusatur à custodia, caupo ipse & non tenebitur de subtractis in cubiculo illo, secundum Rebuf. in. dict. tit. de hospitibus. n. 9. quod intellige ex. l. 26. tit. 8. par. 5. quoties insimul cũ clauis traditione caupo ille dixit ipsi hospiti, accipe clauem & custodi diligenter res & cubiculum, nam tunc non tenebitur, secus vero si tantum tradisit clauem, & nihil dixit nam tunc non excusaretur caupo, secundum glo. penu. in dict. l. 26. eò quod tunc magis videtur tradita clauis vt res ponat hospes in abscondito, quãvt libereturcaupo à custodia, secundum Angel. l. 1. ff. nau. caup. & quia solent caupones illi plures vnius cubiculi & arcæ claues habere, & posti disceſsum hospitis ad ciuitatem, solent aperire alia claue, vt inquit Rebuf. in. d. titu. de hospitibus. nume. 10. ex quibus semper contra stabularium solet fieri inquisitio super ijs, & attenta qualitate & indicijs posset torqueri, secundũ Auẽd. dict. cap. 8. num. 6. in prin. & Angel. de maleficiverbo. quod fama publica num. 107. in paruis fol. 280. vbi inquit quod contra cauponem est præsumptio, & quid erit si amico † tradatur res custodienda vid. tex. & ibi glos. in dict. l. 26. & quid si eista, aut balissia tradatur clauis cauponi † & reddat eam apertam, vide quę diximus. l. fin. glos. fin. titu. *de las demandas*, lib. 4. supra & de ijs omnibus & alijs traditur per Auenda. dict. cap. 8. per totum, & Rebuf. in dict. titu. de hospitibus, & per alios Doctores supra relatos ex quibus hęc collecta sunt, & in ordinem reposita & digesta, & nouissime Mascard. de probatio. 2. tom. conclusione. 872. nume. 10. cum sequentibus aliquibus, vbi & de cista data clausa & reddita aperta, & Iuli. Clarus in lib. 5. practi. crimi. §. furtum. n. 27.

SVMMARIVM,

MOderanda sunt † prendenda hospitij, & quomodo. n. 1.
Stabularij, si vt debent officium exercent, charitatem exercentur. n. 2.
Stabulariorum officium vilissimum. n. 3.

Lex. 7.

Summarium.

Permittitur cauponibus victualia in suis hospitijs habere, & vendere aduenis & hospitibus precio moderato per iudices.

BI, *Vque se prendan a iusto, y moderados precios*, quę qui dem precia moderanda † sunt vt inquit Mexia in pragm. panis cõclusione. 4. nu. 12. qua tuor principalia considerando, primum an ciuitas Regia abundet talibus mercibus & victualibus, an vero deficiat, vel mediocriter se habeat, nam si superabundat non est valor earum ad tantum precium taxandus sicut si deficiant: & tunc an defectus hic accidentalis vel naturalis sit, erit tidem inspiciendum, vt non taxetur valor ad tantum precium ex accidentali quam ex naturali secundum dispositionẽ reporis, nec enim tanti debent merces æstimari & taxari, quando temporis dispositio est apta sicut quando non est apta, tertium dispositio & hominũ conditio in naturalibus & moralibus, nã vbi in regione sunt homines tẽperati & pauci

victus, & laboriosi in cultura terræ victualia sunt taxanda ad minus pretium, quia censenda sunt tunc superabundare respectu alterius regionis, vbi sunt homines ignaui, & non bene laborantes, gulosi, & voraces, & iurgatores, voluptuosi, vel vane gloriosi, qui plurima propter necessitatem consumunt, vt hæc latius prosequitur Mexia vbi supra. Quartum est considerandum quanta & qualis sit indigentia illarũ rerum taxandarum, quæ omnia ingens tempus demonstrabit, sed vetemporum nostrorum considerantur ne hæc hodie ab aliquo iudice, vel rectore prout cõsiderari debuissent, alijs iudicandum relinquo.

¶ Ibi, *Que no sea la hecha ninguna vexacion ni molestia por las dichas justicias, ni otras pusonas a los dichos mesoncros*, subjeuandi enim sunt, & non opprimendi tales caupones, qui quidem si vt decetof
2 ficium † exercuerint charitatis officium exercent, quę charitas consistit in hospitalitate, quę ab Apostolo commendatur ad Romanos. 12. ibi hospitalitatem sectãtes, vt in propositum inquit Cassanę in cata. glo. mundi. 11. parte, confide. 46. vbi laudat eos, & Tiberi. Decia. Resp. 66. nume. 36. cum sequentibus, volumine. 3. sed hodie differunt multũ ab hac charitate & hospitalitate caupones, quorum genus, vt dictum est in lege pręcedente rapti sumum est & furtibus plenum, & parum aut nihil conscientiam prouidentes, sed per fas aut nefas bursas implere desiderant, vt inquit Cassanę. vbi supra & Clarus, & Mascardus in fine. l. pręcedentis relati, & ideo hodie vexantur & molestantur per iudices & iuste quidem, & vilissimum
3 † horum cauponum officium reputatur vt videre licet per Gutierrez in consiliis suis consi. 5. nu. 7. cum seq. & hæc pro hoc tit. sufficiant.

TITVLO DVODECIMO

De los Trages y vestidos.

ON tinuatur ad pręcedentem & pręcedẽtes hoc videlicet modo, quod cum in pręcedentibus actũ sit de prębendis forma & modo, & ordine officialibus, mensralibus operarijs, caupõnibus, & alijs, & indẽm in pręcedẽtibus titulis ordinem vsuũ, & vtendi termnis publicis & priuatis pręsiterit † legislator, nunc hunc ordinem sequendo apponitur etiam ordo circa vestes portandas, vt excessui earum medeatur, pręsertim ijsce temporibus miseris, vbi pauperes & infimi homines iti sicut nobiles & magnates vestiuntur, & mulieres eorum splendidius quam vnquam quæ emere mariti coguntur ad extremã interdum inopiã neque legũ dispositiones ad id impediendũ sufficiunt eo quod ignaui & male eorum executores hodie reperiuntur, tum quia eis non applicatur pars pœnę contra faciẽtibus impositæ, tum ob fauorem & importunitates potentium, tum & fortassis ob pecuniarum donorum & munerum interuentum, hęc enim peruertunt iustitiam.

¶ Et pro huius Rubricę declaratione qui voluerit multa videre de vestibus & nominibus earũ, vltra Cassanẽ, in Cathalogo glor. mundi. tu. p. confide. 96. videat latissime & ad saturitatem Tiraq. in legibus connubialibus in. l. 3. per totam, & hunc legisse sufficit, & Rebuf. in. l. vestis appellationę. ff. de verborum signis.

SVMMARIVM.

INgenuis & vestibus Regalibus inferior, vti non potest. nu. 1.
Purpuram deferre pertinet ad principes. nu. 2.
Imperatrix, vti potest vestibus Regij. nu. 3.
Vestes prohibitas, non sufficit quod portentur per aliquem, nisi vestitus deferatur. nu. 4.
Rex potest constituere formam in vestibus à qua recedi non potest. nu. 5.
Dominus etiam conferre prohibita delatio vestium prohibitorum. nu. 6.
Maritus si legat vxori omnes vestes, non intelligere muliebrius prohibitas portari. nu. 7.

Lex Prima.

Summarium.

Omnibus alijs quam personis Regijs prohibentur vestes in præsente lege contentæ & sub eius pœna.

EBI, *Que ninguna, ni alguna*, Sed an ecclesiæ comprehendẽtur, vid. Didac. Perez, in. l. 1. tit. 1. lib. 4. col. 1333.

¶ Ibi, *Excepto nuestras personas Reales*, Exceptio hæc firmat regulam, & fortificat prohibitionem pręcedentem, vt omnes personas cuiuscunque qualitatis sint, comprehendat, & hoc nisi mirum, nam † si insignijs Regalibus nullus vti potest, ex text. in. l. sacri affatus. C. de diuers. res. & text. in. l. 8. titu 1. supra, lib. 4. vbi diximus. imo neque forma scribendi, ita vestibus in l. nostra descriptis alius quã Rex & Regia personæ vti non potest, ex tex. in. l. 1. & ibi glo. C. quæ res vendnon poss. notat Menses in dict. l. sacri affatus. nu. 5. & ratio est quia magnos magna decent, & potentioribus alij pares esse non possunt, ex. l. 3. ff. de alie. iud. mut. causa facẽt. nam non dignoscitur à pl. beio, nec nobilis à Principe, & ob id in vestitu saltim ostendẽt. t. item apud. §. si quis vir gines. ff. de iniurijs. cap. si nudes, de senten. ex com. in. 6. ex quo Seneca, vxori Neronis dixit, induc te delicate charisima non propter te, sed propter honorem imperij, vt per Speculato. titu. de aduocato. §. sequitur. nu. 1. Faber. in proœmio, Instit. verbo, Augustus. nu. 8. & lic purpuram deferre spectat † ad Principes, & est prohibita. l. temperent. de vesti. olo. lib. 11. in personis enim Regijs vestes ad gloriam & honorem esse dici potest, vt Exodi. 28. & ad ornatum, secundum Lucam de Pena. C. de vesti. olob. lib. 11. nam vt inquit Cicero, de Oratore, vestis primo depellendi frigoris causa reperta est, postea ad ornatũ & corporis dignitatem reperta est. ex quo iam hodie ex vestibus se quisq; magni facit, & ex contrario vilipenditur, iuxta illud, vir bene vestitus pro vestibus esse peritus, vt refert Cassanę. in dict. Cata. 11. part. consideratione. 96.

¶ Ibi, *O de la Emperatriz*, Hat enim licet Reginæ, & Imperatrici deferre vestes, quas licet Regi, siue Imperatori † eius marito, iuxta illud Psalm. 44. Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deauratõ, & faciunt ta-
3 te tra-

KATOLICKÁ OHV im. M. BELA

te tradita per Doctio in.l.fœminæ.ff. de senato. & per nos alibi, & in ijs terminis tradit Charo. à Grassalis, li bro.1. Regali. Franc.iure.18. verfic. hinc est etiam.

¶ Ibi, *Nostros hijos*, Qui multum sunt priuilegiati, vt in Clem.1. de baptismo, in extrauagan. execrabilis. Ioann.22.

¶ Ibi, *Nos tan estados de traer, ni vestir*, hæc est regula principalis nostri text. vt scilicet, nemo deferat vestes hic pro habitas, & verfic. præcedens est exce ptio huius regulæ, vt scilicet, in Regibus & Regijs alijs personis & Regina hoc non procedat. Et sic regula ex hac ad alios quam ad Reges & Regias personas directa est, ponderandaque sunt hęc verba, *De traer ni vestir*, quæ sunt copulatiua ex dictione illa, *ni*, quæ negatiua est & copulatiua vt diximus in.l.10.tit.1.lib.4.supra, vt intelligas non sufficere vt nostræ.l. pœna incurratur quod vestes hic pro
4 habitæ deferantur l nisi & deferatur vestitæ, quia copulatiua vtrumq; copulatum requirit verificari, & conse quenter si precio aliquis venderet vestem hic prohibitam, & ad vendem dum deferret nõ incurret legis nostræ pœnam, non itidem comprehen ditur si per nuntium mittitur, prout comprehenderetur si tantum delatio prohiberetur, secundum Palac.Rub. in Rubr.§.30.num.7. & cum hac Regula, concord.text.in.l.1. C. de vesti.olou.lib.11. & in Francia, adest iti dem cõstitutio de hoc, vt apparet ex Rebuf.in.2.tom.consil. Fran.titu. de pannis aureis argenteis fericis, & hoc nulla alia ratione quãm quod ex cessus vitetur, & prodigalitas qou rundam in vestibus habita, ad quam vitãdam potest Rex certam formam
5 cõstituere, vt ab ea non l exceadatur, vt in.l.2.& ibi nota. ff. de ijs qui sunt fui, vel alie.iur.& not.Auend. c.14. prætorun.n.11. vbi in illo cap. plura cumulat, quę propter excessum sunt vetita, & ego etiam considero aliam rationem ex Dino Chrysosto. super epist. Paul.ad Roma.homil.2.dicente, non est vestibus ornanda caro, nẽ ornatu illam perdas, nam & molliorem inde facies, & bonam ipsus vestudinem corrũpes dum nimia mol litie dissoluis, ex quo colligo quod cum homines molliores efficiantur, vt hisce temporibus videmus, deficiunt in labore, in militia, in bonis operibus, & ideo iustè prohibenda est vestus excessiua, & ad ornatũ tantum facta vt hodie fit. Quare Beatus Grego. vnus ex ecclesiæ Doctoribus in homilia quam in euangeli. Matth. c. 11. edidit, inquit, nemo existimet in luxu, at ;s studio preciosarũ vestiũ peccatũ de esse, quia si hoc culpa non esset, nequaquam Petrus à preciosarumvestium appetitu compescereet, dicens: Non in veste preciosa. Pensate ergo, quæ culpa sit, hoc etiam vt ros appetere, quo curauit pastor Ecclesiæ, & fœminas prohibere. Hæc Gregor. qui & ipse in alia Homilia in Diuum Lucam.c.16.enarrat illud. Homo quidam erat diues, qui induebatur purpura & byssoh.hæc quoque scripta reliquit, sunt nõnulli qui cultum fubtilium pretiosarumque vestium nõ putant esse peccatũ. Quod si videlicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues qui torquetur apud inferos, bysso & purpura indutus fuisset. & paulo post, quã culpam possumus melius etiã ex diuerso col ligere, quia si abiectio vilis indumẽti virtus nõ esset, Euãgelista vigilanter, nõ diceret erat indutus pilis camelo rũ, hoc de B. Ioanne Baptista referẽs, prout hæc refert Tiraq. in.d.l.3. connu-

connubialib.n.3.vbi.num.4.prosequitur contra mulieres figmentis se ornãtes. Et fic clericis prohibitum est vestes has excessiuas & diuersi colo ris portare, vt apparet ex Bernard. Diaz & ibi eius addibi. in Pract. crimi.cap.75.per totum, vbi tandem in quit quod secreto vestes prohibitas subtus alias vestes portare eis licet, vel si alias non habent, vel in studio & secreto domus, quod licet in clericis id procederet, non tamen in lai cis quin punirentur pœna nostri text. cum ad eũdãs excessus & nimios sumptus & propter eos, ex quibus homines depauperantur, processit lex nostra & sequẽtes, & ideo etiãm domi censetur l prohibita delatio ha rum vestium prohibitarum, vt inquit Didac. Perez, post lõgam disputationem in.l.1.tit.lib.4.Ordi.col.1331. cum sequent. & ex.l.2.§.14.eod.colligitur, & hæc est vna de rationibus nostri text.vt prohibeantur vestes in ea contentę, vt in simili in quit Rebuf.dict.2.tom.consil.Franc.titu.de pannis aurat. num. 2.o. cum duobus seq. & ego addo ne effœminẽtur homines, & in veneris blanditiem con uertantur, prout hodie videmus contũrti, iam enim homines figmẽta mu lierum, & vestes earum se se affœminando portant, & ideo nõua pragma tica Matrit. facta, anno. 1590. præsente, hæc etiam moderantur & taxa imponitur & prohibentur pluria, quãpius homines etiã pauperrimi vtebantur. & fic vestes ita deberent moderari vt solum illæ quæ necessariæ essent pro defensione frigoris in hye me, & pro defensione caloris tempo re estus, permitterentur portari, vt inquit Rebuf. in.l.vestis appellatiõe in h.de verborum signis. quæ hyemales intelligũtur à Calend. Septemb. æstiuæ vero à Calend. Aprilis, vt col ligitur ex text.in.l.1. C. de milit. vestis.libr.12.Roma. singul. 595. aliud, Corset.singul. vestis pro salario, Rebuf.vbi supr.num.29. vltra has enim vestes, vel superbiæ causa, vel voluptatis aut vici vestiri censeo, dum tamen vnusquisque secundum statum suum vestiatur, in ipsee enim rebus fi cut in cæteris mediocritate quadam vtendum est, vt in propositum plura referens, inquit Tiraq. in.d.l.3.connubiali.nu.54.vbi cũ multis numeris ahtc, & post multa de ijs disserit, & refert, vbi.n.57. inqt, moris cuiusq; regionis cõsuq; quhuscunque versa ris, esse maxime obseruãdos. Ex quibus infero quod si maritus leget vxo ris suę omnes vestes non intelligitur legare illas quæ ex dispositione legis
7 vel statuti], mulieribus prohibitæ sunt, secundum Bart. & alios relatos per Mol. de Primogenij libr.1.c.13. nu.87. vbi quod vnicuique secũdum statum suum censetur legatum vestitum, alias nihil valet.

¶ Ibi, *Por reuerencia y acatamiento de la Iglesia*. Summa est enim ratio, quę pro religione facit.l. sunt personæ. ff. de religio. & sumpt. func. & summa est reuerentia Ecclesijs debita, & multa sunt eis constituta priuilegia in iure, quæ longum esset referre, & ideo mirum etiam si in dispositione nostra ptiuilegietur.

SVMMARIVM.

FOEmina, an comprehendantur eius dispositione. nu.1. & 2.
Vestes dicitur à vestiere. nu.3.
Vestimenta prohibitis moderatus vsus introducuntur nu.4.

Lex. 2.

Summarium.

Ordo & forma vestium hic describitur, quæ per sequentem legem declaratur.

IBI,

UNIVERSIDAD DE OVIEDO

Bi, *Debombres y mugeres*, vide dicenda in. §. 18. huiusmet legis.

¶ In. §. ibi, *Que ninguna persona de qualquier estado y condicion que sea*, & sic mulie-
1 res ¶ comprehenduntur, cum qui to tum dicit nihil excludat, ex. c. si Romanorum. 19. dist. & clarissime colligitur ex. §. 9. istius nostræ l. vbi nostrum hunc. §. refert, & in mulieribus idem esse idem disponitur, & l. 3. in. c. 1. istius nostri titu. & vide. c. curiarum de Madrid. 52. huius anni 1590. circa. hæc alia disponens, & in c. 53. ibidem.

In. §. ibi, *En la guerra*, & hoc ne tales nobiles, & milites in bellis interficiantur vt plebeij, sed capiantur & dato pretio postea redimãtur, vt ex l. vni. C. nulli licere infrenis, ibidem not. Rebuf. teste Petro Rebuf. in. 2. tom. consitiu. Fran. titu. de pan. aur. & arge. glos. 1. num. 28. vbi per totam illam glos. plura similia, & ad titulum nostrum conducibilia dicit, & vide. cap. 4. §. sequentis nostræ declaratoriæ.

¶ In. §. 18. ibi, *Que las señoras personas*, & sic Ecclesiæ etiam, vt tenet expresse Didac Perez. l. 1. titu. 1. li. 4. & ordi. colum. 1333. versic. dubium vbi inquit, quod coram ecclesiastico erũt super hoc conueniendæ pro vt in ar mis diximus in titu, *de las armas*, libr. 6. supra.

2 ¶ In cod. §. 18. ibi, *O hombras*, ¶ istud dicebat esse sine ratione Bald. in. l. quod non ratione. ff de legibus, dicens, quod statuta, quæ fiunt contra dominas, ne margaritas, vel alias gẽmas deferant, sunt præter rationem & ideo non debereextẽdi, vt etiam not. Socin. in. c. venians, col. 17. versi. præterea, de accusatio, dicens hæc statuta sapere iniquitatem, quia mulieres melius cõseruant sua vestimenta, quam viri, refert Rebuf. in. 2. tom. consiit. Franc. tit. de pan. aur. argent. in princ. num. 17. & Cepola de Iesuritulic prædi. titu. de aquæ hausti. col. penul. late Benedictus in Repetcap. Raynu. verbo, Quidam Petro. eo quod secundum eos. mulieribus cõpetit propter honorem sexus margaritis, & preciosis vestibus vti, & sic statutum prohibes portare vestes aureas in dubio non intelligitur in mulieribus, secundum Rebuf. vbi suprã, num. 16. sed ob euitandos sumptus iustum est id statuere, & hac de causa valere tale statutum, inquit Bald. parum sibi constans in procemio Gregor. in parte Rex pacificus, sub. n. 34. & eo relato, Auend. in. ca. 14. præto. num. 2. in princ. lib. 1. & Rebuf. vbi suprã, nu. 18. & Tiraq. in. l. 3. connubia, nu. 14. prout in nostra. l. fuit factum, vt not. Dida. Perez, in. l. 1. tit. 1. lib. 4. Ordinam. col. 1330.

¶ Ibi, *Vestidos*, Vestis dicitur à vel ere ¶, quod est vniuersæ ouis lana, 3 vel à velando, ¶ corpus nostrum velet, secundum Varro. vestis enim primum depellendi frigoris causa reperta est, postea ad ornatum, & corporis dignitatem haberi cœpta est, secundum Cicero. de Oratore, & Chrysost. super Epist. Paulæ ad Roma. homil. 24. inquit no est vestibus ornandacaro, ne ornatu illam perdas, nam & mollior mihi de facies, & bonam ipsius valetudinem corrumpes, dum nimia mollitie dissoluis per abusum: tamen potius ad pompam quam ad necessitatem nimis excreuerunt vestes in quo non deest peccatum, vt inquit Tiraquel. in dicta. l. 3. connubiali. num. 3. vbi per totam illam l. plures vestium formas descripsit, & plura dixit & retulit, & Rebuf. in l. vestis appellatio. ff. de verborum signif.

4 signifie. & in. d. 2. tom. titu. de pannis aure. & argen. nam vt inquit Bald. in. c. iurauit, in fi. de probatio. prodigalia vestimenta ¶ modernus vsus introduxit. & ideo iuste per. Il. nostras mo derantur.

¶ In. §. 21. Ibi, *Mandamos que*, nisi lex id clare dispossuisset comprehederentur sub eius dispositione vestes antea factæ, vt inquit Felin. c. quoniã, col. 12. de consti. & in cap. cõstitutus. col. pen. de rescript. & per Hippolyt. in præd. §. secũda. n. 56. vbi cum nume 115 ante & post plura similia retulit.

SVMMARIVM.

Dictio, Pierda, *præsentis temporis est, & sic ipso iure incurritur. nu. 1.*
Monasterium monialium puum est. nu. 2.
Excess possunt legari legis dispositione. num. 3.

Lex. 3.

Summarium.

Lex hæc nouam formã inducit vestibus portandis cum declaratione, l. præcedentis.

¶ In. §. 1. Ibi, *La contenido en el capitulo*, Quod est sextum in ordine legis præcedentis.

¶ In. §. 5. Ibi, *Delaño de treynta y siete*, quæ est lex præcedens. c. 7.

¶ In. §. 14. *Dentro de su casa, o fuera*, tollitur ex ijs verbis dubium antea per Docto. propositũ, an prohibitus portare vestes aliquas censeretur etiam id ei prohiberi, etiam domi, de quo per Did. Perez, late in. l. 1. tit. 1. lib. 4. Ordina. col. 1331. cum. 2. sequent.

¶ Ibi, *Y pierda*, præsentis temporis 1 est & sic ipso iure ¶ incurritur pœna hæc, vt ex glo. in. l. in criminali. C. de iurisd. omn. iudi. not. Auend. ca. 27. prætorum. nu. 11. libr. 2. Declaratoria tamen adhuc tunc requiritur sententia pœnæ incursæ, secundum Didac. Perez, in. l. 3. titu. 1. lib. 4. Ordin. col. 1346. cum sequent, & alibi nos plura adduximus circa hæc.

¶ In cod. §. 14. *Como Iglesias, hospitales, monasterios*, Hic est text. expresse probans monasterium monialium repũ-2 tari ¶ locum pium, vt de iure est teste Mexia in prag. tassẽ pan. concl. 1. nu. 45. hoc ad. l. nostram notante.

¶ In. §. 17. Ibi, *Quanto toca a los estrangeros*, Hic est text. probans posse dispositione legali exteris ¶ etiam prohiberi, & contineri sub eis, vt notaut Mexia in dict. prag. tassẽ pan. con 3 clusione. 5. nu. 78. cum pluribus seq.

Hodie tamẽ habemus nouisimam dispositionem curiarum de Madrid, hoc anno. 1590. factam circa vestium portationem & declarationẽ, etiam hisce diebus ibidem factam, quas in nouissima hac impressione huius Recopilatiõis descriptas reperies ideo eas non refero.

TITVLO DECIMOTERCIO.

Del obrage de los paños.

Vmque superiori titulo, vestibus portandis sit modus descriptus, nunc sequitur immediate seruandus, circa cõcienidos pannos. Et de artificijs lanificiorum, quam sint necessaria in vita humana, tradit late Cassan. in Catalog. gloriæ mund. consid. 41. per totam, & quia

BIBLIOTEKA OHY in PAN

& quia tituli quatuor sequentes sunt nostri declaratorij & cum lex declarans cum declarata esset apponenda vt cõsufio & labor euitaretur & non sit factum, licet sit laboriosum vtile tamẽ, hic interserã vnam post aliam, prout inseruì in meo Repertorio de cortes, sub tit.13.libs. quod quidem repertorium fuit primus liber per me compositus & Regia approbatione impressus, cessauit tamẽ per nostram Reipublicam, licet nõ in omnibus.

SVMMARIVM.

A *Rificia lanificiorum, sunt necessaria in hac vita. nu.1.*

IN hac.l. Compilator inscriptione marginali remsit videndam. l. 4. titu. 15. infra isto lib. debuit tamen allegare. l. 37. titu. 17. infra isto libr. quia lex illa. 4. nihil in propositum nostræ disposuit.

¶ Lex. 3.

In hac. l. subscriptio marginalis pro eius declaratione allegat. l. 1. titu. sequent. vbi & addit ad. l. nostram, alia gat itidem l. 2. tit. 16. infra eod. corruptè tamen allegauit titulum. 16. nam est in tit. 17. infra eod. libr. & faciunt l. 11. tit. 15. & l. 11. tit. 17. infra hoc lib. pro declaratione nostræ. l. de qua memini in. l. 12. tit. 13. lib. 5. mei repertorij de Cortes.

¶ Lex. 4.

Pro declaratione huius nostræ. l. videnda est. l. 2. tit. 14. sequẽtis, quæ & addit alias pœnas ad nostram. l. & etiam videbis. l. 11. tit. 16. & l. 11. tit. 17 infra isto lib. Ianeque (de quibus in præsenti) consumi non possunt in pannis declaratis in. l. 17. titu. 14. sequentis.

¶ Lex. 5.

Pro declaratione huius. l. Compilator in margine allegat. l. 9. tit. 14. infra eod. & vide etiam. l. 31. istius nostri tit. 13. infra.

¶ Lex. 8.

Compilator in margine corruptissime pro declaratione nostræ. l. allegauit. l. 2. titu. 13. infra eod. nam debuit allegare in titu. 14. Item corruptius allegauit etiam. l. 2. & 12. tit. 16. infra eod. nam debuit dicere titu. 17. & pluries ſic reperies in hoc tit. quæ nisi nunc non emendarentur per me laboriosum esset pluribus eas reperire, & alij eas omitterent quærere, & inuestigare.

¶ Lex. 9.

Itidẽ in hac. l. corrupte allegatur pro declaratiõe nostræ legis. l. 1. tit. 13. in fra, nam est in titu. 14. quæ declarat. l. nostram, vt non habeat locum, vbi non vtitur, *Arquebes, sino cardueter, y añade mas penas.* & posui ego pro. l. 18. titu. 13. lib. 5. mei repertorij.

¶ Leges. 15. & 16.

Pro declaratione harum duarum legum videbis l. 4. tit. 14. sequentis, quæ disponit, *Que las bilanderas, no puedan bilar, ni tener para ello mas de dos fuertes de lencería de estambre, otra de pie o de trama.* & posui pro. l. 24. tit. 13. lib. 5. mei repertorij.

¶ Lex. 20.

Pro declaratione huius. l. Compilator, in subscriptione marginali allegat. l. 5. titu. 13. debuit dicere titu. 14. sequentis, vbi ipsemet Compilator in margine allegauit pro declaratione. d. l. 5. tit. 13. 15. infra eod. & bene allegauit etiã. l. 2. tit. 15. infra eod. lib. quæ nihil ad nostram. l. facit, nisi iungatur cum dispositione. l. titu. 17. infra eod. lib.

¶ Lex. 21.

Pro ista. l. vide similem legem. 117. infra isto tit. & lib. vbi idem in similibus disponitur & prouidetur.

¶ Lex. 22.

Vide etiam. l. 20. tit. 14. sequentis.

¶ Lex. 23.

Compilator in subscriptione marginali, inquit. l. hanc. 23. corrigit per l. 6. tit. 14. sequẽtis, vbi ipsemet Compilator & bene inquit, esse titum. d. l. 6. suspendi per. l. 2. titu. 13. infra isto libro, & tandem per. l. 3. tit. 16. infra eodem lib. fuit contra hæc ordinatũ cria certos pannos Veruies, attamẽ per principium & prœmium tit. 17. infra eod. lib. abussum est & permissum quod possint in ijs Regnis fieri pannihi veruies, & miror quod Compilator ad hæc non aduerterit, præsertim cum id potuerit videre in. l. 31. tit. 13. lib. 5. mei repertorij, *Y con que peyno,* id possit fieri disponit. l. 26. infra isto tit. 13. nostræ Recopilationis.

¶ Lex. 25.

Compilator hic sicut solet pro declaratione & extensione huius. l. allegauit. l. 9. titu. 14. cum debuisset allegare titu. 15. sed fortassis in præsentiarum fuit error, & nõ cõpilatoris, & quod signum debet in ijs pannis apponi, vi de. l. 49. infra isto titu. 13.

¶ Lex. 26.

Vide. l. 23. supra istius nostri titu. 13. vbi dixi, & posui sub. l. 31. tit. 13 lib. 5. mei repertorij.

¶ Lex. 28.

Allegatur in margine nostræ huius. l. 38. titu. 16. & est titu. 17. & in meo repertorio est. l. 36. titulo. 13. libro. 5.

¶ Lex. 31.

Pro eius declaratione marginalis subscriptio allegat. l. 7. titu. 15. infra eodem, debuit dicere titu. 16. & in meo repertorio est. l. 39. tit. 13. lib. 5. & dixi. l. 23. supra eodem, & ibi posui declarationem antiquam.

In ead. libri, *En las ordenanças de los hosti-llaros,* quæ in. l. præcedenti referuntur.

In eadem. l. ibi, *Por lo menos treynta, o cinco varas,* Compilator hic sub ijs verbis in margine nostræ. l. inquit, quod cessat rigor nostræ. l. etiam si adhuc minor mensura, ex. l. 9. tituli proximi, sed debuit dicere, titu. 15. & ex. l. 7. tit. sequentis, & posui etiam ad declarationẽ. l. 5. &. 25 supra isto tit. & lib.

¶ Lex. 33.

Circa istam legem & tres sequentes inquit subscriptio marginalis hic videndas. l. 18. & 19. &. 20. titu. 16. infra eod. debuit dicere titu. 17. prout posuit sub. l. 41. tit. 13. libr. 5. mei repertorij.

¶ Lex. 34.

Vide quę diximus in. l. præcedente, & quid statuatur, *En estamenias, dozenas,* vide. l. 30. tit. 17. infra eod. lib.

¶ Lex. 35.

Vide quæ diximus in. l. 23. supra eodem. tit. & lib.

¶ Lex. 36.

Vide dicta in dict. l. 23. supra eod. titulo & libro.

¶ Lex. 37.

Compilator in margine, hic inquit per. l. 39. tit. 16. debuit dicere titu. 17. infra eod. lib. *Se permite vender mas libras, y lo mismo en los otros paños estendidos hasta la ley,* adde. l. 24. istius nostri tit. 13.

¶ Lex. 41.

Subscriptio marginalis allegat, put solet corrupte. l. 9. titu. 14. infra eod. debuit dicere titu. 15. quæ lex. 9. addit. ad nostram.

¶ Lex. 41.

Ad istam. l. & quinque præcedentes, vide. l. 39. tit. 17. infra eod. lib.

¶ Lex. 46.

Hæc lex inducta est ad declarationẽ præcedentium & similium aliarum.

¶ Lex. 49.

Vide ad hanc. l. 49. text. in. l. 19. tit. 14. infra eod. lib. & l. 8. tit. 15. infra eodem

HUELLA OHYI

dẽ lib. &.l.12.tit.16. infra eod.lib.& quę diximus in.l.8.tit.1.lib.4.supra, & in.l.6.tit.12.lib.5. supra hac recopilatione pro declaratione harum legũ, & dicẽda in.l.14.infra isto tit.13.

In ead.l.49.ibi, *Y aun mismo*, hoc declara procedere secundum quod disponitur in.l.8.tit.15. infra isto lib.& in hoc casu limitatur.l.12.tit.16.infra isto lib.vt lex illa in ijs textoribus nõ procedat: non tamen potest textor signum apponere nisi prius sit factum & impletum dispositum in.l.14. titu. 15.infra isto lib.

¶ Lex. 50.

Circa declarationem istius.l.videndа est.l.7.tit.sequẽtis,quam & posui sub.l.58.tit.13.lib.5. mei reportorij.

¶ Lex. 55.

Circa istam. l. inquit Cõpilator hic videndam.l.3.debuit dicere.l.2.titu. 16.infra eod.& adde tu,&.l.12.tit.15. infra eodem lib.

¶ Lex. 57.

Vide ad eam.l.13.tit.17. infra eod. & not.ad hanc nostram, *Que se vruma la que se mueli, ha de ser nolida en moimo*, vt.l.41. titu.17.infra eod.

¶ Lex. 59.

Compilator hic in subscriptione marginali pro declaratione nostri.l. allegauit.l.8.titu.sequentis, sed melius eam allegasset pro declaratione l.sequentis,& vid.l.20.tit.sequentis aliud ijs officialibus prohibentem.

¶ Lex.60.

Pro declaratione huius.l. videndа est.l.8.tit.sequentis, quam per errorem ad.l.præcedentem allegauit ibidem Cõpilator in subscriptione marginali.

¶ Lex. 63.

Ibi, *Que tenga barras*, corrigit textor in l.9.tit.12.libr. 5.supra, vt ibi dixi, & declara, vt in.l.9. sequentis, & vide dict.l.25.&.32.istius nostri tit.13.

¶ Lex.64.

Corrupte in margine allegatur.l. 40.titu.16.infra eod.cum debuissent allegari tit.17.& de ijs visoribus, vid. l.15. tit.sequentis. & vide etiã.l.105. infra isto tit.23.&lib.vbi latius dico.

¶ Lex. 65.

Ad hanc.l.nota quod vendẽtes instrumenta ad tingendum debent ea vendere bona.vt disponit.l.24.titu. sequentis,& non potest tingere cũ brasil,vt in.l.27. tit.17.infra eodem.

Ibi, *Y el cumaque*, vt in.l.7.tit.15. infra eod.lib.

¶ Lex. 66.

Circa huius.l. declarationẽ videndа est.l.1.titu.14.sequentis, &.l.21. &.23.tit.17.infra eod.lib.& posui sub l.74.tit.13.lib.5. mei reportorij.

¶ Lex. 67.

Videndа est.l.11. tit. sequentis ponens nouum ordinem & formam cũ ca hæc nostri text.signa generalia,& l.14.infra tit.17.quem titulum corrupte hic allegauit subscriptio marginalis, & est in meo reportorio.l.73. titu.13.lib.5.

¶ Lex. 68.

Compilator hic in margine,inquit pro declaratione nostræ. l. *Aforra de estos celestes que en esta ley, y en las tres siguientes se mandan dar a los paños*, videndam.l.14. tit.sequentis,& l.2.tit. 15. infra eod. lib.& l.17. tit.16. debuit dicere.titu. 17.hoc eod.lib.Sed hæc.l.17. est melior alijs in hoc propositũ, & dictum est supra hoc titu. in.l.5.

Ibi, *Con media arroba de runia: puede ser tambien en paños*, de *sesenas arriba ocher cumaque*, vt in.l.7.titu.13.infra eod.libr. disponitur.

¶ Lex.69.

Vidẽdum inquit,legẽ.16.tit.16. debuit dicere Compilator,tit.17. infra eod.libr.pro nostræ. l. declarationẽ, & in.l.præcedente dixi.

¶ Lex.

¶ Lex.70.

Iridem pro declaratione eius, inquit, videndum.l.15.titu.16.alias est titu. 17. infra eod.lib. & in.l.præcedente.58.dixi.

¶ Lex.71.

Videbis.l.7.titu. 16. alias est titu. 17.infra eod.lib.& dicta in.l.68.precedente.

¶ Lex.74.

Circa declarationem huius legis, videndа est.l.12.titu.sequentis, &.l. 5.titu.15.&.l.13.&.14.tit.17.infra eodem lib.& retuli in.l.82.tit.13.libr.5. mei repertorij.

¶ Lex.77.

Videndа est.l.32.infra titu.17.quã corrupte pro titulo.16. allegatur in margine.

¶ Lex.81.

Videndа est.l.17.titu.14.sequẽtis, in fra hoc lib.

¶ Lex.84.

Videbis.l.22. titu.17. quæ corrupte pro titulo.16. allegatur in margine,& posui sub.l.91.tit.13.lib.5. mei repertorij.

¶ Lex.95.

Vide.l.8.titu.16.infra eod.quã posui sub.l.106.tit.13.lib.5. mei reportorij,ibi congressa, non enim possunt per aliquẽ vendi panni ingrassati, vt.l.7.tit.12.lib.5.supra.

¶ Lex.96.

Ibi, *So pena de que se lo tundiere*: idem disponitur in.l.10.titu.14.lib.5. supra.

¶ Lex.97.

Vide.l.8.titu.16.infra eod.& dicta per nos in.l.95.supra isto tit.& lib.

¶ Lex.98.

Ibi, *Y que no sea sudado de molezinas*, idem, *en los tundidores*, vt in.l.95.&.97.disponitur,& in.l.8.tit.16.infra eod.lib.

¶ Lex. 99.

Compilator in marginali subscriptione, inquit,videdas.l.10.&.11. tit. 15. infra eod. & facit itidẽ.l.10.&.11. tit.16.&.l.42.tit.17.infra hoc lib.& limita nisi in casu.l.48.eiusdẽ titu.17. & sic per istam.l.& per illã.42.corrigitur text.in.l.10.titu.15.infra eod.lib.

¶ Lex.100.

Videndam,inquit,compilator hic legem præcedentem , & quæ ibi diximus,videbis.

Ibi, *Que oniieren de hazer obraje de paños*, & qui sint ij,traditur in.l.42.titu.17, infra eod.lib.

Ibi, *Cada vno en su oficio*, neque potest quis se intromittere in alio officio quã in illo ad quod est examinatus, vt in.l.11. titu.15. infra eod.vbi etiam aliud in propositũ disponitur,& posui.l.108.tit.13.lib.5. mei reperto.

Ibi, *Los dichos paños*, si uliem sint, secus verò si proprij: nã proprios facere possunt, etiã examinati nõ sint, secũdũ text.in.d.l.11.tit.15.inf.eod.lib.

Ibi, *Mas de vn oficio*, hic habes text. probantẽ, quo quis duo officia incõpatibilia nõ potest obtinere,prout diximus in nostro tractatu de decurionibus vocato, curia pisana sub lib.2. tit.22.

¶ Lex.104.

Lege.13.tit.sequẽtis declaratũ est, *Que tienen por derecho del retaço lainiad que por paño*, & retuli sub.l.102.tit.12.libro.5. mei reportorij.

Ibi, *Salvo*,intellige vt per.l.6.tit.15. infra hoc lib. ¶ Lex.105.

Compilator in præsenti,inquit,videndam.l.14.tit.sequentis,&.l.40.titu.16.infra eod.lib.debuit dicere tit. 17.& posui sub.l.13.titu.13.libr.5.mei repertorij,& vide.l.64.supra isto titu.& lib. quæ quidem leges seruãdæ sunt sine obstaculo.l.14.tit. sequẽtis, & ita posui sub.l.72.titu.19.lib.5.mei repertorij.

¶ Lex.106.

Ibi, *Sean obligados a pagar el daño*, tinctores enim pannorum, qui pannos

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

corrumpunt, tenentur de damno, & præsumitur damnum sua culpa factũ, & secundum Bart. in. l. Laphij & Genesij. numa. C. de mutiliegu. lib. 11. & vide. l. 12. tit. 8. parti. 5.

¶ Lex. 109.

Videndam, inquit, compilator. l. 15. tit. sequentis. & l. 43. tit. 17. infra eod. lib. & posui sub. l. 117. titu. 13. lib. 5. mei reperto. vbi retuli quoddã capitulũ. 10. prag. *de los paños*. anni. 1549. quod est. l. 9. tit. 16. infra eod. lib.

¶ Lex. 111.

Videndã est. l. 8. tit. 14. seq. in fine.

Ibi, *Vna blanka de plomo y no mas*. per. l. 46. tit. 17. corrupte allegatũ per compilatorem hic, permittitur, *que tiene vn quarto*, & posui sub. l. 12. titu. 13. lib. 5. mei repertorij.

¶ Lex. 112.

Ibi, *so las penas en ella contenidas*, seruato prius id quod dicitur in. l. 5. tit. 16. infra eod. vbi ialiã. l. 40. tit. 17. infra eod. lib. allegat compilator pro declaratione dictæ. l. 5.

¶ Lex. 113.

Ibi, *Mando a los veedores*, qui sint isti *veedores de varas* ponit. l. 11. titu. 15. infra isto lib. vbi & disponitur quod visitatores ij apponantur, & nominẽtur etiam sartoribus, & alijs vendentibus ad mensuram.

Ibi, *Y si fueren falsas*, & tũc possunt dicti visitatores denuntiare, vt dicitur in. l. 5. tit. 14. infra isto lib. ad finem: & quam pœnam incurrẽt visitatores ij signantes pannos pro bonis, vid. l. 45. tit. 17. infra eod. lib. & notandũ, quod si visitatores ij habent partẽ in pãnis, & multo fortius si omnes sunt sui non possunt illos videre, nec signare, vt dicitur in. l. 44. titu. 17. infra eodem libro.

¶ Lex. 114.

Ibi, *Sean visitados y sellados por el veedor o veedores para ello diputados en la ciudad, o villa o lugar donde se vendieren*, intelligo hoc in casu, in quo tales panni nõ sunt signati signo loci illius in quo sunt facti, secus si signo loci vbi sunt fabricati signati sunt: nam tunc non est necesse signari per visitatores loci illius vbi venduntur, secundum text. in. l. 15. tit. 14. infra eodem tit. Neque obstat. l. 20. tit. 19. nam loquitur in casu speciali, scilicet, cum venduntur in grosso, & non minutim, & quoad conductores gabellarũ ne fraudẽtur sua gabella, & vbi gabella nõ debetur, cessauit dict. l. 20. dispositio. Et nota quod panni licet non afferant signum officialium, eos facientiũ nõ puniuntur vendentes pannos tales, sed fabricatores eorũ, vt cõstat ex. l. quæ est. 113. titu. 13. lib. 5. mei repertorij: neque intelligas quod signum loci in quo panni fiunt est necessarium: nam non est, vt apparet ex. l. 8. titu. 15. infra eodem lib. & in. l. 12. titu. 16. infra hoc eodem lib. sed quod tantum operatur quod tali signo apposito excusat si nõ signetur à visitatoribus loci vbi venduntur, vt dictũ remanet.

¶ Lex. 115.

Videndã est. l. 3. tit. 12. lib. 5. supra, & l. 16. titu. sequente. Ad declarationem & ostensionem huius nostræ. l. & posui sub. l. 125. titu. 13. libri. 5. mei repertorij.

Ibi, *Sin que primero*, idem, *En sedas y bracados*, disponitur, in. l. 6. tit. 12. libro. 5. supra.

Ibi, *Sopena de perder el sel paño*, aliter pœna imponitur in. l. 3. titu. 12. libro. 5. sed nostra est nouior ideo seruanda, sed si bene inspiciatur eadem pœna ibidem imponitur pro prima vice, & vide quæ posui in. l. 2. & 3. titulo. 12. libro. 5. supra glos. 1. & pro ostensione nostræ legis, videndæ sunt leges, secunda, tertia, & quarta, & quinta dicti tituli. 12. libro. 5. supra, *y que seq lo mismo en los seyales y otros paños semejantes*, colligitur ex dict. l. 3. tit. 12. lib. 5. supra, prout vt ibi declarauì, ne bis eadem repetamus.

¶ Lex. 119.

Compilator hic in margine allegatit. l. 2. titu. 13. infra. quã vsque nunc non reperi, sed melius facit. l. 43. hic allegata in margine corrupte tamẽ allegata pro titulo. 14. cum debuisset allegari sub titulo. 17. & sic finitur titul us. 13.

TITVLO DECIMOQVARTO

De las primeras declaraciones de las leyes

del titulo passado del obraje de los paños.

THæ declarationes fuerũt factæ anno. 1528. *En Toledo*, & in hoc titulo, remissiue, sicut in præcedente procedemus.

¶ Lex. 1.

In margine dicitur videndam. l. 11. tit. 15. infra eod. debuit dicere titu 10. 16. quæquidem lex. it. facit ad declarationem nostrę huius legis, vt di xi in. l. 3. tit. 13. supra eod. lib. & l. 11. titu. 17. infra eodem libro.

¶ Lex. 2.

Ibi, al Capitulo quarto, quod infertur in. l. 4. tit. 13. supra isto lib. vbi diximus.

Ibi, al Capitulo noueno, infertum in. l. 9. tit. 13. supra eod. vbi dixi.

¶ Lex. 4.

Ibi, Capitulo quinze y diez y seys, inserta in. l. 15. & l. 16. tituli præcedentis, vbi dixi.

¶ Lex. 5.

Ibi, al Capitulo veynte, infertum in. l. 20. titu. præcedentis, vbi dixi.

¶ Lex. 6.

Ibi, Capitulo veynte y tres, infertum in. l. 23. tit. præcedentis, vbi vide quæ diximus.

¶ Lex. 7.

Ibi, Capitulo cinquenta, infertũ in l. 50. tit. præcedentis, vbi dixi.

¶ Lex. 8.

Ibi, Capit. cinquenta y nueue, infertũ in. l. 60. tit. præcedẽtis, vbi dixi.

¶ Lex. 9.

Ibi, Capitulo sesenta, de quo dixi in. l. 25. & 31. &. 63. titu. præcedentis.

¶ Lex. 10.

Ibi, Capitulo sesenta y seys, dixi in. l. 66. tit. præcedentis, & marginalis subscriptio allegatur. l. 23. tit. 16. est in titulo. 17.

Ibi, *Y assi mismo*, vide. l. 21. tit. 17. infra eod. quam corrupte hic in margine allegauit compilator.

¶ Lex. 11.

Ibi, Capitulo sesenta y siete, de quo dixi in. l. 67. titu. præcedentis & subscriptio marginalis hic allegat. l. 5. tit. sequentis, & leges. 13. & . 14. titu. 16. debet dici in titu. 17.

¶ Lex. 12.

Ibi, Capitulo setenta y quatro, infertũ in. l. 74. tit. præcedentis. & subscriptio marginalis hic allegat. l. 5. titu. sequentis, & leges. 13. & . 14. titulo 16. debet dici in titulo. 17.

¶ Lex. 13.

Ibi, Capitulo ciento y quatro, infertum in. l. 104. tit. præcedentis, vbi dixi, & vide. l. 6. tit. sequentis.

PROPIEDAD DE LA BIBLIOTECA OHY in J.I. MEHINDORF

¶ Lex. 14.

Compilator hic in margine, inquit, videndum. l. 40. infra. tit. 16. est in tit. 17. quæ. l. 40. corrigit nostram, vt dixi in. l. 105. tit. præcedentis ad quam nostra se refert.

¶ Lex. 15.

Ibi, *Capitulo ciento y nueue*; infertum in l. 109. tit. præcedentis, vt ibi dixi, & allegatis. l. 43. titu. 17. infra eod. hic corrupte allegatam.

Ibi, *Y otros mandamos*, vide quæ dixi in. l. 14. tit. præcedentis.

¶ Lex. 16.

Ibi, *Cap. ciento y quinze*, infertum in. l. 115 tit. præcedentis, vbi dixi.

¶ Lex. 17.

Ibi, *Pero mandamos*, hanc applicui legem ad. l. 4. & 81. titu. præcedentis, pro earũ declaratione & limitatione.

¶ Lex. 18.

Ad. l. 15. & .16. tit præcedentis legẽ hanc applicaui.

¶ Lex. 19.

Pro eius declaratione, vide quę dixi in. l. 49. & .14. tit. præcedentis, & l. 12. tit. 16. infra eod.

Ibi, *Ni nombre de otro*, hoc enim prohibitũ est, vt diximus in. l. 8. tit. 1. lib. 4. supra, & vltra ibi allegatos tradũt Gomezius Leon, in suã Centuria informationum iuris loco. 56. & antecos, Paris, consi. 29. n. 8. & 9. lib. 1. & Marta. Soc. late in. c. dilecta de excessi. præla. n. 6. cũ sequent. aliquib. & Bembenutus in tract. de mer. atura. p. 2. n. 80. 95. & .96. cum sequent. vbi n. 71. cũ pluribus alij. tractat. an præsumãt. ut merces esse illius, cuius signo, aut nomine sunt asignatæ, & ideo in. l. 2. tit. 16. infra isto lib. disponitur quod nũllus mercator in pãnis ponat nomẽ suum & signũ, sed solũ signũ ciuitatis, villę aut populi vbi pãni fiunt, nisi in textoribus quipũ dẽ possunt ponere nomen suum, secundũ. l. 49. tit. 13. sup. isto lib. & hoc certa forma adhibita per. l. 8 tit. 15. infra eod. lib. & de ijs tractat late vltra dictos Cassane. in Cata. glor. mund. 1. part. consid. 31. vsque ad. 36. vbi in 35. tractat. asigna talis mercatorũ probent, & in consil. 23. tradit qualiter vnus nobilis nõ potest insignia & nomina alterius nobilis.

¶ Lex. 20.

Ibi, *Doscolar, ni trasfechar*, ad. l. 22. titu. præcedentis applicui.

¶ Lex. 23.

Ibi, *Segun y de la manera que en las dichas ordenanças se contiene*, sub. l. 8. tit. præced.

¶ Lex. 24.

Ad. l. 65. tit. præcedẽtis applicaui hanc. l.

TITVLO XV. DE LA segunda declaracion que se hizo de las dichas declaraciones y leyes primeras de los paños.

LAs declarationes fuerunt factæ Toleti, Anno 1529. per eosdem Legislatores Carolum Quintum, & Ioannam matrem eius.

¶ Lex. 1.

Ibi, *Quinto capitulo*, infertum in. l. 5. titu. præcedentis.

¶ Lex. 2.

Ibi, *Sexto capitulo*, de quo dixi in. l. 23. tit.

23. titu. præcedentis & videndam di xi ibidem. l. 3. tit. sequentis.

¶ Lex. 4.

Ibi, *Al nono capitulo*, quod est. l. 9. tit. præcedentis vbi remisi.

¶ Lex. 5.

Vide quę diximus in. l. 74. titu. præcedentis.

¶ Ibi, *Segnarden los retazos*, hic decla rabis. l. 104. tit. præcẽdẽtis vbi, dixi.

Ibi, *Sean de cinco varas arriba*, intellige, *en los paños pardos, porque los solos se han de sellar siendo de cinco varas arriba, y de ay abaxo no, y los retazos de colores ninguno es necessario selarse ẽ ninguna sean de cinco varas arriba los tales retazos*, co quod verũ. ibi, *que sean de cinco varas arriba, esta claro si se ha de referir a los retazos de paños pardos pues la principal disposicion desta ley habla de los, y de los paños que se han de sellar, en especial pues fala esta ley los retazos de colores.*

¶ Lex. 7.

Ad. l. 68. tit. præcedentis applicui hanc, & ad declarationẽ. l. 65. co. titu.

¶ Lex. 8.

Vide. l. 49. titu. præcedentis vbi, diximus.

¶ Lex. 9.

Ad. l. 31. tit. præcedẽtis hac applicui, & ad. l. 5. illismet tit, & mehus ad. l. 25. versiculo, y el peyne, eod. tit.

Ibi, *y estambre y estambres*, addit ad. l. 41. tit. præcedentis.

¶ Lex. 10.

Ibi, *Al capitulo*, quod est. l. 100. titu. præcedentis, quod quidem declaratur per nostram. l. vt ibi dixi & in. l. 99. eiusdem tituli.

¶ Lex. 11.

Ibi, *Quatro officios*, & quę sint hęc, vid. in. l. 42. infra. tit. 17. istius libri, & in l. 100. tit. prę cedẽtis disponitur, qualiter habentes pannorum mercancia & cõtractationem tenentur esse prius examinati.

¶ Lex. 12.

Ad. l. 55. tit. prę cedentis hãc applicaui legem.

¶ Lex. 13.

Ibi, *Sedalados vecedores de mercaderes de vara*, de quibus fit mentio in. l. 113. tit. prę cedentis, vbi dixi,

Ibi, *De los lugares de la tierra*, idẽ in omnibus officialibus statuitur in. l. 4. tit. 14. lib. 8. infra.

¶ Lex. 14.

Ad. l. 45. tit. 13. supra eod. applicui, hanc.

TITVLO DECIMOSEXTO De la tercera declaracion del obrage de los paños y leyes suso dichas.

EI eosdẽ legislatores sunt factæ hæ leges istius titu. en Bruselas. anno 1549

¶ Lex. 2.

Vide dicta per nos in. l. 20. titu. 13. precedente.

¶ Lex. 3.

Vide dicta per nos in. l. 23. eodem titulo. 13. supra isto lib.

¶ Lex. 5.

Ad. l. 12. tit. 13. supra eod. li. 1. hanc applicui, & vid. l. 40. titulo. 17. infra eodem.

¶ Lex. 7.

Vide dicta per nos in. l. 31. tit. 13. supra isto lib.

HAZAÑEJEMEKA OHYBIKIRO

¶ Lex. 8.
Vide quæ dixi in.l.95.&.97.tit.13. supra cod.lib.

Lex. 9.
Vide dicta per nos.in.l.109.tit.13. supra isto. lib.

¶ Lex. 10.
Vide dicta in.l.99.tit.13.supra isto lib.& vid.l.42.tit.17.infra.cod.

¶ Lex.11.
Vide dicta in. l. 4. titu.13. supra cod.lib.

¶ Lex.12.
Vide.l. 49.tit.13.supra isto lib.vbi diximus.& in.l.114. eiusdem titu.& lib.& dixi in.l.6.tit.12.lib.5.supra.

TITVLO DECIMOSEPTIMO
De los paños berbies y estambrados, y
quarta declaracion cerca del obrage de los paños.

AB eodem legislatore sunt factæ leges huius nostri tit. Matriti anno. 1552. & sunt nouiores vt vides.

In proœmio huius tit.ibi, *por la ley presente permitimos*, vide quæ dixi in.l.23.tit. 13.supra isto lib.

¶ Lex.2.
Ad.l.55. tit.13. supra cod.lib.applicauit eã cõpilator in margine.l.3. tit.13.supra hoc lib.& in.l. 8.titu.13. eo.licet corrupte hanc allegauit.

¶ Lex.3.
Ad.l.57.tit.13.supra isto lib eã applicaui.

¶ Lex.7.
Ad.l.71.tit.13.supra isto lib. applica ui hanc.

¶ Lex.11.
Ad.l.1.tit.14. supra isto lib.applico hanc legem.

¶ Lex.12.
Ad.l.8.titu.13. supra isto lib. applicabimus hanc.

¶ Lex.13.
Dixi in.l.74.titu.13. supra isto lib.

¶ Lex.14.
Dixi.in.d.l.74.tit.13.supra.isto.lib.

¶ Lex.16.
Facit ad.l.69.titu.13.supra cod.lib.

¶ Lex.17.
Dixi in.l.68.tit.13.supra isto lib.

¶ Lex.18.
Hæc lex & duæ sequentes faciunt ad declarationem.l.13.cum tribus sequenti.tit.13.supra isto lib.

¶ Lex.20.
Cõpilator hic dicit vidẽdam. l.30. infra isto tit.

¶ Lex.21.
Dixi in.l.66.tit13.supra istolib.

¶ Lex. 22.
Ibi,capitulo ochenta y tres,quod infertum est in.l.84.tit.13. supra cod. lib.vbi dixi.

¶ Lex.23.
Dixi in.l.68.tit.13.supra. isto lib.

¶ Lex.24.
Dixi in.l.67.tit.13.supra isto lib.

¶ Lex.27.
Ad.l.65.titu. 13. supra isto lib.facit ista lex.

¶ Lex. 32.
Dixi in.l.77.tit.13. supra istomet lib.

¶ Lex.37.
Ad.l.1.tit.13.supra cod.lib.applicabimus.

¶ Lex.38.
Dixi in.l.28.titu.13. supra isto lib

¶ Lex.39.
Ad.l.37.tit.13.supra cod.lib.applicabimus & ibi dixi.

Lex.

¶ Lex.40.
Compilator hic dicit videndam.l. 15.tit. 14. supra isto lib. & dixi in.l. 64.titu.13.& in.l.105.eiusdem titu. supra isto lib.

¶ Lex. 42.
Ad.l.57.titu.13. supra isto lib.applicabimus.

¶ Lex.43.
Vide dicta in.l. 109.titu.13.supra isto lib.

¶ Lex.44.
Ad.l. 14. tit.13.supra isto lib.appli cabimus hanc.

¶ Lex.45.
Ad.l.fin. titu. 13.supra isto lib applicabimus.& ad.l.113.abidem.

¶ Lex.46.
Dixi in.l.11.tit. 13. supra istomet libro.

¶ Lex.48.
Ad limitationem.l.99.titu.13.supra hoc lib.&.l.42. istius nostri titu. 17.notaui eam & ijs,titulis *de los paños*,remanent expediti in quibus antea satis laboriosum erat inuestigare leges declarantes alias, &nunc iunctim reperies eas.

TITVLO DECIMOOCTAVO
De los Cereros, y candeleros de sebo.

QVm de artificijs pannorum & officialibus eorum dictum sit in titulis præcedentibus nunc autẽ cõtinuatur, etiã materia aliorum officialium. Et candelarij an dicantur facientes candelas, vel an vendentes, vide addtio. Bart.in.l.legatis.ff.de legat.3.fol.67.

SVMMARIVM.

Officialis faciens velas non examinatus, non tamen habens officinam publicam an puniatur iustitiæ legis pœna vel alia.n.1. & n.2. quid si non eas fingat.

Lex. 2.

Summarium.

Examinandi prius sunt illi, qui publice vendere volũt velas cereas, vel de sebo, sub nostri text. pœna.

Ibi, *Que se examinen*, sed an si officialis ? hic non examinatus non habet officinam publicã puniatur pœna nostræ.l. tanquam non examinatus, & crederem quod non, quia hic est casus omissus, puniatur tamẽ virtute dispositionis legis sequentis prohibentis vendi aliquid, ijs pertinens

nens officij, si non habeat officinam publicam, sed an si talis officialis exa
2 minatus non habens publicam † officinã vendit velas has non tñ eas signat secundũ quod disponitur in. l. 12. infra isto titu. an punietur duplici pœna, vna ob hoc quod non habet officinam publicam, alia vero quia absque signo vendit velas, & dicendum est quod tantum vna pœna punietur ex glos. in. l. qui de crimine. C. de accusatio, quam ibi sequuntur omnes, & Bart. in. l. quemadmodum §. illud. ff. ad. l. Aquil. & ex alijs plurimis relatis per Hippoly. in. l. si in rixa. nu. 14. ff. ad. l. Corne. de sicari. vbi ita tenet in simili quæstione.

SVMMARIVM.

Cera corrupta & mala an possit miscerit cũ bona & non corrupta. n. 1.

Lex. 8.

Summarium.

Cerea vela & alia facta ex cera, vel sebo debet esse ex eadem massa & non ex diferenti sub nostri tex. pœna.

1 Ti, *Vna massa*, neq; debet immisceri † corruptum cum incorrupto, vel malum cũ bono, vt diximus late, in. l. 3. tit. 5. lib. 1. supra. & vltra ibi relatos, vide etiã Menoc. de arbi. iudi. lib. 2. centu. 4. casu. 82. & 83. & Fran. Marcum de cisio. Delphina. 5. 40. n. 17. & 5. 41. n. 4. & Matien. l. 1. glos. 9. n. 3. cum seq. titu. 14. lib. 5. supra & in glos. fin. l. 5. titulo. 12. libro. 5. supra diximus iterum.

Lex. 12.

Summarium.

Signanda sunt opera facta ex cera alba aut alterius coloris.

1 Ti, *Cada vn candelero*, intelligo de illo qui habet officium publicũ, quia nullus alius quam talis ex. l. 3. supra co. potest facere vel vendere velas has.

Qualiter puniantur, & applicẽtur pœnæ in hoc nostro tit. cõstitutæ, declaratur in. l. fin. huius nostri tit.

Alij duo tituli sequentes nihil habent quod commentari sit necesse, & sic cum dictis remanet expeditus liber hic septimus & totus iste quartus tomus nostrorum commentariorũ ad leges has Regias. 15. Octobris. Anno. 1590.

SALMANTICAE.

Excudebat Didacus à Cusio.

Anno. 1593.

INDEX OMNIVM

rerum, verborum, & sententiarum insigniorum quæ in hoc opere continentur, ordine alphabetico dispositus.

A.

ABbas commẽtarius ad vtrã canonicorum regularium an habeat vocem actiue in actibus gerendis in suo capitulo siue actus ij cõsistant in electionibus siue in alijs, in. l. 10. tit. 3. lib. 6. n. 1.
Aretum non continetur appellatione vini, in. l. 31. tit. 18. lib. 6. n. 5.
Accidentia non possunt mutare substantiã, in rub. tit. 2. lib. 6. n. 204.
Actio pro portagio cõsequẽdo, vel pro habenda pœna quanto tempore durabit, in. l. 5. tit. 11. lib. 6. n. 12
Actione qua munus patrimoniale petatur, in. l. 6. tit. 14. lib. 6. n. 4.
Actus præstationis debet esse vniformis & in vite factus vt ius hoc portagiorum præscribatur, alias neq; immemorialis sufficeret, in. l. 1. tit. 11. lib. 6. n. 13.
Actʼ vt valeat & nõ pereat in dubio debet intelligi, in. l. 4. tit. 4. li. 7. n. 7
Actus positiui non requiruntur immemoriali nobilitatis probatione in rub. tit. 2. lib. 6. n. 129.
Actus agentium operatur solum in agente bene disposito, in. l. 4. tit. 1. lib. 6. n. 1.
Accusationem contra famulum cõmiscentem se cũ aliqua domini famula, solus dns & non alius instituere potest, in. l. 4. tit. 20. li. 6. n. 7
Accusari non possunt neq; condẽnari impedientes gubernationem populi & concilij, in. l. 7. tit. 1. li. 7. num. 1.
Adiectio del quarto non admittitur in alijs bonis quam regijs, in. l. 4. tit. 5. lib. 7. n. 20. nisi vt ibi.
Ad incurrendam mortis pœnam extractio requiritur, in. l. 1. tit. 18. lib. 6. n. 15. vbi. nu. 16. quod ista pœna mortis non solet imponi.
Aduersus spolium præsumptum vel clandestinum habet locum exceptio Diij, secus contra verum in. l. 3. tit. 7. lib. 7. n. 12.
Adulteriũ non cõmittit cognoscens vxore alterius credens nõ esse cõiugatã, neq; coniugata credens esse sui maritũ, vt in famulo fingente se esse sui punitur tunc famulus, in. l. 4. tit. 20. lib. 6. n. 4. & 5.
Aduocati etiam deposito officio nõ torquẽtur, in. l. 4. & 5. tit. 2. li. 6. n. 38. & 39. quod punitur aliud faciẽs.
Aduocati filius plus est honorandus quam non aduocatus, in. l. 40.
Aduocatus & assessor nõ potest quis esse in. l. 4. tit. 3. lib. 7. n. 4.
Aedificia facta in plateis & defensis publicis cũ populi cõsensu possũt relinqui du tamen vijs publicis nõ offendant, in. l. 3. tit. 7. lib. 7. n. 24.
Aedificium vbi lædit viam potest iudex illud propria autoritate diruere, in. l. 7. tit. 7. lib. 7. n. 6. & hac de causa potest iudex prohibere ne quis proprium fundum vallet, aut circundet, vt ibid. n. 7. & 8. quod ex hac causa potest appẽditia frangere, nisi vt ibi.
Aedificẽtis in publico potest census imponi, in. l. 9. tit. 7. li. 7. n. 5. vbi quid mædificanti in lotore maris.
Aestimatione bonorum facta si o-

nus imponatur an statim auferetur, vel expectabitur alia descriptio, in.l.3.tit.14.lib.6.n.17.
Aestimatio rerum immobilium per decurriones faciēda est mobiliū ve ro per possessores, ibi.n.11. & sino lint iurare compelli possunt.n.14
Aetas releuat eundi ad bellum & quæ, & an debeat esse impletæ, in l.1.tit.1.lib.6.n.95.
Aetas quæ excusat a tutela, & quæ ab officijs publicis, & quomodo, ibi.n.96.&.97.98.&.99. &.100.
Agricultores forenses si frumentum suæ agriculturę in suū extraneū regnum portent an punientur, in l.25.tit.18.lib.6.n.28.
Alienationis verbo, quid continea tur, in.l.1.tit.7.lib.7.n.14.
Alienigenę regni per decēnium in regno morantes possunt esse pro xenetę in eo, in.l.1.tit.3.lib.7.n.7.
Alguazello, vel officiali an credatur quod tempore vetito arma cœpit, in.l.6.tit.6.lib 6.n.12
Alguazellus permittens enses contra leges deferre ex quo rixę oriū tur quo pena punietur, in.l.9.ibi. num.9.
Almoxarifazgo idem est quod portagium, in.l.11.tit.11.lib.6.n.1.
Alijs modis etiam acquiri potest ius hoc impoponendi portagia, in.l.1.tit. 11.lib.6.n.7.
Aliquem defendere ex Iudaica, vel Mahometica gente per famā probatur, in rub.tit.2.lib.6.n.162.
Aliqui de ciuitate si non sint soluendo an tenebuntur qui sunt, in.l.3. tit.4.lib.6.n.25.
Aliquid si est expendendum pro reparāda re locata ciuitatis iudex cum rectore habet potestatē consumēdi tertiam partem pensionis, in.l.4.titu.5.lib.7.n.31. vbi ad omnes locationes rerum priuatarum extenditur.
Aliquos casus in quibus excusantur minor. 25. annorum à minēribus personalib', in rub.tit.14. li.6.n.21.
Aliud est esse ciuem, vel haberi pro cine, in.l.3.tit.20.lib.6.n.15.
Aliud est ius, aliud facultas, in.l.2.tit. 1.lib.7.n.7.
Ambasiatoribus ijs an credendū sit sine literis legationis, in rub.tit.8. lib.6.n.3.
Ambasiatoribus donatū an cedat la cro eos mittentium, ibi.n.4.5.&.6
Ambasiatorū infirmatur in itinere ex pēsę debēt ei solui à mittēte, ibi n.7
Ambasiatores si decedant in itinere quomodo soluendū salariū, ibi.n.8
Ambasiatorū vnus si decedat an possit alter explere officium, ibi.n. 9. vbi declaratur.
Ambitus quod de iure ciuili dicitur de iure canonico vocatur simonia, in.l.7.tit.3.lib.7.n.12.
Amicus cui traditur res custodiēda an teneatur pro ea, in.l.6.tit.1.lib 7.n.20
Ancillam alterius corrumpens nō tenetur pœna.l.pertitę, sed de seruo corrupto, in.l.4.ti.20.li.6.n.9
An cū cōcensu populi dūs illius possit defendere aliquam sui terminī partem, in.l.1.tit.7.lib.7.n.4.
An decimas ecclesiarū & ecclesiastī corū censeantur prohibiti condu cere decuriones, & alij contenti, in.l.1.tit.5.lib.7.lib.n 3.
An deferātur res pro vsu proprio ju ramēto deferētis statuir, in.l.6.ti.11 li.6.n. 2. vbi.n.3. quę tales res dicantur.
Animalium nomine gallinę non veniunt, anseres, seu fayſani, in.l.1. tit.5.lib.6.n.1.
Animalia rusticorūcapi possunt pro mittēdo blade, & pane, & victualibus ad bellū. in.l.18.ti.4.li.6.n.5.& possunt cōpelli ea vēdere, ibi.n.6 debet tamen eis pretiū solui.n.7.

Ani-

Animalia laboris an possint capi pro executione debitorū, in.l.8.tit.14. li.6.n.1.
Animalia inclusa in custodia publica an dabuntur sub fideiussoribus in.l.12.tit.7.lib.7.n.4.
Annonæ pręsēti possunt eligere viros idoneos qui vadant ad emendum panem pro annona cum salario, in.l.18.tit.4.lib.7.n.8.
An reuelans delictū vt præmiū con sequatur debeat illud probare, in l.4.tit.18.lib.6.n.2.
Antiquior quo quis, eo maior, & nobilior, in rub. tit.2. li.6.nu.117.
Antiquitas in modo pascēdi seruanda est, in.l.6.tit.7.lib.7.n.7.
Appellatione terrę vel agri non veniunt plantata vel vineata, in.l.3. tit.7.lib.3.n.28.
Appellatio non admittitur quoties agitur remedio.l.3.titu.7.lib.7.& etiam inter duo concilia, ibi.n.49
Appellatio in casu. d.l.3.non perdit effectum deuolutiuū sed tantum suspensiuumibi.nu.55. nisi.vt ibi.
Apprehensio an requiratur illius qui arma portat, in.l. 6.titu. 6.libr.6. num.14.
A quibus gētibus sit nobilitas approbata & quomodo, in rub.tit.2.lib. 6.n.26.
Arbitrio iudicis est locus in causis nobilitatis, ibidem.n.161.
Arbitrio iudicis relinquitur iudicare qui sunt nobiles vel nō ibi.n.190.
Argentariæ & metalla inuēta in prędio alieno an sint Regis, in.l.2.tit. 13.lib.6.n.3.
Arma posita in rebus maioratus an accrescant maioratui, in.l.1.tit.5. lib.6.n.6.
Arma secundum aliquos ab arcēdo dicta sunt, in rub.tit. 6. lib.6.nu.1.
Arma quę dicantur & quę veniant eorum appellatione, ibidem.nu.1.
Arma non comprehenduntur appellatione supellectilium massaritia rum, ibi.nu.8.
Arma iure digestorū non erāt prohibita, & quid iure.C.& nostro, ibi. n.9.&.10.
Arma quis primus prohibuit, ibid. n.11.
Arma permissa portari an clericus portare potest, in.l.4.tit. 6.lib.6. n.1.
Arma etiam permissa possunt capi à clerico sacrorum ordinum ea portante per iudicem secularem siue de die, siue de nocte, ibi.n.2.pecuniaria tamē pœna corā ecclesiastico est petenda.nume.3.&num.4. an talis ecclesiasticus, puniet eum pœna ordinaria.
Arma permissa poterunt clerici itinerando portare, ibi. n.6.
Arma siquis non habet in manu, sed in terra iuxta fe an perdat ea, in.l. 6.tit.6.lib. 6. n.15.
Arma offensiua & defensiua an veniant, prohibitis armis, in.l.7.ibi. n.2.
Arma prohibita portans regularitę ea perdit, in.l.9.ibi.n.5.
Armati non solum sunt tela habentes, sed & quid aliud quo nocere possunt, in rub.tit.6.lib.6.n.3.
Armorum appellatione an veniant lapides fustes, ibi.n.4.
Armorum appellatione an veniant saxa & lapides, ibi.n.5.&.n.6. an comprehendetur cultellus, &.nu. 7.quod hęc arbitrio iudicis relinquitur.
Armorū quotuplex vsus & ad quid seruiant, ibi.nu.12.
Armorum primus inuentor, ibi.n.13.
Artifex nobilis gaudet sua nobilitate, in.l.4.&.5.tit.2.lib.6.n.12.
Artifices nihil possidentes etiam exculantur, in.l.3.tit.14. lib.6. n.11.

 Arti-

HUMANISTICKÁ OHY in SLOVAKIA

Artificia officiorum sunt necessaria in hac vita, in rubr.tit.13. lib.7.n.6.
Assignatione dici ad vltimam subhastationem si aliquis licitationē fecerit non licebit diem illum prorogare, in l.4.ti.5.li.7.n.7 nisi con suetudine aliud sit introductum vt ibi.
Asini rustici capi possūt pro iustitia facienda, in l.18. tit.4.lib.6.n.9.
Auctionatores & regatarij prohibiri emere victualia ante horam nonam non possunt ante illam horā emere hordeum fretum, & similia inspecta proprietate vocabuli, in l.28.tit.18.lib.6.n.2.
Aucupia, venationes, & piscationes esse in fructu, in. l.7.tit.8.li.7.n.3. & n.5.an sint fructus indulti laicis, vel immobilia reputentur.
Auditores Regij de exemptionibus horum militum armatorū cognoscunt, in.l.1.tit.1.lib.6.n. 14. non vero iudices nobilium vt ibi.
Auditores senatores cognoscunt de iure priuilegij, ibidem.n.79. non de facto, ibi.
Auendano reprehenditur, in.l.1.tit. 13.lib.6.n.3.
Auus solus si fuit in reali possesione nobilitatis & filius eius, & nepos vixerint in loco libero censetur continuata aui possesio vt per eā cōseruetur nobilitas in eis, in rub. tit.2.lib.6.n.97.

B.

Bachalaurei volentes se excusare ex eo quod bacalaurei sint, nulla excusatio eis datur à muneribus, in.l.2.tit.14.lib.6.n.1.vbi. n.2. in quibus excusentur casibus.
Barones possunt castra in suo territorio ædificare, dum tamen non sint ad æmulationem.l.8.tit.5. li. 6.n.4.vel nisi vt ibi.n.5.
Bastimentorum appellatione pro custodia castrorum quæ venant, in l.4.tit.5.lib.6.n.6.
Bchetria quid significet in rubri.tit.3. lib.6.n.1.
Belli tempore, & dum in actu belli sunt equi & arma capi nō possunt per iustitiam, in.l. 5.tit.4.lib.6. num.2.
Bellocessante an possint vassalli arma & equos vendere aut pignora, ibid.n.1.
Bellum omni iure, permissum pro tuitione rerum, in.l.4.tit.1. lib.6. n.4.&.5.
Beneficium etiam principis si resultat ex priuilegio nō perditur per contrauentionem vt quia datur vt quum retineatur, in.l.1.tit.1.lib. 6.n.49.
Beneficium principis debet esse māsurum, in.l.1.tit.2.lib.7.n.1.
Bona si diminuantur, vel augeantur an diminuetur, vel augebitur æstimatio. in.l.3.tit.14.lib.6.n.12.
Bona semel æstimata si depereant, vel augeantur quid fiet, ibidem, num.23.
Bona ecclesiæ vacātis siquis prætendat sibi competere debet intelligi deductis expensis, familorum salarijs, ac oneribus, in rubri.tit.20. lib.6.n.6.
Bona populorum & vicorum ciuitatis, vel ville subiectorum an poterint decuriones, vel tabelliones vel adiocati talis ciuitatis vel ville coducere, in.l.3.tit. 5.lib.7.n.4.
Bona ciuitatis vel villę nō est de essentia vt locentur nam & per personas nominandas à concilio administrari poterunt, in.l.4. tit.5. lib.7.n.1.secus hodie.n.5.ibid.
Bona ciuitatum & villarum non possunt extra formam legis. 4. tit.5. lib.7.

locari ibidem.n.12.
Bona publica ciuitarum & populorū quæ & qualia, in.l.1.titu.7.lib.7. num.9. &.10.
Bona publica & terra si redigūtur in vsum & cōmodum particularē ciuitatis alicuius, præscribuntur per 40.annos, in.l.3.tit.7.lib.7.n.23.

C.

Campana si non tangatur an perdat arma deferēs vltra horam, in.l 6.tit 6.lib.6.n.2.
Cantabri sunt antiquissimi, in rubri. tit.2.lib.6.n.112.
Cantabria fuit tempore Octauij Augusti Cæsaris inuasa vi & armis, ibid.n.136.
Cantabrorum versus antiqui referūtur, ibid.n.149.
Capitatio quæ pro singulo capite imponitur an lit realis, in rub.tit.14. lib.6.n.30.
Capones dare obligatus tenetur cos dare viuos & non mortuos, in.l. n.tit 3.lib.6.n.2.
Casus dari pōt vbi nobiles & ignobiles sunt exēpti à tributis & tamen pōt dari cōmunis reputatio circa vnos & nō circa alios, in rub.tit.2. lib.5.n.180.
Casus vbi de iure cōmuni portagiū nō soluebatur, in.l.6.ti.n.lib.6.n.4
Casus vbi conciliū ciuitatis habet iurisdictionem, in.l.3.tit.1.lib.7.n.2
Casus alius vbi rectores ciuitatū habēt iurisdictionē.in.l.7.ti.1.li.7.n.3
Casus specialis est iste vbi vicini nouiter venientes contribuunt pro tributis præteritis, in.l.4.ti.6.li.7. n.1.vbi vide an id probetur.
Casus vbi inquisitio fieri potest contra occupatores terminorū publicorum, in.l.3.tit.7.n.48.
Casus specialis.l.7.tit.8.li. 7.vbi statuiramēto, damnū passi, ibi. n.7
Castrum simpliciter à Rege concessum an censeatur donatum vel infeudum datum, vel custodię causa, in.l.1.tit.4.lib.6.n.4.
Castra & oppida in bello capta Regis sunt, in.l.20. titu.4.lib.6.nu.1. & num.2.prosequitur.
Castrum est membrum ciuitatis, in.l. 1.tit.5.li.6.n.2.vbi quid sit, & quid terraplena, & quid turris.
Castra ac munitiones & fortalitia ne cessaria sunt plurib⁹ de causis ibi. n.3.
Castro concesso an censeantur concessæ munitiones & trabuchi.ibi. num.5.
Castrum alicui cōcessum an censeatur donatum, vel custodiæ causa. ibid.n.7.
Castra & fortalitia in eis posita præsumuntur esse regni vbi posita sunt, ibid.num.10.11.&.n.12.aliud in simili.
Castrum si perdat substitutus illius, qui illud sibi commisit, an excusatur cōmittēs, vel teneatur sibi cōmissarum præstare, ibid.n.18.
Castrum tenens, vel fortalitiū si moriatur sine lingua, cui debet tradi.ibi.n.20.
Castra limitrophia quę dicantur, in l.2.&.3.tit.5.lib.6.n.1.
Cauallero, Latine miles quis dicatur in rub.tit.1.lib.6.n.1.
Cautio iuratoria non sufficit vbi lex fideiussores requirit, in.l. 12. titu. 3.lib.6. n.1.&.nu.2.&.3.remissiue examinatur.
Cęcus an sit collectaneus, in.l.4.tit. 14.lib. 6.n.3.
Cedens bonis non tenetur pro bonis post cessionem quælitis nisi inquantum facere potest, in. l.4. &.5.tit.2.lib.6.n.4.
Cedere bonis compelli non possunt illi qui incarcerādi non sunt pro debito, ibid.n. 9. & itidem si pro-

PRZYCHYLNIE ZBIORY BIBLIOTEKA OHY in KRAKÓW

misit cæditor non n incarcerare vt ibi.n.10.
Censualis res an in dubio præsumatur,in.l.1.tit.4.lib.6.n.4.
Cera corrupta & mala an posit misceri cum bona & non corrupta, in.l.8.tit.8.lib.7.n.1.
Cessionis beneficium non gaudet ille qui in fraude efficitur non solueudo,in.l.4.&.5.tit.5.lib.6.n.5.
Cessionis beneficio renuntiari non potest,ibid.n.15.
cessionis renuntiatio etiam iuramento,non valet,ibid.n.19.
Cista aut balista si clausa tradatur hospitatori & aperta reddatur quid erit remissiue,in.l.6.titu.11.lib.7.n.21.
Citatio eorum quorũ interest in decretis populorũ quoties sunt ambitiosa talia decreta & statuta est necessaria,in.l.8.tit.1.lib.7.nu. 4. vel q̃ sunt nimis gratiosa, vt ibid. num.5.
Ciues con possunt rebus quam volunt legem imponere,in.l.1.tit.18 lib.6.n.5.
Ciues nouiter recepti non tenẽtur pro collectis antiquis,in.l.10.titu. 14.lib.6.n.4.
Ciues ipsam ciuitatem & vniuersitatem efficiunt,in rubri.titu.1.lib.7. num.2.
Ciues an admittentur in testes in casu.l.3.tit.7.lib.7.ibi.n.51.
Ciues noui an teneantur ad contribution em veterũ debitorũ,in. l. 2.tit.9.lib.7.n.1.
Ciuis appellationẽ an comprehendatur ciuis ex priuilegio.l.1.titu.1. lib.6.n.56.&.57.
Ciuis dicitur quis illius loci in quo domicilium habet,in.l.1.titu.3.li. 7.num.6.
Ciuitas est ciuium multitudo in rub. tit.1.li.7.n.1.vel vt ibi per alios.
Ciuitas imponere collectas non potest quia est de regalibus,in.l.1.ti. 6.lib.7.nume.1. nisi pro suis necessitatibus, vt ibi. nu.2. vbi quid sit hodie numero. 4. ampliatur & n.6.
Ciuitas intra terminos suæ iurisdictionis habet fundatam intentionem,in.l.1.tit.7.lib.7.n.10.
Ciuitas potest ædificatum vendicare in.l.7.tit.7.lib.7.n.1.
Ciuitas vt latior & pulchrior efficiatur potest index destruere domos parui præiudicij soluto prætio,ibi.n.9.
Ciuitas potest imponere pœnas pro conseruatione montium publicorum,in.l.15.titu.7.lib.7.n.4.
Ciuitas potest ex causa publicæ vtilitatis prohibere venationem & piscationem,in.l.1.titulo. 8.libro.7. num.1.
Ciuitas an possit cõcedere immuitatem ciui nouello in.l.2. titul.9. .lib.7.n.1.
Ciuitas si indiget artificibus alicuius artis potest compellere aliquos vt discant illud artificium,in.l.2.titu. 11.lib.7.n.3.
Ciuitatem statuere minime posse iniuste à ciuitate expulsum non amplius recipiendum,in.l.1.tit.9. lib.7.n.3.
Ciuitates, villæ, & populi habent fundatam suam intentionem intra terminos sui districtus, in.l.6. tit.5.lib.7.n.1.
Ciuitates an possint compromittere super terminis suis sine Regis licẽtia,ibi.n.3.
Claues portarum ciuitatis apud quẽ deberẽt esse olim contentio aderat,ex.l.tamen.11. titu.1.lib.7.determinatur,ibi.n.1.
Clauium traditio præsumitur facta causa loci custodiẽdi.in.l.1.tit.5.li. 6.n.8.nisi.vt ibi.n.9.
Clementina litteris, de probationibus procedit in Rege in.l.8.titu.1. lib.6.n.5.
Clerici in minoribus exercẽtes arma an perdãt fori priuilegium,in.l.4. titu.6.lib.6.nu.7.
Clerici aut sacristæ si post sonũ campanę arma portant capi ab eis possunt in.l.6.tit.6.lib.6.n.13.
Clericis repertis cum instrumentis prohibitis adyenandum, vel piscandum possunt eis priuari per seculares officiales.in.l.1.ti.8.li.7.n.3
Collecta si imponitur super fumanti bus humanes attendãtur,in.l.3.tit. 1.4.lib.6.n.9.
Collecta imponenda pro quibus rebus fiet & quando,ibid.n.20.
Collecta soluenda est secundũ tẽpus impositionis nõ vero secundũ tẽpus solutionis,in.l.4.ibid.n.1.
Collecta iam acquisita bene potest prescribi.in.l.1.tit.6.lib.7.n.5.
Collectam non imponendi, an erit causa sis mota super bonis illis, in l.10.titu.14.lib.6.n.1.
Columbaria an licite in conscientia haberi possint in.l.7.tit.8.li.7.n.1. &. n.2.quid in trahente eas ad suũ columbarium.
Columbas capere iuxta colũbarum delictũ est,ibi.n.6.vbi declaratur.
Commissio particularis an requiratur vt procedi possit secundũ termino s.l.3.tit.7.lib.7.ibi.n.8.
Commodans alicui ensem ad se vulnerandum cum alio perdit eum,in l.9.tit.6.lib.6.n.8.
Communis reputatio in locis liberis à tributis distinguens nobiles à plebeijs sufficit pro actib⁹ diffin ctibus.in rubr.tit.2.lib.6.n.171.
Cõpromissum factum ab vniuersitati bus super iure pasturandi an valeat in.l.1.titu.7.lib.7.n.4.
Conatus punitur in casu. l.3. tit.20. lib.6.ibi.n.18.
Concilũ quidũ est à societate multorum,in rubri.tit.1.lib.7.n.3.vel vt ibi.
Concilium ciuitatis an possit collectam imponere,in.l.11.titu. 7.lib. 6.n.4.
Concilium ciuitatis dicitur triplex. ibid n.4.
Concordia & intellectus l.12.titu.7. lib. 2.&. l. 3.ibidẽ,& vel.24.ibid. vt in.d.l.22.n.10.
Concussionis genus est cuitandum, in.l.8.tit.4.lib.6.n.4.
Conductor defensę per plures annos an posit vltimo anno eã excoriarã, (y de rastrojo) relinquere,in.l.21.tit.7.li.7.n.11.
Confinia & limite multis modis probantur, in.l. 3.titu.7.lib.7.nu. 35. vbi quod probatio per aspectum est potior.
Confirmans quando videatur actum facere de nouo,in.l.1.tit.1.li.6.n.76.
Cõfirmãs actũ quãdo videatur dare de nouo in ru.tit.2.li.6. n.227.&.237
Confirmatio tria operatur.l.1.tit.1.lib. 6.n.72. non tamen extensionem inducit.n.73.nih.vt.n.74.&.75.
Cõfirmatio Regis an requiratur omnino pro obseruatione statutorũ ciuitatis,in.l. 8.tit.1.lib.7.n.3.&n. 5.conclu.&. nu.6.limitationes.
Cõgregatio rectorũ debet fieri in domo publica certis tẽporibus neq; debẽt semper cõgregari ad libitũ superioris,in.l.1.tit.1.lib.7.n.4.
Cõsensus& negligẽtia iudicis debet ad esse, vt puniatur si extraneus a consistorio ibidem intrauerit,in l.3.titu.1.lib.7.n.1.
Cõsiderator cõtrarietas l.2.tit.2.li.7 ad.l.1.tit.9.lib.3.& ad.l.1.tit.15.li.4 & diluitur in.d.l.2.n.2.
Consuetudo an valeat quod sorenBb 4 sis

HUNGARICA ÓKORI JOGTÖRTÉNETI KÖNYVTÁR

condicionaliter, quando causatiuè ponantur, ibidem, num. 51. cum dicitur secundù quod tui antecessores fecerunt, an tenearis tu si nò soluerunt.
Dictiones, quia, vel quoniam, quid importent, in rubrica tit. 2. libb. 6. nu. 221.
Diet termini computatur in termino, in l. 4. tit. 4. lib. 7. nu. 10.
Dies computatur more Romanorù, 24. horarum, ibidem, nu. 11.
Differentia inter arma & armatura, & arma offensibilia & defensibilia, in l. 7. tit. 6. lib. 6. nu. 1.
Dignitas Episcopalis sicut liberat à patria potestate, sicque & à Domini potestate & vassallagio, in l. 3. tit. 3. lib. 6. nu. 2.
Dignitatè qui prius acceperunt præferendi sunt, in rubrica tit. 2. lib. 6. nume. 114.
Diluuium generale aquarum, à quo anno, in rubrica tit. 2. libro. 6. nu mero. 10.
Diruenda sunt ædificia & plantæ, si vijs publicis impediant, in l. 7. tit. 7. lib. 7. nu. 5.
Discolia plebium fuit vna causa tempore Amazonum eligendi nobiles, in rubrica tit. 2. libro. 6. numero. 12. & nume. 13. pontur alia causa, scilicet, ex fortitudine: & num. 14. quarta causa.
Discordiè volentes & amantes compelli possunt ad pacem, in l. 1. titu. 5. lib. 6. nu. 9. vt ibi.
Dispositio se restringens, aut intendens ad vnum genus personarum, non extenditur ad alias personas, in rubrica tit. 2. lib. 6. nu. 106.
Dispositio de vno casu ad alium, non extenditur vbi adest diuersa ratio, ibidem, nu. 105.
Dispositio ob iustas causas restringés patris potestatem, etiã ad pias causas valet, ibidem, nu. 177.
Dispositio legis non ex tota verum, & ex singulis partibus inducitur, ibidem. n. 28.
Dispositum in vno ex correlatiuis censetur & in alio dispositum, in l. 29. titulo. 3. lib. 6. nume. 1. & in l. 3. tit. 3. lib. 7. nu. 3.
Distributione facta si aliquis vicinus vendit bona alicui nobili, excusabitur ne venditor pro contributione bonorum venditorũ tenaeatur, in l. 14. tit. 14. lib. 6. numero. 1. & ibi declaratur.
Diuinare quis non tenetur, in l. 2. tit. 20. lib. 6. nu. 9.
Diuisio facienda est æqualiter, & sine incommodo aliorum, & per quos æstimatores nominandi, in l. 3. tit. 14. lib. 6. nu. 19.
Doctor nobilis dicitur ex sola ratione doctoratus, in l. 2. titulo. 1. lib. 6. num. 20.
Doctor dicitur nobilior, quã qui est nobilis genere, in rubrica tit. 2. lib. 6. num. 80.
Doctoratus est dignitas, ibidem, numero. 74.
Doctores legum nobiles dicuntur, ibidem, numero. 37. vbi aliqua inferuntur.
Doctores vocandi sunt Domini, & patres, & amici Principis, & non fratres, ibidem, nu. 76.
Doctores, an pro debito incarcerari possint, in l. 4. & 5. tit. 2. lib. 6. nu. 35. vbi quid in filio naturali nobilis abcuius, vel in priuilegiato.
Domini, an possint vassallos cogere vt recipiant eos in hospites, in l. 1. tit. 4. lib. 6. nu. 50.
Domini an possint cõpellere vassallos suos ad custodia castri, in l. 4. titu. 5. lib. 6. nu. 4.
Domini ignorãtia ipsius iuramento, probabitur nisi cõtra probetur, in l. 25.

l. 25. titu. 18. libro. 6. numero. 24.
Domini in terris suis an possint dare licentiam capiendi publica, in l. 1. tit. 7. lib. 7. nu. 5.
Domini terrarum cum prohibẽt vassallis ne piscentur, aut venãtur in tali loco, & parte debent vasalli protestari, contradicendo ne videantur consentire, in rubrica tit. 8. lib. 7. nu. 7.
Domini domuum cõtiguarũ domui diruptæ, ne incendium transiret, non tenetur, pro domo illa destructa, sed ille qui incendio culposus fuit, in l. 40. titulo. 10. libro. 7. numero. 2.
Dominij in antiquis probatur per indiica, in l. 3. titul. 7. libro. 7. numero. 26.
Dominium non probatur per possessionem, etiam præsumptue, ibidem, nu. 14.
Dominum rei corficatæ transit in fiscum, vel habentem causam ab eo, non tamen possessio, in l. 6. tit. 11. lib. 6. nu. 15.
Dominus ex causa potest suos subditos alteri committere, ita & præstandum iuramentum illi compellere, in l. 1. tit. 3. lib. 6. nu. 3.
Dominus an possit mandare vassallo quod seruitia illi præstet alteri, in l. 1. tit. 4. lib. 6. nu. 33.
Dominus fœudi admittendo ad fidelitatem secundo genitum, nõ præiudicat primogenito, in l. 10. tit. 4. lib. 6. nu. 2.
Dominus fortalicij & castri pro custodia ciuitatis, aut villæ fuit constituti, si vendat illud regnicolæ, an Rex capiet pro tanto, in l. 1. tit. 5. lib. 6. nu. 15.
Dominus negligẽs in custodia & reparatio castri Rex id faciet, in l. 2. & 3. tit. 5. lib. 6. nu. 5.
Dominus non debet esse nimis acerbus vel onerosus, seu contumelio sus exactor, sed moderatus, neque debet vassallus esse nimis declinatus, in l. 1. tit. 4. lib. 6. nu. 6.
Dominus pacificendo cum vassallo, videtur recedere à dispositione legis, & contentari de eo quod fuit deductum in pactum, ibidem, numero. 21.
Dominus potest vassallos alienare, æquè idoneo Domino, in l. 13. titu. 3. lib. 6. nu. 5. & 6.
Dominus si consuetus est ire ad bellum in prouintijs remotis, poterit hoc & nunc facere, & compellere vassallos vt eum sequantur, in l. 1. tit. 4. lib. 6. num. 8. & 9. vbi declaratur, & nu. 10. & 12.
Dominus sicut potest vassallum inuitum in alium transferre, ita & vassallus ex causa potest se alteri domino submittere, in l. 2. tit. 4. lib. 6. nume. 7.
Dominus male tractans vassallos potest eis priuari, in l. 22. titu. 4. lib. 6. nu. 1. neq; debet eos tradere inimico, etiam si mille delicta fecissent, ibidem, nu. 2.
Dominus si est solitus dimittere oues in campo, excusatur pastor si eas ibi dimittat & lupus comedat, in l. 21. tit. 18. lib. 6. nu. 3.
Dominus rerum vbi illicita exportãtur, an habeat regressum ad res suas, vel contra exportantem, in l. 25. tit. 18. lib. 6. nu. 23.
Domi an haberi possint ases vltra mensuram nostri texan. l. 9. titu. 6. lib. 6. nu. 3.
Domi etiam censetur prohibita delatio vestium prohibitorum in l. 1. tit. 12. lib. 7. nu. 6.
Domus de ayuntamiento debent fieri sine magno ciuium incommodo, in l. 1. titulo. 1. libro. 7. numero. 5.

HAMOR UNIVERSITY OF SAN CARLOS

Domus, *De solar*, quæ dicatur, in Rubric. tit. 3. lib. 6. num. 5.
Domus fortes prohibentur fieri pluribꝰ de causis, in l. 8. tit. 5. lib. 6. n. 1.
Domus fortes, ob delictũ destructæ nõ debẽt amplius reædificari sine licentia Principis, ibid. nu. 2.
Domus vna altius quam alia eleuari non potest inter Florentinos, in l. 1. tit. 1. lib. 7. nu. 1.
Domus, *Tiendas y alhondigas*. concilio rum comprehenduntur in dispositione. l. 3. tit. 7. libr. 7. nu. 7.
Duodecim modos quibus vocatur beneficium describuntur in l. 11. titu. 3. lib. 7. nu. 4. remissiue, & alios plures, ibidem.
Duos simul honores quis capere nõ potest, in l. 4. tit. 3. libr. 7. nu. 1. & 2. declaratur.

E.

EA quę cõmuniter omnibus prosunt, his quæ specialiter quibusdam vtilia sunt præponimus, in l. 2. tit. 7. lib. 7. nu. 1.
Ea quæ sunt publici iuris æstimari nõ possunt, in l. 7. tit. 3. lib. 3. num. 6.
Ecclesia habés fœudũ à Rege vassalla dicitur & tenetur homagium Regi præstare, in l. 1. tit. 4. lib. 6. n. 55.
Ædificia, antiqua ciuitatis prius sunt reparanda quam alia de nouo erigenda, in l. 1. tit. 1. lib. 7. nu. 6.
Ædificatio, vel reparatio turriũ, ac murorum ciuitatis, vel villæ, à quibus faciendæ, in l. 1. & 3. titu. 5. lib. 6. nu. 10. vbi. nu. 11. quid si de nouo fiant. & nu. 12. & n. 13. quid si expensa debet esse modica.
Egregia persona, est Doctor, & ad eũ mittitur sicut ad egregiam personam, in Rubr. tit. 2. lib. 6. num. 75.
Embaxador, quis Latinè dicatur, in Rubric. titu 8. lib. 6. nu. 1.
Emens officium, priuilegio illius gaudere non debet, in l. 7. & 8. titu. 2. lib. 7. num. 4. & in l. 7. titu. 3. lib. 7. num. 13.
Emptor horum officiorum infamiam incurrit, & itidem esset declarandus inhabilis perpetuo, ad illa, in d. l. 7. tit. 3. nu. 14.
Ense perdito an censeatur perdita vigina, in l. 6. tit. 6. lib. 6. num. 10.
Ensis denominatio remissiue, in l. 4. tit. 6. lib. 6. num. 8.
Epydemia, accidens excusat pastorem ab interitu animalium, in l. 21. tit. 18. libr. 6. num. 2.
Æstimum antiquum, prius est inspiciendum si reperiatur, in l. 3. tit. 14. lib. 6. num. 22.
Etiam iniustus possessor & occupator citandus est, in l. 3. titu. 7. lib. 7. num. 9.
Exactor non potest conuenire debitores tributi, nisi prius acceperit nomina debitorum, in l. 5. titu. 14. lib. 6. num. 3.
Exactor Principis in exigendo quapotestate vtatur, in l. 6. titu. 14. lib. 6. num. 7.
Exactor remittere numos illi qui est in extrema paupertate, etiã remittat, an soluet de suo, in l. 13. tit. 14. lib. 6. num. 24.
Exactores tributorum, non possunt prorogare terminum solutionis, neque formam commissionis excedere, in l. 5. titulo. 14. libr. 6. numero. 2.
Exceptio firmat regulam in contrarium. l. 1. titu. 1. libr. 6. numero. 62. vsque numerum. 71. non tamen eam ampliat, vbi numero. 63. & 64. infertur ad renuntiationem casuum fortuitorum quod nõ censetur renuntiatus insolitus casus, & num. 65.
Exceptio debet esse de regula, cessat vbi absurditas & correctio inducetur, in l. 2. tit. 2. lib. 7. num. 3.

Exce-

Exceptio quod non est facta æqualis distributio legitima est, in l. 6. titu. 14. lib. 6. nu. 5.
Excõmunicatio prolata contra quascunq; personas non comprehendit vniuersitatem in l. 22. titu. 7. lib. 7. num. 2.
Ex cõtiguitate & vicinitate verisimilitudo capitur, in l. 3. titu. 7. libr. 7. num. 44.
Excusatus ab aliquo munere ob numerum liberorum, non potest cõpelli post illud acceptare, etiam si filij moriantur, in Rubr. tit. 14. lib. 6. num. 21.
Exempti propter artem nõ possendi si artem non exerceãt, in l. 1. tit. 1. lib. 6. nu. 77. & in l. 15. tit. 14. nu. 6. num. 4. etiam si ratione industriæ sit concessum ibid. nu. 5.
Exercitor nauis quis dicatur, in l. 3. & 4. tit. 10. lib. 7. num. 3.
Exhiberi debet, *Eispadron*, à collectore ad recuperãdum, in l. 3. tit. 14. lib. 6. num. 17.
Ex legis permissu propria autoritate, aliquid capiens nullã incurrit pœnam, in l. 31. tit. 18. libr. 6. nume. 2. dum tamen intra. 24. horas iudici præsentet & manifestet. nu. 3.
Ex licitatione ad diem certum facien da colligitur vera certificatio ad licitandum, in l. 4. titu. 5. lib. 7. nu. 6.
Expedit Reipubl. pastibus abundare, in l. 6. titu. 7. lib. 7. n. 1. vbi infertur ad militum equos, & eorum alimẽta, & infertur ad statuta de pascuis populorum.
Expedit Regi & Regno non per exteros, sed per regnicolas regi, in l. 2. tit. 3. lib. 7. nu. 1. & nu. 2. ad officia publica ampliatur, & nu. 5. idẽ in Francia dispositum est.
Expensis, quibus sit faciendã domus publica, in l. 1. tit. 1. lib. 7. nu. 9.
Exteri anostro regno, an gaudeant nobilitate sua in eo in Rubr. tit. 2. lib. 6. nu. 110. & num. 111. id dicitur fuisse factum & visum pluries.
Exteri à Regno qui dicantur in l. 2. titu. 3. lib. 7. num. 4.
Exteri possunt ligari legis dispositione, in l. 8. tit. 12. lib. 7. nu. 3.
Extrahens res vetitas à Regno tantum vsus fui causa nõ incurrit pœnam, in l. 1. tit. 18. lib. 6. n. 1. & . n. 2. idem si causa transitus & gustus.
Extrahens res vetitas, an requiratur qui cum effectu id fecerit, ibid. n. 1. late.
Extrahens sui vsus causa res vetitas si mutato proposito cas vendat, an excusetur, in l. 25. tit. 18. lib. 6. n. 27.
Extraordinarium, munus est, in Rubri. tit. 14. lib. 6. nu. 31.

F.

FACta locatione statim conductores possunt vti ea, & recuperare & administrare acti haberẽt mandatum, in l. 4. tit. 5. lib. 7. nu. 32. imo & inter ipsos conductores censetur actesse mandatum ad agendum in. nu. 33.
Factum præsumitur id quod de iure erat faciendum, in l. 1. tit. 1. lib. 6. n. 8. vbi infertur ad quæstionem, an ex tolerantia domini cẽseatur facta inuestitura.
Factum præsumitur ab eo, qui erat obligatus. ibid. num. 10.
Factum quid esse præsumitur sumptibus faciendis, ibid. nu. 9.
Factum quid præsumitur in ea ætate & tempore, in quo erat faciẽdum. ibid. nu. 12.
Fœminę, an comprehendantur dispositione. l. 2. tit. 12. lib. 7. ibi. n. 1. & . 2.
Fœmina originaria vnius loci, licet alibi nubat, non propterea vocãtur forensis, in l. 1. tit. 9. lib. 7. n. 5. vbi infertur ad gabellas, & nu. 6. quoad quid debeat esse ciuis.

Fami-

HUYGENS INSTITUTE KNAW

Familiares & cõmensales qui dicantur, in l.11.tit.3.lib.6.num.5.&.6.
Familiæ appellantur, centuntur familiæ, in Rubr.tit.20.lib.6.num.47.
Familiæ etiã in nostra Hispania, adsunt notæ nobiles, in Rubric.tit.2. lib.6. num.81.
Familiæ notæ nobiles reperiuntur ẽ sui initio, & fundatione, ibid.nu. 27. prout in Cantabria & Asturijs.
Famuli debent dominum adiuuare clamore & armis in l.3.tit.20. lib. 6.num.3.
Famulo ante tempus impletum recedenti, an debeatur salarium, in l.2. ibidem, nu.2.
Famulo percutienti Dominum non imponitur vera pœna aleuosi, in l.3.ibid.nu.15.&.17.
Famulos plures habens vltra tassam, an punietur duplici pœna, in l.1. ibid.nu.1.
Famulus coiens cum Domina, quæ meretrix est, nõ incurrit pœnam, in l.2.ibidem.nu.6.
Famulus deosculans ignorantes vxorem Domini, vel famulam, non punitur si errorẽ iustificet, ibid.n.7.
Famulus si occidit inimicum Domini pro ipsius Domini defensione, an teneatur, in l.3.ibid.nu. 4.
Fidelitas est de natura fœudi, in. l.1. tit.4.lib.6.num.30.
Fideiussores cedẽtis bonis, an iuuentur cessione, in l.4.&.5. tit.2.libr. 6.nu.9.
Filam vini exportans contra legem causa gustus non tenetur, in l.3.tit. 18.lib. 6. num.9.
Filij nati ante dignitatẽ à patre adeptam, non gaudẽt illa, in l.1.tit.1. lib.6.nu.83. & ibi declaratur.
Filius naturalis legitimatus, an gaudeat patris priuilegio, in l.18.ti.14 lib.6.nu.67.&.7.
Filius natus ante sacerdotium, vel regnum ademptum, non dicitur filius sacerdotis, vel Regis, in. l. 1. tit. 1.lib 6.nu.84. & num.85. etiam declaratur.
Filius præsumitur talis qualis fuit pater, in Rubr. titu. 2.lib.6. num.65.
Filius Regis in eius vita Rex vocari potest, ibidem.n.5.
Flumen quid sit, & à quo dictum, in l.1.titu.10.lib.7.nu.1. & in quo differt à lacu, seu stagno.
Flumina quotuplicia sint, ibidẽ. n.2.
Flumina publica nullo modo impedienda nauigãtibus, piscatoribus, & alijs. ibid.nu.3.nisi vt ibi.
Fodere terram ad inueniendos thesauros, nõ potest quis in loco vbi non moratur. in.l.1.tit.13.lib.6.n.4.
Fœudatarius si factus sit episcopus ex cusatur bellum adire, seruiet tamẽ per substitutum, in.l.8.tit.4.lib.6. num.9.
Fœudum obueniens vxori constante matrimonio, dicitur paraphernale, in.l.7.tit.3.lib.6.nu.3.
Fœudum potest esse sine seruitio, quod dicitur fœudum francum, in l.1.tit.4.lib.6. num.28.
Fœudum si concessum est cum seruitio equi debet tanquam miles cũ equo seruire, ibid.num.6.
Fœudum soldatæ est ita personalissimum quod non transit ad hæredes dantis, nec recipientis.ibid.nu.13.
Forensis, an ad munera personalia teneatur, in.l.10.tit.14.libr.6. nu.9.
Forensis, an comprehendatur pœna. l.9.tit. 5.lib.6.ibi.num.4.
Forensis, an teneatur pro defensione terminorũ, in.l.10.tit.14.libr.6.n.8.
Forenses possidentes bona, an pro eis contribuent, ibid.num.5.&.6.
Forenses licet legati dicamus, statuto prohibente extrahi res aliquas excusantur tamen ex iusta ignorantia, in.l.1.tit.18.lib.6. num. 4.& num.7.

num.7.nisi vt ibi.nu.9.10. &.11.
Forma legis de Toledo seruata circa restitutionem terminorum publicorum exceptur condemnatio sine obstaculo appellationis, non vero alias in.l.1.titu.7. lib.7. num.11.
Forma vbi est substantialis non impletur per æquipollens, in.l.6.tit. 6.lib.6.num.4.
Fortalitia debent esse premunita hominibus, & omnibus munitionẽ, in.l.4.tit.5.lib.6.num.2.
Foueas facere ad capiendos, apros, vrsos, & lupos, licitum est dum ne in itineribus fiant, in.l.6.tit.8.libr. 7.num.1.&.2.
Fromenti appellatione nõ continentur legumina, in.l.25.tit.28. libr.6. num.1.
Frumenti appellatione nõ venit proprie farina, ibid.num.12.& nu.13.id alio modo declaratur.
Fundum alienum licitum est ingredi ad venandum, vel piscandum in Rubric.tit.8.lib.7.nu.6.nisi vt ibi, vbi quid in conscientia, & ibi,am pliatur.

G.

Gabella, an debeatur ex vendictione officiorum publicorum, decorionatus, tabellionatus, & filium, in.l.7.&.8.tit.2.libr.7.nu.7.
Geminationes sexaginta duos effectus, remisiue, in Rubric.2.titu.2. lib.6.nu.235.
Generalis probatio quod per particulares actus in loco libero distinguitur nobilis ab ignobili sufficit quoad hos & alios nobilitatis effectus, ibid. num.172.
Gentilitis familiæ insignia, turris, Domus, & similia, magis ad æquestre ordinem quam fidalgorũ dinguntur, ibid. num. 202.
Genus Mediolani & Romę sunt fansilis notæ, nobiles, ibid. num. 192.
Gratis aliquid debens facere si pecuniã recipit pro eo tenetur eam restituere, in.l.1.tit.4.lib.6. num. 16.
Graiuati leuãdi sunt ex eo quod per commenta criminosa impositum est, in.l.4.tit.14.lib. 6.num. 5.
Graiuatum se dicere potest quilibet intra annum, post vero non.l.3.tit. 14.lib.6. nu.18.
Graiior est iniuria illata à fratre, amico, vel ab eo, quem nunquam offendi quã ab hoste, in.l.3.tit.20. lib.6.n.9. & facta à conuincto quã ab extraneo. nu.10.

H.

Habens potestatem legitimandi spurium, & item legitimãdi incestuosum, an possit spurium & incestuosum legitimare, in.l.23.tit.7. lib 7.num.5.
Habitatio quomodo probatur, remisiue, in.l.6.tit.11.lib.7.n.6.
Herba nascens naturaliter in terra, collectis iam fructibus est & debet esse in pastu communi, neque potest Dominus terræ illius defendere vicinos ne immittant, ibi anima lia in.l.13.tit.7.lib.7.nu.5.
Homines quietissime viuerẽt, si hæc duo nomina, meum, & tuum, de medio tollerentur. in.l.1.tit.2.lib. 6.num.5.
Hominum status triplex est, in Rubr. tit 2.lib.6.num.246.
Homo alterius potest quis fieri per pactum, vel stipulationem, in Rubrric.tit.3. lib.6.nu.3.
Homo vel animal mortuum non dicitur amplius homo, nec animal, in.l.11.tit.3.lib. 6.num.3.
Honore tanto dignus non est ex priuilegio nobilis, quanto ex sanguine, in.l.3.tit.1.lib.6. nu.12.
Horrea publica, aut publica stabula

iudex sine sententia Principis facere potest, in.l.1.tit.1.lib.7.n.8. vbi idē in necessarijs ædificijs publicis.
Hospes & habitator differtur quantū interest inter domicilij habentem & peregrinantem, in.l.6.tit.11.lib.7.num. 4.
Hospes primus iam hospitatus præferendus est secundo venienti, nec debet ob secundum ejici, ibid.n. 13. nisi vt ibi.
Hospitalarij & caupones, non possunt hordeum alijs quam hospitibus vendere, ne sit locus fraudandi tassam hordei, ibid. n.2.
Hospitalarij non debent carius vendere transeuntibus quam in mercato vendantur habito honesto lucro, ibid. nu.16.
Hospitalarij Publici tenēntur omnes, ibi, venientes recipere, ibid.nu.9. nisi vt ibi, num. 11.
Hospitale præsumitur ædificatum abeo, qui illud facere debeat, in.l.1. tit.1.lib.6. nu.8.
Hospitatores stabularij tenēntur pro familia sua, ibid.n. 19. cē amplitatibus & limitatioibus, vbi an pro aduenis etiam teneantur.
Hospitatores tenentur de immissis in officio, per hospites & aduenas, ibid. n. 18. nisi vt ibi.
Hospitatus in domo mea per multos annos, an acquisierit ius aliquod contra me, vt tenear hospitare eū, ibid. nu. 8.
Hospites recipere quilibet tenetur in aduēu Regis, vel vbi multitudo magna soldatorū superuenit, ibid. num. 12.
Hospitia publica fieri Regi, & suis iu dicibus pertinet, ibid. nu. 1.

I.

ID in quo vnus priuilegiatur, an præiudicet priuilegiātī, vel inter alios distribuatur, in.l.1.tit.11.14. lib.6.num.1.
Idonei ad officia publica, etiā si prouisi sint, precio, tamen, vel dono, aut promissione est facta, corum prouisio nulla est, in.l.7.&.8. tit.2. lib.7.num.3.
Idoneus debet esse ille in quem bona conciliorum subhastantur, in.l. 4.tit.5.lib.7.num.2.5.& ideo fideiussores dātur quotidie per talem etiam sifidoneus sit.
Ignari non merentur homines, sed imagines hominum vocari, in Rubric.tit.2.lib.6.num. 31.
Ignorāter recipiens famulū alterius nō punitur, in.l.2.tit.20.lib.6.n.6.
Ignorantia facti alieni præsumitur iusta, & iuramento, eam allegātis probatur, ibid.n.10. neque necesse est eam allegare, vt ibi. num 12.
Ignoscendum est ei qui prouocatus vlcisci fe voluit, in.l.3.tit.20.lib.6. num.16.
Illę res quæ ad fœdum dari possunt & ad certum seruitium dari poterunt, in.l.1.tit.4.lib.6. nu.32.
Illi qui non sunt vxorati non vocantur ad concilium, in Rubr. titu.14. lib.6.nu.18.vbi.nu.19. quid in minoribus.25.annorum.
Illud quod personaliter est expediēdum nō potest cōmittij, in.l.13. tit. 7.lib.7. num.3.
Immemoriale tempus requiritur ad acquirendum ius hoc, in.l.1.tit.11. lib.6.num.8.&.9.
Immemorialis consuetudo vim habet priuilegij, in.l.5.titul.2. lib.7. num.1.
Immemorialis omnis supponit quid infinitum, in Rubr.tit.2.lib.6.n.143.
Immunitas si simpliciter concedatur intelligitur de muneribus personalibus.l.1.tit.1.lib.6.num.28.& de extraordinarijs, vt ibi.
Impedimenta excusantia ad veniendum

dum, quæ sint, in.l.1.tit.4. lib.6. num. 54.
Impedimentum est probandum, in.l. 4.tit.4.lib.6.n.1.& nu.2. numerantur impedimenta.
Impedimentum procuratum, nil prodest, in.l.8.tit.4.lib.6.nu.82.
Imperator cum vadit Romam ad se coronādum varones, cum tenētur concomitare, vel alia facere, vt in l.1.tit.4.lib.6. nu.7.
Imperator, Rex, Princeps, vel ciuitas habēs autoritatē legis condendæ possūnt nobilitare, in.l.1.titu.1. lib.6.num.17. vbi quod in Regina, vbi num.18.id propsequitur.
Imperatrix, vti pōt vestibus Regijs, in.l.1. tit. 2. lib.7. num.3.
In appellationibus legis.1.tit.7.lib.7. an ad chancellariam sit recurrendum, vel an ad senatum Regium, ibid.n.57.
In bellis, seu cōtentionibus ciuilibus forēsibus, nō potest iudex ad concordiam compellere, in.l.1.titu.2. Libro.6.numero.16.nili vt num.17. & 38.
In Cantabria & montagnis hodie solaria notoria, etiā habentur domus habentium signa certa & antiqua, in Rubr.tit.2. lib.6. nu.189.
In casu l.3.titu.3.lib.6. an relatio requiratur, vide ibid.nu.4.
In casu l.9.tit.6.lib.6. non requiritur apprehensio ad incurrendam eius pœnam, vide ibid. nu.2.
In casu l.3.tit.7.lib.7. admittitur probatio de dominio p nouas probationes, vt euitetur restitutuo, ibid. num.50.
In casu dict.l.3. an possint instrumenta contradici, ibid. nu. 53.
Incesta domo si aliquis furtipit aliquid vim publicam committit, in l.9.tit.10.lib.7.num.2.
Incola & vicinus in vnoquoque loco contribuet pro rata temporis, quo habitauerit, in.l.10.titu.14. libro.6. num.3.
In concessione territorij alicui vaconi per Regem facta non venit id quod antea erat vicinis cōcessum, in.l.1.tit.7.lib.7.num.1.
In consuetudine inducenda non requiritur iam binus actus sententia confirmatus, in.l.1.titu.2.lib.7. numero.5.
In dubio nemo præsumitur descendere ex inscita radice, in Rubr.titulo.2.lib.6.nu.163.
In exactione tributorum, an iuris or do sit seruandus, & citatio requiratur in.l.6.tit.14.lib.6.num.1.&.2. & num.3. quod audiendus est reus si legitimā proposuerit exceptionem, summariē tamen audietur.
Infamis nō potest esse Doctor, quia Doctori est honor, in.l.4. tit.1. lib. 6. num.2.
Infanzonatus pro nullo delicto etiā Iæsæ Maiestatis perditur, in Rubr. titu.2.lib.6.num.175.
Infanzō quid significet in lingua Tudesca, ibid.num.148.
Infanzones in Cātabria, multi adsunt ibid.num.140. vbi præmaxime habent fundatam suam intentionem, num.141.
Infanzones in Gothorū Regum ætate creditur initium habuisse, ibid. num.142.
Infanzones vocati in Hispania, in Italia vocantur Catani, & Valuasores, ibid.nu.139.
Infirmi & senes excusantur, in.l.8.titulo.4.lib.6.num.5.& nu.6.plura senectutis priuilegia.
Infirmi, si facultates eorum non sufficiant ad alimenta excusantur, in l.3.tit.14.lib.6.num.10.
Infirmitatis multa priuilegia remissiue, in.l.4. ibid. nu.2.

Influens causa veluti sanguinis eiusdem est potentiæ in omni suo causato, in Rubr. tit. 2. lib. 6. num. 205.
In Francia, idem quod in. l. 1. tit. 6. libro. 7. est statutum, ibid. num. 9.
In generali locutione non veniunt habentia nomen speciale, in Rubr. tit. 2. lib. 6. num. 10.
In his quæ sunt grauæ debent omnes consentire, in. l. 5. tit. 1. lib. 7. nu. 3.
Iniuria personalis etiam cum manu facta, dicitur atrox, in. l. 3. tit. 20. libro. 6. num. 7.
Iniustitia statuti & decreti à concilio editi nunquam transit in rem iudicatam, in. l. 6. tit. 1. lib. 7. nu. 5.
In lata significatione appellatio per sonæ veniũt capitula & alia corpo ra inanimata in. l. 22. tit. 7. lib. 7. n. 5. ibi ex hoc declarantur aliquæ doctrinæ.
In præscriptione cõtra Regem scientia & patientia requiritur, in. l. 1. titulo. 11. lib. 6. nu. 11.
In probandis confinijs cẽ in cõtrarijs probationibus ea quæ de antiqui ri probat præfertur, in. l. 3. titulo. 7. lib. 7. num. 38.
Inquisitio qualiter & quo modo formanda sit, in. l. 22. tit. 3. lib. 6. num. 1.
In Regnis Castellæ nũquam fœudum visum est, nisi concessiones factæ à Principe nobilibus oppidorum, in Rubr. tit. 4. lib. 6. nu. 2.
Insignijs & vestibus Regalibus inferior vti nõ potest, in. l. 1. tit. 12. lib. 7. nu.
Instrumentum est veritas probata, non probanda, in Rubr. tit. 2. lib. 6. num. 239.
Instrumetorum probatio euidens dicitur, ibid. nu. 238.
Intellectus. l. 1. tit. 1. lib. 6. cum. l. 3. tit. 20. parte. 2. in dict. l. n. nu. 101.
Intellectus. l. quod semel. ff. de decreto ab ordi. facien. in. l. 6. tit. 1. lib. 7. num. 2.
Intellectus versic. Est tomare otro. l. 4. tit. 3. lib. 7. ibid. num. 9.
Inter artifices etiam datur hæc superioritas, in Rubr. titu. 2. lib. 6. nu. 6. & inter animalia. nu. 7.
Inter Doctores sunt illi præferendi qui libros compofuerunt, ibid. numero. 77.
Inter notorios milites alij sunt plus notorij, scilicet, habẽtes solarium notorium & cognitum suæ originis, ibid. nu. 198.
Interest nostra cõuicinos fundos adquirere, etiam supra æstimationem, in. l. 4. tit. 5. lib. 7. num. 13.
Inuitatus ad nuptias, an sint danda necessaria pro equorum sustẽtatione, in. l. 28. tit. 18. lib. 6. nu. 3.
Inuitus quis non est cogendus parce re iniuriantj, in. l. 1. tit. 2. lib. 6. n. 7. niti vtibi.
In vniuersitate seculari vocandi sunt maiores, siue masculi, siue fœminę, in Rubr. tit. 14. lib. 6. nu. 17.
In vsu & commoditate harum terrarum publicarum, siue in pastu, siue in agricultura consuetũdo antiqua seruanda est, in. l. 1. tit. 7. lib. 7. num. 4. & deficiente consuetudine Rex adeundus est pro eius declaratione, num. 5.
Iudex cautus capiens res aliquas extra regnum portatas debet de illis facere inuentarium, in. l. 4. titu. 18. lib. 6. nu. 3.
Iudex Ecclesiasticus potest expulsores alicuius à ciuitate excõmunicare, & illius ciuitatis ciues interdicere, in. l. 1. tit. 2. lib. 6. nu. 5.
Iudex Ecclesiasticus gratis tenetur iustitiam ministrare & ideo si aliquid pro sportulis recipiat tenetur restituere, in. l. 1. tit. 4. lib. 6. num. 17. vbi quod nec consuetudo contraria valet, vt quid pro sententia recipiat.

Iudex & tabellio, an possit quis esse in. l. 4. tit. 3. lib. 7. num. 14.
Iudex in domibus publicis habitare antiquitus debebat, in. l. 1. tit. 1. lib. 7. num. 2.
Iudex licet præcipiat alicui q̃ intra nouẽ dies continuos accedat ad eũ adhuc datur vnus ad quierem, in. l. 4. tit. 5. lib. 7. num. 17.
Iudex potest futuris scandalis prouidere, in. l. 1. tit. 2. lib. 6. nu. 11. & nu. 12. quod ob hoc potest interdicere alicui ne de domo sua exeat, vel quod mutet hospitium suum, vt numero. 13.
Iudex potest se interponere inter litigantes, ne ad arma deueniant, ibidem. nu. 14.
Iudex qui patitur resistentiam est iudex competens ad puniẽdam eam in. l. 7. tit. 1. lib. 7. num. 6.
Iudices & rectores ciuitatis, nõ possunt alicui concedere viam publicam sine speciali Regis licentia, in l. 1. tit. 7. lib. 7. nu. 6.
Iuramento alicuius statur in deponẽtibus ab animo, in. l. 2. titu. 2. lib. 6. num. 11.
Iuramento alicuius quoties standum est pro plena probatione non admittitur probatio in contrariũ, in l. 7. titu. 8. lib. 7. num. 8. & ibi declaratur.
Iurandum est in renunciatione beneficiorum ecclesiasticorum nullam simoniam interuenisse, in. l. 7. & 8. tit. 2. lib. 7. num. 1.
Iuri quod tertius habet in beneficio si ego renuntio nihil ago, in Rubr. tit. 4. lib. 7. num. 2.
Ius canonicum præeminentius esse, quamus ciuile, in. l. 2. titu. 14. lib. 6. num. 4.
Ius patronatus transit cum vniuersitate vendita, in. l. 7. titu. 3. libro. 7. num. 9.
Ius præsentandi ad beneficia competit marito constante matrimonio, in. l. 7. tit. 3. lib. 6. num. 2.
Ius portagia imponendi potest tempore, vel priuilegio acquiri, in. l. 1. tit. 11. lib 6. num. 6.
Ius venandi, aut piscandi acquiri potest, in Rub. tit. 8. lib. 7. nu. 8.
Iuueni scandaloso potest interdici delatio armorum, in. l. 6. titu. 6. lib. 6. num. 1.

L.

Labor non debet esse vacuus, nec sine mercede, in. l. 2. tit. 11. libr. 7. num. 1.
Laborans dietim pro victu nõ est colectandus, in. l. 4. tit. 14. lib. 6. n. 6.
Laborator ex mandato eum, locantis laborantis in re aliena non tenetur, in. l. 2. tit. 11. lib. 7. num. 6.
Legato pœnu præter vinũ, venit omnis pœnus excepto vino, in. l. 1. tit. 1. lib. 6. num. 6.
Lex. 1. & tres sequentes titulj. 1. lib. 6. loquuntur de militibus armatis qui antea nobiles non erãt. l. vero. 5. eiusdem titulj. 6. loquitur de militibus, qui antea nobiles erant, in. d. l. 1. num. 5. & 13.
Lex vbicumque disponit & alterum præsupponit, vt habeat locũ dispositum debet verificari præsuppositum, in Rubr. tit. 4. libr. 6. num. 89.
Lex generalis non extenditur ad locum, vbi qualitates eius verificari non possunt, ibid. num. 99.
Lex non est ita præcisa quin non recipiat moderationem à tempore loco & persona, ibid. nu. 100.
Lex non videtur quicquã frustra inducere, ibid. nu. 192.
Lex generalis casus speciales non cõprehendit, ibid. num. 104.
Lex. 8. titu. 21. libr. 2. supra, loquitur in certis eius partibus in possessorio, ibid. nu. 123.

Lex dict.8.dum de proprietate loqui tur confirmat. l.7. præcedentem, ibid. num. 124.
Lex.7.tit.11.lib.2. supra, in versic. Es nuestra merced, quomodo intelligatur, ibid. num.127.
Lex. 8. ibidem in versic. Y otrosi, si alguno, intelligitur, ibidem, numero.128.
Lex dict.8.in versic. Pero si el abuelo.intelligitur, ibid. nume. 131. & 132.aliud lex Fori juzgo.refertur, ibid.num.144.
Lex prohibens aliquem testari fauore alterius,etiam fauore piæ causæ habet locum,ibid.num.178.
Lex potest conferre & declarare nobilitatem in proprietate, ibid. numero.234.
Lex.8.tit.11.lib.2.declaratur,in dict. Rubr.num.243.
Lex.1.tit.13.libr.6. an sit correctoria, l.45.titu.28.part.3.vide in dict.l.1. num.5.
Lex ciuilis si potest afferre commodum,vel incommodum,non dicitur contra libertatem ecclesiasticam,in.l.1. titulo. 18. libro.6. numero. 21.
Lex pœnalis, etiam si sit odiosa extenditur ob fauorem publicum, in l.14.tit.18.lib.6.num.14.
Lex,vel statum,etiam si dicat debere stari iuramento alicuius, probari potest contrarium, ibid. nu.25.
Lex vbi vnum disponit & alterum præsupponit, vt habeat locum dispositum debet verificari præsupposito,in.l.1.titulo.20. libr.6. numero.5.
Lex aeriter puni filium patrem iniuriantem, vsque ad exhæredationē, in.l.3.ibid.num.5.
Lex.4.tit.20. lib.6. an intelligatur de familia Domus absinitate coniuncta,ibi.num.10. & ibi tratra quantum gradum?
Lex. 4.supra dicta, in virgine domi retenta & educata,ibi. num. 11. & quid si esset mulier vidua honesta, vel religiosa, ibidem, numero.12.
Lex,vel statutum, vbi profert aliquā rē cū qualitate aliqua debet vtrūq; probari,in.l.7.titu.1.lib.7. num.2. & ibi ex hoc infertur ad Assassinum.
Lex.4.titu.2.lib.7. quo ad possessionem loquitur & sufficit quadragenaria,ibid.num.1. quoad proprietatem vero immemorialis requiritur, vt ibi.
Lex loquens per verbum, Costumbre. denotat proprietatem & per verbum, Vso. possessionem. in.l. 4.tit.2.lib.6.nu.2.
Lex.5.tit.2.lib.7. quo ad proprietatē loquitur,ibid.nu.2.
Lex.1.tit.4. libr. 7. an corrigat.ll.1.& 2.titulo.3.libro.7. in dict.lu.numero.1.
Lex.4.titu.5.lib.7. loquitur in rebus quę in foro venduntur, vt frumentum, vinum,oleum, & similia,quā hæc sine præconio venduntur, in dict.l.4.nu.25.
Lex.2.tit.6. lib.7. declaranda est per l.præcedentem, in dict.l.2.nu.1.
Lex.2.tit.7.libr.7. specialiter prouidet contra rectores ciuitatum bona ipsarum occupantium,ibid.nu.1.
Lex.5.titu.7.lib.7. an habeat locum in locis Ducum,Comitum, vel Marchionum,ibid.nu.1.
Lex supra dicta,an comprehendat ecclesiam & ecclesiasticas personas, ibid.num.2.
Lex supra dicta, non loquitur quando cum licentia populi adest possessio.40.annorum,ibid.num.30.
Lex.9.ibid.&d.l.1. in casibus lo quuntur,vide in dict.l.9.nu.1.

Lex. 9. supra dicta procedit quoad ædificata in plateis & vijs publicis, ibid.num.3.
Lex.9.ibidem , etiam in terris aratis procedit pro censu imponendo, ibid.num.4.
Lex.13.ibid.licet localis videatur tamen idem per eam est indicēdum in quibusliet locis,vbi est eadem ratio,ibid.num.6.
Lex. 23.ibid. an habeat locum in defensis ad pasturam locatis , ibid.numero.11. & . 5. & ibi concordia autoris.
Lex.5.dicta, an procedat si tempore conductionis herbæ habeat pecora,ad pascēdum post vero illa vendidi,ibid.nu.9.
L.4.tit.5.lib. 7. attenta corrigitur dispositio distinctionis Bar.in.l.si tē pora.C.de fide instrum.lib.10. in.d. l.4.num.23.
Legem non contemnit qui legis qua liatem nescit,in.l.2.tit.20.lib.6.numero.8.
Leges interpretari eius est cuius est condere,in.l.2.titulo.1.libro.6.numero.1.
Leges.7.&.8.titu.11 lib.7.non excludunt alios probandę nobilitatis modos à iure ciuili inductos in locis liberis,in Rubr.titu.2.lib.6.nu. 86.vsque ad nu.107. latissime cōprobatur.
Leges non sunt iudicādæ postquam sunt constitutæ,sed secundum eas iudicandum,ibid.nu.240.
Leges hæ punientes exportātes res extra regnum,sunt contra libertatem ecclesiastica & clericos cōprehendant,in.l.1.tit.18.lib.6.num.19. &.20.
Leges.7.&.8.tit.2.libr.7. in quo casu loquantur, ibi nu.1.
Legisa 1.titu.7.libr. 7.declaratio,numero.2.
Legis.2.titu.7.libr.7. dispositio , an ex liberti tam.num.9.
Legis. 2.titu. 7.libro. 7. dispositio, an cessabit si tempore conductionis non habet conductor armenta & gregem emit tamen posteà, ibi.num. 6.
Legitimandi facultas fauorabilis est, in. l. 23.titulo. 7. libro.7. numero quarto.
Legitimatio non operatur extra territorium legitimantis,in.l. 8. tit.1. lib.6.num.1.
Leguminum appellatione , cicera, lentes,fabas,pisa, & similia,non tamē venit cānabis,in.l.25.tit.18.lib. 6.num.2.
Levius quid portatur à pluribus quā ab vno,in.l.21.titulo.14.lib. 6. numero.5.
Libellus in remedio l.3.titu.7. libr.7. ibi.num.4.
Libelli principium super probanda nobilitate in possessione,in Rubr. titu.2.lib.7. num.242.
Licentia ad extrahendum monetam à regno qualiter concipiatur, in.l. 8.titu.8.libro.6. num.2. & num.3. per quod tempus durat talis & licentia.
Licentia præsumpta non sufficit vbi expressa requiritur,in.l.1.titu.6.libro.7.nu.7.
Licitatore secundo plus dante,an primus ante eum liberetur,in.l.4. tit. 5.lib.7.nu.2.6.
Limitationes.l.1.titu.7.lib.7. remissiones,ibid.nu.12.
Limitat.l.1.titu.6.libr.7. conclusio, quod vltra tres mille morapetinos non potest imponi collectas nē licentia Regis aliquibus modis, vide in dict.l.1.nu.8.
Limitum continuatio debet fieri recta via & non indirecta,in.l.3.tit.7. lib.7.num.37.

Lingua Cãtabriæ fuit Hispanię prima in Rubr. tit. 2. lib. 6. num. 13 4.
Legati & scientifici sunt multum laudandi, in Rubr. tit. 2. lib. 6. nu. 69. & nu. 70. quod scientia ciuilis nobilissimum facit.
Locari non possunt officia publica, neque notariæ redditus, in. l. 8. tit. 3. lib. 7. num. 1.
Locatio in publica subhastatione facta, exclusiua est omnis doli & fraudis, in l. 4. tit. 5. lib. 7. nu. 2. potest tamen probari contrarium, vt, nu. 3. & 4. declaratur.
Locatio pasiuum communium, nihil valet nisi omnes præstent consensum, vt licentia Regis fiat, in l. 7. tit. 7. lib. 7. num. 4. vt ibi discutitur & examinatur.
Locator mularum tenetur omnino locare, in l. 6. tit. 11. lib. 7. nu. 10.
Ludere contra legum dispositiones, an sit peccatum, in l. 1. titu. 8. libr. 7. num. 5.

M.

Magister nauis, quis dicatur, in l. 3. & 4. tit. 10. lib. 7. nu. 2. & 4.
Magistratum, quem esse est honor, in Rub. tit. 4. lib. 6. num. 8.
Magistro nauium incumbit curare mercium, ibi, gestarum, in l. 3. & 4. tit. 10. lib. 7. nu. 7. & an tunc debeat partes citare.
Magnates coram Rege, sunt cooperto capite cæteri vero non, in. l. 1. tit. 4. lib. 6. num. 27.
Maioratus & primogenitura, non est dignitas, in Rubr. tit. 2. libr. 6. num. 203.
Maioris, si constituatur in filium cũ cõditione, quid ipse, vel successor teneatur nubere cũ nobili, fuisse nubens cum nobili, ex priuilegio, in. l. 1. tit. tit. 1. lib. 6. nu. 55. & 58.
Maiorum, siquis faciat de aliquo magno termino, vbi habet fortalitiũ, & nihil de eo disponat, an veniet in maiora, in. l. 1. titul. 5. libr. 6. numero. 4.
Maior fauor publicus vertitur in conseruatione plantarum, & vineaũ, & ædificiorum ciuitati restitutorum, quam in destructione, in. l. 7. titu. 7. libro. 7. num. 2. vbi amplatur.
Malitiose occultans bona, vel deferes per loca insolita punitur, in. l. 6. tit. 11. lib. 6. nu. 9.
Mandans alicui, vt secum eat cum armis, ob quod arma sunt ci oblata, an tenebitur mãdatarius pro armis suis, in. l. 9. tit. 6. lib. 6. n. 7.
Mandata cuæ dicatur, in Rubr. titu. 3 lib. 6. num. 6.
Maris procellæ inexorabiles sunt, & nemini parcunt, in. l. 5. tit. 9. libr. 7. num. 15.
Maritus est administrator bonorum, etiam paraphernalium vxoris, in l. 7. tit. 3. lib. 6. num. 1.
Maritus si leget vxorioẽs vestes, non intelligere mulieribus prohibitis portari, in. l. 1. tit. 12. lib. 7. nu. 7.
Matrimonio, an liberetur minor 25. annis a potestate curatoris, in Rubric. tit. 3. lib. 6. num. 3.
Mediatores delicti perpetrati, puniẽdi sunt, in. l. 4. tit. 20. lib. 6. n. 14.
Mediolani, sunt certę familiæ nobiles, in Rubr. tit. 2. lib. 6. n. 153.
Menestrales, qui sint, in. l. 2. tit. 11. lib. 7. num. 2.
Mentis, quot dies habeat, in. l. 4. titu. 3. lib. 7. n. 13.
Mercator trãsiens per loca non consueta, est in culpa, in. l. 6. tit. 11. lib. 6. num. 16.
Mercator transiens non soluto portagio, quia ibi non erat cui solueret excusatur à pœna, ibid. nu. 17. secus si causa fraudandi, nu. 18.

Mercatorem non portare res vetitas sufficit per eum iurari, in. l. 6. tit. 11. lib. 6. num. 8.
Mercenario, an sit soluenda dies de die in diem, an vero toto operę perfecto, in. l. 4. tit. 11. lib. 7. num. 2. vbi quid in medico procuratore & aduocato.
Mercenarius, dignus est mercede sua, ibid. num. 1.
Mercimonia, an æstimari debeant, vt collectis subiaceant, in. l. 3. titu. 14. lib. 6. num. 15.
Miles, an possit alium militẽ creare, in. l. 1. tit. 1. lib. 6. num. 16.
Miles asserens arma & equum sua esse cum non sint puniendus est, in. l. 2. ibid. nu. 2.
Miles cælestis gaudet, & priuilegijs militis terrestris, in. l. 4. & 5. titu. 2. lib. 6. num. 17.
Miles nemo præsumitur, nisi probetur, ibid. nu. 25.
Miles dicitur propter malum & laborem quod ferre debet pro defendenda Republ. vel quia inter millia eligitur, in Rubr. tit. 1. lib. 6. num. 2.
Miles armatæ militię, vt quis dicatur necessaria, ibid. num. 3.
Miles hodie armatus, præsumitur quod ante fuit ignobilis, ibidem num. 13. licet & hodie etiam nobiles in milites armantur, debet tamẽ probari nobilitas, ibidem, vbi & de los caualleros pardos.
Militare non est delictum, sed propter prędam militare peccatũ est, in. l. 18. tit. 4. lib. 6. num. 3.
Milites Alcantaræ, Calatrauæ, & Sancti Iacobi laicis æsimilantur, in. l. 1. tit. 14. lib. 6. num. 5.
Milites, de espuela dorada, non eligebantur nisi nobiles essent, in l. 1. tit. 1. lib. 6. num. 7.
Milites de alarde qui sint, ibid. n. 15.

& an differant ab alijs, ibi, vbi & de militibus, de præmio, o de guerra o quantiosos.
Milites, an torqueri possint, & incarcerari, ibid. num. 32. nisi vt. n. 53. & quod circa tributa non sunt exempti, & num. 71. ampliatur.
Milites priuilegiati propter equum, non est necesse continuo illum habere, sed sufficit si habeant tempore belli & necessitatis, in. l. 1. lib. 6. num. 78.
Milites, vel alij exempti à solutione monetæ, an eximentur à moneta forera, in. l. 2. ibid. num. 2.
Milites nostri temporis, an gaudeant priuilegijs militarbus, in. l. 3. ibid. num. 3.
Milites non essent hospitandi in domo rustici, nisi per diẽ & noctem, in. l. 18. tit. 4. lib. 6. nu. 2.
Milites & Doctores, portantes enses vltra mensuram puniri poterunt, in. l. 9. tit. 6. lib. 6. nu. 1.
Militia est dignitas, in. l. 4. tit. 1. lib. 6. num. 3.
Militia & militaria exercitia pluriẽ nobilitant, in Rubr. tit. 2. lib. 6. n. 150. vbi n. 151. quod statim quod vnus est miles efficitur nobilis.
Militum armatorum tres formas & modos reperiri, in. l. 1. titu. 1. lib. 6. num. 6.
Militum horum differentiam, ibid. n. 14. vbi nu. 15. declarantur. Otalor. & Ioan. Garsi. per autorem.
Minę & argenti fodinæ, vel venæ ad Regem pertinent, in. l. 2. titu. 13. libro. 6. nu. 1.
Minæ, vel venę, semper videntur exceptæ in concessione Castri. ibid. num. 2.
Minor probatio requiritur in possessorio nobilitatis probando, quã in petitorio, in Rubr. tit. 1. lib. 6. numero. 26.

JAGELLONICA OHYWATELSKA

Minores.25.annorũ excusantur à munieribus personalibus, in Rubr.tit. 14.lib.6.num.20.
Minores & leuiores probationes sufficiunt propter difficultatem antinouitatis,ibid.nu.201.
Minores.25.annorum, an incurrant pœnam appositam extrahentibus, vel contra altarum legum dispositionem facientes,in.l.titu.28.lib.6. num.3.
Missus ex causa legationis adcuriam, ibi conueniri nõ debet, sed habet ius reuocandi domum, in. l.10. & 11.tit.7.lib.6.n.n.&. n.2. quod neque fideiussores dare tenentur de redeundo ad patriam,& in num.3. hæc etiam prosequuntur, & in nu. 6.declarantur, supra dicta, & dicitur.ll.10.&.11.
Mitius agitur,etiã in pœnis corporalibus cũ nobilibus quã cum ignobilibus,in.l.4.tit.20.lib.6.num.8.
Mixtum comprehenditur sub simplicibus obfauorem publicum, in.l. 23.tit.7.lib.7.nu.2.
Moderanda sunt vendenda in hospitijs,& quomodo,in.l.7.tit.11.lib.7. num.1.
Modi probãdi nobilitatem ex vnius cuiusque prouinciæ forma & modo constituuntur,in Rubr.tit.2. libro.6.nu.201.
Monarchia est optimus & præstãtissimus status,ibid.nu.216.
Monarchiæ omnes ab armis initium habuerunt,ibid.num.217.
Monasteria,Concilia, & Hospitalia, an veniant appellatione personæ, in.l.22.tit.7.lib.7.nu.1. vbi aliqua inferitur,ibi. n. 4. in propositum dict.l.21. aliud est.
Monasterium monialium pium est, in.l.8.tit.12. lib.7. nu.2.
Monendi sunt prius debitores tributi anteaquam soluant,in.l.5.tit.14. libro.6.numero.1.
Monetam vendere, aut permutare, an liceat in conscientia pluris vendere quam valeat,in.l.6.tit.18.lib. 6.num.1.
Montes duplicitet,designantur,in.l. 1.tit.7.lib.7.num.1.
Montium vsus omnibus communis est,ibid.nu.1.
Morosus non potest quis dici, cui terminus competent ad vendendum nõ est quis assignatus, in.l.3. tit.7.lib.6.nu.1.
Mulier debet esse subdita viro, in.l. 29.tit.3.lib.6.num.2.
Mulier ignobilis nubens cum Regẽ, aut Comite vocatur Regina & Comitissa,in.l.3.ibid. n.5.
Munitio perniciosa,nõ debet fieri ín aliquo loco,in.l.8. tit.5.lib.6. n.3.
Munus prout est onus quod fit in Rubric.tit.14.lib.6.num.4.& num.5. quotuplex est.
Munus, tribus modis dicitur,ibid.n. 2.&.3.quomodo hic capitur.
Munus personale,quid sit,ibid.nu.6. &.nu.7.quotuplex sit.
Munus personale fordidum,quod sit & quod induci non potest quando iniungitur personæ aliquod officium exercendum sumptu suo, ibid.num.13.&.14.
Munus personale est etiã aliud quod neque est fordidum, neq; honoribus annexum, ibid.num.15.
Munus,cui honor est annexum, nihil aliud est quam officium publicum, ibid.nu.1.
Munus patrimoniale , quid sit , ibid. num.26.
Munus mixtum,quid sit, ibid.nu.27.
Munus, an sit reale vel personale, prima causa inspicitur.in.l.3.tit.14 lib.6. nu.3.
Munera personalia,an sint quibus libet personis indicendi, in Rubric. titulo

tulo.14.lib.6.n.16.
Munera personalia an possint indici in duobus locis, ibi.n.22. vbi.n. 23.quis locus tunc præferetur, vbi. n.24.an habeat quis iustam se excusandi causam si in loco originis idonei reperiantur.
Munera patrimonialia si principaliter reliquis inducuntur attẽditur locus vbi res adesi, ibi.n.25.
Munera patrimonialia pro modo facultatum sunt imponenda, in.l.4 tit.14.lib.6.n.4.
Munerum patrimonialium quædam ordinaria,quædam extraordinaria in rub.tit.14.lib.6.n.29
Munerum vocationem impetrans nõ censetur impetrasse vocationẽ muneris,cui est, honor annexus, ibi. num.9.

N.

NAturales ciuitatum & villarum præferendi sunt in officijs publicis in.l.1.tit.7.lib.7.nu.1.
Naturam dictionum post , posteà, postea quam, in.l.4.tit.14.lib.7. n. 5.8.9.&.11.
Naueleros siue nauicularius quis dicatur,in.l.3.&.4.tit.10.lib.7.n.1.
Nauem suam si quis ex alienis tabulis reficiat an remanebit sua, in.l.5. ti. 9.lib.7.n.10.
Naues habent quasi membra sua ibi num.7.
Naues in multiplici sunt differentia, ibi.n.5.
Nauigantes miserabiles personæ dicuntur,ibid.n.16.
Nauigare in flumine nemo prohibetur,ibi.n.8.nisi vt ibi.
Nauigare licet vnile exercitium sit & necessariũ tamen est periculis plenum,ibi.n.12.vbi periculo.
Nauigia etiam pro omni genere nauis capiuntur,ibi.n.6.
Naui confiscata an censeatur confiscata scapha & confiscato asino cẽseatur eiusdẽ fama confiscata,in.l.5 titu.8.lib.6.n.19.& sequentes.
Nauis equo equiparatur, in.l.3.&.4. titu.10.lib.7.n.9.
Nauis dominium nõ transfertur per solum emptionis titulum sed per traditionem,in.l.9.titu.9.lib.7.n.12
Nauis scapha non est instrumentum nauis,ibid.n.4.
Nauis paratur ad hoc vt nauigetur, ibi.n.17. vbi infertur adsolos nãutis dissentientes,an nauis nauigetur ciu stabitur.
Naues reparata nouis tabulis an sit eadem vel alia,ibi.n.9.
Nauis si patitur naufragium merces, ab ibi constituere adueẽtę liteis non sunt fisci sed eius qui ante eã tantũ,in.l. 9.tit.11.lib.7.nu.1.
Nauis si tẽpore quo recedit refectione indigebat & itidem cum ad locum destinatũ peruenit præsumitur medio tempore etiam refectionem indiguisse,ibid.n.11.vbi inferitur ad magistros nauium.
Nauium appellatione , omnia nauigiorum genera continentur, ibid. num.1.
Nautas qui merces ob mercedes vehendas accipiunt , locatores, mercatores & conductores dici,in.l.3. &.4.tit.10.lib.7.n.6.
Nautæ qui dicantur,ibi.n.4.&.5.
Nauticam consuetudinem esse expectandam,in.l.2.ibid.n.4.& quid si deficiat consuetudo , vel lex quid fiet in nauticis negotijs ibid. num.5.
Nemo excusatur à muneribus patrimoniale, in rub.tit.14.lib. 6. nu.28.
Nepotes in stricta interpretatione non comprehendũtur appellatione filiorum, in l.1.tit.1.lib. 6.n.31.
Nobilem se appellãti incumbit onus probandi,in rub.titu. 2.lib.6.83.& 84.&.n.85 ampliatur.

Nobiles aduocati, & exempti an teneantur ad collectas que belli ratione vel casus inopinati inducuntur.in.l.1.tit.4.lib.6.n.3.
Nobiles ex priuilegio an admittantur ad ordines militares.l.1.titu.1. lib.6.nu.59.&.60.quid quoad one ra imponendaꝰ
Nobiles & ignobiles hisce temporibus possunt depingere arma in re bus suis, in rub.tit.2.lib.6.n.20.7.
NobilesFrãciæ, nó excusantur à tortura,in.l.4. &. 5.titulo.2.libro.6. num.35.
Nobiles Hispaniæ cum à principe præsumantur habere, non est dubitandum eos habere nobilitatẽ in rub.tit.2.lib.6.n.185.vbi.n. 186. de diis Hispanis in terris & extra disferitur quid sit, cum num.187.& itidem,in nu.188.quid apud Neapolitanos.
Nobili blasphemanti potest assignari palatiũ pro carcere,in.l.6.tit.2.lib. 6.n.3.
Nobilibus doctrina, & prudẽtia, cõueniunt,in.l.1.tit.1.lib.6.n.21.
Nobilis an possit renuntiare suæ nobilitati,in.l.4.&.5.tit.2.lib.6.n.14 & infra.
Nobilis dicitur quasi præ alijs in virtutibus notabilis, in rub.ti.2.li.6.n.
Nobilis efficitur adhærens principis lateri.l.1.tit.1.lib.5.n.19.
Nobilis ex scientia an sit præferendus nobili ex genere in,rub. tit.2. lib.6.n.79.cum.3.sequen.
Nobilis in beneficijs & patronatibus preferendus est cæteris paribus, ibid.n.20.&.21.
Nobilis ita potest conqueri de turbantibus suam nobilitatem quocunque modo, sicut cum pignora capiuntur,ibi.n.98.
Nobilis incarceratur pro debito per cum contracto pro redẽptione sua vel parentis aut fratris captiuorũ in.l.4.&.5.tit.2.lib.6.n.28.
Nobilis præsumitur quem vulgus & communis hominum æstimatio nobile reputat,in rub.ti.2.li.6.n.159.
Nobilis non potest pro debito incarcerari, in.l.4.&.5.ti.2.li.6.nu.1 & 11.& cum sequent.ampliatur.
Nobilis pro debitis ciuilibus incarcerari non potest nisi in casibus à iure expressis, ibi.n.11.vbi cum sequentibus ampliatur.
Nobilis nõ gaudet beneficio ne cõuiniatur vltra quã facere pót,ibi.n.12
Nobilis si cum iuramento, renuntiet nobilitati an valebit renuntiatio, ibi.n.18.
Nobilis non opponens de sua nobilitate,captus detineri pót. ibi.n.20
Nobilis priuat se nobilitate si collector tributorũ fiat,ibi.n.26.&.n.27 quid si esset,arrendator decimarũ.
Nobilis si afferit se non nobile tẽpore cõtractus incarceratur,ibi. n.29
Nobilis occultans bona ne à creditoribus capiantur incarceratur, n.31.
Nobilis sicut à tortura excusatur ita ab eius comminatione, ibidem. num.34.
Nobilis non torqueturꝰ nisi in casibus à iure expressis, ibid. n. 35. & 36. & .37. vbi an valeat confuctudo in contrarium.
Nobilis quis dicatur remissiue. ibid. num.41.
Nobilis vbi est incarcerandus debet in honesto loco detineri, in.l.6. tit.2.lib.6.n.2.
Nobilis debens habere equum & arma sufficit si tempore necessitatis illa habeat, neque requiritur cõtinuo ea habere,in.l.7. ti.2.lib.6.n.1.
Nobilissimum vnumquenque virtus reddit & facit in rubri.titu.2.lib.6 num.33.

Nobi-

Nobilium appellatione comprehenduntur qui secundum communem æstimationem nobiles appellãtur ibi.num.164.&.105.&.206.quod huic probationi est standum interim quod contrariũ nõ probatur.
Nobilitas a personis non à rebus indicanda est,in rub.tit.2.lib.6.n.197.
Nobilitas etiam armis acquiritur,in l.1.tit.1.lib.6.n.21.
Nobilitas ex priuilegio producitur per exercitium artis mẹchanicæ nonvero illa quæ ex sanguine procedit,in l.1.tit.1.lib.6.n.11.&.12.
Nobilitas ab antiquissimis procedit temporibus,in.d.rub.n.17.
Nobilitas iure diuino, canonico, ciuili, & Regio, approbata est & apud quam plures nationes, ibid. à. n.18.vsq; ad.27.exclusiue.
Nobilitas etiam in secularibus dignitatibus dandis considerar, ibid. num.24.
Nobilitas quotuplex sit,ibi.n.29.vbi plures referuntur opiniones &.n. 30.quis videtur congruentior autorꝰ.
Nobilitas Theologica & supernaturalis quę sit,ibid.n.31.
Nobilitas summa apud Deũ est, quẽ esse clarum virtutibus,ibi.n.32.
Nobilitas naturalis duobus modis cõsiderãtur,ibid.n.36.
Nobilitas est quid accidens non vero quid naturale,ibi.n.37.
Nobilitas politica & ciuilis per vulgares intelligitur cum de nobilitate tractatur,ibi.n.38. & est triplex vt.n.39.
Nobilitas perfecta non est, quæ incipit,ibi.n.40.
Nobilitas diminuta & perdita, quę sit declarat autor,ibi.n.41.
Nobilitas quid sit & vnde deriuetur, ibid.n.42.&.nu.43.remissiue,referuntur in hoc.26. opiniones.
Nobilitas an à verbo,Italo, deriuetur,ibi.&. nu. 44.&.46.definitur optime.
Nobilitas & dignitas non sunt idem, ibi.n.45.
Nobilitas quibus ex causis,titulis, & modis acquiratur, ibi.n.47.vlque ad.82.inclusiue.
Nobilitas à sanguine acquisita declaratur,ibi.n.64.cum.3.sequen.
Nobilitas probatur ex communi opinione & reputatione,ibi.n.158.
Nobilitas generis ex parte patris nõ vero matris considerãtur ibi.n.166 neque valet statutum in contrariũ, nu.67.sed quod aliquando considerãtur
Nobilitas à scientia,etiam procedit, ibid.n.68.cum.10.sequentibus, & num.78.
Nobilitas etiam à virtute acquiritur & hæc nobilior,ibi.n.82.
Nobilitas probari potest in locis liberis per aliquem actum distinguẽtem nobiles à plebeis etiam si nõ sit tributorum,ibid.n.96.
Nobilitas probatur ex antiquitate quæ dat dignitatem,ibid.n.117.
Nobilitas antiqua causatur ex vsu tãti temporis cuius memoria in cõtrarium non extat,ibi.n.116.
Nobilitas in locis liberis potest probari ex immemoriali possessione litigantis & suorum,ibi.n.131.
Nobilitas non est quid naturale, sed adiuntitium.ibi.n.160.
Nobilitas probatur per famam communem,ibi.n.169.&.n.173. vbi adde in probanda dignitate.
Nobilitas probatur in propriętate, ex domo solariega,ibi.n 182.
Nobilitas de solar ad similitudinem solariij dicta est,ibi.nu.195.
Nobilitas non inducitur ex solutione census in fauorem eius cui soluitur,ibi.n.209.

Nobili-

HAVANA FILOSOFICA OHYANA

Nobilitas etiam probatur ex monimento sue instrumento, aut ex foro vel lege, ibi.n.213.
Nobilitas probatur etiam quoad possessionem ex legibus nostris Regis, ibid. vt.n.241.
Nobilitas de numero laudabilium ci potest, in.l.1.tit.2.lib.6.n.1.
Nobilitate qui gaudeat propter nationem.in.d.rub.n.218.
Nobilitatem aliqui ab angelis & astris numerant, ibi.d.n.2.
Nobilitatem alij dicunt ab Abel & Cayn processisse, ibid.n.8.
Nobilitatem à filijs Noe processisse fuit alia opinio, ibid.n.9.
Nobilitatem tepore Amazonum in cepisse fuit alia opinio, ibid. n.11.
Nobilitatem nemo vnquam odio habuit, ibid.n.16.
Nobilitatis priuilegia remissiue, ibi. num.22.
Nobilitatis, sola quasi possessio ansufficit ne quis incarceretur, vel torqueatur. l.4.&.5.tit.2.lib.6.n.42.
Nobilitatur quis ex scientia.in.l.1.tit.2.lib.6.n.20.
Nobilitatē viuere dicitur ille qui in sordidis artibus versatur in.l.2.tit.2.lib.6.n.9.
Non ad pretium sed ad maiorem cōsiliorum vtilitatem est attendendū de quo & de hac vtilitate melior, in.l.4.tit.5.lib.7.n.24.
Non intelligitur de nobili genere nisi qui probauerit à maioribus habuisse, in rub.tit.2.lib.6.n.120.
Non habitans in ciuitate an gaudeat priuilegijs ciuitatis, in.l.6.tit.11.lib.7.n.7.
Notorium quid sit, in rub.tit.2.lib.6.n.126.&.n.199.vbi.n.200.quod dicatur manifestum nullus ita senex est qui nō spem vitæ quinquennalē habeat, in.l.1.tit.11.lib.5.n.103.
vel salti à per vnum annum.
Nullus ingredi & existere in consistorio ciuitatis potest nisi qubus à iure est permissum in.l.2.tit.1.lib.7 num.1.
Numerum liberorum, vel ætas. 70. annorum licet excusent à muneribus non tamen ab honoribus, in rub.tit.14.lib.6.n.10.

O.

O Bonum pacis potest communitas remittere iniurias singularum personarum ipsius communitatis, in.l.1.tit.2.lib.6.no.8.
Oblati & confratres sancti Ioannes de Rodas in seculo remanentes nō gaudent priuilegio fori neq; à decimis excusantur, in.l.4.tit.14. lib. 6.n.11.
Oblati qui dicantur, ibi.n.9. remissiue, & ibi quid conuersi.
Oblati qui non sunt religiosi non dicuntur personæ ecclesiæ, ibi.n. 7. amplatur.
Obligatus à aliquid faciendum tenetur afferre instrumentū, in.l.2.tit.1.lib.7.n.4.
Obligatus aliquid facere suis expensis debet id adimplere, ibid. nu.5. nisi vt ibi.
Obstetrices Regiæ gaudent dicali dignitate, in.l.4.tit.14.lib.6.n.2
Occupans terras publicas, injuste cessetur occupasse. in.l.6.tit.5.lib.7. num.2.
Offerentes se & sua monasterio plene, licet habitum non mutent Ecclesiæ personæ reputantur, in.l.1. tit.14.lib.6.n.8.
Officia iurisdictionis vendi & emi non possunt, in.l.7.tit.3.lib.7.num.
& omnium prohibitum est vt ibi.
Officia iustitiæ cum venant cum vnt uerlitate sic cum populo vendito optimē fieri potest, ibi.n.8.
Officia iustitiæ neque locari possunt, ibi.n.10.

Officia Regia vendi non posse per.l.7.&.8.tit.2.lib.7.afferebat Tellius & examinatur veritas in præsenti, ibi.n.6.
Officia tabellionatus an possit dari recepto in ciuem qui naturalis non erat, in.l.1.tit.3.lib.7.n.5.
Officia decurionatus hodie vēdi posse, & tabellionatus.in.l.1.2.ibidem. num.1.
Officia vilia quæ dicantur.in.l.2.tit.1 lib.6.n.3.4.&.5. vsque ad.8.inclusiue vbi declaratur.
Officiales & ministri officium suum gratis administrare obligati præmium nil turpiter non debent accipere, in.l.1.tit.4.lib.6.n.5.
Officiales Regiæ gaudent eisdē priuilegijs quibus officiales Regij, in. l.18.tit.14.lib.6.n.1
Officialis faciens velas non examinatus non tamen habens officinā publicam an punietur pœna.l.2.tit. 18.lib.7.vel.alia.ibi.n.1. &. num.2. quid si non eassignat.
Officialis inueniens aliquem cum armis prohibitis quid illa frangere, in.l.9.tit.6.lib.6.n.6.
Officialis iustitiæ si aliquos viderint rixari volentes, prohibere debent ibid.n.10.&.11.
Officialis non se interponens inter rixantes cum possit an ab officio remoueri potest, in.l.1.tit.2.lib.6. num.8.
Officiorum medietas datur betica nobili, & hic est actus distinctiuus ibidem sicut in alijs locis alij sunt constituti in rubrica.lib.6.n.244
Officium habitum in domo Regia etiam si sit eoqui honorosum est, in l.15.tit.2.lib.6.n.1.&.2.
Omne quod agitur contra legem pro historiam delictum est, in.l.2. tit. 20.lib.6.n.7.
Omnes portantes merces in naui tenentur contribuere prædamibidē contingentem ex casu fortuito, in l.10.tit.6.lib.7.n.1.
Omnes exactiones de iure ciuili prohibitæ sunt & damnatæ in.l.2.tit.11.lib.6.num.1.
Omni populo consentiente an possint dari datæ hæ in.l.1.tit.7.lib.7. n.3.
Omnis immemorialis dat possidenti ius plenissimum, in rub.tit.2.lib.6. n.18.& sic de iure communi nobilitas non alio modo probari potest, vt ibi.n.119.
Opinio authoris quid sit solarium in rub.tit.2.lib.6.n.194.& infra.
Opera publica expensis ciuitatis faciendā sine principis licentia fieri non possunt in.l.1.tit.1.lib.7.n.7.
Oppida horum regnorum an compelli possunt aliquem recipere in ciuem in.l.1.tit.9.lib.7.n.2.
Ordo & superioritas datur etiam in hoc mūdo inter reges filios & vxorem eius, in rub.tit.2.lib.6.n.4.
Ordo quidam adest omnibus in rebus, ibi.n.3.
Originarius Cantabriæ distinguitur à nō originario quoad nobilitatem, ibi.n.109.
Origo fabulorum à quibus incepit, in rub.tit.20. lib.6.n.1.&.2. qui famuli dicuntur, &.n. 3. qui proprie tales dicantur.

P.

P Ace facta si vnus me offendat, & rehstam non dicor fractor pacis in.l.1 tit.2.lib.6. nu.20.nisi vt ibi. num.21.
Pacis violator punitur tanquam treuiguæ fractor, ibi.n.19.
Pax licet ab omnibus desideretur tamen non habetur inconcussa, stabilis, & firma ob sex rationes, ibi. num.2.
Pax quid sit, ibid.nu.3.&.4. quod ob eam

eam habendam multa permittuntur.
Pax, quiesque consistit infida castrorum & castellorum custodia, in.l.1. tit.5.lib.6.n.1.
Pacta etiam inter principem & subditum conuenta, sunt seruanda, in l.1.tit.3.lib.6.n.1.
Pœna inducta contra vendentē non censetur inducta contra ementem in.l.5.tit.4.lib.6.n.4.
Pœna læsæ maiestatis incurret alienans regnum in hominem iniuriosum Regi, vel regno, in.l.1. tit.5.lib.6.n.16.
Pœna etiam vbi ipso iure incurritur declaratio requiritur in.l.4.titu.3. lib.7.n.15.
Pœna.l.3.titu.7.lib.7.non incurritur vbi non est obseruata eius forma, ibi.n.54.
Pœna damnificantium prata, exitus, aut vineas, in.l.11.tit.7.lib. 7.nu.5.
Pœna tex.in.l.7.titu.8.lib.7.vt incurratur debet esse actus perfectus, ibi. num.2.
Pœnitentia in delictis quādo locum non habet, in.l.2.tit.20.lib. 6.n.15
Panis & victualia ab posunt extrahi de vno loco ad alium in regno, etiam si dicatur, quod locus ille prius est prouidendus, in.l.18.titu. 18.lib.6.n.6.&.n.7.declaratur.
Papa si committit causam iudici ordinario cum de ea gratis cognoscere teneatur nihil potest à partibus recipere, in.l.4.tit.4.lib.6. num.18.
Par est nō habere superiorem vel habere eum negligentem, in.l.1.tit.3. lib.6.n.8.
Paria on sint inesse qualitatem per naturam an per priuilegium, in.l.1. tit.1.lib.6.n.53.
Paris sunt vendere iustitiam & committere simoniam, in.l.7.tit.3.lib.7. n.4.imo vt ibi gravius est vendere iustitiam quam prædendam.
Partis ratione totum auferatur, in.l.25 tit.18.lib.6.nu.8.
Passcuatio, aratio, liberatio, sunt modi significatiui possessionis terminorum, in.l.3.tit.7.lib.7.n.39
Pascua an pro modo possessionum, vel indigentię sint danda, in.l.6. tit.7.lib.7.n.3.
Pascuorum multiplex differētia, ibi. num.4.
Pastoribus, & custodibus, quādo credendum sit de morte animalium, vel eorum que eis custodienda dā tur, in.l.21.tit.18.lib.6.n.1.
Pater licet posit remittere iniuriam illatam filio ab extraneo, non tamen si a coniuncto, in. l.3.titu.20. lib 6.n.11.
Peccant immunitates tributorum sine causa concedentes, in.l.2.tit.14 lib.6.n.4.
Pechosy seruicios, Latine munera appellantur, in rub.tit.14.lib.6.nu.1.
Pedagia antiqua non licet augere, si cut neque de nouo imponere, in.l. 2.tit.11.lib.6.n.2.
Percutere cū manu aperta in facie est magis ignominiosum quam cum pugno, in.l.3.tit.20.lib.6.n.8.
Perdices habere in domo ad aucupādum prohibetur, in.l.3.tit.8.lib.7. non vero si recreationis causa habeat, ibid.n.3.
Perditis rebus ex quibus datium debetur an & perdetur illæ ex quibnō debetur, in.l.6.tit.11.lib.6.n.11.
Per medium non prohibitum potest fieri transitus in effectum non permissum, in.l.25.tit.18.lib.6.n.7.
Personę singulę an sint vocandæ ad æstimationem bonorum, in.l.3.tit. 14.lib.6.nu.6.
Personę Ecclesiasticę an dispositione, l.3.titulo.11.libro.6.ligari possint.

sint.ibi.num.1.
Personæ tot ponendæ sunt pro custodia castri quo conuenient, in.l.4. tit.5.lib.6.n.6.
Per viā restitutionis bene admittitur nouus licitator, in. l.4.ti.5.lib.7. num.21.
Pignora intra quod tēpus vendi possunt postquam in possessatem creditoris intrauere, in.l.21.tit.3.lib.6 num.1.
Pignorare vassalli nō possunt equos & arma non solum in toto verum neque in parte, in.l.3.titu.4.lib. 6. num.3.
Piscatio, piscaria, & piscatura ijs nominibus vocatur & quæ sit, in rub. tit.8.lib. 7.nu.3.&.4.quod dupliciter exercetur, & an licita sit & quibus.
Piscationes in quibus aquis communes sunt, in.l.10.tit.8.lib.7.n.1.
Piscatores an dicātur negotiatores, ibi.n.2.
Plateæ existis sut defensa publica an possint tempore immemorialis prę scribi, in.l.3.tit.7.lib.7.num.20.vbi qd nullo modo possint alienari.
Plaustrorum & nauium prestationes de regalibus sunt, in.l.3.tit. 9.lib. 7.n.1.
Plebeij decurionū honoribus vti prohibentur.l.2.tit.1.lib.6.n.10.
Plura vbi eandem habent rationem cum de vno tantum sit mentio, vi detur fieri exemplariter non vero restrictiue, in rub.tit.1.lib.6.nu.87.
Plura vbi requiuntur si vnum deficiat nihil sit, in.l.6.tit.6.lib.6.n.5.
Pluralitas etiam in officijs & beneficijs ecclesiasticis reprobata est, in l.4.tit.1.lib.7.n.7.
Plures ob scientiam nobilitati remissi fuę, ibi.n.72.
Plus offerenti danda est res licitata, in.l.4.tit.5.lib.7.n.22.&.num.28. declaratur.
Pontes an possint fieri supra flumina in.l.5.tit.11.lib.6.n.2.
Pontes quilibet ædificare potest, & fortius reparare, ibid.n.1.
Popularis magis quis præsumitur quam magnus, in.l.4.&.5.ti.2.lib. 6.n.23.
Populo conducente gabellas à rege, & encabeçandose, si vnus ex vicinis recedat an pro bonis ibi relictis debeat gabellā, in.l.10. titu.14. lib.6.n.2.
Populus potest res suas per custodes publicos custodire, in.l.15. ti.7.lib.7 num.5.
Populus Romanus nō potest reuocare potestatem quam tranjtulit in imperatorem, in.l.6. titu.1.lib.7. num.1.
Populus Romanus nullo titulo venditionis suffragia concedebat, in.l. 7.&.8.tit.2.lib.7.n.9.
Portagium & pedagium regulariter de rebus quæ negotiationis causa deferuntur debentur, in.l.6.tit.11. lib.6.n.5.
Portagiū non debetur de rebus quas pro vsu proprio quis deferi, ibi. nu.1.
Portādo farinam fraudari potest episcopus, cui ex consuetudine, vel priuilegio debetur certa parua mēsura frumenti pro quolibet modio quod portat in ciuitatem, in.l.25. tit.18.lib.6.n.8.
Possessio immemorialis præbet titulum, in.l.3.tit.7.lib.7.n.19.
Possessio mobilium, & immobilium, & iurium, & actionum, potest per procuratorem capi, in.l.6.tit.2.lib. 7.n.3.& etiam per pactum fictum procuratoris, vt ibi.
Possessio multum opitulatur etiā in iure eligendi adquirendo, in.l.2. titu.1.lib.7.num.3.vbi id ineleccione

ne actiua non vero in electione passiua.n.4.
Possessio non adquiritur ex actibus merę facultatis, ibid.n.4.&.5.nisi vt ibi.n.6.
Possessione decurionatus an sufficiat per procuratorem capi, in.l.6.titu.4.lib.7.n.2.
Possessor duorum officiorum potest renuntiare vnum etiam si sit lapsus terminus, in.l.4.tit.3.lib.7. & euitabit pœnam.ibi.n.10.
Possessorum remedium non datur ei à quo difficulter recuperari respotest, in.l.3.tit.7.lib.7.n.15.
Prandium caninum quid sit, in.l.31. tit.8.lib.6.n.2.
Preces pro digno in electionibus beneficiorum ecclesiasticorum licet simoniâ inducant non tamen nocent electo, quod secus in electione ad officium, secularia publica, in.l.7.&.8.tit.2.lib.7.n.10.
Potentibus hodie prouidentur etiam officia decurionatus, in.l.1.titu.4. lib.7.n.2.
Pragmatica est dicta à negotio.l.1.tit. 2.vbi &.n.3.&.4. quid est pragmatica sanctio.
Præco si deficiat ad pręconizandum per edicta in loco publica affixa potest locatio bonorum fieri, in.l. 4.tit.5.lib.7.n.8. vel per tubam & sonum cąpanę si ita est cõsuetum, vt ibi.nu.8.
Præconia in loco consulto sufficit data etiam si ibidem non sit res locanda, in.l.4.tit.5.lib.7.n.14. vbi quid si adest pestis, vel sunt in diuersis territoriis.
Præconiis quolibet horũ nouẽ dierũ dantur sit de subhastatione, ibi.nu. 16.
Præmia constituti possunt capiẽti, lupos, in.l.5.tit.8.lib.7.nu.1. ibi.n.3. quid siquis capiat lupam prægnantem & lactantem.
Prælatus si prouideat iure deuoluto tenetur in fundatione seruare qualitates à iure qualitas, in.l.7.&.8. tit.2.lib.7.n.2.
Prærogatiua alicuius prouinciæ durat etiam ea diruta, in.rub.tit.2.li. 6.n.137.etiã si alteri regno sit vnita, ibi.n.138.
Pręscriptio nunquã currit cõtra vniuersitatẽ & ciuitatẽ ad petendũ bona publica occupata si diũs terręil lus contradicit, in.l.3.ti.7.li.7.n.5
Pręsumptio naturalis pręfertur alij cuicunq; opinioni, in.l.3.ti.7.n.43
Primogenia quę dicantur, in.l.10.tit. 4.lib.6.n.1.
Primogenitis vassali mortui salarium & terra danda sunt, ibi.nu.2.aut.3.
Prętorũ siquis bis aut pluries intrauerit acquiret possessionem ingrediendi, in.l.2.tit.1.lib.7.n.2.
Primogenitus si non est idoneus principatui moderando potest illi secũdo genitui anteponere ibi.n.4.
Princeps debet relaxare damna data à venationis prohibitione ab animalibus inclusis, in rub.tit.8.lib. 7.n.13.
Princeps non obligatur.
Princeps pũt donare ex causa publicos terminos & terras ciuitatum non vero sine causa, in.l.3.titu.7. lib.7.n.17.
Princeps potest creare noua officia & erecta consumere, in.l.u.tit.3. lib.7.n.6.vbi declaratur.
Princeps qui nobilitat est, & qui facit ignobiles, in rub.tit.2.li.5.n.48.& num.49.
Pręfertur in propositum dicti quod dam Solonis, &.n.51.cum sequen. ampliatur.
Princeps omnia in derogationem iuris ciuilis concedere potest in.l.7. &.8.tit.2.lib.7.n.9.
Principi plura esse peculiaria, remissiue

siue referuntur, ibi.n.63.
Principum populorum, imperium ad aduuandum non ad nocendum est in.l.4.tit.14.lib.6.n.8.
Priuilegia derogantia quibuscunq; personis non derogatur collegio, in.l. 22.tit.7.lib.7.n.3. vbi idem in procuratore constituto contra quamlibet personã, &.n.6.declaratur id de procuratore.
Priuilegia quinquaginta antiquitatis remissiue, in rub.tit.2.lib.6.n.115.
Priuilegia damnosa possunt per conc dentem limitari & reuocari, in.l.1. tit.1.lib.6.n.80. etiã absentibus partibus, vt.n.81.
Priuilegia militaria non transeunt ad nepotes, ibi.n.86.nisi vt.nu.87.
Priuilegia hidalguæ ad omnes descendentes transeunt si in priuilegio nõ est aliter expressum, ibi.num.88. vbi n. 89.9 & naturales filij gaudebũt.
Priuilegia senectutis remissiue, ibid. n.102.
Priuilegia quæ habet Rex habet & Regina.l.6. tit.1.lib.6.n.1. vbi declaratur,&.n.2.
Priuilegiati non obligati soluere portagium vel gabellas debẽt saltũ dona publicano offendere, in.l.6.tit.1 lib.6.n.6
Priuilegiatos citandos esse ad declaratione sui priuilegij, in.l.8.ti.1.li.6.n.4
Priuilegij immunitas faciliter perditur & quomodo, in.l.1.tit.1.lib.6.n.34. vsque ad.41.& it er um.n.48.cum declarationibus singularibus.
Priuilegij renũtiatio non est inducẽda quoties aliud potest pręsumi ex actu, ibi.n.4.6.
Priuilegij verba fũt cõsiderãda, ibi.n.54
Priuilegij causa concessi à Rege ad ipsum pertinet, in.l.7.tit.1.lib.6.n.5. vbi n.6. & dubitatio de cõstratione, ad ipsum Regem pertinet.
Priuilegij originale est exhibẽdum pro eius probatione, in.l.22.&.23.titu.14. lib.6.n.1.
Priuilegij requiritur scriptura ad sui probationem.ibi.n.2.
Priuilegio male vtens per illud, in.l.1. tit.1.lib.6.n.47.
Priuilegio non esse vsum, cui incũbit onus probandi, ibi.n.4.4.
Priuilegijs non gaudent famuli quoad patrimonia saltum, in.l.22.&.23.tit.14 lib.6.n.3.
Priuilegijs ordinum an gaudeant hospitantes eos, ibi.n.4.
Priuilegijs immunitatis alicui concessis retinũgendũ est ea quã publicæ vtilitati nocuerint, in.l.1.tit.1.lib.6.nu.25. &.26. vbi infertur ad vnũ notabile.
Priuilegium portagijs in regnis & dominijs Regis concedentis intelligitur in locis ipsius Regis concedentis secus si aliorũ sint ibi.n.25. vbi tũc si dubitatur ad Regios auditores eundũ est, qa agitur de esse priuilegij, ibi.
Priuilegium alicui pro se & filijs cõcessum nõ extẽditur ad nepotes.ibi.n.30
Priuilegium alicui concessum pro se & filijs masculis aut filiabus non comprehendit filias nuptas, ibi.n.32.
Priuilegium Antoniæ Garlæ ipsi & filiabus etiam nuptis & maritis earum conceditur, ibi.n.33. vbi an exercẽte officia nobilium,
Priuilegium continens plura capitula per contrauentionem vnius capitulũ non censetur alijs renũtiatum, ibi. nu.42. vbi limitatur.
Priuilegium proueniens ex nobilitate naturali non perditur, ibi.n.43.
Priuilegium alicui & filijs concessum de habitis post priuilegij intelligitur ibi.num.82.nisi vt vsque ad num. 91. declaratur.
Priuilegij quando censeatur reale vel personale, ibi.nu.92.
Priuilegium non requirit scriptura pro substantiis sed pro probatione, in.l.7 tit.1.lib.6.n.1. nisi vt ibi. nu. 2.&.4.
Priuilegium subdito concessum per

Principem per ipsum tolli potest sine causa in l.8.tit.in.fi.

Principum habens ad portandum sale vbic'q. esset an possit portare ad regnũ Portugaliæ, in l.4.tit.li.6.n.7

Prinilegium valide concessum à post apparet nocium potest reuocari, in l.8.tit.7.lib.5.n.6.

Prinilegium debet vt valeat facere mẽtionem de alijs portagijs loci illius, in l.1.tit.ii.lib.6.n.10.

Prinilegium personale & artificiale durat durante officio vel artificio, in l.18.tit.14.lib.6.n.2.

Prinilegium exemptionis cessat cessante causa, in l.20.tit.14.lib.6.n.3.

Prinilegium incipiens esse dãnosum reuocari potest, in l.21.tit.14.lib.6.n.1.&n.2. ratio ponitur.

Pro abundantia hospitum permittitur hospitalarijs, & cauponibus emere in grosso & vendere minuatim, in l.6.tit.ii.lib.7.n.3.

Probans domum solariegam non tenetur probare esse ne prouincia illa tributaria vel non in rub.tit.2.lib.6.n.19. & ideo tunc filius non perdit nobilitatem etiam si pater eã perdidisset in vita sua, in 4.91.

Probata antiqua possessione præsumitur ante cessores iuste possedisse & fouere nobilitatem, in l.3.tit.7.lib.7.n.40.

Probatio in contrarium admittitur etiã contra præsumptionẽ iuris & iure si nõ opponatur, in l.4.&.tit.11.lib.6.n.21

Probatio legitima an eriti vnus testis dicit vidisse Titiũ in via exportante frumentum, alter vero vidisse extra territoriũ eiusdẽ frumento, an l.1.tit.18 lib.6.n.18.

Probatio per aspectum oculorũ nonquam censetur exclusa, in l.3.tit.7. lib.7.n.36.

Probationes ampliandæ non vero coartandæ, in rub.tit.2.lib.6.n.87.

Procurator communis vulgo, procurador del comun, ciuitatis, vel villæ & procurator terræ an possint conducere regios redditus, in l.3.tit.5.li.7 n.2.nisi vtsit.

Procurator excusator mittẽdus est ad nominationẽm procuratoris, de cortes, in l.1.tit.7.lib.6.n.5

Procuratores curiarum debent esse homines gordati, &c.ibi.n.3.

Procuratorum horũ ãsse etiã requiritur in tributis & collectis nouiter regno imponendis, ibi.n.7.

Procuratorum de cortes salariũ vbi cõmum solut debet, ibi.n. 6.

Proœmiũ inducit causã finalẽ, in l.1.tit.1.li.6.n.1.&.in rub.tit.2.ibi.n.210.

Prohiberi potest piscari aut venari cẽto instrumento, in l.3.tit.8.lib.7.n.1.

Prohiberi pót ne venetur aut piscetur instrumento, quocũ animalia vel pisces destruantur, in rub.ti.8.lib.7.n.1.

Prohijbiti extrahere ligna extra territriũ non possunt extrahere naues & galeas quæ ex illo ligno fiunt, in l.15 tit.18.lib.6.n.10.

Prohibitiõm vbi nõ potest portari sine permissu perdito prohibito cessetur & perditi permissu, in l.6.tit.6.l.6.n.11

Prohibitus portare ligna Sarracenis, & barbaris non potest eis vendere lignamina galearum, in l.25.tit.8.lib. 6. n.11.

Prohibitus extrahere frumẽtum, an sit prohibitus extrahere in farinam, ibi. nu.15.

Pro nobilitate probanda non sufficit dicere quod quis sit nobilis, sed & qõ talis reputatur vulgo, in rub. tit.2.li. 6.nu.187.&c.n.168.quod communis vsus sententiæ sic habuit.

Proprietas nobilitatis in sanguine conistit, ibi.n.206.

Pro sui vsus gratia an liceat monetam extrahere à regno, in l.8.tit.ii.8.lib. 6.n.1.

Protestatio si fiat, cũ contrauenitur priuilegio an releuabit, in l.1.tit.1.lib. 6.n.46.

Pro-

Prohisiones dantur in Regio senatu ne quis suo officia ineo capitibus obtinere possit, in l.4.tit.13.lib.7.n.16.

Publicanus an posit propria authoritate mittere manũ in re pro qua datur solutio, ex 3.tit.16. tit.11.lib.7.n.13.

Publicanus in quam pœnã incurrit si plus debito petit, ibi.n.13.

Publicanus consilium iuris de decurionatu requiritur quod hat intra. 60. dies, post gratiam factam, in l.6.tit.4. lib.7.n.1.

Purpuram deferre pertinet ad principes, in l.1.tit.12.lib.7.nu.2

Q

QVadragintã annorum possessio cũ quolibet colorato titulo in terris plantatis & aratis sufficit, vt non demolatur, in l.3.tit.7.lib.7.n.31.

Qualitas excludẽs vel admittẽs quãdo debet adesse, in l.1.tit.23. ti.7.li.7.n.7.&.8

Qualitatem vnã sufficit rem aliquã ac quisiũ vt perpetuo illam conseruet in l.22.tit.7.lib.7.n. 7.

Qualiter & quomodo vbi non adest æqualitas vel populi sint fine vicinisiet diuisio, in l.7.tit.14.lib.6.n.21.

Qualitates à l.1.tit.3.li.7. requisitas debet habere recipiendus ad officiũ publicum tẽpore quo recipitur, ibi.n.8.

Qualitates rei & accidentia quę rebus addũtur differentiam specificant nõ constituunt neque res specie differre faciunt, in l.5.tit. 9.lib.7.n.4.

Qualitates iustificantes portagia remittẽ, in l.1.tit.1.lib.6.n.5.

Quare fiscus hodie data executoria in possessione non intentat in propriatem, in rub.tit.2.lib.6.n.130.

Quare l.4.tit.14.lib.7. affignauerit ad renuntiationem vigintidies, potius quam.30.ibi.n.14.

Quæ personæ excusantur ire ad bellum, in l.7.tit.4.lib.6.nu.1.&.2. &.3. vbi &.n.4. an & ita excusabuntur, vt neque substituẽtum mittere teneãtur neque numisadiuuare dominum vel Regem, & numero.6.

Quibus tutibus debet probari ipse scriptio hæc, portando portagia, in l.1.ti. 11.lib.6.n.12.

Quicunque vult exhęredare filium, & ecclesiam facere hæredem, aliũ quærat quam Augustinum, in rub.tit.2. in.lib.6.nu.176. vbi an idem fratrẽm.

Quid si quis se præparat ad occultandum res an punitur, in l.1.tit.18.lib. 6.n.14.

Quid si ante horam consuetam ẽgatur campana & post horam quis ferat ensem, an perdet illum, in l.6.tit.6.lib. 6.n.7.&.nu.8.quid si ferat in parte remota ita vt exaqua ra nõ potuit ẽ panam, & quid si est furdus, ibi.nu.9. Quid sit diuisa, 6. diuisẽtes, remissiue, in l.8.tit.3.lib.6.n.1.

Quilibet admittitur ad bẽcanda pecia reipublicæ, qui non sit in iure prohibitus, in l.4.tit.5.lib.7.n.29.

Quilibet de populo an posit secundũ termĩnos l.3.titu.7.lib.7 denuntiare & petere vt procedatur. ibi.nu.4.

Quinque considerantur ad custodiam castrorum, in l.1.tit.5.lib. 6.n.17.

Quintum bonorum in bello captorum in recognitionem supremi dominij Regi pertinent, in l.20.tit.4.li.6.n.8.

Quoties de antiquarum legum abrogatione agitur solet signari verbis expressis aut prestatione honorifica, in rub.tit.2.lib.6.n.103.

R

RAtio allegari potest pro lege quãties est vnica & à principe nõ impugnata in rub.tit.2.lib.6.n.126.

Ratio est connũctio diuersorum casuũ ad eundem tendentium finem, ibidi. n.92.

Ratio finalis non solum non restringitur ad casus expressos, sed ampliatur ad omnes illos casus comprehensos in ratione illi etiam in corrector ijs & otiosis. ibid.n.236.

Recedentes à loco postquam facta est obligatio pro collecta an debeat solutere sicut non recedentes in l. 10. tit. 14. lib. 6. n. 1.
Receptores furũ alias occultatores appellantur vt fures, in l. fin. tit. 20. li. 6. n. 1.
Rector potest abesse à ciuitate soluet tamen pœnam. l. 6. tit. 3. lib. 7. ibi. n. 1.
& n. 12. an possint acceptare officium extra terminos ciuitatis. n. 3.
Rectores compelli possunt venire ad domũ publicã ex causa publicę vtili tatis, in l. 1. tit. 11. lib. 7. n. 3. alias multa ti possunt vt ibi declaratur.
Rectores tanquam administratores rei publicæ tenentur de negligentia, in l. 4. tit. 5. lib. 7. n. 37.
Rectori eunti curiam præstandum est salarium de proprijs populi pro quo vadit, in l. 21. tit. 3. lib. 7. n. 2.
Recurrendum est ad æstimum antiquũ, in l. 3. tit. 14. lib. 6. n. 4.
Regia licentia necessaria est vt vsus terra publicæ mutetur in alium vsum, in l. 1. tit. 7. lib. 7. n. 7. & 13. & 16.
Reginæ seruientes caudẽt cisdem prerogatiuis quibus gaudent Regis ministri, in l. 20. tit. 14. lib. 6. n. 1.
Regem sicut non potest quis turbare in possessione Cauti aut terræ ita neq; suos ibidem habitatores, in l. 13. tit. 3. lib. 6. n. 5.
Regis licentia an requiratur in compromisso faciendo super rebus ciuitatis in l. 1. tit. 7. lib. 7. n. 17.
Regis proprium est pensare & statuere ordinem quo eius subditi vtantur in commoditate terrarum publicarum. ibi. n. 6.
Regis scientia & patientia an requiratur in induenda consuetudine contra eum, in l. 1. tit. 2. lib. 7. n. 2.
Regula, tantum præscriptum quantum possessum non procedit vbi genera liter præscribitur, in rub. tit. 2. lib. 6. numero. 245.
Renuntians officium non perdit illud donecãs apud quem resignatur admittat resignationem, in rub. tit. 4. lib. 7. n. 5.
Renũtians debet viuere perviginti dies post renuntiationem, in l. 4. ibid. num. 2.
Renuntiate quid sit, in rub. ibi. n. 3.
Renuntiatio seu resignatio quid sit, ibi. num. 1.
Renuntiatio valet quoad renuntiãtem etiam si non renuntiet in manu Regis sed coram tabellione, ibi. n. 6. vbi an reuocari possit.
Renuntiatio & resignatio an per procuratorem fieri possit, in l. 4. ibi. n. 1. dum tamen habeat speciale mandatũ ad hoc.
Renuntiationem in aliquem idoneum factã an possit Rex non admittere, ibi. n. 13.
Renunttiationis seu resignationis etiam quoad officia duplex est forma in rub. ibid. nu. 4. & ibi diuidit in alcerum.
Reparans Castrum desertum, vel de nouo ædificans populum vbi homines se congregant habet iurisdictionem in illo, in l. 1. & 3. tit. 5. lib. 6. n. 15.
Reparatio castrorum, & fortalitiorum in confinibus alterius regni fiorum ad Regem pertinet, ibi. n. 2. n. 3. quid si in regno. & 4.
Reparationum expensas tempore belli factas Rex non recuperabit, ibi. n. 9.
Repertus in nocte Iouis aut Veneris Sancti, cum armis permissis non per det ea, quia non pulsatur campana, in l. 6. lib. 6. tit. 6. n. 6.
Reprobatur assumptum quod dam Ioannis Garliẽ, in rub. tit. 2. lib. 6. n. 154. & num. 155.
Reputatio communis & antiqua probitatis, in locis liberis, & vbi aliter probari nõ potest, non requirit actus distinguentes nobiles ab ignobilibus, ibi. n. 179.

Requi-

Requisita in rebus ciuitatum adhibenda, in l. 4. tit. 5. lib. 7. n. 30.
Rescripta de nobilibus loquentia de creatis à principe intelligunturr, in rub. tit. 2. lib. 6. n. 50.
Res de quibus datum nõ debetur non est necesse consignare in l. 6. tit. 11. lib. 6. n. 7.
Res licitæ & illicitæ confiscantur quoties insepparabiles sunt, in l. 25. tit. 8. lib. 5. n. 26.
Res notabiles nõ veniũt sub verbis generalibus, in rub. tit. 2. lib. 6. n. 212.
Respublica duplicis generis communia bona habet, in l. 1. tit. 5. lib. 7. n. 1.
Respublica etiam potest agere contra conductores & eorum socios statim facta locatione & adueniente termino solutionis designato per ẽdicto res ipsos ac si à principio ipsi locij cõduxissent, in l. 4. tit. 5. lib. 7. n. 34. vbi an idem sit in alijs locijs.
Res semel alienabilis effecta perpetuo talis remanet, in l. 22. tit. 7. lib. 7. n. 8.
Resignari non potest officium nisi cõrã concedente, ibi. l. 5. tit. 4. lib. 7. n. 1.
Resignationem perdiũt titulus & possessio quelibet, in l. 21. tit. 3. lib. 7. n. 3. vbi ampliatur nisi vt ibi.
Res vetitæ extrahi à regno neque pro redemptione captiuorum possunt, in l. 1. tit. 8. lib. 6. n. 22.
Res vnius locij non consentur cõfiscãdæ ob confiscationem rerum alterius locij illicitas portantis, in l. 25. tit. 8. lib. 6. n. 20. nisi vt ibi. n. 21.
Restitutio datur cõcilio intra quadriẽnium post impletam præscriptionẽ, in l. 3. tit. 7. lib. 7. n. 29.
Restitutio an admittatur in casu. d. l. 3. contra sententiam fecũdum eius formam latam, ibi. n. 56.
Reuelans delictum vt premiũ quis cõsequatur an debeat illud probare, in l. 4. tit. 8. lib. 6. n. 1.
Rex est protector & defensor oppressorum & eius officium est tuere iustitiam & liberare vi oppressos, in l. 1. tit. 3. lib. 6. n. 8. & eos tueri ne a potentioribus opprimantur. n. 12.
Rex & imperator debent cognoscere pro norem præbere eis allũrgẽdo & iuxta se eos sedendo ad dexteram, in l. 1. tit. 4. lib. 6. n. 56.
Rex est qui potest portagia imponere, in l. 1. tit. 11. lib. 6. n. 1. & sine eius licẽtia ciuitatis non solent id imponere, n. 2. imo & tunc Rex cum causa id cõcedit. n. 3. aliter peccaret & tyrãniam exerceret ibidem, imo & exactor vt n. 4.
Rex est administrator bonorum publicorum in vendendo pignorando & alienando, in l. 4. tit. 7. lib. 7. n. 16.
Rex debet requirere cõsilium suorum proceri & subditorum in arduis facẽdis, in l. 1. ibid. n. 1. vbi declaratur.
Rex in dubio iuri quæsito nõ vult præiudicare, in l. 8. tit. 1. lib. 6. nu. 2. & 4. declaratur, & in l. 4. titu. 5. lib. 7. nu. 1. nisi ve n. 3.
Rex in conscientia tenetur officia idoneis prouidere, in l. 1. tit. 4. lib. 7. nu. 3.
Rex potest Ecclesię turrim fortificare, Ecclesiamque belli tempore incastellare quando aliter defendi non potest, in l. 2. & 3. tit. 5. lib. 6. n. 7.
Rex potest cuilibet ciuitati tollere facultatem eligẽdi procuratorẽ de cortes, in l. 5. tit. 7. lib. 6. nu. 1.
Rex potest cõstituere formam in vestibus à qua recedi nõ potest in l. 1. tit. 12. lib. 7. n. 5.
Rex quis dicatur & cius propria nominã, in rub. tit. 4. lib. 6. n. 1.
Rex non potest alienare castra vel fortalitia pro custodia regni cõfidata, in l. 1. tit. 5. lib. 6. n. 13. & an succedet externus in eo, ibi. n. 14.
Rex si concordat ciuitatem cum terminis, & aquis solum iurisdictionem concedere videtur, non vero terminos ipsius ciuitatis, in l. 13. titu. 7. lib. 7. n. 2.

Rex sicut fine causa non tollit rem pri
uatam ita neq;quæ communia sunt,
ibi.n.3.

Ripa quæ sit & quæ dicatur, in.l.15.tit.
7.lib.7.n.1.vbi & quid sit litiuus.

Rium habens an possit in Ripa eius sa
lices plantare.ibi.n.2.

Rusticæ personæ tenentur etiam seruan
re leges nostras venationis & piscationis,in.l.1.tit.8.lib.7.n.2. vbi coram quo iudice agendum.

Rustici laboratores an diferant à mene
stralibus,in.l.2.tit.11.lib.7. n.3.

Rustici subleuandi sunt prout possibile
erit in.l.18.tit.4.lib.6.n.1.

Rusticus vt pascere possit cum suis bo
bus defensam boum requiritur quod sit habitator illius populi,in.l.12.titu. 7.lib.7.nu.2.vt.ibi.

S.

SAccus vbi portatur frumentũ an erit etiam perditus,in.l.25.tit.18.lib.6. num.19.vbi.nu.16.&.18.an res licita extrahi confiscabitur propter illicitã cum ea extractã,&.n.18.&.19.cõtraria par,fulcitur.&.n.21.limittitur. & 26.&.16.

Salem de iure ciuili licitum videbatur non licuisse emere & vendere, sed do mui temporales vsurpauerunt contrarium,in.l.11.tit.18.lib. 6. nu.10. & 20.nu.2.in contrarium arguitur & ibi de clarat,&.n.13.

Salinaria vocantur domus vbi sal portatur & venditur,ibi.nu.11.vel dicũtur certa tributa danda dõo terræ.n.12.

Salinaria priuata Rex capere non potest nisi data æstimatione priuatis illarum dominis,ibid.n.24.

Salinaria maniamenestro regio in Regno gent funt in corporata, ibid.nu.15.

Salinas quis prius instituerit, ibidem. num.13.

Sanctus ac seraphicus Francisc.tres ordines instituit,in.l.1.tit.14.li.6.n.1.

Scientia& patiẽtia Regis nõ requiritur in immemoriali sed in quadragenaria sic,in.l.5.tit.2.lib.7.nu.3.

Scientię & patientiæ probatio non requiritur in immemoriali consuetudine,in rub.tit.2.lib.6.n.122.

Secato frumento adhuc qui seminauit habet ius in agro restili ad grana quæ ibi manserunt,in.l.5.titulo.11.lib.7. num.1.

Sedium præcedentia probatur possessorium & petitorio,in rub. tit.2.li.6. num.107.

Sententia vicinitatis, vel pluralitatis facit ius quoad omnes, in.l.1.tit. 9.lib. 7.nu.7.

Seruitia facienda per vassallum si non sunt expressa tenebitur vassallus ad seruitia consueta,in.l.1.tit.4. lib. 6. n.22.

Seruitum personale non est deforma substantiali ipsius fœudi,in.l.1.tit. 4. lib.6.n.29.

Seruum licet vinculis continere si cõtra dominũ in furgit, in. l.3.tit.20. lib.6.n.6.

Seruus si coierit cum domina ambo cõcrementur,in.l.4.ibi.n.13.

Sex casus vbi non licet piscari in flumine publico, in rub.titulo.8.lib.7. n.15.

Si dono tibi vel vendo talem fundum talis nominis, solum corpus confide rando etiã si abijcis, quietis, subtalibus limitibus, & tot iugerum, si plura iugera post apparebunt, ad iuriscũ & emptoris,in.l.3.tit.7.lib.7.n.46.cũ sequentibus.

Syllaba vna in legibꝰ interpretãda nõ debet iura eciosa,in.n.11.li.6.n.101

Siluæ & defensa manente publica potest sequitrius venundari,in.l.3.tit.7. lib.7.n.22.

Simonia & vitium ambitionis committitur in emptione officiorum etiam secularium,in.l.7.titu.3.lib.7.n.3. & ibi quo modo tunc committur.

Simoniacum est beneficia Ecclesiastica pretio,aut dono habere & nulla est ta

lis pro

lis prouisio, fiũt& prouisio officiorũ publicorũ sic habita nulla reputatur, in.l.7.&.8.tit.2.lib.7. num.8.

Si quis per errorem adiectionem fecit super precio quod in re veritate non erat auctum,an valebit,in.l.4.tit.5. lib.7.num.27.

Societas dicitur perpetua quę durat ad vitam socioru,in.l.10.tit.4.lib.6.nu.2.

Socius est in culpa si res societatis per mare vehere voluerit,in.l.5.tit.9.lib. 7.nu.14.

Socius si infidus parat socio prodi tor est,in.l.3.titulo.20. lib.6.num.12.

Solarieges qui dicũtur & quid probandum est,in Rub.tit.3.lib.6. nu.4. &.7.

Solariegus, nullam rem solariẽ alienare potest domino irrequisito,in.l.2. tit.3.lib.6.nu.1.&.2.. vbi in fœudatario,&.nu.3.limitatur.

Solariegus quis dicatur, & quomodo probabitur, ibid. num.4.

Solarium quid sit, ibid.num.1.

Solarium nobilitatis, quibus modis cõsideretur,in Rubr.tit.2.lib.6.nu.183. & infra.

Solẽnitatem extrinseam ꝓsumitur interuenisse si non opponatur,in.l. iv.4.&.5.tit.2.lib.6. num.21.

Solẽnitates esse adhibitas, quis debet probare,in.l.4.tit.5.lib.7.nu.36.

Solemnitates conuenientes nuptiarũ, de espuela dorada,in.l.3.tit.7.lib.6. num.2.

Solidus,quæ moneta esset,in.l.11.tit.3. lib.6.num.4.

Sorores & fratres tertij ordinis possidentes bona communia, ex cuiusnatura & collectis,in.l.1.titu.14.lib.6.n.2.

Secus in possidentibꝰ bona in particulari & vincitibus in suis dominibus,ibidem.num.1.

Sorores & fratres huius tertij ordinis, non dicũtur habere regulã,ibid.n.4.

Specialis casus hic contineatur, ma quo particeps & cõplex delicti habet ꝓmium,in.l.4.tit.18. lib.6.nu.2.

Spectaniæ officiorum reuocantur, nedetur votum capitãdę mortis,in.l.3. tit.3.lib.7.nu.1. nisi de patre ad filium, ibi & nu.2. quid è contra.

Stabularij & cauponis dona parum durant,genus enim est improbum. n.1. 6.tit.11.lib.7. num.15.

Stabularij, si vt debent officium exercent,charitatem excercitantur,in.l.7. ibid.nu.2.

Stabularioru officium vilissimũ, ibid. num.3.

Stanca maxime odiosa sunt & iniure reprobata,in.l.2.tit.11.lib.6.num.1.

Statuta populorũ facere, an solis iudicibus competat,in.l.8.tit.1.lib.7.n.1.

Statuta contra habitantes non comprehendũt hospitem licet;i; scholasticum,in.l.6.tit.1.lib.7.num.5.

Statuta populorũ singulares personas concernẽtia sunt ambitiosa & citandi sunt illi quorum interest,ibid.n.2.

Statuto fieri solet, vt ligna de siccis & nõ de viridibus fiant,in.l.7.tit.7.lib. 7.nu.3. aliis aliter vtatur & tunc ordo.d.l.7. erit seruandus,vt ibi.

Statuto prohibẽte extrahi triticum, an licebit exportare farinam,in.l.25.tit. 18.lib.6.nu.6.&.12.&.13.

Statutum inducens ferias mẽsium, vel vindimiarum,exceptis aliquibus casibus nulli alij casus admittentur, in l.1.titu.1.lib.6.num.62.

Statutum licet non posit aligare personas forẽsium, potest tamen res & bona in suo territorio sita.in.l.1.titu.18. lib. 6.num. 6.

Statutum laico rum prohibens rem alienari in forẽsem, an valeat, ibid.n.20.

Saturum puniens bladum exportãtem, an comprehendit leguminaꝰ,in.l.25. ibid.num.4.&.an tũc licebit exportare hordeum,speltam, vel auenam, ibidem. 5.

Statuto licet verbis generalibus sit cõceptum dicitur speciale & in effectu latius singulare,in.l.6.titu.tit.7.nu.6.

& ibi remisiue coërctare apponuntur, ex quibus statutum censetur ipse ciale & in præiudicium.
Statutum secundum alterans primum in modo pascendi animalia vicinorum, an sit seruandum, in l.6.titu.7. lib.7.num.22.
Subhastatio quid sit, in l.4.tit.5.lib.7.n. 11.& ibi, à quo dicatur & deriuetur.
Subhastationis forma, quę sit, ibid.n.10.
Subditus & vicinus litigans cõtra Vniuersitatē & populũ tenetur pro expẽsis à populo faciẽdis cũ aliis vicinis contribuere, in l.13.tit.7.lib.6.nu.9.
Subditus vnus, an possit se eximere à libertate à bonis illius loci vicinis procurata, ibid. nu.7. vbi in num.8. quid si esset clericus.
Subreptio & obreptio, quid sint. l.5.titulo.1.lib.6.nu.1.
Subrogatus sapit naturam illius in cuius locum subrogatur, non tamen habet locum in priuilegijs, in l.1.titu.1. lib.6.num.27.
Subsidium domino à vassallo præstandũ duplex est, in l.1.tit.4.lib.6.n.24.
Subsidium & collectam imponent dominii vassallis suis in sex casibus, ibid. nu.25.

T.

TAbelliones & alij prohibiti in l.3. tit.5.lib.7. non possunt conducere redditus regios, ibid. n.1.
Tabelliones & notarij propter officia, non gaudẽt nobilitate, in l.2.tit.14. lib.6. nu.1. non tamen eam perdunt propter tale officium, ibid.nu.2.
Tassatio victualium vbi curia adest debet fieri per iudices curię, & idem in tassatione hospitiorum, in l.6.tit. 11.lib.7.nu.14.&.17.
Tempore Regis Roderici fuit Hispania à Mauris ingressa, & omnes se contulerunt ad partes Cantabriæ & Asturiæ, in Rubr.tit.1.lib.6. num.13.
Tẽpore necessitatis pũt Princeps nulla præcẽdẽte monitione ipso vassallo inuito illius castrũ simul cũ vassallis custodire, in l.2.&.3.tit.5.lib.6.n.6.
Tempore feruitij completo potest famulus à domino recedere sine illius licentia, & alteri seruire sine pœna, in l.2.tit.20.lib.6.nu.1.
Tempus antiquum. 60.annorum est, in Rubr.tit.2.lib.6. nu.22.4.
Tempus assignãdum vocationi debet esse competens, in l.3.tit.4. lib.n.1.
Tenor priuilegij inspiciẽdus, ad sciendum, an sint realia, personaliaue priuilegia, in l.10.tit.1.lib.6.nu.1.
Termini currũt de momẽto ad momẽtum, in l.4.tit.4.lib.7.n.6. nisi vt ibi.
Termini cum sint occupatium licentia Regis sententia restitutoria eorũ non est exequenda absq; obstaculo appellationis, in l.6.tit.7.lib.7.nu.5.
Termini à montibus differunt, in l.1.tit.7.lib.7.n.3.& ibi declaratur quomodo diuidatur terminus in terras baldias, & alias.nu.4.
Terminus pręconiorum arbitrarius erat, hodie in rebus ciuitatum & villarum locandis, iam est taxatum ad nouem dies, in l.4.tit.5. lib.7. num.15. vbi quid in venditione, vbi & an minus, vel prolongari possint.
Terminorum publicorum ciuitatis villæ aut populi, non debet Rex mercedem facere, nisi ex causa publica, in l.11.tit.7.lib.7.nu.1.nisi vt ibi.
Tesaurus ad fiscum pertinere in toto orbe fic est receptum in l.1.tit.13.lib. 6.nu.6. cum ampliationibus.
Tesaurus quid sit, ibid.nu.1.&.2.
Testes de audito admittuntur, & probant nobilitatẽ, in Rub.tit.2.lib.6.n.170.
Testes an possint esse vicini in causis suę ciuitatis, in l.20.tit.3.lib.6. nu.1.
Testes testamẽtorũ, non requiruntur vicinitas eorũ stricte & proprie sumptũ, sed sufficit quod sic habeatur, in l.1.tit.3.lib.7.nu.3.
Testes deponẽtes de limitibus, solo aspectu & in terra natis, vel per montes, vel flumina, aut riuos præseruẽtur, in l.1.

l.1.tit.7.libro.7.num.41.
Testibus sufficit probare extractionem, neq; requiritur apprehensio, in l.1.titu.18.lib.6. num.17.
Testium repulsa non admittitur in causa summaria, in l.3.tit.7.lib.7. nu.13.nisi vt ibi.
Testes in c. 1.vt lite pendent. procedit circa honorem, etiam in possessorio, in Rubr.tit. 2.lib.6.num.36.
Titulus ad l.Iuliam, de ambitu, an habeant locũ in Papa, vel Rege in l.7.tit.7.lib.7.n.7.
Titulus alius confideratus per authorem pro excludenda præscriptione concilij perennis terram alicuam, in l.43.tit.9.lib.7.nu.14.
Titulus circa terras zerbidas baldias, vocatas quomodo probetur, ibid. n.27. cũ sequet.
Titulus etiam cõtra remẽdium.d.l.3. est possessio immemorialis, ibid.num.8.
Titulus etiam erit ad excusandum quem à restitutione reiocupatę ex publico, sublicet, à tumulo & alibratio eius in libro publico, ibid. num.13.
Titulus non facere habitatoribus mentrocomiæ, lib.11.locabilis est, in l.1.titu.9.lib.7. num.4.
Titulus principalior demonstrãdus per reum contra quem agitur ex remedio.l.7.titu.7. lib.7.& legatus Principis.ibid.nu.16.
Tollere vni, & dare alteri, non licet, nisi ex causa publica, in l.2.tit.5.lib.7.nu.2.
Transgressor legis impossibilitatem inducẽti non est culpandus, in Rubr.titu.1.lib.6. num.83.
Trengam facere compelli possunt rixantes, in l.1.ibid. num.10.
Tria nomina, Democratia, Aristocratia, Monarchia designantur in Rubr.ibid.num.214. & quod in Cantabria verificantur.
Tributa, an per focularia, fumates, vel capita essent distribuenda, in l.3.tit.14.lib.6.nu.1. & nu.2. quod regulare est quod per as & libram collecta imponatur.
Tributaria res in que trãsit cum onere suo, in l.3.tit.11.lib.6.nu.2.
Tributarij non debent à Rege nobilitari. l.1. tit.1.lib.6.nu.3. & nu.24.dicti optimum Regis Sigismundi.
Tributum quinque morapetinorum quis nobilibus imponit, & quis à soluendis eis liberant, in Rubr.tit.2.lib.6. num.84.
Triplex est legatus missus à Papa, ad Regẽ, vel prouinciam reformandam, in Rub.tit.8.lib6.6.nu.2.
Triticum si prohiberetur exportari leguminą comprehẽdunturi, in l.25.tit.18.lib.6.n.3.
Tubal, an nomẽs & partes Cantabriæ post diluuium deuenit, in Rubr.titu.2.lib.6. numero.135.

V.

VAcatio per priuationem, an comprehẽdatur expressio vacandi modo, in l.11. tit.3.lib.7.nu.5.
Vacatio per renuntiationem, non includitur sub alio expresso modo vacandi, ibid. n.1. neque sub mãdato deprimo vacaturo, vt ibid.
Vbi iex iubet aliquem puniendum tanquam falsarium non est puniendus pœna criminis falsi, in l.3.tit.25.lib.6.nu.13.
Vbi nullus est vacandi modus expressus, omnis venit, in l.1.tit.3.lib.7.nu.2.
Vbi solum de venditione fit mẽtio non comprehẽdunturi alij contractus, in l.1.titu.7. lib.7.num.15.
Valet iex, vel statutum prohibens aliquid veri di forensij, in l.5.tit.18.lib.6.nu.1.
Valet statutum & consuetudo, vt res licitæ propter illicitas conficiẽntur, in l.15.tit.18. lib.6.num.12.
Vassallagio probato per Comitem potest probari libertas, in l.1.tit.3.lib.6.nu.15.
Vassallagio, per quos modos probetur, ibid. nu.14.
Vassalli, an possint se pro tanto liberari à Domino eos vendente, in l.13.tit.7.lib.6.numero.4.&.7.
Vassalli & fidelitas, si à Domino non defendantur, possunt alteri se cõmittere, sicut è contra, in l.1.tit.3.lib.6.nu.4.&.5.&.9.
Vassalli tenentur & compelli possunt iurare Domino fidelitatem, in l.1.tit.4. lib.6.n.2.
Vassalli non tenentur Domino iuramẽto ad bellum iniustum, ibid.n.11.vbi declaratur.
Vassalli, ad quę seruitia tenẽtur, & quę sint, ibid.nu.19.
Vassalli, si conuenerunt cum Domino collectas præstare tenentur adimplere, in l.4.tit. 4.lib.7.nu.13.
Vassalli, an possint per Dominos hospites recipere, in l.4.tit.5.lib.6. num.7.
Vassallos nullus habet neque possidet in Cantabria, in Rubr.tit.1.lib.6. nu.208.
Vassallos habere nobilitatẽ inducit inter eos, in Rubr.tit.2.lib.6.nu.145.Et adquirituir dignitas publica, nu.146. quod si per modũ iustitiæ ad detur à Principe in omni parte est nobilis, nu.147.
Vassallum quem esse quomodo probabitur si ipse neget vassallagium, in l.1.titu.4.libr.6. num.1.

Vassallus si seruitium expressit ad illud tenebitur, sin minus ad contentum, in l.4. tit.4. lib.6. nu.31.

Vassallus se alicui alteri submittens in præiudicium prius Domini, nihil agit, in Rubr. tit. 3. lib.6. nu.21.

Vassallus, quis sit, & dicatur, ibid. nu.8. &. 9. vbi quo requiratur, vt quis vassallus efficiatur qui non erat.

Vassallus nemo præsumitur, etiam ex longo tempore, in l.2. tit.3. lib.6. num.7. & nu.8. quo modo probetur quis vassallus, quando non habet feudum.

Vassallus si recuperet alienata per eum, an excutetur ne cadat à iure suo, ibid. nu.9.

Vassallus, an possit legare res vassallagij pro anima, ibid. nu. 10. & 11. an seruitutem imponere possit, & nu. 12. An transfigere, & n.13. an fructus res feudalis alienare possit.

Vassallus nubens cum meliore alterius dominij transfertur in vxoris dominum, in l.3. tit. 3. lib.6. nu.2.

Vassallus regis quis propriè dicatur, in Rubr. tit. 4. lib.6. nu.3.

Vassallus, tandiu tenetur Dño seruire quandiu ab eo feudum tenet, & non vltra, in l. 1. tit.4. lib.6. n.3.

Vassallus, cuius expensis debet ire ad bellum cum Domino, ibid. nu.5.

Vassallus tenetur domino ad obsequium & seruitium præstandum, ibid. nu.4. & sic donationem non validant, vt ibi.

Vassallus, non tenetur ad aliud seruitium, nisi ad specificatum in concessione feudi, ibid. nu.10.

Vassallus ad ma tenere dominum, ad personã, ad bona, & honores, ibid. nu.23.

Vassallus tenetur à domino conuento in iudicium venam perere, ibid. nu.26.

Vassallus non tenetur se offerre, nisi vocatus sufficienter, & paratum præstare cum vocatus fuerit, ibid. nu.34.

Vassallus vbicumque seuserit dominum periclitari debet ad euitandas insidias occurre, ibid. nu.35.

Vassallus licet debeat venire vocatus, debet tamen congrua dari dilatio, in l.4. tit.4. lib. 7. nu.36.

Vassallus tenetur dominũ adiuuare cũ armis, & exclamare si solus nõ sufficiat, ibid. n.37.

Vassallus non tenetur contra se ipsum dominũ iuuare, vel quoties diligẽtia nihil proficeret, ibid. n.38. & 39. & 40. dum tamen culpa non imputetur vtibi.

Vassallus non punitur si deferit dominum in bello, sed cum deserit eum in prælio existente, ibid. n.41.

Vassallus, an tenebitur captiuum dominum liberare, ibid. n.42. vbi &. nu. 43. declaratur duobus modis.

Vassallus non tenetur dominum liberare nõ incidat in periculum, ibid. nu.44.

Vassallus non tenetur dominum impune aliere, ibid. nu.45. nisi vt nu. 46.

Vassallus non tenetur domini debita soluere, ibid. nu. 47. nec dominum debitis carcerãtum liberare, vt ibi, nisi vt nu.48.

Vassallus non tenetur dominum excommunicatum, vel bannitum, vel captum pro guerra iniusta adiuuare, ibid. nu.49.

Vassallus non debet secretum domini reuelare, ibid. nu.51.

Vassallus non potest recedere à seruitio domini, n.1. 2. tit.4. lib.6. n. 1. nisi vt ibi. n.2. sub limitatur.

Vassallus ex d.l.2. non potest dominum deserere ante tempus impletum siue ab eo esset factus, siue non, ibid. n.3.

Vassallus, diuorum dominorum nõ potest quis esse, nisi post ambobus integraliter seruiuerit, ibid. n. 5. vel nisi ab vno non defendatur, vt num. 6.

Vassallus, in casu in quo tenetur duobus domĩ nis seruire cui potius tenebitur, ibid. nu.8.

Vassallus nõ potest priuari dominio per Papam, vel Imperatorem, nisi prius sit conuictus de culpa, vel felonia. ibid. nu.9.

Vassallus statim quod venerit ad vacationem tenetur comparere, in l.4. tit.4. lib.6. n.1.

Vassallus tenetur bellum adire, neque eo cãsatur, etiam ex vi priuilegij à lege concesso, in l.4. tit.4. lib.6. nu.4.

Vassallus incarceratus excusatur, ibid. n.7.

Vassallus potest per habitum seruire si litatem, ibid. nu.10.

Vassallus alarde faciens cum bestijs & armis alienis fallum committit, in l.25. tit.4. lib. 6. num.1.

Venari, an liceat in alieno territorio, in Rub. tit.8. lib.7. nu.4. vbi & an ciuitas possit extera prohibere venationem, aut piscationem in flumine, vel loco.

Venatio quidnã, ibid. nu.1. & nu.2. quod tres habet species, & nu.3. quæ sit venatio licita & quæ non.

Venatio & piscatio quo iure sint introductæ, ibid. num 5.

Venatio & piscatio potest per principem prohiberi ex causa, ibid. nu.9. & dominus inferiores, etiam ad tempus, vt ibi, & nu. 10. potuitur

nitur triplex causa prohibendi.

Venatione & piscatione, an possit quis prohiberi alium vti, ibid. nu.6.

Venatores, vel piscatores contra legum nõfitarum diuisiõnem venãtes, vel piscantes, peccãt mortaliter, in l.11. tit.8. lib.7. n.4. & ibi, quid si in diefesto.

Venditio non datur in herba, sed locatio, & sic non debetur gabella, in l.3. tit.7. lib.7. num.10.

Venditor tenãs, interuentãt piscãs, in cõtentes, ibid. n.4. & n.7. n.8. & n.9.

Venditor lacũ an veniant, cũ tum naues piscatorũ, ibid. num.3.

Verba legum, 7. &. 8. tit. 1. lib. 1. supra, ibi, *Eadem ratione*, quæ ex generali politica sentiunt, in Rubr. tit. 1. lib. 6. nu. 2. & n. 5.

Verba interpretanda sunt ex verisimili intentione professentis, ibid. nu. 21.

Verba narrãtia, etiam ab alio quam à Principe probant, & disponũt, ibid. nu. 22. vsque nu. 30. nẽm si per modum causæ si Principes in eis fundãt intentionem suam.

Verba geminata offendunt mentis & intentionem testãtorum, & inducunt plenum effectum, & maxime si tripliciter sint, vt ibi dem, in numeris 231. 232. & 233

Verba de actu perfecto & consummato intelligũtur, in l.1. tit.1. lib.6. nu.5. sic cuiesset in feudo ratio volete deoscultari vxorem domini. nu.2.

Verba simpliciter prolata à lege, vel statuto debẽt intelligi tripliciter & proprius, in l. 6. tit. 6. lib. 6. num. 7.

Verba legis narrãtiua allegari possunt ad decisionem casũ rum quotiesinentio legis in verbis narrãtiuis consistit, in Rub. tit. 4. lib. 6. num. 22.

Verba aut ambigua ab antiquo lata prout est. 60. annorum disponunt, & probant, ibid. num. 223.

Verba relãta cũ stutiue, non vero conditionãliter cõsentur ex appolita, in l. tit. 1. lib. 6. num. 11. & ibi limitatur.

Verbum Sum, es, fui, denotat proprietatem, ibid. nu. 125.

Verbum, Libere, adum liberã & spõtaneum, & generalem secũdum restitutionem denotat, n. 128 tit. 18. lib. 6. nu. 4. &. 5.

Verbum, Habeatur in proprietatem, denotat & fictionem, n. 3. tit. 20. lib. 6. nu. 14.

Verbum, Fiat ab ipso Principe prolatum, est maioris potestãtis, quam à consiliarijs cameræ procedẽtes, in l. 7. tit. 1. lib. 6. nu. 13.

Verum dicitur &, id id quod præsumptiue est probãtum, n. 4. tit. 2. lib. 7. nu. 4.

Vel est probãtum, non iusticia quod potentiores legum non vtãtur, nisi vtinã deferantur, in l. 1. tit. 11. lib. 7. nu. 2.

Vel iuncta prodnalia modernus vsus introduxit, n. 1. ibid. nu. 4.

Veltis dicitur à velitãs, ibid. nu. 11.

Vicariæ populorum habentur, vt propriã cũtum, in d. 3. tit. 2. lib. 7. num. 7.

Vicinis solent præ ijs contribuere, tunc potestãtem fere tres millia, pro præsũtione, ut ibi, in n. tit. 6. lib. 7. nu. 2. &. 3. declaratur.

Vicini tenebuntur ad fidam & contributionem facendam, vt ibid. n. 4. tit. 4. lib. 6. nu. 4. &. 5. an possint prosecũtione temporis, pereo quo habetur à vicinis, non seruatur.

Vicinus non reparabitur alicui qui loci illic qui originarius est, illi debẽt non habitet, n. 1. tit. 3. lib. 7. nu. 4.

Vicinus non dicatur residuus, ibid. num. 7. & quis naturalis dicatur.

Vicinitas, l. 1. tit. 1. lib. 7. sufficit ac cuiusper habitationem decem annorum cũ omnio, ipse remanendi, vel per contractum matrimonijun. l. 2. tit. 1. lib. 6. nu. 5.

Victualium nomine venit panis, in l. 3. & tit. 18 lib. 6. nu. 1.

Vidua est, quæ mutilem maritum habet sicut in Rubr. tit. 1. lib. 6. nu. 1.

Viduæ gaudet priuilegiis mariti, in l. 18. tit. 14. Par. 6. num. 3. quod fecus in filijs si priuilegium est temporale, ibid. n. 4. & n. 5. & nu. 8. rationem vide.

Viginti dies, l. 4. tit. 2. lib. 7. quo tempore cũrant, ibid. num. 3.

Viginti ij dies renuntiationis, an debeant esse completi, vel sufficiat tangere vigesimum diem, ibid. nu. 4.

Villæ quæ bestiã fecũt quod si habet quindecim fiscũlaria debẽt tenere decẽ equos, soluere centum aureos inter se, an debeat solus per fecus, vel solidum & libram, in l. 3. tit. 1. lib. 6. n. 8.

Vim appellatione, an vsur continebuntur, in l. 3. tit. 1. 2. lib. 6. n. 7.

Vim appellatione non continetur exportans aquatica, seu potãtum, cerefiis, zaccharũ, zinum aromaticum, & similia, ibid. n. 3.

Vinum quotuplex sit remissiue, ibid. nu. 1.

Vinum nonest multum neque è contrã, neque vinum est actum, vel contra, ibidem numero. 3.

Virtutem nobilitati generis anteponendam, in l. 7. tit. 1. lib. 6. num. 34. vbi nu. 35. quis me rebur

rebitur virtutis palmam.
Vitæ nostræ tempus breuissimum est, in Rub. tit. 2. lib. 6. nu. 225.
Vltima subhastatio, non debet fieri in aliquo horum nouem dierum, sed eis elapsis est assignandus dies, *Parel remate*, vel intra nouem dies ad diem primum, secundum, vel tertium, post nouem dies, in l. 4. tit. 3. lib. 7. num. 18.
Vltima subhastatione rite & recte facta non admittitur alius licitator, ibid. nu. 19.
Vltra vnam, vel duas leucas exiens à regno cũ rebus venuis non potest penitere, vt pœnitentia prosit, in l. 43. tit. 18. lib. 6. nu. 1.
Vna pars populi potest se super aliam reputare, & qualificare ad distinguendam & mouendam suam nobilitatem, in Rub. tit. 2. libro. 6. nu. 94. & 95.
Vna scriptura per aliam declaratur, in l. 3. titu. 7. lib. 7. num. 45.
Vnione Regni vnius cum altera non admittuntur prærogatiuæ vnitiregni, in Rubric. tit. 2. lib. 6. num. 215.
Vniuersitas, an adstringi possit capere bona debitorum non potentium soluere tributa in numis, in l. 8. tit. 14. lib. 6. nu. 6.
Vnumquodque opus melius perficitur dum circa vnum intenditur quam circa plura, in l. 4. tit. 3. lib. 7. num. 8.
Vnusquisque quod spopondit suo imperio da re debet, in l. 1. tit. 4. libr. 6. nu. 6.
Vocatus nemo præsumitur, nisi probetur, in l. 2. tit. 4. lib. 6. num. 13.
Voces plurium obtinere non potest quis in iurisdictione contentiosa, in l. 4. titu. 3. libr. 7. nu. 3. secus in voluntaria. n. 5. & n. 6. opinio autoris.
Vique ad tres mille moraptinos potest sine regis licentia imponi collecta, etiam per viam sisæ in pane, vel vino, aut victualibus ad limitationem, l. 16. tit. 19. lib. 9. infra prohibente imponi sisam. in l. 1. tit. 6. lib. 7. num. 3.
Vsu & consuetudine potest acquiri ius eligendi, Rectores, iuratos, ac tabelliones, in l. 2. tit. 2. lib. 7. num. 1.
Vsufructuarius potest venari in fundo in quo habet vsumfructum, neque potest à proprietario prohiberi, in l. 7. titu. 8. libro. 7. numero. 4.
Vxor mariti nobilis, an gaudeat eius prærogatiua, in l. 4. & 5. tit. 2. lib. 6. nu. 32.
Vxor tenetur sequi virum suum, siue in vita, siue in morte, in l. 29. tit. 3. lib. 6. num. 3. vbi num. 4. ampliatur etiam si aliud pactum sit.
Vxor vidua, an gaudeat priuilegio mariro concesso, in l. 1. tit. 1. lib. 6. nu. 93. & 94.
Vxorata mulier si sine licentia sui mariti recipit famulum alterius, an puniatur, in l. 2. titu. 20. lib. 6. nu. 14.

FINIS.

SERIES CHARTARVM.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z, Aa Bb Cc Dd,

Omnes sunt quaternionesprætet † & Aa, qui sunt Duernione, & Dd, Ternio.

25418.
4. 153261.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА